

પ્રસ્તાવના.

સંવત ૧૯૩૬ની સાલમાં ગોંડલમાં મહાપુરુષ શ્રી ૭ જેઠાદાસ સ્વામીનું અતુર્ભાગ્ય થવાથી શ્રી છવાબીગમ સૂત્રની પ્રત ૧ તેમના તરફથી મને વાંગવા મળી જે પ્રત પોતે કમ્પોઝીટી લાવેલ હતો; તે પ્રત મેં વાંગી તે ઉપરથી તેનું ગુજરાતીમાં પ્રતોત્તરરૂપે આપ્યા સૂત્રનું લાપાંતર કરવાથી સાધારણ વર્ગના આવક લાભ્યોને ઉપયોગી થાય એમ જણાવાથી તેમ કરવા માફ મન ઉત્તુક થયું. જેથી સંવત ૧૯૩૮ની સાલમાં તેનું રફ કરવામાં આવ્યું.

હાર બાદ ગોંડલ સંઘાડના પટોધર પૂજ્ય સાહેબ શ્રી ૭ દેવજી સ્વામીની પોતાની તેમજ તેમના બંધારના પુસ્તકોની સાહાયથી સંવત ૧૯૪૦ ની સાલમાં રફ ઉપરથી ફેર કરવામાં આવ્યું જેકે તે પુસ્તક તરતમાં છપાવવાનો વિચાર હતો; પણ કેટલાએક સંયોગોને લઇને અસાર સુધી જેમનું તેમ પડતર રહ્યું હતું.

સંવત ૧૯૬૮ની સાલનું અતુર્ભાગ્ય ગોંડલ સંઘાડના મુ સાધુ મહામુનિ જલદવજી સ્વામી સાથે તેમના સુ શિષ્ય મહાપુરુષ નાનચંદ્રજી સ્વામી તથા મહાપુરુષ પુરુષોત્તમજી સ્વામી તથા મહાપુરુષ સવજી સ્વામી (મહાપુરુષ જેઠાદાસ સ્વામીના શિષ્ય) નું ગોંડલમાં ચતાં કેટલાંએક આવક લાભ્યો દરમ્યાન શ્રી છવાબીગમ સૂત્ર વિષે ચર્ચા ચતાં તેમનો અભિપ્રાય ને આમ્રહ છપાવી બહાર પાડવાનો થયો. લાંબી મુદત થયાં પડતર રહેવાથી ફરી સંશોધન કરવા મહાપુરુષ શ્રી ૭ જલદવજી સ્વામીને વિનંતિ કરવામાં આવી, તે હર્ષ સાથે સ્વીકારતાં પોતાના સુ શિષ્ય મહાપુરુષ પુરુષોત્તમજી સાથે ધણા ખર્ચ, ઉત્સાહ ને શ્રમથી સંશોધન કરી ધણો ઉપકાર કર્યો છે તેને માટે તેમને ધન્યવાદ થયે છે.

આવી રીતે બીજા મહાત્મા પુરુષો તે મહાત્માનો ધડો લઇ ઉદ્ધમી થઇ પોતાનો વખતનો સદ્ ઉપયોગ કરે તો ધણું પ્રસંશનિય ને જ્ઞાન વૃદ્ધિના કારણ બની ધણો ઉપકાર કરી શકે.

ધણા આવક મૂઠરથો લાલ લઇ શકે એ હેતુથી જેકે ગુજરાતીમાં કરવામાં આવ્યું છે, પણ મૂળ સૂત્ર સાથે મેળવતાં સુગમતાથી મેળવી શકાય તેટલા માટે લાપાનો મોટો ફેરફાર કરવામાં આવ્યો નથી. એટલે કે શુદ્ધ ગુજરાતી હાલની સૈલીમાં કરવાથી મૂળ સિદ્ધાંત સાથે મુકાબલો કરવામાં ફેરફાર લાગે નહીં તેટલા માટે સિદ્ધાંતસૈલી કાયમ રાખવામાં આવી છે, તે જેકે આજના જમાનાવાળાને ધડીલર ઉચક લાગવા સંભવ માનીએ તોપણ મૂળમાં વિરુદ્ધ ન આવે તે તરફ ખાસ ધ્યાન રાખવામાં આવ્યું છે.

વળી છવાબીગમજી સૂત્રમાં ન્યાં ન્યાં શ્રી પનવણાજી સૂત્રની લગામણુ આપવામાં આવી છે ત્યાં ત્યાં જરૂર જણાતી બાબતો ત્યાંથી ઉમેરવામાં આવી છે, એટલુંજ નહીં પણ બની શકતા લગતા વિષયોનો બીજા સિદ્ધાંતો વિગેરેના આશ્રયથી ઉમેરો કરવામાં આવ્યો છે.

જરૂર તે યાત્રીને વિશે ત્રણ પ્રકારના આગમ (સિદ્ધાંત) હતા છે. મૂતાગમે, અયા-
ગમે, તદુભયાગમે. મુતાગમે તે મૂળપદ અયાગમે તે મૂળપદનો અર્થ અને તદુભયાગમે
તે મૂળ પદ અર્થ સાથે “આ મી જીવાન્મયમજી મુતનું સંપૂર્ણ ભાગાંતર પ્રાપ્તોત્તર રહે”
એ અર્થપમે રહેવાય એ મુતસાખ સમજાવી.

જાતી રીતપાત્રો રહે છે કે—જાતક મુત વાંચે તો અનંત સંસારી થાય. જાતકને
મુત વાંચવાનો અધિકાર નથી. જાતકને તો “લઘ્વઢા, ગ્રહીપઢા, પુર્ણીપઢા” એટલે
જાતા રહે. અર્થ જોને. પ્રતા છે અર્થ જોને ને પુરુષા છે અર્થ જોને. એટલે મનપણ કે
જાતક અર્થપમે કદી રહે, પણ મુતપદ વાંચી રહે તરી વિગેરે વિગેરે રહે છે, પણ તે
અર્થ જો રહે છે. કમળ કે નિર્ધાર પરમત્તની વડી અર્થપમે રહે છે પાડપે રહે છે
અર્થપદ જમે રહે રહે એ જાતું સિદ્ધાંત છે તેમાં જો પાડપે તે જરૂરમાત્રા જો રહે
જો ન-પદ તે એટલે જો તે નિર્ધારની વડી મારે મારે નિર્ધ, સાધુ, સાધવી,
જાત ને અધિકાર હાલ છે. જોને પણ વાંચવાને જોજાતું સિદ્ધાંતમાં પ્રતિષ્ઠા જાય.

ન ઉપજે તેટલા માટે તેને જુદા જુદા દેડીંગમાં ગોડવવામાં આવ્યા છે, તો પણ કોઈ મૂળ વાત ચુરક કરવામાં આવી નથી (દેડીંગ બાદ કરતાં એક સરખી દુકાનત નજરે આવશે.) આ પુસ્તક વાંચક વર્ગને ઉપયોગી થશે તો લિધેદા શ્રમ ઉપયોગી ગણી હું મને પોતાને કૃતાર્થ માનીશ વળા ઉપયોગી થવાની ખાતરી તેમના ખર્ચ ઉપરથી જણાશે.

આ પુસ્તક કદમાં ને શોભામાં ધાર્યા કરતાં વિશેષ કરવામાં આવ્યું છે. છતાં તેની કીમત જેમની તેમ કાપમ રાખવામાં આવી છે તો આશા છે કે બે રૂપિયાની રાખેલી કીમત વાંચક વર્ગને વધારે નહીં લાગતા સહુ તેનો લાભ લઇ શકશે.

આ મારો પ્રથમ પ્રયાસ છે જેથી તેમાં ખામી અને ભૂલ તે હશેજ. પણ વાંચક વર્ગ કૃપા કરી દીર્ઘ દ્રષ્ટીથી ક્ષમા કરશે એમ આશા રાખું છું ને જે ખામી જણાય તે સુચવવામાં આવશે તો વખતે બીજી આવૃત્તિ કાઢવાનો પ્રસંગ આવશે તો ઉપકાર સાંધે સુધારવામાં આવશે.

સુત વાંચક વર્ગ જાણે છે કે હમેશાં કામ કરવું ને ભૂલ ઠાવવી એ બેમાં મેલો તફાવત રહેલો છે. ભૂલની દ્રષ્ટીએ જોવાય તો ભૂલ નીકળેજ, પણ જો ગુણમાહી અને અમીની દ્રષ્ટીથી જોવાય તોજ અનુકૂળ પડતું થવા સંભવ થાય. સ્વભાવિ સ્વભાવિને મહે એવો નિયમ છે તે મુજબ ગુણી ગુણને મહે ને દુર્ગુણી દુર્ગુણને મહે. ગુણથી ગુણી લિન નથી, તેમ ગુણીથી ગુણ લિન નથી. એ ગુણી અને ગુણ બન્ને એકજ છે દાખલા તરીકે સાકર અને સાકરની મીઠાશ લિન નથી ને તેથી કરી કેવળમાન ઉપજે છે ત્યારે કોઈનો હોપ મહેલુ થતો નથી તેટલાજ કારણથી આચાર્ય પદવી કેવળી છતાં હદમસ્તને અપાય છે. માટે વાંચક વર્ગ પોતાનું ગુણમાહીપણું નહીં છોડવા પ્રાર્થના છે.

આ પુસ્તકના હેન્ડબીલમાં સાદી ભાષા વાપરવામાં આવેલી એટલુંજ નહિ પણ પુસ્તકની કીમત પહેલાં અને પાછળથી માહક થનાર પાસેથી એક સરખી લેવા રાખ્યા છતાં તેમજ દીનપરદીન પુસ્તકના હેન્ડબીલોનો વર્ષાદ વરસવા છતાં જે ગૃહસ્થોએ હિંદારતા બતાવી અગાધથી માહક થઇ આશ્રય આપ્યો છે તેમનો અંતઃકરણથી ઉપકાર માનું છું.

પુસ્તક છાપવું પુરૂ થતાં સુધીમાં જેમના તરફથી માહકોનાં નામ બરાબ હેન્ડબીલો પાછાં આવી પહોંચ્યાં છે તેઓ ગૃહસ્થોનાં મુખારક નામ પુસ્તકના પાછળના ભાગમાં દાખલ કરવામાં આવ્યાં છે. તક ગયા પછી આવેલાં માહકોનાં નામ રહી ગયા સંબંધે મારી કમુર નહીં ગણવા વિનનિ છે.

આ પ્રસંગે મારે જણાવવું જોઈએ કે રાજકોટના રહીશ કોઠારી અભેચંદ ગોપાળજી જે સ્વભાવે શાન્ત અને મીઠનસાર છે તેણે પોતાના આપકર્મિષણથી પોતાની બાહોલીથી થોડાં વરસ થયાં મુંબઈમાં કમિશન એજન્ટની પોતાથી દુકાન કરેલી છે તે મારા નજીકના કુટુંબી થાય છે તેણે આ પુસ્તકના સંબંધમાં પહેલેથી ઉલ્લે સુધી તન મન ને ખંતથી પોતાના કિંમતી વખતનો ભોગ આપી વખતો વખત કિંમતી મદદ કરેલી છે તેને માટે તેમને ધન્યવાદ થતે છે.

વાંચવાને ખાસ વિનંતિ કરવામાં આવે છે કે—

સ્થાનકાસીમાંથી બાબેજ મોટાં પુસ્તકો બહાર પડે છે તેનું કારણ રૂ. ૧૨ પ્રમ. અને ઉત્તેજનની ખામી છે. તે જામે ખામી એવી છે કે તેની જેમ જેમ ઉડી જાય તેવી જાણ તેમ તેમ અરુચિ થતો જાય. ને નીકળી જાય તો ઉડાય થતો જાય માટે ઉડાય ને અરુચિ એમાં સમાવેશ છે એમ મારું માનવું છે. માટે તે ખામી દૂર થવા જરૂર છે.

વિદેશ વિનંતિ કે શી પત્રવ્યવસ્થા સુચ જે શી સમવાયક સુચ મોથું અંચ તેનું મોથું ઉપાંચ છે તે સુચ થતું મોટું અને ઘણું જાડીક સમજાવવાનું છે જેમાં પછાં જોવામાં લેવામાં મોકલ સમાવેશ છે તે સુચ જાણેજ પાંચમાં (જાખાનમાં) વંચાય છે, એટલુંજ નહીં પણ તેના જાણવાવાળા ને પેલાની સમજાવવાની વાંચી જાણી શકે એવા મુદત્ત આંશિકને રેરે રવવાનીકરમે એવા જાડીક કાળ સમજાવવાવાળા અને જાણના ખાજનાય સુચનું સંપર્ક બતાવેર મરુત મુદત્ત નીમાં મદ સમજી શકે એવી સરેલી જાણમાં થાય તો જાણને રવવાની થાય એવા રેવવાની તેનું આ અભિચય સુચ જેનું પ્રમેતર રૂપે જાણેર રવનું રા કોષ છે ને. એવા અભિચય સુચ પ્રમેતર રૂપે વાંચક વાંચે બતાવવા પડે ને. એ પત્રવ્યવસ્થા સુચ સંપર્ક બતાવેર પ્રમેતર રૂપે રિવાજનું જેમ રિવાજ મુનિ જાણે પેમે વચ્ચે ને દૂર રાખ્યા વાદ ઇચાતી બહાર પાડી મરુત બતાવેલી મેરખ મુદત્ત રિવાજ છે. એજ વિનંતિ.

જો સુચ ૨૪૨૬ મિત્ર જોન ૧૯૨૬.

૪૪૬૬ ૬૪ ૧૦ ૧૨ ૧૯૨૬

૬૪૬૬ ૧૯૨૬-૧૭. મિત્ર.

દૂ પું મુદત્તરમે. રામ,

નીમચંદ્ર હીમચંદ્ર કોઠારી.

પ્રમેતર રૂપે જાણેર રવવા.

અનુક્રમણિકા.

નંબર.	અધિકાર. (બાબત.)	પૃષ્ઠ.
૧	જ્વાલિનમ તે શું?	૨
૨	અંબુનો અધિકાર.	૨
૩	જલનો અધિકાર... ..	૩
૪	અસંસારી જલનો અધિકાર.	૪
૫	સંસારી જલનો અધિકાર.	૮
૬	બે પ્રકારના સંસારી જલનો અધિકાર.	૬
૭	સ્થાવર જલનો અધિકાર.	૬
૮	સુદ્ધ, બાદર. પૃથ્વીકાયનો અધિકાર.	૬
૯	સુદ્ધ બાદર અપકાય (પાણી) નો અધિકાર.	૧૭
૧૦	સુદ્ધ, બાદર. અને સામારણ વનસ્પતિકાયનો અધિકાર.	૧૮
૧૧	ત્રસ જલનો અધિકાર... ..	૨૧
૧૨	સુદ્ધ, બાદર અતીકાયનો અધિકાર... ..	૨૧
૧૩	સુદ્ધ, બાદર વાયુકાયનો અધિકાર... ..	૨૨
૧૪	ગદાર (મોટા) ત્રસ જલનો અધિકાર.	૨૩
૧૫	બેઠદિ જલનો અધિકાર	૨૩
૧૬	તેઠદિ જલનો અધિકાર... ..	૨૬
૧૭	ચૌરેદિ જલનો અધિકાર.	૨૬
૧૮	પચેદિ જલનો અધિકાર... ..	૨૭
૧૯	નારકીનો અધિકાર.	૨૭
૨૦	પચેદિ તિર્યચનો અધિકાર	૨૯
૨૧	સમુદ્ધિમ પચેદિ તિર્યચનો અધિકાર.. ...	૩૦
૨૨	ગર્ભજ પચેદિ તિર્યચનો અધિકાર.	૩૬
૨૩	ગર્ભજ પચેદિ તિર્યચનો અધિકાર.	૩૬
૨૪	મનુષ્યનો અધિકાર.	૪૦
૨૫	દેવતાનો અધિકાર.	૪૨
૨૬	ત્રસ, સ્થાવર જલની ભવસ્થિતિ, કાપસ્થિતિ, વિરહકાળ અને અદ્ય, બદ્ધત્વનો અધિકાર.	૪૬
૨૭	ત્રસ પ્રકારના સંસારી જલનો અધિકાર.	૪૭
૨૮	શીવેદ (તિર્યચણી, મનુષ્યણી ને દેવાંચ) નો અધિકાર.	૪૭
૨૯	શીવેદ (તિર્યચણી, મનુષ્યણી ને દેવાંચ) ની ભવસ્થિતિ, કાપસ્થિતિ, વિરહકાળ ને અદ્ય, બદ્ધત્વનો અધિકાર.	૪૮

નંબર.	બાબત.	પૃષ્ઠ.
૨૯	અવિદ્યો જપ અને તેનો વિષય...	૫૯
૩૦	પ્રાગવેદ (નિર્વચ, મનુષ્ય ને દેવતા) નો અધિકાર...	૫૯
૩૧	પ્રાગવેદ (નિર્વચ, મનુષ્ય ને દેવતા) ની ભવસ્થિતિ, કાવસ્થિતિ, વિરદક્ષણ ને અધ્ય, બદુતનો અધિકાર...	૫૯
૩૨	પ્રાગવેદનો જપ અને તેનો વિષય...	૬૪
૩૩	નપુંમકવેદ (નારદી, નિર્વચ ને મનુષ્ય) નો અધિકાર...	૬૪
૩૪	નપુંમકવેદ (નારદી, નિર્વચ ને મનુષ્ય) ની ભવસ્થિતિ, કાવસ્થિતિ, વિરદક્ષણ ને અધ્ય, બદુતનો અધિકાર...	૬૪
૩૫	નપુંમકવેદનો જપ અને વિષય...	૭૧
૩૬	શ્રી, પ્રાગ ને નપુંમક એ ત્રણે વેદોનો અધ્ય, બદુત...	૭૧
૩૭	જપ વેદની રીતિ, અધિભાગ ને સંપ્રદ...	૭૧
૩૮	શ્રી પ્રાગના સંપ્રદાઈનું અધિકાર...	૭૭
૩૯	નારદીયે પ્રથમ ઊંચે...	૭૭
૪૦	નારદીયે બીજી ઊંચે...	૮૮
૪૧	જાંઘ મદા પ્રાગેની રીત...	૮૭
૪૨	જાંઘ પ્રાગેની રીત...	૮૭
૪૩	જાંઘ પ્રાગેની રીત...	૧૦૧
૪૪	જાંઘ પ્રાગેની રીત...	૧૦૩
૪૫	જાંઘ પ્રાગેની રીત...	૧૦૪
૪૬	જાંઘ પ્રાગેની રીત...	૧૦૭
૪૭	જાંઘ પ્રાગેની રીત...	૧૧૧
૪૮	જાંઘ પ્રાગેની રીત...	૧૧૪
૪૯	જાંઘ પ્રાગેની રીત...	૧૧૧
૫૦	જાંઘ પ્રાગેની રીત...	૧૧૪
૫૧	જાંઘ પ્રાગેની રીત...	૧૧૪
૫૨	જાંઘ પ્રાગેની રીત...	૧૧૪
૫૩	જાંઘ પ્રાગેની રીત...	૧૧૪
૫૪	જાંઘ પ્રાગેની રીત...	૧૧૪
૫૫	જાંઘ પ્રાગેની રીત...	૧૧૪
૫૬	જાંઘ પ્રાગેની રીત...	૧૧૪
૫૭	જાંઘ પ્રાગેની રીત...	૧૧૪
૫૮	જાંઘ પ્રાગેની રીત...	૧૧૪
૫૯	જાંઘ પ્રાગેની રીત...	૧૧૪
૬૦	જાંઘ પ્રાગેની રીત...	૧૧૪

નંબર.	બાબત.	રૂ.૫૨.
૫૬	દ્વીપ, સમુદ્રનો અધિકાર. તેમાં પ્રથમ જંબુદ્વીપનો અધિકાર. દ્વીપ પહેલો.	૧૫૭
૫૭	જંબુદ્વીપની જગતીનો વર્ણવ.	૧૫૮
૫૮	જંબુદ્વીપના દ્વારનો અધિકાર.	૧૬૭
૫૯	વિજય દેવતાની વિજય નામે રાજ્યધાનીનો અધિકાર.	૧૭૫
૬૦	વિજય દેવતાનું ઉપજનું.	૧૮૬
૬૧	વિજય દેવતાને રાજ્યાભિષેક.	૧૮૭
૬૨	વિજય રાજ્યધાનીના દેવતાના આર્નદીત ફૂલ.	૧૯૦
૬૩	વિજય દેવતાનાં ફૂલ.	૧૯૪
૬૪	પુસ્તક રતનું વાંચનું.	૧૯૫
૬૫	પ્રતિમાદિકનું પુજનું.	૧૯૬
૬૬	દાશદિકનું પુજનું.	૧૯૮
૬૭	મુખર્મા સભાને વિષે સભાનું ભરનું.	૧૯૯
૬૮	સરિયાબ દેવતાનો (રાપપ્રસેણી સત્રથી) અધિકાર.	૨૦૧
૬૯	જંબુદ્વીપના દ્વારનો અધિકાર ચાત્ર.	૨૨૫
૭૦	ઉત્તરકુર ક્ષેત્રનો અધિકાર.	૨૨૭
૭૧	નિસવંત દ્રહનો અધિકાર.	૨૨૯
૭૨	પદ્મકમળનો અધિકાર વિસ્તાર સાથે.	૨૩૧
૭૩	જંબુ પીક ને જંબુ સુદર્શન વક્ષ. વિસ્તાર સાથે.	૨૩૩
૭૪	લવણ સમુદ્રનો અધિકાર સમુદ્ર પહેલો.	૨૩૯
૭૫	ધાતકીખંડથી માંડીને રવ્યભૂરમણ સમુદ્ર, તેના અંદ્ર, સર્વના અંદ્ર, સર્વ દ્વીપ ને અંદ્ર, સર્વ રાજ્યધાનીની આગ્ના.	૨૪૯
૭૬	લવણ સમુદ્રની સાથે બીજા સમુદ્રનો મુકાબલો.	૨૫૧
૭૭	લવણ સમુદ્રના ડગમાળાનો અધિકાર.	૨૫૩
૭૮	ધાતકી ખંડ દ્વીપનો અધિકાર દ્વીપ બીજો.	૨૫૬
૭૯	કાલોદધી સમુદ્રનો અધિકાર સમુદ્ર બીજો.	૨૫૭
૮૦	પુન્ડરવર દ્વીપનો અધિકાર દ્વીપ ત્રીજો.	૨૫૯
૮૧	માનુષોત્તર પર્વત ને મનુષ્ય ક્ષેત્ર.	૨૬૦
૮૨	પુન્ડરોદધી સમુદ્ર ત્રીજો.	૨૬૭
૮૩	વારણીવર દ્વીપ ચોથો.	૨૬૮
૮૪	વારણોદધી સમુદ્ર ચોથો.	૨૬૯
૮૫	હરિવર દ્વીપ પાંચમો.	૨૭૦
૮૬	સીરોદધી સમુદ્ર પાંચમો.	૨૭૦
૮૭	મૃગવર દ્વીપ છઠો.	૨૭૧

નંબર.	બાબત.	પૃષ્ઠ.
૧૨૧	સ્વયંબૂરમણ સમુદ્ર સદુ ઉલ્લેા.	૨૮૨
૧૨૨	સર્વ દ્વીપ, સમુદ્ર આખી અધિકાર..	૨૮૩
૧૨૩	ઉદ્વિયનો વિગમ અને દેવ સત્તા.	૨૮૫
૧૨૪	લ્યોતિપિ દેવતાનો અધિકાર ગ્રાહુ.	૨૮૮
૧૨૫	વૈમાનિક દેવતાના અધિકારનો પહેલો ઉદ્દેશો.	૨૯૭
૧૨૬	વૈમાનિક દેવતાના અધિકારનો બીજો ઉદ્દેશો.	૩૦૧
૧૨૭	ચારે ગતિની ભવસ્થિતિ, કાયસ્થિતિ, અગાધા કાળ અને અદ્ય, બદુત્વનો અધિકાર.	૩૧૧
૧૨૮	પાંચ પ્રકારે સંસારી જીવ તેમાં તેની ભવસ્થિતિ, કાયસ્થિતિ, અંતર ને અદ્ય, બદુત્વનો અધિકાર.	૩૧૨
૧૨૯	૭ પ્રકારે સંસારી જીવ તેમાં તેની ભવસ્થિતિ, કાયસ્થિતિ, અંતર અને અદ્ય, બદુત્વનો અધિકાર.... ..	૩૧૫
૧૩૦	સુક્ષ્મ જીવની ભવસ્થિતિ, કાયસ્થિતિ, અંતર ને અદ્ય, બદુત્વનો અધિકાર.	૩૧૮
૧૩૧	ગાદર જીવની ભવસ્થિતિ, કાયસ્થિતિ, અંતર ને અદ્ય, બદુત્વનો અધિકાર.	૩૧૯
૧૩૨	સુક્ષ્મ, ગાદર જીવનો બેજો અદ્ય, બદુત્વ... ..	૩૨૨
૧૩૩	નિગોદનો અધિકાર અદ્ય, બદુત્વ સાથે.	૩૨૪
૧૩૪	સાત પ્રકારના સંસારી જીવ તેમાં તેની ભવસ્થિતિ, કાયસ્થિતિ, અંતર ને અદ્ય, બદુત્વનો અધિકાર.	૩૨૮
૧૩૫	આઠ પ્રકારે સંસારી જીવ તેમાં તેની ભવસ્થિતિ, કાયસ્થિતિ, અંતર ને અદ્ય, બદુત્વનો અધિકાર..	૩૨૯
૧૩૬	નવ પ્રકારે સંસારી જીવ તેમાં તેની ભવસ્થિતિ, કાયસ્થિતિ, અંતર ને અદ્ય, બદુત્વનો અધિકાર..	૩૨૯
૧૩૭	દશ પ્રકારે સંસારી જીવ તેમાં તેની ભવસ્થિતિ, કાયસ્થિતિ, અંતર ને અદ્ય, બદુત્વનો અધિકાર..	૩૩૪
૧૩૮	સર્વ જીવનો અધિકાર..... ..	૩૩૬
૧૩૯	બે બેડે સર્વ જીવના આળાવા ૧૩. તેમાં તેની કાયસ્થિતિ, અંતર ને અદ્ય, બદુત્વનો અધિકાર.	૩૩૬
૧૪૦	ત્રણ પ્રકારે સર્વ જીવ તેના આળાવા સાત તેમાં તેની કાયસ્થિતિ, અંતર ને અદ્ય, બદુત્વનો અધિકાર.	૩૪૪
૧૪૧	ચાર પ્રકારે સર્વ જીવના આળાવા ચાર તેમાં તેની કાયસ્થિતિ, અંતર ને અદ્ય, બદુત્વનો અધિકાર... ..	૩૫૦
૧૪૨	પાંચ પ્રકારે સર્વ જીવના આળાવા બે તેમાં તેની કાયસ્થિતિ, અંતર ને અદ્ય, બદુત્વનો અધિકાર... ..	૩૫૫

નંબર.	બાબત.	પૃષ્ઠ.
૧૮૩	૭ પ્રકારે સર્વ જીવના આગામી બે તેમાં તેની કાયસ્થિતિ, અંતર ને અણ, જલદુનનો અધિકાર...	૩૫૬
૧૮૪	આઠ પ્રકારે સર્વ જીવના આગામી બે તેમાં તેની કાયસ્થિતિ, અંતર ને અણ, જલદુનનો અધિકાર...	૩૫૮
૧૮૫	આઠ પ્રકારે સર્વ જીવના આગામી બે. તેમાં તેની કાયસ્થિતિ, અંતર ને અણ, જલદુનનો અધિકાર...	૩૬૦
૧૮૬	નવ પ્રકારે સર્વ જીવના આગામી બે. તેમાં તેની કાયસ્થિતિ, અંતર ને અણ, જલદુનનો અધિકાર...	૩૬૩
૧૮૭	દસ પ્રકારે સર્વ જીવના આગામી બે. તેમાં તેની કાયસ્થિતિ, અંતર ને અણ, જલદુનનો અધિકાર...	૩૬૭
૧૮૮	અ. ૧૧૧ ૫૫...	૩૭૩

સ્વર્ગસ્થ કોશરી માનસંગ હીરાચંદ.

જન્મ-સંવત ૧૯૧૬
ના અશોક મામ,
ગોંડલમાં

દેહત્યાગ-સંવત ૧૯૫૮
ના વ્યાસે મુદ ર.
ચુંદાગા-ગોંડલ રહેલ.

શ્રી હવાભીગમસૂત્રનું ભાષાંતર

મશ્નોત્તર રૂપે.

પ્રથમ પીઠકા (મંગળાચરણ).

શ્રી હનાય નમઃ નમો અરિહંતાણુ—રાગદ્વેપ વેરીના હણુનારે તથા જેણે ચાર ધાતીકર્મ (જ્ઞાનાવર્ણિ, ૧ દર્શનાવર્ણિ, ૨ મોહની, ૩ અને અંતરાય) ક્ષય કર્યા તથા કોષ્ટ રહસ્ય (જાનું) નથી તથા યોગિશ અનિસય કરી સહીત પાંચિસ પ્રકારની વાણીએ ખીરાજમાન એવા અરિહંત દેવને નમસ્કાર કરેછું. નમો સિદ્ધાણુ—નમસ્કાર હો સિદ્ધાણુ—સકલ કાર્ય સાધ્યા આઠ કર્મ ખમાવી પાંચમ ગતિને પ્રાપ્ત થયા, અને યોગિશ ગુણે કરી સંયુક્ત એવા સિદ્ધ ભગવાનને નમસ્કાર કરે છું. નમો આયરિયાણુ—પોતે પાંચ આચાર પાળે, ખીળને પળાવે, આઠ સંપદાએ કરી ખીરાજમાન એવા આચાર્યજને નમસ્કાર કરે છું. નમો ઉચ્છાયાણુ—જે સુદ્ધ સત્યાર્યે ભણે ભણાવે જાતુ સન્નિની ઉપમાએ કરી ખીરાજમાન એવા શ્રી ઉપાધ્યાયજને નમસ્કાર કરેછું. નમો લોચે સવ્ય સાહુણુ—સર્વ મનુષ્ય લોકને વિષે સાધુજ્ઞ જ્ઞાન, દર્શન, ચારિત્ર, તપના સાધનાર સત્યાવીશ ગુણે કરી ખીરાજમાન એવા સાધુજને નમસ્કાર કરેછું.

વળી નમસ્કાર હુઓ ૧૫ભાદિક ચોવીસ તિથ્યકરને. જોટલાને નમસ્કાર કરીને શ્રી ગણધરદેવ શ્રી હવાભીગમસૂત્ર પ્રત્યે રમે છે. એ જનપ્રવચન દ્વાદસાંગી ૩૫ નિશ્ચય જન શ્રી મહાવીરને સમત છે. જન તિથ્યકર કેવળી પ્રમુખને અનુકુળ છે, વળી અતીત અનાગત અને વર્તમાન ૩૫ નિથ્યકર સર્વને સમત છે. એ દ્વાદસાંગી જન શ્રી મહાવીર પ્રણીત કથીત છે, જન શ્રી મહાવીર પદ્મીત છે, જન શ્રી મહાવીર આખ્યાત ભાષીત છે, જન કેવળી ગણધર પ્રમુખે અનુચીર્ણ છે, આચરીત છે, જન શ્રી તિથ્યકરે પ્રજાપ કથીત છે, અગોપગાર્દિ જન શ્રી નિથ્યકરે દેખાડ્યું છે, એ પ્રવચન દ્વાદસાંગી ૩૫ શ્રી તિથ્યકરે પ્રસસ્ત ઉત્તમ ભાષ્યો છે. તેહવે સિદ્ધાંત અનુક્રમે તેહને વિષે સદ્દહનાંધકાં વિશ્વાસ રાખનાં યકાં મનને વિષે તે સીદ્ધાંત માથે રૂની રાખનાં યકાં એહવા સ્થિતર પુરે લવના અંતના કરજુદાર તે શ્રી હવાજવાભિગમ નામે અધ્યયન કહે છે. નિતારે શિષ્ય શ્રી સદ ગુર પ્રત્યે કહે છે.

૧. હવાલિગમ તે શું?

પ્રશ્ન—શું હવાલિગમ તે શું કહેવું?

ઉત્તર—જે માણસ હવાલિગમના છે તેને કહેવામાં છે, પ્રથમ હવાલી હાજીન દાનરૂપ અને પછી આવાલી દાનરૂપ ગણાય.

પાંચ ભેદ કલા છે તે કહેછે.

પાંચ વરણે કરી પ્રભુમીત, બે ગંધે કરી, પાંચ રસે કરી, આઠ સ્પર્શ કરી, ને પાંચ સંસ્થાને કરી, ધસાદિક પ્રભુમીત તેલનો વિસ્તારથી વર્ણન કરે છે.

(૧) વર્ણપણે રહેલા છે તે પાંચ પ્રકારે—કાળો, લીલો, સતો, પીળો, ને સ્વેતવર્ણ પરભુમીત.

ગંધપણે રહેલા છે તે બે પ્રકારે સુગંધ ને દુર્ગંધપણે પરભુમીત.

રસપણે જે રહેલા છે તે પાંચ પ્રકારે. તીખો, કડવો, કસાવતો, (કાચાદળો), ખાટો, ને મીઠો.

સ્પર્શપણે જે રહેલા છે તે આઠ પ્રકારે. કંકશ, (ખરસટ), મુંદાળો (લીસો) ભારે, હળવો, ટાટો, ઉનો, ચોપડ્યો ને છુપો.

સંઠાણુ (આકૃતિ) પણે જે રહેલા છે તે પાંચ પ્રકારે. પરિમંડલ (ચુડીવત), વૃત્ત (ગોળ લાકુવત), તંત્ર (તણખુણીયા), ચારસ (ચારખુણીયા), ને આયત (લાકડીવત).

હવે જ્યાં એક કાળો વર્ણ હોય ત્યાં તેમાં બીજા વીસ ભેદ હોય તે કહે છે. ૨ ગંધ, ૫ રસ, ૮ સ્પર્શ ને ૫ સંસ્થાને એ ૨૦ જેમ કાળા વર્ણમાં કલા, તેમ ૨૦ નીલામાં, ૨૦ રાતામાં, ૨૦ પીળામાં ને ૨૦ ધાળામાં એમ ૧૦૦ ભેદ પાંચ વર્ણના થાય.

એક દુર્લિંગંધમાં ૨૩ ભેદ હોય. તે ૫ વર્ણ, ૫ રસ, ૮ સ્પર્શ ને ૫ સંઠાણુ, એમ ૨૩ (જ્યાં દુર્લિંગંધ હોય ત્યાં સુલિંગંધ ન હોય, ને જ્યાં સુલિંગંધ હોય ત્યાં દુર્લિંગંધ એકબીજાના પ્રતિપક્ષી ન હોય) એજ રીતે સુલિંગંધના પણ ૨૩ ભેદ મળી ૪૬ ભેદ બે ગંધના થાય.

એક તીખા રસમાં, ૫ વર્ણ, ૨ ગંધ, ૮ સ્પર્શ ને ૫ સંઠાણુ, મળી ૨૦ ભેદ થાય. એજ રીતે ખાચે રસના મળીને ૧૦૦ ભેદ થાય.

એક કંકશ સ્પર્શમાં. ૫ વર્ણ, ૨ ગંધ, ૫ રસ, ૬ સ્પર્શ, (૭ સ્પર્શ કહેવાનું કારણ કે એક કંકશ નહીં. તેમ જ્યાં કંકશ હોય ત્યાં તેનો પ્રતિપક્ષી મુંદાળો હોય નહીં, એમ દરેકમાં પોતે ને તેનો પ્રતિપક્ષી મુકી દેવા) ને ૫ સંસ્થાને. એમ ૨૩ ભેદ એકેક સ્પર્શના ગણતાં આઠમાં થઈને ૧૮૪ ભેદ થાય.

એક પરિમંડલ સંસ્થાને. તેમાં ૫ વર્ણ, ૨ ગંધ, ૫ રસ, ને ૮ સ્પર્શ. એ ૨૦ ભેદ હોય. એમ ૫ સંસ્થાનેના મળી ૧૦૦ ભેદ થાય.

ઉપર પ્રમાણે ૫ વર્ણના ૧૦૦, ૨ ગંધના ૪૬, ૫ રસના ૧૦૦, ૮ સ્પર્શના ૧૮૪ ને ૫ સંસ્થાનેના ૧૦૦, મળી ૫૩૦ ભેદ રૂપી અણ્વના શ્રી પત્રવણા સુત્રના પેલા પદ્યી ભણુતા) એટલે રૂપી અણ્વની હકીકત પુરી થઈ. હવે જીવની હકીકત કહે છે.

૩ જીવનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—રવામી! જીવની હકીકત તે શું?

ઉત્તર—હે મૌન્ય, હવની લક્ષણના જે બેદ છે, પ્રથમ સંસારી હવની લક્ષણ અને
 યોગ્ય અસંસારી ને સિદ્ધ દેવની લક્ષણ.

૪ અસંસારી હવનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—૨૨ મું! અસંસારી હવના કેટલા બેદ હતા છે?

ઉત્તર—હે મૌન્ય! અસંસારી હવ ને સિદ્ધ, તેના જે બેદ હતા છે, એક અતંતઃસિદ્ધ
 અસંસારી હવ અને ધૈન્ય પરંપરા સિદ્ધ અસંસારી હવ.

પ્રશ્ન—૨૩ મું! અતંતઃસિદ્ધ અસંસારી હવ તેના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે મૌન્ય! અતંતઃસિદ્ધ અસંસારી હવના પંદર બેદ છે.

૧. ૪ નિર્મલઃ તિલકઃ ન જનઃ જે અંગુળે નરીને મુશિતને પામ્યા છે તે મુશિત
 ને ૪ મુશિત, પદ્મવદન, પ્રથમ ૪ મુશિત જાણવા.

ત્યાદિક જાણવા). તથા તે બે એકાદી વીચરવાને સ્થર્થ હોય તો એકાદી વિચરે છે, નહીં તો ગન્ધમાંજ વિચરે છે. અને બે પુરોષીત શ્રુત ન હોયતો અવરણ ગુરૂની પામે જાહેને વેપ મદ્ય કરે; અને તેની સાથે વીચરે એ નિયમ છે. અને પ્રત્યેકશુધ તો પુરવલયાધીત શ્રુતસાનીજ હોયછે, (તે જઘન્યથી અગ્નીઆર અંગ તથા ઉત્કૃષ્ટથી કાંક ન્યુન દસ પુરવ લખેલો જાણવો). એને લીંગ દેવના દીવે છે અથવા લીંગ રહીત પણ હોય છે. એમ શ્રુતિ તથા લીંગ એ બેદ મળી ત્રણ બેદ થયા. અને સ્વયંશુધને પાત્રાદિક દસવિધ ઉપધી હોય છે એમ કહ્યું છે તે પ્રત્યેકશુધને તો જઘન્યથી બે પ્રકારનોજ ઉપધી કહ્યો છે. તથા ઉત્કૃષ્ટથી ત્રણ પ્રકારનો પણ ઉપધી કર્યો છે. એ વસ્ત્ર વિના પણ ઉપધીના બેદ જાણવા.

૭ જે શુધ એટલે આચાર્યના કહેલા ઉપદેશથી જોધને પામીને દિક્ષા લઇ અનુક્રમે મોક્ષને પામે. તે શુધબોધિન સિદ્ધ જાણવા.

૮ જે સ્ત્રીનું લીંગ (ચિન્હ) છતાં મુકિતસક્તિમ વર્ણ છે. તે સ્ત્રીલીંગ સિદ્ધ. તે લીંગ ત્રણ પ્રકારનું છે.—એક જેને પ્રૌઢમદાહની પેઠે પુરુષની અભિલાષા હોય; બીજું શરીર નિર્વૃત્તિ, નિત્ય તથા સ્તન ભાગાદિક જેને હોય; અને ત્રીજું નૈપથ્ય તે નિલક તળોલ, નેત્રાંજન, વસ્ત્ર, હાર, ડોર અને તુપુરાદિ લક્ષણ જાણકૃત શૃંગારરૂપ હોય છે, એ ત્રણ લીંગ છે. તેમાંનું અત્ર શરીર નિર્વૃત્તિ લક્ષણ લીંગ મદ્ય કરતું. તે છતાં ચારીત્રની પ્રાપ્તિ થઇને જે કેવલાવસ્થા પામીને મોક્ષે જાય તે સ્ત્રીલીંગ સિદ્ધ કહેવાય છે.

આશંકા—વેદની વર્ણના શા સાર કરી છે?

નિરાકરણ—વેદ છતાં મથાખ્યાત ચારીત્ર તથા કેવળજ્ઞાનની પ્રાપ્તિ થતી નથી. માટે તેનો નવમે ગુણકાણે અભાવ થાય, તોજ ઉપરલા ગુણકાણા પ્રત્યે આરોહ થઇ શકે છે, અને ત્યારપછી સર્વ ધાતીક કર્મોનો ક્ષય કરેછે માટે વેદ લક્ષણ લીંગ વર્ણ છે, અને શૃંગાર લક્ષણ પણ કાંઈ પ્રધાન નથી, કેમકે સોબે શૃંગાર સજીને સિંહાસન ઉપર બેઠેલી છતાં શુભ ધ્યાને ભાવના ભાવતિ થકી સ્ત્રી કેવળજ્ઞાન પામેછે. તેમ શૃંગાર રહીત થઇથકી પૂર્વોક્ત અવસ્થાએ કરીને પણ કેવળજ્ઞાન પામેછે. માટે શૃંગાર મોક્ષનો શેષક નથી. શરીરનો આધાર તો વિશેષે કરી શેષક હોયજ નહીં, કેમકે ત્યાંસુધી મનુષ્યગનિને વિશે મનુષ્યનું આયુષ્ય હોયછે, ત્યાં સુધીજ એ ચિન્હ હોયછે.

આશંકા—(દિગંબરી) સ્ત્રીને મોક્ષની પ્રાપ્તિ થતીજ નથી, કેમકે મોક્ષં થયું તે ચારીત્રને આધીન છે, તે ચારીત્ર સ્ત્રીને ઉદય આવે નહીં, કેમકે સ્ત્રીને સર્વથા પુરુષ વિના રહેવાઇ શકાતુ નથી. સ્ત્રીના અજોપાંચ સર્વથા પુરુષને અભિનવકારી છે; તેથી તે ઉદ્યાદાં રખાઇ શકાતાં નથી; અને તે લાંકાને અર્થે વસ્ત્રધારણ કરવા પડેછે. વસ્ત્ર રાખવાથી પરીમદ થાયછે, અને પરીમદવાળા મનુષ્યને મુઝાનો સંભવ હોયછે. ત્યાંસુધી જેને મુઝાં છે ત્યાંસુધી તેને સંજમતી પ્રાપ્તિ થતી નથી; માટે સ્ત્રીને ચારીત્રની પ્રાપ્તિ ન થાય; અને ચારીત્ર વિના મોક્ષની પ્રાપ્તિ તે કેમ થાય? જગી-સંસારમા સર્વોન્નૃપ પદવીની પ્રાપ્તિ સર્વોન્નૃપ અપ્પવસાયથી થાય છે, એ વાન જપાને સમ્મત છે. તે સર્વોન્નૃપ પદ બે પ્રકારનું

નરક સુધી જાય છે. અને વધારેમાં વધારે પુન્ય ઉપાર્જિતે ઉપર તે જાને જ્ઞતિવાળા પ્રાણીઓ સહસાર આદિમા દેવલોક સુધી જાય છે. હાં મનોબળ તો જાનેનું સરખું છે. સારે અધોગમન થોડું અને ઉર્વગમન ધણું કેમ થાય છે? માટે એવો નિયમ ન કહેવો. એવી રીતે સ્ત્રી જ્ઞાતીનો પણ એવો સ્વભાવ જ છે કે ઉત્કૃષ્ટ પાપ ઉપાળેન કરેતો. ૭૬ી નરક પૃથ્વી સુધીજ જાય; પરંતુ ઉત્કૃષ્ટ સંવરની પ્રાપ્તિ થયાથી મોક્ષની પ્રાપ્તિ તો થાયજ.

વળી પુર્યપક્ષમાં કહ્યું છે કે, સ્ત્રીને માયા મોહનીય કર્મની અધિકતાને લીધે ચારિત્ર ઉદય આવે નહીં. એ વાન અધષી સત્ય છે, તથાપી સ્ત્રીને મોહનીય કર્મનો ઉપસમ તથા ક્ષય હોય છે; એનો કાષ્ટનાથી અનંગીકાર થાય નહીં, અને સર્વથા સ્ત્રીને મોહનીય કર્મનો ક્ષય અથવા ઉપસમ થતોજ નથી એવું તો તમારાથી પણ કહેવાશે નહીં, કેમકે અનંતાનું બંધી કપાયતો ઉપસમ અથવા ક્ષય થાય સારે જ સમ્યક્તાની પ્રાપ્તિ થાય છે, અને અપ્રસાધ્યાનીય કપાયતો ઉપસમ અથવા ક્ષય થાય સારે જ દેસવિરતીપણું પ્રાપ્ત થાય છે, એમ તો તમે પણ અંગીકાર કરો છો, સારે સ્ત્રીમાં સર્વવિરતીપણું કેમ માનતા નથી? વળી ગોમતસારની ગાથામાં સ્ત્રીને મોક્ષ કલ્પે છે:—

અઢ્યાલા પુંવેયા ઇત્થીવેયાયહુંતી ચાલીસા; વીસ નપુંસગવેયા, સમણ ઇમેણ

સિદ્ધંતિ ॥૧॥ એવો પાઠ તમારા સિદ્ધિતામાં પણ દીકામાં આવે છે. તેમજ કર્મમંથ તથા શુચુસ્થાન કમારોહણનો વિચાર કરતાં પ્રસિદ્ધપણે સ્ત્રીને મોક્ષનો સંભવ થાય છે. જેમકે, નવમા અનિવૃત્તિકરણ શુચુસ્થાનક સુધી ત્રણે વેદનો ઉદય હોય છે, સાં છાસક પ્રવૃત્તિઓ ઉદયને પામે છે. પછી સુદમ સંપત્તય દશમા શુચુસ્થાનકમાં પણ છાસક પ્રવૃત્તિઓનોજ ઉદય હોય છે; એમાં ત્રણ વેદ તથા સંજ્ઞવળનો કોષ, માન ને માયા, એ ૭ પ્રવૃત્તિઓ હોતી નથી એવી રીતે ઉદ્યાધિકારમાં કહ્યું છે. એ ઉપરથી જાણવું જોઈએ કે જો સર્વ વિરતી ચારિત્ર સ્ત્રીને ન હોય તો નવમા શુચુસ્થાન સુધી કેમ પહોંચી શકે? માટે સ્ત્રીને સર્વ વિરતીપણું માનવું જ જોઈએ છીએ. એ વિશે સારી રીતે વિચાર કરી જોજો.

વળી પુર્યપક્ષમાં કહ્યું કે સ્ત્રીને એકાકી વિચરવાનો અધિકાર નથી, કેમકે, એકાકી વિચર્યાથી તેના શીજમાં વિગ્ન પડવાનો સંભવ થાય, અને જો પંચની સાથે વિચરે તો મમતજાત થાય. એ સુક્તિ પણ વિચાર રહીત છે, કેમકે એકાકી વિચરતાં પણ જો મન શુદ્ધ હોય તો કાંઈપણ શીજનો ભંગ થતો નથી. સ્ત્રીઓને વિશે તો એવું ધૈર્ય હોય છે કે તેને દેવો પણ કોણાયમાન કરી ચકતા નથી. તેમ પંચને વિશે વિચરતાં મમત્વ પણ સંભવે નહીં, કેમકે, જો તેના મનમાં વિતરંગ દશા હોય, તો સંસારમાં જીવને જે સમગ્રપાપ બંધનનો હેતુ છે, તે જો ઉપસમને પામ્યો તો પછી તેને વન તથા ઘર બંને સરખાં છે; એ કાંઈ જીવને બંધનના હેતુ થતા નથી. જમ તે એક રાગાદિ લક્ષણ અમુદ્ધ ઉપગોચ છે. દ્વંસાદિક વિચાર કરતાં નથા થી વિતરંગ દેવની આગા જ્ઞાનાં નો સ્ત્રીને મોક્ષ થાય છે. એવી રીતે સ્ત્રીસિદ્ધ જાણીએ.

૬ બે પ્રકારે સંસારી જીવનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—સ્વામી! જે આચાર્ય એમ કહે છે જે, બે પ્રકારે સંસારી જીવ તે જીવી રીતે કહેછે?

ઉત્તર—હે શિષ્ય! તે એમ કહે છે જે, એક ત્રમ અને બીજા સ્થાયર જીવ.

૭. સ્થાયર જીવનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—સ્વામી! સ્થાયર જીવના કેટલા બેદ કલા છે?

ઉત્તર—હે શિષ્ય! તેના ત્રણ બેદ કલા છે, પૃથ્વીકાયના ૧, અપકાયના ૨, અને વનસ્પતિકાયના ૩ (અગ્નિકાય અને વાયુકાય એ બે ગનીતસ કલા છે, ખારે તે આંદો નથી લીધા.)

૧ સુક્ષ્મ, બાહર પૃથ્વીકાયનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—સ્વામી! પૃથ્વીકાયના કેટલા બેદ કલા છે?

ઉત્તર—હે શિષ્ય! તેના બે બેદ કલા છે, સુક્ષ્મપૃથ્વીકાયના જીવ અને બાહર પૃથ્વીકાયના જીવ તેમાં વળી સુક્ષ્મ પૃથ્વીકાયના બે પ્રકાર કલા છે, ચાર અપર્યાપ્તે અપર્યાપ્તિ, અને ચાર પર્યાપ્તે પર્યાપ્તિ.

હવે સંપ્રહણી ગાથા કહે છે.—||ગાથા||—શરીરો ગાહણ સંઘયણ || સંઠાણ
કસાય તદ્યહોતિ સન્નાઓ || લેસિં દિય સમુદાય || સન્ની વેણ્ય પત્તિ || ૧ ||
દિઘી દંસણ નાણે || જોગુવઝગે તદા કિમાહારે || ઝવવાય ઠિઠે સમુદાય ||
ચવણ ગઈ રાગઈ ચેવ || ૨ ||

અર્થ—શરીર પાંચ ૧, (ઉદારીક ૧, વૈક્ર ૨, તેજસ ૩, કાર્મણ ૪, આહારક ૫). અંગ-ગાહના ૨, (કાયમાન) ઉદારીકની જ્ઞાન્ય આંશુલનો અસંખ્યાતમે ભાગને ઉત્તકટ્ટી એકદગ્ગર જોજન આગેરી (કમગના ડોડાને ન્યાયે). વૈક્રિય શરીરની ભવધારણી જ્ઞાન્ય આંશુલનો અસંખ્યાતમે ભાગ ને ઉત્તકટ્ટી પાંચસો ધનુષ્યની તથા ઉત્તર વૈક્રિયની અવગાહના જ્ઞાન્ય આંશુલનો અસંખ્યાતમે ભાગ ને ઉત્તકટ્ટિ લાખ જોજન ઝાગેરી આહારકની અવગાહના જ્ઞાન્ય મુદાકાયની ઉત્તકટ્ટી એક હાથની અને તેજસ કાર્મણ શરીરની અવગાહના જ્ઞાન્ય આંગળનો અસંખ્યાતમે ભાગ ને ઉત્તકટ્ટિ ચાદ સન્જલોક પ્રમાણે (કેવળ સમુદ-ધાનની અપેક્ષાએ તથા પોતપોતાના શરીર પ્રમાણે) સંઘયણ ૭ ૩ (વજ્રપ્રભનારાય ૨ રૂપમનારાય ૩, અર્ધનારાય ૪, કીલકા ૫, અને છેવટ ૬). સ્થાન ૭ ૪ (સમયકેરસ ૧ નમોપરી મંડલ ૨, સાદી ૩, કુલજ ૪, વામન ૫, અને દોડ ૬) કયાયચાર ૫ (કાપ ૧ માન ૨, માયા ૩, અને લોખ ૪), તેમ સંઘચાર ૬, (આહાર ૧, લાભ ૨ મૈથુન ૩, અને પરિમદ ૪, લેગ ૭ ૭. (કમ ૧, નીલ ૨, કાપોત ૩, તેજ ૪, પદમ ૫, અને સુકલ ૬), દીપાંચ ૮, (અનેદી ૧, ચક્રદી ૨, ધાણેદી ૩, રમેદી ૪, અને અપરેદી ૫), સમુદ્યાન

સાત ૬, (વેશના ૧, કાયા ૨, માર્ગભાંતીક ૩, નિર્ણય ૪, તેજસ ૫, આદરક ૬, અને કેવલ ૭) સંસી (મનસીન) અસંસી (મનસીન) ૧૦. નેદ ત્રણ ૧૧. (ઓ ૧, પુત્ર ૨, અને નપુંસક ૩), પાપાંતી ૭ ૧૨. (આદર ૧, શરીર ૨, દેહી ૩, આમોભાગ ૪, ભાગ ૫, અને મન ૬), દ્રષ્ટીત્રણ ૧૩. (સમક્ષિત ૧, મિથ્યાન ૨, અને મિથ ૩), દ્યોતન માર ૧૪. (ચક્ષુ ૧, અગ્રસુર, અવધ ૩, અને કેવલ ૪), જ્ઞાન પાંચ ૧૫. (મનિ ૧, શ્રુત ૨, અવધ ૩, મનપદ ૪, અને કેવલ ૫), વેગ ત્રણ ૧૬. (મન ૧, વચન ૨, અને કાયા ૩), ઉપગોચ બે ૧૭ (સાકાર ૧, અને અનાકાર ૨), તેમ કેનો આદર કરે છે તે ૧૮ કષ્ટ મનિ મહિષી ઉપલે છે, તે ૧૯. આત્મ ૨૦. માર્ગભાંતીક સમુદયાન ૨૧. બે (સમોતીયા ૧, અને અસમોતીયા ૨), ચવન ૨૨. કેટલી ગતિથી આવે ૨૩. (તે ગતિ ચાર છે નારકી ૧, નિર્વચ ૨, મનુષ્ય ૩, અને દેવતા ૪), મરીને કેટલી ગતે જાય ૨૪.

એમ ચોવીસદાર મુદ્ધમ પૃથ્વીકાય પ્રમુખ સર્વ સ્થાનકે પુછશે તેમાં પ્રથમ મુદ્ધમ પૃથ્વીકાયનો અધિકાર શ્રી જ્ઞાનમસ્વામી શ્રી મદાચિર સ્વામી પ્રત્યે પુછે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મુદ્ધમ પૃથ્વીકાયના જીવને કેટલાં શરીર કલાં છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેને ત્રણ શરીર કલાં છે ઉદારીક ૧, તેજસ ૨, અને કાર્પણ ૩, એમ ત્રણ શરીર છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મુદ્ધમ પૃથ્વીકાયના જીવને કેવડી મોટી શરીરની અવગાહના છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, જ્ઞાન-ય (નાહનામાં નાહની) અંગુલને અસંખ્યાનમે ભાગે અને ઉદૃષ્ટી (મોટામાં મોટી) પણ અંગુલને અસંખ્યાનમે ભાગે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવના શરીર ૭ સંધપણમાં કયા સંધપણનાં છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેના છેવટા સંધપણના શરીર છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તેના શરીર કયે સંસ્થાને છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, મસુરની દાળને આકારે તે જીવના સંસ્થાન છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલા કાયા છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, કોષ ૧ માન ૨ માયા ૩ લોભ ૪ એ ચાર કાયા સહીત છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલી સંજ્ઞા છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, આહારસંજ્ઞા ૧, ભવસંજ્ઞા ૨, મૈયુનસંજ્ઞા ૩, અને પરીગ્રહસંજ્ઞા ૪, એ ચાર સંજ્ઞા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલી લેશ્યા છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, કશન ૧, લીલ ૨, અને કાપોત ૩, એ ત્રણ લેશ્યા છે,

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલી દ્વા છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, એક સ્વયં દ્વા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલા સમુદ્ધાત છે.

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને ૩ સમુદ્ધાત છે તે વેદની ૧, કામ ૨, અને મારણાંતીક ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત તે જીવ સંજી છે? કે અસંજી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ સંજી નથી (તેને મન નથી) પણ અસંજીજ છે. (મન રહી ન છે).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત તે જીવ સ્ત્રી વેદી છે? કે પુરુષ વેદી છે? કે નપુંસક વેદી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ સ્ત્રીવેદી નથી, તેમ પુરુષવેદી પણ નથી, કેવળ એક નપુંસકવેદી છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલી પર્વામી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ ચાર પર્વામી પર્વામા કલા છે, આદાર કરે તે આદાર પર્વામી ૧, શરીર બાંધે તે શરીર પર્વામી ૨, હૃદી બાંધે તે હૃદી પર્વામી ૩, અને આસોઆસ લીએ તે આસોઆસ પર્વામી ૪, એ ચાર પર્વામી છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલી અપર્વામી છે? (પર્વામી પર્વામી નહીં તે અપર્વામી).

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ ચાર અપર્વામી છે આદાર ન લીધે હોય તે આદાર અપર્વામી, બાવળ આસોઆસ ન બાંધે હોય તે આસોઆસ અપર્વામી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ શું સમ્યક્ત્વ દષ્ટી છે? કે મીથ્યાદષ્ટી છે? કે મીથ્રદષ્ટી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ સમ્યક્ત્વદષ્ટી નથી. મીથ્યાદષ્ટીજ છે, પણ સમમિથ્યાત (તે મીથ્ર) દષ્ટી નથી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ શું અશ્વદર્શની એટલે આંખે દેખે છે? કે બીજી ચાર હૃદી તે અશ્વ દર્શન છે તેણે જાણે છે? કે અનધી દર્શન દેખે છે? કે કેવળ દર્શન દેખે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ અશ્વ દર્શની નથી (આંખે દેખતા નથી), અશ્વ દર્શન છે. (સ્પર્શદ્રી ગુરુ બળ છે) અવધ દર્શન દેખતા નથી તેમ કેવળદર્શને પણ દેખતા નથી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ શું જ્ઞાની છે? કે અજ્ઞાની છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ જ્ઞાની નથી, અજ્ઞાની છે. નિષ્કે મતિ અજ્ઞાની અને સુત અજ્ઞાની એ બે અજ્ઞાનવંત છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ શું મન જોગી છે? કે વચન જોગી છે? કે કામ જોગી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ મન જોગી નથી, તેમ વચન જોગી પણ નથી. કેવળ કામ જોગી છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ સાકારપયોગી (જ્ઞાનોપયોગ) છે? કે અનાકારપયોગી છે? (દર્શનોપયોગ છે)?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સાકારપયોગી છે, (મતિ, સુત અજ્ઞાનવંત છે) ને અનાકારપયોગી પણ છે. (અશ્વ દર્શન કરી)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ કોનો આદાર કરે છે?

સાત ૬, (વેદના ૧, કાયા ૨, મારણાંત્રીક ૩, વૈદીય ૪, તેજસ ૫, આદરક ૬, અને કેવલ ૭) સંસારી (મનમલીત) અસંસારી (મનરહીત) ૧૦. વેદ ત્રણ ૧૧. (ઓ ૧, પુરા ૨, અને નપુંમક ૩), પર્વામી ૭ ૧૨. (આદાર ૧, શરીર ૨, ઈડી ૩, શ્વામોશ્વામ ૪, ભાષા ૫, અને મન ૬), દ્રષ્ટીત્રય ૧૩. (સમક્રિત ૧, મિથ્યાન ૨, અને મિત્ર ૩,) દર્શન ચાર ૧૪. (મધુ ૧, અચક્રુર, અવધ ૩, અને કેવલ ૪), જ્ઞાન પાંચ ૧૫. (મનિ ૧, ક્રુન ૨, અવધ ૩, મનપર્વ ૪, અને કેવલ ૫), જોગ ત્રણ ૧૬. (મન ૧, વચન ૨, અને કાયા ૩), ઉપશોભ ૭ ૧૭. (સાકાર ૧, અને અનાકાર ૨), તેમ શેનો આદાર કરે છે તે ૧૮ કષ્ટ ગતિ માટેથી ઉપજે છે, તે ૧૯. આચર્યું ૨૦. મારણાંત્રીક સમુદાય ૨૧. જે (સમોદીયા ૧, અને અસમોદીયા ૨), મવન ૨૨. કેટલી ગતિથી આવે ૨૩. (તે ગતી ચાર છે નારકી ૧, નિર્ધમ ૨, મનુષ્ય ૩, અને દેવતા ૪), મરીને કેટલી મતે જાય ૨૪.

એમ યોગીશદાર સૂક્ષ્મ પૃથ્વીકાય પ્રમુખ સર્વ સ્થાનકે પુછશે તેમાં પ્રથમ સુક્ષ્મ પૃથ્વીકાયનો અધિકાર શ્રી જ્ઞાનમસ્વામી શ્રી મહાવિર સ્વામી પ્રત્યે પુછે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સુક્ષ્મ પૃથ્વીકાયના જીવને કેટલાં શરીર કલાં છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેને ત્રણ શરીર કલાં છે ઉદારીક ૧, તેજસ ૨, અને કાર્મણ ૩, એમ ત્રણ શરીર છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સુક્ષ્મ પૃથ્વીકાયના જીવને કેવલી મોટી શરીરની અવગાહના છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, જઘન્ય (નાહનામાં નાહની) અંગુલને અસંખ્યાતમે ભાગે અને ઉત્કૃષ્ટી (મોટામાં મોટી) પણ અંગુલને અસંખ્યાતમે ભાગે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવના શરીર ૭ સંધયણમાં કયા સંધયણનાં છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેના જેવટા સંધયણના શરીર છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તેના શરીર કયે સંસ્થાને છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, મસુરની દાળને આકારે તે જીવના સંસ્થાન છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલા કાયા છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, કોષ ૧ માન ૨ માયા ૩ લોભ ૪ એ ચાર કાયા સહીત છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલી સગા છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, આદારસંજ્ઞા ૧, ભયસંજ્ઞા ૨, મૈથુનસંજ્ઞા ૩, અને પરીમહસંજ્ઞા ૪, એ ચાર સગા છે

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલી ભેગ્યા છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, ક્રુન ૧, લીલ ૨, અને કાષોત ૩, એ ત્રણ ભેગ્યા છે,

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલી દુઃખ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, એક -૧૦ દુઃખ છે

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે છવને કેટલા સમુદ્ધાન છે.

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને ૩ સમુદ્ધાન છે તે વેદની ૧, કૃપા ૨, અને પ્રાચીન ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત તે છવ સંજી છે? કે અસંજી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ સંજી નથી (તેને મન નથી) પણ અસંજી ન છે. (મન સ્વીત છે).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત તે છવ સ્ત્રી વેદી છે? કે પુરુષ વેદી છે? કે નપુંસક વેદી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ સ્ત્રીવેદી નથી, તેમ પુરુષવેદી પણ નથી, કેવળ એક નપુંસકવેદી છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે છવને કેટલી પર્વામી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ આર પર્વાપ્તે પર્વામા કલા છે, આદાર કરે તે આદાર પર્વામી ૧, શરીર બાધે તે શરીર પર્વામી ૨, દંડી બાધે તે દંડી પર્વામી ૩, અને આસોઆસ પર્વામી ૪, એ આર પર્વામી છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે છવને કેટલી અપર્વામી છે? (પર્વાપ્તે પર્વાપ્તો નહીં તે અપર્વાપ્તો).

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ આર અપર્વામી છે આદાર ન લાધો હોય તે આદાર અપર્વામી, જાત આસોઆસ ન બાધ્યા હોય તે આસોઆસ અપર્વામી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે છવ શું સમ્યક્ત્વ દણી છે? કે મીથ્યાદણી છે? કે અસમ્યક્ત્વ દણી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ સમ્યક્ત્વદણી નથી. મીથ્યાદણી ન છે, પણ અસમ્યક્ત્વ (નિર્વચન) દણી નથી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે છવ શું અમુદર્શની એટલે આંખે દેખે છે? કે અમુદર્શન છે તેજે જાણે છે? કે અગ્રાધી દર્શને દેખે છે? કે કેવળ દર્શનદેખે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ અમુદર્શની નથી (આંખે દેખતા નથી), અમુદર્શન છે. (અમુદર્શન ગ્રન્થ બળ છે) અવધ દર્શને દેખતા નથી તેમ કેવળદર્શને પણ દેખતા નથી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે છવ શું ચાની છે? કે અચાની છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ ચાની નથી, અચાની છે. નિમ્ને મનિ અચાની છે. અચાનવંત છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે છવ શું મન લેગી છે? કે વચન લેગી છે? કે સાધ લેગી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ મન લેગી નથી, તેમ વચન લેગી નથી, સાધ લેગી નથી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે છવ સાકારપયોગી (ચાનોપયોગ) છે? કે અસાકારપયોગી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સાકારપયોગી છે, (મનિ, સ્ત્રી, અસાકારપયોગી છે. અસાકારપયોગી છે. (અચાનુ દર્શને કરી)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે છવ કોનો આદાર કરે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, દ્રવ્યથી અનંત પ્રદેશી દ્રવ્ય, શેષથી અસંખ્યાના આકાશ પ્રદેશોગદ, કાળથી અનંતર કાળના, અને ભાવથી પાંચ વરણ્યંત, એ ગંધવંત, પાંચ રસવંત, અને આદ્ય સ્પર્શવંત આદાર કરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જે ભાવથી વરણ્યંત આદાર કરે છે, તે શું એક વરણી દ્રવ્યનો આદાર કરે છે? કે બે વરણી દ્રવ્યનો આદાર કરે છે? કે ત્રણ વરણી દ્રવ્યનો આદાર કરે છે? કે ચાર વરણી દ્રવ્યનો આદાર કરે છે? કે પાંચ વરણી દ્રવ્યનો આદાર કરે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, સ્થાન માર્ગણા આથી પુછીએ તો એક વરણી, એ વરણી, ત્રણ વરણી ચાર વરણી, પાંચ વરણી પણ પુદ્ગલનો આદાર કરે છે. અને વિધાન માર્ગણા પડીવર્તિ પુછીએ તો કાળા દ્રવ્યનો આદાર કરે છે એમ લીલા, પીલા, રાતા, જાવત ઉત્તરના દ્રવ્યનો પણ આદાર કરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જે વર્ણથી કાળા દ્રવ્યનો આદાર કરે છે તે એક શુભ કાળા દ્રવ્યનો આદાર કરે છે? બે શુભ કાળા દ્રવ્ય ત્રણ શુભ કાળા દ્રવ્ય જાવત અનંત શુભ કાળા દ્રવ્યનો આદાર કરે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, એક શુભ કાળા દ્રવ્યનો પણ આદાર કરે છે. એમ જાવત અનંત શુભ કાળા દ્રવ્યનો પણ આદાર કરે છે. એમ પીલા, લીલા, રાતા જાવત શુદ્ધ વર્ણ સુધી એ રીતેજ જાણવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવાન જે ભાવથી ગંધવંત આદાર કરે છે. તે શું એકગંધી દ્રવ્યનો આદાર કરે છે? કે બે ગંધી દ્રવ્યનો આદાર કરે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ સ્થાન માર્ગણા પડીવર્તિ પુછીએ તો એક ગંધ દ્રવ્યનો પણ આદાર કરે છે ને બે ગંધી દ્રવ્યનો પણ આદાર કરે છે. અને વિધાન માર્ગણા પડીવર્તિ પુછીએ તો સુગંધી દ્રવ્યનો પણ આદાર કરે છે, અને દુર્ગંધી દ્રવ્યનો પણ આદાર કરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત જે ગંધથી સુગંધી દ્રવ્યનો આદાર કરે છે, તે શું એક શુભ સુગંધી દ્રવ્યનો આદાર કરે છે? કે જાવત અનંત શુભ સુગંધી દ્રવ્યનો આદાર કરે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ એક શુભ સુગંધી દ્રવ્યનો પણ આદાર કરે છે, અને જાવત અનંત શુભ સુગંધી દ્રવ્યનો પણ આદાર કરે છે. એવીજ રીતે જેમ સુમધ તેમ દુર્ગંધ પણ જાણવી. અને પાંચ રસ તે જેમ પાંચ વર્ણ કલા તેમ જાણવા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જે ભાવથી સ્પર્શવંત દ્રવ્યનો આદાર કરે છે, તે શું એક સ્પર્શી દ્રવ્યનો આદાર કરે છે? કે બે સ્પર્શી દ્રવ્યનો આદાર કરે છે? કે જાવત આદ્ય સ્પર્શી દ્રવ્યનો આદાર કરે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ સ્થાન માર્ગણા પડીવર્તિ પુછીએ તો એક સ્પર્શી દ્રવ્યનો પણ આદાર નથી કરતા, તેમ બે સ્પર્શી દ્રવ્યનો પણ આદાર નથી કરતા, તેમ ત્રણ તથા ચાર સ્પર્શી દ્રવ્યનો પણ આદાર નથી કરતા, પણ પાંચ સ્પર્શી, છ સ્પર્શી, માત્ર

સ્પર્શી, જન્યત્, આઠ સ્પર્શી દ્રવ્યનો આહાર કરેછે. અને વિધાન માર્ગણા પરીવર્તિ પુછીએ તો કંઈસ સ્પર્શનો પણ આહાર કરેછે એમ કામળ, સીન, ઉ'ણ, હળવો, ભારી, ચોપડવો, જન્યત્ હુદા દ્રવ્યનો પણ આહાર કરેછે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જે સ્પર્શથી કંઈસ દ્રવ્યનો આહાર કરેછે, તે એક ગુણ કંઈસ દ્રવ્યનો આહાર કરે છે કે બે ગુણ કંઈસ દ્રવ્યનો આહાર કરેછે? કે જન્યત્ અનંત ગુણ કંઈસ દ્રવ્યનો આહાર કરેછે.

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એક ગુણ કંઈસ દ્રવ્યનો પણ આહાર કરેછે, જન્યત્ અનંત ગુણ કંઈસ દ્રવ્યનો પણ આહાર કરેછે, એમ જન્યત્ હુદા દ્રવ્ય સુધી જાણુ.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ સ્પર્શા દ્રવ્યનો આહાર કરેછે? કે અણુસ્પર્શા દ્રવ્યનો આહાર કરેછે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સ્પર્શા દ્રવ્યનો આહાર કરેછે, પણ અણુસ્પર્શા દ્રવ્યનો આહાર નથી કરતા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ શરીરાવગાદ પુદ્ગલનો આહાર કરે છે? કે શરીરને અવગાદ નથી એવા પુદ્ગલનો આહાર કરેછે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, શરીરને અવગાદ પુદ્ગલનો આહાર કરેછે. પણ અણુઅવગાદ પુદ્ગલનો આહાર નથી કરતા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ શું અનંતરાવગાદ પુદ્ગલનો આહાર કરેછે? કે પરંપરાવગાદ પુદ્ગલનો આહાર કરેછે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, અનંતરાવગાદ પુદ્ગલનો આહાર કરે છે, પણ પરંપરાવગાદ પુદ્ગલનો આહાર નથી કરતા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ શું સુદ્ધમ પુદ્ગલનો આહાર કરેછે? કે બાદર પુદ્ગલનો આહાર કરે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સુદ્ધમ પુદ્ગલનો પણ આહાર કરેછે, અને બાદર પુદ્ગલનો પણ આહાર કરેછે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ ઉર્ધ્વદિશનો આહાર કરે છે? અથવા અધોદિશનો આહાર કરે છે કે ત્રીજી દિશનો આહાર કરેછે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, ઉર્ધ્વદિશનો પણ આહાર કરે છે. અધોદિશનો પણ આહાર કરેછે અને ત્રાન્ધી દિશનો પણ આહાર કરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ શું શરીરને આદે આહાર કરે છે? કે શરીરને મધ્ય પ્રદેશ આહાર કરે છે? કે શરીરને અને આહાર કરે છે.

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, શરીરને આદે પણ આહાર કરે છે, શરીરને મધ્યે પણ આહાર

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, દ્રવ્યથી અનંત પ્રદેશી દ્રવ્ય, ક્ષેત્રથી અસંખ્યાતા આકાસ પ્રદેશોગદ, કાળથી અન્યંતર કાળના, અને ભાવથી પાંચ વસ્તુવંત, બે ગર્ભવંત, પાંચ રસવંત, અને આદિ સ્પર્શવંત આદાર કરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જે ભાવથી વસ્તુવંત આદાર કરે છે, તે શું એક વસ્તુથી દ્રવ્યનો આદાર કરે છે? કે બે વસ્તુથી દ્રવ્યનો આદાર કરે છે? કે ત્રણ વસ્તુથી દ્રવ્યનો આદાર કરે છે? કે ચાર વસ્તુથી દ્રવ્યનો આદાર કરે છે? કે પાંચ વસ્તુથી દ્રવ્યનો આદાર કરે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, સ્થાન માર્ગજ્ઞા આપી પુછીએ તો એક વસ્તુથી, બે વસ્તુથી, ત્રણ વસ્તુથી ચાર વસ્તુથી, પાંચ વસ્તુથી પણ પુરૂષગતો આદાર કરે છે. અને વિધાન માર્ગજ્ઞા પરીવર્તિ પુછીએ તો કાળા દ્રવ્યનો આદાર કરે છે એમ લીલા, પીલા, રાતા, ભવત્ ઉત્તરજા દ્રવ્યનો પણ આદાર કરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જે વસ્તુથી કાળા દ્રવ્યનો આદાર કરે છે તે એક શુભ કાળા દ્રવ્યનો આદાર કરે છે? બે શુભ કાળા દ્રવ્ય ત્રણ શુભ કાળા દ્રવ્ય ભવત્ અનંત શુભ કાળા દ્રવ્યનો આદાર કરે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, એક શુભ કાળા દ્રવ્યનો પણ આદાર કરે છે. એમ ભવત્ અનંત શુભ કાળા દ્રવ્યનો પણ આદાર કરે છે. એમ પીલા, લીલા, રાતા ભવત્ શુભ વર્ણ સુખી એ રીતેજ જાણવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવાન જે ભાવથી ગર્ભવંત આદાર કરે છે. તે શું એકગર્ભી દ્રવ્યનો આદાર કરે છે? કે બે ગર્ભી દ્રવ્યનો આદાર કરે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ સ્થાન માર્ગજ્ઞા પરીવર્તિ પુછીએ તો એક ગર્ભ દ્રવ્યનો પણ આદાર કરે છે તે બે ગર્ભી દ્રવ્યનો પણ આદાર કરે છે. અને વિધાન માર્ગજ્ઞા પરીવર્તિ પુછીએ તો મુખથી દ્રવ્યનો પણ આદાર કરે છે, અને દુર્ગથી દ્રવ્યનો પણ આદાર કરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવાન જે ગર્ભથી મુખથી દ્રવ્યનો આદાર કરે છે, તે શું એક મુખ મુખથી દ્રવ્યનો આદાર કરે છે? કે ભવત્ અનંત મુખ મુખથી દ્રવ્યનો આદાર કરે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ એક મુખ મુખથી દ્રવ્યનો પણ આદાર કરે છે, અને ભવત્ અનંત મુખ મુખથી દ્રવ્યનો પણ આદાર કરે છે. એટલે જો એમ મુખ મુખ દ્રવ્યનો આદાર કરે છે તે એમ પણ વર્ણ કરવા જેમ જાણવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવાન જે ભાવથી રસવંત આદાર કરે છે, તે શું એક રસથી દ્રવ્યનો આદાર કરે છે? કે બે રસથી દ્રવ્યનો આદાર કરે છે? કે ભવત્ અનંત રસથી દ્રવ્યનો આદાર કરે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ એક રસથી દ્રવ્યનો પણ આદાર કરે છે, અને ભવત્ અનંત રસથી દ્રવ્યનો પણ આદાર કરે છે. એટલે જો એમ રસથી દ્રવ્યનો આદાર કરે છે તે એમ પણ વર્ણ કરવા જેમ જાણવું.

નય નહોં) એ અધિકાર શ્રી પનવણાશ સત્રના હા જુકાંનનામા પદ્ધી સગીરતાર પછે જણવો,

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે હવનું કેટલું આવજુ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન-યથી અંતર્મુદુર્તનું ને ઉત્કૃષ્ટપણે પણ અંતર્મુદુર્તનું છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે હવ મારણાંતિક સમુદ્ધાતે સમોદત મરે છે ? કે અસમોદત મરે છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સમોદત પણ મરે છે અને અસમોદત પણ મરે છે. (ને હવ પોતાના સર્વાત્તમ પ્રદેશ એક સમયે બધુકના ભગ્ગાની પેરે સામટા લઇ જાય તે સમોદત મરણુ કહીએ, અને ને હવ ઇચ્છકાગતી (કાંડીની લાર પેડે મરે તે ઇચ્છકાગતી) મરે તે અસમોદત મરણુ કહીએ.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે હવ આંનરા રહિત ચવીને (મરીને) કષ ગતિમાં ઉપજે ? શું નારકી માંહે ઉપજે ? કે તિર્યચ માંહે ઉપજે ? કે મનુષ્ય માંહે ઉપજે ? કે દેવતા માંહે ઉપજે ?

ઉત્તર—જ્ઞાતમ, નારકી માંહે ઉપજે નહોં. તિર્યચ, અને મનુષ્ય એ બે ગતિ માંહિજ ઉપજે પણ દેવતા માંહે ઉપજે નહોં,

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તિર્યચ ગતિમાંહે ઉપજે તો શું એકંદ્રી માંહે ઉપજે ? કે બેઇદ્રી માંહે ઉપજે ? કે તેઇદ્રી માંહે ઉપજે ? કે ચૈરેદ્રી માંહે ઉપજે ? કે પંચેદ્રી તિર્યચજ્ઞેની માંહે ઉપજે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એકંદ્રી તિર્યચમાંહે પણ ઉપજે, જ્ઞાત પંચેદ્રી તિર્યચજ્ઞેની માંહે પણ ઉપજે પણ ને અસંખ્યાતા વર્ણના આવખાના ધણી જુગલીયા તે મધ્યે ઉપજે નહોં. શેષ સર્વ અપર્યાષા, પર્યાષા મધ્યે ઉપજે અને ને મનુષ્યગતિ મધ્યે ઉપજે તે પણ ત્રીશ અકર્મભૂમિના ને હવન અંતરદ્રીપાના અસંખ્યાતા વરસના આવખાના જુગલીયા વરજને પર્યાષા અપર્યાષા મધ્યે ઉપજે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે હવને કેટલી ગતિ છે ? અને કેટલી આગતી છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તે હવ મરીને બે ગને જાય (મનુષ્ય, તિર્યચ.) અને એજ બે ગનેથી આવે.

એ સુદમ પૃથ્વીકાવના પ્રત્યેક શરીર છે અને અસંખ્યાતા હવ છે. ચક્રે રાજલોક મધ્યે એ સુદમ પૃથ્વીકાવ હવ મસની કુંપલીની પરે લખાં છે. અહો સાધુ માનભાવો ! એ સુદમ પૃથ્વીકાવનો અધિકાર કરો.

હવે બાદર-પૃથ્વીકાવનો અધિકાર કરે છે. ॥

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બાદર પૃથ્વીકાવના કેટલા બેદ છે ?

કરે છે, અને શરીરને અંત પ્રદેશે પણ આધાર કરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ શરીરના વિષય સહિત આધાર કરે છે? કે શરીરના વિષય રહિત આધાર કરે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, શરીરના વિષય સહિત આધાર કરે છે, પણ શરીરના વિષય રહિત આધાર નથી કરતા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ અનુક્રમે આધાર લીએ છે? કે અનુક્રમે રહિત આધાર લીએ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, અનુક્રમે પુદ્ગળનો આધાર લીએ છે, પણ અનુક્રમે રહિત આધાર નથી લેતા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ ત્રણ દિશિનો આધાર કરે છે? કે ચાર દિશિનો આધાર કરે છે? કે પાંચ દિશિનો આધાર કરે છે? કે ૭ દિશિનો આધાર કરે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, અસોકની બાયાન વિના ૭ દિશિનો આધાર કરે છે, અને બાયાન પછી ચરિત્રને પુછીએ તો કોઈક સ્થાનકે ત્રણ દિશિનો, કોઈક સ્થાનકે ચાર દિશિનો, કોઈક સ્થાનકે પાંચ દિશિનો પણ આધાર કરે છે. (તે એમ ને ને જીવ લોક માટે અસોકને અડી રળા છે તેને આધાર પુદ્ગળનું બાયાનપણું દેવા, ત્યાં ને ત્રણ દિશિ અસોકને અડી રળા છે તે ત્રણ દિશિનો આધાર લીએ છે, અને ને બે દિશિ અસોકને અડી રળા છે તે ચાર દિશિનો આધાર લીએ છે, અને ને એક દિશિ અસોકને અડી રળા છે તે પાંચ દિશિનો આધાર લીએ છે) અને ઉપ (અવગતિક) કાળ પછી ચરિત્ર પુછીએ તો ચરિત્રી કાળ, લીલા, પીળા, મોઢા, શરણ પીળા એ પાંચ ચરિત્રી આધાર કરે છે, ગરબી સુમતી ને પુનઃપી કા ને મધ્યમ સુમતી કરે છે. તીલ, કદુક, મધુર, અંબીય, અને માનુ ક્રમ પાંચ સુમતી આધાર કરે છે. અર્ધી કાળ, કામળ, ભારી, ભાગુ, ઉપ, મીઠા, કિંચ અને પુષ્પ ને એક ચરિત્રી આધાર કરે છે. પાણી તે જીવ પુરો, ચરિત્રી, શરણ મીઠા, પુષ્પ, ભારી, કામળ, પછી કાળ ને તેને પછીમાટ કરીને, તેને વિદગના પમાડીને કાળને કાળીને તરીકે, કાળ ને શરણ અર્ધી કાળ વિદગની અન્ન શરીરને આધાર કરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ કયા કયા સ્થાનોએ આધાર કરે છે? કે કયા કયા સ્થાનોએ આધાર કરે છે? કે કયા કયા સ્થાનોએ આધાર કરે છે? કે કયા કયા સ્થાનોએ આધાર કરે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તે જીવ કયા કયા સ્થાનોએ આધાર કરે છે, તે કયા કયા સ્થાનોએ આધાર કરે છે, તે કયા કયા સ્થાનોએ આધાર કરે છે, તે કયા કયા સ્થાનોએ આધાર કરે છે.

નવ નહીં) એ અધિકાર શ્રી પનવણી સુખના છા બુકાનનામા પદ્યો સચીરનાર
પણે જાણવો,

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુવનું કેટલું આવખું છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ય-યથી અંતર્મુદુર્તનું ને ઉત્કૃષ્ટપણે પણ અંતર્મુદુર્તનું છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુવ મારણાંતિક સમુદ્ધાતે સમોદત મરે છે ? કે અસમોદત
મરે છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સમોદત પણ મરે છે અને અસમોદત પણ મરે છે. (જે શુવ
પોતાના સર્વાત્મ પ્રદેશ એક સમયે બધુકના ભગ્નકાની પેરે સામગ્રી લઇ જાય તે સમોદત
મરણુ કહીએ, અને જે શુવ ઇચ્છાકામી (કામીની લાર પેરે મરે તે ઇચ્છકામી) મરે તે
અસમોદત મરણુ કહીએ.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુવ આંતરા રહિત ચવીને (મરીને) કય ગતિમાં ઉપજે ? શું
નારકી માંહે ઉપજે ? કે તિર્યચ માંહે ઉપજે ? કે મનુષ્ય માંહે ઉપજે ? કે દેવતા માંહે
ઉપજે ?

ઉત્તર—ગૌતમ, નારકી માંહે ઉપજે નહીં. તિર્યચ, અને મનુષ્ય એ જે ગતિ માંહેજ
ઉપજે પણ દેવતા માંહે ઉપજે નહીં,

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તિર્યચ ગતિમાંહે ઉપજે તો શું એકંદ્રી માંહે ઉપજે ? કે બેઇદ્રી માંહે
ઉપજે ? કે તેઇદ્રી માંહે ઉપજે ? કે ચૌરંદ્રી માંહે ઉપજે ? કે પચેંદ્રી તિર્યચજ્ઞેની માંહે
ઉપજે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એકંદ્રી તિર્યચમાંહે પણ ઉપજે, જ્યવત પચેંદ્રી તિર્યચજ્ઞેની માંહે
પણ ઉપજે પણ જે અસંખ્યાના વર્ણના આવખાના ધણી લુગલીયા તે મધ્યે ઉપજે
નહીં. શોપ સર્વ અપર્યાપ્તા, પર્યાપ્તા મધ્યે ઉપજે અને જે મનુષ્યગતિ મધ્યે ઉપજે તે
પણ ત્રીશ અકર્મભૂમિના ને છપન અંતરદ્વીપાના અસંખ્યાતા વરસના આવખાના
લુગલીયા વરજને પર્યાપ્તા અપર્યાપ્તા મધ્યે ઉપજે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુવને કેટલી ગતિ છે ? અને કેટલી આગતી છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તે શુવ મરીને જે ગને જાય (મનુષ્ય, તિર્યચ.) અને એજ જે
મનેથી આવે.

એ મુદ્ધમ પૃથ્વીકાવના પ્રત્યેક શરીર છે અને અસંખ્યાના શુવ છે. ચક્રદ રાગલોક
મધ્યે એ મુદ્ધમ પૃથ્વીકાયા શુવ મસની કુપલીની પરે ભર્યા છે. અહો સાધુ માનભાવો ! એ
મુદ્ધમ પૃથ્વીકાવનો અધિકાર કલ્યા

હવે બાદર. પૃથ્વીકાવનો અધિકાર કહે છે. ॥

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બાદર પૃથ્વીકાવના કેટલા બેદ છે ?

ગાંધીને છેડે નથી રાખા જેથી કરી વ્યાધાત ન હોય તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કયા શુભ બાદર પૃથ્વીકાયપણે આવી ઉપજે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તિર્વચ, મનુષ્ય અને દેવતા આવીને ઉપજે. તેમાં તિર્વચ, મનુષ્ય લુગલીયા વરજીને ઉપજે અને દેવતા તે પણ ભવનપતિ, વ્યંતર, જ્યોતિષી, સુધર્મા દેવ-લોક, ધસાન દેવલોક સુધીના આવીને ઉપજે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુભ આવજી કેટલું છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્યંત્યથી અંતમુદુર્તનું અને ઉત્કૃષ્ટપણે જાવીશ હજાર વરસનું (ખર પૃથ્વીનું) છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુભ મારણાંતિક સમુદયાતે સમોદત મરે છે? કે અસમોદત મરે છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સમોદત પણ મરે છે. અને અસમોદત પણ મરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુભ આંતરા રહીત ચવીને કય ગતે જાય? કય ગતિમાં ઉપજે? શું નારકી મધ્યે ઉપજે? કે તિર્વચ, મનુષ્ય, દેવતા મધ્યે ઉપજે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ નારકી મધ્યે ઉપજે નહીં. તિર્વચ અને મનુષ્યમાં ઉપજે. પણ દેવતામાં ઉપજે નહીં. જેમ સુદ્ધ પૃથ્વીના શુભ તેમ જ જલવત મનુષ્ય, તિર્વચ મધ્યે લુગલીયા વરજી ઉપજે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુભને કેટલી ગત અને કેટલી આગત છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, બે ગત (મનુષ્ય, તિર્વચ) ને ત્રણ આગત છે (દેવતા, મનુષ્ય ને તિર્વચ) એ શુભના પ્રત્યેક શરીર કલાં છે અને અહિં સજ્જલોક મધ્યે અસંખ્યાતા શુભ છે. અહો સાધી માનભાવો! એટલે બાદર પૃથ્વીકાયનો અધિકાર કલો એટલે પૃથ્વીકાયનો અધિકાર સંપૂર્ણ થયો—હવે અપકાયનો અધિકાર કહે છે. ॥

૯ સુદ્ધ, બાદર. અપકાય (પાણીનો) અધિકાર

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપકાય (પાણી)ના કેટલા ભેદ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના બે ભેદ છે. એક ભેદ સુદ્ધ અપકાય, અને બીજો ભેદ બાદર અપકાય, તેના વગી બે ભેદ છે. પર્યાપ્તા અને અપર્યાપ્તા. તેમાં પ્રથમ સુદ્ધ અપકાયનો અધિકાર કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સુદ્ધ અપકાય શુભને કેટલાં શરીર છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેને ત્રણ શરીર છે. ઉદારિક ૧, તેજસ ૨, અને કાર્મણ ૩.

શેષ અધિકાર જેમ સુદ્ધ પૃથ્વીકાયનો કહ્યો તેમ જલવત. પણ એટલો વિશેષ છે જે પાણીના શુભનું સંરચાન (આકાર) પાણીના પરપોટાને આકાર છે. જલવત બે ગતી અને બે આગતી (તિર્વચ, મનુષ્યની) છે.

એ મુદ્દમ પાણીના જીવના પ્રત્યેક (જુદા જુદા) શરીર છે અને ચઉદ રાજસોકમયો અસંખ્યાના જીવ છે. એટલે એ મુદ્દમ પાણીનો અધિકાર કહેયો.

હવે બાદર અપકાપ (પાણી) નો અધિકાર કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બાદર અપકાપા જીવના કેટલા ભેદ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેના અનેક ભેદ છે. દાર, હીમ, જલવત્ જે વર્ગા બીજા પણ પાણી તથાપ્રકારના તેહના શક્ષેપથી બે ભેદ છે. પર્યાપ્તા અને અપર્યાપ્તા. એમ સર્વ અધિકાર મુદ્દમ પૃથ્વીકાપના સરખો જલજીવો પણ એટલો વિશેષ કે તેનું સંરચાન પાણીના પરપોશને આધારે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને લેરયા કેટલી છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેને ચાર લેરયા છે, કસન ૧, નીચ ૨, કાપોત ૩, અને તેજી ૪. (દેવના આવી ઉપજે તે આથી),

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ કેટલી દિશિનો આધાર કરે છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, આધાર નિરચે ૭ દિશિનો કરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બાદર અપકાપપણે જીવ કઇ મનિતા આવી ઉપજે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, નિર્વચ, મનુષ્ય અને દેવના પ્રાપ્તિથી આવી ડાપજે. તે પણ મનુષ્ય નિર્વચ જીવનીયા વીરજી ને ઉપજે અને દેવના તે પણ બીજા દેવોક મુખીના ઉપજે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવનું આકાષનું કેટલા કાળનું છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ જલજીવો આનંદમુદ્દનેનું છે અને ઉનુદપણે સાન દગ્ધર વર્ષનું છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ મરિતે કેટલી મનિમા જલ, અને કેટલી મનીના આપે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, બે મરિ જલ (મનુષ્ય, નિર્વચ) અને પણ મનના આપે. (મનુષ્ય, નિર્વચ અને દેવ...)

૧. અધિકાર જેમ બાદર પ્રતિષ્ઠાને કર્યા તેમ જીવનું. એ જીવ પ્રત્યેક સર્વિત્ત
૨. જે બાદર પ્રતિષ્ઠાને કર્યા તેમ જીવનું. એ જીવ પ્રત્યેક સર્વિત્ત
૩. જે બાદર પ્રતિષ્ઠાને કર્યા તેમ જીવનું. એ જીવ પ્રત્યેક સર્વિત્ત
૪. જે બાદર પ્રતિષ્ઠાને કર્યા તેમ જીવનું. એ જીવ પ્રત્યેક સર્વિત્ત

૧૦ મુદ્દમ બાદર અને બાદરજીવ વનકપનિકાપનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બાદરજીવ વનકપનિકાપનો અધિકાર.

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, બાદરજીવ વનકપનિકાપનો અધિકાર. બાદરજીવ વનકપનિકાપનો અધિકાર. બાદરજીવ વનકપનિકાપનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મુદ્દમ વનસ્પતિના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના બે બેદ કહ્યા છે, પર્વાક્ષા મુદ્દમ વનસ્પતિકાય અને અપર્વાક્ષા મુદ્દમ વનસ્પતિકાય, તેમાં હવે મુદ્દમ વનસ્પતિકાયનો અધિકાર કહે છે.

મુદ્દમ વનસ્પતિકાયનો અધિકાર તે જેમ મુદ્દમ પૃથ્વીકાયનો કહ્યો તેમજ જાણુવો પણ એટલો વિશેષ છે. તેના સંસ્થાન નાના પ્રકારના છે. જ્યવત્ત બે ગતિના આવે (મનુષ્ય, તિર્થંચ.) અને તેજ બે ગતિમાં જાય.

એ જીવના પ્રત્યેક શરીર નથી, પણ સાધારણ (સહિયારા) શરીર છે. તે એક શરીરે અનંતા જીવ છે. 'વળી મુદ્દમ વનસ્પતિ મધ્યે' એમ શરીરે એમો જીવો જેસંતુ તેમ

પત્તેયાઃ इति: (પ્રત્યેક લક્ષણ લોચને દેખીએ તે બાદર અને ન દેખીએ તે મુદ્દમ જાણુવા).

શેષ અધિકાર જેમ પૃથ્વીકાયનો કહ્યો તેમ જાણુવો, એટલે મુદ્દમ વનસ્પતિકાયનો અધિકાર થયો. હવે બાદર વનસ્પતિકાયનો અધિકાર કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બાદર વનસ્પતિકાયના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના બે બેદ છે, પ્રત્યેક શરીર બાદર વનસ્પતિકાય, અને સાધારણ શરીર બાદર વનસ્પતિકાય. (એક શરીરે એક જીવ હોય તે પ્રત્યેક શરીર, અને એક શરીરે અનંતા જીવ હોય તે સાધારણ શરીર જાણુવાં.

તેમાં વળી પ્રત્યેક શરીર બાદર વનસ્પતિકાય તેહના બાર બેદ છે તે કહે છે. ગાયા ૧, ગુહા ૨, ગુમ્મા ૩, લયાય ૪, વલિય ૫, પાવગા ચેવ ૬, તળ ૭, વલય ૮, હરિય ૯, હસહિ ૧૦, જલદ ૧૧, કુંદનાય ૧૨, વોધવા, ॥૧॥

અર્થ—૧, ગુહા ૨, ગુમ્મા ૩, લયાય ૪, વલિય ૫, પાવગા ૬, તળ ૭, વલય ૮, હરિય ૯, હસહિ ૧૦, જલદ ૧૧, કુંદનાય ૧૨. એ બાર ગતિની પ્રત્યેક વનસ્પતિ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ૧૨ની જાત તે શું?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના બે બેદ છે, જે એક જગમાં એક જાણુઓ હોય તે, એકરિયક (ખીજ) કદીએ, અને જે જગમાં બીજી જાણુ હોય તે બહુખીજ કદીએ.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે એકરિયક (ખીજ)ના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના અનેક બેદ છે, લીંબાનું જળ (લીંબાળી), એકરિયક જાણુનું. તેમ જાણુનું જળ (જાણુ) એકરિયક, એમ જાણુ પુનાગદક્ષ, સીચનદક્ષ, અરોહદક્ષ, એમ જે વળી એ સરીખા ખીજ ૧૨ હોય તે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે ૧૨ના મુગમાં, રકષમાં, ત્વચા (છાત્ર)માં, તેમ સાખા, પર્વ, પાન, કુચ પ્રમુખમાં કેટલા જીવ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, ત્રણ શરીર છે, ઉદારીક ૧, તેજસ ૨, અને કાર્મણ ૩. શોધ અધિકાર પુર્વની પેરે, જેમ બાદર પૃથ્વીકાપનો કલો તેમ જાણવો. પણ જે વિશેષ છે તે કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત તે જીવની અવધેણા કેવી છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જઘન્યથી અંગુલને અસંખ્યાતમે ભાગે અને ઉત્કૃષ્ટપણે એક દહમર જોજન કાંઈક આગ્રે કાપાનું માન છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત તે જીવના શરીરના સંસ્થાન કેવું આકારે છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, વનસ્પતિકાયા જીવના નવા નવા સંસ્થાન છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવનું આવણું કેટલા કાગનું છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ જઘન્યથી અંતર્મુદુર્તનું છે. અને ઉત્કૃષ્ટપણે દસ દહમર વરસનું છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ કેટલી ગતમાં મરીને જાય, અને કેટલી ગતિમાંથી આવે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, બે ગતિમાં જાય (મનુષ્ય તિર્યચ). અને ત્રણ ગતના આવે (મનુષ્ય તિર્યચ, ને દેવતા). એ જીવ પ્રત્યેક શરીરના ઘણી પણ છે, અને સાધારણ શરીરના ઘણી પણ છે. વનસ્પતિ મધ્યે અનંતા જીવ કલા છે, એટલે બાદર વનસ્પતિકાપનો અધિકાર થયો. એટલે સર્વ વનસ્પતિકાપનો અધિકાર થયો, એટલે સ્થાવર જીવનો અધિકાર પુરો થયો. હવે ત્રસ જીવનો અધિકાર કહે છે.

૨૧ ત્રસ જીવનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ત્રસ જીવના કેટલા ભેદ છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના ત્રણ ભેદ છે. અત્તીકાપ, (ગતીત્રસ) વાઉકાપ, (ગતીત્રસ) અને મેંદ્રીયાદિક, (ઉદાર મોટા ત્રસ) એ ત્રણભેદ ત્રસ જીવના છે. તેમાં પ્રથમ અત્તીકાપ (ગતીત્રસ)નો અધિકાર કહે છે.

૨૨ સુક્ષ્મ, બાદર, અત્તીકાપનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અત્તીકાપના કેટલા ભેદ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના બે ભેદ છે, એક સુક્ષ્મ અત્તીકાપ, અને બીજો ભેદ બાદર અત્તીકાપ. તેમાં પ્રથમ સુક્ષ્મ અત્તીકાપનો અધિકાર કહે છે.

સુક્ષ્મ અત્તીકાપનો અધિકાર જેમ પુર્વે સુક્ષ્મ પૃથ્વીકાપનો કલો છે તેમ જાણવો, પણ તેમાં જે વિશેષ છે તે કહે છે. સુક્ષ્મ અત્તીકાપના જીવના સંસ્થાન સુધની અણી સરખાં છે. જાવત્ એક ગતી (તિર્યચ) મધ્યે જાય, અને બે ગતી (મનુષ્ય તિર્યચ) મધ્યેથી આવે. એ જીવ પ્રત્યેક શરીરના ઘણી છે, ને લોક મધ્યે અસંખ્યાત્મા જીવ છે.

શોધ અધિકાર સર્વ પુર્વલીજ પેરે જાણવો, એટલે સુક્ષ્મ અત્તીકાપનો અધિકાર થયો. હવે બાદર અત્તીકાપનો અધિકાર કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બાદર અગીકાય જીવના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના અનેક બેદ છે, ઇમાળા, આળા, કણ્ઠીયા અતીના જનવત સર્વ કાન્તિ, મણી, પ્રમુખ, વગી જે તથાપ્રકારના અતીના બેદ તેના સંસ્કૃતિ બે બેદ છે તે કહે છે. પર્વામા અતીના જીવ, અને અપર્વામા અતીના જીવ.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલાં શરીર છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, ત્રણ શરીર છે ઉદારીક ૧, તેજસ ૨, કાર્મણ ૩. એમ સર્વ તેમજ સુદમ અતીકાયની ૫૨ સંસ્થાન સુષ્ણી અણી સરખાં છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને લેશ્યા કેટલી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને ત્રણ લેશ્યા છે, કન ૧, નીલ ૨. ને કાપોત ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવનું આવણું કેટલા કાળનું છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જઘન્યથી અંતર્મુદુર્તનું, ને ઉત્કૃષ્ટપણે ત્રણ અહોરાત્ર (રાતદિવસ) નું છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ ક્યાંથી આવી ઉપજે? અને મરીને ક્યાં જાય?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તે જીવ નિર્વ્યય અને મનુષ્ય મહિથી આવી ઉપજે અને એક નિર્વ્યય ગતિમાં મરીને જાય. શીય અધિકાર સર્વ પુર્વક્ષીપરે જાણવો. જનવત બે ગતીના આવે અને મરીને એક ગતિમાં જાય.

એ જીવ પ્રત્યેક શરીરના ધણી છે, અને લોક માટે અસંખ્યાના જીવ કલા છે. એટલે બાદર અતીનો અધિકાર કલો એટલે અતીકાયનો અધિકાર પુરો થયો. હવે વાઉ-કાયનો અધિકાર કહે છે

૧૩ મુદ્દમ, બાદર. વાયુકાયનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, વાયુકાય જીવના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના બે બેદ છે, મુદ્દમ વાયુકાય અને બાદર વાયુકાય. તેમાં પ્રથમ મુદ્દમ વાયુકાયનો અધિકાર કહે છે.

મુદ્દમ વાયુકાયનો અધિકાર તો જેમ મુદ્દમ અતીકાયનો કલો તેમ જાણવો. પણ એટલો વિશેષ છે તે કહે છે. તે જીવનું સંસ્થાન (શરીરનો આકાર) જનવતે આકાર છે. જનવત એક ગતિમાં મરીને જાય, અને બે ગતિ માટેથી આવે. એ જીવ પ્રત્યેક શરીરના ધણી છે, અને લોક મધ્યે અસંખ્યાના જીવ છે એટલે મુદ્દમ વાયુકાયનો અધિકાર થયો. હવે બાદર વાયુકાયનો અધિકાર કહે છે

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બાદર વાયુકાયના જીવના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના અનેક બેદ છે, પૂર્વ વિશિનો વાય, પશ્ચિમ વિશિનો વાય. એમ જનવત જીવ ૫૫ વાય, તથાપ્રકારના તેના સંસ્કૃતિ બે બેદ છે, પર્વામા અને અપર્વામા

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલા શરીર છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેને ચાર શરીર છે, ઉદારીક ૧, વૈદીય ૨, તેજસ ૩ ને કાર્મણ ૪.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવના શરીરનું સંસ્થાન કેવે આકારે છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, ધ્વજા (પનાકા) ને આકારે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલી સમુદ્ધાન છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેને ચાર સમુદ્ધાન છે, વેદના સમુદ્ધાન ૧, કળાપ સમુદ્ધાન ૨, મારણાતિક સમુદ્ધાન ૩, અને વૈદીય સમુદ્ધાન ૪.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ કેટલી દિસિનો આદાર લીએ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, નિર્ઘાંધાનપણે ૭ દિસિનો આદાર કરે છે, અને વ્યાધાન પરીવરજીને ક્યાંઈક ત્રીન દિસિનો, ક્યાંઈક ચાર દિસિનો, અને ક્યાંઈક પાંચ દિસિનો પણ આદાર કરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ મરીને કઈ ગતે જાય?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, દેવગતી, મનુષ્યગતી, અને નરકગતી, એ ત્રણ મધ્યે ન ઉપજે. એક તિર્યચગતિ મધ્યે ઉપજે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત તે જીવનું આવણું કેટલા કાળનું છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જપ્ત-યથી અંતર્મુહુર્તનું, અને ઉત્કટપણે ત્રણ દહાર વરસનું છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ કેટલી ગતિમાં મરીને જાય અને કેટલી ગતના આવી ઉપજે.

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એક તિર્યચ ગતિમાં મરીને જાય, અને મનુષ્ય, નિર્યચ એ ગતિનાં આવી ઉપજે.

શ્રેષ્ઠ અધિકાર સર્વ પુર્વજીપરે જાણુવો. એ જીવ પ્રત્યેક શરીરના ધણી છે અને વાયુકાય મધ્યે અસંખ્યાતા જીવ છે. અહો શ્રમણો! (સાધુ) એટલે બાદર વાયુકાયનો અધિકાર થયો. એટલે વાયુકાયનો પણ અધિકાર પુરો થયો. હવે ઉદાર ત્રસ જીવનો અધિકાર કહે છે.

૧૪ ઉદાર (મોટા) ત્રસ જીવનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ઉદાર ત્રસ જીવના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના ચાર બેદ છે, બેદિ ૧, તેદિ ૨, ચારેદિ ૩, અને પચેદિ ૪, તેમાં પ્રથમ બેદિનો અધિકાર કહે છે.

૧૫ બેદિ જીવનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બેદિ જીવના કેટલા બેદ છે.

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના અનેક બેદ છે, વારા, પુરા, કરમીયા, જળો, કાડી, છીપ, છીપલા, જાવન સમુદ્ધ વિદ્યા પ્રમુખ જે વળી બીજા તે સરખા જીવ તેના સંસેવે એ બેદ છે, પર્ણાપ્તા ને અપર્ણાપ્તા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલાં શરીર છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને ત્રણ શરીર છે, ઉદારીક ૧, તેજસ ૨, ને કાર્મણ ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેવડી મોટી શરીરની અવગાહના છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જઘન્ય અંગુલને અસંખ્યાતમે ભાગે, અને ઉત્કૃષ્ટપણે બાર જોડાની છે. (વારસ જોયણ સંસ્થો) ધતિ વચનાત્.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવના શરીર કયા સંઘપણના છે,

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના શરીર જેવડા સંઘપણના છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવના શરીર કો સંસ્થાને છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, હુંક સંસ્થાને તેના શરીર છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તેને કેટલા કાયા છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, કોષ ૧, માન ૨, માયા ૩, ને હોલ ૪, એ ચાર કાયા સહીત છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલી સંજ્ઞા છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને ચાર સંજ્ઞા છે, અહાર ૧, ભય ૨, મૈથુન ૩, ને પરીમલ ૪.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલી લેસ્થા છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને ત્રણ લેસ્થા છે, ક્રૂર ૧, નીલ ૨, ને કાપોત ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત તે જીવને કેટલી ઇંદ્રી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને બે ઇંદ્રી છે. સ્પર્શદ્રી ૧, ને રસદ્રી ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત તે જીવને કેટલી સમુદ્ધાત છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, ત્રણ સમુદ્ધાત છે. વેદના સમુદ્ધાત ૧, કાયા સમુદ્ધાત ૨, ને મારા બાંતીક સમુદ્ધાત ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ શું સંઘી છે (મન સંધીન છે) કે અસંઘી (મનરવીન છે)?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સંઘી નથી, અસંઘીજ છે (મનરવીન છે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલા વેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને એક નવુ સક વેદજ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલી પર્વામિ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, પાંચ પર્વાને પર્વામિ છે, અને કોણક પાંચ અપર્વાને અપર્વામિ પણ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ શું મન્યક દટ્ટિ છે કે મિષ્પદટ્ટિ છે કે મિથદટ્ટિ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, મન્યકદટ્ટિ પણ છે, તેમ જ મનુષ્ય, નિર્વચ બે દટ્ટિમાં ઉપજે તે મારો.

મિથ્યાદષ્ટિ પણ છે, પણ મિશ્રદષ્ટિ નથી. (તે કેમને મિશ્ર પ્રભામિથેકા કાષ્ઠ મરી ઉપજે નહીં તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ શું અમુદર્શણી છે? કે અવમુદર્શણી છે? કે અવધર્મણી છે? કે કેવળદર્શણી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, અમુદર્શણી નથી, (આંખે દેખતા નથી). અવમુદર્શણીજ છે, (સ્પર્શદ્રી, રસેન્દ્રીએ કરી જાણે), પણ અવધર્મણી નથી, તેમ કેવળદર્શણી પણ નથી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ શું જ્ઞાની છે? કે અજ્ઞાની છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાની પણ છે (ઉપજતી વેળાએ ભગારેક અપર્માપાપણે દોષ તે માટે) અને અજ્ઞાની પણ છે. તેમાં જે જ્ઞાની છે તે નીચે જે જ્ઞાનના ધણી છે, મતિજ્ઞાનના ધણી, અને જ્ઞાનજ્ઞાનના ધણી, અને જે અજ્ઞાની છે તે નીચે જે અજ્ઞાનના ધણી છે, મનિઅજ્ઞાન ને જુતઅજ્ઞાન.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ શું મન જોગી છે? કે વચન જોગી છે? કે કાપ જોગી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, મન જોગી નથી, પણ વચન જોગી અને કાપ જોગી છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ શું સાકારોપયોગી છે? કે અનાકારોપયોગી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સાકારોપયોગી પણ છે અને અનાકારોપયોગી પણ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ કેટલી દિશિનો આહાર કરે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, ૭ દિશિનો નિચે આહાર કરે છે (એકને વ્યાધાત નથી કેમકે ભોક્તે છેડે ત્રસજીવ કાષ્ઠ ન હોય તે માટે).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ ક્યાંથી આવી ઉપજે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તિર્થંચ, મનુષ્યમોદિથી આવી ઉપજે, પણ નારકી, અને દેવતા, તેમજ જુગલીયા એટલામોદિથી ઉપજે નહીં.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવનું આવજનું કેટલા કાળનું છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જન્મનથી અંતર્મુદર્શનું અને ઉત્કૃષ્ટપણે બાર વરસનું છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ શું સમોદત મરણે મરે છે, કે અસમોદત મરણે મરે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સમોદત પણ મરે છે, અને અસમોદત પણ મરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ મરીને ક્યાં જાય? ક્યાં ઉપજે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, નારકી, દેવતા અને જુગલીયા મધ્યે ઉપજે નહીં. રોપ ઉપજે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ કેટલી ગનીમોદિથી આવે? અને કેટલી ગનીમોદિ જાય?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, બે ગનીમોદિથી આવે, અને મરી બે ગનીમોદિ જાય.

એ જીવ પ્રત્યેક સરીરના ધણી છે, અને અસંખ્યાતા જીવ છે એટલે બે ઈંદ્રિયનો અધિકાર પુરો થયો. હવે તેંદ્રિયનો અધિકાર કહે છે.

૧૬. તેંદ્રિયનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તેંદ્રિય જીવના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેના અનેક બેદ છે, ઉપરીત, રાહણીક, હસ્તીશોક, ચાંચ, માંચ, બું, લીખ, પ્રમુખ જે, વલી તથાપ્રકારના જીવ તેના સંક્ષેપે બે બેદ છે, પર્વાપ્તા અને અપર્વાપ્તા. તે જેમ પુરેં બેંદ્રિયનો અધિકાર કલો છે તેમ જાણવો, પણ એટલો વિશેષ છે તે આગળ કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવના શરીરની અવગાહના કેવડી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, જઘન્ય આંચુલનો અસંખ્યાતમો ભાગ, અને ઉત્કૃષ્ટપણે ત્રણ ગાઉનીયે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને ઈંદ્રી કેટલી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, ત્રણ ઈંદ્રી છે. સ્પર્શદ્રી ૧, રસદ્રી ૨, ને ધાણેંદ્રી ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત તે જીવનું આવધુ કેટલા કાળનું છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, જઘન્યધી અંતર્મુદુર્તનું, અને ઉત્કૃષ્ટપણે ઓગણપચાસ દિવસનું છે. સૌ અધિકાર સર્વ પુર્વકીપરે જાણવો. જાવત્ બે ગતિમાંહે મરીને જાય, અને બે ગતિમાંહેથી આવે. એ જીવ પ્રત્યેક સરીરના ધણી છે અને અસંખ્યાતા જીવ છે. એટલે તેંદ્રિયનો અધિકાર પુરો થયો, હવે ચારેંદ્રીનો કહે છે.

૧૭ ચારેંદ્રી જીવનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ચારેંદ્રી જીવના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેના અનેક બેદ છે, અંધિયા, પોતીયા, વીણ, દંકણ, ભમરા, ભમરી, તીડ, ડંસા, મંસા, કંસારી, પત્તિક, જાવત્ જાણામાલીલા જીવ કંસાદિક તે સરખા જીવ તેદના સંક્ષેપે બે બેદ છે, પર્વાપ્તા અને અપર્વાપ્તા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલાં શરીર છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, ત્રણ શરીર કલાં છે, જાવત્ જેમ પુરેં તેંદ્રિયનો અધિકાર કલો છે તેમ જાણવો. પણ એટલો વિશેષ છે. તે કહે છે

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવના શરીરની અવગાહના કેવડી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, જઘન્ય આંચુલને અસંખ્યાતમો ભાગ, અને ઉત્કૃષ્ટપણે ચાર ગાઉની છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલી કેટલી છે.

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, ચાર દિંદ્રિય છે, સ્પર્શદ્રિ ૧, રસદ્રિ ૨, ધાણેંદ્રિ ૩, ને સ્પર્શદ્રિ ૪.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલા કેટલા છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને બે દર્શન છે, અમુદર્શન ૧, ને અઅમુદર્શન ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવનું આવખું કેટલા ઠાણનું છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જઘન્યથી અંતમુદુર્ગતનું અને ઉત્કૃષ્ટપણે ૭ માસનું છે.

જેમ અધિકાર જેમ તેઈદ્રિનો કલો તેમ જાણવો. જાવત્ પ્રત્યેક શરીરના ધર્મી અસંખ્યાતા જીવ છે. એટલે ચારેદ્રિનો અધિકાર કલો, દરે પચ્ચેદ્રિનો કલો છે.

૧૮ પચ્ચેદ્રિ જીવનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પચ્ચેદ્રિ જીવના કેટલા ભેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના ચાર ભેદ છે, નારકી ૧, નિર્ધય ૨, મનુષ્ય ૩, અને દેવતા ૪, તેમાં પ્રથમ નારકીનો અધિકાર કહે છે.

૧૯ નારકીનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નારકીના કેટલા ભેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના સાત ભેદ છે, રતનપ્રભા પૃથ્વીના નારકી જાવત્ સાતમી, તમ-તમા પૃથ્વીના નારકી, તેના સંસેપે બે ભેદ કલા છે, ૭ પર્યાપ્તે પર્યાપ્તા, અને ૭ અપર્યાપ્તે અપર્યાપ્તા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલાં શરીર છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને ત્રણ શરીર છે, વૈદીય ૧, તેજસ ૨, ને કાર્મણ ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવના શરીરની કેવડી મોટી અવગાહના છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના શરીરની અવગાહના બે ભેદ છે, એક ભવધારણીક તે પુર્વકું કુંભીનુંમધ, અને બીજો ભેદ જે ઉત્તરવૈદીય તે નવું શક્તિએ કરી કરે તે. તેમાં જે ભવ-ધારણીય શરીર છે તે જઘન્યથી અંશુલને અસંખ્યાતમે ભાગે, (કિપજતી વેળાએ) અને ઉત્કૃષ્ટપણે પાંચસે ધનુષાનું છે. અને જે ઉત્તર વૈદીય શરીર તે જઘન્યથી અંશુલને સંખ્યા-તમે ભાગે, અને ઉત્કૃષ્ટપણે હજાર ધનુષાનું છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવનાં શરીર કયા સંધયણનાં છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, ૭ સંધયણ ચક્રા રહીત છે. કેમકે દાહ, રૂધિર, નસ નથી, તે કારણે સંધયણ નથી. અને જે પુદ્ગળ અતીષ્ટ, અમનોદર, અપ્રીતિકરીયા, અશુભ, અમનોતર, અજગમતા એવા જે પુદ્ગળ તે તેહના સંધાન (શરીર) પણે પરીણમે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવના શરીર કેવે સંધાણે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના બે ભેદ કલા છે, એક ભવધારણીક અને બીજો ઉત્તરવૈદીય શરીર તેમાં જે ભવધારણીક શરીર તે હુંડ સંધાને છે, અને જે ઉત્તરવૈદીય શરીર તે પાણું હુંડ સંધાને છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલી કષાય છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને ચાર કષાય છે. ક્રોધ ૧, માન ૨, માયા ૩, ને લોભ ૪.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલી સંસાર છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, ચાર સંસાર છે. આહાર સંસાર ૧, લાભ સંસાર ૨, મૈથુન સંસાર ૩, ને પરીમલ સંસાર ૪.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલી લેશ્યા છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને ત્રણ લેશ્યા છે. કર્મ ૧, નીચ ૨, ને કાષોભ ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલી છદ્ધિ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને પાંચ છદ્ધિ છે. સ્પર્શદ્ધિ ૧, રસોદ્ધિ ૨, ધાત્વોદ્ધિ ૩, ચક્ષુદ્ધિ ૪ ને શ્રોતોદ્ધિ ૫.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તેને કેટલી સમુદ્ધાત છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને ચાર સમુદ્ધાત છે. (પ્રથમની).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ શું સંસારી છે, કે અસંસારી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સંસારી પણ છે અને અસંસારી પણ છે. (સંસારી પચેદિ જીવ મરીને જે નારણીમાં ઉપના છે. તે સંસારી કહીએ. અને જે સમુર્જમ એટલે અસંસારી મરીને જે નારણીમાં ઉપના છે તે અસંસારી કહીએ એ ભાવ.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલા વેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એક તપુંસક વેદજ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલી પર્ણાપ્તિ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, ૭ પર્ણાપ્તિ પર્ણાપ્તિ છે અને ૭ અપર્ણાપ્તિ અપર્ણાપ્તિ પણ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલી દ્રષ્ટિ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, ત્રણ દ્રષ્ટિ છે: સમક્ષિત દ્રષ્ટિ ૧. મિથ્યાત્વ દ્રષ્ટિ ૨, અને મિશ્રદ્રષ્ટિ ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલાં દંચન છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને ત્રણ દંચન છે. ચક્ષુ દંચન ૧, અચક્ષુ દંચન ૨, અને અવશી દંચન ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ જ્ઞાતી છે, કે અજ્ઞાતી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાતીપણ છે. અને અજ્ઞાતી પણ છે. તેમાં જે જ્ઞાતી છે, તે જ્ઞાતી ત્રણ જ્ઞાતી પદ્ધતિ છે તે કહેણે મરીજાની ૧, મુતજાની ૨, અને અવશિ જ્ઞાતી ૩. અને જે અજ્ઞાતી છે. તેમાં કેટલાએક જે અજ્ઞાતી છે (જે સમુર્જમ મરીજી નારણીમાં ઉપના તેને ઉત્તર અર્થે જે અજ્ઞાત તેવ અપર્ણાપ્તિ સુધી અને પર્ણાપ્તિ

યથા પાત્રી વીલંગ અજ્ઞાન પામે. અને ગર્ભજ માર્ગથી નારકી પણ ઉપજે તેનો નિમ્ને ત્રણ અજ્ઞાન અથવા ત્રણ જ્ઞાનવંત હોય છે એટલે જે બે અજ્ઞાન કલા તે અપયાંતાપણે કલા ક્રિતિ.) અને કેટલાએક ત્રણ અજ્ઞાનના ધણી હોયછે. તેમા જે બે અજ્ઞાનના ધણી તે નિમ્ને મતિ અજ્ઞાની અને શ્રુત અજ્ઞાની બનણવા. અને જે ત્રણ અજ્ઞાનના ધણી છે. તે નિમ્ને મતિ અજ્ઞાની, શ્રુત અજ્ઞાની અને વીલંગ અજ્ઞાની બનણવા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુવને કેટલા જોગ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને ત્રણ જોગ છે. મન ૧, વચન ૨, અને કાયા ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત તે શુવને કેટલા ઉપયોગ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને ઉપયોગ બે છે. સાકારોપયોગ ૧, અને અનાકારોપયોગ ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુવ કેટલી દિશિનો આહાર કરેછે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, છ દિશિનો આહાર કરે છે. પૂર્વ ૧, પશ્ચિમ ૨, ઉત્તર ૩, દક્ષિણ ૪, ઉચી ૫, ને નીચી ૬, એ છ દિશિનો આહાર કરેછે, અને ઉસનકારણુ પરીવર્તિને વર્ણુથી કાળો વર્ણુ જાવત પાંચ વર્ણુ આહાર કરેછે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુવ ક્યાંથી આવી ઉપજે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તિર્થંચ અને મનુષ્ય મધ્યેથી ઉપજે. (બુદ્ધીયા વરદ્યને).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુવનું આવણું કેટલા કાળનું છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જધન્યથી દસ હજાર વરસનું અને ઉત્કૃષ્ટપણે તેત્રીસ સાગરોપમનું છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુવ શું સમોહત મરે છે, કે અસમોહત મરે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સમોહત પણુ મરે છે અને અસમોહત પણુ મરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુવ મરીને ક્યા જઠ ઉપજે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તિર્થંચ અને મનુષ્ય. એ બે મધ્યે જઠ ઉપજે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુવ કેટલી ગતિના આવે, અને કેટલી ગતિમાં જાય?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, બે ગતિના આવે, અને બે ગતિમાં જાય.

એ શુવ પ્રત્યેક શરીરના ધણી અસંખ્યાતા શુવ છે. અહો સાધુ માનભાવો! એટલે નારકાનો અધિકાર થયો.

૨૦ પચ્ચેદ્રી તિર્થંચનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પચ્ચેદ્રી તિર્થંચના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના બે બેદ છે. એક સમુદ્ધિમ પચ્ચેદ્રી તિર્થંચ. અને બીજો બેદ ગર્ભજ પચ્ચેદ્રી તિર્થંચ.

૨૧ સમુર્ધિમ પચેંદ્રી તિર્યચનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સમુર્ધિમ પચેંદ્રી તિર્યચનો કેટલા ભેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના ત્રણ ભેદ છે. જળચર તે જળ મધે આવે ૧. યજ્ઞચર તે રથજ (જમીન) ઉપર આવે ૨. અને જેચર તે આકાસે આવે ૩. એ ત્રણ ભેદ તેમાં પ્રથમ જળચર સમુર્ધિમ પચેંદ્રી તિર્યચનો અધિકાર કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જળચર સમુર્ધિમનાં કેટલા ભેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના પાંચ ભેદ છે. માછલા ૧. કાચળ્યા ૨, મગરમચ્છ ૩, માદક (મુઠ) ને ૪ સુસમાર ૫ (તે મધ્યે માછલા વગેરેનો અધિકાર જેમ પતવણાજી સૂત્ર મધ્યે કલે છે તેમ જાણવો) જાવત જે વળા બીજા તથા પ્રકારના માછલાં તેના સંદેષે બે ભેદ છે. એક પર્યાપ્તા અને બીજો ભેદ અપર્યાપ્તા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલાં શરીર છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને ત્રણ શરીર છે. ઉદારીક ૧, તેજસ ૨ ને કાર્પણ ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવના શરીરની અવગાહના કેવડી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જઘન્યથી અંશુલને અક્ષંખ્યાતમે ભાગે અને ઉત્કૃષ્ટપણે હનર નેગન છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવના શરીર કયા સંઘવણનાં છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના શરીર ઉવટા સંઘવણના છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવના શરીર કયે સંસ્થાને છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એક દ્વંડુ સંસ્થાને છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલી કપાષ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને ચાર કપાષ છે. ક્રોધ ૧, માન ૨, માયા ૩, અને લાભ ૪.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલી સંજ્ઞા છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને ચાર સંજ્ઞા છે. આદાર ૧, લય ૨, મૃગ્યુન ૩, તે પરીમદ ૪.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલી લેશ્યા છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને ત્રણ લેશ્યા છે. કન ૧, નીલ ૨, અને કાષેાત ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલી દંડા છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને પાંચ દંડા છે, ચંદ્રદિ ૧, રત્નદિ ૨, ધાતુદિ ૩, અમુદિ ૪, ને ચંદ્રદિ ૫.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલી સમુદરાન છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેને ત્રણ સમુદ્ધાન છે. વેદની ૧. કાપ ૨, ને મારણાતિક ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુવ શું સંગી છે, કે અસંગી છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સંગી નથી, અસંગીજ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુવને કેટલા વેદ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એક નપુંસક વેદજ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુવને કેટલી પર્વાપ્તિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, પાંચ પર્વાપ્તે પર્વાપ્તા છે, અને પાંચ અપર્વાપ્તે અપર્વાપ્તા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુવને કેટલી દષ્ટિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, બે દષ્ટિ છે. સમકિત ૧, અને મિથ્યાત ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુવને કેટલા દર્શન છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેને બે દર્શન છે. ચક્ષુદર્શન ૧, અને અચક્ષુદર્શન ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુવને કેટલા જ્ઞાન છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેને બે જ્ઞાન છે. મતિજ્ઞાન ૧, અને શ્રુતજ્ઞાન ૨. (અપર્વાપ્તા આશ્રી)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુવને કેટલા અજ્ઞાન છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેને બે અજ્ઞાન છે. મતિઅજ્ઞાન ૧, અને શ્રુતઅજ્ઞાન ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુવને કેટલા ભ્રેગ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેને બે ભ્રેગ છે. વચનભ્રેગ ૧, ને કાવભ્રેગ ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુવને કેટલા ઉપયોગ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેને બે ઉપયોગ છે. સાકારોપયોગ ૧, અને અનાકારોપયોગ.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુવ કેટલી દિસિનો આહાર કરે છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેને છ દિસિનો આહાર છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુવ ક્યાંથી મરીને ઉપજે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તિર્થ, મનુષ્ય મધ્યેથી (ભુગલીવા વર્ગિ) ઉપજે, પણ નારકા, દેવતા ઉપજે નહીં.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુવનું કેટલા કાળનું આયુષ્ય છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્યન્મથી અંતર્મુદત્તનું અને ઉત્કૃષ્ટપણે કોડ પુર્વનું આયુષ્ય છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુવ શું સમોદન મરે છે? કે અસમોદન મરે છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સમોદન પણ મરે છે, અને અસમોદન પણ મરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુવ આંતરા રહીન મરીને ક્યાં જઈ ઉપજે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, નારાયણ, નિર્વ્યય, મનુષ્ય અને દેવતા મધ્યે ઉપજે. તેમાં વ્યક્તી મધ્યે એક પેઠી રત્નપ્રમા પૃથ્વીએ ઉપજે, પણ બીજી વસ્તુ ઉપજે નહીં, અને નિર્વ્યય સ્ત્રી સંખ્યાના વરસના અને અસંખ્યાના વરમના (શુભગ્રીવા) મધ્યે ઉપજે, તેમાં વસ્તુ સંખ્યાના વરસના જે શુભગ્રીવા, તેમાં પણ ચતુષ્પદ અને પંખી મધ્યે ઉપજે, અને મનુષ્યમાં સંખ્યાના વરસના આપખાના પંખી તેમાં પણ ઉપજે, અને અસંખ્યાના વરસના પંખી (શુભગ્રીવા) તેમાં પણ ઉપજે, પણ એટલું જે ત્રીસ અક્ષરમૂર્તિ ગર્ભિને ઉપજે અર્થતઃ દ્રોષ મધ્યે ઉપજે. તથા દેવતા મધ્યે પણ ભવનપતિ, જાતકમધ્યે ઉપજે. શેષ ન ઉપજે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શ્રવ મરીને કેટલી ગતિમાં જાય, અને કેટલી ગતિમાંથી આવે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, ચાર ગતિમાં મરીને જાય, અને બે ગતિમાંથી મરીને આવે. એ શ્રવ પ્રત્યેક શરીરના પંખી અસંખ્યાતા છે, એ જળચર, સમુદ્ધિમ પચેદિ તિર્યચનો અધિકાર થયો; હવે યજ્ઞચર સમુદ્ધિમ પચેદિ નિર્વ્યયનો અધિકાર કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, યજ્ઞચર સમુદ્ધિમ પચેદિ તિર્યચ તેહના કેટલા ભેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેના બે ભેદ છે, એક ચતુષ્પદ યજ્ઞચર સમુદ્ધિમ પચેદિ નિર્વ્યય, અને બીજો ભેદ પરીસર્પ સમુદ્ધિમ પચેદિ તિર્યચ, તેમાં પ્રથમ જળચર, ચતુષ્પદ સમુદ્ધિમ પચેદિ તિર્યચનો અધિકાર કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, યજ્ઞચર ચતુષ્પદ સમુદ્ધિમ પચેદિ નિર્વ્યય તેના કેટલા ભેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેના ચાર ભેદ છે. એક ખુરા (એક ખુરી ડાખસાને આકારે) તે અશ્વ, રાસભ (ગધિયા) પ્રમુખ ૧, હો ખુરા તે (બે ખરીવાળા) ગાય, ભેસ, બળધ, બકરી, પ્રમુખ ૨, ગંડીપદ તે (એરણુને આકારે સુંદાળા પગે) હરતી ગેંડા પ્રમુખ ૩, અને સનપદા (નોરવાળા) તે સોંહ, ચીત્રા, કુતરા, મીનડા પ્રમુખ ૪. જે વળી બીજા તથા પ્રકારના શ્રવ તેહના સંક્ષેપે બે ભેદ છે. એક પર્યાંતા અને બીજો ભેદ અપર્યાંતા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શ્રવને કેટલાં શરીર છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેને ત્રણ શરીર છે. ઉદારીક ૧, તેજસ ૨, તે કાર્મણ્ય ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શ્રવના શરીરની અવગાહના કેવડી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, જલધન્યથી આંગુલને અસંખ્યાતમે ભાગે અને ઉત્કટપણે ગાઉ પ્રથમ (તે બેથી નવ સુધી).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શ્રવનું કેટલું આવજુ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, જલધન્યથી અંતર્મુદ્ગનું અને ઉત્કટપણે ચોરાસી હજાર વરસનું છે.

શેષ અધિકાર જેમ જળચરનો કક્ષા તેમ જળધ્રુવો. જલચર મરીને ચાર ગતિમાં જાય અને બે ગતિમાંથી આવે. એ શ્રવ પ્રત્યેક શરીરના પંખી અસંખ્યાતા છે. એ

યજ્ઞચર મનુષ્ય સમુર્જિત તિર્થય પચેદિનો અધિકાર પુરો થયો. હવે યજ્ઞચર પરીસર્પ સમુર્જિતનો અધિકાર કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પરીસર્પ યજ્ઞચર સમુર્જિત તિર્થય પચેદિ તેના કેટલા ભેદ છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના બે ભેદ છે. એક ઉપર સર્પ સમુર્જિત, અને બીજા બૂજ-પર સર્પ સમુર્જિત તેમાં પ્રથમ ઉપર સર્પ સમુર્જિતનો અધિકાર કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ઉપર સર્પ સમુર્જિતના કેટલા ભેદ છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના ચાર ભેદ છે, સર્પ ૧, અજગર ૨, અશાળિયા ૩, અને મદો-રગ ૪. તેમાં પ્રથમ સર્પનો અધિકાર કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સર્પના કેટલા ભેદ છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના બે ભેદ છે. એક દર્વિકર (ફણીધર) અને બીજા મયોલીય (ફણધરી રહીત) તેમાં પ્રથમ દર્વિકર સર્પ કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દર્વિકર સર્પના કેટલા ભેદ છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના અનેક ભેદ છે. આશીવિપ ૧ (જેની દાદમાં ઝેર હોય તે) દ્રષ્ટિવિપ ૨ (જેની આંખમાં ઝેર હોય તે) ઉગ્રવિપ ૩ (આકર્ષે જેનું વિષ હોય તે) ભોગવિપ ૪ (જેના શરીરમાં વિષ હોય તે) ત્વચાવિપ ૫ (તે જેની ચામડીમાં વિષ હોય તે) લાળવિપ ૬ (તે જેની લાળમાં ઝેર હોય તે) નિરવાસવિપ ૭ (તે જેની ડુંકમાં ઝેર હોય તે) અને કાળાસર્પ ૮ પ્રમુખ અનેક જાણુવા. એટલે દર્વિકરના ભેદ કહ્યા હવે મયોલીય (મકુલીય) ના ભેદ કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મયોલીય સર્પના કેટલા ભેદ છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના અનેક ભેદ છે. દીવ્ય, ગોણુસ ધ્રુવાદિક એટલે મયોલીય કહ્યા એટલે સર્પનો અધિકાર થયો. હવે અજગરનો અધિકાર કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અજગરના કેટલા ભેદ છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના એકજ આકાર છે (અજગર હોય તે માણુસને ગળે) એ અજગર કહ્યા. હવે અશાળિયાનો અધિકાર કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અશાળિયાનો અધિકાર શી રીતે છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના અધિકાર જેમ શી પનવણાજી સૂત્રમાં કહ્યા છે તેમ જાણવો. એ અશાળિયા સમુર્જિત, મનુષ્યસેત્રમાં ઉપજે, પણ મનુષ્યસેત્રથી જાદાર ન ઉપજે. તેમાં પણ સર્વ મનુષ્યસેત્રમાં ઉપજે નહીં. અદીદ્રોપમાં ઉપજે એમ કહ્યું, પણ સમુદ્રમાં ઉપજે નહીં. વળી નિર્બાધાનપણે એટલે વ્યાધાન રહીતપણે ઉપજે તો પાંચ ભરત, પાંચ અંરવત ને વિષે ઉપજે. પહેલા, બીજા, પાંચમે અને છઠા એ ચાર આરા તે વ્યાધાન રહીએ. તે વ્યાધાન ન હોય ત્યારે પંદર કર્ષભૂમિને વિષે ઉપજે. અને વ્યાધાન હોય ત્યારે

પોંચ મહાવિદેહ ક્ષેત્રને વિશેષ ઉપજે. મનશ્ચક્ર કે અકર્મજૂમિને વિશે ઉત્પન્ન થાય નહીં. જે પંદર કર્મજૂમિને વિશે તથા મહાવિદેહને વિશે ઉપજવાનું કશું તે સર્વ જગાએ સમજવું નહીં. પણ જ્યાં ચક્રવૃત્તિ, વાસુદેવ, જગદેવ, મંડલીક, મહામંડલીકની સંનાતો જ્યાં ધણી મુદત પડાય હોય એવી જગાએ ઉપજે. તેમ ગામ નગરાદિકને હેકલ એ અસાળીયો સમુર્જિમ ઉપજે છે. ગામ ૧ એટલે શુદ્ધિવાદિક ગુણને ગળે, નાસ કરે, માટે ગામ કહીએ, અથવા અદારે પ્રકારના કર લેવાને યોગ્ય તે ગામ કહીએ. નગર ૨ જ્યાં કોઈ જાતનો કર નહીં તે. નિગમ ૩ ધણા વાણીયા (વેપારી) જેમાં રહેતા હોય તે. એક ૪. ચારે પાસે ધુડતો કોટ (ગઢ) મોટો હોય તે. કપડ ૫. નાના કોણાએ કરી વીટેઈ તે. મંડપ ૬. અઢી ગાઉમાં ગામ રહીત હોય તે. દોણમુદ ૭. જળ રસ્તો તથા પગ રસ્તો હોય તે. પટ્ટણ ૮. જ્યાં વહાણ આગબોટથીજ જવાય પણ ઘોડે ગાડે ન જવાય તે. આગર ૯. જ્યાં ધાતુની ખાણો હોય તે. આસમ ૧૦. તાપસાદિકને રહેવાના ટેકાણાં તે, આશ્રમ. સંબાદ ૧૧. જ્યાં ધણા લોક ભેળા થતા હોય તે. રાયહાણી ૧૨. જેમાં રાજા રહેતા હોય તે રાજ્યધાની કહીએ. એ સર્વનો વિનાશકાળ પ્રાપ્ત થયો હોય, સારે તે જગાએ અસાળીયો સમુર્જિમ જીવ ઉત્પન્ન થાય છે. તેનું શરીર ઉત્પન્ન થતી વખતે જન્મ્ય (નાનો) આંગળના અસંખ્યાતમે ભાગે ને ઉત્કૃષ્ટપણે (મોટો) બાર જોગન પ્રમાણે લાંબો પહોળો હોય તે ચક્રવૃત્તિ આદિકની સંનાતી જૂમિમાં નીચે ઉપજે તે જૂમિ (ધરતી) ફાડીને નીકળે. તે અસાળીયો અસંજી છે (મન નથી). મિથ્યા દ્રષ્ટિ છે, અસાતી છે ને અંતર્મુદુર્ગતે (બે ધડીને) આવળે મરે છે. (એ અધિકાર શ્રી પત્રવણાજી સૂત્ર પ્રથમ પદે છે).

એ અસાળીયાનો અધિકાર કલો. હવે મહોરગનો અધિકાર કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મહોરગનો અધિકાર શી રીતે છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેનો પણ અધિકાર જેમ શ્રી પત્રવણા મુત્રમાં કલો છે તેમ જાણવો. એ મહોરગ અનેક પ્રકારના (અવગાહના આશ્રી) છે તે કહે છે. કેટલાએક આંગુલના, કેટલાએક આંગુલ પૃથક્ત્વના (બેથી માંડીને નવ સુધી તે પૃથક કહીએ) કેટલાએક વેંતના, પૃથક્ત્વ વેંતના; હાથના, પૃથક હાથના; કુશી (બે હાથ)ના, પૃથક કુશીના; ધનુષ્ય (ચાર હાથના), પૃથક ધનુષ્યના; ગાઉના, પૃથક ગાઉના, જોગનના, પૃથક જોગનના; શો જોગનના, પૃથક શો જોગનના, ઉત્કૃષ્ટ હાતર જોગનની શરીરની અવગાહના (કાપા) વાળા થાય છે. તેમાં જે જગીન ઉપર ઉપના હોય તે જગીન ઉપર રહે અને જે જગીને વાંધે ઉત્પન્ન થયા હોય તે જગમા રહે એ જીવ અદીકીપમાં નથી, પણ અદીકીપની બાહાર છે આ દહીકન સમુર્જિમ અને ગર્ભજ જાતને માટે જાણવી. (એ અધિકાર શ્રી પત્રવણાજી સૂત્ર પ્રથમ પદે છે)

એ મહોરગનો અધિકાર કલો વળી જે તથાપ્રકારના ઉપર સર્વ જીવ તેના સંશેષે ને બેદ છે, એક પર્વામા ને બીજી બેદ અપર્વામા ગ્રેષ્ઠ અધિકાર પૂર્વની પર જાણવો. ૫મું એટલું ચિંતે છે જે ઉપરસર્પની અવગાહના જાતથી આંગુલને અસંખ્યાતમે ભાગે

અને ઉત્કૃષ્ટપણે જોજન પ્રયત્ન (પ્રયત્ન તે બેથી તે નવ સુધી જાણું) અને તેનું આવધુ' જાન્યથી અંતર્મુદ્દર્શનું અને ઉત્કૃષ્ટપણે ત્રેપન હજાર વરસનું છે. શેષ અધિકાર સર્વ જળચર સમુર્ધિમની પરે જાણવો. જાવત્ મરીને ચારે ગતિમાં જાય. અને બે ગતિ-માંથી આવે, એ જીવ પ્રત્યેક શરીરના ધણી અસંખ્યાતા છે. એ ઉરપર સર્પનો અધિકાર પુરો થયો. હવે જૂજપર સર્પ સમુર્ધિમ યજ્ઞચર તિર્યચ પચ્ચેદ્રિનો અધિકાર કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જૂજપર સર્પ યજ્ઞચર સમુર્ધિમના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના અનેક બેદ છે. ગાહ, નકુલ (નોડીયા) ઉદર, મરોડી, કાઝીડા; ખીજખોડા, પ્રમુખ ખીજ વગી જે તથાપ્રકારના જીવ તેના સંક્ષેપથી બે બેદ. એક પર્વાપ્તા અને ખીજે બેદ અપર્વાપ્તા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવના શરીરની અવગાહના કેવડી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જાન્યથી આશુલને અસંખ્યાતમે ભાગે, તે ઉત્કૃષ્ટપણે ધનુષ. પ્રયત્ન.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવનું આવધુ' કેટલા કાળનું છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જાન્યથી અંતર્મુદ્દર્શનું, અને ઉત્કૃષ્ટપણે ખેતાળીશ હજાર વરસનું છે.

શેષ અધિકાર સર્વ જળચર સમુર્ધિમ જીવની પરે જાણવો. જાવત્ ચારે ગતે મરીને જાય, અને બે ગતિમાંથી આવે. એ જીવ પ્રત્યેક શરીરના ધણી અસંખ્યાતા છે. એ જૂજપર સર્પ સમુર્ધિમનો અધિકાર થયો. એ યજ્ઞચર સમુર્ધિમ તિર્યચ પચ્ચેદ્રિનો અધિકાર પુરો થયો. હવે ખેચર સમુર્ધિમ તિર્યચ પચ્ચેદ્રિનો અધિકાર કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ખેચર સમુર્ધિમ તિર્યચના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના ચાર બેદ છે. ચર્મપક્ષી ૧, (ચામડાની પાંખવાળા જીવ) રોમ-પક્ષી ૨, (રવાડાં હોય તે) સમુગ્રપક્ષી ૩, (દાઝડાની પેટે જેની પાંખ ખીરેલી હોય તે). અને વિતત પક્ષી ૪. તે લાકડીની પેટે જેની પાંખ ઉઘાડી હોય તે).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ચર્મપક્ષીના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના અનેક બેદ છે, વડવાંચિલ, ડાપા, ભારડ, પ્રમુખ. વગી ખોજ જીવ, તે જીવ સરખા હોય તે ચર્મપક્ષી કહીએ.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, રોમ પક્ષીના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના પણ અનેક બેદ છે. ટંક, કંખ, મોર, પારેવા, મુઝા, પોપટ, હંસ, કોપલ, કાગડ, પ્રમુખ જે વડી તથાપ્રકારના ખીજ જીવ તે રોમ પક્ષી કહીએ.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સમુગ્રપક્ષીના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેનો એક જ બેદ છે. તેનો અધિકાર જેમ પનવણાજી મુવમાં કહ્યો છે તેમ જાણવો. જાવત્ વિતતપક્ષી પણ એક જ બેદ જાણવા. (એ સમુગ્રપક્ષી, તે વિતત-પક્ષી સ્ત્રીકૃષિ વડાર છે એમ પનવણામાં છે).

વહી જે તથાપ્રકારના જીવ તેના સંસેષે બે બેદ કલા છે. એક પર્યાપ્તા અને બીજો બેદ અપર્યાપ્તા. તેમાં એટલો વિશેષ જે બેચરના શરીરની અવગાહના જ્ઞાન્ય આંશુકતા અસંખ્યાતમે લાગે, અને ઉત્કૃષ્ટપણે ધનુષ પ્રયત્ન. અને તેનું આશ્રય જ્ઞાન્યથી અંત-શુદ્ધિતનું અને ઉત્કૃષ્ટપણે બહોતેર હજાર વરસનું છે.

શેષ અધિકાર સર્વ જળચર સમુર્જિમની પરે જાણવો. જાત ભરીને ચારે ગતિમાં જાય, અને બે ગતિમાંથી આવે. એ જીવ પ્રત્યેક શરીરના ધણી અસંખ્યાતા છે, એ બેચર સમુર્જિમ નિર્વચ્ય, પચેદિ કલા. એ સમુર્જિમ પચેદિ તિર્વચ્યને સર્વ અધિકાર પુરો થયો.

૨૨ ગર્ભજ પચેદિ તિર્વચ્યના અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ગર્ભજ પચેદિ તિર્વચ્ય તેના કેટલા બેદ છે ?

ઉત્તર—હે ગાતમ, તેના ત્રણ બેદ છે. જળચર ૧, યજ્ઞચર ૨, ને બેચર ૩. તેમાં પ્રથમ જળચર ગર્ભજ પચેદિ તિર્વચ્યના અધિકાર કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જળચર ગર્ભજ નિર્વચ્ય પચેદિના કેટલા બેદ છે ?

ઉત્તર—હે ગાતમ, તેના પાંચ બેદ છે. માછલાં ૧, કાચળા ૨, મગરમચ્છ ૩, પ્રાહ્લક ૪, અને સુસમાર ૫. એ સર્વના બેદ જેમ શ્રી પત્રવણુજી સૂત્રમાં કલા છે તે આગળ કહેલ છે તેમ જાણવા. જાત વળી તે સરખા જીવ તેના સંસેષે બે બેદ છે. પર્યાપ્તા અને અપર્યાપ્તા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલાં શરીર છે ?

ઉત્તર—હે ગાતમ, તેને ચાર શરીર છે. ઉદારીક ૧, વંકિય ૨, તેજસ ૩, અને કામંજુષ.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવના શરીરની અવગાહના કેવી છે ?

ઉત્તર—હે ગાતમ, જ્ઞાન્યથી આંશુકને અસંખ્યાતમે લાગે, ને ઉત્કૃષ્ટપણે હજાર જોજનની છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલા સંધવણ છે ?

ઉત્તર—હે ગાતમ, તેને છ સંધવણ છે, વજ્રખલનારાય સંધવણ ૧, રખલનારાય ૨, નારાય ૩, અર્ધનારાય ૪. કીચક ૫, ને હંવટ સંધવણ ૬. એ છ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલા સંસ્થાન છે ?

ઉત્તર—હે ગાતમ, તેને છ સંસ્થાન છે, સમયનુરૂપ સંસ્થાન ૧, નિબોધ પરિમર્યાગ ૨, સદિ ૩, કુળજ ૪, વામન ૫, ને દુઃ ૬. સંસ્થાન એ છ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ જીવને કેટલી કલા છે ?

ઉત્તર—હે ગાતમ, તેને ચાર કલા છે, કોષ ૧, માન ૨, માયા ૩, ને લોભકલા ૪.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલી સંગ છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેને ચારસંગા છે, આહારસંગા ૧, લાપ ૨, મૈથુન ૩, ને પ્રરીમદ.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે છવને કેટલી લેશ્યા છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેને ૭ લેશ્યા છે, કૃશ ૧, નીચ ૨, કાપોન ૩, તેજુ ૪, પદ્મ ૫, ને સુમલ્લેશ્યા ૬.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે છવને કેટલી ઇદિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેને પાંચ ઇદિ છે. રપથ ૧, રસ ૨, ધાણુ ૩, ચમ્બુ ૪, ને ચેતેદિ.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે છવને કેટલી સમુદ્ધાત છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેને પાંચ સમુદ્ધાત છે. વેદની ૧, કપાય ૨, માર્ણાતિક ૩, વૈદિય ૪, ને તેજસ મુદ્ધાત ૫.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે છવ શું સંગી છે, કે અસંગી છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સંગી છે પણ અસંગી નથી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે છવને કેટલા વેદ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેને ત્રણ વેદ છે. ઓવેદ ૧, પુરપવેદ ૨, ને નપુસકવેદ ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે છવને કેટલી પર્યાપ્તિ, ને કેટલી અપર્યાપ્તિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, ૭ પર્યાપ્તિ છે, અને એ ૭ અપર્યાપ્તિ પણ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે છવને કેટલી દ્રષ્ટી છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેને ત્રણ દ્રષ્ટી છે. સમ્યક્ત્વ ૧, મિથ્યાત્વ ૨, ને મિથ્રં ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે છવને કેટલા દર્શન છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેને ત્રણ દર્શન છે. ચમ્બુ ૧, અચમ્બુ ૨, ને અવધીદર્શન ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે છવ શું યાત્રી છે કે અયાત્રી છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, યાત્રી પણ છે, અને અયાત્રી પણ છે, તેમાં જે યાત્રી છે તેમાં કેટલાં એક બે યાત્રના ધણી છે, અને કેટલાંએક ત્રણ યાત્રના ધણી છે, તેમાં વળી જે યાત્રના ધણી છે તે નિમ્બે મતિયાત્રી અને શ્રુતયાત્રી છે, અને જે ત્રણ યાત્રના ધણી છે, તે મનિયાત્રી, શ્રુતયાત્રી ને અવધિયાત્રી છે, એમ અયાત્ર પણ એવીજ રીતે બે અથવા ત્રણ બનણવા. તે બે હોય તો મનિઅયાત્રી, ને શ્રુતઅયાત્રી; ને ત્રણ હોય તો મનિઅયાત્રી, શ્રુતઅયાત્રી ને વિભંગયાત્રી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે છવને કેટલા વ્લેગ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેને ત્રણ વ્લેગ છે. મનવ્લેગ ૧, વચ્ચનવ્લેગ ૨, ને કાચનવ્લેગ ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે છવને કેટલા ઉપયોગ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને બે ઉપયોગ છે. સાકારોપયોગ ૧, ને અનાકારોપયોગ ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ કેટલી દિશિનો આદાર લીએ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, છ દિશિનો આદાર લીએ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ ક્યાંથી આવી ઉપજે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, નારકી, નિર્વચ્ય, મનુષ્ય ને દેવનામાદિથી આવી ઉપજે. તેમાં નારકી માદિથી ઉપજે તે જાવત્ સાતમી સુધીના આવી ઉપજે, અને નિર્વચ્ય જ્ઞેનિયા સર્વ, પણ જુગળીયા વરજીને ઉપજે, તેમજ મનુષ્યમાદિથી ઉપજે તે પણ જુગળીયા વરજીને જાવ ઉપજે, અને દેવતા તે પણ ભગવંત, વ્યંતર, જ્ઞેનીયા અને વૈમાનીક તે આક્રમા દેવસૌક સુધીના મરીને ઉપજે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ આવજીવ કેટલા કાળનું છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જઘ-યથી જાતમુંદર્તનું અને ઉત્પ્લપ્તે કોડ પુર્વનું છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ શું, સમોદન મરણે મરે છે કે અસમોદન મરણે મરેછે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સમોદન મરણે પણ મરે છે, ને અસમોદન મરણે પણ મરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ મરીને ક્યાં જઘ ઉપજે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, નારકી, નિર્વચ્ય, મનુષ્ય ને દેવતા મધ્યે ઉપજે. તેમાં નરકે ઉપજે તે પ્રથમ નરકથી તે જાવત્ સાતમી નરક સુધી ઉપજે, ને નિર્વચ્ય, મનુષ્ય, સર્વ મધ્યે ઉપજે, ને દેવતામાં જાવત્ આક્રમા દેવસૌક સુધી ઉપજે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવની કેટલી ગતિ, અને કેટલી આગતિ કરી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેની ચાર ગતિ, ને ચાર આગતિ છે.

એ જીવ પ્રત્યેક સરીરના ધણી છે. અને અસંખ્યાના છે. એટલે મર્લજ જગચર પચેડીપ નિર્વચ્યો આધકાર કરે. હવે થગચર મર્લજ પચેડી નિર્વચ્યો અધિકાર કરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, થગચર મર્લજ નિર્વચ્ય પચેડી જીવના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના બે બેદ છે એક ચતુષ્પદ ને બીજો પરીસર્પ. તેમાં પ્રથમ ચતુષ્પદનો અધિકાર કરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ચતુષ્પદ નિર્વચ્યના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના ચાર બેદ છે એક ખુન. એમ પુર્વથી પછે અસંગીમાં કર્યા તેમ જાવજા. વળી જે તથાપ્રકારના જીવ તેના સંસારે બે બેદ છે પર્યામાં ને અપર્યામાં.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલા સંગી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને ચાર સંગી છે. ઉદગીક ૧. વૈદ્ય ૨. તેજમ ૩. ને કાર્મણ ૪.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવના સંગીની અવતાલના કેટલી છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાન્યથી આંગુલને અસંખ્યાતમે ભાગે, તે ઉત્કૃષ્ટપણે ૭ ગાંડની છે. (બુદ્ધગત આશ્રે).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવનું આયુષ્ય કેટલા કાળનું છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાન્યથી અંતર્મુદુર્તનું ને ઉત્કૃષ્ટપણે પણ પચ્ચેદનું છે. (બુદ્ધગત આશ્રે).

શેષ અધિકાર પુરંચીપરે જાણવો, પણ એટલો વિશેષ છે જે મરીને ચોથી નરક પંકપ્રભા સુધી જાય. શેષ સર્વ જળચર જીવની પેરે જાણવો, જાવત ચાર ગતિમાં મરીને જાય ને ચાર ગતિથી આવી ઉપજે. એ જીવ પ્રત્યેક શરીરના ધણી છે. ને અસંખ્યાતા યજ્ઞચર જીવ છે. એ ચતુષ્પદનો અધિકાર કલ્પે. હવે ગર્ભજ પરીસર્પનો અધિકાર કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ગર્ભજ પરીસર્પના કેટલા ભેદ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના બે ભેદ છે. ઉરપરસર્પ ૧ ને બૂજપરસર્પ ૨ તેમાં પ્રથમ ઉરપર સર્પનો અધિકાર કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ઉરપર સર્પનો અધિકાર શી રીતે છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેનો અધિકાર અશાળીયા વરજીને (કેમકે અશાળીયા ગર્ભજ હોય નહીં) પુરંચી પેરે જાણવો, પણ એટલો વિશેષ જે ઉરપર સર્પની અવગાહના (શરીર) જ્ઞાન્યથી આંગુલને અસંખ્યાતમે ભાગે, ને ઉત્કૃષ્ટપણે હજાર જોજનની છે. ને તેનું આયુષ્ય જ્ઞાન્યથી અંતર્મુદુર્તનું, ને ઉત્કૃષ્ટપણે કોડ પુરંચું. (ઉરપર જુગળીયા હોય નહીં માટે) ને તે મરીને પાંચમી નરક (ધુમ પ્રભા) સુધી જાય. તેમજ તિર્યચ, મનુષ્ય, સર્વ મધ્યે ઉપજે. ને દેવતામાં યાવત સહસ્રાર આદ્યા દેવલોક સુધી ઉપજે. શેષ અધિકાર ગર્ભજ જળચરની પેરે જાણવો. યાવત મરીને ચાર ગતિમાં જાય, ને ચાર ગતિ માંહેથી આવે.

એ જીવ પ્રત્યેક શરીરના ધણી અસંખ્યાતા છે. એ ઉરપર સર્પનો અધિકાર થયો. હવે બૂજપર સર્પનો અધિકાર કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બૂજપર સર્પનો અધિકાર શી રીતે છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેનો અધિકાર ઉરપર સર્પની પેરે જાણવો. જાવત ચાર શરીર છે. ને કાપમાન જ્ઞાન્યથી આંગુલને અસંખ્યાતમે ભાગે, અને ઉત્કૃષ્ટપણે પ્રયત્ન માડીનું છે. તેનું આયુષ્ય જ્ઞાન્યથી અંતર્મુદુર્તનું, ને ઉત્કૃષ્ટપણે કોડ પુરંચું છે. (બૂજપરમાં પણ જુગળીયા હોય નહીં) શેષ અધિકાર સર્વ જોમ ઉરપર સર્પનો કલ્પે તેમજ જાણવો. પણ એટલો વિશેષ જે બૂજપર સર્પ મરીને બીજી નરક સુધી જાય. એ બૂજપર સર્પનો અધિકાર થયો. એ પરીસર્પનો અધિકાર પણ થયો. એ યજ્ઞચર ગર્ભજનો અધિકાર પણ પુરો થયો. હવે ગર્ભજ બેચર તિર્યચનો અધિકાર કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ગર્ભજ બેચર તિર્યચ પચ્ચેદિના કેટલા ભેદ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના ચાર ભેદ છે. ચરમ પક્ષી ચાતન વિનન પક્ષી. પુરંચી પેરે જાણવો. બેચરની અવગાહના જ્ઞાન્યથી આંગુલને અસંખ્યાતમે ભાગે, ને ઉત્કૃષ્ટપણે

પ્રથમ ધનુષની છે. તેનું આવણું જઘન્યથી અંતર્મુદુર્તનું ને ઉન્નુદપણે પશ્યોપમના અસંખ્યાતમા ભાગનું (જુગલ આશ્રી) છે. શ્રેય અધિકાર જેમ જાગ્યરનો કલો તેમ જાણવો. પણ એટલો વિશેષ જે મરીને ત્રીજી નરક સુધી જાય. એ ગર્ભજ ખેચર પચેદિ નિર્ણય જોતીયા કલા. એ નિર્ણયનો અધિકાર પુરો થયો.

૨૩ મનુષ્યનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મનુષ્યના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના બે બેદ છે. એક સમુર્જિત મનુષ્ય ૧, ને બીજો બેદ ગર્ભજ મનુષ્ય ૨, એના બેદ જેમ શ્રી પત્રવણાજી ગુરુમાં કલા છે તેમ જાણવા (તેનો વિસ્તાર ચતુરવિધ પ્રતિપતિમાં આવશે.) જાવત્ જદમસ્તને કેવળા સુધી નિરવિશેષ જાણવા, તેના સંશેષે બે બેદ છે. પર્ણાપ્તા ને અપર્ણાપ્તા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલાં શરીર છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને પાંચ શરીર છે. આદારીક ૧. પંદીય ૨, આદારક ૩, તેજસ ૪, ને કાર્મણ શરીર ૫.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવના શરીરની અવગાહના કેટલી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જઘન્યથી આંશુલને અસંખ્યાતમે ભાગે ને ઉન્નુદપણે ત્રણ માહિતી (જુગલ આશ્રી).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલા સંધયણ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને છ સંધયણ છે. તે વજ્ર રાખનારાય સંધયણ ૧, રાખનારાય ૨, નારાય ૩, અર્ધ નારાય ૪, ક્રીડક ૫, ને છેવટુ સંધયણ ૬ એ છ.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલા સંસ્થાન છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને છ સંસ્થાન છે, સમ સ્થાન સંસ્થાન ૧ ન્યગ્રોધ પદિમંડપ ૨ સાદિ ૩, વામન ૪, કુખજ ૫, ને કુંડ સંસ્થાન ૬.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ શું કોષ ક'ણ છે, માનક'ણ છે, આયા ક'ણ છે, ભોખ ક'ણ છે કે અક'ણ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, કોષ ક'ણ છે; જાવત્ અક'ણ પણ છે. (દસમાણુ સ્થાનક ઉપર અક'ણ).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને શું આદાર સંજા છે? બલ સંજા છે? મંથન સંજા છે? પરીમલ સંજા છે કે સંજા રદીન છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને આદાર સંજા, જાવત્ સંજા રદીન એ સર્વ જોય છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ શું કુખ લેગી છે? નીચ લેગી છે? કાપન લેગી છે? તેજ લેગી છે? ૫૬મ લેગી છે? મુલ્યલેગી છે કે અમેગી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તે હવ ડ્રપ્પુ લેશી પણ છે જવત્ અલેશી એ સર્વ જોમ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે હવ શું સોનેદ્રિયા છે? ચમુદ્રિયા છે? ધાણુદ્રિયા છે? રસોદ્રિયા છે? સ્પર્શદ્રિયા છે કે નો ઇદ્રિયા છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તે હવ શ્રોતેદ્રિયા પણ છે, જવત્ ઇદ્રિયા નિકાર હતા માટે નોઇદ્રિયા પણ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત તે હવને કેટલી સમુદ્ધાત છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને સાત સમુદ્ધાત છે. વેદના ૧. ક્રમાય ૨. મારણાનિક ૩, વૈક્રિય ૪ આદારક ૫. તેજસ ૬, ને કેવળસમુદ્ધાત ૭.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે હવ શું સંઙી છે, કે અસંઙી છે, કે નોસંઙી નોઅસંઙી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સંઙી પણ છે, અસંઙી પણ છે, ને નોસંઙી નોઅસંઙી પણ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે હવ શું સ્ત્રીવેદી છે, પુરુષવેદી છે, નપુંસકવેદી છે, કે અવેદી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સ્ત્રીવેદી પણ છે, જવત્ અવેદી પણ છે. (નવમા શુભાશુ ઉપર અવેદી).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે હવ શું પર્યાપ્તા છે કે અપર્યાપ્તા છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, પાંચ પર્યાપ્તે પર્યાપ્તા છે, ને એ પાંચ અપર્યાપ્તે અપર્યાપ્તા છે, (ભાષા ને મન ભેદે આધિ માટે) પણ પર્યાપ્તો તો જ્ઞાતમ કહેવાય.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે હવને કેટલી દ્રષ્ટી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને ત્રણ દ્રષ્ટી છે. સમ્યક્તા ૧, મિથ્યાતા ૨ અને મિશ્ર ૩ દ્રષ્ટી છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે હવને કેટલાં દર્શન છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને ચાર દર્શન છે, ચમુ ૧, અચમુ ૨, અવધી ૩, ને કેવળદર્શન ૪.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે હવ શું જ્ઞાની છે, કે અજ્ઞાની છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાની છે, ને અજ્ઞાની પણ છે. તેમાં જે જ્ઞાની છે તે કેટલાએક જે જ્ઞાનના ધણી છે, કેટલાએક ત્રણ જ્ઞાનના ધણી છે, કેટલાએક ચાર જ્ઞાનના ધણી છે, ને કેટલાએક એક જ્ઞાનના ધણી છે, તેમાં જે જે જ્ઞાનના ધણી છે તે નિમ્ને મતિજ્ઞાની ને જ્ઞાનજ્ઞાની છે, અને જે ત્રણ જ્ઞાનના ધણી છે, તે મતિજ્ઞાની, જ્ઞાનજ્ઞાની ને અવધીજ્ઞાની છે, અથવા મતિજ્ઞાની, જ્ઞાનજ્ઞાની ને મનપર્યવજ્ઞાની પણ છે, ને જે ચાર જ્ઞાનના ધણી છે તે નિમ્ને મતિજ્ઞાની, જ્ઞાનજ્ઞાની, અવધીજ્ઞાની ને મનપર્યવજ્ઞાની છે. ને જે એક જ્ઞાનના ધણી છે, તે નિમ્ને કેવળજ્ઞાની છે. એમજ અજ્ઞાની પણ જાણુવા. તેમાં કેટલાએક જે અજ્ઞાનના ધણી છે. તે મનિઅજ્ઞાની ને જ્ઞાનઅજ્ઞાની ને કેટલાએક ત્રણ અજ્ઞાનના ધણી છે તે મનિઅજ્ઞાની, જ્ઞાનઅજ્ઞાની, ને વિમજ્ઞાની.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે હવ શું મનજ્ઞેગી છે? વચનજ્ઞેગી છે? પ્રાણજ્ઞેગી છે? કે અન્તેગી છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, મનજોગી પણ છે, વચનજોગી પણ છે, કાવજોગી પણ છે ને અજોગી પણ છે. (અર્થમાં ગુણસ્થાનકના ધણી અજોગી જાણ્યા.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલા ઉપયોગ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેને એ ઉપયોગ છે. સાકારોપયોગ ને અનાકારોપયોગ.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ કેટલી દિશિનો આદાર કરે છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તે ૭ દિશિનો આદાર કરે છે. (નિર્વાધાનપણા આટે).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ મધ્યે કેણુ આવી ઉપજે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, નારકી, નિર્વચ, મનુષ્ય ને દેવતા આવી ઉપજે. તેમાં નારકી ૭ઠી નરક મુધીના ને નિર્વચજોગીયા તેડ, વાડ, ને અસંખ્યાના નરસના આયુષ્યના ધણી જુગળીયા નિર્વચ વછંને સર્વ ઉપજે. ને મનુષ્ય તે પણ ત્રીણ અકર્મજુભિ, ૭પન અંતર-દ્વીપના જુગળીયા વર્ગિ ઉપજે ને દેવતા સર્વ ઉપજે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવનું આવજી કેટલા કાળનું છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્યનપથી અંતમુંદુતનું ને ઉત્કૃષ્ટપણે ત્રણ પદ્યોપમનું છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ થું સમોદન મરણે મરે છે, કે અસમોદન મરણે મરે છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સમોદન મરણે પણ મરે છે, ને અસમોદન મરણે પણ મરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ મરીને ક્યાં જાય?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, નરક પ્રમુખથી લઇને સર્વાર્થસિદ્ધ મુધી જાય, ને કેટલાએક જાતના ગેશપણ જાય.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલી ગતિ છે, ને કેટલી આગતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, પાંચ ગતિમાં જાય. તે નરક, નિર્વચ, મનુષ્ય, દેવગતિ ને પાંગમી ગતિ તે મોક્ષની જાણી. ને આ ગતિમાંથી આવે.

એ જીવ પ્રત્યેક સરીસા ધણી છે. જર્બજ સંખ્યાતા છે ને સમુર્ધિમ સદિત અમંખ્યાના જીવ છે એ મનુષ્યનો અધિકાર પુરો થયો.

૨૪ દેવતાનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દેવતાના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના ચાર બેદ છે. ભગવંતિ ૧, અંતર ૨, જોનિયી ૩, ને પંચાનિક ૪. તેમાં ભગવંતિના દસ બેદ છે અંતરના આઠ બેદ, જોનિયીના પાંચ બેદ, ને પંચાનિકના બે બેદ છે (॥ યથાઃ ॥ ડમચિદા મવળા દવડ ॥ અટચિદા વાળમંતરા દોડ ॥ જોડમોવા પંચચિદા ॥ દુવિદા ચિમાણિયા દેવા ॥ ૧ ॥)

ને ગિરવડે પતવડા મુજથી કરે છે

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ભવનપતિ દેવતાના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના દશ બેદ છે તે કહે છે. અમુરકુમાર ૧, નામકુમાર ૨, સુવર્ણ-કુમાર ૩, વિદ્યુતકુમાર ૪, અનીકુમાર ૫, દ્વીપકુમાર ૬, ઉદ્ધિકુમાર ૭, દિશાકુમાર ૮, પવનકુમાર ૯, ને સ્થનિત કુમાર ૧૦ (પંદર પરગાધામી અમુરકુમારની જાતમાં ગણાય છે, તેથી તેના નામ કહે છે. અંબ ૧, અંબરીસ ૨, સામ ૩, સમલ ૪, રૂદ ૫, વૈશ્વ ૬, કાગ ૭ મહાકાગ ૮, અસિપત્ર ૯, ધનુષ્ય ૧૦, કુંભ ૧૧, વાલુક ૧૨, વૈનરણી ૧૩, ખરસ્વર ૧૪, ને મહાયોધ ૧૫.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, વાણુવ્યંતર દેવતાના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના સામાન્ય પ્રકારે આઠ પ્રકાર છે ને વિરતારે સોળ બેદ છે તે કહે છે. પ્રિશાય ૧, ભુત ૨, જક્ષ ૩, રાક્ષસ ૪, કિન્નર ૫, કિંપુરુષ ૬, મહોરગ ૭, ગંધર્વ ૮, આણુપત્નિ ૯, પાણુપત્ની ૧૦, દસીવાય ૧૧, ભુવવાય ૧૨, કંદીય ૧૩, મહાકંદીય ૧૪, કોહેડ ૧૫. ને પચંગ દેવ ૧૬, (દશ જાતના જંભકા દેવના વાણુવ્યંતર દેવતાની જાતના મર્યા છે માટે તેના નામ કહે છે. આણુજંભકા ૧, પાણુજંભકા ૨, લયણુજંભકા ૩, સયણુજંભકા ૪, વયજંભકા ૫, પુષ્પજંભકા ૬, કૃત્તજંભકા ૭, બીયજંભકા ૮, વિલુજંભકા ૯ ને અવ્યંતજંભકા ૧૦.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જ્યોતિષી દેવતાના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના પાંચ બેદ છે તે કહે છે. ચંદ્ર ૧, સૂર્ય ૨, મંદ ૩, નક્ષત્ર ૪, ને તારા ૫. (એ પાંચ અદ્રીદ્વીપમાં ચર ને અદ્રીદ્વીપ જાલીર અચર (રથીર) મળી જ્યોતિષીના દશ બેદ થાય છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, વૈમાનીક દેવતાના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના બે બેદ છે, કસ્પોત્પન ૧, ને કસ્પાનિત ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કસ્પોત્પન દેવતાના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના બાર બેદ છે. સૌધર્મ દેવલોક ૧, દયાન દેવલોક ૨, શનન કુમાર ૩, માહેન્દ્ર ૪, અલ્લલોક ૫, લાંબક ૬, શુક ૭, સદસાર ૮, આણુત ૯, પ્રાણુત ૧૦, આરણુ ૧૧, ને અચુત ૧૨. (પાંચમા દેવલોકમાં નવ લોકાનિક દેવ છે તેના નામ કહે છે, સારસ્વત ૧, અદિત્ય ૨, વિન્દી ૩, વરણ ૪, ગર્ભતોષા ૫, તોષીયા ૬, અવ્યા-જાપ ૭, અગ્નીયા ૮ ને રીડા ૯.) તેમજ ત્રણપત્નીયા, ત્રણ સાગરીયા ને તેર સાગરીયા એ ત્રણ કાશિવંશી પત્નિ વૈમાનિકમાં ગણાય છે)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કસ્પાનીન દેવતાના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના બે બેદ છે. ઋવેષક ૧. ને અનુનર વિમાન ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ઋવેષક દેવતાના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે ભગવંત, તેના નવ બેદ છે તે કહેછે. બેદ ૧, મુખદે ૨, મુગ્ધાગે ૩, મુખાબુમે ૪, પ્રીતદંસણે ૫, સુદંસણે ૬, આગોદે ૭, મુપટ્ટીબુધે ૮, ને જસોધરે ૯.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અનુત્તર વિમાનના દેવતાના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના પાંચ બેદ છે. વિજ્ય ૧, વિજ્યંત ૨, વ્યંત ૩, અપસંહત ૪ ને સર્વાર્થ સિદ્ધ ૫.

એ કુલ ૯૯ જનના દેવતા થયા. તેના સંક્ષેપે બે બેદ છે. પર્વાંખતા ને અપર્વાંખતા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલાં શરીર છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેને ત્રણ શરીર છે. વંકિય ૧, તેજસ ૨, ને કાર્મણ ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવના શરીરનની અવગાહના કેવડી છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેની અવગાહના બે બેદ છે. એક ભવધારણીક ને બીજી ઉત્તરવંકિય. તેમાં જે ભવધારણીક તે જઘન્યથી આંશુલને અસંખ્યાતમે ભાગે (ઉપજતી વેળાએ) ને ઉત્કૃષ્ટપણે સાત હાથની છે. ને ઉત્તરવંકિય તે જઘન્યથી આંશુલને સંખ્યાતમે ભાગે ને ઉત્કૃષ્ટપણે સાત જોજનની છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવનાં શરીર કયા સંઘયણનાં છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેનાં શરીર ૭ સંઘયણથી રહીન છે. એટલે તેને સંઘયણ નથી. કેમકે તેમાં દાહ, રક્ષિર ને નસાગળ નથી તે કારણે સંઘયણ નથી. ને જે પુદ્ગળ ઇદ્ર, કાંત, મનોહર. તે તેના શરીરપણે પરણુમે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવનાં શરીર કયા સંસ્થાને છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેનાં શરીર બે પ્રકારનાં છે. એક ભવધારણીક (તે મુળ શરીર) ને બીજા ઉત્તરવંકિય. (તે બીજું ૩૫ બનાવતી વખતનું) તેમાં જે ભવધારણીક શરીર છે તે સમયતુરસ સંસ્થાને છે. ને જે ઉત્તરવંકિય શરીર છે તે નવનવે સંસ્થાને છે. (જેહવાં કરવાં હોય તેકવાં કરે તે મારે).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કયાય, સંઘા, લેસ્થા, ઇદ્રિ ને સમુદધાત કેટલી છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેને ચાર કયાય, ચાર સંઘા, ૭ લેસ્થા, પાંચ દ્રિ ને પાંચ સમુદધાત છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ શુ સંસી છે, કે અસંસી છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સંસી પણ છે, ને અસંસી પણ છે. (સમુર્જિમ નિર્વ્યય માંહેથી આવી ભવનપતિ, જંનરમાં ઉપજે છે તેને અપર્વાંખા સમયઆશ્રી અસંસી આપી સર્વ સંસી જનજાય.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવ શુ સ્ત્રીવેદી છે, પુરુષવેદી છે, કે નપુસકવેદી છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સ્ત્રીવેદી પણ છે. (બીજા દેવલોક સુધી) પુરુષવેદી પણ છે. પણ નપુસકવેદી નથી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુ પર્વાસી છે કે અપર્વાસી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, પાંચ પર્વાસી પર્વાસી છે. ને પાંચ અપર્વાસી અપર્વાસી પણ છે, (ભાષા ને મન એ બે પર્વા એક સમયે સમકાળે બાંધે તે માટે પાંચ પર્વાસી કહી છે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુને કેટલી દષ્ટિ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને ત્રણ દષ્ટિ છે. સમ્યક્ત્વ ૧, મિથ્યાત્વ ૨, ને મિત્રદષ્ટિ ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુને કેટલાં દર્શન છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને ત્રણ દર્શન છે. ચક્ષુ ૧, અચક્ષુ ૨, ને અવધિદર્શન ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુ શું જ્ઞાની છે, કે અજ્ઞાની છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાની પણ છે ને અજ્ઞાની પણ છે. તેમાં જે જ્ઞાની છે, તે નિસ્કંધે ત્રણ જ્ઞાનના ધણી છે. ને ત્રણ અજ્ઞાનની ભજના છે, કેમકે બે પણ હોય, ને ત્રણ પંચ હોય. (જે સમુર્જિત શુભ મરીને દેવતા થાય તેને ઉપજ્ઞાતી વેળાએ અપર્વાસી સુધી બેજ અજ્ઞાન હોય તે માટે ત્રણની ભજના કહી.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુને કેટલા ઉપયોગ છે? ને કેટલા ભોગ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને બે ઉપયોગ, ને ત્રણ ભોગ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુ કેટલી દિશિનો આહાર કરે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, ૭ દિશિનો આહાર કરે છે. ને ઉસન કારણ પડીવર્જિતને (મુધા ઉપસમાયવાને કારણે આહાર લેવા આશ્રે) વર્ણથી કાળો ભવત ધોળો આહાર કરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કયા શુ આવી દેવતાપણે ઉપજે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, નિર્વેચ પચેદિને મનુષ્ય મધ્યેથી આવી ઉપજે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુનું આવણું કેટલા કાળનું છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્યન્મથી દસ હજાર વરસનું ને ઉત્કૃષ્ટપણે તેત્રીસ સાગરોપમનું છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુ સમોદત મરણે મરેછે, કે અસમોદત મરેછે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સમોદત પણ મરે છે, અને અસમોદત પણ મરેછે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુ મરીને ક્યાં જઈ ઉપજે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, નારકી મધ્યે ઉપજે નહીં, પણ તિર્થે ને મનુષ્ય મધ્યેજ ઉપજે.

દેવતા દેવતામાં પણ ઉપજે નહીં.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શુને કેટલી ગ્નિ છે, ને કેટલી આગતિ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને બે ગ્નિ છે, ને બે આગતિ છે (મનુષ્ય નિર્વેચની).

એ શુ પ્રત્યેક સરીરના ધણી છે ને અસંખ્યાના શુ છે. એ દેવતાનો અધિકાર ક્રો. એ પચેદિનો અધિકાર પુરો થયો. એ ઉદાર તસ શુનો અધિકાર પુરો થયો. એ સં તસ શુનો અધિકાર પુરો થયો.

૨૫. ત્રસ, સ્થાવર છવની કાવચિપતિ. કાવચિપતિ; વિરહકાળ મુને
અસ્ય અનુચનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તમ છવ એક બને કેટલા કાળ મુખી રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્યન્યથી અંતર્મુદતં (ગર્ભમ પ્રમુખ મપે), ને ઉત્પદ્યજે તેજ સામરોપમ મુખી રહે (સર્વાર્થસિદ્ધ તથા સામગ્રી નરક મપે).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સ્થાવર છવ એક બને કેટલા કાળ મુખી રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્યન્યથી અંતર્મુદતં (ગર્ભ મપે), ને ઉત્પદ્યજે ખાલિ કાળ વરસ રહે (પૃથ્વીકાલ મપે).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ત્રસછવ, ત્રસકાળનો ત્રસકાલપણે કેટલા કાળ મુખી રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્યન્યથી અંતર્મુદતં (સમુ ભવ આશ્રી), ને ઉત્પદ્યજે અસંખ્યને કાળ. તે પશુ અસંખ્યાતી ઉત્સર્પિણી, અવસર્પિણી એ કાળથી રહે, ને ક્ષેત્રથી મનઃ આકાશ લોક મપે જેટલા આકાશ, પ્રદેશ છે, તેટલી ઉત્સર્પિણી, અવસર્પિણી ત્રસજે ત્રસ પણે રહે, પછી સ્થાવર થાય (અસી તથા વાયુ ગનિત્રસ ગવણ છે તે આશ્રી એ કાળ જાણવો. અન્યથા બેઈદિપાદિકમાં તો બે દગ્ગર સામરોપમ મુખીજ રહે એ ભવ ભણે).

આકાસ મદેસ સ્વરુપા ॥ યથાનંદીઃ ॥ મૃદુમોય હોય કાલં ॥ તત્તોમૃદુમં ત્વ
સ્વેતં ॥ અંગુલ સેદી મીતે ॥ વસપિણિઓ અસંસ્વેના ॥ ૧ ॥

ભાવાર્થ—કાળ સુક્ષ્મ છે, પશુ તેથી ક્ષેત્ર અસંખ્યાનગણું મુદ્દમ છે કેમકે મુદ્દમ માત્રની એક શ્રેણીમાંથી સમય સમય એકેક આકાશ પ્રદેશ હરતાં અસંખ્યાતી ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણી કાળ જાય, માટે કાળથી ક્ષેત્ર અસંખ્યાતગણું મુદ્દમ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સ્થાવર છવ સ્થાવરનો સ્થાવરપણે કેટલા કાળ મુખી રહે

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્યન્યથી અંતર્મુદતં (અનંતકાલ પ્રમુખમાં) ને ઉત્પદ્યજે અનંત કાળ. કાળથી અનંતી ઉત્સર્પિણી, અવસર્પિણી રહે. ને ક્ષેત્રથી અનંતા લોકના જેટલા આકાશ પ્રદેશ છે તેટલી ઉત્સર્પિણી, અવસર્પિણી રહે. તે મપે અસંખ્યાત પુણ્ય પરાવર્તન થાય. (એક આવશીકાના અસંખ્યાનમા ભાગમાં જેટલા સમય તેટલા પુણ્ય પરાવર્ત રહે, તે પશુ અસંખ્યાત પુદ્ગલ થાય)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ત્રસછવ ફરી ત્રસપણું પામે તો વચે કેટલા કાળનો અંતર પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્યન્યથી અંતર્મુદતં માત્ર ભવ ફરી પાછો ત્રસ થાય, ને ઉત્પદ્યજે અનંત કાળ સ્થાવર છવની કાવચિપતિ જેટલો અંતર પડે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સ્થાવર છવ ફરી સ્થાવરપણું પામે તો વચે કેટલા કાળનો અંતર પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્યન્યથી અંતર્મુદતં માત્ર ભવ ફરી પાછો સ્થાવર થાય, ને ઉત્પદ્યજે જેટલી ત્રસ છવની કાવચિપતિ છે એટલો અંતર વિરહ પડે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ત્રસ જીવ, ને સ્થાવર જીવ. એ માટે કયા કયા થકી અલ્પ (થોડા) છે, અથવા બહુ છે, (વધારે છે,) અથવા સરખા છે, અથવા વિશેષાધિક છે;

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સર્વથી થોડા ત્રસ જીવ છે, તે થકી સ્થાવર જીવ અનંત ગુણા અધિક છે. (વનસ્પતિ અનંતા માટે.) એ બે પ્રકારના સંસારી જીવનો અધિકાર સંપૂર્ણ થયો. એટલે શ્રી જ્ઞાતિગમ સુત્રે દ્વિધ પ્રતિપતિ સંપૂર્ણ થઇ.

૨૬ ત્રણ પ્રકારના સંસારી જીવનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જે આચાર્ય એમ કહે છે જે ત્રણ પ્રકારના સંસારી જીવ તે શી રીતે કહે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તે આચાર્ય એમ કહે છે જે સ્ત્રીવેદી ૧, પુરુષવેદી ૨, ને નપુસક વેદી ૩ એ ત્રણ પ્રકાર.

૨૭ સ્ત્રીવેદ (તિર્યચણી, મનુષ્યણી ને દેવાંશા) નો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સ્ત્રીવેદના કેટલા ભેદ છે?

ઉત્તર—જ્ઞાતમ, તેના ત્રણ ભેદ છે. તિર્યચજ્ઞેનીની સ્ત્રી ૧, મનુષ્યની સ્ત્રી ૨, ને દેવતાની સ્ત્રી ૩, તેમાં પ્રથમ તિર્યચજ્ઞેનીની સ્ત્રીનો અધિકાર કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તિર્યચ જ્ઞેનીની સ્ત્રીના કેટલા ભેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના ત્રણ ભેદ છે, જળચરી ૧, યજ્ઞચરી ૨, ને ખેતચરી ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જળચરીના કેટલા ભેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના પાંચ ભેદ છે. માછલી ૧, વાવત્ સુસમારી ૫.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, યજ્ઞચરીના કેટલા ભેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના બે ભેદ છે. ચતુષ્પદ યજ્ઞચર, તિર્યચણી ને પરીસર્પ યજ્ઞચર તિર્યચણી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ચતુષ્પદ યજ્ઞચર તિર્યચણીના કેટલા ભેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના ચાર ભેદ છે. એક ખુરી ૧, વાવત્ સનીપયા ૪ એ ચતુષ્પદ યજ્ઞચર તિર્યચણી કહી. દહે પરીસર્પ યજ્ઞચર તિર્યચજ્ઞેનીની સ્ત્રીના ભેદ કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પરીસર્પ યજ્ઞચરીના કેટલા ભેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના બે ભેદ છે. ઉરપર સર્પણી ૧, ને બુઝપર સર્પણી ૨. તેમાં પ્રથમ ઉરપર સર્પણીના ભેદ કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ઉરપર સર્પણીના કેટલા ભેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના ત્રણ ભેદ છે. સર્પણી ૧, અજગરી ૨, ને મહોરગી ૩. એ ઉર પર સર્પણીનો અધિકાર થયો. દહે બુઝપર સર્પણીનો અધિકાર કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જૂજપર સર્પણીના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના અનેક બેદ છે. ગોદખી, નકુલણી, મેંદડી, કાપાડી, ભાવા, સાવા, ખાગ, પ્રવનાદિકા, ચતુષ્પદિકા, ઉદરડી, ખિસકોડી, ઘરોળા, ગાધિકા, ચોધિકા, ફીરવિઝ-વિકા, ધત્યાદિક જૂજપર સર્પણી જાણવી. હવે ખેચરી કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ખેચરીના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના ચાર બેદ છે. ચર્મપશિણી પ્રમુખ જાવત પુવંડી પર જાણવા. એ ખેચરની સ્ત્રી કહી. એ તિર્થચત્તેનીની સ્ત્રીનો અધિકાર પુરો થયો. હવે મનુષ્યની સ્ત્રીનો અધિકાર કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મનુષ્યની સ્ત્રીના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના ત્રણ બેદ છે. કર્મજૂમિની ઉપની ૧, અકર્મજૂમિની ઉપની ૨, ને અંતરદ્વીપની ઉપની ૩. તેમાં પ્રથમ અંતરદ્વીપની સ્ત્રી કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અંતરદ્વીપની સ્ત્રીના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના આઠાવીશ બેદ છે. આઠાવીશ અંતરદ્વીપ સુલદીમવંતની મુલ્યમાં લવણ સમુદ્રમાં અંતરોદક છે, ને આઠાવીશ તેજ દ્વીપના નામે જીજ્ઞ શિખરી પર્વતનીમુલ્ય-માં લવણ સમુદ્રમાં અંતરોદક છે. એમ છપન અંતરદ્વીપ છે. વળી એકરકદ્વીપ, આભા-પીકદ્વીપ, જાવત સુધંદંતદ્વીપ, એ અંતરદ્વીપની સ્ત્રી કહી. હવે અકર્મજૂમિની સ્ત્રી કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અકર્મજૂમિની ઉપની સ્ત્રીના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના ત્રીશ બેદ છે. પાંચ હેમવયક્ષેત્ર, પાંચ ઔરવયવક્ષેત્ર, પાંચ હરીવર્ષક્ષેત્ર, પાંચ રમ્યક્ષેત્ર, પાંચ દેવકુર ને પાંચ ઉતરકુર, એમ ત્રીશ અકર્મજૂમિના જીવગતિક્ષેત્ર તીહાંની સ્ત્રી કહી. હવે કર્મજૂમિની કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કર્મજૂમિની ઉપની સ્ત્રીના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના પંદર બેદ છે. પાંચ ભરતક્ષેત્ર, પાંચ ઔરવનક્ષેત્ર ને પાંચ માહાવિદેહક્ષેત્ર, એમ પંદર કર્મજૂમિની સ્ત્રી કહી. એ મનુષ્યની સ્ત્રીનો અધિકાર થયો. હવે દેવતાની સ્ત્રીનો અધિકાર કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દેવતાની સ્ત્રીના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના ચાર બેદ છે. ભવનપતિની દેવાંતા ૧, અંતરીકની દેવાંતા ૨, જ્યોતિર્ગની દેવાંતા ૩, ને વૈમાનીકની દેવાંતા ૪, તેમાં પ્રથમ ભવનપતિની કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ભવનપતિની દેવાંતાના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના દસ બેદ છે. અચુર કુમાર ભવનપતિની દેવાંતા ૧, જાવત રથનિન કુમાર ભવનપતિની દેવાંતા ૧૦ એ ભવનપતિની દેવાંતાનો અધિકાર કહ્યો. હવે અંતરિકની દેવાંતા કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, વ્યંતરીકની દેવાંસાના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના આઠ બેદ છે. પીસાચ વ્યંતરીકની દેવાંસા ૧, બૂતની દેવાંસા ૨, યક્ષની ૩, રાક્ષસની ૪, કિમ્બરની ૫, કિંપુરની ૬, મહોદગની ૭, ને ગધર્વની ૮ એ વ્યંતરીક દેવાંસા કહી. હવે જ્યોતિષી દેવાંસા કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જ્યોતિષીની દેવાંસાના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના પાંચ બેદ છે, ચંદ્ર જ્યોતિષીની દેવાંસા, સૂર્યની, પ્રહની, નક્ષત્રની ને તારા જ્યોતિષીની દેવાંસા. એ જ્યોતિષીની દેવાંસા કહી, હવે વૈમાનિકની દેવાંસા કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, વૈમાનિકની દેવાંસાના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના બે બેદ છે. સુધર્મા દેવલોકવાસી દેવાંસા અને હસાન કંપવાસી દેવાંસા. એ વૈમાનિક દેવાંસા કહી, એ દેવતાની સ્ત્રીનો અધિકાર થયો.

૨૮ શ્રીવેદ (તિર્યચણી, મનુષ્યણી, ને દેવાંસા) ની ભવસ્થિતિ,

કાયસ્થિતિ, વિરહકાલ, ને અદ્ય બહુત્વનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, શ્રીવેદ એકભવે કેટલા કાળ સુધી જીવ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એક પ્રકારે જઘન્યથી અંતર્મુદુર્ત (તિર્યચ, મનુષ્ય મધ્યે.) ને ઉત્કૃષ્ટપણે પંચાવન પશ્યોપમ (તે એમ જે ખીમ હસાન દેવલોકે અપરીમહીત દેવીનું એટલું આયુષ છે તે ભણી કહ્યું) વળી એક પ્રકારે જઘન્યથી અંતર્મુદુર્ત (તે પુર્વેક્ષીપરે) ને ઉત્કૃષ્ટપણે નવ પશ્યોપમ ૨ (તે એમ જે ખીમ હસાન દેવલોકે પરીમહીત દેવીનું એટલું આયુષ છે તે ભણી.) વળી એક પ્રકારે જઘન્યથી અંતર્મુદુર્ત (તે પુર્વેક્ષી રીતે) ને ઉત્કૃષ્ટપણે સાત પશ્યોપમ ૩ (તે પ્રથમ સૌધર્મા દેવલોકે પરીમહીત દેવીનું એટલું આયુષ છે તે મારે) વળી એક પ્રકારે જઘન્યથી અંતર્મુદુર્ત (તે પુર્વેક્ષી રીતે) ને ઉત્કૃષ્ટપણે પચાસ પશ્યોપમ ૪ (તે પ્રથમ સૌધર્મા દેવલોકે અપરીમહીત દેવીનું એટલું આયુષ છે તે મારે) એ સમયે શ્રીવેદની ભવસ્થિતિ કહી. હવે વીવરીને કહે છે તેમાં પ્રથમ તિર્યચજ્ઞેનીની સ્ત્રીની ભવસ્થિતિ કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તિર્યચજ્ઞેનીની સ્ત્રી એકભવે કેટલા કાળસુધી રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જઘન્યની અંતર્મુદુર્ત (લઘુભવ આશ્રી) ને ઉત્કૃષ્ટપણે ત્રણ પશ્યોપમ. (લુગગણી આશ્રી) એ તિર્યચણીની સમયે ભવસ્થિતિ કહી. હવે તિર્યચણીની વીવરીને ભવસ્થિતિ કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જળચર તિર્યચણીનું એકભવે કેટલા કાળનું આયુષ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જઘન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે કોટ્યુર્વનું (જળચર જુગળ ન દોષ).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મનુષ્યદ યજ્ઞચર તિર્યચણીનું એક ભવે કેટલું આયુષ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જેમ સમયે તિર્યચણીનું કહ્યું તેમ જાણનું (લુગળ મારે ત્રણ પશ્યોપમ.).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ઉપર સર્પ યજ્ઞચર તિર્યચણીનું કેટલું આયુષ્ય છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જઘન્યથી અંતર્મુદુર્તનું, ને ઉત્કૃષ્ટપણે કોડ પૂર્વનું (તેમાં જીવન ન હોય.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ભૂતપર સર્પણીનું કેટલા કાળનું આયુષ્ય છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જેમ ઉપર સર્પણીનું કથું તેમ જાણુનું (તેમાં પણ જીવળીયા હોય નહીં.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ખેચર તિર્યચણીનું કેટલું આયુષ્ય છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જઘન્યથી અંતર્મુદુર્ત અને ઉત્કૃષ્ટપણે પશ્યોપમનો અસંખ્યાતમો ભાગ જાણવો. (જીવન માટે).

એ તિર્યચણીની ભવસ્થિતિ વિવરીને કહી. હવે મનુષ્યણીની ભવસ્થિતિ કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મનુષ્યની સ્ત્રીની એક ભવે કેટલા કાળની સ્થિતિ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, ભરતાદિક ક્ષેત્ર આશ્રિ જઘન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે દેવકર્ત્ર પ્રમુખ આશ્રિને ત્રણ પશ્યોપમ. ને વિરતિ સહીત પુછીએ તો જઘન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે દેશી જાણા કોડપૂર્વ સુધી ચારીત્ર પ્રમુખ ધર્મ કરે (કોડપૂર્વ ઉપર જેનું આયુષ્ય હોય તેને ધર્મ ઉદે આવે નહીં કેમકે તે જીવન કહેવાય). એ મનુષ્યણીની સમગ્ર ભવસ્થિતિ કહી. હવે તેની વિવરીને ભવસ્થિતિ કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કર્મભૂમીની મનુષ્યની સ્ત્રીનું કેટલું આયુષ્ય છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, ભરતાદિક ક્ષેત્ર આશ્રિને જઘન્યથી અંતર્મુદુર્તનું ને ઉત્કૃષ્ટપણે ત્રણ પશ્યોપમનું. (પહેલે સુખમાસુખમ આરે જીવળીયાને હતું તે માટે કથું.) ને ધર્મચરણ આશ્રિને જઘન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે દેશીજાણા કોડ પૂર્વનું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પાંચ ભરત ને પાંચ ચરવત એ દસ ક્ષેત્રના કર્મભૂમિની મનુષ્યની સ્ત્રીનું કેટલું આયુષ્ય છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જઘન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે ત્રણ પશ્યોપમનું (પ્રથમ આરે જીવળીયાને હોય માટે) ને ધર્મચરણ આશ્રિને જઘન્યથી અંતર્મુદુર્તનું ને ઉત્કૃષ્ટપણે દેશી જાણા કોડ પૂર્વનું જાણવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પુર્ય મહાવિદેહ ને પશ્ચિમ મહાવિદેહ કર્મભૂમિ મનુષ્યની સ્ત્રીનું કેટલું આયુષ્ય છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જઘન્યથી અંતર્મુદુર્તનું ને ઉત્કૃષ્ટપણે કોડ પૂર્વનું છે. (ત્યાં સદાય સરખો કાળ છે માટે) ને ધર્મચરણ આશ્રિને જઘન્યથી અંતર્મુદુર્તનું અને ઉત્કૃષ્ટપણે દેશી જાણા કોડ પૂર્વનું. (દેશી જાણા તે નવ વરસ જાણા જાણવા.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અકર્મજનિના મનુષ્યની સ્ત્રીનું આયુષ્ય કેટલું છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જનમ આશ્રિને પુછીએ તો જઘન્યથી દેશી જાણા પશ્યોપમ (તે પણ

અસંખ્યાતમે ભાગે ન્યુન જાણ્યું). ને ઉત્કૃષ્ટપણે ત્રણ પદ્યોપમનું છે. અને સંહરણુ આશ્રિતે પુછીએ તો (ભરત પ્રમુખના મનુષ્યને ક્રાષ્ટક દેવના ઉપાદીને અકર્મભૂમિમાં મુકે તે આશ્રિ.) જઘન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે દેશે જિણા પૂર્વ કોડ. (ધર્મથી ઉપાટે તે કાગે તે મનુષ્યને જેટલાં વરસ થયાં હોય તેટલા વરસે જિણા કોડ પૂર્વ ત્યાં તે મનુષ્ય જીવે તે માટે દેશે જિણાં કલાં).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પાંચ હેમવય ને પાંચ અંરણ્યવય એ દસ ક્ષેત્રના અકર્મભૂમિના મનુષ્યની સ્ત્રીનું કેટલું આયુષ્ય છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, ત્યાં જેનો જનમ છે તે આશ્રિ પુછીએ તો જઘન્યથી દેશે જિણા પદ્યોપમનું (તે પણ પદ્યોપમને આદમે ભાગે જિણું એમ દીકારક કહે છે), અસંખ્યાતમે ભાગે જિણા જાણ્યું ને ઉત્કૃષ્ટપણે એક પદ્યોપમ પુરું જાણ્યું. પણ ક્રાષ્ટકર્મભૂમિના મનુષ્યને દેવતા સંહરે તો સંહરણુ આશ્રિ તેહને જઘન્યથી અંતર્મુદુર્તનું ને ઉત્કૃષ્ટપણે દેશે જિણાં કોડ પૂર્વનું જાણ્યું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પાંચ હરીવાપ ને પાંચ રમ્યકવાસ એ દસ ક્ષેત્રના અકર્મભૂમિ મનુષ્યની સ્ત્રીનું આયુષ્ય કેટલું છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જનમ આશ્રિને પુછીએ તો જઘન્યથી દેશે જિણા એ પદ્યોપમનું તે પણ પદ્યોપમને અસંખ્યાતમે ભાગે જિણા ને ઉત્કૃષ્ટપણે એ પદ્યોપમ પુરાંનું છે. ને સંહરણુ આશ્રિને પુછીએ તો જઘન્યથી અંતર્મુદુર્તનું ને ઉત્કૃષ્ટપણે દેશે જિણાં કોડ પૂર્વનું છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પાંચ દેવકુર ને પાંચ ઉત્તરકુર, એ દસ ક્ષેત્રના અકર્મભૂમિના મનુષ્યની સ્ત્રીનું કેટલું આયુષ્ય છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જનમ આશ્રિ પુછીએ તો જઘન્યથી દેશે જિણા ત્રણ પદ્યોપમ, તે પણ પદ્યોપમને અસંખ્યાતમે ભાગે જિણા જાણ્યું. ને ઉત્કૃષ્ટપણે ત્રણ પદ્યોપમ પુરું જાણ્યું. ને સંહરણુ આશ્રિ પુછીએ તો જઘન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટ પણે દેશે જિણાં કોડ પૂર્વનું જાણ્યું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ઇપન અંતરદ્વીપ અકર્મભૂમિના મનુષ્યની સ્ત્રીનું કેટલું આયુષ્ય છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જનમ આશ્રિ પુછીએ તો જઘન્યથી દેશે જિણા પદ્યોપમનો અસંખ્યાતમે ભાગ તેપણ અસંખ્યાતમે ભાગે જિણો જાણ્યો. (અસંખ્યાતાના અસંખ્યાતા બેદ છે તે માટે વિરહ નહીં.) ને ઉત્કૃષ્ટપણે પદ્યોપમનો અસંખ્યાતમે ભાગ સંપૂર્ણ જાણ્યો. ને સંહરણુ આશ્રિ પુછીએ તો જઘન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે દેશે જિણાં કોડ પૂર્વનું જાણ્યું.

એ મનુષ્યની સ્ત્રીની ભવસ્થિતિ કહી. હવે દેવતાની સ્ત્રીની ભવસ્થિતિ કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દેવાંચનું કેટલું આયુષ્ય છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, (સમુદાયપણે) જઘન્યથી દસ હજાર વરસનું (જીવનપણે, વ્યંતરાદિક

મધ્યે.) ને ઉત્કૃષ્ટપણે પંચોપમનું (દર્શન દેવલોકે અપરીમલીન દેવીનું છે.) એ દેવાંતાની સમયે લવચ્ચિતિ કરી. હવે તેની વીચરીને લવચ્ચિતિ કરેછે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, લવનપતિની દેવાંતાનું કેટલું આયુષ્ય છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્યથી દસ હજાર વરસનું ને ઉત્કૃષ્ટપણે સાગ્રામાર પંચોપમનું છે.

એમ અસુરકુમારની દેવાંતાનું પણ આયુષ્ય સાગ્રામાર પંચોપમનું જાણીયું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નાગકુમાર લવનપતિની દેવાંતાનું કેટલું આયુષ્ય છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્યથી દસહજાર વરસનું ને ઉત્કૃષ્ટપણે દેશે ઉજ્જા પંચોપમનું એમ સેવ નવનિકાશની દેવીને પણ જાણીયું. એમ જાવત્ સ્થનિત કુમાર સુધી જાણીયું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, વ્યંતરિકની દેવાંતાનું કેટલું આયુષ્ય છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્યથી દસહજાર વરસનું ને ઉત્કૃષ્ટપણે અર્ધ પંચોપમનું છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જ્યોતિષીની દેવાંતાનું કેટલું આયુષ્ય છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્યથી પંચોપમનો આઠમો ભાગ ને ઉત્કૃષ્ટપણે અર્ધ પંચોપમ તે પણ પચાસ હજાર વરસે અધિક જાણીયું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ચંદ્ર વિમાને જ્યોતિષીની દેવાંતાનું કેટલું આયુષ્ય છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્યથી પંચોપમનો એાથો ભાગ ને ઉત્કૃષ્ટપણે અર્ધ પંચોપમ તે પણ પચાસ હજાર વરસે અધિક છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સૂર્ય વિમાને જ્યોતિષીની દેવાંતાનું કેટલું આયુષ્ય છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્યથી પંચોપમનો એાથો ભાગ ને ઉત્કૃષ્ટપણે અર્ધ પંચોપમ, પાંચસે વરસે અધિક.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, શુક્રાદિક મહા વિમાને જ્યોતિષીની દેવાંતાનું કેટલું આયુષ્ય છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્ય પા પંચનું ને ઉત્કૃષ્ટપણે અર્ધ પંચનું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નક્ષત્ર વિમાને જ્યોતિષીની દેવાંતાનું કેટલું આયુષ્ય છે.

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્યથી પંચોપમનો એાથો ભાગ સપ્તનું ને ઉત્કૃષ્ટપણે પંચોપમનો એાથો ભાગ જાણીયું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તારા વિમાને જ્યોતિષીની દેવાંતાનું કેટલું આયુષ્ય છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્યથી પંચોપમનો આઠમો ભાગ ને ઉત્કૃષ્ટપણે પંચોપમનો આઠમો ભાગ કાષ્ઠક અધિક. એ જ્યોતિષી દેવાંતાનું કહ્યું હવે વૈમાનિક દેવાંતાનું કરેછે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, વૈમાનિક દેવાંતાનું કેટલું આયુષ્ય છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જઘન્યથી એક પશ્યોપમનું ને ઉત્કૃષ્ટપણે પંચાવન પશ્યોપમનું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સૌધર્મ દેવલોકે વૈમાનીક દેવાંગાનું કેટલું આયુષ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જઘન્યથી એક પશ્યોપમ ને ઉત્કૃષ્ટપણે પરીમહીતનું સાત પશ્યો-
પમનું (ને અપરીમહીતનું પંચાસ પશ્યોપમનું) છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ઇશાન દેવલોકે વૈમાનિક દેવાંગાનું કેટલું આયુષ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જઘન્યથી એક પશ્યોપમ ઝાઝેરાનું ને ઉત્કૃષ્ટપણે પરીમહીત દેવીનું
નવપશ્યોપમનું (ને અપરીમહીતનું પંચાવન પશ્યોપમનું) જાણું.

એ દેવતાની ત્રીની ભવસ્થિતિ કહી. એ સ્ત્રીવેદની પણ ભવસ્થિતિ કહી હવે સ્ત્રી
વેદની કાવચિતિનો અધિકાર કહેછે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સ્ત્રીવેદ સ્ત્રીવેદપણે એક જીવ કેટલા કાળ સુધી રહે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એક પ્રકારે જઘન્યથી એક સમય (તે એમ જે કોષ સ્ત્રી ઉપસમ
એણી અવેદી થઇ તીહાંથી પડતાં એક સમય સવેદી થાતી કાળકરી દેવગતિમાં જાય.
તિહાં પુરુષવેદ પામે તે માટે) ને ઉત્કૃષ્ટપણે એકસો દશ પશ્યોપમ કોડપૂર્વ પ્રયત્ન આઝેરાનું.
(તે એમ જે કોષક જીવ મનુષ્યણી અથવા નિર્વચણીપણે કોડપૂર્વને આવખે પાંચ ભવ
ભીને બીજા ઇશાન દેવલોકે અપરીમહીત દેવીપણે પંચાવન પશ્યને આવખે ઉપજે,
સાંધી ચરીને મનુષ્ય અથવા તિર્વચમાં કોડપૂર્વને આવખે ઉપજે, વળી ફરીને ઇશાન
દેવલોકે અપરીમહીત દેવીપણે પંચાવન પશ્યને આવખે ઉપજે, પછી નિસ્ત્રે સ્ત્રીવેદ જારિ
તે માટે એકસો દશ પશ્યોપમ કોડપૂર્વ પ્રયત્ન અધીક જાણું) એ પ્રથમ પ્રકાર.

વળી એક પ્રકારે જઘન્યથી એક સમય (તે પુર્વલીપરે) ને ઉત્કૃષ્ટપણે અઢાર પશ્યોપમ
કોડપૂર્વ પ્રયત્ન અધીકનું (તે એમ જે કોષ એક જીવ મનુષ્ય અથવા તિર્વચપણે કોડ-
પૂર્વને આવખે પાંચ ભવ ભીને ઇશાન દેવલોકે પરીમહીત દેવીપણે નવ પશ્યને આવખે
ઉપજે, વળી ફરીને મનુષ્ય અથવા તિર્વચપણે કોડપૂર્વને આવખે ઉપજે સાંધી ચરીને
ઇશાન દેવલોકે ઉપજે, તે માટે જાણું). એ બીજો પ્રકાર.

વળી એક પ્રકારે જઘન્યથી એક સમય (તે પુર્વલીપરે જાણું) ને ઉત્કૃષ્ટપણે ચૌદ
પશ્યોપમ કોડ પૂર્વ પ્રયત્ન અધીક જાણું. (તે એમ જે મનુષ્ય, નિર્વચના પાંચ ભવ
કરીને બે વાર ભવાંતરે સૌધર્મ દેવલોકે પરીમહીત સ્ત્રીપણે ઉપજે, પછે વળી અન્યવેદ
પામે તે માટે કહું, બે ભવ ઉપરાંત દેવાંગા એકાંતરે ભવ ન કરે). એ ત્રીજો પ્રકાર.

વળી એક પ્રકારે જઘન્યથી એક સમય (તે પુર્વલીપરે) ને ઉત્કૃષ્ટપણે એકસો પશ્યોપમ
પ્રયત્ન પૂર્વ કોડ અધિક જાણું, (તે એમ જે બે વાર સૌધર્મ દેવલોકે અપરીમહીત દેવી-
પણે ઉપજે, સાં પચાસ પચાસ પશ્યોપમના આયુષના બે ભવ કરે, એક ભવને અંતરે
એમ સરવાળે એકસો પશ્યોપમ કોડ પુર્વ પ્રયત્ન અધિક પુર્વવ જાણું). એ ચોથો
પ્રકાર.

વળી એક પ્રકારે જઘન્યથી એક સમય. (તે પૂર્વથી રીતે) ને ઉત્કૃષ્ટપણે પશ્ચોપમ પ્રથકત્વ ને કોડપૂર્વ પ્રથકત્વે અધીક જાનવું. (તે એમજે સાત ભવ નિર્યત્ની સ્ત્રીપણે પૂર્વ કોડના આવખાના કરે ને આડમા ભવને વિષે દેવકુર, ઉત્તરકુર, હંરે ત્રણ પશ્ચોપમના આવખે જુગજણીપણે ઉપજે સાંથી કાળ કરીને સાંધમે દેવકોડે જઘન્ય રિથિનિએ ઉપજે એ પ્રકારે પ્રથકત્વ પશ્ચોપમ ને પ્રથકત્વ પૂર્વકોડ અધીક થાય. તથા વળી એમ જે આડ ભવ મનુષ્ય નિર્યત્ના, કોડપૂર્વને આવખે ઉપજીને અસુરકુમાર ભવનપતિની દેવીપણે સાડાં ચાર પશ્ચમે આવખે ઉપજે, સાંથી ચવી પુનરથી (વળી) સ્ત્રીવેદે મનુષ્ય નિર્યત્ મધ્યે ઉપજી પૂર્વકોડીનું આણુય પાળીને ફરી અસુરકુમાર મધ્યે સાડાચાર પશ્ચમે આણુને સ્ત્રીપણે ઉપજે. એ ભાવાયે જાણવું). એ પાંચમો પ્રકાર. એ સમયે સ્ત્રીની કાયરિથિનિ કહી. હવે વીવરીને (વિસ્તારીને જીદી જીદી) કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નિર્યત્જોની નિર્યત્જોનીમાં સ્ત્રીવેદે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, જઘન્યથી અતર્મુદુર્ન (મજ પ્રમુખ મધ્યે) ને ઉત્કૃષ્ટપણે ત્રણ પશ્ચોપમ કોડ પૂર્વ પ્રથકત્વે અધીક. (તે એમ જે પુરે સાત ભવ કોડપૂર્વના નિર્યત્જોમાં કરીને એક ભવ જુગજણ નિર્યત્જોનો દરે તે માટે.) એ સમયે નિર્યત્જોનું કથું. હવે વિસ્તારીને જીદું જીદું કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જળચરનો જળચર મધ્યે જીવ સ્ત્રીવેદે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, જઘન્યથી અતર્મુદુર્ન. (લઘુભવ આશિ) ને ઉત્કૃષ્ટપણે કોડપૂર્વ પ્રથકત્વે. (આડ ભવ જળચરના જળચર મધ્યે કોડપૂર્વના કરે તે માટે)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મનુષ્ય પદ યજ્ઞચરનો યજ્ઞચર મધ્યે જીવ સ્ત્રીવેદે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, જેમ નિર્યત્જોની સમુદાયપણે રિથિનિ કહી તેમ ત્રણ પશ્ચોપમ પ્રથકત્વ પૂર્વ કોડ અધિક જાણવી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ઉત્પર સર્પજી, બૃજપર સર્પજીમાં સ્ત્રીવેદે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, જેમ જળચરનું કથું તેમ પ્રથકત્વ પૂર્વ કોડનું જાણવું

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ખેચરમાં સ્ત્રીવેદે જીવ કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, જઘન્યથી અતર્મુદુર્ન. (એક લઘુ ભવ આશી) ને ઉત્કૃષ્ટપણે પશ્ચોપમનો અસખ્યાતમો ભાગ પૂર્વ કોડ પ્રથકત્વે અધિક. (તે એમ જે પુરે પુરે કોડીને આરખે ખેચરીના સાત ભવ કરીને તે ઉપર આડમો ભવ પશ્ચોપમના અસખ્યાતમા ભાગમાં જુગજણી પણે ઉપજે ન્યાડે એ માન થાય)

એ નિર્યત્જોની કાયરિથિનિ કહી હવે મનુષ્યજીની કાયરિથિનિ કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મનુષ્યની સ્ત્રી સ્ત્રીવેદે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, જેમ જળચરના આશિને જઘન્યથી અતર્મુદુર્ન ને ઉત્કૃષ્ટપણે ત્રણ

પશ્યોપમ કોઽ પુર્વ પ્રથક્ત્વે અધિક (તે એમ ને પુર્વે સાત ભવ માહાવિદેહ પ્રમુખના કોઽ પુર્વના કરીને તે ઉપર આઠમે ભવે દેવકુર પ્રમુખ ક્ષેત્રમાં ત્રણ પદ્યને આવળે ઉપજે. તે માટે.) ને ધર્માચરણ આશ્રિ પુછીએ તો જ્ઞાન્યથી એક સમય (પ્રણામ આશ્રિ) ને ઉત્કૃષ્ટ-પણે દેશેઉણા કોઽ પુર્વ (તે એમ ને નવ વરસ ઉપરાંત દિક્ષા હોય માટે તે દેશેઉણા કહ્યું.)

એ સમયે કહ્યું. હવે વિસ્તારથી મનુષ્યણીની કાયસ્થિતિ કહે છે.

એમ અર્ધભૂમિ ભરત, ઔરવત ક્ષેત્રના મનુષ્યની સ્ત્રીનું આયુષ્ય જાણવું પણ એટલો વિગત ને ક્ષેત્ર સમય આશ્રિને પ્રથમ સુખમાં સુખમ આરે જ્ઞાન્યથી અંતર્મુદ્ધત્ત ને ઉત્કૃષ્ટ-પણે ત્રણ પશ્યોપમ દેશેઉણા કોઽ પુર્વે અધિક (તે એમ ને પુર્વ માહાવિદેહ પ્રમુખનું મનુષ્ય દેવતા સંહાર (હરણ કરે) તે ભરતક્ષેત્રે પહેલા આરાના મનુષ્ય મધ્યે મુકે તેવારે તે દેશેઉણા કોઽ પુર્વ તીહાં છવે, પછી તીહાં શુભ ધ્યાનના બેગે મરીને ફરી તીહાંજ સ્ત્રી-વેદ જુગળણી ત્રણ પદ્યને આવળે થાય તે માટે કહ્યું.) ને ધર્માચરણ આશ્રિને પુછીએ તો જ્ઞાન્યથી એક સમય (તે પુર્વ પરે), ને ઉત્કૃષ્ટપણે દેશેઉણા કોઽ પુર્વ આરિત્ર પાળે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પુર્વ માહાવિદેહ, પશ્ચિમ માહાવિદેહની સ્ત્રીની કાયસ્થિતિ કેટલા કાળની છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, ક્ષેત્ર આશ્રિને જ્ઞાન્યથી અંતર્મુદ્ધત્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે કોઽ પુર્વ પ્રથક્ત્વ. (તે એમ ને આઠ ભવ કોઽ પુર્વના સાંના સાંજ ઉત્કૃષ્ટ કરે માટે) ને ધર્માચરણ આશ્રિ પુછીએ તો જ્ઞાન્યથી એક-સમય, ને ઉત્કૃષ્ટપણે દેશેઉણા કોઽ પુર્વ આરિત્ર પાળે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અર્ધભૂમિ મનુષ્યની સ્ત્રીની કાયસ્થિતિ કેટલા કાળની છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જનમ આશ્રિને જ્ઞાન્યથી દેશેઉણા પશ્યોપમ, તે પણ પશ્યોપમને અસંખ્યાતમે ભાગે ઉણું (હેમવંત પ્રમુખે) ને ઉત્કૃષ્ટપણે ત્રણ પશ્યોપમ. (દેવકુર પ્રમુખે) ને સંહરણ આશ્રિ પુછીએ તો જ્ઞાન્યથી અંતર્મુદ્ધત્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે ત્રણ પશ્યોપમ દેશેઉણા કોઽ પુર્વ અધિક (તે એમ ને માહાવિદેહ પ્રમુખના મનુષ્ય ને દેવતા સંહરી દેવકુર પ્રમુખ ક્ષેત્રમાં મુકે તીહાં જ્ઞાન્યપણે અંતર્મુદ્ધત્ત મરે, ને ઉત્કૃષ્ટપણે દેશે ઉણા કોઽ પુર્વે મરે. સાં શુભધ્યાને મરી ફરી સાંજ વળી સ્ત્રીવેદ ત્રણ પશ્યોપમને આવળે ઉપજે એ ભાવાર્થ જાણવો.)

એ અર્ધ ભૂમિની સમયે કાયસ્થિતિ કહી. હવે વીવરીને કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પાંચ હેમવય, પાંચ ઔરણવય, અર્ધભૂમિની સ્ત્રી સ્ત્રીવેદ કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જનમ આશ્રિને પુછીએ તો જ્ઞાન્યથી દેશે ઉણા પશ્યોપમ. તે પણ પશ્યોપમને અસંખ્યાતમે ભાગે ઉણું જાણવું, ને ઉત્કૃષ્ટપણે પશ્યોપમ પુર્વ, ને સંહરણ આશ્રિ પુછીએ તો જ્ઞાન્યથી અંતર્મુદ્ધત્ત (તે પુર્વની રીતે) ને ઉત્કૃષ્ટપણે એક પશ્યોપમ, દેશે ઉણા કોઽ પુર્વે અધિક. (તે પણ પુર્વની રીતે).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પાંચ દરીવં, પાંચ રમ્બદવાસ, અર્ધભૂમિના મનુષ્યની સ્ત્રીની કાયસ્થિતિ કેટલી છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જનમ આશ્રિને જઘન્યથી દેશે જિજ્ઞા એ પશ્યોપમ. તે પણ પશ્યોપમને અસંખ્યાતમે ભાગે જિજ્ઞા જાણુવા, ને ઉત્કૃષ્ટપણે એ પશ્યોપમ સંપૂર્ણ. ને સંહરણુ આશ્રિ ને પુછીએ તો જઘન્યથી અંતર્મુદ્દર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે એ પશ્યોપમ દેશે જણા કોડ પુર્વ અધિક (એહની ભાવના (દષ્ટીકત) પુર્વવત.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પાંચ દેવકુડ, પાંચ ઉત્તરકુરની સ્ત્રીને કાયસ્થિતિ કેટલા કાળની છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જનમ આશ્રિને જઘન્યથી દેશે જિજ્ઞા ત્રણ પશ્યોપમ ને ઉત્કૃષ્ટપણે ત્રણ પશ્યોપમ પુરા. ને સંહરણુ આશ્રિને પુછીએ તો જઘન્યથી અંતર્મુદ્દર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે ત્રણ પશ્યોપમ દેશે જિજ્ઞા કોડ પુર્વ અધિક. (એની ભાવના પુર્વવત.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ૭૫૫ અંતરદ્વીપના અકર્મજૂમી મનુષ્યની સ્ત્રીને કેટલા કાળની કાયસ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જનમ આશ્રિને પુછીએ તો જઘન્યથી દેશે જિજ્ઞા પશ્યોપમનો અસંખ્યાતમે ભાગ તે પણ પશ્યોપમને અસંખ્યાતમે ભાગે જિજ્ઞા ને ઉત્કૃષ્ટપણે પશ્યોપમનો અસંખ્યાતમે ભાગ. ને સંહરણુ આશ્રિ પુછીએ તો જઘન્યથી અંતર્મુદ્દર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે પશ્યોપમનો અસંખ્યાતમે ભાગ ને દેશે જિજ્ઞા કોડપૂર્વ અધિક (ભાવના પુર્વવત.)

એ અકર્મજૂમી મનુષ્યની સ્ત્રીની કાયસ્થિતિ કહી. હવે દેવાંસાની કાયસ્થિતિ કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દેવાંસા દેવાંસા પછે કેટલા કાળ સુધી રહે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેની જે જે ભવ સ્થિતિ છે તેજ તેની કાયસ્થિતિ જાણી. કેમકે (દેવાંસા મરી ફરી આંતરા રહીત દેવાંસા થાય નહિ) એ દેવાંસાની કાયસ્થિતિ કહી.

એ સ્ત્રીવેદની કાયસ્થિતિ કહી. હવે સ્ત્રીવેદનો વિગદકાળ કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સ્ત્રીવેદ ૭૫૫ ફરી સ્ત્રીવેદ કેટલે કાળે પામે, ને વિચે કેટલા કાળનો અંતર પડે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જઘન્યથી અંતર્મુદ્દર્ત. (વચે એકજ લઘુભવ પુરા કે નપુસકનો ફરી પાછી સ્ત્રી થાય તે માટે.) ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનતો કાળ અસંખ્યાત પુદ્ગળ પરાયનનનો (વનસ્પતિમાં જાય તો અનંતો કૈરમર્ષિણી અવસર્ષિણી કાળથી. ને ક્ષેત્રથી અનંતો લોક અસંખ્યાત પુદ્ગળ પરાયનન આવગદગને અસંખ્યાતમે ભાગે જેટલા સમય આવે તેટલા પુદ્ગળ પરાયનન.)

એ સ્ત્રીવેદનો મમ્મંચ વિગદ કાળ કતો. હવે વિગદાટ કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, વિગદની સ્ત્રીને કેટલો વિગદ પડે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, પુર્વવીપકે ઉત્કૃષ્ટે અનતો કાળ જાણુવો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મનુષ્યની સ્ત્રીને વચ્ચે કેટલો વિગદ પડે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જેવ આશ્રિને જઘન્યથી અંતર્મુદ્દર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે વનસ્પતિને

(અનંતો) કાળ જાણવો. ને ધર્માચરણ આગ્રિ પુણીએ તો જઘન્યથી એક સમય. (તે એમ ને કાંઈ સ્ત્રી ઉપસમ શ્રેણી ચરનાં અગીયારમે ગુણકાળે એક સમય સ્ત્રીવેદ ઉપ-સમાવી આવેદી થઇને પાછી પડે તેવારે સ્ત્રીવેદ ઉદય પ્રાપ્ત થાય. એ યુક્તિએ એક સમય થાય.) ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો કાળ. જાવત્ અર્ધ પુદ્ગળ પરાવર્ત દેશેગાળાં. (તે એમ ને સમકિત વચ્ચા પછી કાળે કરી સમ્બક્ત પામે તે કારણે અર્ધ પુદ્ગળ પરાવર્ત કહ્યું)

॥યથા॥ અંતો મુદુત્તામિત્તાંવિ॥ ફાસિયં હુઙ્ જેદિં સમત્તાં તેસિં

અવદ્ પુગ્ગલો પરિયદો ચેવ સંસારો॥૧॥

એમ જાવત કર્મજમિની; ભરત, અંરવત, પુરં માદાવિદેહ, પશ્ચિમ માદાવિદેહે પાણુ એમજ જાણવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અકર્મભૂમિના મનુષ્યની સ્ત્રીને કેટલા કાળનો વિરહ પડે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જનમ પડી વરજીને જઘન્યથી દસ દહાર વરસને અંતર્મુદુર્તે અધિક (તે એમ ને વિષે એક ભવ દેવતાનો ને એક ભવ મનુષ્ય, નિર્વચનો ભવ કરી કરી સાં સ્ત્રીવેદ ઉપર તે માટે કહ્યું) ને ઉત્કૃષ્ટપણે વનસ્પતિનો (અનંતો) કાળ અંતર પડે. અને સંહરણ આગ્રિને જઘન્ય અંતર્મુદુર્તે અને ઉત્કૃષ્ટપણે વનસ્પતિ કાળ પ્રમાણે જાણવું. એમ જાવત્ અંતરદ્વીપની સ્ત્રીને પણ જાણવું હવે દેવાંગાનું કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દેવતાની સર્વ સ્ત્રીને કેટલા કાળનો વચ્ચે વિરહ પડે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જઘન્યથી અંતર્મુદુર્તે (તે એમ ને નિર્વચ મધ્યે ઉપજીને તેવામાં શુભ અધ્યવસાયથી ભરી કરીને દેવી થાય તે માટે) ને ઉત્કૃષ્ટપણે વનસ્પતિનો (અનંતો) કાળ જાણવો.

એ પ્રમાણે અમુર કુમારની દેવાંગાથી માંડીને બીજા પ્રધાન દેવલોકની દેવાંસા સુધી જાણવું.

હવે સ્ત્રીવેદનો અદ્ય બહુત્વ કહે છે.—તે અદ્ય બહુત્વ પાંચ પ્રકારનો છે, પ્રથમ સામાન્ય અસ્પષ્ટબુદ્ધિ ૧, બીજો ત્રણ પ્રકારની નિર્વચણીનો અસ્પષ્ટબુદ્ધિ ૨, ત્રીજો ત્રણ પ્રકારની મનુષ્યણી સંબંધીનો અસ્પષ્ટબુદ્ધિ ૩, ચોથો ચાર પ્રકારની દેવાંસા સંબંધીનો અસ્પષ્ટબુદ્ધિ ૪, અને પાંચમો મિથ (નિર્વચ, મનુષ્ય ને દેવતાની) સ્ત્રીનો અસ્પષ્ટબુદ્ધિ ૫.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ નિર્વચણી, મનુષ્યણી ને દેવાંસા મધ્યે કાણ કાણથી થોડી છે, અથવા ઝાઝી છે, અથવા સરખી છે, અથવા વિગેષાધિક છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વથા થોડી મનુષ્યની સ્ત્રી ૧, (૨૯ આંકે સંખ્યાનીજ છે ઓ-ગણતરી આંક સુધીના મનુષ્ય છે માટે) તે થાડી નિર્વચણી અસંખ્યાત ગુણી વધતી છે ૨, તેથા દેવાંસા અસંખ્યાત ગુણી છે ૩ ॥૧॥

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ નિર્વચણીમાં જગત્તરી, યજ્ઞગતી ને એયરીમાં કાણ કાણથી થોડી છે ૧, જાવત વિગેષાધિક છે ૪

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વથી થોડી ખેચર તિર્યગ્જોનીની સ્ત્રી ૧, તેથી યજ્ઞચર તિર્યગ્જી સંખ્યાત ગુણી છે ૨, તેથી જળચર તિર્યગ્જી સંખ્યાત ગુણી છે ૩. ॥૨॥

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મનુષ્યની સ્ત્રી, તેમાં કર્મજૂમિની, અકર્મજૂમિની ને અંતર દ્વીપની મધ્યે કાણકાણુ થકા થોડી છે? ૧, જાવત્ વિશેષાધિક છે? ૪.

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વથી થોડી જીવન અંતરદ્વીપ મનુષ્યની સ્ત્રી ૧, તેથી દેવકુર, ઉત્તરકુર અકર્મજૂમિ મનુષ્યની સ્ત્રી એ જે સરખી પણ જીવન અંતરદ્વીપના મનુષ્યની સ્ત્રીથી સંખ્યાત ગુણી વધતી છે ૨, તેથી હરીવર્ણ, રમ્યકર્ણ ક્ષેત્રના ભુગણીયાની સ્ત્રી એ જે સરખી પણ દેવકુર, ઉત્તરકુરનાથી સંખ્યાત ગુણી વધતી છે ૩, તેથી હેમવંત, ઔરવ્યવંત અકર્મજૂમિની મનુષ્યણી એ જે સરખી પણ હરીવર્ણ, રમ્યકર્ણ ક્ષેત્રથી સંખ્યાત ગુણી વધતી છે ૪, તેથી ભરત, ઔરવન ક્ષેત્રના કર્મજૂમિ મનુષ્યની સ્ત્રી એ જે ક્ષેત્રની સરખી પણ હેમવંત, ઔરવ્યવંત ક્ષેત્રનાથી સંખ્યાત ગુણી વધતી છે. ૫. તેથી પૂર્વમહાવિદેહ, પશ્ચિમ માહાવિદેહ એ જે ક્ષેત્રની સ્ત્રી સરખી, પણ ભરત, ઔરવત ક્ષેત્રનાથી સંખ્યાત ગુણી વધતી છે ૬. ॥૨॥

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ભવનપતિની દેવાંસા, વ્યંતરિકની દેવાંસા, જ્યોતિષીની દેવાંસા ને વૈમાનિકની દેવાંસા મધ્યે કાણુ કાણુથકા થોડી છે? ૧, જાવત્ વિશેષાધિક છે? ૪.

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વથકા થોડી વૈમાનિકની દેવાંસા ૧, તેથી ભવનપતિની દેવાંસા અસંખ્યાત ગુણી છે ૨, તેથી વ્યંતરીકની દેવાંસા અસંખ્યાત ગુણી છે ૩. તેથી જ્યોતિષીની દેવાંસા સંખ્યાતગુણી વધતી છે. ૪. ॥૩॥

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તિર્યગ્જીમાં જળચરી, યજ્ઞચરી, ને ખેચરીમાં મનુષ્યણીમાં કર્મજૂમિની, અકર્મજૂમિની ને જીવન અંતરદ્વીપનીમાં. દેવાંસામાં ભવનપતિની દેવાંસા, વ્યંતરીકની દેવાંસા, જ્યોતિષીની દેવાંસા ને વૈમાનિકની દેવાંસામાં એટલી મધ્યે કાણુ કાણુથકા થોડી છે? ૧, જાવત્ વિશેષાધિક છે? ૪.

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વથકા થોડી જીવન અંતરદ્વીપના મનુષ્યની સ્ત્રી છે ૧. તેથી દેવકુર, ઉત્તરકુર અકર્મજૂમિ એ જે ક્ષેત્રની સ્ત્રી સરખી પણ જીવન અંતરદ્વીપના મનુષ્યની સ્ત્રીથી સંખ્યાત ગુણી વધતી છે ૨ તેથી હરીવર્ણ, રમ્યકર્ણ એ જે ક્ષેત્રના અકર્મજૂમિની સ્ત્રી સરખી પણ દેવકુર, ઉત્તરકુરના મનુષ્યની સ્ત્રીથી સંખ્યાત ગુણી વધતી છે ૩. તેથી હેમવંત, ઔરવ્યવંત એ જે ક્ષેત્રના અકર્મજૂમિની સ્ત્રી સરખી પણ હરીવર્ણ, રમ્યકર્ણ ક્ષેત્રની સ્ત્રીથી સંખ્યાતગુણી વધતી છે ૪ તેથી ભરત, ઔરવન એ જે કર્મજૂમિની સ્ત્રી સરખી પણ હેમવન, ઔરવ્યવંત ક્ષેત્રની સ્ત્રીથી સંખ્યાતગુણી વધતી છે ૫. તેથી પૂર્વમહાવિદેહ, પશ્ચિમ માહાવિદેહ એ જે ક્ષેત્રની સ્ત્રી સરખી પણ ભરત, ઔરવત ક્ષેત્રની સ્ત્રીથી સંખ્યાત ગુણી વધતી છે ૬ તેથી વૈમાનિક દેવાંસા અસંખ્યાત ગુણી વધતી છે ૭. (તે સિમ ને મનુષ્યની સ્ત્રી સંખ્યાત છે અને વૈમાનિકની દેવાંસા અસંખ્યાત છે તે મટે.) તેથી ભવનપતિની દેવાંસા અસંખ્યાત ગુણી વધતી છે ૮. તેથી ખેચર તિર્યગ્જી અસંખ્યાત

ગુણી વધતી છે ૯. તેથી યજ્ઞચર નિર્ધયણી સંખ્યાન ગુણી વધતી છે ૧૦. તેથી જળચર તિર્ધયણી સંખ્યાનગુણી વધતી છે ૧૧. તેથી અંતરીકની દેવાંતા સંખ્યાતગુણી વધતી છે ૧૨. તેથી વ્યોતિગીની દેવાંતા સંખ્યાતગુણી વધતી છે ૧૩. ૧૧૫૧. એ પાંચ અદ્ય અદ્યત્વ સ્ત્રી વેદના કલ્યા.

૨૬ શ્રી વેદનો અંધ અને તેનો વિષય કહો છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવન, સ્ત્રી વેદ જે કર્મ તેદની કેટલા કાળની બધની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્યન્યથી એક સાગરોપમના સાન ભાગ કરીયે તે માહેલો દોઢ ભાગ તે પશુ પશ્યોપમને અસંખ્યાનમે ભાગે ઉણિ ને ઉત્કૃષ્ટપણે પંદર કોઠકોઠ સાગરોપમની છે. તેદનો પંદરસે વરસ પર્વત તે કર્મની અઆધા છે એટલે એટલા વરસ પછી તે કર્મ ઉદય પ્રાપ્ત થાય. તે અઆધા કાળે કર્મની સ્થિતિ ઉણી કદી છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે સ્ત્રી વેદનો વિષય વિદ્યાર શા પ્રકારે કલ્યા છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, પ્રશ્ન તે કાષ્ટની અતી તે સરખો સ્ત્રીનો વિષય છે. એ સ્ત્રી વેદનો અધિકાર પુરો થયો.

૩૦ પુરૂષવેદ (તિર્ધય, મનુષ્ય ને દેવતા)નો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પુરૂષના કેટલા ભેદ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના ત્રણ ભેદ છે, નિર્ધયજ્ઞેનીયા પુરૂષ, મનુષ્યજ્ઞેનીયા પુરૂષ, ને દેવપુરૂષ ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નિર્ધયજ્ઞેનીયા પુરૂષના કેટલા ભેદ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના ત્રણ ભેદ છે. જળચર ૧, યજ્ઞચર ૨, ને ખેચર ૩. એ નિર્ધયના ભેદ જેમ તેની સ્ત્રીના કલ્યા છે તેમજ. જાવત ખેચરપર્વત જાળુવા. એ નિર્ધયજ્ઞેનીયા પુરૂષ કલ્યા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મનુષ્ય પુરૂષના કેટલા ભેદ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના ત્રણ ભેદ છે પંદર કર્મભૂમિના ૧, ત્રીસ અકર્મભૂમિના ૨, ને ૪૫૦ અંતરદીપના મનુષ્ય ૩. તેનો વિસ્તાર પુર્વથી રીતે જેમ તેની સ્ત્રીનો કલ્યા છે તેમ જાળુવા. એ મનુષ્ય પુરૂષ કલ્યા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દેવપુરૂષના કેટલા ભેદ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના ચાર ભેદ છે. તે જેમ દેવાંતાના ભેદ પુર્વે કલ્યા છે તેમ જાળુવા. જાવત સર્વાર્થસિદ્ધ દેવપુરૂષ એ દેવપુરૂષ કલ્યા.

૩૧ પુરૂષવેદ (તિર્ધય, મનુષ્ય ને દેવતા)ની ભવસ્થિતિ, કાયસ્થિતિ, વિરહકાલ, ને અદ્ય અદ્યત્વનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પુરૂષવેદની એકબે કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્યન્યથી અનર્મદુર્ગ (નંદુત મહાપ્રમુખ મધ્યે) ને ઉત્કૃષ્ટપણે તેવીય

સાગરોપમની (સર્વાથ સિદ્ધના દેવપુત્ર આશ્રિ) એ સમયે રિયતિ કદી. હવે વિષાદે કહેછે.
પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તિર્યચ્છેનીયા પુત્રની એકભવે કેટલા કાળની રિયતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વ નિર્વચ્ય સ્ત્રીના આયુષ્યની પરે જાણવી. એટલે સમયે નિર્વચ્ય પુત્રની જન્મ્ય અંતર્મુદુર્તની ને ઉત્કૃષ્ટી ત્રણ પશ્યોપમની ૧ જળચર પુત્રની જન્મ્ય અંતર્મુદુર્તની ને ઉત્કૃષ્ટપણે પુર્વકોડની ૨ આપદ યગચર પુત્રની જન્મ્ય અંતર્મુદુર્તની ને ઉત્કૃષ્ટપણે ત્રણ પશ્યોપમની ૩ ઉર્ધ્વ પરિસર્પ યગચર પુત્રની જન્મ્ય અંતર્મુદુર્તની ને ઉત્કૃષ્ટપણે કોડપુર્વની ૪, ભૂજપર સર્પની જન્મ્ય અંતર્મુદુર્તની ને ઉત્કૃષ્ટપણે પુર્વકોડની ૫, ખેચર પુત્રની જન્મ્ય અંતર્મુદુર્તની ને ઉત્કૃષ્ટપણે પશ્યોપમનો અસંખ્યાતમો ભાગ ૬ એ નિર્વચ્ય પુત્રની રિયતિ કદી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મનુષ્ય પુત્રની કેટલા કાળની રિયતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેની રિયતિ પણ તેની સ્ત્રીની પેરે સર્વત્ર જાણવી. એટલે સમયે મનુષ્યની જન્મ્ય અંતર્મુદુર્તની ને ઉત્કૃષ્ટપણે ત્રણ પશ્યોપમની.—ધર્માચરણ પરીવરણે જન્મ્યથી અંતર્મુદુર્તની ને ઉત્કૃષ્ટપણે કોડપુર્વ દેશે ઉજાની (ગર્ભના સહિત નવ વરસે ઉજી) ૧, કર્મજૂભિ મનુષ્ય પુત્રની જન્મ્ય અંતર્મુદુર્તની ને ઉત્કૃષ્ટી ત્રણ પશ્યોપમની.—ધર્માચરણ આશ્રિને જન્મ્ય અંતર્મુદુર્તની ને ઉત્કૃષ્ટપણે દેશે ઉજા પુર્વકોડની ૨, ભરત, ઔરવત ક્ષેત્ર આશ્રિ મનુષ્ય પુત્રની જન્મ્ય અંતર્મુદુર્તની ને ઉત્કૃષ્ટપણે ત્રણ પશ્યોપમની (પહેલા આરા આશ્રિ)—ધર્માચરણ આશ્રિને જન્મ્ય અંતર્મુદુર્તની ને ઉત્કૃષ્ટી દેશે ઉજા પુર્વકોડની ૩, પુર્વ માહાવિદેહ ને પશ્ચિમ માહાવિદેહ ક્ષેત્રના મનુષ્ય પુત્ર આશ્રિ જન્મ્ય અંતર્મુદુર્તની ને ઉત્કૃષ્ટી પુર્વકોડની.—ધર્માચરણ આશ્રિને જન્મ્ય અંતર્મુદુર્તની ને ઉત્કૃષ્ટી દેશે ઉજા પુર્વકોડની ૪, સમયે અકર્મજૂભિના મનુષ્ય પુત્રની જન્મ આશ્રિ જન્મ્ય એક પશ્યોપમ તેમાં એક પશ્યોપમના અસંખ્યાતમો ભાગ ઉજાની ને ઉત્કૃષ્ટપણે ત્રણ પશ્યોપમની—સંહરણ આશ્રિ જન્મ્ય અંતર્મુદુર્તની ને ઉત્કૃષ્ટપણે દેશે ઉજા પુર્વકોડની ૫, હેમનય, ઔરજીવય અકર્મજૂભિના મનુષ્ય પુત્રની જન્મ આશ્રિ જન્મ્ય એક પશ્યોપમ તેમાં પશ્યનો અસંખ્યાતમો ભાગ ઉજાની ને ઉત્કૃષ્ટપણે એક પશ્યોપમની.—સંહરણ આશ્રિ જન્મ્ય અંતર્મુદુર્તની ને ઉત્કૃષ્ટપણે દેશે ઉજા કોડપુર્વની ૬, હરિવાસ, રમ્યકવાસ અકર્મજૂભિના મનુષ્ય પુત્રની જન્મ આશ્રિ જન્મ્ય એ પશ્યોપમ તેમાં પશ્યનો અસંખ્યાતમો ભાગ ઉજાની ને ઉત્કૃષ્ટપણે એ પશ્યોપમ પુર્વની—સંહરણ આશ્રિ જન્મ્ય અંતર્મુદુર્તની ને ઉત્કૃષ્ટપણે દેશે ઉજા કોડપુર્વની ૭, દેવકુડ, ઉત્તરકુડ અકર્મજૂભિના મનુષ્ય પુત્રની જન્મ આશ્રિ જન્મ્ય ત્રણ પશ્યોપમ, તેમાં પશ્યોપમના અસંખ્યાતમો ભાગ ઉજાની ને ઉત્કૃષ્ટપણે ત્રણ પશ્યોપમ પુર્વની—સંહરણ આશ્રિ જન્મ્ય અંતર્મુદુર્તની ને ઉત્કૃષ્ટપણે દેશે ઉજા પુર્વકોડની ૮, જન અનંદારના અકર્મજૂભિ મનુષ્ય પુત્રની જન્મ આશ્રિ જન્મ્ય દેશે ઉજા પશ્યોપમના અસંખ્યાતમો ભાગ ઉજાની ને ઉત્કૃષ્ટપણે દેશે ઉજા કોડપુર્વની ૯. એ મનુષ્ય પુત્રની રિયતિ કદી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દેવ પુરુષની કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે ગાત્ર, ભગવત સર્વાર્થસિદ્ધ પર્વત જેમ શ્રી પત્રવજ્રાણ્ય ધ્યાને વિશે સ્થિતિ કહી છે તેમ નિરવિશેષ ભણુવી. તે એમકે સમયે દેવપુરુષની જ્ઞાન્ય દશ હજાર વરસની ને ઉત્કૃષ્ટપણે ૩૩ સાગરોપમની ૧—અસર કુમાર દેવ પુરુષની જ્ઞાન્ય દસ હજાર વરસની ને ઉત્કૃષ્ટપણે એક સાગરોપમ આઝેરાની ૧—નાગકુમાર ૧, સ્વર્ણકુમાર ૨, વિંધ્યુતકુમાર ૩, અત્તીકુમાર ૪, દ્વીપકુમાર ૫, ઉદધિકુમાર ૬, દિશાકુમાર ૭, પવનકુમાર ૮, ને રથનિત કુમાર ૯, એ નવનિકાચના દેવપુરુષની જ્ઞાન્ય દશ હજાર વરસની ને ઉત્કૃષ્ટપણે દેશે ઉણા બે પશ્યોપમની ૨—વાણુવ્યંતર દેવ પુરુષની જ્ઞાન્ય દસ હજાર વરસની ને ઉત્કૃષ્ટપણે એક પશ્યોપમની ૩—ન્યોતિપિ દેવપુરુષની જ્ઞાન્ય પશ્યોપમના આઠમા ભાગની ને ઉત્કૃષ્ટપણે એક પશ્યોપમને એક લાખ વરસની ૪—વૈમાનિક દેવમાં પહેલે દેવલોકે દેવપુરુષની જ્ઞાન્ય એક પશ્યોપમની ને ઉત્કૃષ્ટપણે બે સાગરોપમની—બીજે દેવલોકે દેવપુરુષની જ્ઞાન્ય એક પશ્યોપમ આઝેરાની ને ઉત્કૃષ્ટપણે બે સાગરોપમ આઝેરાની;—ત્રીજા દેવલોકના દેવપુરુષની જ્ઞાન્ય ૨ સાગરોપમની ને ઉત્કૃષ્ટપણે ૭ સાગરોપમની—ચોથા દેવલોકના દેવપુરુષની જ્ઞાન્ય ૨ સાગરોપમ આઝેરાની ને ઉત્કૃષ્ટપણે ૭ સાગરોપમ આઝેરાની—પાંચમે દેવલોકે દેવપુરુષની જ્ઞાન્ય ૭ સાગરોપમની ને ઉત્કૃષ્ટપણે ૧૦ સાગરોપમની—છઠે દેવલોકે દેવપુરુષની જ્ઞાન્ય ૧૦ સાગરોપમની ને ઉત્કૃષ્ટપણે ૧૪ સાગરોપમની—સાતમે દેવલોકે દેવપુરુષની જ્ઞાન્ય ૧૪ સાગરોપમની ને ઉત્કૃષ્ટપણે ૧૭ સાગરોપમની—આઠમે દેવલોકે દેવપુરુષની જ્ઞાન્ય ૧૭ સાગરોપમની ને ઉત્કૃષ્ટપણે ૧૮ સાગરોપમની—નવમે દેવલોકે દેવપુરુષની જ્ઞાન્ય ૧૮ સાગરોપમની ને ઉત્કૃષ્ટપણે ૧૯ સાગરોપમની—દસમે દેવલોકે દેવપુરુષની જ્ઞાન્ય ૧૯ સાગરોપમની ને ઉત્કૃષ્ટપણે ૨૦ સાગરોપમની—અગ્રારમે દેવલોકે દેવપુરુષની જ્ઞાન્ય ૨૦ સાગરોપમની ને ઉત્કૃષ્ટપણે ૨૧ સાગરોપમની—બારમે દેવલોકે દેવપુરુષની જ્ઞાન્ય ૨૧ સાગરોપમની ને ઉત્કૃષ્ટપણે ૨૨ સાગરોપમની—નવમી-વેધકમાં પહેલી ઋવેધકના દેવપુરુષની જ્ઞાન્ય ૨૨ સાગરોપમની ને ઉત્કૃષ્ટપણે ૨૩ સાગરોપમની—બીજી ઋવેધકના દેવપુરુષની જ્ઞાન્ય ૨૩ સાગરોપમની ને ઉત્કૃષ્ટપણે ૨૪ સાગરોપમની—ત્રીજી ઋવેધકના દેવપુરુષની જ્ઞાન્ય ૨૪ સાગરોપમની ને ઉત્કૃષ્ટપણે ૨૫ સાગરોપમની—ચોથી ઋવેધકના દેવપુરુષની જ્ઞાન્ય ૨૫ સાગરોપમની ને ઉત્કૃષ્ટપણે ૨૬ સાગરોપમની—પાંચમી ઋવેધકના દેવપુરુષની જ્ઞાન્ય ૨૬ સાગરોપમની ને ઉત્કૃષ્ટપણે ૨૭ સાગરોપમની—છઠી ઋવેધકના દેવપુરુષની જ્ઞાન્ય ૨૭ સાગરોપમની ને ઉત્કૃષ્ટપણે ૨૮ સાગરોપમની—સાતમી ઋવેધકના દેવપુરુષની જ્ઞાન્ય ૨૮ સાગરોપમની ને ઉત્કૃષ્ટપણે ૨૯ સાગરોપમની—આઠમી ઋવેધકના દેવપુરુષની જ્ઞાન્ય ૨૯ સાગરોપમની ને ઉત્કૃષ્ટપણે ૩૦ સાગરોપમની—નવમી ઋવેધકના દેવપુરુષની જ્ઞાન્ય ૩૦ સાગરોપમની ને ઉત્કૃષ્ટપણે ૩૧ સાગરોપમની—બાર અનુત્તર વૈમાનિક (વિજય ૧ વિજયંત ૨ જ્યંત ૩ ને અપરાધંત ૪) દેવપુરુષની—જ્ઞાન્ય ૩૧ સાગરોપમની ને ઉત્કૃષ્ટપણે ૩૩ સાગરોપમની—સર્વાર્થસિદ્ધ વૈમાનિક દેવપુરુષની જ્ઞાન્ય ને ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ ૩૩ સાગરોપમની ભણુવી ૫. એ પુરુષવેદની ભવ સ્થિતિ કહી. હવે પુરુષવેદની કાવચિત્તિ કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પુરુષોત્તમો પુરુષોત્તમો હવ કેટલા કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન-વર્ધી અંતર્મુદ્ત (નદુષ્ક મનુષ્યમાં ને ઉત્કૃષ્ટપણે પ્રગટ સો સામગ્રીયમ આમરી (તે મનુષ્ય, નિયમ ને દેવતા મધ્યે પુરુષવેદ જા કરે) એ ક્રમને કાપરિયતિ કરી. દશે પીસીને કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નિવંચનેનીયા પુરુષોત્તમો પુરુષોત્તમો હવ કેટલા કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન-વર્ધી અંતર્મુદ્ત (નદુષ્ક મનુષ્યમાં ને ઉત્કૃષ્ટપણે ત્રણ પક્ષે પમ પ્રયત્ન કોડપૂર્વે અધિક રહે. (તે એમ જે માનમય પુરુષોત્તમો આગુણના પુરુષોત્તમો ભાગીને આક્રમો ભવ જુગમ પુરુષોત્તમ ત્રણ પક્ષને આપને ભાગને. એ ભાગ્યે જલુષો) એમ જે રિયતિનો કાળ જેમ નીનો કળો છે તેમ જગત નિવંચ સુધી પુરુષોત્તમ જલુષો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મનુષ્યમાં પુરુષોત્તમો પુરુષોત્તમો હવ કેટલા કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, મનુષ્યસ્થે આત્રિ જ્ઞાન-વર્ધી અંતર્મુદ્ત (તે એમ જે માતાના ઉત્તર (પેદ)માં આવીને અંતર્મુદ્ત મરે). ને ઉત્કૃષ્ટપણે ત્રણ પક્ષોપમ પ્રયત્ન કોડ પૂર્વે અધિક. (તે એમ જે સાત ભવ કોડ પૂર્વે આપને પુરુષોત્તમો ભાગીને આક્રમો ભવ ત્રણ પ્રયત્ન પમને આપને દેવકુર પ્રમુખ મધ્યે જુગમ પુરુષોત્તમ ભવ કરે, એ ભાગ્યે), ને ધર્મજલુ આત્રિ પુણ્યે તો જ્ઞાન-વર્ધી અંતર્મુદ્ત (ચારીત લેની વેળાએ મનુષ્ય પામે તે માટે) ને ઉત્કૃષ્ટપણે દેશે ઉણા કોડપૂર્વે. એમ સર્વ ભવત, અંતરવત જલુષ પૂર્વે મહાવિદેહ. પમિમ મહાવિદેહે પલુ આપ આપણા જોતની સ્ત્રીની કાપરિયતિ કરી છે તેમજ જલુષી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અકર્મજમિના પુરુષ, પુરુષવેદ કેટલા કાળ સુધી રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જેમ અકર્મજમિ મનુષ્યસ્થીની રિયતિ કરી છે તેમ જલુષી. જલુષ અંતરદ્વીપે પલુ તેની સ્ત્રીની પરે જલુષુ. એ મનુષ્ય પુરુષની કાપરિયતિ કરી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દેવતા મધ્યે પુરુષોત્તમો પુરુષવેદ હવ કેટલા કાળ સુધી રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેની જે કાપરિયતિ છે તેટલીજ કાપરિયતિ છે (કેમકે દેવતા મરી દેવતા થાય નહીં.) એ દેવપુરુષની કાપરિયતિ કરી. એ પુરુષવેદની કાપરિયતિ કરી, હવે પુરુષવેદનો વિરહકાળ કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પુરુષવેદ જાંડી પાછો ફરી કેટલે કાળે પુરુષવેદ પામે ને વચ્ચે કેટલો વિરહ પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન-વર્ધી એક સમય (તે એમ જે કોઈ હવ ઉપસમજેણી એક સમય અવેદી યદને પડતા પાછો સવેદી થાય તે માટે) ને ઉત્કૃષ્ટપણે વનરપતિનો (અનતો) કાળ. (તે એમ જે વનરપતિમાં જાય તો અનતો કાળે પુરુષવેદ પામે.) એ સમયે કહ્યું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નિવંચનેનીયા પુરુષોત્તમો કેટલા કાળનો અંતર પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન-વર્ધી અંતર્મુદ્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે વનરપતિનો (અનતો) કાળ. એ જલુષ ખેચર નિવંચ પુરુષપર્વ જલુષુ. એ નિવંચનો કળો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મનુષ્ય પુરુષને કેટલા કાળનો વિરહ પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, શ્વેતઆશ્રિને જઘન્યથી અંતર્મુદુર્તનો ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંત (વનસ્પતિનો) કાળ અંતર પડે. ને ધર્માચરણ આશ્રિ પુષ્ટીએ તો જઘન્યથી એક સમય (તે પુરંકી રીતે) ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો કાળ, તે પણ અનંતી ઉત્સર્પિણી, અવસર્પિણી જાવત અર્ધ પુદ્ગળ પરાવર્તન દેશે ઉણુ અંતર પડે. (સમ્યક્ત્વ પામ્યા પછી એટલું સંસારમાં રહી મોક્ષ જાય) એમ કર્મભૂમિના ભરત, ઝંરવત ને માહાવિદેહના મનુષ્યને પણ એમજ અંતર સ્ત્રીની પેરે કહેવો, ને ધર્મઆશ્રિ જઘન્ય એક સમય (અવેદી ગુણકણે ચડી ને પછે પડતાં એક સમય કહો છે) તેમજ સ્ત્રીની પેરે કહેવું. તેમજ અકર્મભૂમિના ને અંતર દ્વીપના પુરુષને પણ તેની સ્ત્રીને પુરેં કહો છે તેમ અંતર કહેવો. એ મનુષ્ય પુરુષનો વિરહકાળ કહો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દેવ પુરુષને વચ્ચે કેટલા કાળનો અંતર પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જઘન્યથી અંતર્મુદુર્તનો (તે એમ જે દેવતા અવીને નિર્વચ્ય મધ્યે માતાના ઉદરમાં આવી ઉપજે ત્યાં અંતર્મુદુર્ત મધ્યે સારા અધ્યવસાયથી મરીને પાછો ફરી દેવના પુરુષવેદે ધાય તે માટે) ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો કાળ. (વનસ્પતિ મધ્યે) એમ ભવનપતિ, બાંતર, જ્વેતિથી ને સદસાર આક્રમ દેવલોક સુધી અંતર જઘન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે વનસ્પતિનો કાળ જણાવો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નવમા આણુંત દેવલોકના દેવતાને કેટલા કાળનો વિરહ પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જઘન્યથી વરસ પ્રયત્ન (તે એમ જે નવ વરસની અંદર વૃત્ત ઉદય આવે નહીં તે માટે નવ વરસનો યજ્ઞ વૃત્ત લખને નવમા દેવલોક પ્રમુખે ઉપજે) ને ઉત્કૃષ્ટપણે વનસ્પતિનો કાળ અંતર પડે એમ જાવત નવમા ઋગ્વેદક પર્વત જણાવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પાંચ અનુત્તરવાસી દેવપુરુષને કેટલો અંતર પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જઘન્યથી વરસ પ્રયત્ન (તે પુરંપરે) ને ઉત્કૃષ્ટપણે સંખ્યાતા સાગરો-પમ ઝામેરાનો અંતર પડે. એ દેવપુરુષનો અંતર કહો. એ પુરુષવેદનો વિરહકાળ કહો હવે પુરુષવેદનો અદ્યપગદુત્વ કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તિર્વચ્યપુરુષ, મનુષ્યપુરુષ ને દેવપુરુષ મધ્યે કોણ કોણથી યોગ છે? ૧, જાવત વિરોધાધિક છે? ૪.

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જેમ તેમની સ્ત્રીઓમાં અદ્યપગદુત્વ કહો છે તેમજ જણાવો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તિર્વચ્યમાં ને મનુષ્યમાં એ સદુ સદુમાં અદ્યપગદુત્વ સ્ત્રી રીતે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જેમ પુરેં તેની સ્ત્રીઓને કહો છે તેમજ જણાવો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દેવતામાં ભવનપતિ ૧, બાંતર ૨, જ્વેતિથી ૩, ને વર્માનિકમાં કોણ કોણથી યોગ છે? ૧, જાવત વિરોધાધિક છે? ૪.

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સર્વથી યોગ વર્માનિક દેવતા પુરુષવેદ છે ૧ તે ચડી ભવનપતિ દેવતા

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તારાં નપુંસકની કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્યથી આત્મકૃતિ (મુક્ત પ્રમુખ મર્થ), ને ઉત્કૃષ્ટપણે તેજિસ સામરોપમની (જ્ઞાનથી નરો છે) ને મને નામદાની સ્થિતિ જ્ઞાતી. (એક, પ્રજા, સાત, દસ, સાતર, આવીશ ને તેજિસ સામરની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ.) એ તારાં નપુંસકની ભવસ્થિતિ કહી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નિર્વચનનીયા નપુસકની કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે ભગવંત, જ્ઞાન્યથી આત્મકૃતિ (મુક્ત પ્રમુખ મર્થ), ને ઉત્કૃષ્ટપણે કોડપુર્વની (સમુર્ધિમ પ્રમુખને) એ નિર્વચ નપુસકની સમયે ભવસ્થિતિ કહી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકેદિ નિર્વચનનીયા નપુસકની કેટલી સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્યથી આત્મકૃતિ (મુક્ત પ્રમુખ મર્થ) ને ઉત્કૃષ્ટપણે બાવીસ દસ વરસની (અર—કદલ પૃથ્વી મર્થ) એ એકેદિ નિર્વચ નપુસકની સમયે કહી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પૃથ્વીકાય એકેદિ નિર્વચનનીયા નપુસકની કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્યથી આત્મકૃતિ (મુક્ત પ્રમુખ મર્થ) ને ઉત્કૃષ્ટપણે બાવીસ દસ વરસની. (અર પૃથ્વી મર્થ) એમ આ પૃથ્વીકાય નપુસકનું આયુષ્ય જોઈએ એનું છે તેટલું તેનું કદેનું એ એકેદિ નપુસક કલા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બેઠેદિ નિર્વચ નપુસકનું આયુષ્ય કેટલા કાળનું છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેનું આયુષ્યનું છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તેણેદિ નિર્વચ નપુસકની સ્થિતિ કેટલી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેની સ્થિતિ આગાનુપચાર દોવસની છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, આદેદિ નિર્વચ નપુસકની એક ભવે કેટલી સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેની છ મહિનાની છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પચેદિ નિર્વચ નપુસકની કેટલી સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્યથી આત્મકૃતિ ને ઉત્કૃષ્ટપણે કોડપુર્વની છે. એમ જળમર, ચતુષ્પદ યજ્ઞચર, ઉરધરસર્પ, બૃજપરસર્પ ને અચર તિર્વચ એ સર્વ નપુસકની જ્ઞાન્ય સ્થિતિ આત્મકૃતિની ને ઉત્કૃષ્ટપણે કોડપુર્વની એ નિર્વચ નપુસકની ભવસ્થિતિ કહી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મનુષ્ય નપુસકની એક ભવે કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્યથી આત્મકૃતિ (સમુર્ધિમ મનુષ્ય પ્રમુખને) ને ઉત્કૃષ્ટપણે કોડપુર્વની, ને ધર્મોચરણ આત્રિ પુણ્યે તે જ્ઞાન્યથી આત્મકૃતિની ને ઉત્કૃષ્ટપણે દસઉણા કોડપુર્વ સુધી ધર્મ આરિરૂપ રહે. એ મનુષ્યની સમયે ભવસ્થિતિ કહી. હવે તેની વિવરિતે કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કર્મભૂમિ, ભરત, ઐરવત, પુર્વ માહાવિદેહ, ને પશ્ચિમ માહાવિદેહના નપુંસકની કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જઘન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે ક્રોડપુર્વની, ને ધર્માચરણ આશ્રિ પુત્રીએ તો જઘન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે દેશેઉણા ક્રોડપુર્વની.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અકર્મભૂમિના નપુંસકને કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જન્મ આશ્રિ પુત્રીએ તો જઘન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે પણ અંતર્મુદુર્તની છે (અકર્મભૂમિ મધ્યે ગર્ભજ મનુષ્ય નપુંસક નથી, તે માટે સમુર્ધિમની સ્થિતિ કહી) ને સંહરણ આશ્રિ પુત્રીએ તો જઘન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે દેશેઉણા ક્રોડપુર્વની. એહનો વિચાર પુર્વે કહ્યો છે તેમ જાણવો. એમ જાવત અંતરદ્વીપના મનુષ્ય નપુંસકને પણ જાણજું. હવે નપુંસક વેદની કાયસ્થિતિ કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નપુંસકવેદનો નપુંસકવેદપણે શ્રવ કેટલા કાળ સુધી રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જઘન્યથી એક સમય (ઉપસમ શ્રેણીઆશ્રિ) ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો કાળ રહે. (વનસ્પતિ મધ્યે) એ નપુંસકવેદની સમયે કાયસ્થિતિ કહી. હવે વિશીયથી કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નારકી નપુંસક નારકી નપુંસકપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જઘન્યથી દશ હજાર વરસ, ને ઉત્કૃષ્ટપણે તેત્રિશ સાગરોપમ રહે. (તે નારકીને જે ભવસ્થિતિ છે તેજ કાયસ્થિતિ જાણવી, કેમકે નારકી મરી નારકી થાય નહોં માટે) એ નારકીની સમયે કાયસ્થિતિ કહી. એમ જે વળી સાતે નરકે જે જે નારકીને તેની જે ભવસ્થિતિ છે તેજ તેની કાયસ્થિતિ કહેવી. હવે તિર્યચની કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તિર્યચજેનીયા શ્રવ નપુંસકવેદના નપુંસકવેદ કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જઘન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો કાળ. એ સમયે કહ્યું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકેદિ તિર્યચજેનીયા નપુંસક નપુંસકવેદ કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જેમ તિર્યચ નપુંસકની સમુદાયપણે કાયસ્થિતિ કહી છે તેમ જાણવી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પૃથ્વી, પાણી, અગ્ની ને વાયુકાય એકેદિ નપુંસક નપુંસકપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જઘન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે અસંખ્યાતો કાળ રહે, તે પણ અસંખ્યાતો ઉત્સર્પિણી, અવસર્પિણી રહે. ને સેવથી અસંખ્યાતા લોક મધ્યે જેટલા વ્યાકાસ પ્રદેશ છે તેટલી ઉત્સર્પિણી, અવસર્પિણી પ્રથવ્યાદિક મધ્યે રહે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, વનસ્પતિકાય એકેદિ તિર્યચ નપુંસક નપુંસકપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જઘન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો કાળ. જેમ સમયે કહ્યું છે. તેમ જાણજું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બેદદિ, તેદદિ ને ચારેદિ નપુંસક નપુંસકવેદ કેટલો કાળ રહે?

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નારદી નપુંસકની કેટલા કાળની રિપતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાનથી દસ દગર વરસની (પ્રથમ નરકને પ્રથમ પાડે), ને ઉત્કૃષ્ટ પદ્મે તેવિય સાગરોપમની (ગાત્રી નરકે છે.) ને મને નાગદાની રિપતિ જ્ઞાતી. (એક, ત્રણ, સાત, દસ, સત્તર, જાવીસ ને તેવિય માગની જન્મી રિપતિ.) એ નારદી નપુંસકની ભવરિપતિ કહી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નિર્વચનનીયા નપુસકની કેટલા કાળની રિપતિ છે?

ઉત્તર—હે ભગવંત, જ્ઞાનથી અંતર્મુદુર્ત (સુદમ પ્રમુખ મધ્યે), ને ઉત્કૃષ્ટપદ્મે કોડપુર્વની (સમુર્જિત પ્રમુખને) એ નિર્વચ નપુસકની સમયે ભવરિપતિ કહી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકેદિ તિર્થચન્નેનીયા નપુસકની કેટલી રિપતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાનથી અંતર્મુદુર્તની (સુદમ મધ્યે) ને ઉત્કૃષ્ટપદ્મે જાવીસ દગર વરસની (પર-કહણ પૃથ્વી મધ્યે). એ એકેદિ નિર્વચ નપુસકની સમયે કહી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પૃથ્વીકાય એકેદિ નિર્વચન્નેનીયા નપુંસકની કેટલા કાળની રિપતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાનથી અંતર્મુદુર્તની (સુદમ પૃથ્વી પ્રમુખ મધ્યે,) ને ઉત્કૃષ્ટપદ્મે જાવીસ દગર વરસની. (પર પૃથ્વી મધ્યે) એમ સર્વ પૃથ્વીઆદિક નપુંસકનું આયુષ્ય એટલું જોતું છે તેટલું તેનું કહેવું એ એકેદિ નપુસક કયા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બેઠદિ નિર્વચ નપુસકનું આયુષ્ય કેટલા કાળનું છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેનું આઠ વરસનું છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તેઠદિ તિર્થચ નપુસકની રિપતિ કેટલી છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેની રિપતિ આગલુપચાસ દીવસની છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ચારેદિ નિર્વચ નપુંસકની એક ભવે કેટલી રિપતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેની છ મહિનાની છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પચેદિ તિર્થચ નપુંસકની કેટલી રિપતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાનથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપદ્મે કોડપુર્વની છે. એમ જળચર, મનુષ્ય યજ્ઞચર, ઉરપરસર્પ, બૃજપરસર્પ ને ખેચર તિર્થચ એ સર્વ નપુંસકની જ્ઞાનથી રિપતિ અંતર્મુદુર્તની ને ઉત્કૃષ્ટપદ્મે કોડપુર્વની. એ તિર્થચ નપુસકની ભવરિપતિ કહી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મનુષ્ય નપુંસકની એક ભવે કેટલા કાળની રિપતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સેત્રઆશ્રિને જ્ઞાનથી અંતર્મુદુર્તની (સમુર્જિત મનુષ્ય પ્રમુખને.) ને ઉત્કૃષ્ટપદ્મે કોડપુર્વની, ને ધર્માચરણ આશ્રિ પુછીએ તો જ્ઞાનથી અંતર્મુદુર્તની ને ઉત્કૃષ્ટપદ્મે દશેકણ કોડપુર્વ સુધી ધર્મ ચારિત્રરૂપ રહે. એ મનુષ્યની સમયે ભવરિપતિ કહી. હવે તેની રિપતિને કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કર્મભૂમિ, ભરત, અંરવત, પુર્વ માહાવિદેહ, ને પશ્ચિમ માહાવિદેહના નપુંસકની કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જધન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે કોટપુર્વની, ને ધર્માચરણ આશ્રિ પુછીએ તો જધન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે દેશેઉછા કોટપુર્વની.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અકર્મભૂમિના નપુંસકને કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જન્મ આશ્રિ પુછીએ તો જધન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે પણ અંતર્મુદુર્તની છે (અકર્મભૂમિ મધ્યે ગર્ભજ મનુષ્ય નપુંસક નથી, તે માટે સમુર્જિમની સ્થિતિ કહી). ને સંહરણ આશ્રિ પુછીએ તો જધન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે દેશેઉછા કોટપુર્વની. એહનો વિચાર પુર્વે કહ્યો છે તેમ જાણવો. એમ જાવત અંતરહીપના મનુષ્ય નપુંસકને પણ જાણવું. હવે નપુંસક વેદની કાવસ્થિતિ કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નપુંસકવેદનો નપુંસકવેદપણે શ્રવ કેટલા કાળ સુધી રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જધન્યથી એક સમય (ઉપસમ શ્રેણીઆશ્રિ) ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો કાળ રહે. (વનસ્પતિ મધ્યે) એ નપુંસકવેદની સમયે કાવસ્થિતિ કહી. હવે વિશેષથી કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નારકી નપુંસક નારકી નપુંસકપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જધન્યથી દશ હજાર વરસ, ને ઉત્કૃષ્ટપણે તેવિશ સાગરોપમ રહે. (તે નારકીને જે ભવસ્થિતિ છે તેજ કાવસ્થિતિ જાણવી, કેમકે નારકી મરી નારકી થાય નહીં માટે) એ નારકીની સમયે કાવસ્થિતિ કહી. એમ જે વળી સાતે નરકે જે જે નારકીને તેની જે ભવસ્થિતિ છે તેજ તેની કાવસ્થિતિ કહેવી. હવે તિર્વ્યયની કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તિર્વ્યયજ્ઞેનીયા શ્રવ નપુંસકવેદના નપુંસકવેદે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જધન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો કાળ. એ સમયે કહ્યું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકેદિ તિર્વ્યયજ્ઞેનીયા નપુંસક નપુંસકવેદે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જેમ તિર્વ્યય નપુંસકની સમુદાયપણે કાવસ્થિતિ કહી છે તેમ જાણવી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પૃથ્વી, પાણી, અગ્ની ને વાયુકાય એકેદિ નપુંસક નપુંસકપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જધન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે અસંખ્યાતો કાળ રહે, તે પણ અસંખ્યાતો ઉત્સર્પિણી, અવસર્પિણી રહે. ને ક્ષેત્રથી અસંખ્યાતા લોક મધ્યે જેટલા આકાસ પ્રદેશ છે તેટલી ઉત્સર્પિણી, અવસર્પિણી પ્રથગ્વાદિક મધ્યે રહે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, વનસ્પતિકાય એકેદિ તિર્વ્યય નપુંસક નપુંસકપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જધન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો કાળ. જેમ સમયે કહ્યું છે. તેમ જાણવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બેદદિ, તેદદિ ને ચારેદિ નપુંસક નપુંસકવેદે કેટલો કાળ રહે?

પુરુષવેદે અસંખ્યાત મનુષ્ય છે ૩, તેથી જાનંત્ર દેવતા પુરુષવેદે અસંખ્યાત છે ૩, તેથી જ્યોતિર્થી દેવતા પુરુષવેદે સંખ્યાત મનુષ્ય છે ૮.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તિર્થ્ય જ્ઞેનીયા પુરુષમાં જનમ, યજમાન, ને બેચર. મનુષ્ય પુરુષ મધ્યે કર્મભૂમિના, અકર્મભૂમિના ને અંતરદાપના, દેવતામાં જનનપતિ, જાનંત્ર, જ્યોતિર્થી ને વૈમાનિક સંપત્તિમાં દેવલોક જનન માર્ગે સિદ્ધતા દેવતા એટલા મધ્યે કે.જી કે.જી.૨૧ થોડા છે? ૧, જનન નિરોધાપિત છે? ૪.

ઉત્તર—હે જાનમ, અર્ચથી થોડા હપન અંતરદાપના મનુષ્ય પુરુષવેદે છે ૧, તેથી દેવકુર ઉત્તરકુર અકર્મભૂમિના મનુષ્ય પુરુષવેદે એ ને જોવના સરખા પદ્ય હપન અંતરદાપનાથી સંખ્યાત ગુણ છે ૨, તેથી દરિયાર, રમકચાર, એ બે જોવના મનુષ્ય સરખા ૫જી દેવકુર, ઉત્તરકુરનાથી સંખ્યાત ગુણ છે ૩, તેથી દેમજાંત, અંરજાંત એ બે જોવના જુદા સરખા ૫જી દરિયાર, રમકચાર જોવની સંખ્યાત ગુણ છે ૪, તેથી જરન, અંરવન એ બે જોવના પુરુષ સરખા ૫જી દેમજાંત, અંરજાંતથી સંખ્યાત ગુણ છે ૫, તેથી પુરુ માહાવિદેહ, પશ્ચિમ માહાવિદેહ એ બે જોવના પુરુષ સરખા ૫જી જરન, અંરવનથી સંખ્યાત ગુણ છે ૬, તેથી પાંચ અનુત્તર વૈમાનના દેવતા પુરુષવેદે અસંખ્યાત ગુણ છે, તેથી ઉપરની ત્રણ ઈવેયકના દેવતા સંખ્યાત ગુણ ૮, તેથી મધ્યમ (વચસી) ત્રણ ઈવેયકના દેવતા સંખ્યાત ગુણ ૯, તેથી દોઢી ત્રણ ઈવેયકના દેવતા સંખ્યાત ગુણ ૧૦, તેથી અચ્યુત બારમા દેવલોકના દેવતા સંખ્યાત ગુણ ૧૧, તેથી અચારમા દેવલોકના દેવતા સંખ્યાત ગુણ ૧૨, તેથી દસમા દેવલોકના દેવતા સંખ્યાત ગુણ ૧૩, તેથી નવમા દેવલોકના દેવતા સંખ્યાત ગુણ ૧૪, તેથી સહસાર આઠમા દેવલોકના દેવતા પુરુષવેદે અસંખ્યાત ગુણ છે (તિર્થ્ય મરી આઠમા દેવલોકે મુખી જન્ય માટે) ૧૫, તેથી સાતમા માહાશુક દેવલોકના દેવતા પુરુષવેદે અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૬, તેથી લાંતક દેવલોકના દેવતા પુરુષવેદે અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૭, તેથી પાંચમા દેવલોકના દેવતા પુરુષવેદે અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૮, તેથી ચોથા દેવલોકના દેવતા પુરુષવેદે અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૯, તેથી ત્રીજા સનતકુમાર દેવલોકના દેવતા પુરુષવેદે અસંખ્યાત ગુણ છે ૨૦, તેથી બીજા ઇશાન દેવલોકના દેવતા પુરુષવેદે અસંખ્યાત ગુણ છે ૨૧. તેથી પેસા સુષમા દેવલોકના દેવતા પુરુષવેદે સંખ્યાત ગુણ છે ૨૨, તેથી જનનપતિ દેવતા પુરુષ વેદે અસંખ્યાત ગુણ છે ૨૩, તેથી બેચર તિર્થ્ય પુરુષવેદે અસંખ્યાત ગુણ છે ૨૪, તેથી યજ્યર તિર્થ્ય જ્ઞેનીયા પુરુષ સંખ્યાત ગુણ છે ૨૫, તેથી જન્યર તિર્થ્ય જ્ઞેનીયા પુરુષ સંખ્યાત ગુણ છે ૨૬, તેથી વ્યંતરીક દેવતા પુરુષવેદે સંખ્યાત ગુણ છે ૨૭, તેથી જ્યોતિર્થી દેવતા પુરુષવેદે સંખ્યાત ગુણ છે ૨૮. એ પુરુષવેદનો અકપખલ્લ થયો.

૩૨ પુરુષવેદનો બધા અને તેનો વિષય કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પુરુષવેદના બધાની સ્થિતિ કેટલા કાળની છે?

ઉત્તર—હે જાનમ, જન્યથી આઠ વરસની ને ઉદ્દૃષ્ટ્યે દસ કોડકોડ સામરોપમની છે. તે મધ્યે એક હજાર વરસનો અબાધાકાળ છે. એ અબાધા કાળે ગર્હાકર્મની સ્થિતિ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પુરુષવેદ ને કર્મ તેના વિષય વિદ્યાર કેવો છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, વન દવાસી જ્ઞાતિ સમાન એહનો વિષય છે. એ પુરાણો અધિકાર પુરો થયો.

૩૩ નપુંસકવેદ (નારકી, તિર્યચ ને મનુષ્ય) નો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નપુંસકના કેટલા ભેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના ત્રણ ભેદ છે, નારકી નપુંસક ૧, તિર્યચ જોનીયા નપુંસક ૨, ને મનુષ્ય નપુંસક ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નારકી નપુંસકના કેટલા ભેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના સાત ભેદ છે. રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નારકી નપુંસક ૧, શકરપ્રભા ૨, વાસુપ્રભા ૩, પંકપ્રભા ૪, ધુમપ્રભા ૫, તમપ્રભા ૬, ને તમતમાપ્રભા પૃથ્વીના નારકી નપુંસક ૭.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તિર્યચજોનીયા નપુંસકના કેટલા ભેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના પાંચ ભેદ છે. એકેદ્રિ તિર્યચ જોનીયા નપુંસક ૧, એમ બેઠેદ્રી ૨, તેઠેદ્રી ૩, ચક્રેદ્રી ૪, ને પચેદ્રી તિર્યચ જોનીયા નપુંસક ૫.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકેદ્રિ તિર્યચજોનીયા નપુંસકના કેટલા ભેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના અનેક ભેદ છે, (પૃથ્વી ૧, પાણી ૨, અગ્ની ૩, વાયુ ૪, ને વનસ્પતિકાયા એકેદ્રિ તિર્યચજોનીયા નપુંસક ૫)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બેઠેદ્રિ તિર્યચજોનીયા નપુંસકના કેટલા ભેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના અનેક ભેદ છે. તે પૂર્વે કલા છે તેમ જાણવા. એમ તેરેદ્રિ, ચક્રેદ્રિના પણ પૂર્વે ભેદ કલા છે તેમ જાણવા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પંચેદ્રિ તિર્યચજોનીયા નપુંસકના કેટલા ભેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના ત્રણ ભેદ છે. જળચર ૧, યજ્ઞચર ૨, ને ખેચર ૩. એ જળચર પ્રમુખના ભેદ જેમ પૂર્વે કલા છે તેમ જાણવા. અશાળીયા સહીત કહેવા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મનુષ્ય નપુંસકના કેટલા ભેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના ત્રણ ભેદ છે. કર્મભૂમિ ૧, અકર્મભૂમિ ૨, ને અંતરદીપના ૩, એના ભેદ જેમ પૂર્વે કલા છે તેમ જાણવા. એ નપુંસકના ભેદ કલા.

૩૪ નપુંસક વેદ. (નારકી, તિર્યચ ને મનુષ્ય) ની ભવસ્થિતિ, કાયસ્થિતિ, વિરહકાળ, ને અદ્યપદ્ધત્વનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નપુંસકવેદની એકલવે કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જળ-અથવા અંતરદીપ (સાધારણ વનસ્પતિકાયા મધ્યે) ને ઉત્કૃષ્ટવે તેવિસ સાગરોપમની (સાગ્રી નરકના નારકીને). એ સમયે ભવસ્થિતિ કરી.

ઉત્તર—હે ગાતમ, જઘન્યથી અતમુંદુતં ને ઉત્કૃષ્ટપણે સંજ્ઞાનો કાળ રહે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પચેદિ નિર્વચ નપુંસકવેદનો નપુંસકવેદ કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે ગાતમ, જઘન્યથી અતમુંદુતં ને ઉત્કૃષ્ટપણે કોડપૂર્વે પ્રયત્ન (આ! ભવ કોડપૂર્વેના યદ્યને.) એ સમયે પચેદિ નિર્વચનું કહ્યું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જળગર, મનુષ્યદ યજ્ઞગર, ઉપરગર્ય ને જૂરપરગર્ય નપુંસકવેદી નપુંસકવેદપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે ગાતમ, જઘન્યથી અતમુંદુતં ને ઉત્કૃષ્ટપણે કોડપૂર્વે પ્રયત્ન સુધી રહે. એ નિર્વચ નપુંસક વેદની કાયરિયતિ કહી. દવે મનુષ્ય નપુંસકની કાયરિયતિ કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મનુષ્ય નપુંસકવેદનો નપુંસકવેદપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે ગાતમ, ક્ષેત્ર આગ્રિને જઘન્યથી અતમુંદુતં ને ઉત્કૃષ્ટપણે કોડપૂર્વે પ્રયત્ન ને ધર્મચરણ આગ્રિ પુછીએ તો જઘન્યથી એક સમય (તે એમ જે નપુંસક મનુષ્ય અગ્રારમાં શુણ રથાનક સુધીમાં અવેદી યદ્યને પાછો પડતો એક સમય નપુંસકવેદ અનુભવીને લાંબી મરીને દેવગતીમાં જાય ત્યાં પુરપવેદ પામે એટલે એક સમય નપુંસકવેદપણે રહે) ને ઉત્કૃષ્ટપણે દેશે ઉણા કોડપૂર્વે રહે. એ સમયે કહ્યું.

તેમજ અકર્મજૂમિ ભરત, અંરવત, પુર્વ આહાવિરેદ ને પશ્ચિમ આહાવિરેદે પણ જણવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અકર્મજૂમિયા મનુષ્ય નપુંસકને નપુંસકપણે કેટલી કાયરિયતિ છે?

ઉત્તર—હે ગાતમ, જઘન્યથી અતમુંદુતં (સમુર્જિમ છે માટે), ને ઉત્કૃષ્ટપણે પણ અતમુંદુતં પ્રયત્નની (તે એમ જે તીલાગ દરી સમુર્જિમ મનુષ્યના આક ભવ કરે તે માટે. ગર્ભજ મનુષ્ય નપુંસક તો લા હોય નહીં માટે સમુર્જિમનું કહ્યું એ ભાવ જણવો). ને સંહરણઆગ્રિ પુછીએ તો જઘન્યથી અતમુંદુતં ને ઉત્કૃષ્ટપણે દેશેઉણા કોડ પુર્વેની રિયતિ છે. એ સમયે કહ્યું. તેમજ સર્વ અકર્મજૂમિનું જાવત્ જપન અતંરહીપ સુધીનું જણવું. એ મનુષ્ય નપુંસકની કાયરિયતિ કહી. એ નપુંસકવેદની કાયરિયતિ કહી. દવે નપુંસકવેદનો વિરહકાળ કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નપુંસકવેદ છેદીને દરી નપુંસકવેદ કેટલે કાળે પામે ને વચ્ચે કેટલો વિરહ પડે?

ઉત્તર—હે ગાતમ, જઘન્યથી અતમુંદુતં (લઘુભવ આગ્રિ) ને ઉત્કૃષ્ટપણે પ્રયત્ન સો સાગર ઝાઝેરનો (તે સાગરોપમ સત પ્રયત્ન એટલે નવસો સાગરોપમ ઉપરાંત ત્યાં કે પુરપ વેદમાં રહે નહીં તે માટે) એ સમયે કહ્યું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નારક નારકીપણે કેટલે કાળે ઉપજે, ને વચ્ચે કેટલો વિરહ પડે?

ઉત્તર—હે ગાતમ, જઘન્યથી અતમુંદુતં ને ઉત્કૃષ્ટપણે પ્રયત્ન (આ! ભવ પ્રયત્નમાં) ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનતો કાળ. (વનરપતિ મયો) કે.

જુદો કહે છે,

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નારકી નપુંસકને કેટલા કાળનો વિરહ પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જઘન્યથી અંતર્મુદુર્ત (નંદુલ મછાદિકમાં) ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો કાળ. (વનરપતિ મધ્યે). એમ જાવત્ સાતમી નરક પર્વન વિરહકાળ જાણવો. હવે નિર્વચનો વિરહકાળ કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તિર્વચન્નેનીયા નપુંસકને વચ્ચે કેટલો વિરહ પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જઘન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે પ્રચક્લ્ સો સાગરોપમ આત્મેરાનો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકેદિ નિર્વચ નપુંસકને કેટલો વચ્ચે વિરહ પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જઘન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે એ હમાર સાગરોપમ ને સંખ્યાત વરસે અધિક. એ સમયે એકેદિનું કહ્યું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકેદિ પૃથ્વી, પાણી, અમી ને વાયુકાયા નપુંસકને વચ્ચે કેટલો વિરહ પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જઘન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો કાળ.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, વનરપતિકાયા નપુંસકને વચ્ચે કેટલા કાળનો વિરહ પડે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જઘન્યથી અંતર્મુદુર્તનો ને ઉત્કૃષ્ટપણે અસંખ્યાતો કાળ જાવત્ જેટલા અસંખ્યાતા લોકના આકાશ પ્રદેશ છે તેટલી જાતસર્પિણી, અવસર્પિણીનો અંતર જાણવો. (વનરપતિ વર્ગી જાકી સર્વ જીવમાં એટલુંજ અવસ્થાન છે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ ઇંદ્રીથી માંડી ખેચર પર્વત નપુંસકને કેટલા કાળનો વિરહ પડે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જઘન્યથી અંતર્મુદુર્તનો ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો કાળ. (વનરપતિમાં રહે તેટલો) એ તિર્વચ નપુંસકનો વિરહકાળ કલો. હવે મનુષ્ય નપુંસકનો વિરહકાળ કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મનુષ્ય નપુંસકને વચ્ચે કેટલા કાળનો વિરહ પડે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, ક્ષેત્ર આશ્રિને જઘન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો કાળ. ને ધર્માચરણ આશ્રિ ને પુછીએ તો જઘન્યથી એક સમય (તે નવમાથી ઉપમે ચુલુરધાનકે એક સમય અવેદી થઈને પાછો પડી નપુંસક વેદ થાય તે માટે.) ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો કાળ જાવત્ અર્ધ પુદગગ પરાવર્તન દેશે ઉલ્લું. (તે સમકિત પામ્યા પછી અર્ધ પુદગગ પરાવર્તન સંસારમાં રહે.) એ સમયે વિરહ કલો.

તેમજ કર્મજૂનીના ભરત, ઐરવન, પુર્વ માહાવિદેહ ને પશ્ચિમ માહાવિદેહ ક્ષેત્રે પણ પુરંસા કાળનો અંતર જાણવો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અકર્મજૂનીના મનુષ્ય નપુંસકને કેટલા કાળનો વિરહ પડે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જનમ આશ્રિને જઘન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો કાળ. ને સંદરણ આશ્રિ પુછીએ તો જઘન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો કાળ.

એમ જપન અંતરદીપિ પજ્ઞ જાજનું. એ મનુષ્ય નપુંસકનો નિર્દ કાળ ક્યો. એ નપુંસક ગેરનો નિર્દ કાળ કવે. અને નપુંસક ગેરનો અપ જાજન કવે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નારકી નપુંસક ૧ નિર્વ્ય નપુંસક ૨ ને મનુષ્ય નપુંસક ૩ એટલા મધ્યે કાળ કાળુયકી યોગ છે ? ૧, જાવત વિશેષાધિક છે ? ૪.

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સર્વથી યોગ મનુષ્ય નપુંસક છે ૧ તેથી નારકી નપુંસક અસંખ્યાત ગુણ છે. ૨ તેથી નિર્વ્યજ્ઞનીયા નપુંસક અનંત ગુણ છે. ૩ (વનસ્પતિ કાળ સાથે ગણાય માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નારકી નપુંસક. જાવત સાતમી તમનમા પૃથ્વીના નારકી નપુંસક તે માટે કાળ કાળુયકી યોગ છે ? ૧, જાવત વિશેષાધિક છે ? ૪.

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સર્વથી યોગ સાતમી પૃથ્વીના નારકી નપુંસક છે ૧. તેથી છત્રી નરકના નારકી નપુંસક અસંખ્યાત ગુણ છે ૨. તેથી પાંચમી નરકના નારકી નપુંસક અસંખ્યાતગુણ છે ૩. તેથી ચોથી નરકના નારકી નપુંસક અસંખ્યાત ગુણ છે ૪. તેથી ત્રીજી નરકના નારકી નપુંસક અસંખ્યાત ગુણ છે ૫. તેથી બીજી નરકના નારકી નપુંસક અસંખ્યાત ગુણ છે ૬. તેથી રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નારકી નપુંસક અસંખ્યાત ગુણ છે. ૭

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નિર્વ્ય જ્ઞેનીયા નપુંસક. તેમાં એકંદ્રી નિર્વ્ય જ્ઞેનીયા નપુંસકમાં, પૃથ્વીકામ જાવત વનસ્પતિકામ એકંદ્રી નિર્વ્ય જ્ઞેનીયા નપુંસકમાં, એકંદ્રી નપુંસકમાં, તેછી નપુંસકમાં, ચોરેંદ્રી નપુંસકમાં, પચેંદ્રી નિર્વ્ય જ્ઞેનીયા નપુંસકમાં, જળચર, ધગચર ને ખેચર. એટલામધ્યે કાળ કાળુયકી યોગ છે ? ૧, જાવત વિશેષાધિક છે ? ૪.

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સર્વથી યોગ ખેચર નિર્વ્ય જ્ઞેનીયા નપુંસક છે ૧ તેથી ધગચર નિર્વ્ય જ્ઞેનીયા નપુંસક સંખ્યાત ગુણ છે ૨ તેથી જળચર નિર્વ્ય જ્ઞેનીયા નપુંસક સંખ્યાત ગુણ છે. ૩. તેથી ચોરેંદ્રી નિર્વ્ય નપુંસક વિશેષાધિક છે. ૪ (અમણા હોઇ તે વિશેષાધિક જાણવા.) તેથી તેછી નપુંસક વિશેષાધિક છે ૫ તેથી એકંદ્રી નપુંસક વિશેષાધિક છે. ૬ તેથી અતીકામ નપુંસક અસંખ્યાત ગુણ છે. ૭, તેથી પૃથ્વીકામ નપુંસક વિશેષાધિક છે. ૮, તેથી પાણીના જીવ નપુંસક વિશેષાધિક છે. ૯, તેથી વાયુકામના જીવ નપુંસક વિશેષાધિક છે. ૧૦, તેથી વનસ્પતિકામ એકંદ્રી નિર્વ્યજ્ઞેનીયા નપુંસકવેદે અનંત ગુણ છે. ૧૧.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મનુષ્ય નપુંસકમાં કર્મજૂમિ, અકર્મજૂમિ ને અંતરદીપના નપુંસકમાં કાળ કાળુયકી યોગ છે ? ૧ જાવત વિશેષાધિક છે ? ૪.

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સર્વથી યોગ જપન અંતરદીપના મનુષ્ય નપુંસક છે ૧, તેથી દેવકુર, ઉત્તરકુર અકર્મજૂમિના મનુષ્ય નપુંસક સંખ્યાત ગુણ છે. એમ જાવત પુર્વપરે જાણવું. જાવત અનુક્રમે પુરે જોમ સંવેદે કવું છે તેમ, પુર્વ માતાવિદેદ ને પશ્ચિમ માતાવિદેદ એ એ સેવના મનુષ્ય નપુંસક સંખ્યાતગુણ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નારકી નપુંસકમાં. રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નારકી નપુંસક ભવત્ સાતમી નરકના નારકી નપુંસકમાં. તિર્યચ્છેનીયા નપુંસકમાં, તેમાં વળી એકદિ તિર્યચ્છેનીયામાં. પૃથ્વીકાય એકદિ તિર્યચ્છેનીયા નપુંસક એમ અપકાય, અતીકાય, વાયુકાય ને વનરપતિ કાયમાં, વળી બેહદિ, તેહદિ, ચારેદિ, અને પચેદિ તિર્યચ્છેનીયા નપુંસકમાં. જળચર, યગચર, ને ખેચરમાં. વળી મનુષ્ય નપુંસક મધ્યે. કર્મજૂમિ, અકર્મજૂમિ ને અંતરદ્વીપમાં. એટલામધ્યે કાણ કાણુયકી યોગ છે? ૧, ભવત્ વિશેષાધિક છે? ૪.

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સર્વથી યોગ સાતમી નરકના નારકી નપુંસક છે ૧, તેથી ૭મી નરકના નારકી નપુંસક અસંખ્યાત ગુણા ૨, તેથી પાંચમી નરકના નારકી નપુંસક અસંખ્યાત ગુણા છે ૩. તેથી ચોથી નરકના નારકી નપુંસક અસંખ્યાત ગુણા છે ૪. તેથી ત્રીજી નરકના નારકી નપુંસક અસંખ્યાત ગુણા છે. ૫, તેથી બીજી નરકના નારકી નપુંસકવેદે અસંખ્યાત ગુણા છે ૬, તેથી છપન અંતરદ્વીપના સમુર્જિમ મનુષ્ય નપુંસક અસંખ્યાત ગુણા છે ૭, તેથી દેવકુર ઉત્તરકુરના સમુર્જિમ મનુષ્ય નપુંસક સંખ્યાત ગુણા છે. ૮, એમ ભવત્ પુર્વનીપરે જાણવું. પૂર્વે માદાવિદેહ પશ્ચિમે માદાવિદેહના મનુષ્ય નપુંસક સમુર્જિમે સંખ્યાત ગુણા છે ૧૨, તેથી રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નારકી નપુંસક અસંખ્યાત ગુણા છે. ૧૩, તેથી ખેચર પચેદિ તિર્યચ્છેનીયા નપુંસક અસંખ્યાતગુણા ૧૪. તેથી યગચર તિર્યચ્છ નપુંસક સંખ્યાતગુણા ૧૫, તેથી જળચર તિર્યચ્છેનીયા નપુંસક સંખ્યાતગુણા ૧૬, તેથી ચારેદિ તિર્યચ્છેનીયા નપુંસક વિશેષાધિક ૧૭, તેથી તેહદિ વિશેષાધિક છે. ૧૮, તેથી બેહદિ વિશેષાધિક. ૧૯, તેથી અતીકાય એકેદી અસંખ્યાતગુણા ૨૦. તેથી પૃથ્વીકાય એકેદિ છવ વિશેષાધિક. ૨૧, તેથી અપકાય (વાણી) ના છવ વિશેષાધિક. ૨૨, તેથી વાયુકાયના છવ વિશેષાધિક ૨૩, તેથી વનરપતિકાયા એકેદિ તિર્યચ્છેનીયા નપુંસક અનંતગુણા છે. ૨૪, એ નપુંસક વેદનો અદ્યપાદુત્વ કલો.

૩૫ નપુંસક વેદનો બંધ અને તેનો વિષય કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નપુંસકવેદનો કેટલા કાળનો બંધ કલો છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જપ-પષ્ણે સાગરોપમના સાત ભાગ કરીએ એહવા બે ભાગનો તે પછુ પશ્ચોપમને અસંખ્યાતમે ભાગે ઉણા એટલો જથ્થો બંધકાળ. અને ઉત્કૃષ્ટપણે વીસ કોડકોડ સાગરોપમની બંધ સ્થિતિ છે. તે મધ્યે બે હજાર વરસનો અબાધાકાળ છે, એ અબાધાએ કલ્પી કર્મની સ્થિતિ જાણવી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નપુંસકવેદનો કેવો વિષય વિષાર છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, મોટા નગરના દાદ સમાન તેનો વિષય છે. એટલે નપુંસકવેદનો અધિકાર પુરો થયો.

૩૬ શ્રી, પુરૂષ, ને નપુંસક એ ત્રણે વેદનો બેજો અદ્ય પાદુત્વ.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સ્ત્રીવેદી. પુરૂષવેદી ને નપુંસકવેદી એટલામાં કાણ કાણુયકી યોગ છે? ૧, ભવત્ વિશેષાધિક છે? ૪.

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વથી થોડા પાપોની છવ છે ૧, તેથી સ્ત્રીનેદી છવ સંખ્યાતશુભી છે. ૨, ને તેથી નપુંસકનેદી છવ અનંતશુભી છે. ૩, એ સમગ્ર કલો. હવે નિર્વચને કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નિર્વચ મધ્યે નિર્વચજ્ઞેની સ્ત્રી, નિર્વચજ્ઞેનીયા પુરુષ, ને નિર્વચજ્ઞેનીયા નપુંસક. એટલામધ્યે કાણ કાણુયકી થોડા છે? ૧, જાવત્ વિશેષાધિક છે? ૪.

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વથી થોડા નિર્વચજ્ઞેનીયા પુરુષ છે ૧, તેથી નિર્વચજ્ઞેની સ્ત્રી સંખ્યાતશુભી છે ૨, (ત્રીમણી આઝેરી.) તેથી નિર્વચજ્ઞેનીયા નપુંસક અનંતશુભી છે. ૩, (એકદિ અનંતા માટે.) એ નિર્વચનો કલો. હવે મનુષ્યનો કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મનુષ્યમાં. મનુષ્ય સ્ત્રી, મનુષ્ય પુરુષ ને મનુષ્ય નપુંસક. એટલામધ્યે કાણ કાણુયકી થોડા છે? ૧, જાવત્ વિશેષાધિક છે? ૪.

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વથી થોડા મનુષ્ય પુરુષવેદ છે. ૧, તેથી મનુષ્ય સ્ત્રી સંખ્યાત શુભી છે. ૨, (સત્તાવીસ શુભી આઝેરી.) તેથી મનુષ્ય નપુંસક અસંખ્યાત શુભી છે. ૩, (સમુર્ધિમ અસંખ્યાત શુભી છે તે બેળા માટે) એ મનુષ્યનો કલો. હવે દેવનાનો કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દેવાંતા, દેવપુરુષ ને નારકી નપુંસક. એટલા મધ્યે કાણ કાણુયકી થોડા છે? ૧, જાવત્ વિશેષાધિક છે? ૪.

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વથી થોડા નારકી નપુંસક છે. ૧, તેથી દેવતા પુરુષ અસંખ્યાત શુભી છે. ૨, તેથી દેવાંતા સંખ્યાતશુભી છે. (દેવપુરુષથી દેવાંતા જત્રીસ શુભી છે માટે) ૩, એ દેવનાનો કલો. હવે આરે મનીનો કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તિર્વચજ્ઞેની સ્ત્રી, નિર્વચજ્ઞેની પુરુષ ને તિર્વચજ્ઞેનીયા નપુંસકમાં મનુષ્ય સ્ત્રી. મનુષ્ય પુરુષ ને મનુષ્ય નપુંસકમાં. દેવાંતા દેવપુરુષ ને નારકી નપુંસક એટલા મધ્યે કાણ કાણુયકી થોડા છે? ૧, જાવત્ વિશેષાધિક છે? ૪.

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વથી થોડા મનુષ્ય પુરુષ છે. ૧, તેથી મનુષ્ય સ્ત્રી સંખ્યાત શુભી છે. ૨ તેથી મનુષ્ય નપુંસક અસંખ્યાત શુભી છે, (સમુર્ધિમ મનુષ્ય નપુંસક બેળા માટે) ૩. તેથી નારકી નપુંસક અસંખ્યાત શુભી છે, ૪. તેથી તિર્વચજ્ઞેનીયા પુરુષ અસંખ્યાત શુભી છે, ૫. તેથી નિર્વચજ્ઞેની સ્ત્રી સંખ્યાતશુભી છે. ૬, તેથી દેવતા પુરુષવેદ અસંખ્યાત શુભી છે. ૭, તેથી દેવતાની સ્ત્રી સંખ્યાતશુભી છે. ૮, તેથી નિર્વચજ્ઞેનીયા નપુંસક અનંત શુભી છે ૯. એ આરે મનીનો અન્વયકલો. હવે નિર્વચનો વિસ્તારીને કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નિર્વચજ્ઞેનીની સ્ત્રીમાં જળચરી, યજ્ઞચરી, ને ખેચરી, નિર્વચજ્ઞેનીયા પુરુષમાં. જળચર, યજ્ઞચર, ને ખેચર નિર્વચજ્ઞેનીયા નપુંસકમાં. એકે દી નિર્વચજ્ઞેનીયા નપુંસકમાં. પૃથ્વીકાચ એકે દી નિર્વચજ્ઞેનીયા નપુંસક, એમ પાણી, અગ્ની, વાયુ ને વનસ્પતિ કાચ એકે દી નિર્વચજ્ઞેનીયા નપુંસકમાં. બેદરી નિર્વચજ્ઞેનીયા, નપુંસકમાં, એમ તેદરી,

ઝારેંદ્રી જાવત્ પચેંદ્રી નિર્યચગીનીયા નપુંસકમાં. જળચર, યજ્ઞચર ને ખેચર. એટલા મધ્યે કોણે કોણુયકી યોગ છે? ૧, જાવત્ નિર્ગયાધિક છે? ૪.

ઉત્તર—હે જાતમ, સર્વથી યોગ ખેચર તિર્યચગીનીયા પુરપ છે? તેથી ખેચર તિર્યચગીની સ્ત્રી સંખ્યાતગુણી છે. ૨, તેથી યજ્ઞચર નિર્યચ પુરપ સંખ્યાતગુણી છે. ૩, તેથી યજ્ઞચર તિર્યચગીનીની સ્ત્રી સંખ્યાતગુણી છે. ૪, તેથી જળચર નિર્યચગીનીયા પુરપ સંખ્યાતગુણી છે. ૫, તેથી જળચર નિર્યચગીની સ્ત્રી સંખ્યાતગુણી છે. ૬, તેથી ખેચર નિર્યચ પચેંદ્રી નપુંસક અસંખ્યાતગુણી છે. ૭, તેથી યજ્ઞચર નિર્યચ પચેંદ્રી નપુંસક સંખ્યાતગુણી છે. ૮, તેથી જળચર પચેંદ્રી નિર્યચ નપુંસક સંખ્યાતગુણી છે. ૯, તેથી ઝારેંદ્રી નિર્યચ વિશેષાધિક છે. ૧૦, તેથી તેણેંદ્રી વિશેષાધિક ૧૧, તેથી ખેણેંદ્રી નપુંસક વિશેષાધિક ૧૨. તેથી અસ્ત્રીકાય એકેંદ્રી તિર્યચગીનીયા નપુંસક અસંખ્યાતગુણી છે. ૧૩, તેથી પૃથ્વીકાય નપુંસક વિશેષાધિક છે. ૧૪, તેથી અપકાય (પાણી) ના જીવ વિશેષાધિક છે. ૧૫, તેથી વાયુકાયના જીવ વિશેષાધિક છે. ૧૬. તેથી વનસ્પતિકાયના જીવ નપુંસકવેદે અનંત ગુણી છે. ૧૭. એ તિર્યચનો વિસ્તારથી કલ્યા. દહે મનુષ્યનો વિવરીને કહે છે.

પ્રશ્ન—હે જાવત્, કર્મભૂમિ, અકર્મભૂમિ, ને જાવત્ અંતરદીપના, મનુષ્યની સ્ત્રીમધ્યે. કર્મભૂમિ. અકર્મભૂમિ ને અંતરદીપના મનુષ્ય પુરપ મધ્યે; કર્મભૂમિ, અકર્મભૂમિ ને અંતરદીપનાં મનુષ્ય નપુંસક મધ્યે; એટલા મધ્યે. કોણુ કોણુયકી યોગ છે? ૧ જાવત્ વિશેષાધિક છે? ૪.

ઉત્તર—હે જાતમ, જાવત્ અંતરદીપના મનુષ્ય પુરપ ને તેની સ્ત્રી એ એ સરખા પણ સર્વથી યોગ છે. ૧, તેથી દેવકુર, ઉત્તરકુર અકર્મભૂમિના મનુષ્ય પુરપ ને તેની સ્ત્રી એ એ સરખા પણ જાવત્ અંતરદીપનાથી સંખ્યાતગુણી છે. ૨, તેથી દરીવર્ષ, રમ્યકર્ષ ક્ષેત્ર અકર્મભૂમિના મનુષ્ય સ્ત્રી, પુરપ એ એ સરખા પણ દેવકુર, ઉત્તરકુરનાથી સંખ્યાતગુણી છે. ૩, તેથી હેમવંત, ઐરણ્યવંત અકર્મભૂમિના મનુષ્ય સ્ત્રી, પુરપ એ એ સરખા પણ દરીવર્ષ, રમ્યકર્ષ ક્ષેત્રનાથી સંખ્યાતગુણી છે. ૪, તેથી જાવત્, ઐરણ્યવંત મનુષ્ય પુરપ વેદે સંખ્યાતગુણી છે. ૫, તેથી જાવત્, ઐરણ્ય કર્મભૂમિના મનુષ્યની સ્ત્રી સંખ્યાતગુણી છે. ૬, તેથી પુર્વ માદાવિદેહ, પશ્ચિમ માદાવિદેહ કર્મભૂમિના મનુષ્ય પુરપ સંખ્યાતગુણી છે. ૭, તેથી પુર્વમાદાવિદેહ, પશ્ચિમ માદાવિદેહના મનુષ્યની સ્ત્રી સંખ્યાતગુણી છે. ૮. તેથી જાવત્ અંતરદીપના સમુદ્ધિમ મનુષ્ય નપુંસક અસંખ્યાતગુણી છે. ૯, તેથી દેવકુર, ઉત્તરકુર, અકર્મભૂમિના સમુદ્ધિમ મનુષ્ય નપુંસક સંખ્યાતગુણી છે. ૧૦, એમ જાવત્ પુર્વનીયરે પુર્વ માદાવિદેહ, પશ્ચિમ માદાવિદેહ કર્મભૂમિના મનુષ્ય નપુંસકવેદે સંખ્યાતગુણી છે. ૧૪, એ મનુષ્યનો અલ્પ જાવત્ વિસ્તારી કલ્યા. દહે નારકી દેવનાનો વિવરીને કહે છે.

પ્રશ્ન—હે જાવત્, દેવાંદ્ય મધ્યે. જાવત્પત્તિની, જાવત્પત્તિની, જાવત્પત્તિની ને વૈમાનિકની દેવી દેવતા પુરપ મધ્યે. જાવત્પત્તિ, જાવત્પત્તિ, જાવત્પત્તિ, ને વૈમાનિક, દેવપુરપમાં સૌધમાં

દેવસોકના દેવપુત્રથી. જ્યારે પાંચ મનુષ્ય વિમાનના દેવપુત્રમાં ને નારી નપુંસકમાં રત્નપ્રભાના જ્યારે માનથી નરકના નારી નપુંસક. એટલા મધ્યે. કોણ કોણથી થે. ૧, જ્યારે વિદેવિકા છે ૪

ઉત્તર—હે મનમ, સર્વથી મોટા પાંચ મનુષ્ય નિમાનના દેવ પુત્રવે છે ૧, તેથી કપરી વળ મેવેયકના દેવ પુત્રવેદે સંખ્યાત ગુણ છે ૨, એમ જ્યારે પુત્રવે આરજુન નામ દેવસોકના દેવ પુત્રવેદે સંખ્યાત ગુણ છે. ૮, તેથી સાતમી નરકના નારી નપુંસક સંખ્યાત ગુણ છે ૬, તેથી છઠી નરકના નારી અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૦, તેથી સદસાર આક્રમા દેવસોકના દેવ પુત્રવેદે અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૧, તેથી સાતમા મહાશુક દેવસોકના દેવ પુત્રવેદે અસંખ્યાત ગુણ છે. ૧૦, તેથી પાંચમી નરકના નારી નપુંસક અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૩, તેથી છઠા સાંતક દેવસોકના દેવ પુત્રવેદે અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૪, તેથી ચોથી નરકના નારી અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૫. તેથી પાંચમા અપદેવસોકના દેવ પુત્રવેદે અસંખ્યાત ગુણ છે. ૧૬, તેથી ત્રીજી નરકના નારી અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૭, તેથી ચોથા માર્દેદ દેવસોકના દેવ પુત્રવેદે અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૮, તેથી ત્રીજા સનતકુમાર દેવસોકના દેવ પુત્રવેદે અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૯, તેથી બીજી નરકના નારી અસંખ્યાત ગુણ છે ૨૦, તેથી બીજા હથાન દેવસોકના દેવ પુત્રવેદે અસંખ્યાત ગુણ છે ૨૧, તેથી બીજા હથાન દેવસોકની દેવાંતા સંખ્યાત ગુણ છે ૨૨, તેથી પહેલા સાધર્માં દેવસોકના દેવ પુત્રવેદે સંખ્યાત ગુણ છે ૨૩, તેથી પહેલા સાધર્માં દેવસોકની દેવાંતા સંખ્યાત ગુણ છે ૨૪, તેથી ભવનપતિ દેવના પુત્રવેદે અસંખ્યાત ગુણ છે ૨૫, તેથી ભવનપતિની દેવી સંખ્યાત ગુણ છે ૨૬, તેથી રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નારી અસંખ્યાત ગુણ છે ૨૭, તેથી અંતરીક દેવના પુત્રવેદે અસંખ્યાત ગુણ છે ૨૮, તેથી અંતરીકની દેવાંતા સંખ્યાત ગુણ છે ૨૯, તેથી જ્યોતિષી દેવ પુત્રવેદે સંખ્યાત ગુણ છે ૩૦, તેથી જ્યોતિષી દેવનાની દેવાંતા સંખ્યાત ગુણ છે ૩૧, એ દેવતા નારીનો અસ્પષ્ટત્વ વિસ્તારીને કહ્યો. હવે આરે ગતીનો અસ્પષ્ટત્વ વિસ્તારીને કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નિર્વચ્યજ્ઞેનીની સ્ત્રીમાં જળચરી, યજ્ઞચરી, ને ખેચરી. નિર્વચ્યજ્ઞેનીયા પુત્રમાં. જળચર, યજ્ઞચર, ને ખેચર નિર્વચ્યજ્ઞેનીયા નપુંસકમાં. તેમાં યજ્ઞ એકેદિ નિર્વચ્યજ્ઞેનીયા નપુંસકમાં પૃથ્વીકાયા, એકેદિ નિર્વચ્યજ્ઞેનીયા નપુંસક, અપકાયા એકેદિ નિર્વચ્યજ્ઞેનીયા નપુંસક, અગ્ની, વાય ને વનરપનિકાય એકેદિ નિર્વચ્યજ્ઞેનીયા નપુંસક, એકેદિ નિર્વચ્યજ્ઞેનીયા નપુંસક, તેકેદિ નિર્વચ્યજ્ઞેનીયા નપુંસક, ચારેદિ નિર્વચ્યજ્ઞેનીયા નપુંસક ને પચેદિ નિર્વચ્યજ્ઞેનીયા નપુંસકમાં. જળચર, યજ્ઞચર, ને ખેચર નપુંસક મનુષ્યની સ્ત્રીમાં. કર્મજૂમિની અકર્મજૂમિની ને જપન અંતરદ્વીપની સ્ત્રી, મનુષ્ય પુત્રમાં કર્મજૂમિના, અકર્મજૂમિના ને જપન અંતરદ્વીપના, પુત્ર મનુષ્ય, નપુંસકમાં કર્મજૂમિના. અકર્મજૂમિના ને જપન અંતરદ્વીપના નપુંસક. દેવાંતામાં ભવનપતિની, અંતરીકની, જ્યોતિષીની, ને વૈમાનિકની દેવી. દેવ પુત્રમાં ભવનપતિના, અંતરીકના, જ્યોતિષીના ને વૈમાનિકના પુત્ર નેમા પળ સાધર્માં દેવસોકના જ્યારે નવ મેવેયક ને પાંચ મનુષ્ય નિમાનના દેવપુત્ર નારી નપુંસકમાં રત્નપ્રભા પૃથ્વીના

નરકી નપુંસક. જ્યવત્ સાતમી નરકના નારકી નપુંસક. એટલામધે કાણ કાણથી યોગ ? ૧, જ્યવત્ વિશેષાધિક છે? ૪.

તે—હે ગાતમ, હવેન અંતરદ્વીપના મનુષ્ય. સ્ત્રી પુરુષ એ બે સરખા ને સર્વથી હા છે. ૧, તેથી દેવકુર, ઉતરકુર અકર્મભૂમિના મનુષ્ય. સ્ત્રી, પુરુષ. એ બે સરખા ને જ્યવન અંતરદ્વીપનાથી સંખ્યાત ગુણ છે ૨, તેથી હરીવર્ષ, રમ્યકવર્ષના મનુષ્ય. સ્ત્રી, પુરુષ. એ બે સરખા ને પુર્યક્ષથી સંખ્યાત ગુણ છે. ૩, તેથી હેમવંત, ઐરણ્યવંત ક્ષેત્રના મનુષ્ય. સ્ત્રી, પુરુષ. એ બે સરખા ને હરીવર્ષ, રમ્યકવર્ષથી સંખ્યાત ગુણ છે. ૪, તેથી ભરત, ઐરવત. કર્મભૂમિના પુરુષ સંખ્યાત ગુણ છે ૫, તેથી ભરત, ઐરવત. એ બે ક્ષેત્રની સ્ત્રી સંખ્યાત ગુણી ૬, તેથી પુર્ય મહાવિદેહ, પશ્ચિમ મહાવિદેહના મનુષ્ય પુરુષવેદે સંખ્યાત ગુણ છે ૭, તેથી પુર્ય મહાવિદેહ, પશ્ચિમ મહાવિદેહ. એ બે ક્ષેત્રની મનુષ્યણી સ્ત્રી સંખ્યાત ગુણી છે. ૮ તેથી પાંચ અનુતર વંશાનના દેવ પુરુષવેદે અસંખ્યાત ગુણ છે. ૯, તેથી ઉપલી ત્રણ ઐવેયકના દેવ પુરુષવેદે સંખ્યાત ગુણ છે. ૧૦, તેથી મધ્યની ઐવેયકના દેવપુરુષ સંખ્યાત ગુણ છે. ૧૧, તેથી હેલ્લી ઐવેયકના દેવપુરુષ સંખ્યાત ગુણ છે ૧૨, તેથી પારમા અચુષ દેવલોકના દેવપુરુષ સંખ્યાત ગુણ છે. ૧૩, તેથી અપારમા આરણ્ય દેવલોકના દેવપુરુષ સંખ્યાત ગુણ છે. ૧૪, તેથી દશમા પ્રાણ્યંત દેવલોકના દેવપુરુષ સંખ્યાત ગુણ છે. ૧૫, તેથી આણ્યંતનામા નવમા દેવલોકના દેવ પુરુષવેદે સંખ્યાત ગુણ છે. ૧૬, તેથી સાતમી નરકના નારકી નપુંસક અસંખ્યાત ગુણ છે. ૧૭, તેથી હાલી નરકના નારકી નપુંસક, અસંખ્યાત ગુણ છે. ૧૮, તેથી સહસાર આકાશ દેવલોકના દેવ પુરુષવેદે અસંખ્યાત ગુણ છે. ૧૯, તેથી મહાગુક સાતમા દેવલોકના દેવતા પુરુષવેદે અસંખ્યાત ગુણ છે. ૨૦, તેથી પાંચમી નરકના નારકી નપુંસક અસંખ્યાત ગુણ છે. ૨૧, તેથી હા. લાંતક દેવલોકના દેવતા પુરુષવેદે અસંખ્યાત ગુણ છે. ૨૨, તેથી ચોથી નરકના નારકી નપુંસક, અસંખ્યાત ગુણ છે. ૨૩, તેથી પાંચમા બ્રહ્મદેવલોકના દેવતા પુરુષવેદે અસંખ્યાત ગુણ છે. ૨૪, તેથી ત્રીજી નરકના નારકી નપુંસક અસંખ્યાત ગુણ છે. ૨૫, તેથી ચોથા માહેર દેવલોકના દેવતા પુરુષવેદે અસંખ્યાત ગુણ છે. ૨૬, તેથી ત્રીજા સનતકુમાર દેવલોકના દેવતા પુરુષવેદે અસંખ્યાત ગુણ છે. ૨૭, તેથી બીજી નરકના નારકી નપુંસક અસંખ્યાત ગુણ છે ૨૮, તેથી હવેન અંતરદ્વીપના સમુદ્ધમ મનુષ્ય નપુંસક અસંખ્યાત ગુણ છે ૨૯, તેથી દેવકુર ઉતરકુર અકર્મભૂમિના સમુદ્ધમ મનુષ્ય નપુંસક સંખ્યાત ગુણ છે. ૩૦, તેથી હરીવાસ, રમ્યકવાસ ક્ષેત્રના સમુદ્ધમ મનુષ્ય નપુંસક સંખ્યાત ગુણ છે. ૩૧, તેથી હેમવત, ઐરવત ક્ષેત્રના સમુદ્ધમ મનુષ્ય નપુંસક સંખ્યાત ગુણ છે. ૩૨, તેથી ભવન, ઐરણ્યવતના મનુષ્ય નપુંસક સંખ્યાત ગુણ છે. ૩૩, તેથી પુર્યમહાવિદેહ, પશ્ચિમ મહાવિદેહ ક્ષેત્રના મનુષ્ય નપુંસક સંખ્યાત ગુણ છે. ૩૪, તેથી બીજા હયાન દેવલોકની દેવતા પુરુષવેદે અસંખ્યાત ગુણ છે. ૩૫, તેથી બીજા હયાન દેવલોકની દેવતા પુરુષવેદે અસંખ્યાત ગુણ છે. ૩૬, તેથી સાંધમી પેચ દેવલોકના દેવતા પુરુષવેદે સંખ્યાત ગુણ છે. ૩૭, તેથી સાંધમી પેચ દેવલોકની દેવતા સંખ્યાત ગુણ છે. ૩૮,

તેથી ભવપત્તિના દેવતા પુરુષવેદે અમંજ્યાન ગુણ છે. ૩૬, તેથી ભવપત્તિ દેવતા દેવાંના સંખ્યાન ગુણી છે. ૪૦, તેથી પેલી ગ્લામના પૃથ્વીના નારકી નપુંસકવેદે અમંજ્યાન ગુણ છે. ૪૧, તેથી બેગર નિર્વ્યજ્ઞેનીયા પુરુષ અમંજ્યાન ગુણ છે. ૪૨, તેથી બેગર નિર્વ્યજ્ઞેની સ્ત્રી સંખ્યાત ગુણી છે. ૪૩, તેથી મળગર નિર્વ્યજ્ઞેનીયા પુરુષ સંખ્યા ગુણ છે. ૪૪, તેથી મળગર નિર્વ્યજ્ઞેનીની સ્ત્રી સંખ્યાન ગુણી છે. ૪૫, તેથી જળગર નિર્વ્યજ્ઞેની સંખ્યાન ગુણ છે. ૪૬, તેથી જળગર નિર્વ્યજ્ઞેની સ્ત્રી સંખ્યાત ગુણી છે. ૪૭, તેથી વ્યંતરીક દેવતા પુરુષવેદે સંખ્યાન ગુણ છે. ૪૮, તેથી વ્યંતરીક દેવાંના સંખ્યાત ગુણી છે. ૪૯, તેથી જ્યોતિર્ની દેવતા પુરુષવેદે સંખ્યાન ગુણ છે. ૫૦, તેથી જ્યોતિર્ની દેવાંના સંખ્યાન ગુણી છે. ૫૧, તેથી બેગર નિર્વ્યજ્ઞેનીયા નપુંસક અસંખ્યાન ગુણ છે. ૫૨, તેથી-ચળગર નપુંસક સંખ્યાત ગુણ છે. ૫૩, તેથી જળગર નિર્વ્યજ્ઞેનીયા નપુંસક સંખ્યાન ગુણ છે. ૫૪, તેથી ઝારંદ્રી નપુંસક વિશેષાધિક છે. ૫૫, તેથી તેઈદ્રી નપુંસક વિશેષાધિક છે. ૫૬, તેથી બેઈદ્રી નપુંસક વિશેષાધિક છે. ૫૭, તેથી અતીકાયા એકેદ્રી નિર્વ્યજ્ઞેનીયા નપુંસક અસંખ્યાત ગુણ છે. ૫૮, તેથી પૃથ્વીના જીવ વિશેષાધિક છે. ૫૯, તેથી અપકાય (પાણી) ના જીવ વિશેષાધિક છે. ૬૦, તેથી વાયુકાયના જીવ વિશેષાધિક છે. ૬૧, તેથી વનસ્પતિકાય એકેદ્રી નિર્વ્યજ્ઞેનીયા નપુંસક અનંતગુણ છે. ૬૨, (અનંતકાય મારે). એ મારે ગતીનો અદ્યપબદુત્ય કલો. એ ત્રણે વેદનો અદ્યપબદુત્ય થયો.

૩૬. ત્રણ વેદની સ્થિતિ, અધિકતા ને સંમહ.

પ્રશ્ન—હે ભગવત, સ્ત્રીવેદની કેટલા કાળની સ્થિતિ છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એક પ્રકારે જાપ-પથી અંતર્મુદુર્ત ઇલાદિક જેમ પુર્વે ૨૮ નંબરમાં સ્ત્રીવેદ (નિર્વ્યજ્ઞી, મનુષ્યજી, અને દેવાંના) ની ભવરિચિતિ, કાયરિચિતિ, વિરહકાળ અને અદ્યપબદુત્યનો અધિકાર કલો છે તેમ જાણવો. એમ પુરુષનો ને નપુંસકનો પણ કાળ જાણવો. વળી ત્રણે વેદનું આંતર જેમ પુર્વે કહ્યું છે તેમ જાણવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નિર્વ્યજ્ઞેનીની સ્ત્રી નિર્વ્યજ્ઞેનીયા પુરુષયજ્ઞ કેટલી અધિક છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, નિર્વ્યજ્ઞેનીયા પુરુષયજ્ઞ નિર્વ્યજ્ઞેનીની સ્ત્રી ત્રીગુણી ને ત્રણ અધિક છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવત, મનુષ્યની સ્ત્રી મનુષ્ય પુરુષયજ્ઞ કેટલી અધિક છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, મનુષ્ય પુરુષયજ્ઞ, મનુષ્યની સ્ત્રી સત્તાવીસ અધિક છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દેવતાની સ્ત્રી દેવતા પુરુષયજ્ઞ કેટલી અધિક છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, દેવતાની સ્ત્રી દેવતા પુરુષયજ્ઞ બત્રીસગુણી ને બત્રીસ અધિક છે.

એ ત્રીજી પ્રત્તીમાં એટલા બેદ કલા—પ્રથમ જીવનુ આયજુ' ૧, વેદની કાયરિચિતિ ૨, વેદાંતર ૩, અદ્ય, બદુત્ય ૪, વેદના જાપની સ્થિતિ ૫, ને વેદનો કેદવો વિષય ૬ તે. ૬. એ ૭ બોલનો વિચાર કલો ૮ ઇતિશ્રી જીવાલીગમમુત્રે ત્રણ લેદે સંસારી જીવનો અધિકાર સંપૂર્ણ.

૩૭ ચાર પ્રકારે સંસારી જીવ.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જે આચાર્ય એમ કહે છે જે ચાર પ્રકારે સંસારી જીવ. તે શી પ્રતિપતિ કહે છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, નારકી ૧, તિર્યચ્છ્રેનીયા ૨, મનુષ્ય ૩, ને દેવતા ૪ એ ચાર પ્રકાર જાણવા.

૩૮ નારકીના પ્રથમ ઉદ્દેશો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નારકીના કેટલા ભેદ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના સાત ભેદ છે. પહેલી પૃથ્વીના નારકી ૧, ખીજી પૃથ્વીના નારકી ૨, ત્રીજી પૃથ્વીના નારકી ૩, ચોથી પૃથ્વીના નારકી ૪, પાંચમી પૃથ્વીના નારકી ૫, છઠી પૃથ્વીના નારકી ૬, ને સાતમી પૃથ્વીના નારકી ૭.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પહેલી પૃથ્વીનું શું નામ છે, અને શું તેનું ગોત્ર છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, ધમા તેનું નામ છે, ને રત્નપ્રભા નામે ગોત્ર છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ખીજી પૃથ્વીનું શું નામ છે, ને શું તેનું ગોત્ર છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, વંસા તેનું નામ છે, ને શકરપ્રભા નામે તેનું ગોત્ર છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ત્રીજી પૃથ્વીનું શું નામ છે, ને શું તેનું ગોત્ર છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સેલા તેનું નામ છે, ને વાલુપ્રભા નામે તેનું ગોત્ર છે ?

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ચોથી પૃથ્વીનું શું નામ છે, ને શું તેનું ગોત્ર છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, અંજના તેનું નામ છે, ને પંકપ્રભા નામે ગોત્ર છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પાંચમી પૃથ્વીનું શું નામ છે, ને શું તેનું ગોત્ર છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, રીષ્ટા તેનું નામ છે, ને ધુમપ્રભા નામે ગોત્ર છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, છઠી પૃથ્વીનું શું નામ છે, ને શું તેનું ગોત્ર છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, મધા તેનું નામ છે, ને તમપ્રભા નામે તેનું ગોત્ર છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સાતમી પૃથ્વીનું શું નામ છે, ને શું તેનું ગોત્ર છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, માધવધ તેનું નામ છે, ને નમનમા નામે તેનું ગોત્ર છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પહેલી રત્નપ્રભા પૃથ્વી કેટલી જાડપણે છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એક લાખ એસી દળર જોજન જાડપણે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ખીજી શકરપ્રભા પૃથ્વી કેટલી જાડપણે છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એક લાખ ને જત્રીશ દળર જોજન જાડપણે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ત્રીજી વાલુપ્રભા પૃથ્વી કેટલી જાડપણે છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એક લાખ ને અઘવીશ દળર જોજન જાડપણે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મોખી પંકમપ્રભા પૃથ્વી કેટલી જાડપણે છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એક લાખ ને ત્રીસ હજાર જોડાની જાડપણે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પાંગળી પુમપ્રભા પૃથ્વી કેટલી જાડપણે છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એક લાખ ને અઠાર હજાર જોડાની જાડપણે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જીંદી તમપ્રભા પૃથ્વી કેટલી જાડપણે છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એક લાખ ને સોળ હજાર જોડાની જાડપણે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સાતમી તમપ્રભા પૃથ્વી કેટલી જાડપણે છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એક લાખ ને આઠ હજાર જોડાની જાડપણે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના કેટલા કાંડ (ભાગ) છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના ત્રણ ભાગ છે. અરકાંડ (કાંચુભાગ) ૧, પંકમદુલકાંડ (પથ્થ કાદવરૂપ) ૨, ને અપખદુલકાંડ (પાણીમય) ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીનો અરકાંડ કેટલા પ્રકારનો છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સોળ પ્રકારનો છે. પ્રથમ રત્નનો ૧, વજ્ર ૨, ચંદ્ર ૩, સોડીતાલ ૪, મસારગદ ૫, હંસગર્ભ ૬, પુષ્પક ૭, સોગંધીક ૮, જોતીરસ ૯, અંજન ૧૦, અંજન પુષ્પક ૧૧, રજત (ચંદ્ર) ૧૨, સુવર્ણ ૧૩, અંકરન ૧૪, સ્ફટિક ૧૫, ને રીહરતનો કાંડ ૧૬.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીએ સોળ પ્રકારનો અરકાંડ છે. તેમાં પહેલો રત્ન કાંડ કેટલા પ્રકારનો છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એક પ્રકારનો છે. એમ જાવત સોળમા રીહકાંડ સુધી સર્વે એક પ્રકારનાજ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીમાં પંકમદુલકાંડના કેટલા ભેદ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેનો એકજ ભેદ ધણા કાદવરૂપ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, રત્નપ્રભા પૃથ્વીએ અપખદુલકાંડના કેટલા ભેદ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેનો પણ એકજ ભેદ ધણા પાણીમય છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બીજી શકરપ્રભા પૃથ્વી કેટલા પ્રકારની છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એક પ્રકારની એકાકાર છે. એમ જાવત સાતમી નરક સુધી સર્વે એક પ્રકારની છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પહેલી નરક કેટલા નરકાવાસ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, ત્રીસલાખ નરકાવાસ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બીજી નરક કેટલા નરકાવાસ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, પચવીસ લાખ નરકાવાસ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ત્રીજી નરકે કેટલા નરકાવાસા છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, પંદરલાખ નરકાવાસા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ચોથી નરકે કેટલા નરકાવાસા છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, દસ લાખ નરકાવાસા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પાંચમી નરકે કેટલા નરકાવાસા છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, ત્રણ લાખ નરકાવાસા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, છઠી નરકે કેટલા નરકાવાસા છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એક લાખ નરકાવાસા તેમાં પાંચ ઓછા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સાતમી નરકે કેટલા નરકાવાસા છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, પાંચ મોટા નરકાવાસા છે. તેના નામ કહે છે, કાળ ૧ મહાકાળ ૨ રૌરક ૩ મહારૌરક ૪ ને અપયકાણુ ૫.

એ સાત નરકના ઘણે ચારાથી લાખ નરકાવાસા છે. તેની ગાથા કહે છે.

ત્રીસાય પળાવિસા; પન્નરસ દસેવ તિન્નીય હવંતિ

પંચુળ સય સહસ્તં; પંચેવ અણુત્તરા નરગા ॥૧॥

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વી હેઠે ધનોદધિ, (નીચડ જળરૂપ) ધનવાય, (નીચડ-વાયરૂપ) તનવાય, (સુદ્ધમવાયરૂપ) ને આકાશ પ્રમુખ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, છા ધનોદધિ, ધનવાય, તનુવાય, ને આકાશ એ ચારે છે. એમ જાવત્ સાતમી નરકે પર્યંત જાણું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીનો ખરકાંડ કેટલો જાડપણે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સોળ હજાર જોજનનો જાડપણે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીનો ખરકાંડ સોળહજાર જોજન જાડપણે છે. તેમાં પ્રથમનો રત્નકાંડ કેટલો જાડપણે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એક હજાર જોજનનો છે. એમ જાવત્ સોળમાં રીટકાંડ પર્યંત જાણું. (એટલે ખરકાંડ સોળ હજાર જોજનનો તેમાં સોળ ભેદ જેથી દરેક ભેદ એકેક હજાર જોજનનો. સર્વ મળી સોળ હજાર જોજન થાય.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીનો પંચગદ્ધકાંડ કેટલો જાડપણે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, ચોરાથી હજાર જોજનનો જાડપણે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીનો અપખદ્ધકાંડ કેટલો જાડપણે છે?

ઉત્તર—હે ગાંતમ, એંગીદત્તર જોજનનો જાડપણ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વી તેં ધનોદધીનો પીંડ કેટલો જાડપણ છે!

ઉત્તર—હે ગાંતમ, વીસ દત્તર જોજનનો જાડપણ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વી તેં ધનાપનો પીંડ કેટલો જાડપણ છે!

ઉત્તર—હે ગાંતમ, અસંખ્યાના દત્તર જોજનનો જાડપણ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વી તેં તનવાપનો પીંડ કેટલો જાડપણ છે!

ઉત્તર—હે ગાંતમ, એ પહેલી નરકના ધનવાપની નીચે અસંખ્યાના દત્તર જોજનનો તનવાપ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીને તેં આકાશ કેટલો જોજનનો જાડપણ છે!

ઉત્તર—હે ગાંતમ, એ પહેલી નરકના તનવાપની નીચે અસંખ્યાના દત્તર જોજનનો આકાશ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બીજી શકરપ્રભા પૃથ્વી તેં ધનોદધીનો પીંડ કેટલો જાડપણ છે!

ઉત્તર—હે ગાંતમ, વીસ દત્તર જોજનનો જાડપણ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બીજી શકરપ્રભા પૃથ્વી તેં ધનવાપ કેટલો જાડપણ છે!

ઉત્તર—હે ગાંતમ, અસંખ્યાના દત્તર જોજનનો છે, એમ તનવાપ ને આકાશ પણ અસંખ્યાના દત્તર જોજનનો છે એમ જાણત સાતમી નરક પર્યંત જાણવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીમાં એકલાખ ને એસીદત્તર જોજનનો પીંડમાં હેત્ર છેદન જુએ પ્રતર વિભાજે છેદતેથકે વર્ણ્યકો કાળા, લીલા, રાતા, પીળા ને ઘોળા દ્રવ્ય છે? ગંધયકી સુગંધ, દુર્ગંધ દ્રવ્ય છે? રસયકી તીક્ત, કટુક, કસાયકો, ખાટો, મીઠો. એ પાંચ રસ છે? વળી સ્પર્શયકી કઠીલુ, કોમળ, ભારી, દલુઓ, ટાટો, ઉનો, ચીમટો. જુઓ, એ આઠ સ્પર્શ છે? ને સંસ્થાનયકી પરીમડલ, વૃત્ત, તસ, ચતુરસ, ને ધ્વજ. એ પાંચ સંસ્થાને પરીણીત છે? માહોમાહે અન્યોઅન્ય બધાજા છે? માહોમાહે સ્પષ્ટ છે? માહોમાહે અવગાઠ છે? માહોમાહે સ્નેહ પ્રતિબંધ છે? માહોમાહે સખધપણ છે?

ઉત્તર—હે ગાંતમ, હા છે. એજ પ્રમાણે છે, એ સમયે પુછા કરી હવે વીચરીને પુછા કરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીમાં હેત્રમાં સોળદત્તર જોજનનો જાડપણ છે તે કાંડ હેત્ર છેદન જુએ છેદતેથકે વર્ણ્યકો કાળા દ્રવ્ય જાણ આઠ સ્પર્શ પર્યંત છે?

ઉત્તર—હે ગાંતમ, હા છે. (એ બધા જાણ છે).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીમાં હેત્રમાં સોળદત્તર જોજનનો જાડપણ છે તેમાં પ્રથમ રત્નકાંડ એકદત્તર જોજનનો જાડપણ છે તે અધ્યે હેત્ર છેદન જુએ છેદતેથકે વર્ણ્યકો કાળા દ્રવ્ય જાણ સ્પર્શ પર્યંત છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, હા, છે. એમ જાવત્ સોળમા રીટકાંડ પર્યં જાયું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીમાંહે પંચગુણકાંડ ચોરસીહજાર જોજનનો જડ-પણે છે, તે મધ્યે ક્ષેત્ર છેદન જુધ્યે છેદતેથકે વર્ણુયકી કાળા દ્રવ્ય જાવત્ આઠ રપર્શ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, હા છે. એમ અષ્ટગુણકાંડ એંશીહજાર જોજનનો જડપણે છે, તેનું પણ એમજ પુર્વથી રીતે કહેવું,

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વી હેંકે ધનોદધી વીસ હજાર જોજન જડપણે છે, તેમાં ક્ષેત્ર છેદનજુધ્યે છેદતેથકે વર્ણુ પ્રમુખ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, હા છે. (એમ જાધા બોલ કહેવા).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ધનોદધીની હેંકે ધનવાય અસંખ્યાતા હજાર જોજન જડપણે છે, તેમાં ક્ષેત્ર છેદનજુધ્યે છેદતેથકે વર્ણુ પ્રમુખ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, હા છે. (એમ જાધા બોલ પુર્વથી રીતે કહેવા)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ધનવાય હેંકે તનવાય પણ અસંખ્યાતા હજાર જોજન જડપણે છે. તેમાં ક્ષેત્ર છેદનજુધ્યે છેદતેથકે વર્ણુયકી કાળા દ્રવ્ય પ્રમુખ પુર્વથીપરે છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, હા છે. (એમ જાધા બોલ પુર્વથી રીતે કહેવા).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તનવાય હેંકે આકાશ પણ અસંખ્યાતા હજાર જોજન જડપણે છે. તે માંહે ક્ષેત્ર છેદનજુધ્યે છેદતેથકે પુર્વથીપરે વર્ણુયકી કાળા દ્રવ્ય પ્રમુખ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, હા છે. (એમ જાધા બોલ પુર્વથી રીતે કહેવા.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પહેલી રત્નપ્રભા પૃથ્વી હેંકે બીજી ચક્રપ્રભા પૃથ્વી એક લાખ ને બત્રીસ હજાર જોજન જડપણે છે, તેમાં ક્ષેત્રછેદન પ્રતર વિભાગ જુધ્યે છેદતેથકે પાંચ વર્ણુદ્રવ્ય છે! જાવત્ પાંચ સંસ્થાનવંત માંહિમાંહે મળી રલાં છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, હા. જાવત્ પુર્વથી રીતે માંહિ માંહી મળી રલા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બીજી ચક્રપ્રભા પૃથ્વી હેંકે એમ ધનોદધી પણ વીસ હજાર જોજન જડપણે છે. તે હેંકે ધનવાય અસંખ્યાતા હજાર જોજન જડપણે છે. તે હેંકે તનવાય પણ અસંખ્યાતા હજાર જોજન જડપણે છે. તે હેંકે આકાશ પણ અસંખ્યાતા હજાર જોજન જડપણે છે. તે માંહે ક્ષેત્ર છેદનજુધ્યે છેદતેથકે વર્ણુ પ્રમુખ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, હા છે. એમ જાવત્ સાનમી નરક પર્યં અધિકાર જેમ ચક્રપ્રભાનો કલો તેમજ જાલુવો (આંદી રત્નપ્રભાની ભજામણ નહીં દેનાં ચક્રપ્રભાની ભજામણ દીધી તેનું કારણ એ જે રત્નપ્રભાના ખરકાંડ પ્રમુખ તણુ પ્રકાર છે, ને ચક્રપ્રભાનો એજ પ્રકાર છે, મારે જ નરકે એક પ્રકાર હોવાથી ચક્રપ્રભાની ભજામણ દીધી એ ભાગ્યં જાયવો.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વી શ્યે આકારે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, આશરને આકારે (ગોળ) છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીનું અરકાંડ શ્યે આકારે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, આશરને આકારે (ગોળ) છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીનું અરકાંડનું પ્રથમ રત્નકાંડ શ્યે આકારે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, આશરને આકારે (ગોળ) છે. એમ જ્ઞાત રોગમા રીપકાંડ પર્વત જલબુનું. એમજ પંકજદુલકાંડ, અપખદુલકાંડ, ધનોદધી, ધનવાય, તનવાય, ને આપદ એ સર્વે આશરને આકારે (રત્ન ગોળ) છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બીજી શકરપ્રભા પૃથ્વી શ્યે સંરચને (આકારે) છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, શકરપ્રભા, તેનો ધનોદધી, ધનવાય પ્રમુખ સર્વે આશરને આકારે છે. તે એમ શકરપ્રભાની ભક્તિજ્વળા કદી. એમ જ્ઞાત સાતમી નરક પર્વત જલબુની.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના પુરંપણા ઉપા થયા કેટલા અપાય એ કેટલાનો અંત છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, આ રત્નપ્રભા અપાય એ કેટલાનો અંત છે (કેટલે જાત રત્નપ્રભા ઉપે અતેક છે) એમ જ્ઞાતમી, પશ્ચિમથી ને ઉત્તરથી પણ આ રત્નપ્રભા ઉપે અતેક છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બીજી શકરપ્રભા પૃથ્વીના પુરંપણા ઉપા થયા કેટલે ઉપે અંતેક છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એક રત્નપ્રભા પૃથ્વીના પુરંપણા ઉપા થયા કેટલે ઉપે અંતેક છે. એમ જ્ઞાતમી, પશ્ચિમથી ને ઉત્તરથી પણ આ રત્નપ્રભા ઉપે અતેક છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ત્રીજી શકરપ્રભા પૃથ્વીના પુરંપણા ઉપા થયા કેટલે ઉપે અંતેક છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એક રત્નપ્રભા પૃથ્વીના પુરંપણા ઉપા થયા કેટલે ઉપે અંતેક છે. એમ જ્ઞાતમી, પશ્ચિમથી ને ઉત્તરથી પણ આ રત્નપ્રભા ઉપે અતેક છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ચોથી શકરપ્રભા પૃથ્વીના પુરંપણા ઉપા થયા કેટલે ઉપે અંતેક છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એક રત્નપ્રભા પૃથ્વીના પુરંપણા ઉપા થયા કેટલે ઉપે અંતેક છે. એમ જ્ઞાતમી, પશ્ચિમથી ને ઉત્તરથી પણ આ રત્નપ્રભા ઉપે અતેક છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પાંચમી શકરપ્રભા પૃથ્વીના પુરંપણા ઉપા થયા કેટલે ઉપે અંતેક છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એક રત્નપ્રભા પૃથ્વીના પુરંપણા ઉપા થયા કેટલે ઉપે અંતેક છે. એમ જ્ઞાતમી, પશ્ચિમથી ને ઉત્તરથી પણ આ રત્નપ્રભા ઉપે અતેક છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, છઠ્ઠી શકરપ્રભા પૃથ્વીના પુરંપણા ઉપા થયા કેટલે ઉપે અંતેક છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એક રત્નપ્રભા પૃથ્વીના પુરંપણા ઉપા થયા કેટલે ઉપે અંતેક છે. એમ જ્ઞાતમી, પશ્ચિમથી ને ઉત્તરથી પણ આ રત્નપ્રભા ઉપે અતેક છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીનો દક્ષીણ દિશોનો ચરીમાંત કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તે પશુ ત્રણ બેદ છે. તે પૂર્વ દિશાની પરે ભવત્ પશ્ચિમ ઉત્તર દિશો પશુ એમજ બન્યું. એમ સર્વ પૃથ્વીએ ભવત્ સાતમી નરકે ઉત્તરદિશા પર્વત પુર્વપરે બન્યું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીએ ધનોદધીનું વળય કેટલું બડપણે છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, ૭ જોજનનું બડપણે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બીજી શકરપ્રભાએ ધનોદધીનું વળય કેટલું બડપણે છે? ભવત્ સાતમી તમતમા પૃથ્વી સુધિ ધનોદધીનું વળય કેટલું બડપણે છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, શકરપ્રભાએ એક જોજનના ત્રીજા ભાગ સહીત ૭ જોજન બડપણે છે, વાણુપ્રભાએ ધનોદધીનું વળય એક જોજનના ત્રીજા ભાગે ઊંચા સાત જોજન બડપણે છે. પંકપ્રભાએ સાત જોજનનું, ધુમપ્રભાએ એક જોજનના ત્રીજા ભાગ સહીત સાત જોજનનું, તમપ્રભાએ એક જોજનના ત્રીજા ભાગે ઊંચા આઠ જોજનનું, તમતમા પૃથ્વીએ આઠ જોજન પુરા ધનોદધીનું વળય બડપણે છે, (દરેક નરકે જોજનનો ત્રીજો ભાગ વધારવો.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પહેલી રત્નપ્રભા પૃથ્વીએ ભવત્ સાતમી તમતમા પૃથ્વીએ બીજું ધનવાયનું વળય કેટલું બડપણે છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, રત્નપ્રભાએ સાઝચાર જોજનનું છે, શકર પ્રભાએ પોણાપાંચ જોજનનું, વાણુપ્રભાએ પાંચ જોજનનું, પંકપ્રભાએ સવાપાંચ જોજનનું, ધુમપ્રભાએ સાઝપાંચ જોજનનું, તમપ્રભાએ પોણા ૭ જોજન ને તમતમા પૃથ્વીએ ૭ જોજનનું બડપણે ધનવાયનું વળય છે. (દરેક નરકે એક ગાઉ એટલે પા જોજન વધારવું.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પહેલી રત્નપ્રભા પૃથ્વીએ ભવત્ સાતમી તમતમા પૃથ્વીએ ત્રીજું ધનવાયનું વળય કેટલું બડપણે છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, રત્નપ્રભાએ ૭ ગાઉ, શકરપ્રભાએ ૭ ગાઉ અને એક ગાઉનો ત્રીજો ભાગ, વાણુપ્રભાએ એક ગાઉના ત્રીજા ભાગે ઊંચા સાત ગાઉ, પંકપ્રભાએ સાત ગાઉ, ધુમપ્રભાએ એક ગાઉના ત્રીજા ભાગે અધીક સાત ગાઉ, તમપ્રભાએ એક ગાઉના ત્રીજા ભાગે ઊંચા સાત ગાઉ, ને સાતમી તમતમાએ આઠ ગાઉ (બે જોજન) ને બડપણે ધનવાયનો વળય છે. (દરેક નરકે ગાઉનો ત્રીજો ભાગ વધારવો.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીએ ધનોદધીનું વળય ૭ જોજન બડપણે છે, તે મધ્યે શ્વેત ઉદનશુભ્રે ઉદ્દતેયકે વર્ણ્યકી રથામ વર્ણા દ્રવ્ય વગેરે સંરચાનવન એવવા છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, હા છે એમ ભવત્ સાતમીનરકે પર્વત વ્યાં જોટલું બડપણે છે ત્યાં તેટલું તેમજ કહેવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીએ ધનવાયનું વળય સાઝચાર જોજન બડપણે છે, તેદને શ્વેત ઉદનશુભ્રે ઉદ્દતેયકે વર્ણ્ય પ્રમુખ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, હા, એ સર્વ છે. એમ જાણત સાતમી નરક પર્વત ત્યાં જેટલું વન-વાયનું જાડપણું છે ત્યાં તેટલું તેમજ કહેવું. એમ તનવાયનું વળય પણ જાણત રાતે સાતમી નરક પર્વત ત્યાં જેટલું જાડપણું છે ત્યાં તેટલું જાણવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીનું ધનોદ્ધી વળય તો કેવો આકાર છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, વટ વળયાકારે છે. (ચુટીને આકારે) એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીને ચોપગે વીટી રહ્યું છે. એમ જાણત સાતમી નરક પર્વત ધનોદ્ધીનું વળય જાણવું. પણ એટલે વિશેષ જે પોતપોતાની નરક પૃથ્વી વીટી રહ્યા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીનું ધનવાયનું વળય કેવો આકાર છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, વટ વળયાકારે છે. તેમજ જાણત જેણે રત્નપ્રભા પૃથ્વીનું ધનોદ્ધી વળય સર્વે દિશે ચોપગે વીટીને રહ્યું છે. એમ જાણત સાતમી નરક પર્વત ધનવાયનું વળય જાણવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીનું તનવાયનું વળય કેવો આકાર છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, વટ વળયાકારે છે. જાણત જેણે રત્નપ્રભા પૃથ્વીનું ધનવાયનું વળય સર્વે દિશે ચોપગે વીટી રહ્યું છે. એમ જાણત સાતમી નરક પર્વત તનવાય વળયાકારે જાણવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વી કેટલા દેવજન સાંવણે, પદોત્થાપણે ને કેટલા દેવજન પશિષિષણે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, સાત ખાત, દસ દેવજન સાંવણે, પદોત્થાપણે છે. ને અમંજાર દસ દેવજન પશિષિષણે છે. એમ જાણત સાતમી નરક પર્વત જાણવું.

પ્રશ્ન—હે જ્ઞાનમ, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીને ને અમંજારે અર્ધિમે જાડપણે સાંવણે છે. ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીને ને અમંજારે અર્ધિમે જાડપણે સાંવણે છે.

પ્રશ્ન—હે જ્ઞાનમ, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીને ને અમંજારે અર્ધિમે જાડપણે સાંવણે છે. ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીને ને અમંજારે અર્ધિમે જાડપણે સાંવણે છે.

પ્રશ્ન—હે જ્ઞાનમ, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીને ને અમંજારે અર્ધિમે જાડપણે સાંવણે છે. ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીને ને અમંજારે અર્ધિમે જાડપણે સાંવણે છે.

પ્રશ્ન—હે જ્ઞાનમ, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીને ને અમંજારે અર્ધિમે જાડપણે સાંવણે છે. ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીને ને અમંજારે અર્ધિમે જાડપણે સાંવણે છે.

પ્રશ્ન—હે જ્ઞાનમ, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીને ને અમંજારે અર્ધિમે જાડપણે સાંવણે છે. ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીને ને અમંજારે અર્ધિમે જાડપણે સાંવણે છે.

પ્રશ્ન—હે જ્ઞાનમ, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીને ને અમંજારે અર્ધિમે જાડપણે સાંવણે છે. ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીને ને અમંજારે અર્ધિમે જાડપણે સાંવણે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીએ, સર્વ પુદ્ગળ પુર્વે કાળને અનુક્રમે કરી પેઠાં છે? કે સમકાળે સર્વ પુદ્ગળ પેઠાં છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીએ સર્વ પુદ્ગળ પુર્વે કાળને અનુક્રમે કરી અનંતીવાર પેઠાં છે. પણ સમકાળે સર્વ પુદ્ગળ પેઠાં નથી. એમ જવત્ સાતમી નરક પર્વત જાણ્યું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વી પુર્વે કાળને અનુક્રમે કરી સર્વ પુદ્ગળે છાંડી છે? કે સમકાળે સર્વ પુદ્ગળ છાંડે છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વી પુર્વે કાળ અનુક્રમે કરી સર્વ પુદ્ગળે અનંતીવાર છાંડી છે. પણ સમકાળે સર્વ પુદ્ગળે છાંડી નથી (કેમકે કેટલાએક પુદ્ગળ બહાર પણ છે) એમ જવત્ સાતમી નરક પર્વત જાણ્યું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વી શું શાસ્વતિ છે? કે અશાસ્વતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, શાસ્વતિ પણ છે, ને અશાસ્વતિ પણ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, શું કારણથી એમ કહો છો જે શાસ્વતિ પણ છે ને અશાસ્વતિ પણ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, દ્વ્યપણે શાસ્વતિ છે, અચળ છે, ને પર્વાયશ્ચલે તે વર્ણના પર્વાય, ગંધના પર્વાય, રસના પર્વાય ને સ્પર્શના પર્વાયપણે કરી અશાસ્વતિ છે. તે કારણે હે ગૌતમ એમ કહીએ છીએ જે શાસ્વતિ પણ છે ને અશાસ્વતિ પણ છે. એમ જવત્ સાતમી નરક પર્વત જાણ્યું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વી કાળથી કેટલા કાળની છે, ને કેટલા કાળ સુધી રહેશે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, કેદ્રેય એ કાંઈ નથી. તેમ એ પૃથ્વી કોઇ કળે હતી નહીં એમ પણ નથી, તેમ કોઇ કાળે એ પૃથ્વી નથી એમ પણ નથી, તેમ કોઇ કાળે એ પૃથ્વી નહીં હોય એમ પણ નથી. એ પૃથ્વી અનાદિ કાળની છે, વર્તમાનકાળે પણ છે, ને અનાગત (આવતે) કાળે પણ દરથેજ. ધ્રુવ છે, નીલ છે, શસ્વતિ છે. તેનો કાળાંતરે પણ ક્ષય નથી, ધરતી, વધતી નથી, અવસ્થિત છે. એમ જવત્ સાતમી નરક પર્વત જાણ્યું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના ઉપરલા ચરીમાંથથી હેઠ્ઠો ચરીમાંત એ જે વચ્ચે કેટલો અગાધાધ અંતર છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એક લાખ ને એટલી દગ્ગર વેગનનો અગાધા છે. (એ નરકનું જાણ્યું)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીએ ઉપરલા ચરીમાંથથી ખરકાંનો હેઠ્ઠો ચરીમાંત, તે વચ્ચે કેટલો અગાધાધ અંતર છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એક દગ્ગર વેગનનો છે (ખરકાં આથી જાણ્યું)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના ઉપરલા ચરીમાંતથી રત્નકાંડનો હેડો ચરીમાં તે વચે કેટલો અગાધાધ અંતર છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એક દહ્વર જોજનનો છે. (રત્નકાંડ એક દહ્વર જોજનનો છે તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના ઉપરલા ચરીમાંતથી ખીન્ને ને વજ્રકાંડ તેહનો પણ ઉપરલો ચરીમાંત, તે વચે કેટલો અગાધાધ અંતર છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એક દહ્વર જોજનનો છે. (રત્નકાંડ આથી વધુ.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીએ, ઉપરલા ચરીમાંતથી ખીન્ને ને વજ્રકાંડ તેહનો હેડો ચરીમાંત, તે વચે કેટલો અગાધાધ અંતર છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, બે દહ્વર જોજનનો છે. (રત્નકાંડ ને વજ્રકાંડ બને થઇને.) એમ એણે અભીપ્રાયે. અવત્ત સોળમાં રીટકાંડનો ઉપરલો ચરીમાંતે પનર દહ્વર જોજનનો છે. ને હેડો ચરીમાંતે સોળ દહ્વર જોજનનો અંતર છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના ઉપરલા ચરીમાંતથી પંકજાદુલકાંડનો ઉપરલો ચરીમાંત, તે વચે કેટલો અગાધાધ અંતર છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સોળ દહ્વર જોજનનો છે. (ખરકાંડ આથી)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના ઉપરલા ચરીમાંતથી પંકજાદુલકાંડનો હેડો ચરીમાંત, તે વચે કેટલો અગાધાધ અંતર છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એક લાખ જોજનનો છે. (ખરકાંડ ને પંકજાદુલકાંડ થઇને.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના ઉપરલા ચરીમાંતથી અપજાદુલકાંડનો ઉપરલો ચરીમાંત, તે વચે કેટલો અંતર છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તે પણ એક લાખ જોજનનો છે (ખરકાંડ ને પંકજાદુલકાંડ થઇને)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, રત્નપ્રભા પૃથ્વીના ઉપરલા ચરીમાંતથી અપજાદુલકાંડનો હેડો ચરીમાંત, એ વચે કેટલો અગાધાધ અંતર છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એક લાખ એસી દહ્વર જોજનનો છે. (તે એમ ને સોળ દહ્વરનો ખરકાંડ, એસી દહ્વરનો પંકજાદુલકાંડ, ને એસી દહ્વરનો અપજાદુલકાંડ. એ સર્વ મળી એક લાખ એસી દહ્વર જોજન થાય તે આથી વધુ.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના ઉપરલો ચરીમાંત ને રત્નપ્રભા પૃથ્વી તે ને ધનાદધી તેનો પણ ઉપરલો ચરીમાંત. તે વચે કેટલો અગાધાધ અંતર છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એક લાખ એસી દહ્વર જોજનનો છે (તે પુરેલી રીતે)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના ઉપરલો ચરીમાંત ને ધનાદધીનો હેડો ચરીમાંત. તે વચે કેટલો અગાધાધ અંતર છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, બે લાખ જોજનનો છે. (તે એમ જે સોળ દહરનો ખરકાં, ચોરાસી દહરનો પંકજાદુલકાં, એંસી દહરનો અપજાદુલકાં ને વીસ દહર જોજનનો ધનોદધી એમ બે લાખ જોજન ગણવા.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીનો ઉપરલો ચરીમાં ને તે હેં ધનવાયનો પણ ઉપરલો ચરીમાં, તે વચ્ચે કેટલો અગાધાઈ અંતર છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, બે લાખ જોજનનો છે. (તે પુર્વથી રીતે ગણવા.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીનો ઉપરલો ચરીમાં ને ધનવાયનો હેંલો ચરીમાં, તે વચ્ચે કેટલો અગાધાઈ અંતર છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, અસંખ્યાના લાખ જોજનનો છે. (તે એમજે પુર્વશા બે લાખમાં અસંખ્યાતા લાખ જોજનનો ધનવાય ભજ્યો મારે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીનો ઉપરલો ચરીમાં ને તે હેં ધનવાયનો પણ ઉપરલો ચરીમાં, તે વચ્ચે કેટલો અગાધાઈ અંતર છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, પુર્વથી રીતે અસંખ્યાના લાખ જોજનનો છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીનો ઉપરલો ચરીમાં ને ધનવાયનો હેંલો ચરીમાં, તે વચ્ચે કેટલો અગાધાઈ અંતર છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, અસંખ્યાના લાખ જોજનનો છે. (પુર્વશામાં અસંખ્યાતા લાખ જોજનનો ધનવાય ભજવવો. અસંખ્યાતામાં અસંખ્યાના ભજ્યે તો પણ અસંખ્યાતા ધાય કેમકે અસંખ્યાતાના અસંખ્યાના બેદ છે. મારે વીરદ નહિ) એમ એણે અભિપ્રાયે હેં જે અસંખ્યાતા લાખ જોજનનો આકાશ છે, તેનું પણ તેજ રીતે અંતર ગણવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બીજી ચક્રપ્રભા પૃથ્વીનો ઉપરલો ચરીમાં ને તેનો હેંલો ચરીમાં, તે વચ્ચે કેટલો અગાધાઈ અંતર છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એકલાખ ને બીસ દહર જોજનનો છે. (બીજી નરકનો જાડ-પણે લેવો.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બીજી ચક્રપ્રભા પૃથ્વીનો ઉપરલો ચરીમાં ને ધનોદધીનો હેંલો ચરીમાં, તે વચ્ચે કેટલો અંતર છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એક લાખને બાવન દહર જોજનનો છે (વીસદહરનો ધનોદધી ભજ્યો મારે.) એમ પુર્વે અભિપ્રાયે ધનવાય અસંખ્યાતા જોજનનો અગાધાઈ છે. એમજ ધનવાય ને આકાશ પર્વત ગણવું. વળી એજ રીતે સાતગી નરક પર્વત, પણ એટલો વિશેષ કે જે જે નરક જેટલું જાડપણું છે તેમજે ધનોદધીનું વીસદહર જોજનનું જાડપણું બેગીએ તે ચક્રપ્રભાને અનુસાર ગણવું.

દેવે ધનોદધીનું નરકના પીંડ સ્તરીન પ્રમણુ રહેછે. ત્રાગુપ્રભા ત્રીજી નરકે, એક લાખ ને અઠાવીસ દહર જોજનનું જાડપણું છે. (તે એમ જે એક લાખ અઠાવીસ

દમર વાળુપ્રભા નરકનો પોડ તેમાં વીણદમર લેજનનો ધનોદધી બેળનાં એક લાખ અડતાલીસ દમર લેજનનું માન થાય. એવું જ અર્થપ્રાપ્ત છે.) પંકપ્રભા એથી નરકે એક લાખ ને ચાળીસ દમર લેજનનું જાડપાણું છે. પાંચમી ધુમપ્રભાએ એક લાખને આડીચ દમર લેજનનું જાડપાણું છે. છઠી તમપ્રભાએ એક લાખ ને છઠીચ દમર લેજનનું જાડપાણું છે. ને સાતમી તમતમા પૃથ્વીએ એક લાખ ને અડતાલીસદમર લેજનનું જાડપાણું છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એમ જાણતુ સાને નરક પૃથ્વીનો ઉપરલો ચરીમાં ને તે ફેરે આકાસનો હેડલો ચરીમાં, તે વચ્ચે કેટલો અગાધાઈ અંતર છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, અસંખ્યાતા લાખ લેજનનો અગાધાઈ અંતર છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પહેલી રત્નપ્રભા પૃથ્વી, બીજી નરકથી જાડપણે શું સરખી છે, કે વિશેષાધિક છે, કે સંખ્યાત ગુણી છે? તેમ વિસ્તારપણે શું સરખી છે, કે વિશેષ હીણ છે, કે સંખ્યાતગુણ હીણ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વી બીજી નરક આગ્રિને જાડપણે સરખી નથી, વિશેષે અધિક છે, પણ સંખ્યાતગુણી નથી. તેમ વિસ્તારપણે સરખી નથી વિશેષહીણ છે, પણ સંખ્યાતગુણે હીણ નથી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બીજી નરક, ત્રીજી નરક આગ્રિને જાડપણે સરખી છે? જાણતુ સંખ્યાત ગુણે હીણ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, પુર્વપરે જાણતું એમ ત્રીજી, ચોથી, પાંચમી, છઠી નરક પર્યં જાણતું પ્રશ્ન—હે ભગવંત, છઠી નરક, સાતમી નરક આગ્રિને જાડપણે શું સરખી છે, કે વિશેષાધિક છે, કે સંખ્યાતગુણી છે? તેમ વિસ્તારપણે શું સરખી છે. જાણતુ સંખ્યાતગુણે હીણ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એમ સર્વ પુર્વપરે જાણતું.

આરે શ્રી જ્ઞાતમ આમી કહે છે, જે આમી તમે કહે છે ને પ્રમણ ॥ ૬૧ નારકોનો પહેલો ઉદ્દેશો પુરે થયા.

૩૬ નારકીનો બીજો ઉદ્દેશો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કેટલી નરક પૃથ્વી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સાત છે. રત્નપ્રભા જાણતુ માનથી તમતમા

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીમાં એક લાખ ને અડતાલીસદમર લેજનનો પોડમાં ૧૮૫૧૮૫૫ લેજન અવગાદી જાડપણે આરે, ને તેને કેટલા લેજનનાં જાડીએ આરે મળે ૧૮૫૫ લાખ નરકપ્રભા છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીએ એક લાખ ને અડતાલીસદમર લેજનનો પોડ

નડપણે છે. તે મધ્યે ઉપરથી એક દગ્ગર જોજન અવગાદીએ (કુકાએ) ને હેડે પણ એક દગ્ગર જોજન વરછએ મધ્યે એક લાખ ને અદ્યોતેર દગ્ગર જોજના પીંડમાં ત્યાં રતન પ્રભા પૃથ્વીનાં નારકીના ત્રીસ લાખ નરકાવાસા છે એમ અનંતા તિર્યકરે કહ્યું છે. તે નરકા વાસા માંહે ગોળ છે. ને બહીર મોખુણા છે. જ્યવત્ અશુભ નરકને વિષે વેદના છે. એમ એણે અભિપ્રાયે સર્વ પૃથ્વીને વિષે નરકાવાસાના આજ્ઞાવા કહેવા. અને વિશિષ્ટે શ્રી પન-વણાછ સુત્રના સ્થાનપદને અનુસારે જાણવા. વળી જે નરકે જેટલા નરકાવાસા છે તે નરકે તેટલા કહેવા. એમ જ્યવત્ સાતમી નરક પર્યન કહેવા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સાતમી નરકે કેટલા ઉત્કૃષ્ટા મોટા મોટું છે આવાન-કેટલું જેલનું એવા નરકાવાસા છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, જેમ શ્રી પનવણાછ સુત્રના સ્થાનપદને વિષે કહ્યું છે તેમજ જાણવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રતનપ્રભા પૃથ્વીએ નરકાવાસા કયે સંસ્થાને (આકારે) છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, એ પ્રકારે કહ્યા છે. આવલીકાળધ, તે પંક્તિજામ ૧ અને બીજા પંક્તિજામ રહીત. (પુષ્પવિકરણ) તે છુટા કર્ણએ ૨, તીર્થાં જે પંક્તિજામ નરકાવાસા છે તે ત્રણ બેદે છે. ગોળ ૧, ત્રીખુણિયા ૨, ને ચારસા ૩. ને જે પંક્તિ જાહરલા નરકાવાસા છે તે વિવિધ પ્રકારને સંસ્થાને સંસ્થીન છે. સોહના કોઠાને સંસ્થાને, મંદિરા કરવાના કામને સંસ્થાને, રસોઇ કરવાના રસોડાને સંસ્થાને, લોહીને સંસ્થાને, સોહ કાઠાને સંસ્થાને, ધાળીને સંસ્થાને, મોટા હાંડલાને સંસ્થાને, તાપસના અડવલાને સંસ્થાને, લઘુ માંદલને સંસ્થાને, મોટા માંદલને સંસ્થાને, નંદીમુખ માંદલને સંસ્થાને, (જે માંદલ મધ્યે બાર વાહન વાગે તે નંદીમુખ માંદલ કહીએ.) માટીની દડદીને સંસ્થાને, મુથોળા ધંટાને સંસ્થાને, (મુથોળા ધંટા દેવલોકમાં છે) મોટી દડદીને સંસ્થાને, ભાંડના હાંડલાને સંસ્થાને, મોટા દેહને સંસ્થાને, બેરીને સંસ્થાને, આચરને સંસ્થાને, કુતંગકને સંસ્થાને, નાકને સંસ્થાને સરિયન છે. એમ જ્યવત્ છઠી નરક પર્યન જાણવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સાતમી નરકે નરકાવાસા કયે સંસ્થાને છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, એ પ્રકારના સંસ્થાને છે. એક નરકાવાસો મધ્યનો ટુટાકારે (વાટલા ગોળ આકારે) છે ને ચાર તંસ (ત્રિખુણાકારે છે)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રતનપ્રભા પૃથ્વીએ નરકાવાસા નડપણે કેટલા છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, ત્રણ દગ્ગર જોજનના નડપણે છે, તે મધ્યે એક દગ્ગર જોજનનો હેડે પીંડ છે ને એક દગ્ગર જોજન મધ્યે પોલા છે ને એક દગ્ગર જોજન કપરે સંકુચિત ગોમટીય છે. એમ જ્યવત્ સાતમી નરક પર્યન જાણવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રતનપ્રભા પૃથ્વીએ નરકાવાસા કેટલા લાંગપણે, પદોળપણે ને કેટલા પદિયિએ ક્રુન્ધ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જે પ્રકારના છે, કામ નરકાવાસા અપ્પાતા દેવદત્ત વિસ્તારપણે છે, તે કામ અપ્પાતા દેવદત્ત વિસ્તારપણે છે, તેમાં જે નરકાવાસા અપ્પાતા વિસ્તારપણે છે તે અપ્પાતા સાથે દેવદત્તના સાંજપણે, પદોત્થપણે છે. જે અપ્પાતા સાથે દેવદત્ત કરતા પરિધિપણે છે. જે જે નરકાવાસા અપ્પાતા દેવદત્તના વિસ્તારપણે છે તે અપ્પાતા સાથે દેવદત્ત સાંજપણે, પદોત્થપણે છે, જે અપ્પાતા સાથે દેવદત્ત કરતા પરિધિપણે છે. એમ જ્ઞાતમ છત્રી તમા નરક પર્વત જ્ઞાતમ.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જ્ઞાતમી નરકના નરકાવાસા કેવલ સાંજપણે, પદોત્થપણે તે પરિધિપણે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જે નરકાવાસા જે પ્રકારે કર્યા છે. એક અપ્પાતા દેવદત્તનો વિસ્તાર છે તે આર અપ્પાતા દેવદત્તના વિસ્તાર છે. તેમાં જે અપ્પાતા દેવદત્તનો વિસ્તાર અપયદાણુ નામે નરકાવાસા છે તે એક સાથે દેવદત્ત સાંજપણે, પદોત્થપણે છે. તે જ સાથે મોળા દત્તર અસે સત્તાવીસ દેવદત્ત મળુ ગાઉ એકસો અઠાવીસ ધનુ સાગરે આશુવ કષ્ટિક જામરાએ કરતો પરિધિપણે છે. જે તેમાં જે અપ્પાતા દેવદત્તના વિસ્તાર નરકાવાસા છે તે અપ્પાતા સાથે દેવદત્ત સાંજપણે, પદોત્થપણે તે કરતા પરિધિપણે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નરકાવાસા કેવે વર્ણુ (રંગે) છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, કાળા વર્ણુ છે. કાળીજ પ્રભા છે. ભગવંત, ચંબીર, રોમ દર્પ તે દેખાતે ફાડાં ઉભાં થાય છે. બીદામજ્જા છે, ત્રાસના ઉપજવણુદાર છે, ઉત્કુષ્ટ કાળા છે. એમ જ્ઞાતમ સાતમી નરક પર્વત જ્ઞાતમ.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નરકાવાસા કેવે ગદ્ય છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તે યથાદક્ષિણે જ્ઞેદવા સર્પમૃત કલેવર, ગવા (ગાય) મૃતક, ફાલમૃતક, બીલાડામૃતક, મનુષ્યકલેવર, મલીય (પાડા) ના કલેવર, મુપક (ઉદર) ના કલેવર, અથ (ધેડા) ના કલેવર, હરતી (હાથી) ના કલેવર, સીંહના કલેવર, વાધના કલેવર, મીત્રના કલેવર, દીપડાના કલેવર, હંસાદિકના જેમ કોલા (સજા) વંદ્યા માંસ તે દુર્ભિગ્ધપણુ પામ્યા તે મધ્યે કીડા મુખ ઉપના તેણે કરી સદીન છે તે મદા અપવિત્ર કલમલાદેવંત ભયનું કારણ બીદામજ્જા જેનું દર્શન છે એમ ભગવતે કહ્યું ત્યારે જ્ઞાતમ ગ્વામી પુછે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે નરકનો એકલો ગદ્ય છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં, કેમકે એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નરકાવાસાનો એથી (અનંત ગુણો) અનંદીન ગદ્ય છે નિઃચે અમનોદર ગદ્ય છે નિઃચે અભગમનો ગદ્ય છે. એમ જ્ઞાતમ સાતમી નરક પર્વત જ્ઞાતમ.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીએ નરકાવાસા કેવે રૂપ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તે યથાદક્ષિણે કરે છે. જેની ખડગની ધાર, હરપલા (સજા) ની ધાર, કંદજનીરીડા, (મળ નિગેષ નૃપ નિગેષ તેના પત્ર)ની ધાર, સત્રની અણી, અઘ્નીની અણી, તે મર (આદ્ય) ની અણી, નાગવ (આયુધ) ની અણી, મગ્નીની અણી, લકુવ

વિશેષની અણી, બીડમાસ (આયુષ્ય) ની અણી. સોદની અણી, કુટુમ્બો; ૨૫૨, વીંછીના કાંટા આંકડાની અણી, નિર્ધુમ (ધુવાડા રહીત) અગ્નિ ૨૫૨, ઝાળનો ૨૫૨, અતીના કણીયાનો ૨૫૨, દીપની કીખાનો ૨૫૨, નિંબાગ્રની અતીનો ૨૫૨, શુદ્ધ અગ્નિનો જેવો ૨૫૨, એમ શ્રી ભગવતે કહ્યું. સારે શ્રી માતમ પુછે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જે આપે ૨૫૨ કલા તેવો નર્કાવાસનો ૨૫૨ છે!

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં. કેમકે એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નરકાવાસનો એથી અતીવ્ર (અતંનુજો) ૨૫૨ છે. એમ અગ્નિોદર તેહનો ૨૫૨ છે. એમ ભગત્ સાતમી નરક પર્વત જ્ઞાન્યું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નરકાવાસ કેવડા મોટા છે!

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, આ જંજીરીપનાંમાં દ્વીપ સર્વ દ્વીપ, સુમુદ્રમાં અજ્યંતર ને સર્વદ્વીપથી લધુ (નાનો) છે. તે તેજના પુડાને સંરથાને સંસ્થીત છે. વૃત છે, રથના પદ્મડાને આધારે વૃત છે, કમળના ડોડાને સંરથાં સંસ્થીત વૃત છે, પુનમના પૂર્ણ ચંદ્રમાને સંરથાને સંસ્થીત વૃત છે, તે એક લાખ જ્ઞેજન લાંગપણે, પદ્મોગપણે છે ત્રણલાખ સોળહત્તર ખસેં સતાવીસ જ્ઞેજન ત્રણ ગાંઠ એકસો સતાવીસ ધનુષ ને સાડતેર આંગુલ કાંઈક પ્રાથેરો ફરેતો પરિધિપણે છે. એ જંજીરીપની પરિધિને કાષ્ટ દેવના મહાવિક્રિતો ધણી જાવત્ માદાભાઅનો ધણી, મોટા જેનો ગદિમા છે, મોટું જેનું બળ છે. મોટું જેનું ઐશ્વર્ય છે. મોટું જેનું સુખ છે, (ખીમ ફટકાક આશ્ચર્ય કહે છે જે મોટાં છે મન હરિયો જેનાં એવી જેની અર્થિસ શક્તિ છે એવો દેવતા) તે ત્રણવાર આંખ મીચીતે કંધારીએ તેટલી વારમાં એકવીસ વાર ફરીને પાછો વળીઆવે તે દેવતા તેહવી ઉત્કૃષ્ટી, ઉતાવળી, ચપળ-પણે, સીધપણે, જ્યણાગનિયે, કૃધ્વતગતિયે, સીધગતિયે, ચંડાગતિયે, દેવતા સંબંધી દેવતાની ગતિયે આલતે આલતે થકે જ્ઞાન્યથી એક અહોરાત્ર, એ અહોરાત્ર, ત્રણ અહોરાત્ર પર્વત ને ઉત્કૃષ્ટ ૭ માસ પર્વત આલે સારે ફેધક નરકાવાસનો પાર આવે ને કાષ્ટક નરકાવાસનો પાર આવે નહીં. એવડા મોટા છે. એમ હે જ્ઞાનમ સાતમી નરક પર્વત જ્ઞાન્યું. પણ એટલો વિશેષ જે સાતમી નરકે કાષ્ટક નરકાવાસનો પર પામીએ અને કાષ્ટક નરકાવાસનો પાર ન પામીએ (કેમકે સાતમી નરકે વચસો અપગણાણુ નરકાવાસો અતીકમી જ્ઞાન લધુ માટે. ને જાડીના ચાર ૭ મામે પણ વનિકમી શકે નહીં એવડા મોટા છે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નરકાવાસા ગી વરનુતા છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, સર્વ વચ્ચરતનમય છે તે નરકાવાસને વિષે ધણા છવ ને કુદગળ ઉપામે છે, ત્રિકામે છે, ગવે છે, ઉપજે છે; એ નરકાવાસા દગ્ધપણે સગવળા છે. ને પર્વાથી વર્ષને પર્વાયે, સપ્તને પર્વાયે, ગમે પર્વાયે, ગપરને પર્વાયે અસાગવળા છે. એમ ભગત્ સાતમી નરક પર્વત જ્ઞાન્યું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીને વિષે નારદી કષ્ટ રત્નિમાંથી આતી ઉપજે મું

અમંત્રીમાંથી ઉપરે? કે પંખીમાંથી ઉપરે? કે જાજરગર્મમાંથી ઉપરે, કે પરીમર્મમાંથી ઉપરે, મનુષ્યમાંથી ઉપરે? કે સર્પમાંથી ઉપરે, કે સ્ત્રીમાંથી ઉપરે, કે પ્રાણીમાંથી ઉપરે?

ઉત્તર—હે ગાનમ, અસંગી નિર્વગમાંથી ઉપરે જ્યત્ માણસા ને મનુષ્યમાંથી પલુ ઉપરે.

એમ એણે અભિધાને સાને નરકે ઉપજવાની બે માયા છે તેનો અર્થ કહે છે.

પહેલી નરકે અસંગી નિર્વગ જાય. બીજી નરકે મુખી પરીસર્પ જૂઝવર સર્પ જાય. ત્રીજી નરકે મુખી પંખી જાય. ચોથી નરકે મુખી સર્પ પ્રમુખ મળવર જાય. પાંચમી નરકે મુખી ઉરપરસર્પ જાય. છઠી નરકે મુખી સ્ત્રી જાય. અને સાતમી નરકે મુખી મઠ જળવર ને મનુષ્ય જાય.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીને વિષે એક સમે કેટલા નારકી ઉપરે?

ઉત્તર—હે ગાનમ, જ્ઞાનથી એક, બે, ત્રણ. ને ઉત્કૃષ્ટ સંખ્યાના પલુ ઉપરે ને અસંખ્યાના પલુ ઉપરે. એમ જ્યત્ સાતમી નરકે પર્વત જળબુંડ.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નારકી સમયે સમયે એકેકે કાલનાંયકાં કેટલે કાલે કાલી રહીએ?

ઉત્તર—હે ગાનમ, એ રત્નપ્રભાના નારકી અસંખ્યાના છે. તે સમયે સમયે એકેકે કાલનાં યકાં અસંખ્યાતી ઉત્સર્પિણિ, અવસર્પિણિએ, કાલી ન રહીએ એટલા નારકી છે (એ અસત કલ્પના દેખાડી છે પણ કેલેછ અપહર્ષા નથી.) એમ જ્યત્ સાતમી પર્વત જળબુંડ.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીએ નારકીના શરીરની કેવડી અવગાહના (ઉચ્ચ) છે?

ઉત્તર—હે ગાનમ, તેના શરીરની અવગાહના બે પ્રકારની છે. એક ભવધારણીક શરીર ને બીજી ઉત્તર વૈદીય શરીર. તેમાં ભવધારણીક શરીરની અવગાહના જ્ઞાનથી આંશુલને અસંખ્યાનમે ભાગે છે ને ઉત્કૃષ્ટો સાત ધનુષ ત્રણ દાય છ આંશુલની છે. ને જે ઉત્તર વૈદીય શરીર તેની અવગાહના જ્ઞાનથી આંશુલને સંખ્યાનમે ભાગે ને ઉત્કૃષ્ટપણે પનર ધનુષને અઢી દાયની છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બીજી નરકે નારકીના શરીરની અવગાહના કેવડી છે?

ઉત્તર—હે ગાનમ, તેના ભવધારણી શરીરની અવગાહના જ્ઞાનથી આંશુલને અસંખ્યાનમે ભાગે ને ઉત્કૃષ્ટપણે પનર ધનુષ ને અઢી દાયની છે. ને ઉત્તર વૈદીય જ્ઞાનથી આંશુલને સંખ્યાનમે ભાગે ને ઉત્કૃષ્ટપણે એકત્રીસ ધનુષ ને એક દાયની છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ત્રીજી નરકે નારકીના શરીરની અવગાહના કેવડી છે?

ઉત્તર—હે ગાનમ, ભવધારણી શરીર જ્ઞાનથી આંશુલને અસંખ્યાનમે ભાગ ને ઉત્કૃષ્ટપણે એકત્રીસ ધનુષ ને એક દાય ને ઉત્તર વૈદીય જ્ઞાનથી આંશુલ ને બે દાયની છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ચોથી નરકે નારકીના શરીરની અવગાહના કેવડી છે?

ઉત્તર—હે ગાતમ, ભવધારણી જ્ઞાન્ય આંશુલને અસંખ્યાતમે ભાગે ને ઉત્કૃષ્ટપણે આસક ધનુષ ભે દાય, ને ઉત્તર વૈકીય જ્ઞાન્ય આંશુલને સંખ્યાતમે ભાગે ને ઉત્કૃષ્ટપણે એકસો પચવીસ ધનુષની છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પાંચમી નરકના નારકીના શરીરની અવગાહના કેવડી છે ?

ઉત્તર—હે ગાતમ, ભવધારણી જ્ઞાન્ય આંશુલને અસંખ્યાતમે ભાગ ને ઉત્કૃષ્ટ એકસો પચવીસ ધનુષ, ને ઉત્તર વૈકીય જ્ઞાન્ય આંશુલને સંખ્યાતમે ભાગ ને ઉત્કૃષ્ટ અઠીસો ધનુષની છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, છઠી નરકના નારકીના શરીરની અવગાહના કેવડી છે ?

ઉત્તર—હે ગાતમ, ભવધારણી જ્ઞાન્ય આંશુલને અસંખ્યાતમે ભાગ ને ઉત્કૃષ્ટપણે અઠી સો ધનુષ ને ઉત્તર વૈકીય જ્ઞાન્ય આંશુલને સંખ્યાતમે ભાગ ને ઉત્કૃષ્ટપણે પાંચસે ધનુષની છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સાતમી નરકના નારકીના શરીરની અવગાહના કેવડી છે ?

ઉત્તર—હે ગાતમ, ભવધારણી શરીરની અવગાહના જ્ઞાન્યથી આંશુલને અસંખ્યાતમે ભાગે. (ઉપજતી વેળાએ.) ને ઉત્કૃષ્ટપણે પાંચસો ધનુષની. ને ઉત્તર વૈકીય શરીરની અવગાહના જ્ઞાન્ય આંશુલને સંખ્યાતમે ભાગે. (કરતી વેળાએ.) ને ઉત્કૃષ્ટપણે એક હજાર ધનુષની છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નારકીના શરીર કયા સંઘવણુનાં છે ?

ઉત્તર—હે ગાતમ, ૭ સંઘવણુકથી રહીત છે, એટલે અસંઘવણી છે. કેમકે હાડ, રશ્મી, નસાળળ નથી, તે કારણે સંઘવણુ નથી. તે જે પુદ્ગળ અનીષ્ટ જ્યત્ અમનોમ તે તેહના શરીર સંઘાતપણે પરણુમે છે. એમ જ્યત્ સાતમી નરક પર્યંત જાણું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નારકીના શરીર કયે સંસ્થાને છે ?

ઉત્તર—હે ગાતમ, તેના શરીર બે પ્રકાર છે. એક ભવધારણી શરીર, ને બીજા ઉત્તર વૈકીય શરીર. તેમાં જે ભવધારણી શરીર તે હુંડ સંસ્થાને છે. ને ઉત્તર વૈકીય શરીર તે પણ હુંડ સંસ્થાને છે. એમ જ્યત્ સાતમી નરક પર્યંત જાણું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીનાં નારકીનાં શરીર કેવે વર્ણુ છે ?

ઉત્તર—હે ગાતમ, કાળા છે કાળીજ પ્રભા છે. જ્યત્ ઉત્કૃષ્ટે કાળે વર્ણુ છે. એમ જ્યત્ સાતમી નરક પર્યંત જાણું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નારકીના શરીરને કેવો ગંધ છે ?

ઉત્તર—હે ગાતમ, તે યથા દૃશ્યે કદે છે. જેદવા સર્પનાં મઝાં. એમ જ્યત્ પુરંપરે નરકાવાસીની દુર્ગંધ કદી તેમ વર્ણુન કરવે. એમ જ્યત્ સાતમી નરક પર્યંત જાણું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નારકીના શરીર કેવે રસ છે ?

ઉત્તર—હે ગાતમ, કાઠી શરીરની અમટી છે, માટી કાંત છે, કાઠીજ રસ છે. જેદવો

અંગત કાષ્ટ હોય તેવી સરીરની આમશીનો સ્વર્ગ છે. એમ જાણી સાતમી નરક પર્વત જાણવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નારકાને કેવા પુદ્ગળ સ્વામીસ્વાકષરણે પરણ્યો છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જે પુદ્ગળ અનિષ્ટ જાણી અમોગ છે, તે પુદ્ગળ નારકાને આમોશ્ય પળે પરણ્યો છે. એમ જાણી સાતમી નરક પર્વત જાણવું. વળી આતે નરકે આદ્યાર્થ પુદ્ગળ પણ એમજ જાણવાં.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નારકાને કેટલી લેસ્યા છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એક કાષોત લેસ્યા છે. એમ ચક્રપ્રભા બીજી નરકે પણ એક કાષોત લેસ્યા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ત્રીજી વાણુપ્રભાએ કેટલી લેસ્યા છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, બે લેસ્યા છે. નીચ લેસ્યા ૧, ને કાષોત લેસ્યા ૨. તેમાં જે કાષોત લેસ્યાના ધણી નારકા તે જાણ છે ને નીચ લેસ્યાના ધણી નારકા તે ઘોઝ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ચોથી પંકમપ્રભા નરકના નારકાને કેટલી લેસ્યા છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એક નીચ લેસ્યા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પાંચમી ધુમપ્રભા નરકના નારકાને કેટલી લેસ્યા છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને બે લેસ્યા છે. કૃશ લેસ્યા ૧, ને નીચ લેસ્યા ૨. તેમાં જે નીચ લેસ્યાના ધણી નારકા તે જાણ છે ને કૃશ લેસ્યાના ધણી નારકા તે ઘોઝ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, છઠી નમપ્રભા નરકના નારકાને કેટલી લેસ્યા છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એક કૃશ લેસ્યા છે, ને સાતમી નરકે પરમ કૃશ લેસ્યા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નારકા શું સમ્યક્ત્વ ડહી છે? કે મિથ્યાત્વ ડહી છે? કે સમમિથ્યાત્વ ડહી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સમ્યક્ત્વ ડહી પણ છે, મિથ્યાત્વ ડહી પણ છે, ને સમમિથ્યાત્વ ડહી પણ છે. એમ જાણી સાતમી નરક પર્વત જાણવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નારકા શું જાણી છે, કે અજાણી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જાણી પણ છે, ને અજાણી પણ છે. તેમાં જે જાણી છે તે નિષ્કે ત્રણ જાણના ધણી છે. મનિજ્ઞાન ૧, જ્ઞાનજ્ઞાન ૨, ને અવધજ્ઞાન ૩, ને જે અજાણી છે તેમાં કેટલાએક બે અજાણના ધણી છે, ને કેટલાએક ત્રણ અજાણના ધણી છે. વળી તેમાં જે બે અજાણના ધણી છે તે નિષ્કે મનિઅજ્ઞાન ને જ્ઞાનઅજ્ઞાનના ધણી છે. ને જે ત્રણ અજાણના ધણી છે તે નિષ્કે મનિઅજ્ઞાન, જ્ઞાનઅજ્ઞાન ને વિજ્ઞાન જાણના ધણી છે. (જે બે અજાણ જ્યાં તે પહેલી નરકે સમુર્જિત નિષ્કે ઉપર ને લાગી કુત્યું, કેમકે તેને ઉપરની વેળાએ અપર્યાપ્ત જાણે અજાણ હોય, પછે પર્વામા યજ્ઞ પછી નિષ્કે ત્રણે અજાણ જાણે) ને જ્યાં ૭ નરકે જાણી જાણ છે ને અજાણી જાણ છે તેમાં જે જાણી છે તે નિયમા ત્રણ

જ્ઞાનના ધણી છે, ને જે અજ્ઞાની છે તે ત્રણ અજ્ઞાનના ધણી છે. (આંત્રી ત્રણ અજ્ઞાન કહ્યાં તેનું કારણ એ જે પહેલી નરક સુધીજ સમુદ્ધિમ ઉપજે. કોય નરકે ઉપજે તહીં તે માટે જાણ્યું).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નારકી, શું મનજોગી છે? કે વચનજોગી છે? કે કાવજોગી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, મનજોગી છે, વચનજોગી છે, ને કાવજોગી પણ છે. એમ જાણત સાતમી નરક પર્યંત જાણ્યું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નારકી શું સાકારોપયોગી છે, કે અનાકારોપયોગી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સાકારોપયોગી પણ છે, ને અનાકારોપયોગી પણ છે. એમ જાણત સાતમી નરક પર્યંત જાણ્યું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નારકી અવધસાને કરી કેટલું ક્ષેત્ર જાણે, ને દેખે? એમ જાણત સાતમી નરકના નારકી અવધસાને કેટલું ક્ષેત્ર જાણે, ને દેખે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, રત્નપ્રભા પહેલી નરકના નારકી જઘન્યથી સામગ્રણ ગાઉ ને ઉત્કૃષ્ટ સાર ગાઉ અવધીસાને કરી જાણે, ને દેખે. બીજી સદરપ્રભાએ જઘન્યથી ત્રણ ગાઉ ને ઉત્કૃષ્ટ સામગ્રણ ગાઉ. એમ એણે અશિપ્રાયે નરક નરકપ્રતે અર્ધ અર્ધ ગાઉ જોણું કરતાં ત્રીજી નરકે જઘન્યથી અઢી ગાઉ ને ઉત્કૃષ્ટ ત્રણ ગાઉ. ચોથી નરકે જઘન્યથી બે ગાઉ ને ઉત્કૃષ્ટ અઢી ગાઉ. પાંચમી નરકે જઘન્યથી દોઢ ગાઉ ને ઉત્કૃષ્ટ બે ગાઉ. છઠી નરકે જઘન્ય એક ગાઉ ને ઉત્કૃષ્ટ દોઢ ગાઉ. સાતમી નરકે જઘન્યથી અર્ધ ગાઉ ને ઉત્કૃષ્ટ એક ગાઉ. નારકી અવધસાને જાણે, ને દેખે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નારકીને કેટલી સમુદ્ધાત છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને ચાર સમુદ્ધાત છે. વેદના સમુદ્ધાત ૧, કાપ્ય સમુદ્ધાત ૨, મારણાનિક સમુદ્ધાત ૩, ને વૈદીય સમુદ્ધાત ૪. એમ જાણત સાતમી નરક પર્યંત જાણ્યું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નારકી કહેલીક જૂખ, તરસ ભોગવતાધકા વિચરે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એકે રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નારકીના મુખને વિષે અરદ્ધભાવ ઇષ્ટિ કરી સર્વ સમુદ્ધાત પાણી ને સર્વ પુદ્ગલ ધાન પ્રમુખ પ્રસંપે (ધાતે) તોપણ નિમ્બે તે રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નારકી તમ ન યાવ (પ્રાપે નહીં) એટલે તેની જૂખ ભાગે નહીં ને તૃપ્તિ પણ ભાગે નહીં એવી તે રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નારકી કુધાને પીપાસા ભોગવે છે. એમ હે જ્ઞાતમ જાણત સાતમી નરક પર્યંત જાણ્યું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નારકી વૈદીય સરીરે શું એક રૂપ વંદુવે, કે પણા રૂપ વંદુવે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એક રૂપ પણ વંદુવે, ને પણા રૂપ પણ વંદુવે. તેમાં એક રૂપ વંદુવેત યો એક મોડું મુદ્ગમનુ રૂપ અથવા મુખડી, (પ્રદરણ વિશેષ) કરવત, ખડગ, સકિત,

(પ્રદરણ વિશેષ) હળ, ગદા, મુશળ, ચક્ર, નારાય, (પ્રદરણ વિશેષ) જરડી, તેમજ
(પ્રદરણ વિશેષ) ત્રિશૂળ, લાકડું, જ્યવત બીડમાળ. (આયુધ વિશેષ) ધ્વાજી ૩૫ વૈકુવે ને
ધણા૩૫ વૈકુવનો ચક્રો. મુદ્દગળના ૩૫ વૈકુવે જ્યવત બીડમાળ પ્રમુખના ૩૫ વૈકુવે. ૧૩
તે પણ સંખ્યાના૩૫ વૈકુવે. પણ અસંખ્યાતા ૩૫ વૈકુવે નહીં. તે પણ સંખંધ કરે ૧૩
અસંખંધ કરે નહીં. તે પણ સરખાંજ કરે પણ અણસરખાં કરે નહીં. એકા ૩૫
વૈકુવે, વૈકુવીને માહિમાદે એકળીજની કાયાને વેદના ઉદ્દરે. તે વેદના ઉગલી, ધણી
આકરી, કંકસ, કટુક, બીડામણી, નિકુર, ચંડ, તિર કુખદાષ, દુર્ગમ, વિપમ, કુખે સરીપ-
સવા (ખમવા) જ્ઞેય વેદના ઉદ્દરે. એમ જ્યવત ધુમપ્રભા પાંચમી નરક પવંત માણ-
(પ્રદરણ કૃત વેદના પાંચજ પૃથી લગે છે તે માટે.) ને છડી, સાનમી નરો, નાકી
માહિમાદે ધણીજ મોટે ૩૫ે તોહના કંથુયાના ૩૫ વજ્જના મુખ છે જેના એકવા કંથુય
જેકવા જાણા મધ્યે કીડા જાપજે છે તે પ્રમાણે વૈકુવે, વૈકુવીને એકળીજની કાયા માં
મુકે ત્યારે તે કંથુયા શરીરની ત્વચા (ચામડી) વગેરે ભક્ષણ કરતાં ચક્રો, પોતાને પ્રાકે
ચાલનાંચક્રો, નારડીના શરીરમધ્યે પ્રવેશ કરનાંચક્રો. શરીરને વિષે ઉગળી જ્યવત કુખે
અદીવાસવા જ્ઞેય વેદના ઉદ્દરે છે.

પ્રશ્ન-૬ ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નારકી, શું જ્ઞાનવેદના વેદ છે, કે ઉપદેશ
વેદ છે, કે યોગોપદેશ વેદના વેદ છે ?

ઉત્તર—તે નાનમ, મીનવેના વેદના નથી કેવળ એક ઉંબુવેદના વેદ છે. ૪૫ મિના
વેદના વેદના નથી (મીનોએ વેદના તો મુખાકારી છે. માટે તે નારાજને દેખ નથી)
એમ જવાબ આપ્યા પછી નરક મુખી ઉંબુવેદના જવાબી

પ્રશ્ન—તે બચાવ, ફાંસી પદ્ધતિના તાકી સીત, ઉપા, ને મીનો'તે તેમાં મ

ઉત્તર - તે ને તમ, નાન પેલા ૫૫ વેર છે ને ઉજ્જવેલા ૫૫ વેર છે, ૫૫ મિતિનું
પેલા પેલા નથી જા તેમા જે ઉજ્જવેલા વેર છે, તે જાત છે, ને જે સીવો
વેર છે તે નાની છે . . .

[illegible][illegible][illegible]

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નારકી કેવોક નરકનો ભય ભોગવતા થકા વીચરે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સાં નારકી નિત્યે અંધકારે કરી ધણું બીચે છે, પરમાધામીની જાંકિ ધણું તાસ ખામે છે, નિત્યે પરમાધામી તાસવે છે, નિત્યે દુએ કરી ઉદવેગવંત છે, નિત્યે ઉપદ્રવ્યવંત છે. નિત્યે પરમ અશુભ, અતુલ અનુવાંધ સહીત એહવો નરકનો ભય ભોગવતાં થકાં વીચરે છે. એમ જાવત સાતમી નરક પર્વત જાણું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સાતમી નરક પૃથ્વીયે પાંચ ઉત્કૃષ્ટા મહામોડા ને મોહોટા છે આશય (સ્થાનક) જેહના એહવા નરકાવાસા ક્રિયા છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, કાળ ૧, મહાકાળ ૨, રોશક ૩, મહારોશક ૪, ને અપયકાણુ ૫. તેમાં પાંચ માહાપુરય એહ ભવે ઉત્કૃષ્ટા મન, વચન, ક્રાયાના અર્થાદંક, અનર્થાદંકના સંજોગ મેળાને પાપ કર્મ કરી કાળને વખતે કાળ કરી એટલે આયુધ્ય પુરં થવા પછી મરીને અપયકાણુ નરકાવાસે નારકીપણે ઉપના, તેના નામ કહે છે. રામ (જમદગ્ની તાપસ પુત્ર) જેને ક્રશ્નરામ કહે છે ૧, દશયુ (અપરનામા દત્ત લક્ષ્મીના પુત્ર) ૨, વસુરામ ૩, (જે અધર સીંહાસને ખેસતો તે) સુભ્રમ ચક્રાર્તિ. (કારવ જોતમે ઉપનો) ૪, જ્ઞાનદત્ત (સુસણીના પુત્ર.) ૫, એ પાંચ જીવ સાં નારકી થવા છે. તે કાળે વરજું કાળીજ આભા (પ્રભા) જાવત ઉત્કૃષ્ટે કાળે વર્ણે છે. તે નારકી સાં ઉજળી, વિપુજ, ઘણી જાવત દુએ અહીયાસવા (ખમવા) જેઅ એવી વેદના વેદ છે.

૪૦. પાંચ મહાપુરુષોની કથા.

હવે પાંચ મોડા પુરુષ (મહાપુરુષ લોકીક પક્ષના જાણુવા) અધોર પાપ કરીને સાતમી નરકે અપયકાણુ નામના નરકાવાસાને વિશે તેત્રીસ સામરોપમને આવખે નારકીપણે ઉપના, તે કાણુ અને કેવા કર્મઅર્થી ઉપના, તેનું કુંક જ્યાન આ પ્રસંગે જાણુવામાટે કથારૂપે યોગ્ય ધારી (કથાને આધારે) કહેવામાં આવે છે. તેમાં ક્રશ્નરામ અને સુભ્રમનો સંબંધ પરસ્પર ભેજો હોવાથી જાનેની સાથે કથા કહે છે.

૧-૪ ક્રશ્નરામ તથા સુભ્રમની કથા.

પહેલા સાધર્મીનામા દેવતોડને વિશે જે મિત્ર દેવતા છે, તેમાં એકનું નામ વિસ્વાનર તે સમ્યક્વદંતિ દેવ છે. અને બીજે ધનવંતર દેવ તે મિથ્યાત્વી તાપસનો ભક્ત છે. તે બંને મિત્રો સામસામી ધર્મચર્ચા કરતાં એકએકનો ધર્મ વખાણે છે. એમ કરતાં એકદા સમયે બેઉ દેવોએ એવો દરાવ ક્યો જે આપણે બેઉ ધર્મના ગુરુઓની પરીક્ષા કરીએ! એમ નમો એક મનના થઈ પરિક્ષા કરવા તે બંને દેવતા મનુષ્ય લોકને વિશે આજ્ઞા. એવે જવસરે મિથ્યાજ્ઞાનમરીનો સ્વામી પદ્મરથ નામે રાજા પોતાનું રાજ્ય ઝોટી થી તામ્સપુરજ સ્વામી પાસે દિક્ષા લેવાને અપાનમરીયે જાવ છે. તે ભાવ ચારીનીયાને દેખી જીની સમ્યક્વદંતિ દેવતા, મિથ્યાન્તિ દેવતાને કહે જે, જીવ ધર્મની મહત્તા જોતી દેવ તો પહેલી

મારું પાપ ધણું છે, એ વાત તપસ્વીએ સહ કરી માની, ને તે દેવતા પોતાના સ્થાનકે
યા. અને મિથ્યાત્વી દેવતા હોતો તે પણ સમ્મકત્વ પામી જૈની થયો. હવે છતાં જન્મદત્તી
પસ પખીના ગુખની વાત સાગી માની મનમાંથી વિચાર્યું જે એક સ્ત્રી પરણી પુત્ર
પ્રાપ્તિનું તો મુશ્કેલી ગતિ થાય. એમ ચીતવતીને કોઈ નગરને વિષે જીતકર્તુ રાજા છે તેની
સે આવીને કહે જે મુશ્કેલી એક કન્યા આપો. સારે રાજા કહે માહરે એકસો બેડીઓ
તે માંહેથી જે તમને ઇચ્છે તેને લઈ જાવ. એમ સાંભળી તાપસ રાજાના અંતઃપુરમાં
ત્યાં કન્યાઓ બેડી છે ત્યાં ગયો; સારે તેની જટા તથા મગમગીન શરીર દેખી સઘળી
કન્યાઓ યુગ્મ. તેથી તાપસને ઘણો ક્રોધ થયો તેથી તપને બળે સઘળી કન્યાઓને
કુબડી કરી રીસ ચડાવી પાછો વળ્યો. એવામાં રાજાના મહેલ પાસે એક કન્યા રમતી
ગી. તેને બીજે (ફળ) દેખાડ્યું તે લેવા તેણીએ લાંબો હાથ કર્યો. સારે તાપસે રાજાને
કહ્યું આ કન્યા મુશ્કેલી ઇચ્છે છે એમ કહી ને કન્યાને લઈ ચાલ્યો. તે દેખી રાજા તેના
પ્રાપ્તિ બીહીને તેને એકદમ ગાયો તથા દાસદાસી સહિત તે કન્યા પરણાવી. સારે
તે તાપસે પેલી સો કન્યા જે કુબડી કરી હતી તેને સારી કુબડી. સારપત્રી તે તાપસ
પોતાના સઘળા તપ ગુમાવીને તે રેણુકા નામની કન્યાને લેઈ વનમાંથી ગયો, ત્યાં અડવસો
કરી રહ્યો. અને ત્યાંજ તે જાગ્રકન્યાને પાળીપોળી મોટી કરી. જોવન અવસ્થા પામી
સારે પ્રથમ ઋતુરનાનને અવસરે તે કન્યાને કહે સાંભળ, હું તને એક ચર મંત્રીને આપું
તે ખાતે તેથી કરીને તાહરે એક બ્રાહ્મણ પુત્ર થશે? સારે રેણુકા બોલી સ્વામી મને
બે ચર મંત્રીને આપો કે જેથી કરી એક બ્રાહ્મણ પુત્ર થાય ને એક ક્ષત્રિય પુત્ર થાય.
કેમકે એક ક્ષત્રીય મારી બેન અનંગસેના નામે છે તે હસ્તિનાપુરને વિષે અનંતવિર્ય
રાજાને પરણાવી છે તેહને આપીશ. સારે રેણુકાના કલાથી તાપસે બે ચર મંત્રી સાધીને
આપ્યા. પછી રેણુકાએ વિચાર્યું જે માહરે ક્ષત્રી શૂરવીર પુત્ર થાય તો આ વનવાસમાંથી
છુટું. માટે ક્ષત્રી ચર (ઔપાધ) હુંજ ખાઉં. એમ વિચારી ક્ષત્રીયર પોતે ખાધો અને
બ્રાહ્મણચર હોતો તે પોતાની બહેનને મોકલ્યો. તે અનંગસેનાએ ખાધો. હવે અનંગસેનાને
પુત્ર થયો. તેનું નામ કૃતવીર્ય આપ્યું અને રેણુકાને પુત્ર થયો તેનું નામ રામ એહવું
આપ્યું. અનુક્રમે મોવન અવસ્થા (રામ) પામ્યો. હવે એકદા સમયે તેના અડવસાને વિષે
એક વિદ્યાધર અતિસાર નામના રાગથી પીડ્યો થકો ત્યાં આવ્યો. રામે તેની સારસંભાળ
કરી ઔપાધિકે સારો કર્યો. સારે વિદ્યાધરે પ્રસન્ન થઈને રામને હરશુ નામે વિદ્યા આપી.
તે વિદ્યા રામે સાધી તેથી હરશી (કુદારો) પ્રગટ થઈ. તેથી હરશુરામ નામ પ્રસિદ્ધ થયું.
દેવ અધિષ્ઠિત કુદારાનું આવૃદ્ધ લેદને પ્રધિમાંદે હરે પણ એને કોઈ છત્રી શકે નહીં.
એકદા સમયે તે હરશુરામની મા રેણુકા પોતાની બેનને મળવા સાર હસ્તિનાપુરે ગઈ.
ત્યાં પોતાના બેનની અનંતવિર્ય રામ સાથે તેને સંબંધ થયો તેણે રેણુકાને બોલતી. ને
યકી આપ્તન રત્યું. અનુક્રમે પુત્ર જન્મ્યો. પછી તે રેણુકાને મદદની નામને પુત્ર સહિત
પોતાને આશ્રમે આણી તે વન હરશુરામે બંદણી તેથી તે પુત્ર સહિત પોતાની માને
મારી નોખી. તે વન અનંતવિર્ય રામને મદદી તેથી ત્યાં આવી તેના અડવસા લાંબી

[illegible]

એ પ્રથમ મહાપુરુષ ૧. ત્યારે સુબ્રમ્ણો ચક્રચત્તિ પદવીનો ઉદય થયો. જય જય શાન્દ. થયો. દેવતાએ કુલની વૃદ્ધિ કરી.

હવે ક્ષત્રી માર્ધના વેરથી સુબ્રમ્ણે એકવીસ વાર બ્રાહ્મણ રહીત પૃથ્વી કરી. ત્યાં બ્રાહ્મણને દેખે ત્યાં મારે. ચક્રને બળે કરી ૭ ખંડ સાંધ્યા. વળી લોભે કરીને પાતકાખંડના ભરતસેત્ર તેહના ૭ ખંડ સાધવા ચાલ્યો. અટાળીયા ગાઉનું ચર્મ રત્ન વિરતારી તે ઉપર ખેસી તથા તેના ઉપર કટકદળ ચણવી લગણુ સમુદ્ર તરવાને મુક્યું. તેવે સમે સમકાળે હજાર દેવતાએ ચર્મરત્ન મુકી દીધું તેણે કરી કટક સહીત સુબ્રમ્ણ ચક્રચત્તિ દરીયામાં ડુબી મુવો. મરીને પાપના ઉદય થઈ સાતમી નરકે ગયો. એ ચોથો મહાપુરુષ.

૨. દ્રઢાયુ (બીભુ' નામ દત્ત) ની કથા.

રમણીપુર શહેરમાં જીતશયુ રાજા રાજ્ય કરતો હતો. દત્ત નામના પુરોહિતને રાજાએ પ્રધાન પદવી આપી. કૃતર્ધન સ્વભાવવાળા દત્ત પ્રધાને સામંત મંડળને સ્વાધિન કરી રાજાને બંદીબાને નાંખ્યો. અને રાજ્યાસન ઉપર પોતે બેઠો. તેણે અનેક જીવોના સંહાર વાળો યજ્ઞ આરંભ્યો. એવા અવસરમાં કાળિકાચાર્ય નામના જ્ઞાનાચાર્ય તે શહેરમાં આવ્યા. આ કાળિકાચાર્ય તે દત્ત રાજાના સંસાર પક્ષના મામા હતા. માતાની પ્રેરણાથી તે દત્ત આચાર્ય પાસે આવ્યો. ઉદ્ધત સ્વભાવથી આચાર્યશીને યજ્ઞના ફળ સંબંધમાં પ્રશ્ન કર્યું. આચાર્યશ્રી વિચારવા લાગ્યા કે જેમાં નિરપરાધી અનેક જીવોનો સંહાર થાય તે ધર્મ હોય નહીં. અને તેનું ફળ નફમગિ સિવાય બીભુ' છે નહીં. આ રાજાને બોલું યજ્ઞનું ફળ નરકે કહીશ તો કોપાવમાન થશે તેમ રાજસત્તા સ્વાધીન હોવાથી તે મને પણ હેરાન કરશે. અને બીજી બાબુ બોલે યથાર્થિયત નથી કહેતો, તો મારા સત્યવ્રતનો લોપ થાય છે, અને જીનેશ્વરની આજ્ઞાનો જંગ થાય છે. આમ ઉલ્લસ (જાને) રીતે મને સંકટમાં આવવાનું છે, છતાં ભલે સત્ય બોલવાથી શરીરનો નાશ થતો હોય તો યાચ્યો ખબુ અસત્ય તો કહેવુંજ નહીં. કેમકે ક્ષણભંજુર સ્વભાવવાળા આ શરીરના સુખ માટે યા રક્ષણ માટે જેઓ પોતાના સત્યવ્રતને જલાંજલી આપે છે તે નરકાદિ ગતિમાં મહા ધીર શૈરવ વેદના સહન કરે છે. તેવા હતાભાગી જીવોનું જીવન આ દુનિયા ઉપર નકાચું છે એમ દ્રઢ નિશ્ચય કરી આચાર્યશ્રીએ કહ્યું કે—“હે દત્ત આવા જીવ દિ'સાવાળા યજ્ઞે કરનાર મરીને નરકે જાય છે.” આ શબ્દો સાંભળતાંજ દત્તના રોમેરોએ કોષ બ્યાપી ગયો તેથી આચાર્ય શ્રી ઉપર ગુન્હાકારના ટપ્પો કરી દત્ત ઉભો થયો, અને આક્રોશ કરતો થકો બોલ્યો કે તેની નિશાની શું? ત્યારે આચાર્યે ઉપયોગ મુકી કહ્યું કે—આજથી સાતમે દિવસે તું કુબીની મંદિ પચ્ચાવાક્રશ અને મરણ પાળીશ. ત્યારે દત્તે કહ્યું, તેની નિશાની શું? ત્યારે આચાર્યશ્રીએ કહ્યું કે—કુબિમાં પડ્યા પહેલાં તારા મોઢામાં વિદ્યોતો હડિ પડશે. એ સાંભળી દત્તને ભય લાગ્યો કે આચાર્યનું કહેવું સત્ય તો નહિ હોય? પછે દત્તે આચાર્યને ફરતી મોજી રાખી દત્ત ચાલ્યો ગયો. રાજમહેલમાં આવ્યો નગરમાં તમામ જગેથી અમુચી કડાવી કાઢીને નગરમાં આડે ફરવા દીધે નહિ. નગરની તમામ જગીન

થઈ તેણે સાગ માગ્યેનો રવીકાર કર્યો. ને અનુક્રમે શુભ અધ્યવસાયે આપુણ્ય પૂર્ણ કરી દેવગણિ પામ્યો.

રાત્રિ મરણ પામ્યા બાદ વશુ, રાત્રિ થયો. પર્વતક ઊપાધ્યાય પદ ઉપર આન્યો અને નારદ કાષ્ઠ ખીન્ને દેકાણે આસ્યો ગયો.

વગુરાજ સસ બોલતો હતો અને સસવાદી તરીકે તેની દુનિયામાં પ્રખ્યાતિ થઈ હતી. એક સ્વચ્છ રૂઢિક રત્નની શિલાનું આસન બનાવી તેના ઉપર સિંહાસન સ્થાપન કરી વગુરાજ સભામાં તે પર બેસતો હતો. લોકો અતિ સ્વચ્છતાને લઈને તે આસનને જોઈ શક્તા નહોતા તેથી સસના પ્રભાવે દેવો આ રાત્રિનું સિંહાસન આકાશમાં અધર રાખે છે એવી દુનિયામાં પ્રખ્યાતિને પામ્યો.

એક દિવસ નારદ પર્વતકને ઘેર આન્યો. સારે પર્વતક વેદ સંબંધી શિષ્યો આગળ બાળ્યા કરતો હતો, તેમાં જ્યાં અજ રાખે આન્યો સારે પર્વતકે બકરતિ હોમવા એવો અર્થ કર્યો. સારે નારદે કહ્યું ભાઈ તારી બૂલ થાય છે. કેમકે ગુરુએ અજ રાખે ત્રણ વરસની જુની ડાંગર (ક્રોધ દ્રોહિ.) કહી છે કેમકે “ન જાયતે इतिअजः” જે વાપી થઈ ફરીવાર ઉગે નહિ તે અજ કહેવાય. અજનો અર્થ બકરો પણ થાય છે છતાં આંહી તેનો ગૌણ અર્થ લેવાનો છે. ગુરુ ઉપદેશક હતા; શ્રુતિપણુ ધર્મ કથન કરનારી છે તો અજનો અર્થ બકરો લઈ આવો અનર્થ કરી ગુરુ અને શ્રુતિને તારે ફગિત કરવી જોતી નથી. એમ નારદે કહ્યું તેથી પોતાના વચન ઉપર શિષ્યોને અપ્રતિતી થશે તેમ જાણી પર્વતકે ગુરુએ થઈ કહ્યું કે—ખરો અર્થ બકરો છે. અને ગુરુએ પણ એમજ કહ્યું છે. આપણે તેનો નિર્ણય કરીએ. તેમાં સરત એટલી કે જે જુડો પડે તેની જીલ કાપવી. માટે આ અર્થ કરવામાં આપણે સહધ્યાથી વગુરાજ પ્રમાણ છે. નારદે પણ તેમ કરવા કબુલ કર્યું. એ વાતની ખબર પર્વતકની માતાને પડી. તેથી પર્વતકની માતાએ પર્વતકને ગુપ્તપણે તેને પણા સમગળ્યો કે બેટા મેં પણ તારા પિતાના મુખથી ત્રણ વરસની ડાંગર (સાળ) એ અર્થ સાંભળ્યો છે, માટે નારદ પાસે મારી માગ. કેમકે વગુરાજ સસ બોલશે. માટે આમાં તારા જીવનું જોખમ થશે. પર્વતકે કહ્યું મને તેમ થાઓ પણ હું તો હવે પાઉં ફરવાનો નથી.

પુત્ર રોહથી તેની મા વગુરાજ પાસે ગઈ. એકાંતમાં પુત્રનો તથા નારદનો સંવાદ કર્યો, અને તેણે કહી કરી મને તેમ થાય પણ ગુરુ પુત્રને પ્રાણિક્ષા આપવાનો આમદ કર્યો. વગુરાજ સસવાદી હતો તેથી પ્રથમ તો જુડો સાથે લરવા ધણી આનાકાની કરી પણ દાસિવ્યતાથી, સ્ત્રીના આમદથી અને ગુરુ પુત્રના રોહથી તેણે તે વાન અંગીકાર કરી. ખરેખર મોહથી મોહિત થયેલા જીવો હસોડીના અવસરે દ્વં રવી શક્તા નથી. તેમજ પોતાની ખ્યાતિનો પણ ખ્યાલ કરવા નથી. હવે વગુરાજએ દા પાડવાથી ખુદી થઈ ગુરુપતિ પેર ગઈ. પ્રાન.કાળમાં પર્વતક અને નારદ સખામાં આન્ય અને પાત્રપાત્રનો નિવાદ રવી સંભળાન્યો. તેથી સખાના લોકોએ કહ્યું મદારાજ (વગુરાજ) તમે સનવાદી

લાખનો મહેલ બનાવાતો બેઠનેજ તે કુમારના મરણ માટે આગાહી કરી રહ્યો હતો. જેથી કુમારના બચાવ માટે પોતાના મુકામની નજીકથી તે લાખના મહેલ મુખી જમીનમાં સળંગ ખોદાવી, અને તેનું બારણું તે મહેલમાં આવે તેમ કરી આડી એક શિલા (પથર) મુકાવી. અને પોતાના પુત્ર વરધનને તેનો મહિનગાર કર્યો. અને આવસરે (વખત આવે) કદ પડે તમારે અહીંથી નીકળી ચાલ્યા જવું. વિગેરે વિગેરે સમજાવ્યું. બ્રહ્મદત્ત કુમારનાં લગ્ન કરીને તરતજ આ મહેલમાં રહેવાને માતાએ તેને હુકમ કર્યો. સરજરવલાવી કુમાર માતાના આ હુકમ એકિતને સમજી રાક્યો નહોતો.

રાત્રી શાન્ત થઇ જેથી સર્વ માણસો નિદ્રાવશ થયા ત્યારે વહાણી પણ વેરણ માતાએ કુમાર વિધ્યમાન છતાં પોતાના વિધ્ય મુખરૂપ સ્વાર્થમાં ખામી આવતી જાણી વિધ્યની અંધીમાં આખા મહેલને ચારે બાજુથી આગ લગાડી. અહા! વિધ્યથી અંધ બનેલી માતા! આવા ચક્રવર્તિ જેવા પૂતરભને પણ મારતાં પાહું વાળી જોતી નથી, વિધ્ય શું ન કરે!! આવા કારણથીજ જ્ઞાતી પુરો આવા વિધ્યોને ઝેરની ઉપમા આપે છે એટલુંજ નહીં પણ જેમ બને તેમ તેનાથી મુક્ત થવા માટે હવેને બોધ આપે છે.

લગભગ કરતી અહીંની જાળજમાન જવાળાઓ ચારે બાજુ પ્રસરતી જોઇ કુંવર જાણે. વરધન તો જાગેતોજ હતો, આકુળઆકુળ થઇ આગ લાગવાનું કારણ અને તેનાથી બચવાનો ઉપાય કુમારે વરધનને પૂછ્યો. વરધનએ માતાનું અને દિર્ઘપૃષ્ઠ રાગનું અકાર્ય વિશેષ પ્રકારે સમજાવ્યું અને કહ્યું કે અત્યારે નાસી જાગી છુટવા સિવાય બીજાં એકંદ્ર ઉપાય રહ્યો નથી; કેમકે રાજ્ય દિર્ઘપૃષ્ઠે પોતાને સ્વાધીન કરી લીધું છે વિગેરે કુમારને સમજાવ્યું તે નાસી છુટવા માટે આડી શિલા આપેલી શુરંગ બતાવી. ત્યારે પાટુના પ્રદારથી બ્રહ્મદત્તે શિલા કઢી નાંખી અને ત્યાંથી બંને જણ ચાલ્યા ગયાં. પાછળથી દિર્ઘ-પૃષ્ઠને ખજાર પડતાં તપાસ થયેલે કશુંયે, વિગેરે થયેલી બીના તેનો મોટો રાસ તથા અ-રિત છે તેમાં છે. અહીં તો હુંકમાં એટલુંજ કે ત્યાંથી જાગી નીકળી અન્ય રાજ્યોમાં તથા જંગલોમાં ફરતા અને છુપા વેશમાં રહેતા. આ બ્રહ્મદત્ત કુમારે પુરવના સૂકન કર્મને લદને અનેક રાજકુમારિકાઓ અને મોટી રૂધિ એકી કરીને હવે દિર્ઘપૃષ્ઠ રાગને મુદમાં મારી પિતાના રાજનો માધિક થયો. અનુક્રમે ૭ ખંડ સાધી ચક્રવર્તિ રાગનું ગિરફ મારણ કર્યું.

ત્યારે બ્રહ્મદત્તને દિર્ઘપૃષ્ઠ રાગના લાયથી નાસી જવું પડ્યું હતું ત્યારે મુરકેલીના વખતમાં અત્રી એજગવામાં એક બ્રાહ્મણે તેને સદાય કરી હતી. જેથી બ્રહ્મદત્તે તેને કહ્યું હતું કે બ્રહ્મદત્ત ચક્રવર્તિ માઠી ઉપર બેઠા છે એમ તું સાંભળ ત્યારે તું મારી પાસે આવજે, એટલે હું તારે દારિદ્ર દુર કરીશ.

હવે ત્યારે બ્રહ્મદત્તે ચક્રવર્તિ રાગ થયાનું ગિરફ મારણ કર્યું એવા ખજાર એ બ્રાહ્મ-જને પડતાં તે બ્રહ્મદત્તને મળ્યો એટલે બ્રહ્મદત્તે તેને જે માગે તે આપવાનું વચન કર્યું ત્યારે તે બ્રાહ્મણે પોતાની સ્ત્રીની ચીજવસ્તુની નિરંતર જુદે જુદે ઘેર જોગળ કરતું અને

એ પાંચ મહાપુરોની કથા પૂર્ણ થઇ હવે ચાલતો વિષય (ભાષાંતર) શરૂ કરવામાં આવે છે.

૪૨ નારડીને ઉખ્લુ તથા સીતવેદના કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ઉખ્લુ વેદનાવાળા નારડી નરકને વિશે કેવીક ઉખ્લુવેદના ભોગવતાં થકાં વિચરે છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તે યથા દૃષ્ટિ કોષ્ઠક લુવારનો પુત્ર વધે કરી જીવાન બળવંત, રોગ રહીત સ્થિર છે હાથનો અગ્ર ભાગ, સ્થિર છે જોના હાથ, પગ, પાસાં, પુંડ, પેટ પ્રમુખ સુખાદિકે કરી સહીત છે. વળી ઉક્લંધવે, હાલવે, આલવે મર્દવાદિક ચુલ્લે કરી સમર્થ છે. તાલ વૃક્ષની પડે લાંબા સરળ દંડ બાંદ છે જેની પુષ્ટ માંસે સહીત વૃતાકારે તેના ખંભા છે. ચર્મેષ્ટક દૃઢવ્ય પુષ્ટીક સમાહત પુષ્ટ એહવા તેના ગોત્ર છે. પોતાના શરીરને બળે કરી સહીત ઉભાલવંત, પોતાના કાર્યને વિશે અવિચલે તે વિચલ્ય કરે નહિ. પોતાના કુળની વિદ્યાએ કરી મુક્ત કાર્યને વિશે ઉચ્ચમવંત નિપુણ, વિજ્ઞાનવંત કારીગરીને વિશે નિપુણ એહવા લોહકાર. એક મોટો લોહ (લોહા) નો પીંડ પાણીના ધડા જેવડો લીએ લઇને તેહને અગ્ની મધ્યે ધચાવે વારંવાર ધલ્લે કરીને દીપે વારંવાર વળી તપાવે. વારંવાર તેહને ચુલ્લું કરે, વારંવાર એક અહોરાત્ર, (રાત દિવસ) એ અહોરાત્ર, ત્રણ અહોરાત્ર. એમ ઉત્કૃષ્ટ પત્તર અહોરાત્ર પર્યંત તે લોહના ગોળાને ધલ્લે કરી દીપે, ત્યારપછી તે લોહનો ગોળો સીતળ થાય, ત્યારે તેહને સાંસે આલીને. હવે અણુછતે ભાવે દ્રહાંત દેખાડે છે. તે ઉખ્લુ વેદનાવાળી નરક મધ્યે તે લોહનો ગોળો ધાલે. ધાલીને તે લોહકાર પુરવ મનમાં એમ ચીનવે જે હું એ ગોળો ગેબોનમેષ પછી (નરકે જોતાં) નરક મધ્યેથી પાછો કાઢીશ, એમ ચીનવીને પાછો કાઢવા વાછતો તે ગોળાને ભાંજતો દેખે. તે ગોળો માંખણની પડે ગળતો દેખે. તે ગોળો ભસ્મ થાય પણ પાછે ત્સાને ગોળો કાઢવાને ઉચ્ચ કરી શકે નહીં, અથવા તે ગોળાને અણુગળતોથકો કાઢવા, અથવા તે ગોળાને ભસ્મ થયા વિના પાછો કાઢી શકે નહીં. એહવી નરક મધ્યે ઉખ્લુવેદના છે.

વળી એજ દ્રહાંત રૂપદ્રવ્યુ માટે બીજો દ્રહાંત દેખાડે છે તે યથા દ્રહાંતે કોષ્ઠક મદવંત દાથી (બીજુ નામ દ્વીપ તથા કુજર) તે દાથી સાડ વર્ષનો હોય તે પ્રથમ સરદ શુ કાળ સમયે એટલે કાર્તિક માસે અથવા ચર્મ છેલી ગીર્માશુ તે જેટ માસ સમયે ઉખ્લુ સુપાદિકે કારણે પીડયોથકો, તૃપાએ પીડયોથકો, દવની અગ્ની જ્વાળાએ પીડયોથકો, ક્રુધાએ પીડયોથકો, આક્રોધ યયોથકો, દુર્બળ કીલામના પાંચોથકો, એક મોટી પુષ્ટરણી વાગને દેખે. તે વાવ કેદવી છે, તો કે મોખૂણી સુખે પ્રવેશ કરવા જોએ છે, સમતીર છે. અનુક્રમે શુભ મનોદર છે. તે વાગને વિશે સુગ્ધન પ્રવેશ છે, ને ગંબીર સ્થાનગ પાણી છે. વળી કમળને પડે દાંડી છે તથા પદ્મપત્રે તથા કમળનાલે કરી ધણુ ઉત્પલ તથા અંદ્ર વિકાસી કમળ નલીન, સુખગનામા કમળ, ગાગપીકનામા કમળ, પુંડરીક કમળ, સો પાંખરીના કમળ, દગ્ગર પાંખરીના કમળ દન્યદિક તેના કેસર ને કુલ તેણે કરી શોભિત

એ મેરોમ કસાનમાંથી તેનું વચન મળ્યું. મારાંને તે સીકાનું તેમાં પડેલું થવડું
વારો અચાનક મારાંનિમે પેતાનોજ એ આજ્ઞા મારાંને પડી રહેલું થવડું
પારસાલી. પડેનું જાતનું તક તોળી કે જે જે વચન તમે કહેલો તેજ જેવન મને
આપો. રાત્રીએ પાનું મથાનગ્યા કે મારાંનિનું જેવન તોળેને પમે નહીં મને દે
આપાન નું પોડી કે. તે છતાં જાતનું તેનું કહેનું માન્યું નહીં ને ઉપડું મેડું મેડું
આપડું બોળન જે મારાં આપી રાકેને. નહીં તે પોળું રાં આપમે એમ કહેલી રાજી
નિષપામે તેના કુટુંબને પેતાનું જેવન કહેનું આ બોળન કરવાથી તે મારાંનું કુટુંબ
નિષપાથી એટલું જાણું આપડાં માં મળું કે મંગામથનો પિતાર પળ ન રહેલું વિષય
લખેટ મદ આપસ આપમમાં નિદેન, પુત્રા અને માતા માથે પળ અધિકાર કરે, અને
તે બોળનના નિવ નિસામાં તેઓને પ્રથમ આખી મનો વિરંજના થઈ.

પ્રાતઃકાળ થયો, બોળનનો નિગો યાંન થયો, સારે જાતનું પડેલું સરમથો તે
પેતાની જાનને પ્રિકારવા સાંગે આકાર્યો: પશ્ચાત્તપ કરવા સાંગે, અને કોળે કુખ
દેખાડું કે કેમ તેની તેને બારે ચીંતા થઈ. તેમાં તેને રાત્રી ઉપર વિશેષ ધ્યાન થઈ
આવ્યો. કે રાત્રીએ મને જાણી જોઈનેજ આમ હેરાન કર્યો છે, મારે આ રાત્રીનું વેર
દું મને તે પ્રકારે વાળું, એવા ધ્યાનથી તે સંતોષી નીકળી જાંમથમાં ગયો. ત્યાં કોઈ
બકરાં ચારનાર ભરવાડ મળ્યો: તે ભરવાડ હાલેથી દત્તો, બેઠાં બેઠાં જે પાંદડાંપર હાં
કરી કાંકરી ફેંકતો તેને તે ચીંતી નાખ્યો. આ ભરવાડને જોઈ પેતાના મનોરથે સિદ્ધ થઈ
જાણી ભરવાડને થોડક પૈસા આપવા કરી, રાત્રીની આંખો ફોડી નાંખવાનો તે જાદુએ
નિષપ કર્યો. પછી ભરવાડને સાથે લઈ તે નગરમાં આવ્યો. રાત્રીની રજાની નીકળી
એટલે દરથી જાલજો રાત્રીને જાન્યો કે આની આંખો ફોડી નાંખ. તત્કાળ ભરવાડે
લક્ષ રાખી તેણે જોઈથી બે કાંકરી સાથે ફેંકી તેથી રાત્રીની બંને આંખો ફડી થઈ.
રાત્રીના માલુસોએ તે ભરવાડને પકડી લીધા. અને માર મારી મનાવતાં જાલજો
શિખવવાથી પોતે આ કાર્ય કર્યું છે એમ તેણે માની લીધું. રાત્રીના કોષનો પાર રહે
નહીં અદા! દુનિયામાં માલુસો કેવા દુનસ છે. કે જેના ઉપર ઉપકાર કર્યો તેના તરફથી
અપકાર કરાયો!! તેથી રાત્રીએ જાલજોના આખા કુટુંબને મારી નાંખાવું પણ તેણે
કોષ દાંન થયો નહિ. તેથી અચાનકથી અધ થયેલા તે રાત્રીએ કોષ માની ઉપર ગયો.
અને જાલજોની આંખો ફોડીને એક યાગ ભરી અને નિરંતર આપો કે જેને મેં
મસગીને હું મારું વેર વાળી કોષ સમાવું.

એ પ્રમ.જે પ્રધાનોને કહ્યું તેજ મારક થોડા દિવસ તો આવ્યું પણ સમજી પ્રધાનોને
તેમ મનું અટકાવી સ્વેચ્છામુક નામનાં કુટુંબ (ગુહા) મંગાવ્યા જે આંખના જેવ
ચીકારવાળા અને આકારના હોય છે તેનો યાગ કરી રાત્રીને નિરંતર આપવા સાંગે
રાત્રી તે મસગીને પેતાને કૃતાર્થ માનવા સાંગે આવી રીતના લખંકર રાંદ પરિણામમાં
રાત્રીએ પેતાના અ.યુષ્મતા અવસ્થા નેજા વર્ષ પૂરાં કર્યા અને સર્વ સાનમે વર્ષનું
આયુષ્ય પૂર્ણ કરી તે સ્વદેશિ રાત્રી અચાનક સાનમે નરકે ગયો. એ પાત્રનો મદાપુરવ.

એ પાંચ મહાપુરુષોની કથા પુર્ણ થઇ હવે આગતો નિયમ (ભાષાંતર) શરૂ કરવામાં આવે છે.

૪૧ નારદીને ઉપ્પુ તથા સીતવેદના કહેછે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ઉપ્પુ વેદનાવાળા નારદી નરકને વિષે કેવીક ઉપ્પુવેદના ભોગવતાં થકાં વિચરે છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તે યથા દ્રષ્ટાંતે કોઈક સુવારનો પુત્ર વયે કરી જીવાન જાગવંત, રોગ રહીત સ્થિર છે હાથનો અમ્ર ભાગ, સ્થિર છે જેના હાથ, પગ, પાસાં, પુંડ, પેટ પ્રમુખ સુખાદિકે કરી સદીત છે. વળી ઉત્ત્રધવે, હાલવે, આક્રવે મર્દવાદિક ગુણે કરી સમર્થ છે. તાત્ર વૃક્ષની પરે લાંબા સરળ દંડ બાંદ છે જેની પુષ્ટ માંસે સદીર્ઘ વૃતાકારે તેના ખંભા છે. ચર્મૅટક દુધણુ પુટીક સમાદત પુષ્ટ એહવા તેના ગોત્ર છે. પોતાના શરીરને બળે કરી સહીત ઉછાદવંત, પોતાના કાર્યને વિષે અવિઘ્નને તે વિઘ્ન બ કરે નહિ. પોતાના કુળની વિદ્યાએ કરી યુક્ત કાર્યને વિષે ઉદ્યમવંત નિપુણ, વિજ્ઞાનવંત કારીગરીને વિષે નિપુણ એહવા લોહકાર. એક મોટા લોહ (લોહા) નો પીંડ પાણીના ધણ જેવડો લીએ લઇને તેહને અગ્ની મધ્યે પચાવે વારંવાર ધણે કરીને દીપે વારંવાર વળી તપાવે. વારંવાર તેહને યુષ્કું કરે, વારંવાર એક અહોરાત્ર, (રાત દિવસ) બે અહોરાત્ર, ત્રણ અહોરાત્ર. એમ દૈન્યુષ્ટ પનર અહોરાત્ર પર્યંત તે લોહના ગોળાને ધણે કરી દીપે, ત્યારપછી તે લોહના ગોળા શીતળ થાય, ત્યારે તેહને સાંસે ગ્રાહીને. હવે અણુછતે ભાવે દ્રષ્ટાંત દેખાડે છે. તે ઉપ્પુ વેદનાવાળી નરક મધ્યે તે લોહનો ગોળા ધાલે. ધાલીને તે લોહકાર પુરણ મનમાં એમ ચીતવે જે હું એ ગોળા મેખોનમેખ પછી (નગરે જેતાં) નરક મધ્યેથી પાછો કાઢીશ, એમ ચીતવીને પાછો કાઢવા વાછતો તે ગોળાને ભાંગતો દેખે. તે ગોળા માંખણની પરે ગળતો દેખે. તે ગોળા ભસ્મ થાય પણ પાછો સાગ્ને ગોળા કાઢવાને ઉદ્યમ કરી શકે નહીં, અથવા તે ગોળાને અણુગળતોથકો કાઢવા, અથવા તે ગોળાને ભસ્મ થવા વિનાં પાછો કાઢી શકે નહીં. એહવી નરક મધ્યે ઉપ્પુવેદના છે.

વળી એજ દ્રષ્ટાંત સ્પષ્ટપણા માટે બીજો દ્રષ્ટાંત દેખાડે છે તે યથા દ્રષ્ટાંતે કોઈક મદવંત હાથી (બીજી નામ હીપ તથા કુંજર) તે હાથી સાક વર્પનો હોય તે પ્રથમ સરદ ૩૭ કાળ સમયે એટલે કાર્તિક માસે અથવા ચર્મ છેલી ગીર્માશતુ તે જેટ માસ સમયે ઉપ્પુ સુપાદિ કોરછે પીડયોથકો, તપાએ પીડયોથકો, દવની અગ્ની વ્યાળાએ પીડયોથકો, કુધાએ પીડયોથકો, આક્રોએ ચયોથકો, દુર્બળ કીલામના પામ્યોથકો, એક મોટી પુષ્કરણી વાવને દેખે તે વાવ કેહવી છે, તો કે ગોખૂણી સુખે પ્રવેશ કરવા જોય છે, સમતીર છે. અનુક્રમે શુભ મનોહર છે. તે વાવને વિષે સુખન પ્રવેશ છે, ને ગંભીર સીનળ પાણી છે. વળી કમળને પરે ટાપી છે તથા પદ્મપત્રે તથા કમળનાળે કરી ધળા કૃતપત્ર તથા ચંદ્ર વિદ્યાશી કમળ નલીન, સુભગનામા કમળ, માગ પીકનામા કમળ, પુંડરીક કમળ, મો પાંખડીનાં કમળ, દગ્ગર પાંખડીના કમળ અત્યંત તેના કેસવ ને કુલ તેણે કરી ગોખિન

છે. તીર્થ ભગવાના સમૂહ તે કથન પ્રતિ બાગલાં ગ્રંથ છે. તે ગાનું જગત્તે સર્વેક વળે છે. નિર્મળ એવું જગત્તે કરી તે ગાનું પ્રતિપત્તિ બની છે. ગાનું તીર્થ પછા મગ્ધ ને કાષ્ઠગા જગત્તે મગ્ધે બને છે. ગાનું અનેક પગ્ધી તીર્થ મોટ કિંમત કરે છે. છાંદે કરી સારીન તીર્થ પગ્ધીના મધુર રસ છે. એવની ગાત્રને તે દાગી રેખે. રેખીને તે મધે પ્રવેશ કરે. પ્રવેશ કરીને તે દાગી ઉપ્પુ વેદના વિચારે. સાંત થાય, તૃપ્તિ, ને કુધાને, દાધનવરને, અગીસદને પગ્ધી વિચારે. સાંત થાય ત્યારે તે દાગી નિંદા પામે, પ્રયત્ન નિંદા પામે, સાતા પામે, સુખ પામે, સતોષ પામે, મતિ જુદિપ્રત્યે પામે. (સુખ પામવાથી આનંદ માને) ત્યારે તે દાગી મીનગ થાય. મીનગામન કાયા થાય. જગત્તે સંક્રમીને સાતા ને સતોષ બદુલ પામે. એ દૃષ્ટિને દે ગાનમ, અસત્ કંપનાએ કોષ ઉપ્પુ વેદના-વાળો નારકી નરક મળેથી ઉપરે. ઉપરિને એ લોકે મનુષ્ય દેવે અગીકાયાના કામ છે તે કહે છે. લોકના આગર (જ્યાં લોકુ કાદવાની ખાખુ ગાગી ને લોકાના રસ કરે તે તીવ અગીનાં લોકાગી) ગાગાના આગર, તરવાના આગર, શીયાના આગર, રપાના આગર, સૂરજાના આગર, કંભારના નિંભાગની અગી, તુસ (છાંદ પ્રમુખ)ની અગી, ખડ પ્રમુખની અગી, ઈંદના નિંભાગની અગી, કવેજુના (નગીવાના) નિંભાગની અગી, લોકારની કાગી અગી, સેલડીના વાડની (ગોળ પચાવવાની મુલની) અગી, હંડીકા અગી, રાંધવાની અગી, સોડીક અગી (મઘના અખાગની અગી), તજુ વિશેષ તેની અગી, તજસરાની અગી, નડને (દાવાનળેને) અગી, વીડીના તુસની અગી. બરી પ્રમુખની અગી. ઇંદાદિક તાતી (ધન-ધગતી) અગી, ડુધા કેસ સરખી રાતે વરણે. હળરોગમે કળીયા (તજુખા)ને મુકતી થકી, હળરોગમે જ્યાગા મુકતી થકી, હળરોગમે ઈંભાગાના સદસ વિખેરનીથકી, એવની આગવસ-માન અગી હોય, તે એવની આંતીને તે નારકી રેખે. તે અગીને રેખીને જેમ ગીરમકતુના તાપ તૃપ્તિએ વ્યાકુળ થએલ દાધી સીનળ પાણીએ ભરેલ સરોવર જેમ આનંદ પામી તેમાં પ્રવેશ કરે, તેમાં નારકી નરકની ઉપ્પુ વેદનાએ પીડાએલ તે અગી જેમ આનંદ પામી તે મધે પ્રવેશ કરે, ત્યારે તે નારકી ઉપ્પુ વેદનાને વિચારે (સાંત થાય). તૃપ્તિને પછુ વિચારે, કુધાને પછુ વિચારે, જવરને પછુ વિચારે, દાદનવરને પછુ વિચારે ત્યારે તે નારકી નિંદા પામે, પ્રયત્ન વિશેષ નિંદાપ પામે, સુખ પામે, સતોષ પામે, રતી પામે, મતિ જુદિ પામે ઇંદાદિક સુખ પામે. શીતળામૂત કાયા થાય. તે નારકી સાતા સુખ બહુલ પામે (જેમ તે દાધી થાય પામી સુખ પામ્યો તેમ નારકી નરકની આનંદ નિહાળુ અગીના તાપ-થી તપ્ત થએલ આ લોકની અગી જેમ તેને શીતળતા લાગે, તેથી ઉપર કહેલ કામે નાંખ્યા સુખ પામે). એવી નરકને વિષે રહ્યા. નારકી ઉપ્પુ વેદનાવાળા સદાય ઉપ્પુ વેદના ભોગવનાથકા વિચરે (રહે) છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પુરે જે દહ લોકને વિષે અગી વર્ણવી તેની વેદના સરખી નરકે ઉપ્પુ વેદના છે?

ઉત્તર—હે ગાનમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં ઉપ્પુ વેદનાના ધણી નારકી નરકને વિષે એ અગીથકી અગીકપણે જવત્ત કંપુ વેદના ભોગવનાથકા વિચરે છે. એ ઉપ્પુ વેદના કહી.

હવે સીત વેદના કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સીત વેદનાના ધણી નારકી નરકને વિશે કેવીકં સીત (હંદી) વેદના ભોગવતાયકા વિચરે છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તે યથા દૃષ્ટિ કાષ્ઠક લોહારનો પુત્ર જીવાન, સુખવંત, બળવંત જનત્ પુરંધી પરે કારીગરીને વિશે નિપુણ તે લોહકાર એક મોટા લોહ પોંડ પાણીના ગાડુવા જેવકા હીયે લેઇને અસીમધ્યે તાવે પછે ધણે કરી કુટે. (ટીપે) એમ જઘન્યથી એક દીવસ, બે દીવસ, ત્રણ દીવસ. ઉત્કૃષ્ટ એક માસ પર્યંત ઉપ્પજ કરે ને ધણે કરી કુટે. સારે તે લોહ ઉપ્પજ જૂત થાય. તે લોહને સાંકરો કરી આવે. (અસત્ કલ્પનાએ જાણુવા માટે ન્યાય) સાણસે આશીને સીતવેદના વાળી નરકમાં તે લોહનો ગોળો ધાવે. તે ધાવતાંજ મનમાં એવું ચીતવેજે હું એ લોહના ગોળાને મેખોનમેખ પછી પાછો કાઢીશ પણ તે ધાવતા વેંતજ તે લોહનો ગોળો ચૂર્ણ થઇ જાય. એમ જનત્ પુરંધીપરે તે પુરૂષ પાછો ફરી તે લોહના ગોળાને કાઢવાને ઉદ્દેશ કરી રાકે નહીં.

વળી બીજાં દ્રષ્ટાંત દેખાડે છે. તે યથા દૃષ્ટિ કાષ્ઠક મદવંત હાથી તેમજ જનત્ પુરંધીપરે તે વાવ દેખીને સાના સુખ પામતો થકો વિચરે છે. એજ દ્રષ્ટાંતે. હુ ગૌતમ અસત્ કલ્પનાએ કાષ્ઠ સીત વેદનાનો ધણી નારકી નરક મધ્યેથી ઉપડે, ઉપડીને ધહ મનુષ્ય લોકે સીતના કામ દેકાણાં છે. તે હીમનાં કામ, હીમના પુંજના કામ, હેમાક્ષા પર્યંત પ્રમુખ, હીમ પક્ષ પુંજના કામ, ગુખારના કામ, ગુખારના પુંજના કામ, હીમના કુટના કામ, હીમ કુટ પુંજના કામ એટલે હીમાળાના સીખર, અથવા માધ (મહા) માસની ટાક. ધલ્લાદિક તે નારકી દેખે દેખીને તે મધ્યે પ્રવેશ કરે, પ્રવેશ કરીને તે નારકી સીતને વિસારે, ક્રુધાને વિસારે, જવરને વિસારે, દાહ જવરને પણ વિસારે સાંત થાય, સારે તે નારકી નીકા પામે પ્રચક્ષા નીકા વિશેષ પામે. જનત્ (હંદી- ટાક જવાથી) ઉપ્પજ ઉપ્પજ જૂત કાયા થાય. તે નારકી સંક્રમ કરતો થકો સાતા ને સુખ બહુપણે ભોગવે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે નારકાને ધહ લોકની સીત સમાન સીત વેદના છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એ અર્થે સમર્થ નહીં. સીત વેદનાના ધણી નારકી નરકને વિશે એહથી અનીહતર સીતવેદના ભોગવતાયકા વિચરે (રહે) છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ નન્નપ્રજા પૃથ્વીના નારકીની કેટલા કાળની રિથિ છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જઘન્ય દસ દળર વરસની ને બેઠકપણે એક સાગરોપમની છે, (પહેલી નરકે તેર પાકા છે તેની રિથિની ટીકાથી વીસ્તારીને કહેછે. પહેલે પાકે જઘન્ય દસ દળર વરસની, ને ઉત્કૃષ્ટ નેતુંદળર વરસની. બીજા પાકે ૪૦ નેતુંદળર વરસ, ને ઉં નેતુંકાખ વરસની ત્રીજા પાકે ૪૦ નેતુંકાખ વરસ, ને ઉં પૂર્વોઽ વરસની. ચોથા પાકે ૪૦ પૂર્વ કોઽ વરસની, ને ઉં એક સાગરના દસ લાગ કરીએ નેરા એક લાગની. પાંચમે પાકે ૪૦ દશીયા એક લાગ, ને ઉં. દશીયા બે લાગની. છઠે પાકે ૪૦ બે

ભાગની, ને ઉં નવ ભાગની. આમે પાકે ૪૦ નવ ભાગની, ને ઉં માર ભાગની. આમે પાકે ૪૦ માર ભાગની, ને ઉં પાંચ ભાગની. નવમે પાકે ૪૦ પાંચ ભાગની, ને ઉં ૭ ભાગની. દશમે પાકે ૪૦ ૭ ભાગની, ને ઉં સાત ભાગની. અગ્રામે પાકે ૪૦ સાત ભાગની, ને ઉં આઠ ભાગની. ગારમે પાકે ૪૦ આઠ ભાગની, ને ઉં નવ ભાગની. તેરમે પાકે ૪૦ નવ ભાગની, ને ઉં દશ ભાગ એટલે એક સાગરોપમ પુરાની છે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બીજી ચક્રપ્રભા પૃથ્વીના નારદીની કેટલા કાગની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, ૪૫૦૦ એક સાગરોપમની ને ઉત્કૃષ્ટી નવ સાગરોપમની છે.

(બીજી નરકે અગ્રા પાકા છે તેની સ્થિતિ ટીકાથી કહે છે. પહેલે પાકે ૪૦ એક સાગરોપમની ને ઉં એક સાગર ને એક સાગરના અગ્રા ભાગ કરીએ તેવા બે ભાગની. બીજે પાકે ૪૦ એક સાગરને અગ્રીવારીયા બે ભાગની ને ઉં એક સાગર ને અગ્રીવારીયા ચાર ભાગની. ત્રીજે પાકે ૪૦ એક સાગર ને ચાર ભાગની, ને ઉં એક સાગર ને ૭ ભાગની. ચોથે પાકે ૪૦ એક સાગર ને ૭ ભાગની, ને ઉં એક સાગર ને આઠ ભાગની. પાંચમે પાકે ૪૦ એક સાગર ને આઠ ભાગની, ને ઉં એક સાગરને દશ ભાગની. છઠે પાકે ૪૦ એક સાગર ને દશ ભાગની ને ઉં બે સાગર ને એક ભાગની. સાતમે પાકે ૪૦ બે સાગર ને એક ભાગની ને ઉં બે સાગર ને ત્રણ ભાગની. આઠમે પાકે ૪૦ બે સાગર ને ત્રણ ભાગની ને ઉં બે સાગર ને પાંચ ભાગની. નવમે પાકે ૪૦ બે સાગર ને પાંચ ભાગની ને ઉં બે સાગર ને સાત ભાગની. દશમે પાકે ૪૦ બે સાગર ને સાત ભાગની ને ઉં બે સાગર ને નવ ભાગની. અગ્રામે પાકે ૪૦ બે સાગર ને નવ ભાગની ને ઉં બે સાગર ને અગ્રા ભાગ એટલે ત્રણ સાગરોપમ પુરાની જણાવી.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ત્રીજી વાગુપ્રભા પૃથ્વીના નારદીની કેટલી સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, ૪૫૦૦ ત્રણ સાગરોપમની ને ઉત્કૃષ્ટા સાત સાગરોપમની છે.

(ત્રીજી નરકે નવ પાકા છે તેની સ્થિતિ ટીકાથી કહે છે. પહેલે પાકે ૪૦ ત્રણ સાગરની ને ઉં ત્રણ સાગર ને એક સાગરના નવ ભાગ કરીએ તેવા ચાર ભાગની. બીજે પાકે ૪૦ ત્રણ સાગર ને (નવીયા) ચાર ભાગની ને ઉં ત્રણ સાગર ને આઠ ભાગની. ત્રીજે પાકે ૪૦ ત્રણ સાગર ને આઠ ભાગની ને ઉં ચાર સાગર ને ત્રણ ભાગની. ચોથે પાકે ૪૦ ચાર સાગર ને ત્રણ ભાગની ને ઉં ચાર સાગર ને સાત ભાગની. પાંચમે પાકે ૪૦ ચાર સાગર ને સાત ભાગની ને ઉં પાંચ સાગર ને બે ભાગની. છઠે પાકે ૪૦ પાંચ સાગર ને બે ભાગની ને ઉં પાંચ સાગર ને ૭ ભાગની. સાતમે પાકે ૪૦ પાંચ સાગર ને ૭ ભાગની ને ઉં ૭ સાગર ને એક ભાગની. આઠમે પાકે ૪૦ ૭ સાગર ને એક ભાગની ને ઉં ૭ સાગર ને પાંચ ભાગની. નવમે પાકે ૪૦ ૭ સાગર ને પાંચ ભાગની ને ઉં ૭ સાગર ને નવ ભાગની. એટલે સાત સાગરોપમ પુરાની.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, યોથી પંકમ્રભા પૃથ્વીના નારકીની કેટલી સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્ય સાત સાગરોપમની ને ઉત્તરુદ્ધી દશ સાગરોપમની છે.

(યોથી નરકે સાત પાકા છે તેની સ્થિતિ દીકાથી કહે છે. પહેલે પાકે ૪૦ સાત સાગરની ને ઉં સાત સાગર ને એક સાગરના સાત ભાગ કરીએ તેવા ત્રણ ભાગની. બીજે પાકે ૪૦ સાત સાગર ને (સાતીયા) ત્રણ ભાગની ને ઉં સાત સાગર ને ૭ ભાગની. ત્રીજે પાકે ૪૦ સાત સાગર ને ૭ ભાગની ને ઉં આઠ સાગર ને બે ભાગની. ચોથે પાકે ૪૦ આઠ સાગર ને બે ભાગની ને ઉં આઠ સાગર ને પાંચ ભાગની. પાંચમે પાકે ૪૦ આઠ સાગર ને પાંચ ભાગની ને ઉં નવ સાગર ને એક ભાગની. છઠે પાકે ૪૦ નવ સાગર ને એક ભાગની ને ઉં નવ સાગર ને ચાર ભાગની. સાતમે પાકે ૪૦ નવ સાગર ને ચાર ભાગની ને ઉં નવ સાગર ને સાત ભાગની. એટલે દશ સાગરોપમ પુરાની.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પાંચમી ધૂમ્રભા પૃથ્વીના નારકીની કેટલી સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્ય દશ સાગરોપમની ને ઉત્તરુદ્ધી સત્તર સાગરોપમની છે.

(પાંચમી નરકે પાંચ પાકા છે તેની સ્થિતિ દીકાથી કહે છે. પહેલે પાકે ૪૦ દશ સાગરની ને ઉં અગ્યાર સાગરને એક સાગરના પાંચ ભાગ કરીએ તેવા બે ભાગની. બીજે પાકે ૪૦ અગ્યાર સાગરને (પાંચયા) બે ભાગની ને ઉંગ્યાર સાગરને ચાર ભાગની. ત્રીજે પાકે ૪૦ ગ્યાર સાગરને ચાર ભાગની ને ઉં ચઉદ સાગરને એક ભાગની. ચોથે પાકે ૪૦ ચઉદ સાગરને એક ભાગની ને ઉં પનર સાગર ને ત્રણ ભાગની. પાંચમે પાકે ૪૦ પનર સાગરને ત્રણ ભાગની ને ઉં સોળ સાગરને પાંચ ભાગની. એટલે સત્તર સાગરોપમ પુરાની.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, છઠી તમ્રભા પૃથ્વીના નારકીની કેટલી સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્ય સત્તર સાગરોપમની ને ઉત્તરુદ્ધી બાવીસ સાગરની છે.

(છઠીનરકે ત્રણ પાકા છે. તેની સ્થિતિ દીકાથી કહે છે. પહેલે પાકે ૪૦ સત્તર સાગરની ને ઉત્તરુદ્ધી અઘાર સાગર ને એક સાગરના ત્રણ ભાગ કરીએ તેવા બે ભાગની. બીજે પાકે ૪૦ અઘાર સાગરને (ત્રીયા) બે ભાગની ને ઉં વીસ સાગરને એક ભાગની. ત્રીજે પાકે ૪૦ વીસ સાગરને એક ભાગની ને ઉં એકવીસ સાગરને ત્રણ ભાગની એટલે બાવીસ સાગર પુરા.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સાનમી તમ્રભા પૃથ્વીના નારકીની કેટલી સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્ય બાવીસ સાગરોપમની ને ઉત્તરુદ્ધી નેત્રીય સાગરોપમની છે. (ત્યાં એકજ પાકો છે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નમ્રભા પૃથ્વીના નારકી વ્યાનગ ન્દીન ચવીને કષ્ઠ ગતિમાં ૧૧૫ કષ્ઠ ગતિમાં ઉપગ્ને? શુ નરક મધ્યે ઉપગ્ને. કે તિર્યંચ મધ્યે ઉપગ્ને? કે મનુષ્ય મધ્યે ઉપગ્ને, કે દેવતા મધ્યે ઉપગ્ને?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જેમ પત્થનળા થોડે જુલ્હાન પડે છતાં છે. તેમ આંદી પણ કંટોળે એટલે નારકી. નારકી, દેવના મધ્યે જવનું નરિ. ફક્ત મનન મનુષ્ય ને નિર્ગમ મધ્યે ઉપજે. એમ જાણવું છતાં નરક સુધી કહેવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સાતમી તમતમા નરકના નારકી, ગણિને ક્યાં ઉપજે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એક મનન નિર્ગમ મધ્યેજ ઉપજે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નારકી કેવોક પૃથ્વીનો સ્પર્શ ભોગવના થાય વિચરે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, અનીષ્ટ જાવત્ અમનોત્તર સ્પર્શ ભોગવે છે. એમ જાણવું સાતમી નરક પર્વત જાણવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના નારકી કેવોક પાણીનો સ્પર્શ ભોગવના થાય વિચરે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, અનીષ્ટ જાવત્ અમનોત્તર એમ જાણવું સાતમી નરક પર્વત જાણવું. એમ જાણવું, અસી, વાયુ, ને વનસ્પતિ પર્વત અનીષ્ટ સ્પર્શ સાતમી નરક પર્વત જાણવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વી બીજી નરક આગ્રિને જાણવું મોટી છે? કે લાંબ પહે, પોહોળપહે સર્વથી લઘુ (નાની) છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વી બીજી નરક આગ્રિને જાણવું (ઉંચપહે) સર્વ દિશે મોટી છે. અને લાંબપહે પોહોળપહે, નાની છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બીજી નરક, ત્રીજી નરક, આગ્રિને જાણવું સર્વ દિશે મોટી છે ને લાંબપહે, પોહોળપહે નાની છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, બીજી નરક, ત્રીજી નરક આગ્રિને જાણવું સર્વ દિશે મોટી છે. ને લાંબ પહે, પોહોળપહે નાની છે. એમ એણે અભિપ્રાયે જાણવું છતાં નરક, સાતમી નરક આગ્રિ ને સર્વ દિશે જાણવું મોટી છે. ને લાંબપહે, પોહોળપહે નાની છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીને વિષે નરક મધ્યે જે પૃથ્વીકાયા જાણવું વનસ્પતિ કાયા, છતાં તે માહા કર્મના ધણી છે? માહા આગ્રિના ધણી છે? કે માહા 'કુટ' વેદના ધણી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, હા છે. એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીને વિષે નરકવાસાને વિષે જેમ છે તેમ જાણવું માહા વેદનાવન છે. એમ જાણવું સાતમી પૃથ્વીજગે કહેવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીને વિષે ત્રીસ લાખ નરકવાસાને વિષે એક નરકવાસામાં સર્વ પ્રાણી, સર્વ જીવ, સર્વ જીવ, સર્વ સજીવ પૃથ્વીકાયાજાણવું જાણવું ને નારકીજાણવું પૂર્વે ઉપના છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, હા. અસંખ્ય વારંવાર એકેકે જીવ અનંતીવાર એકેકે હાથે ઉપજે.

એમ જાવત્ સાતમી નરક પર્વત જાણું પણ એટલો વિશેષ જે જ્યાં જેટલા નરકવાસા છે ત્યાં તેટલા નરકવાસા કહેવા.

હવે ઉદ્દેશની સમ્બંધ ગાથા છે તેનો અર્થ કહે છે. પૃથ્વી અવગાદીને જગત્ ૧, ત્યાં નરકવાસા છે ૨, તેહનું સંસ્થાન. ૩, તેહનું વ્યવસ્થાન. ૪, લાંગપણું. ૫, પહોળાપણું. ૬, પરિધિ. ૭, ને તે નરકવાસાનો વર્ણ. ૮, ગંધ. ૯, ને સ્પર્શ. ૧૦, ઇત્યાદિક કથાં ૧. તે નરકવાસાનું મહાલય (મોટાઇ) પણ ત્યાં દેવતાનો દૃષ્ટાંત દેખાડ્યો. ૧૧, દેવતાની ઉપમાએ કરી મોટાઇપણો કહેવો. ત્યાં છવ અને પુદ્ગલ ઉપજે છે ને ઉપના છે. ૧૨, તે નરકવાસા સાસવતા છે. ૧૩, ઇત્યાદિક ૨. ત્યાં નારકી ઉપજ્યાનું પરીમાણ. ૧૪, ને તેનો અપહાર. ૧૫, નરકવાસાનું ઉચ્ચપણું. ૧૬, નારકીનું સંઘવણ. ૧૭, ને સંસ્થાન ૧૮, વર્ણ. ૧૯, ગંધ. ૨૦, સ્પર્શ. ૨૧, આસોઆસ. ૨૨, ને આહાર. ૨૩, ઇત્યાદિક પ્રશ્ન પુછ્યાં. ૩. લેશ્યા. ૨૪, દષ્ટી. ૨૫, જ્ઞાન. ૨૬, જોય. ૧૭, ઉપયોગ. ૨૮, સમુદ્ધાત. ૨૯, ક્રુધા. ૩૦, તૃષ્ણા. ૩૧, વિદ્યુર્ધ. ૩૨, વેદના. ૩૩, લય, ૩૪, ૪. ત્યારપછી ૫, મહાપુરુષ સાતમીએ ગયા તેહના નામ. ૩૫, ત્યારપછી સીતાપ્ત વેદનાની ઉપમા. ૩૬, રિથિનિ. ૩૭, ઉદ્દર્શન. (કષ્ઠ ગતિમાં જાય) ૩૮, ને પૃથ્વીનો સ્પર્શ. ૩૯, ત્યારપછી સર્વ જીવનો ઉપપાત. ૪૦, ૫. એટલા બોલ એ ઉદ્દેશામધ્યે પુછ્યા છે તેની એ સમ્બંધ ગાથા ૫. જાણવી. એ નારકીના અધિકારનો ખીજો ઉદ્દેશો પુરો થયો.

૪૨. નારકીના ત્રીજો ઉદ્દેશો.

પ્રશ્ન—હે જાગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીએ નારકી કેવા પુદ્ગલના પરિણામ ભોગવતા થકા વિચરે છે?

ઉત્તર— હે જાતમ, અનીષ્ટ જાવત્ અમનોત્તર એમ જાવત્ સાતમી નરક પર્વત જાણું.

હવે સમ્બંધ ગાથા ૧૩ છે તેનો અર્થ કહે છે (સમ્બંધથી ઉદ્દેશો જાણવો.) પુદ્ગલનો પરિણામ ને નારકીની વેદના, લેશ્યા, નરકના નામ ને જોય, અરની, લય, શોક, ક્રુધા, તૃષ્ણા ને વ્યાધિ છે. ૧૧૧ા સ્વાસોસ્વાસ ને તેને સ્વભાવેજ ક્રોધ, માન, માયા ને લોભ છે. ને તેને આહારાદિક આર સંજ્ઞા છે. તે નારકીના દીન પરીણામ છે. ૧૧૨ા તે એ લોકથી નરકે કાણુ જાય તો કે નિઃસ્વે નરને વિષે વ્યથા સમાન બળના ધણી વાસુદેવ પ્રમુખ તથા જળચર મન્થ પ્રમુખ તિર્યચ મધ્યેથી. તથા મોટા રાગ, મન્થાક રાગ, વગ્ના જે મોટા આરંભના કરનાર કુટુંબીક પ્રમુખ જાય. ૧૧૩ા હવે વૈકિય શરીરનો કાળ કહે છે. નરક મધ્યે નારકીનું શરીર વૈકિય એક મુદ્દત્ પ્રમાણુ રહે. ને નિર્વચ, મનુષ્ય મધ્યે વૈકિય શરીર આર મુદ્દત્ પ્રમાણુ રહે. ને દેવતાનું વૈકિય શરીર પ્રમુખ અર્ધમાસ રહે. એ ઉત્કૃષ્ટી વૈકૃત્વજ્ઞાનો કાળ કલો. ૧૧૪ા નારકીને નિરવે માદીજ યંત્રુ-વંજા હોય. તે નારકી શરીરમાં શરીરને નિહવે તે સંઘવણ રવીન ને હુંડ સંસ્થાને સદીન. ૧૧૫ા વગ્ના જે પુદ્ગલ અનીષ્ટ છે તેનો નિરવે નારકીને આહાર છે. ને નારકીને સંસ્થાન પણ નિરવે હુંડ જાણું. ૧૧૬ા નારકી અસાધાને વિષે ઉપના અસાધા વેદની વેદના

મકાન સાતે નરકે નારકીના જીવ પોતપોતાના આવવા પ્રમાણે નારકીને જીવ હોય છે. ૧૧૭ તેમાં કોઈક જીવ નારકીને વિષે ઉપજીને સાનાપણ વેદે છે. તે એમ જે પુરંકા ભરતે દેવતા મિત્ર દેવ તે નરક મધ્યે જઈને વેદના રાત્રે તે કારણે. અથવા સમકિતવંત નારકી તેને સમ અપવસાણે કરી અથવા પોતાના કર્મને સ્વભાવે કરી ઉપપાદર્ભ પ્રમુખ અથવા નિર્ધરના પાંચ કન્યાજી કે અતંમુદુત માત્ર સાના વેદે. એટલા કારણે નારકી મુદુત માત્ર સાના વેદે. અન્યથા સદાઈ અસાનાજ છે. ૧૧૮ એ નારકીનું વૈષ્ણવ શરીર મરણ કાળે કેવું થાય છે, તેજસ કાર્મણ શરીર, સુદમ નામ કર્મને ઉદયનાને સુદમ શરીર પર્વામાં અપર્વામાના મુક્તા માત્રમાંજ જેમ દમરો બેઠ થાય તેમ નારકીના શરીરના દમરો બેઠ પામે છે, એટલે વેશધને શ્રીજી શ્રીજી પરમાણુ જીવ છે ૧૧૯ નારકીનો ઉત્પાત (તે ઉછળવું) જન્મ-મૃત્યુ આક્ર માત્ર ને ઉત્કૃષ્ટપણે પાંચમે જ્ઞેયન પ્રમાણુ ઉછળે છે. નારકી દુખે કરી બીના છે. સદાગમે વેદના તેણે કરી સરીત છે. ૧૨૦ આંખ મીચીને ઉધાડીએ એટલી વાર પણ નારકીને યાત્રા નથી. દુખ મધ્યેજ બધાણા છે. નરકને વિષે નારકી રાત દિવસ દુખ મધ્યેજ પડે છે. ૧૨૧ સીનવેદના વાગાને અતી રીત, ઉત્તુ વેદનાવાગાને અતિ ઉત્તુ, અત્યંત તૃષ્ણા, અત્યંત મુષા, અત્યંત ભય ધસાદિક નરકને વિષે નારકી દુખના સંકટ ગમે વિશામા રવીન દુખ પ્રત્યે ભોગવે છે. ૧૨૨ આ ઉદેશની એ બાર આથા યજ્ઞ, તેના અર્થ સજ્જેપથી એક ગાથામાં કહે છે. વૈદીય શરીરનો કાળ મુદુત પ્રમાણુ ૧. અસુખ પુદ્ગળનો આહાર ૨. અસાતવેદની વેદ છે. ૩. ઉપપાત (તે ઉપજવું) ૪. ને ઉત્પાત (તે ઉછળવું.) ૫. અને શરીર પ્રમુખ ધર્માદિક ત્રીજે ઉદેશે કલા. ૧૨૩ એ નારકીનો ત્રીજો ઉદેશ પુરો થયો. ૬લી નારકીનો અધિકાર સંપૂર્ણ.

૪૩. તિર્થચતો પહેલો ઉદેશો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તિર્થચતોનીયાના કેટલા બેદ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના પાંચ બેદ છે. એકેદિ તિર્થચતોનીયા ૧, બેદેદિ ૨, તેષદિ ૩, ચારેદિ ૪, ને પચેદિ તિર્થચતોનીયા ૫

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકેદિ તિર્થચતોનીયાના કેટલા બેદ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના પાંચ બેદ છે. પૃથ્વીકાય એકેદિ તિર્થચતોનીયા ૧, પાણી ૨, અગ્ની ૩, વાયુ ૪ ને વનસ્પતિકાય એકેદિ તિર્થચતોનીયા ૫.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પૃથ્વીકાય એકેદિ તિર્થચતોનીયા તેના કેટલા બેદ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના બે બેદ છે સુદમ પૃથ્વીકાય એકેદિ તિર્થચતોનીયા ૧, ને બાદ પૃથ્વીકાય એકેદિ તિર્થચતોનીયા ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સુદમ પૃથ્વીકાય એકેદિ તિર્થચતોનીયા તેના કેટલા બેદ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના બે બેદ છે. પર્વામાં સુદમ પૃથ્વીકાય ૧, ને અપર્વામાં સુદમ પૃથ્વીકાય ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બાદર પૃથ્વીકાયા એકેદિ તિર્થંચજ્ઞેનીયા તેના કેટલા બેદ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના પણ બે બેદ છે. પર્વામા બાદર પૃથ્વીકાયા ૧, ને અપર્વામા બાદર પૃથ્વીકાયા ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપકાયા એકેદિ તિર્થંચજ્ઞેનીયાના કેટલા બેદ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના બે બેદ છે. તે જેમ પૃથ્વીકાયાના બેદ કલા છે તેમ જાણવા. એમ અત્તી, ધાય ને વનસ્પતિકાયાના પણ બેદ જાણે જાણવા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બેઈદિ તિર્થંચજ્ઞેનીયાના કેટલા બેદ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના બે બેદ છે. પર્વામા બેઈદિ તિર્થંચજ્ઞેનીયા ૧ ને અપર્વામા બેઈદિ તિર્થંચજ્ઞેનીયા ૨ એ બેઈદિના બેદ કલા. એમ જાવત્ તેઈદિ, ચારેદિ તિર્થંચજ્ઞેનીયા સુધી જાણવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પચેદિ તિર્થંચજ્ઞેનીયાના કેટલા બેદ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના ત્રણ બેદ છે. જળચર પચેદિ તિર્થંચજ્ઞેનીયા ૧, યગચર પચેદિ તિર્થંચજ્ઞેનીયા ૨, ને ખેચર પચેદિ તિર્થંચજ્ઞેનીયા ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જળચર પચેદિ તિર્થંચજ્ઞેનીયાના કેટલા બેદ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના બે બેદ છે. સમુદ્ધિમ જળચર પચેદિ તિર્થંચજ્ઞેનીયા ૧, ને ગર્ભજ જળચર પચેદિ તિર્થંચજ્ઞેનીયા ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સમુદ્ધિમ જળચર પચેદિ તિર્થંચજ્ઞેનીયાના કેટલા બેદ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના બે બેદ છે. પર્વામા સમુદ્ધિમ જળચર તિર્થંચ ૧, ને અપર્વામા સમુદ્ધિમ જળચર તિર્થંચ ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ગર્ભજ જળચર પચેદિ તિર્થંચજ્ઞેનીયાના કેટલા બેદ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના બે બેદ છે. પર્વામા જળચર ગર્ભજ તિર્થંચ ૧, ને અપર્વામા જળચર ગર્ભજ તિર્થંચ ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, યગચર પચેદિ તિર્થંચજ્ઞેનીયાના કેટલા બેદ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના બે બેદ છે. યજુષ્પદ યગચર પચેદિ તિર્થંચજ્ઞેનીયા ૧, ને પરીસર્પ પચેદિ તિર્થંચજ્ઞેનીયા ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, યજુષ્પદ યગચર તિર્થંચ પચેદિના કેટલા બેદ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના બે બેદ છે. એક સમુદ્ધિમ યજુષ્પદ યગચર પચેદિ તિર્થંચ ૧, બીજા ગર્ભજ યજુષ્પદ યગચર પચેદિ તિર્થંચ ૨, એમ જાવત્ જેમ જળચર કલા તેમ યજુષ્પદ પણ જાણવા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પરીસર્પ યગચર પચેદિ તિર્થંચ જ્ઞેનીયાના કેટલા બેદ છે ?

ઉત્તર—હે ગાત્રમ, તેના બે બેદ છે. એક ઉરપર સર્પ થજગર પચેદિ નિર્વ્ય જ્ઞેનીયા ને ખીજા બૂજપર સર્પ થજગર પચેદિ નિર્વ્ય જ્ઞેનીયા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ઉરપર સર્પ થજગર પચેદિ નિર્વ્ય જ્ઞેનીયાના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે ગાત્રમ, તેના બે બેદ છે. તે જેમ જળગરના કાયા તેમ ઉરપર સર્પના પણ ચાર બેદ જાણુવા. એમ બૂજપર સર્પના પણ ચાર બેદ જાણુવા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ખેચર પચેદિ નિર્વ્ય જ્ઞેનીયાના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે ગાત્રમ, તેના બે બેદ છે. એક સમુર્જિમ ખેચર પચેદિ નિર્વ્ય જ્ઞેનીયા ને ખીજા ગર્ભજ ખેચર પચેદિ નિર્વ્ય જ્ઞેનીયા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ખેચર સમુર્જિમ પચેદિ, નિર્વ્ય જ્ઞેનીયા તેના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે ગાત્રમ, તેના બે બેદ છે. એક પર્ધાપ્તા સમુર્જિમ ખેચર પચેદિ નિર્વ્ય જ્ઞેનીયા ને ખીજા અપર્ધાપ્તા સમુર્જિમ ખેચર પચેદિ નિર્વ્ય જ્ઞેનીયા. એમ ગર્ભજ ખેચર પણ જાણુવા. જાવત્ પર્ધાપ્તા ગર્ભજ ખેચર નિર્વ્ય. ને અપર્ધાપ્તા ખેચર ગર્ભજ નિર્વ્ય પણ જાણુવા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ખેચર પચેદિ નિર્વ્ય જ્ઞેનીયા તેને કેટલા પ્રકારનો જ્ઞેની સંગ્રહ છે?

ઉત્તર—હે ગાત્રમ, તેને ત્રણ પ્રકારનો જ્ઞેની સંગ્રહ (ઉપજવાનાં કેકાણાં) છે. અંડજ (છાયાથી ઉપજે તે મધુરાદિક.) પોતજ (તે વડવાગોશ્વ ૨.) ને સમુર્જિમ ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અંડજ જ્ઞેની સંગ્રહના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે ગાત્રમ, તેના ત્રણ બેદ છે. સ્ત્રી ૧, પુરુષ ૨, ને નપુંસક ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પોતજ જ્ઞેની સંગ્રહના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે ગાત્રમ, તેના ત્રણ બેદ છે. સ્ત્રી ૧, પુરુષ ૨, ને નપુંસક ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સમુર્જિમ જ્ઞેની સંગ્રહના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે ગાત્રમ, તે સર્વે ઇવ એક નપુંસક વેદેજ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે ઇવને લેરયા કેટલી છે?

ઉત્તર—હે ગાત્રમ, તેને છ લેરયા છે, તે કૃષ્ણ લેરયા ૧, જાવત્ શુક્લ લેરયા ૧. પર્વત જાણુવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે ઇવ શુ સમ્યક્ત્વ ધરી છે, કે મિથ્યાત્વ ધરી છે, કે સમમિથ્યાત્વ ધરી છે?

ઉત્તર—હે ગાત્રમ, સમ્યક્ત્વ ધરી છે, મિથ્યાત્વ ધરી છે, ને સમમિથ્યાત્વ ધરી પણ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ને ઇવ શુ જાની છે કે જાણતી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાની પણ છે, ને અજ્ઞાની પણ છે. તેમાં જ્ઞાન ત્રણ સુધી હોય ને અજ્ઞાન ત્રણની ભજના.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે છવ શું મનનંગી છે, કે વચનંગી છે, કે દાયનંગી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, ત્રણે જોગ સહીત છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે છવ શું સાકારોપયોગી છે. કે અનાકારોપયોગી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સાકારોપયોગી પણ છે અને અનાકારોપયોગી પણ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે છવ કઇ ગતિમાંથી આવી ઉપજે? શું નારકી મધ્યેથી ઉપજે, કે તિર્થંક મધ્યેથી ઉપજે, કે મનુષ્ય મધ્યેથી ઉપજે કે દેવતા મધ્યેથી ઉપજે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, અસંખ્યાતા પરસના આવખાના ધણી ત્રીસ અકર્મભૂમિના ને ૭૫૦ અંતરદ્વીપના મનુષ્ય, તિર્થંક જુગળીયા, ને આદ્યા દેવલોકની ઉપરના દેવતા પરજને શોય સર્વ ઉપજે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે છવને કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જધનથી અંતર્મુદ્ધત્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે પદ્યોપમના અસંખ્યાતમા ભાગી છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે છવને કેટલી સમુદ્ધાત છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને પાંચ સમુદ્ધાત છે. વેદની સમુદ્ધાત કાળ સમુદ્ધાત, માણ્વી-નિક સમુદ્ધાત, વૈદિક સમુદ્ધાત, ને તેજસ સમુદ્ધાત.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે છવ મારણ્વીનિક સમુદ્ધાતે શું સમોદત મરે છે, કે અસમોદત મરે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સમોદત પણ મરે છે ને અસમોદત પણ મરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે છવ આંતરા રહીત ચનીને કઇ ગતિમાં જાય, કઇ ગતિમાં ઉપજે? શું નારકી મધ્યે ઉપજે, કે તિર્થંક પ્રમુખ કઇ ગતિમાં ઉપજે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જેમ બીજી પ્રતીતિ (પ્રતિપત્તિ) ને વિષે ઉપપાત કલો છે તેમ જાણુવો, અથવા પનવણીને લુકાંતિ પદને વિષે કલો છે તેમ જાણુવો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે છવની કેટલી જાતી કુલકારી લાખ કહી છે? (ઇદાં જાતી કુળ જોનીનું ઉદાહરણ કરેછે. જે એક યોની મધ્યે અનેક જાતી કુળ હોય. જેમ જાણુની યોની મધ્યે કમીયાનું કુળ, કીચનું કુળ, વીજીનું કુળ છે. તે કારણે એક યોની મધ્યે અનેક જાતીના કુળ હોય તે બે ઉડી, તેઉડિ, ચારેઉ, પચેઉ પ્રમુખના હોય. તીદાં યોની તે ઉપતિ રચાનક (ઉપજ્યાનું ઉદાહરણ) ને કુળ તે પોતાના સરખા છવ હોય તે એને જાતી કુળ કહી કહી છે. તે બીજા જાતીના છવ માટે) તથા જેમ તિર્થંકની જાતિ છે ને તેનાં કુળ કમીયા કીચ વીજી પ્રમુખ એ કુળ છે તે યોની પ્રમુખ કહીએ એટલે એક યોનિને વિષે અનેક કુળ થાય)

ઉત્તર—હે ગાંધીજી, બાર લાખ જાનિ કુલ કોટીની પ્રમુખ સાખો છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જુગપર સર્વ યજ્ઞચર પચેદિ નિર્વચ જોતીયાને કેટલા પ્રકારની થોતી સંમદ છે?

ઉત્તર—હે ગાંધીજી, ત્રણ પ્રકારની છે. તે કહે છે. અંગ્રજ ૧, (ગો પ્રમુખ) પોતજ ૨, (નકુલ પ્રમુખ.) ને સમુદ્ધિમ ૩, એ રીતે જેમ બેગરનો અધિકાર કહેતા તેમ જાણીએ. પણ એટલો વિશેષ જે આપણ જાણ-પથી અંતર્મુદ્ધનું ને ઉત્કૃષ્ટ કોઠા પુર્વનું. અને તે મરીને બીજી નરક સુધી જાય. તેની નવસાખ જાનિ કુલ કોટી અનેક લક્ષ થોતી પ્રમુખ છે. એમ અનંતે તિથેકરે કહ્યું છે. શેષ અધિકાર પુર્વપર જાણીએ.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ઉપર સર્વ યજ્ઞચર પચેદિ નિર્વચ જોતીયાને કેટલા પ્રકારની થોતી સંમદ છે.

ઉત્તર—હે ગાંધીજી, જેમ બેગરનો અધિકાર કહેતા તેમ જાણીએ. પણ એટલો વિશેષ જે તેનું આપણ જાણ-પથી અંતર્મુદ્ધનું ને ઉત્કૃષ્ટપણે કોઠા પુર્વનું છે. તે મરીને જાણ પાંચમી નરક સુધી જાય. એકની દસ લાખ કુળ કોટી જાનિ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ચતુષ્પદ યજ્ઞચર પચેદિ તિર્થચ જોતીયાને કેટલા પ્રકારની થોતી સંમદ છે?

ઉત્તર—હે ગાંધીજી, બે પ્રકારની છે. જરાધુન (ઝોરથી ઉપગોલ ગાય પ્રમુખ) ૧ ને સમુદ્ધિમ ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જરાધુનના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે ગાંધીજી, તેના ત્રણ બેદ છે. સ્ત્રી ૧, પુરુષ ૨, ને નાપુંસક ૩, તેમાં જે સમુદ્ધિમ છે તે સર્વ નાપુંસક વેદે છે (ને ગર્ભજ ત્રણે વેદે છે)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જીવને કેટલી લેસ્યા છે?

ઉત્તર—હે ગાંધીજી, જેમ પક્ષીનો અધિકાર કહેતા છે તેમ જાણીએ. પણ એટલો વિશેષ જે તેનું આપણ જાણ-પથી અંતર્મુદ્ધનું ને ઉત્કૃષ્ટ ત્રણ પદ્યોપમનું (જુગળીયા આખી) ને તે મરીને થોતી નરક પર્યં જાય. તેની દસ લાખ જાનિ કુલ કોટી જાનિ જોતી પ્રમુખ કહી છે

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જાણ-પ પચેદિ નિર્વચ જોતીયાને કેટલા પ્રકારનો જોતી મંમદ છે?

ઉત્તર—હે ગાંધીજી, પુર્વ જેમ જુગપર સર્વનો અધિકાર કહેતા છે તેમ જાણીએ. પણ એટલો વિશેષ જે મરીને જાણ સાનથી નરક પર્યં જાય. તેની સાદી બાર લાખ જાનિ કુલ કોટી જોતી પ્રમુખ છે

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પચેદિની કેટલી લાખ જાનિ કુલ કોટી છે?

ઉત્તર—હે ગાંધીજી, નવસાખ કુલ કોટી જાનિ ને બે લાખ જોતી પ્રમુખ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તેંછદિની કેટલી લાખ જાતી કુલ કોડી છે?

ઉત્તર—હે જાતમ, તેની આઠ લાખ કુલ કોડી જાતિ છે ને બે લાખ જોની છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બે છદિને કેટલી લાખ કુલ કોડી છે?

ઉત્તર—હે જાતમ, સાત લાખ કુલ કોડી જાતિ ને બે લાખ જોની છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કેટલા ગધ કલા છે. ને કેટલા ગધાંગ સત કલા છે?

ઉત્તર—હે જાતમ, સાત ગધા અને સાતસે ગધના અંગ છે. ગધ તથા ગધાંગ ૨૪૩૫ થયા દીકારે ગાયા.

મૂલતપકવ નિજાસ, પત્તપુષ્પ ફલમોય, ॥ ગંધંગા વળાદુત્તરમેયા, ગંધંગસયા
મુળેયજ્વા ॥૧॥ અસ્યા વ્યાલ્યાનરૂપં ગાયાદ્યં, ॥ મુયાસુવજ્જહી, અગરુવાલો
તમાલપત્તંચ, તહ્યપીયંગૂ જાઈ, ફલંચ જાઈપંગંધંગા ॥૨॥ ગુણાપસત્તસયા,
પંચાદિવેગેહિં સૂરામિગંધેનં, રસપણગેનંતહફાસેહિં, ચઝહિયમેતેહિં ॥૩॥

ભાષાર્થ—હવે સાત ગંધાંગ જાતિ બેઠ દેખાડે છે. મુળ ૧, ત્વચા ૨, કાષ્ઠ ૩, નિર્ધાસ (રસ) ૪, પત્ર ૫, પુષ્પ ૬, ફળ ૭, તેમાં મુળ એટલે મોય, વાળો, ઉશીર કાપ્યાદિ. ૧. ત્વચા એટલે સુપર્ણ હાલ, તજ, કાષ્ઠાદિ બેઠ જાણવા. ૨. કાષ્ઠ એટલે ચંદન અગર કાષ્ઠાદિ બેઠ જાણવા. ૩. નિર્ધાસ એટલે કપૂર પ્રમુખ જાણવા. ૪. પત્ર એટલે જાતિપત્ર, તમાસ પત્ર પ્રમુખ જાણવા. ૫. પુષ્પ એટલે પ્રિયંગુ, લવીંગ, નાગર, કુલ કાષ્ઠાદિ જાણવા, ફળ, એટલે જાપફળ, કોકોસા, એલચી પ્રમુખ જાણવા ૭. એ સાતને પ્રત્યેક પ્રત્યેક. કાળા પ્રમુખ પાંચ વર્ણ બેઠે મહીએ ત્યારે પાંચીસ થાય. તે પાંચીસમાં એક સુલિંગધ હોય તેનો ગુણકાર નહીં થતાં પાંચીસજ રહે. તે પાંચીસને પાંચ રસે ગુણતાં એકસો પંચોતેર થાય. તેને આઠ ૨૪૩ મહિસા સુંવાળો, ૧, હજારો. ૨, શીત. ૩. ને ઉષ્ણ ૪. એ ૨૪૩ ગુણતાં સાતસો ગંધાંગ થાય.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કેટલી પુષ્પ (ફલ) જાતિ કુલકોડી જોની પ્રમુખ કેટલા લાખ કદી છે?

ઉત્તર—હે જાતમ, ચાર લાખ કુલકોડી જળજ કમળ પ્રમુખની, ચાર લાખ કુલકોડી યજ્ઞ જળ પ્રમુખના ફલની, ચાર લાખ કુલકોડી માદાદક્ષ મહુદ્ર પ્રમુખના ફલની, ને ચાર લાખ કુલકોડી માદા ગુદમ કેતકી પ્રમુખના ફલની. એ સોળ લાખ કુલકોડી ફલની છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કેટલી વેવડી કદી છે. ને કેટલા વેલડીના સગક (સો) કલા છે?

ઉત્તર—હે જાતમ, ચાર મળ વેલ કદી છે. ને ચારસે ચીલંટ પ્રમુખની વેડી કદી છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કેટલી લગાની જાત કદી છે. ને કેટલા લગાના સગક (સો) કલા છે?

ઉત્તર—હે જાતમ, આઠ લગા નાગરવેલ પ્રમુખની છે ને આઠમે લગા વિશેષ કલા છે.

(જેદને યુગ થાય તે વેણી ને જેદને યુગ ન થાય તે તત્તા કહીએ) (જાણે ને વેણીએ અધિકાર ક્યાંય દીકામાં પણ નિર્ણય નથી)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કેટલે બેદ દરીકાય ને કેટલા દરીકાવના સ્તરક (સો) કલા છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, ત્રણ બેદ દરીકાય કહી છે. જળજ ૧, (જળથણી ઉપના તે) ધન ૨, (રથગ થણી ઉપના તે.) ઉભય ૩, (જળ થગ જળેથણી ઉપના તે) એમ એકેકલા સો બેદ થાય ત્યારે દરીકાવના ત્રણમે બેદ થાય. નિર્દા દગર વનરપતિના ફળ પ્રિયથ થાય, (દતાંક રીંગણા પ્રમુખ) ને દગર ફળ નાળગંધ થાય છે (કમળ પ્રમુખ) એ સર્વ દરીકાવજ જાણુવા.

તે એમ સર્વે જીવને જાણતરે જાણતાં થકાં, એમ સુત્રને અનુસાર અવમાદ્યાં થકાં. એમ સુત્રને જ્ઞાનજોયને જ્ઞેનાં થકાં, એમ જાણે પ્રકારે મનમાં ચીતવનાં થકાં એ બે કાયમખે નિર્ધે સર્વ સંસારી જીવ આવે. ત્રસકાય મધ્યે (જેઈટી પ્રમુખ) ૧ ને ઘણ માય મધ્યે (પૃથ્વી પ્રમુખ) ૨, એમ સર્વ સરવાળે સકળ સંસારી જીવમધ્યે જોવાસી જાનિ કુલકોટી જ્ઞેનીપ્રમુખ સત સહસ્ત્ર હોય. એમ અનિત, અનાગત ને વર્તમાન અનંતા નિર્ધે કરજું વચન છે.

વળી તિર્થેય પુન્યકરે તે મરી દેવતા થાય તે ભણી તથા કુલકોટીની વિચારણાને વિશે, વિશેષ અધિકારથી, દેવતાના વૈમાનનો અધિકાર કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સ્વસ્તિકનામે ૧, સ્વસ્તિકાવર્ત ૨, સ્વસ્તિકપ્રભ ૩, સ્વસ્તિકકાંત ૪, સ્વસ્તિકવર્ણ ૫, સ્વસ્તિકલેચ ૬, સ્વસ્તિકધ્વજ ૭, સ્વસ્તિકધ્વજાર ૮, સ્વસ્તિકકુટ ૯, સ્વસ્તિકસિદ્ધ ૧૦, સ્વસ્તિકાત્તરાવનંસક ૧૧, એ અગીયાર વૈમાન છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, હા. એ અગીયાર વૈમાન છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે વૈમાન કેવડાં મોટાં છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, જે વખતથી જાણુકોપ મધ્યે અવ્યંતર મંડળે સર્વ ઉદય કરે છે ને તે સર્વ આધમે છે તે વચે જે હજપરક જોજનને એક જોજનના સાક ભાગ કહીએ તેવા બેતાળીસ ભાગ એટલું ક્ષેત્ર થાય છે, તેને ત્રણગણું કરતા ૨૮૩૫૮૦ જોજનને સાકીયા છે. ભાગ થાય તેટલા જોજનને એકેકે ડગલે દેવતા થાને તે અંગગતી કહીએ. તે વિમતે દેવતા તે ઉન્નુદી ઉનાવળી જાવત દેવતાની ગતિએ આકનો થકો જાવત થઈ એ દિવસ, બે દિવસ, ને ઉન્નુદપલે તે વૈમાન મધ્યે જ માસ પર્વન ત્યાલે ત્યારે કોઈક વૈમાનનો પાર આવે ને કેટલાએક વૈમાનનો પાર આવે નહીં. એવડાં મોટાં વૈમાન છે. (એ વૈમાન પહેલે આ દેવકોટ છે)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અર્ચિ ૧, અર્ચિરવનં ૨, (અર્ચિરકાંત ૩, અર્ચિરકાંત ૪, અર્ચિરવનં ૫, અર્ચિરલેચ ૬, અર્ચિરધ્વજ ૭, અર્ચિરધ્વજાર ૮, અર્ચિરકુટ ૯, અર્ચિરસિદ્ધ ૧૦.) જાવત અનાગમ અ-પુનરાવનંસક વૈમાન છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, હા. એ અગ્નિ વૈમાન છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે વૈમાન કેવડાં મોટાં છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તે જેમ સ્વસ્તિક પ્રમુખ કલાં તેમ જાણવા. પણ એટલો વિશેષ જે સર્વોદય, અસ્ત, ક્ષેત્રનું પાંચગણું એક ડગલું તે ચપલાગતી કહીએ તે ગતે ૭ માસ પર્યં આલે સારે કાષ્ઠક વૈમાનનો પાર આવે ને કાષ્ઠક વૈમાનનો પાર આવે પણ નહીં એવડાં મોટાં વૈમાન છે. (એ વૈમાન ઐવેથક છે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કામ ૧, કામાવર્ત ૨, (કામપ્રભ ૩, કામકાંત ૪, કામવર્ણ ૫, કામ-ક્ષેપ ૬, કામધ્વજ ૭, કામશંગાર ૮, કામકુટ ૯, કામસિદ્ધ ૧૦) જાવત્ અગ્નિમું ક્રો-તશવતંસક વૈમાન છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, હા. એ અગ્નિ વૈમાન છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે વૈમાન કેવડાં મોટાં છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તે જેમ સ્વસ્તિક પ્રમુખ કલાં તેમ જાણવાં. પણ એટલો વિશેષ જે સાતગણો સર્વથાર કરીએ તેટલા જોજનનું એક ડગલું તે જાણાગતી કહીએ તે ગતે. શેષ સર્વ પુર્વશીરીતે કહેલું (એ વૈમાન નવ ઐવેથક છે)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અનુત્તર વૈમાને વિજય, વિજ્યંત, જ્યંત, અપરાજ્યત વૈમાન છે.

ઉત્તર—હે ગૌતમ, હા, એ આર વૈમાન છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે વૈમાન કેવડાં મોટાં છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તે જેમ સ્વસ્તિક પ્રમુખ કલાં તેમ જાણવાં. પણ એટલો વિશેષ જે સર્પનું ઉદય, અસ્તક્ષેત્ર તેને નવગણું કરીએ તેટલા જોજનનું એક ડગલું તે વેગાગતી. તે ગતે ૭ માસ પર્યં દેવના આલે સારે કાષ્ઠક વૈમાનનો પાર આવે ને કાષ્ઠક વૈમાનનો પાર પણ આવે નહિ, એવડાં વૈમાનિકનાં મોટાં વૈમાન છે.

અહો સાધો આયુષ્યવંતો? એ નિર્ધય જોનીવાનો પહેલો ઉદ્દેશો પૂરો થયો.

૪૪. નિર્ધયના બીજો ઉદ્દેશો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કેટલા પ્રકારના સંસારી જીવ છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, ૭ પ્રકારના છે. પૃથ્વીકાય ૧, જાવત્ ત્રસકાયના ૬.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પૃથ્વીકાયના કેટલા બેદ છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના બે બેદ છે. એક મુદ્ધમ પૃથ્વીકાયના ને બીજા બાદર પૃથ્વીકાયના.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મુદ્ધમ પૃથ્વીકાયના કેટલા બેદ છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના બે બેદ છે. એક પર્વામા ને બીજા અપર્વામા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બાદર પૃથ્વીકાયના કેટલા બેદ છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના એ બેદ છે. એક પર્વામા ને બીજા અપર્વામા, ઇલાદિક જવર પનવણા સતના પદેલા પદથી જાણવા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મુંદાળી પૃથ્વીના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના સાત બેદ છે. કાળીમાટી ૧. લીલી માટી ૨. રાતી માટી ૩. પીળી માટી ૪. પાંદુક માટી ૫. ઘોળીમાટી ૬. ને રજસ પ્રમુખ પનક માટી ૭.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત ખર (કક્ષુ) પૃથ્વીના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના અનેક બેદ કલા છે. જ્યવત્ સપ્તે પૃથ્વી મધ્યે અસંખ્યાની જીવ છે. એટલે પૃથ્વીકાય કહી. એમ નિમ્મે જેમ પનવણા સતના પ્રથમ પદમાં અધિકાર કલા છે (આગળ સર્વનો વિસ્તાર કલા છે) તેમ નિરવિશેષ વનસ્પતિકાય પર્વત જાણુવું એમ જ્યવત્ જ્યાં એક વનસ્પતિનો જીવ ત્યાં નિમ્મે સંખ્યાતા, અથવા અસંખ્યાતા, અથવા અનંતા જીવ પણ પામીએ. એટલે વનસ્પતિનો અધિકાર કલા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તસકાયના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના ચાર બેદ છે એઈદ્રિ ૧. તેઈદ્રિ ૨. કારેદ્રિ ૩. ને પમેદ્રિ ૪.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એઈદ્રિના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના અનેક બેદ છે. ઇલાદિક અધિકાર જેમ પનવણાના પદમાં કલા છે તેમ અહીંઆ નિરવિશેષ જાણુવો. જ્યવત્ સ્વાર્થસિદ્ધના દેવતા પર્વત જાણુવો. એટલે અનુતરોવવાધવા દેવતા કલા. એ તસકાયનો અધિકાર થયો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કેટલા પ્રકારની પૃથ્વી છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, ૭ પ્રકારની છે, મુંદાળી પૃથ્વી ૧. શુદ્ધ પૃથ્વી (પર્વત મધ્યે) ૨. વેળુ પૃથ્વી (નદી પ્રમુખની), ૩. મણુસીલ (હીંગળો પ્રમુખ) ૪. સર્કરા (કાંકરા પ્રમુખ) ૫. ને ખર પૃથ્વી (પાણીજી વગર પ્રમુખ) ૬.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મુંદાળી પૃથ્વીની કેટલા કાળની રિયતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ય-વયથી અનંતમુંદુત્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે એક દહ્વર વરસતી છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, શુદ્ધ પૃથ્વીની કેટલા કાળની રિયતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ય-વયથી અનંતમુંદુત્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે બાર દહ્વર વરસતી છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, વેળુ પૃથ્વીની કેટલા કાળની રિયતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ય-વયથી અનંતમુંદુત્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે ચક્ર દહ્વર વરસતી છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મણુસીલ પૃથ્વીની કેટલા કાળની રિયતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ય-વયથી અનંતમુંદુત્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે મોળ દહ્વર વરસતી છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સર્કરા (કાંકરા) પૃથ્વીની કેટલા કાળની રિયતિ છે?

ઉત્તર—હે ગાતમ, જ્ઞાનમથી અંતર્મુદ્ગત ને ઉત્કૃષ્ટપણે અદાર હૃદય વરસતી છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ખર (પાપાણુ દીસા પ્રમુખ) પૃથ્વીની કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે ગાતમ, જ્ઞાનમથી અંતર્મુદ્ગત ને ઉત્કૃષ્ટપણે બાવીસ હજાર વરસની છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નારદીની કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે ગાતમ, જ્ઞાનમથી દસ હજાર વરસ (પ્રથમ નરકને પ્રથમ પાઘડે) ને ઉત્કૃષ્ટપણે તેત્રીસ સાગરોપમની (સાતમી નરક) સ્થિતિ છે. ઇંદ્રા થી પન્નવણાસનનું સ્થિતિપદ સર્વ જાણુવું. જનત્ સર્વાયં સિદ્ધના દેવના પર્વત સ્થિતિ જાણુવી (આગળ આવેલ છે).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જીવતે (ચેતના લક્ષણ) જીવપણે કેટલા કાળ સુધી રહે?

ઉત્તર—હે ગાતમ, સર્વદ સર્વ કાળ પર્વત ને અનાદિ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પૃથ્વીકાય મધ્યે સામાન્યપણે જીવ કેટલા કાળ સુધી રહે?

ઉત્તર—હે ગાતમ, સર્વદ સર્વકાળ અનાદી અનંત. એમ જનત્ ત્રસકાય પર્વત જાણુવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, વર્તમાન સમયે પૃથ્વીકાય મધ્યે જેટલા જીવ ઉપના છે, તે જીવને સમયે સમયે એકેકા કાદીએ તો કેટલે કાળે તે જીવ કાદી રહીએ?

ઉત્તર—હે ગાતમ, જ્ઞાનમપણે અસંખ્યાતી ઉત્સર્પિણી, અવસર્પિણીએ તે જીવ કાદી રહીએ. ને ઉત્કૃષ્ટપણે પણ અસંખ્યાતી ઉત્સર્પિણી, અવસર્પિણીએ તે જીવ કાદી રહીએ. (તીર્થા જ્ઞાન્ય પદથી ઉત્કૃષ્ટપદ અસંખ્યાત ગણું જાણુવું. અસંખ્યાતાના અસંખ્યાતા ભેદ છે) એમ જનત્ વાચુકાયા જીવ પર્વત જાણુવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, વર્તમાન સમયે વનસ્પતિકાય મધ્યે જેટલા જીવ ઉપના છે તે જીવને સમયે સમયે એકેકા કાદીએ તો કેટલે કાળે તે જીવ કાદી રહીએ?

ઉત્તર—હે ગાતમ, જ્ઞાનમપદે વર્તમાનકાળે વનસ્પતિ મધ્યે અનંતા જીવ ઉપજે ને ઉત્કૃષ્ટપદે પણ અનંતા જીવ ઉપજે તે કાળે વર્તમાન સમયના પણ અનંતા જીવ કલ્યા તેના કાળનું માન કહેવાય નહીં.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, વર્તમાન સમયે કેટલા જીવ ત્રસકાયા ઉપજે?

ઉત્તર—હે ગાતમ, જ્ઞાનમપદે સાગરોપમ સન પ્રયત્ન ને ઉત્કૃષ્ટપદે પણ સાગરોપમ સન પ્રયત્ન. તે જીવ સમયે સમયે એકેકા ત્રસ કાદીએ તો સાગરોપમ સન પ્રયત્નને એક સમયના ઉપના ત્રસ જીવને કાદી રહીએ. (ત્યાં જે જ્ઞાનમપદ કહ્યું તેથી ઉત્કૃષ્ટપદ વિશાલિક જાણુવું)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અમુદ્ધ લેશ્યા (કૃષ્ણ, નિલ, ને કાપેલ) તો ધણી સાધુ, વેદનાદિ સમુદ્ધાતે કરી રહિત પેન્ના આત્માએ (જાનો) કરીને અમુદ્ધ લેશ્યાના ધણી દેવના, દેવને જાણે! રહે!

ઉત્તર—હે ગાતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં ૧. (અર્થાંત જાણે, દેવે નહીં.)

ઉત્તર—હે ગૌતમ, હા, ૧૧. (જાલે દેખે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, શુદ્ધ લેસ્યાનો ધણી સાધુ, વેદનાદિ સમુદ્ધાતે કરી સહિત તથા રહિત પોતાના આત્માએ કરી શુદ્ધ લેસ્યાના ધણી દેવતા, દેવીને જાણે? દેખે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, હા, ૧૨. (જાલે, દેખે.) એં બાર અજાતમાં ૭ અશુદ્ધ લેસ્યાવાળા ન જાણે દેખે, ને ૭ શુદ્ધ લેસ્યાવાળા જાણે દેખે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અન્ય દર્શની (ચાર્વાક, બૌદ્ધ પ્રમુખ) એમ કહે છે, એમ જોલે છે, એમ પ્રતાપના કરે છે, એમ પરપણા કરે છે. ને એમ નિસ્યે એક જીવ એક સમે બે કીયા કરે છે. એક સમ્યક્ત્વની કીયા ને બીજી મિથ્યાત્વની કીયા. ને સમે સમ્યક્ત્વની કીયા કરે તે સમે મિથ્યાત્વની કીયા કરે. ને ને સમે મિથ્યાત્વની કીયા કરે તે સમે સમ્યક્ત્વની કીયા કરે. સમ્યક્ત્વની કીયા કરતો થકો મિથ્યાત્વની કીયા કરે, ને મિથ્યાત્વની કીયા કરતો થકો સમ્યક્ત્વની કીયા કરે. એમ નિસ્યે એક જીવ એક સમે બે કીયા કરે એક સમ્યક્ત્વની કીયા ને બીજી મિથ્યાત્વની કીયા. એમ ને અન્ય દર્શની કહે છે તે કેમ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, ને અન્યદર્શની એમ કહે છે, એમ જોલે છે, એમ પ્રતાપના દેખાડે છે, એમ પરપણા કરે છે. ને નિસ્યે એક જીવ એક સમે બે કીયા કરે છે તેમજ ભવત્ સમ્યક્ત્વની કીયા ને મિથ્યાત્વની કીયા એમ ને અન્યદર્શની કહે છે. તે સર્વ જોલું છે. પણ હું હે ગૌતમ એમ કહું છું ભવત્ પરપણા દેખાડું છું. એમ નિસ્યે એક જીવ એક સમયે એકજ કીયા કરે. સમ્યક્ત્વની કીયા અથવા મિથ્યાત્વની કીયા. ને સમે સમ્યક્ત્વની કીયા કરે તે સમે મિથ્યાત્વની કીયા કરે નહીં, ને ને સમે મિથ્યાત્વની કીયા કરે તે સમે સમ્યક્ત્વની કીયા કરે નહિ. સમ્યક્ત્વની કીયા કરતો થકો મિથ્યાત્વની કીયા કરે નહિ ને મિથ્યાત્વની કીયા કરતો થકો સમ્યક્ત્વની કીયા કરે નહિ. એમ નિસ્યે એક જીવ એક સમયે એક કીયા કરે. સમ્યક્ત્વની કીયા અથવા મિથ્યાત્વની કીયા. એ તિર્યચ્છનોનીવાનો બીજો ઉદ્દેશ પુરો થયો. એ તિર્યચ્છનો અધિકાર પુરો થયો.

૪૫. મનુષ્યનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મનુષ્યના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના બે બેદ છે. એક સમુર્જિમ મનુષ્ય ને બીજા ગર્ભજ મનુષ્ય.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સમુર્જિમ મનુષ્યના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તે એક પ્રકારનાજ કલા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સમુર્જિમ મનુષ્ય ક્યાં ઉપજે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, ઝડી દીપ ને બે સમુદ્ર મળી પીંગાગીરા લાખ જોડાન મનુષ્ય જોડે છે તે મળે પંદર કર્મજૂમિ, ત્રીસ અકર્મજૂમિ ને ૭૫૦ અંતરદીપના મનુષ્યના ચક્રદ સ્થાનક મધ્યે સમુર્જિમ મનુષ્ય ઉપજે છે તેના નામ કહે છે. ઉચ્ચારેશ્વરા પિટામાં ૧, પાસવણે મુચ પેસાજમાં ૨, ખેતેશ્વરા બઝ્યામાં ૩, સિધાણેશ્વરા નાકના લીટમાં ૪,

વંતેશુવા વનનમાં ૫, પીતેશુવા લીલા, પીળા, પિત્તમાં ૬. પૂગેશુવા ૫૧માં ૭, મેલેશુવા ૨૬માં ૮, મુકેશુવા વીરમાં ૯, મુક પુગળ પરીસારીએશુવા વીરના મુકેશુવા પુદગળ પાછા લીલા થાય. તેમાં ૧૦ વિગપજીવ ક્ષેત્રેશુવા મૃતક શરીરમાં ૧૧. કપી, પુષ્ટ સંનેગેશુવા સ્ત્રી પુષ્ટના સંનેગમાં ૧૨, નગરનિધમજેશુવા સહેરની ખાગમાં ૧૩, સંનેગેશુવા અમુકદાજેશુવા સર્વ મનુષ્ય સંગ્રામીના અમુચી, અપવિત્ર સ્થાનકમાં ૧૪, એ અઉદ સ્થાનકે સમુર્જિમ મનુષ્ય ઉપજે છે.

તેના શરીરની અવગાહના આંશુળના અસંખ્યાનમે ભાગે છે. તે જીવ અસંકી, મિથ્યાદષ્ટિ, અરાતી, અપર્યાપ્તજપણે અંતર્મુદ્ગત ને આવમે મરે છે. એ વિચાર શી પત્તવજ્ઞાજી સૂત્રથી લખ્યો છે. એ સમુર્જિમ મનુષ્યનો અધિકાર પુરો થયો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ગર્ભજ મનુષ્યના કેટલા ભેદ છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના ત્રણ ભેદ છે. કર્મભૂમિ ૧, અકર્મભૂમિ ૨, ને અંતરદ્વીપ ૩.

૪૪. છપન અંતરદ્વીપના મનુષ્યનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અંતરદ્વીપના મનુષ્યના કેટલા ભેદ છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, અંતરદ્વીપ તે લવણ સમુદ્ર મધ્યે સુલ હેમવંત પર્વતની દાદા ઉપર છે, તેના અઢાવીશ ભેદ છે. એકરક ૧, આભાસિક ૨, વૈમાનિક ૩, નાંચીક ૪, લવણ ૫, ગજકર્ણ ૬, ગોકર્ણ ૭, સુકુલીકર્ણ ૮, આદર્શમુખ ૯, આદિ મેંદામુખ ૧૦, આયોમુખ ૧૧, ગોમુખ ૧૨, અશ્વમુખ ૧૩, હરિતમુખ ૧૪, સીંદમુખ ૧૫, આમમુખ ૧૬, અશ્વકર્ણ ૧૭, સીંદકર્ણ ૧૮, અમકર્ણ ૧૯, કર્ણપ્રાવર્ણ ૨૦, ઉક્કામુખ ૨૧, મેધમુખ ૨૨, વિદ્યુત્તંત ૨૩, વિદ્યુત્તજ્ઞા ૨૪, મનદંત ૨૫, લટદંત ૨૬, મુદદંત ૨૭, શુદ્ધદંત ૨૮, એમ અઢાવીશ અંતરદ્વીપ સુલહેમવંત પર્વતની દાદા ઉપર. તેમજ અઢાવીશ અંતરદ્વીપ શીખરી પર્વતની દાદા ઉપર લવણ સમુદ્ર મધ્યે સરવાળે છપન અંતરદ્વીપ જનણ્યા. તેમાં પ્રથમ એકરક દ્વીપનો અધિકાર કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દક્ષણદિશનો એકરક મનુષ્યનો એકરક નામે દ્વીપ ક્યાં છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જંભુદ્વીપ નામાદ્વીપ ભાના મેર પર્વતથી દક્ષણદેશી સુલહેમવંત વર્ષધર (સિંતની દદા બતાવનાર) પર્વતના ઉત્તર ને પુર્વદિશના છેડાથી એટલે દશાનજીએ લવણ સમુદ્રમધ્યે ત્રણમે જ્ઞેજન અવગાદી જનકે ભાં સુલહેમવંત પર્વતની દાદા ઉપર દક્ષિણ દિશના એકરક મનુષ્યનો એકરકદ્વીપ નામે દ્વીપ છે તે ત્રણમે જ્ઞેજન લાંબપણે ને પટોળપણે છે. ને નવમે જ્ઞેજનપણે જ્ઞેજન કાષ્ઠ ઉણા ફરતો પરિધિપણે તે દ્વીપ છે.

તે દ્વીપ એક પચ્ચર વેદીકા (વેદીકાવારપ) ને એક વનખડ તેજેકરી મેનના રિંદાળો છે. તે પચ્ચર વેદીકા અર્ધ જ્ઞેજન ઉચપણે છે ને પાચમે મનુષ્ય પટોળપણે છે ને લાંબપણે તે દ્વીપ પ્રમાણે ફરતો છે. તે પચ્ચર વેદીકાનો એકલે ૩૫ વર્ણન કર્યો છે તેના વાજનના પત્રીના છે. એમ વેદીકાનો વળન જંમ ગાયપણે મુવમા છે તેમ

જાણવો. તેમજ આગળ જગતીના વર્ણનમાં આવશે તેથી જાણવો.

તે પદ્મવર વેદીકા એક વનખંડે ચોપળેર વીંટાણી છે. તે વનખંડ દેશેઉણા બે જોજન ફરતું પહોળાપણે છે ને વેદીકા પ્રમાણે ફરતું છે. તે વનખંડની કૃત્તશોભા છે. એમ રાવપસેણી સતથી વનનો વર્ણન જાણવો. તેમજ નિરવિશેષ જાણવો. તથા અને મણીનો વર્ણ, ગંધ, રપરી ને શબ્દ. તેમજ વાવ, ઉત્પાન પર્વત, પૃથ્વીશીલાના પટ પ્રમુખનો વર્ણન જાણવો. જાવત્ સાં ધણા અંતરિક દેવતા ને દેવાંચા બેસે છે જાવત્ વિચરે છે.

તે એકરક દ્વીપને માંહે ધણુંજ સમ ને મનોહર ભૂમિભાગ તે ધરતી તળ છે. તે યથા-દ્રષ્ટાંતે માદળનું તળીયું જેહવું સમું છે તેહવો સમધરતી તળ છે. એમ જાવત્ સન્યા-પર્વત જાણવું. જાવત્ પૃથ્વીશીલાના પટ છે તે ઉપરે એકરક દ્વીપના મનુષ્ય ને મનુષ્યની સ્ત્રી એ બે બેસે છે જાવત્ વિચરે છે.

તે એકરક દ્વીપે તે તે દેશને વિષે તે તે કામે ધણા ઉદાહરક નામે, મોદાહરક નામે, કોદાહરકનામે, કંતમાહરકનામે, નયમાહરકનામે, નટમાહરકનામે. શુગમાહરકનામે, દંતમાહરકનામે, સંખ-માહરકનામે, સેવમાહરકનામે. ઇલાદિકે વૃક્ષ કલાં છે. અહો સાધા આયુષ્યવંતા ! તે વૃક્ષ રૂપાં કુલાં છે, તેનાં મુળ શુદ્ધ છે, દર્ભાદિકે રહીન છે. મુળે કરી, કંદે કરી જાવત્ ખીન્ને કરી સહીત છે. પત્રેકરી, પુલેકરી દંકાણા છે. વિશેષે કરીને વૃક્ષની શોભાએ કરી અલંત અલંત શોભતાં ઘકાં, વિશેષે શોભતાં ઘકાં રહે છે.

વળી એકરક દ્વીપને વિષે (અમસિક) ધણાં વૃક્ષ છે. તે હેરતાલ વનસ્પતિનાં વન ભેરતાલ વનસ્પતિનાં વન, ભેરતાલ વનસ્પતિનાં વન, સેરતાલ વનસ્પતિનાં વન, માલીના વન, સરસના વન, સરસાના વન, સોપારીના વન, આંગાના વન, ખજુરીના વન, નાળી-યેરીના વન, રૂપાં કુલાં ઘકાં જાવત્ રહે છે.

વળી એકરક દ્વીપે ધણા તીલકે વૃક્ષના વન, વડ, જાવત્ રામણ, નંદી વૃક્ષ પ્રમુખ ર્ભાદિકે રહિત રૂપા કુલા જાવત્ રહે છે,

વળી એકરક દ્વીપે સાં ધણી પદમસતા જાવત્ સ્વામસતા સદાય રૂળી કુલી રહે છે. એમ જાતાનો વર્ણન જેમ ઉવવાઇ સત્ર મધ્યે કલો છે તેમ જાણવો. જાવત્ પ્રતિરૂપ છે.

વળી એકરક દ્વીપે સાં ધણાં શેરીકે વૃક્ષના શુભ જાવત્ મહાગતીના શુભ તે શુભ પાંચ વર્ણે કુલે રૂળે છે અને સાં મંદવાય વાય છે તેલે કરી નિર્મળ વૃક્ષની શાખા છે તેને કપાવીને એકરક દ્વીપનો ધણુંક સમ મનોહર જે ભૂમી ભાગ તેને વિષે કુલના પુજ (દગલા) કરે છે.

વળી એકરક દ્વીપને વિષે સાં સાં ધણી વનની શ્રેણી છે. તે વનની શ્રેણી કૃત્ત છે જાવત્ મનોહર છે. મહામેધનો સમુદ તે સરખી શોખા છે જાવત્ મહામંધની ખની મુકે છે. ગોરા યોગ્ય છે ૧, દેખતા યોગ્ય છે ૨, અબારપ છે ૩, પ્રતિરૂપ છે. ૪,

૪૫. દશ જાતના કલ્પવૃક્ષનો અધિકાર.

૧ વળી એકશક દ્રીપે ત્યાં ત્યાં ધણાં મતંગનામે દુમ (વૃક્ષ)ના સમુદ છે. (મતંગને એકના ફળ ખાધે યગ થાય.) અહો સાધો આવખાવતો! જેમ તે મંદપ્રજા મદીરા મંદ્રમાં સમાન ઉજળી, મણ્ડીલાકા મણ્ડી સમાન વર્ણે મદીરા, તથા ઉત્તમ સિંધુ, (મદીરા વિશેષ.) ઉત્તમ વાણ્ણી, (નામા મદીરા.) ભગ્ને પ્રકારે ધાવડી પ્રમુખના ફળ, પત્ર, પુષ્પ (વિશેષ.) ઉત્તમ વાણ્ણી, (નામા મદીરા.) ભગ્ને પ્રકારે ધાવડી પ્રમુખના ફળ, પત્ર, પુષ્પ તેહના રસ તે મધ્યે ધણા દ્રવ્ય સંયુક્ત કૃત મદ્યવાદિકના તે પણ કાંઈ પ્રમાણે પ્રાપ્ત તેનો જેવો યગ તથા સ્વાદ, વળી મધુ તથા મેરક (મદીરા વિશેષ.) તે પણ અરીષ્ટ રત્ન વર્ણે જેની કાંતી છે. તેનો જેવો સ્વાદ તથા દુગ્ધ જાતનો મદ્ય, તથા પ્રસન્ન નામા સરા, તથા નેલક નામા સરા, તેનો જેવો સ્વાદ, તથા ખજુર, ઘ્રાખ પ્રમુખના સંજોગે કૃત મદ્ય તેહનો જેવો સ્વાદ, તથા કાષી સાયન (મદ્ય વિશેષ.) તથા પક કંઠુરસ (પાકી શેલ્લીને રસ) તેનો જેવો મદ્ય કૃત તથા પ્રધાન સરા (મદ્ય વિશેષ) ઇલાદિક જેમ વર્ણ, રસ, ગંધ, સ્પર્શ કરી યુક્ત છે અને વળી જગતીયના પરીણામને વધારે. (મદીરા પ્રમુખની વીધી ધણા પ્રકારની છે.) તેમ તે મતંગનામે વૃક્ષના સમુદ પણ મદીરા પાત્રને શુભે યુક્ત છે. સ્વભાવ ચક્રોજ અનેક ધણી જાતની મદીરા તેને પરીણામે પરણીત છે. તે વૃક્ષ મદીરાને શુભે પરણીત છે. ફળે કરી પરીપુર્ણ છે. તે ફળ પકે છે ત્યારે મદીરા પ્રતે કરે છે, તે મદુગની જાતના વૃક્ષ છે. તે વૃક્ષ ફળ્યાં પુલ્યાં છે. તે વૃક્ષના મુળ કુશ દર્ભ વૃણ્ણી રહીત નિર્મળ શુદ્ધ છે. જ્યત્ત એવી રીતે રહે છે. એ પ્રથમ મતંગનામા કલ્પ વૃક્ષ વર્ણુઓ. હવે બીજો જૂગાંક નામે કલ્પ વૃક્ષ વર્ણુવે છે.

૨ એકશક દ્રીપે તે તે કામે ધણાં જૂગારક (ભાજન-વાસણના) નામા વૃક્ષના સમુદ ક્યાં છે. અહો સાધો આવખાવતો? જેમ ઇલાં ધણ, કરવા, કળશ, કળસત્રી, જાન કાચનીકા, ઉદકવર્ધની નામા ભાજન વિશેષ, સુપ્રતિષ્ઠક (ભાજન વિશેષ,) વિદુર નામ ભાજન, પારીવપકનામા ભાજન, જૂગાર લોટા, કરોટીક, સરક, પ્રરકપાત્રી, (તે વાંદળ પાત્ર) ધાળ, પલકનામા ભાજન, ચપલકનામા ભાજન અપલનામા ભાજન, દકવારકનામા ભાજન (વિચિત્ર ભાજન) મણ્ડીપટકનામા ભાજન, શુક્તિનામા ભાજન, ચોર પિત્ત ભાજન, કચન મળી ભાજન, ઇલાદિક મનોહર ભાજન છે. તે ભાજન સુવર્ણ મણ્ડી રત્ને કરી ભાંગિ વિચીત્ર છે. એકવા આ ક્ષેત્રે જેમ ભાજન છે તેમ તે જૂગાર નામા વૃક્ષ પણ સમુદ અનેક પ્રકારને ભાજને કરી સહીત છે. સ્વભાવે પરણીત છે. ફળે કરી પ્રતિ પુર્ણ છે. તે વૃક્ષ એકવાચકાં ફળ્યા પુલ્યા જ્યત્ત મનોહરપણે રહે છે. એ બીજો જૂગારક નામા કલ્પ વૃક્ષ વર્ણુઓ હવે ત્રીજો ત્રીનાંગ નામા કલ્પ વૃક્ષ વર્ણુવે છે.

૩ એકશક નામા દ્રીપે ત્યાં ત્યાં ધણાં ત્રીનાંગ (વાહન) નામા વૃક્ષના સમુદ ક્યાં છે. અહો સાધો આવખાવતો? જેમ તે આવીષક નામા મોદુ વાહન, લખુમાદન, પખુનામા વાહન, પાદ, દર, કરી, દીડીમ, બેંગ, મોડી બેર, કપ્પીકા, (વીણા વિશેષ) અરમુખી, મુરુદ, (વાહન વિશેષ) સખ, પરીલીન નામા વાહન વિશેષ, પરીવાપ સમગ્રની વિદ્ય,

પંચવિધુવંસવિશેષ, સુધે.યા, વિપચી તંત્રી, વિણામદચી વિણાવિશેષ, સતતંત્રી વીણા, રંગરીઝનામા વીણા, હરતણાવ, કાંસાની તાલ, તેણે કરી સદીન, એહવા વાછંત્રના બેદ. વળા તેહને ડલા આંધર્ન સર્વ સમે કુશળ તેણે વગાડતા ત્રીકરણ સુધી આદી, મધ્ય ને, અંતરપ તે જેમ એ ફેરે વાછંત્રની જતી છે. તેમ તે ત્રીતાંગ નામા પણ દુમ (ગાડ) ના સમુદ અનેક ધણા પ્રકારના ત્રીતા વાછંત્રના ચાર બેદ છે. તતવીણા પ્રમુખ ૧, માદલ પ્રમુખ વિનલ ૨, તાલ પ્રમુખ ૩, અને સંખ પ્રમુખ જુલી ૪, એમ ચાર પ્રકારના વાછંત્રને ગુણે કરી સદીન છે. તે વૃક્ષ ફળે કરી સદીત છે. ફળ્યા દુધ્યાધકાં પૂર્ણ રહે છે. તે વૃક્ષના મળ સુદ છે. એ ત્રીજે ત્રીતાંગ નામે કલ્પ વૃક્ષ વર્ણવ્યો. હવે ચોથો દીપશીખા નામે કલ્પ વૃક્ષ વર્ણવે છે.

૪. એકકનામા દીપે ત્યાં ત્યાં ધણા દીપશીખા નામે વૃક્ષના સમુદ કલા છે. અહો સાધા આવખાવતો! જેમ સંખ્યા સમયને વિષે ચક્રવર્તિ નવ નિધાનના ધણોને દીપીને ચક્રાળ પ્રગટ કરે, તે દીવી વર્ણવે છે. તે દીવી મધ્યે ધણી જાડી વાટ છે, ને તે વાટ વળા તેણે કરી પ્રતિપૂર્ણ છે. એવી દીવીને પ્રગટ કરે ત્યારે અંધકારનો નાશ થાય. તેનો વર્ણ, કનકનો જેવો વર્ણ તે સમાન વર્ણ છે. વળા તે દીવીના કંચન, મણી રત્નના નિર્મળ જહુ મધ્ય રત્ન સ્વર્ણના દેદીપમાન મનોહર દંડ છે. તે દીવી ઉત્તમ છે, એ દીવી સમ-કાળે દીપાવે, તેહનું રાત્રીને સમે રનેહવંત મનોહર દેદીપમાન તેજ થાય. નિર્મળ મદ ચંદ્રમા પ્રમુખ તેહના સરખી કાન્તી થાય, તેમ તેમ અંધકારને ટાળણહાર, સર્વ તેના કી-રણ પસર્ણ તેહનો જેવો ઉધ્યોત તેહવો તે દીવીનો જોતે કરી રવેત પ્રદર્શીત વિસ્તારપણે મનોહર શોભાપમાન તેજ થાય. તેમ તે દીપશીખા નામે વૃક્ષના સમુદ પણ અનેક ધણાં નવનવા પ્રકારનાં પરીણામ ઉધ્યોત વિધિના તેણે કરી સદીત ફળે કરી પ્રતિપૂર્ણ ફળ્યાં દુધ્યાધકાં રહે છે. એ ચોથો દીપશીખાનામે કલ્પવૃક્ષ વર્ણવ્યો. હવે પાંચમો જ્યોતીશીખા નામા કલ્પવૃક્ષ કહે છે.

૫. એકક દીપે ત્યાં ત્યાં ધણાં જ્યોતીશીખાનામા વૃક્ષના સમુદ કલા છે. અહો સાધા આવખાવતો! જેમ તે તારકાળનો ઉગ્યો, શરદકાળનો આસ્વિન, કાર્તિક માસનો સૂર્ય મંડળ જેમ સહસ્ર કીરણને દીપાવતો જેહવો વીજળીનો ઝળકાર, નિર્ધુમ અસી જનજન્ય-માન અસીએ ધમ્યો તાતો સ્વર્ણ, કેશનું કુલ, અશોક વૃક્ષનું કુલ, જામુ વૃક્ષનું કુલ, દત્ત્યાદિક વિગતર તેના પુંજ (દગથા) મણી રત્ન રત્ન વર્ણ તેના જેવા કીરણ જનતવંત હોજો તેના સમુદ, (દગલો) તેના રૂપથી અધિક રૂપ તેજ મુર્ચનું છે, તેમ તે જ્યોતિશીખા નામે પણ વૃક્ષના સમુદ અનેક પ્રકારના ઉધ્યોતના પરીણામે ને ઉધ્યોતની વિધિ તેણે કરી સદીત છે. ગુલ લેસ્યા છે, મંદ લેસ્યા છે, આતપની કાન્તિએ સ્વભાવિક પરણુમીન છે. કુશાગરને સંરથાને સંરિથન છે. માંહોમાહે લેસ્યા (પ્રભા-કાન્તિ)ના પ્રદેશ અવગાઠ છે. તે લેસ્યાને પ્રદેશ કરી સર્વ દિશો ચારે તરફ સોભાવે છે, ઉધ્યોત કરે છે, કાન્તિ વધારે છે. એ વૃક્ષાંધ્યાં દુધ્યાધકાં રહે છે. એ પાંચમો જ્યોતિશીખા નામે કલ્પવૃક્ષ વર્ણવ્યો. હવે છઠો ચીચાંત્ર નામા કલ્પવૃક્ષ વર્ણવે છે.

૧ એકરૂઢ દ્વીપે લાં લાં ધણાં ચીત્રાંગ નામે જશનાં સમુદ કલાં છે. અહો સાર્થો આયુષ્યવંતો! જેમ તે પેશાવર જેવા યોગ્ય ત્રિચીત્ર મનોહર ઉત્તમ કુલની માળાએ સંયુક્ત દેદીપમાન વૃન્વળ છે. ચિકરવર પાંચવર્ણ્ય કુલ તેના પુત્ર તેણે કરી કળા સદિત છે. પીરલીન ત્રિચિત્ર કુલ તથા માળા તેને સમુદાયે કરી સદિત છે. તે કહે છે. ત્રયીમ ૧, (ગુપ્ત્યા) વેદીમ ૨, (દાદરપ) પુરીમ ૩, (પુષ્યા) ને સંધાતીમ ૪. (કુલનો પુત્ર) એમ આર પ્રકારના કુલે કરી, નિપુણ પ્રવેશ કરીમરે કરી ત્રિભાગપ્રતે રચીને સર્વથી સર્વશક્તિ સમનુગ્રંથ અપીરણપણે લાંબાપમાન અંતર રક્ષીત પંચવર્ણ્ય કુલમની માળા તેણે કરી શોભાપમાન વનમાળાએ કરી તે ઘરનું દ્વાર શોભિત છે. તે ઘર અત્યંત દીપે તેમ તે ચિત્રાંગનામા વક્ષના સમુદ પશુ અનેક પ્રકારના કુલને સમુદે કરી સ્વભાવિક પ્રજાતીન છે કુલ તથા કુલની માળા તેને ગુણેકરી સદિત છે. તે વક્ષ ત્યવત્ ૬૪૫૦ કુલનાં યકાં રહે છે. એ ૭૭૦ ચિત્રાંગનામા કંપવક્ષ વર્ણુઓ. દવે સાતમે ચીત્રરસનામા કંપવક્ષ વર્ણુ છે.

૭ એકરૂઢ દ્વીપે લાં લાં ધણાં ચીત્રરસનામા વક્ષના સમુદ કલાં છે. અહો સાર્થો આયુષ્યવંતો! જેમ આ ક્ષેત્રે સુગંધ ઉત્તમ કલમશલી નામે તંદુલ (ચોખા) તે પત્ર વિશુદ્ધ ગાય પ્રમુખના કુષમધે રોંધ્યા એટલે ખીર કાઢી તે મધ્યે સુગંધી ચરદાગરું ધૂત (લી) ને તેમાં ગોળ, ખાંડ અથવા સાકર ધાલીએ ત્યારે અત્યંત રસવંત તે ખીર ઉત્તમ વર્ણ, મધ ને રસે કરી ધાય. અથવા જેમ રાગ છ ખંડના કણી અગ્રતિ તેહને જેમ કાલા દુશીયાર રસોવા પ્રમુખ હોય તેણે નીપજવેલ આર કંપીક રોપ વિરોધ રસ વંતી ઓદન (ચોખા) તેટને વર્ણવે છે. કલમસાલીનામા ઉત્તમ તંદુલ તેહને કલે પ્રકારે રક્ષીત બાક સહીત કોમળ અતુક કંપાદિકે પરીકર્મિત અનેક પ્રકારને મસાલે કરી સતીત એવા તંદુલ પ્રમુખ, અથવા મોદક (લાડવા) પરીપૂર્ણ સર્વ જ્ય એકચી પ્રમુખે કરી કુલ મધાયોગ્ય અસીએ કરી રક્ષીત તે ઉત્તમ વર્ણ, મધ, રસ, રસયુક્ત બળ અને રીતે પરીણામે યુક્ત પાંચ ઈડીનુ બળને વધારનાર, શરીરને પુષ્ટી કરનાર, ક્ષુધા, ને તૃષ્ણ તેને દાળણુદાર તે મોદક મધ્યે ઉત્તમ ગોળ, ખાંડ અથવા સાકર તેણે કરી યુક્ત સીંદ ફેરી નામા તે મોદક રસેનું શુક્રમાળ ને સુદમ દળ છે તે પરમ મીઠાન ત્યારે હોય. તેમ તે ચીત્ર રસનામે જશના સમુદ પશુ અનેક ધણા પ્રકારને સ્વભાવે કરી પરજાતીન બોળન. ને બોળનની વીધીએ કરી સતીત એટલાં તે જશ ૬૪૫૦ કુલનાં યકાં રહે છે. એ સાતમે ચીત્રરસનામા કંપવક્ષ વર્ણુઓ. દવે આઠમે મહિતંગનામા કંપવક્ષ કહે છે.

૮ એકરૂઢ દ્વીપે ત્યા ત્યા ધણાં મહિતંગ નામા જશના સમુદ કલાં છે. અહો સાર્થો આયુષ્યવંતો! જેમ ને દારૂ, અમરદાર, હિતરી, મુરદ, કુલ, વામનાક, હેમાદળ, મનિ નદળ, કનક નદળ, સુવક, ઉચી, કટક, લાયુ, એકાવળી, હેલુનક, મકરીકા, ઉચ, મેવેષક (કકમન્જ) એકમન્જ અમન્જ, ગુણમનિ આજમન્જ, કનકનિવક, જગ, સરસ, (અજગ્ન) કિંકર) કનકાવળી, અદ્યક, મુવેષક, રસમન્જ, ત્રણમન્જ ૬૪૫૦ કુલ ને આજગ્ન કિંકર, મુરદ, હેલુનક, વિરોધ, દાનાચારીકા, અદ્યક

સર્વમાલીકા, હાંક, કેયુર, વીરવળખ, લંબાયમાન મુમ્બા પ્રમુખ, અંગુલીવેદ પ્રમુખ, કાંચીકટ્ટી મેખળા, કલાપ, પ્રતરક, પાદોન્નય, ધંડીકા, ધુપરમાળ, રત્ન વળ, (આભરણ વિશેષ.) પગનાં ઝાંઝર, ચરણ માલીકા, (આભરણ વિશેષ), સુવર્ણના પ્રમુદની માળા પ્રમુખ આભૂષણ ધણી પ્રકારનાં તે સર્વ સુવર્ણ, મણી ને રત્ને કરી ભાંતિ વિચીત્ર મનોહર છે. જેમ છતાં ભરતાદિક ક્ષેત્રે ધણી પ્રકારનાં છે. તેમ મલિકાંગનામા વૃક્ષના સમુદ પણુ અનેક પ્રકારની નવનવી ભાતીના આભૂષણે પ્રજ્વળીત, સ્વભાવેજ આભૂષણની વીધે કરી સહીત તે પ્રેમ જાવત રૂપાં પુણાં થકાં રહે છે. એ આક્રમે મલિકાંગનામા કલ્પવૃક્ષ વર્ણવ્યો. હવે નવમો ગૃહાકારનામા કલ્પવૃક્ષ વર્ણવે છે.

૯. એકશક દીપે ત્વાં ત્વાં ધણી ગૃહાકાર નામે કલ્પવૃક્ષના સમુદ કલાં છે. અહીં સાધો આયુષ્યવતો!! જેમ તે ગદ, અટાળા. ચરીકદ્વાર પ્રેમ પ્રાસાદ, આકાશતળ તે અગાસી, માંદવા, એકદળીયા, બે દળીયા, ત્રણ દળીયા, ચારદળીયા, પાંચદળ, વડળી-ગૃહ, ચીત્રસાળી, માસિક ભૂમી ગૃહ, વૃતકુળા, કોઠા પ્રમુખ, ત્રીપુલ્લીયા ધર, ચોરસા ચોખ્ખીયા ધર, નંદાવર્તને આકારે, જેના તળીયાં પાંદુર છે એવા મુંડમાલ ધર, ધવલગૃહ, અર્ધમાગધર, વિભ્રમગૃહ, સેલ આકારે ગૃહ, શીખરને આકારે ગૃહ, સુવિધ કોષ્ટ તે ભણા કોઠારને આકારે ધર, અનેક ધર સરણુ લપનપુષ્પ સંરચાને, હાલ તથા પિડંગ નામા જાળીયાં ગૃહ, ચંદ્ર નિર્મુલગૃહ, ઝોરણ, ચંદ્રસાળીકાગૃહ, ધલાદિ પ્રકારનાં ભાંતી વિચિત્ર મનોહર ગૃહ. તે આ ભરતાદીઃ ક્ષેત્રે જેમ અનેક જાતીનાં છે તેમ તે ગૃહાકાર વૃક્ષના સમુદ પણુ અનેક પ્રકારના ગૃહ યુક્તે કરી વિશેષા સ્વભાવે પરજ્વળીત છે. તે વૃક્ષ ઉપરે સુખે ચક્રાપ છે, સુખે ઉત્તરાપ છે, સુખે તે વૃક્ષ મધ્યેથી નીસરાપ છે, અને સુખે તે વૃક્ષમધ્યે પેસાપ છે. તે વૃક્ષે સ્વભાવેજ દાદરાપ પગથીયાં તેણે કરી સહીત છે, એકાંત સુખનો સ્થાન છે. સ-માસન રૂપે યુક્ત મનોહર ગૃહની વીધીયે કરી યુક્ત એનાં વૃક્ષ રૂપાં પુણાંથકાં જાવત રહે છે. એ નવમો ગૃહાકાર કલ્પવૃક્ષ વર્ણવ્યો. હવે દસમો અનમકનામા કલ્પવૃક્ષ વર્ણવે છે.

૧૦ એકશક દીપે ત્વાં ત્વાં ધણી અનમક નામે વૃક્ષના સમુદ કલાં છે. અહીં સાધો આયુષ્યવતો!! જેમ તે આક્રમે એટલે આમણ રૂપ વસ્ત્ર, કપાસ વસ્ત્ર, તૂણના વસ્ત્ર, કંબળ, પટકુળ, ત્રિસરીતનું નિષ્પન્ન તે કાસેવક, મુગચર્મ, કાળમગપટ ચર્મ વિશેષ, અંસુક વિશેષ, આજરણે વિચિત્ર, સુકુમાળ, કલાણુકારી. ભીંગાજવ વૃક્ષની પડે લીલા, કાળગની પડે કાળા, શામળાં જલુવર્ણી રક્ત, પીળાં, ધાગાં, યજના રોમના વસ્ત્ર, સુવર્ણના, જરકસી (ઝીક-જરી), ઉનના અનેક તંતુની ભાંતે કરી ચીત્રોન દલ્લાદિક તંતુએ કરી નીપળવેલ ભાંતી વિચીત્ર મનોહર. જેમ છતાં વળા તે વસ્ત્ર મધ્યે જલુ પ્રકારનાં પતનના નીપળવેલ વર્ણ, ને રંગ સહીત તે વસ્ત્ર છે. તેમ તે અનમકનામા વૃક્ષના સમુદ પણુ અનેક પ્રકારને વિશેષ (રસાયણ) પરીજ્વાળે વસ્ત્રવિધે સહીત રૂપાં પુણાં થકાં જાવત રહે છે. એ દસમો અનમકનામા કલ્પવૃક્ષ વર્ણવ્યો. એ દસ જાતના કલ્પવૃક્ષ વર્ણવ્યા.

૪૯. એકરૂક દીપના મનુષ્યનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકરૂક દીપે મનુષ્યનો કેવો આકાર ભાવ, સ્વભાવે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તે મનુષ્યનાં અત્યંત સૌમ્યકારી મનોહર રૂપ છે. બોધુત્તમ છે. મગની પરે બોગને વિષે સશ્રીક મનોહર છે. તેના અંગ સર્વ અવ્યવે કરી સુંદર છે. મનોહર રૂપ આકારે કાચળાની પરે તેના પગ છે. રાના કમગની પરે સુકુમાળ પગનાં તળીયાં છે. વળી તે તળીયાં પર્યંત, નગર, સમુદ્ર, મગરમચ્છ, ચક્ર, યુગ હલાદિક લક્ષણે કરી સજીત છે. અનુક્રમે આંતરા રહીત પગની આંશુળી છે. ઉચી પગની પાની છે. ને ઓગટ્યા ઉચા ત્રાંખા વરણા તેના નખ છે. રૂંડે આકારે પુષ્ટ અણુદીસની પગની ધુંટી છે. હરિજીવીના શુદ્ધ શરીરની પરે અનુક્રમે વાટવી તેની બાંધ છે. દાગડાના ઢાંકણાની પરે સ્વભાવે શુદ્ધ તેના દીચણુ છે. હરતીના સરખી ગળિ (ચાલ) છે. ને લક્ષા પ્રધાન તેના સાથા છે. મેહોન્મત હાથી તે સરખી દીપની વિશાળ વિલાસવંત તેની ગતિ (ચાલ) છે. જનવંત અરવની પરે તે સરખા ગુણ દેશ છે. ગતિ વિશુદ્ધ આકર્ષ્ય યોગાની પરે મગ રહીત ગુણ દેશ છે. (જેમ જ્ઞાતીવંત યોગાનો ગુણ દેશ છાણુ કરનાં જેમ ખરડાપ નહીં જેમ તે જુગળીયાને મગ કરનાં ગુણ દેશ ખરડાપ નહીં) પ્રમુદીન હર્ષ સહીત પ્રધાન યોગે તથા સૌંદર્ય તેની કેટલી અધીક વર્તુળાકારે તેની કરી (કેડ) છે. એકરૂક બાંધે મુક્ત તે સરખી અને તેજે આરીસો તથા નિર્ભેગ કાષો પ્રધાન ગુણે તથા ખગમની મુક સરીખો તથા પ્રધાન વળગી પરે દેદીપમાન ઝીવલી મધ્યભાગ છે. રણુ સર્વ પ્રમાણે કરી સહીત ઉત્તમ જાતીવંત સુદૃઢ કૂચ રનીચ્છ સોભાઅવંત મનોહર સુકુમાળ કોમળ રમણીક તેના રહીગની રોમશાય છે. ગંગાના આવતંત્ર અને દક્ષણાવર્ત સાંખ ને તેજે સર્વ કારણ ઉદયમાન સમયે જેવું કમળ ચિકિત્સર હોય તે સરખી ગંભીર ચિકિત્સર ચિકિત્સ તેની નાબી પ્રીત છે. મચ્છ અને પંખી તેના સરખા સુગત પુષ્ટ કુક્ષી છે. ઝખ મચ્છના સરીખું ઉર છે. સુખી પચિત્ર શરીર છે. પદ્મની પરે ચિકિત્સ નાબી છે. લગારેક નીચા નમતાં પાસાં છે, નિરંતર પાસાં છે, મનોહર પાસાં છે, ગુણુ રહીત, પરીખીત ઝીનમચ્છા વયોગત પ્રમાણુ મમેપુષ્ટ રમીત પાસા છે. અરસ પાંસી દીસે નહીં એવું અને કનક સરખું નિર્ભેગ કૃતિષ્વન રોમ રહીત શરીર છે. ઉત્તમ જાતીસ લક્ષણના ધન્વનુદાર છે. કનક સી જ્ઞાનગની પરે ઉગ્ગ્રવચ પ્રસન્ન સમગળ અનિશ્ચય સમાનગળ વિસ્તીર્ણ પેદાણું તેનું તદૃશ છે. માવડે કરી મેળાન દૃશ્ય છે. નમગની પોગની બોમળ સમાન વર્તુળાકારે જૂત છે. કમા ના બોમળ સંખી ચિર્નખું લાખી તેની બાંધ છે. ધુ મગ સરખી પુષ્ટ રમણીક રૂંડે સંરધાને સરખીત છે. સુખીગટ અને દર વિચીટ નિવડ નુરૂં નુડ પર્વ દરનગની રની મધ્ય છે. રનાં ભગ મન રહીત પુષ્ટ કુખું ને ઉગમ જલ જે સહીત છાંડ રહીત એવનાં દાષનાં તળાં છે. પુષ્ટ વરણને આકારે જગા પરે નીપની કોમળ અવ્યવ પ્રધાન અગુની છે. જાંબા વાંખાં નાંખાં આકારે રૂંડે વર્તીત દાગના ઝીમરો લગના નખ છે. દરેગીમાં મદમગે આકાર છે. રૂંડે આકાર છે. દરેગીમાં નખ આકાર છે. નકરહીના ચક્ર અને

આકાર છે. સવળા સાથીયાનો આકાર છે. અંદમા ૧, સર્પ ૨, શંખ ૩, ચક્ર ૪, સાથીઓ. એ પાંચ દાયને વિષે આકાર છે. બીજે પણ લક્ષણે કરી સંપૂર્ણ તેણે કરી રમીત મોબીન તેના દાય છે. ભડો પાડો, વરાહ મુખર, સીંહ, સાદુઓ, અષ્ટપદ, ગજદ, હરતી, તેહના સરખા તે જુગળના ભડા પુરા મોટા રકથ છે. ચાર આંગુલ પ્રમાણ કાચાના સરખી મોચા (ડોક) છે. જ્યાંવરિયત ભડે પ્રકારે ચીત્રાંમ સરખી મુજ છે. પુષ્ટ માંસે સંરિયન ભડી સીંહના સરખી મોટી હજમી છે. પુષ્ટ પ્રવાળા સરખાં અથવા જીંગદળ (પાકાં ઘોસાં) સરખા રાતા તેહના હોડ છે. પાંદુરા ચંદ્રમા સરખા નીર્મળ તથા દક્ષણવર્ત શંખ ગાયનું કુષ, સમુદ્રનું શીણ, મયકુંદનું કુસ, પાણીના કુવારા અથવા કમળ સરખી દાંતની દ્રેણી છે. અખંડ દાંત છે. રાવ રહીત દાંત છે. અંતર રહીત દાંત છે. ચીંગદા દાંત છે. સુનિષ્પન્ન દાંત છે. જાણીએ એક દાંત છે, એવું દીશે પણ અનેક દાંત છે, અને અતીએ ધમ્મો નિર્મળ તાતો સુવર્ણ જેવો રાતો હોય તેવું રાતું તાગતું ને છલ છે. ગરક પંખીના જેવી નાથીકા છે. વીકરમા પુંડરિક કમળ સરખી આંખ છે. વિકરમા કમળની પાંખડી સરખી પાંખણ છે. થોડી નમી ધનુષ સરખી મનોહર કાળી અમ્મની રાવ સરખી ભડે સંસ્થાને મનોહર લાંબી ઉત્તમ પાતળી કાળી ચીંગડી ભાપણ (ભમર) છે. લય ન પામે પ્રમાણ કુક્ત એવા કાન છે. ભડા કાન છે. માંસે કરી પુષ્ટ એવા માલના દેશ ભાગ છે. તાકાગનો ઉચો બાળ સુધાકારે ઉત્તમ વિસ્તારણે સમ નિઘાઃ (કપાળ) છે. પ્રતિપુર્ણ પુનમના ચંદ્રમા સમાન મુખ છે. છત્રને આકારે મસ્તક છે. નિવડ પુષ્ટ નાડીએ કરી સુગંધ લક્ષણે કરી સહીત ઉચા શીખર સરખો નભપીઠાક શીખર હોય એહવા શીખર છે. દારીમના કુક્તની પેરે તથા સુવર્ણને વર્ણે નિર્મળ સુગત રાતી માથાની આંગડી છે. સામળી મક્કના કુસ સરખાં ધણું નિવડ માંસે ઉપચીન સુક્રમાળ વિષય પ્રસરત સુદમ લક્ષણવંત સુગંધ ગધે મનોહર કૃષ્ણ વર્ણે જેહવો રોપનામ અથવા ભોગી લીસો તે નીલશ્યામ અથવા કાળજનો પુજ (દમડો) અથવા ભમરાનો સમુદ તે સરખા શ્યામ ચીંગદા એકધ એહવા દક્ષણવર્તવળના વધે નહીં એવા માથાના મોવાળા છે. બત્રીસ લક્ષણે કરી સહીત છે. સુનિષ્પન્ન ભડા સંગત અંગેપાંચ ભડા છે. સપ્તવંત જેવા જોગ્ય છે. દેખવા જોગ્ય છે. અભીશ્વ છે. પ્રતિષ્વ છે.

વળી તેમનુષ્યનો દંસ સરખો સ્વર છે. કોચ પંખીના સરખો સ્વર છે. વિષ્ણુ સરખો છે. સીંહ સરખો સ્વર, સીંહ સરખો ઘોષ છે. મધુર સ્વર, મધુર ઘોષ છે. સુસ્વર છે, સુસ્વર ઘોષ છે. હાંવાએ કરી જાજશ્યામન તેહનું અંગેપાળ છે. વઢરીખભનારાંચ સંધ્યજ્જના ધણી છે. સમયગુરમ સંસ્થાનના ધણી છે. શરીરની આમડી ચીંગડી છે. રોગ રહીત છે. ઉત્તમ પ્રસંસવા જોગ્ય છે. જેહને ઉપમા દેવ. નદી એવું શરીર છે. વળા પીટા, લધુનીન, પરમેવો દંભદિ રહીત શરીર છે. શરીરે મેલ પ્રમુખ મળે નહીં. મનોહર વાચસમાન વેગ છે. કક પંખીની પેરે આહાર લીએ છે. પારેવાની પેરે સર્વ પચે છે. સંકુન પંખીની પેરે નિદાર કરે છે. જેમ તે છત્રને નિદાર કરતાં પાંખ ખરડાઈ નહીં તેમ તે જુગળને પણ કેવ ત્રાસે નહીં) ગ્રામ રહીત જેવા જદર દેસ છે. પદ અથવા

કામગીરી તેના ગંધ સરખો જ્યોત્સનાજી છે. અને મનોહર વદન છે. આંત્રિય ધનુષી ઉચી કાયા છે. તે મનુષ્યને જોસક પાંસળી છે. અહો સાધી આવખાવતો! તે મનુષ્ય પ્રકૃતિ સ્વભાવે ભદ્રીકાવાળી, સ્વભાવે વનીન, સ્વભાવે ઉપસાંન ને સ્વભાવે કોધ, માન, માધ, લોભ પાનગાં છે, કામગીરી અને વનીનાઇ તેણે સદીન. માયાએ જાંખાવ નહીં ભદ્રી ભાવી, વનીન, પ્રેમ જાંખન રહીન, ધનાદિને સંચયે રહીન. જુદા મધ્યેતા રહેનાર. નાંજીન વસ્તુના પામનાર મનોવાચ્છીત સગદાદિક કામગીરીને ભોગવનાથકા વીચરે છે, એવા તે મનુષ્યના સમુદ્ધ કલ્યા છે. અહો સાધી આવખાવતો ?

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે મનુષ્યને કેટલે કાળે આહારની હઠ્ઠા ઉપજે છે?

ઉત્તર—હે મીત્ર, એકાંતર આહારની દૃષ્ટિ ઉપર છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકરૂઢ દ્રીપે લુગમની રીનો ડેવે. આકારભાવ રાખાય રાય
કંતેા ઉ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તે મનુષ્યની સ્ત્રી રૂઝે આકારે છે. સર્વ અંગ મનોહર છે. પ્રધાન ઉત્તમ સ્ત્રીને શુભે કરી સહીત છે. અત્યંત મનોહર કમળનીપત્ર સુકમાળ કાન્ડજ્યાતીપરે સંરથીત મુંદર પગ છે. સરળ, કોમળ, પૃષ્ઠ, અંતર રહીત, માંસે સહીત એદવી પગની આંશુદી છે. ઉચ્ચ મુખદાઢ નળીઆને આકારે ત્રાંબા વરણા પચીત્ર સ્ત્રીગટા નખ છે, રે,મે રહીત, જ્ઞાકારે, ઉત્તમ વખાણવાળેમ લક્ષણે સહીત એવું જ ધાનું લુગળ છે. રૂઝે નમનાં અત્યંત રૂઝે નમનાં શુદ્ધ શુભ એ દીપ્ત્ય છે. માંસે કરી મુખ્ય સમી છે. કેળના થંભથી અધિક આકારે, વર્ણ સહીત, મુકુમાલ, મુદુ-કુંભી માંસે માહે મળતી સમી સુનિષ્પન્ન જ્ઞાકારે પુષ્ઠ એવી જાય છે. અપ્રાપ્ત શ્રવ વિશેષ, તેને સંચાને વૃત્તમ વીગતીર્ણ પદોળી તેની રહી છે. પ્રદેશ દક્ષિણ વદન તેનો દીર્ઘપદો પોતાના મુખથી અમલો વિઘ્નીર્ણ માંસે પુષ્ઠ મુખ્ય એવી દક્ષિણી (શુભ પ્રદેશ) ધરબુદારી છે. વચ્ચની પરે શિલાપમાન પ્રસરત લક્ષણે સહીત કમોંદરી (પિટ) છે. ત્રીવર્ણએ કરી વજ્યો પતયો નમતો ઉદરનો અધ્યભાગ છે. સરળ સમ સહીત જલવત પાતળી કાળી સ્ત્રીગટી મનોહર રરણીક સુવિભક્ત જાંઘી ગતોહર મોખાપમાન કમળીક એવી શરીરની રામરાય છે. અચાપતંતને આકારે અથવા રક્ષાપાર્ણ સખને આકારે અથવા કર્ણે જાની પરે ગબીર, સર્વના ક્રોધે ઉદય સમવળા તેદવી તેજ અને વિક્રમ કમળના અરણી ગબીર કાંટી વિક્રમ નબી છે. અનુપરે ઉત્તમ તે સમાન પુષ્ઠ કુદી છે નમના પાસા છે સંખ્યાં બે પાસાં છે, તલાજ પકા છે, સ્ત્રીન માત્રએ પૃષ્ઠ ગા (મનોહર) પાસા છે આહુતીમના તેના દાઢ છે. મુખની કાન્તિ મમન નિર્મળ સુનિષ્પન્ન કેમ રહીત એવી કાળની ધરબુદાર છે મોનાના કાન્ત સરખા કમળે રહીત બે રાખા સુનિષ્પન્ન જલ રહીત મનોજ મનના મુખ છે મમ રહેલે રહેલે જુદમજ નેજાકે કિય મનોજ જુદમજનીના નતન છે અપેની પરે અનુતે પતન રહેલે પૃષ્ઠ મમન જલ કારે મમ અપેની નેજા નબી લજાપમાન કાન્તિને એવી અદ છે. નેજા નબી નખ ને મન રહી રહીત રહેલા પગ છે પૃષ્ઠ કોમળ

શોભાપમાન ચીઝદી હાથની રેખા છે. ચંદ્રમા, સૂર્ય, દક્ષણવર્ત શંખ, ચક્ર, સાધીયા પ્રમુખની ભલે પ્રકારે સ્વીત હાથને ગિરે રેખા છે. ૧૫ ઉઘી કુક્ષિ, હૃદય અને વસ્તીરૂપ પ્રદેશ પ્રતિપૂર્ણ છે. માંસે કરી પૂર્ણ ગળું અને ગાંઠ છે. ચાર આંગુળ પ્રમાણે કાચખાના સરખી ગ્રીવા (કાક) છે. માંસે કરી સહીત ભલે સંરંધાને હડગચી છે. દાડીમના પુલ સમાન રાને વર્ણે પુષ્ટ ભક્ષા હોહ છે. શુંદર હોહ છે. દદી, ખાણી, રૂપું, ચંદ્રમા, મય-કુંદનું પુલ, માલતીનું પુલ, અશોક વૃક્ષનું પુલ એવે ઘોળે વર્ણે છીદ્ર સ્વીત નિર્મળ દાંત છે. રાતું કમળ તથા રાતું પદ્મ તે સરખી રાતે વર્ણે સુંવાળી છલ તથા તાળવું છે કણેર તથા અશોક વૃક્ષ તે સરખી સખી ઉઘી સરળપણે લાંબી એવી નાશીકા છે. સરદકાળના નીપના કમળ અથવા ચંદ્રવિકાસી કમળ તથા નિલોત્પલ કમળ તેની પાંખડી સમાન લક્ષણે સ્વીત મનોહર એવા નયણ છે. લાવણ્ય સહીત તે નયણના ખુણા ત્રાંખા વરણા રાતા છે. નમાત્યું એવું ધનુષ્ય તે સરખી મનોહર કેસે કાળી સહીત સંગત સુગત સ્વામ વર્ણે ચીઝદી પ્રકૃતિ છે. પ્રમાણે યુક્ત એવા કાન છે. પુષ્ટ મનોહર એવા ગાંઠ છે. ચાર આંગુળ પ્રમાણે વિશાળ સમું નિસાડ (કપાળ) છે. કાર્તિકની પૂર્ણમાના ચંદ્રમા સમાન નિર્મળ પ્રતિપૂર્ણ સોમ્ય વદન છે. છત્રની પરે ઉઘુ ઉત્તમાંગ (મસ્તક) છે. વાંકા ચીઝદા લાંબા સ્વામ વર્ણે એવા માથાના કેસ છે. છત્ર ૧, ખજ્જ ૨, જુગ ૩, યુલ ૪, દાંમની ૫, કમંડળ ૬, કળશ ૭, વાતી ૮, સાધીયો ૯, મોરી ખજ્જ ૧૦, જવ ૧૧, માછલો ૧૨, કાચખો ૧૩, રથ ૧૪, મગર ૧૫, થાળ ૧૬, અંકુશ ૧૭, અષ્ટાપદ (તે જીવ વિશેષ) ૧૮, શીદામ ૧૯, સુપ્રતિષ્ઠક ૨૦, મેર ૨૧, લક્ષ્મીનો અભિષેક ૨૨, તોરણ ૨૩, પૃથ્વી ૨૪, સમુદ્ર ૨૫, દેવભવન ૨૬, પર્વત ૨૭, આરીસો ૨૮, લીલાવંતદાથી ૨૯, બળદ ૩૦, સહિ ૩૧, ચામર ૩૨, એવા ઉત્તમ બગીસ લક્ષણની ધરણુદાર છે. હંસના સરખી ગળ (ચાક) છે. કાચખના સરખો મધુર સ્વર છે. મનોહર છે. સર્વને સમત વલ્લભ છે. ધવળ-કેશ, કુષ્ઠાઈ, કુચેશ, બાધી દોભાખ, શોક. એટલાથી સ્વીત છે. ઉચપણે પુરપચકી થોડી (ચાર આંગુળ) નીચી છે. સ્વજાલે સોગ મુંગાર અને આચાર તેણે કરી મનોહર વેળ છે. બોલવું, હસવું, બેસવું, ને વિશાલ વાત કરવી તેણે સહીત છે. મનોહર નિવડ પુક છે, ને વદન, હાથ, પગ, ચક્ષુ, લાવણ્ય, રૂપ, જોવન વિશાસે કરી સહીત છે. નંદન વનની રહેનારી અપસરા સમાન રૂપે આશર્થ્ય-જેવા જોય વિશેષે જોયા જોય દેખવા જોય મનોહર છે, પ્રતિબિંબ સમાન છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે જુગળની ઝીને કેટલે કાળે આદારની છંછા ઉપડે છે?

ઉત્તર—હે જાનમ, તેને એકાંતરે આદારની છંછા ઉપડે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે મનુષ્ય કોના આદાર કરેછે?

ઉત્તર—હે જાનમ, પૃથ્વીના કપના કુપ ને રૂગ તેને આદાર કરે છે. એવા તે મનુષ્યના સમુદ્ર કલા છે. અહો સાર્યા આયુષ્યવંતો!

પ્રશ્ન—હે ભગવંત. ને પૃથ્વીનો કેવો સ્વાદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તે યથા દૃષ્ટિને જોળ, અથવા ખાંડ, અથવા સાકર, અથવા મદિય, અથવા ભિપકંદ (દેશવિશેષ) અથવા પર્વત મોઢક, પુષ્કાંતર, અથવા પદ્મોત્તર, આકેરીકદ વિજ્યાપાક, મદાવિજ્યાપાક, કોઇક મિષ્ટાન વિશેષ, અનોપમ ગાયનું દુધ, ચાર ગાયને પાકીને તેનું દુધ ત્રણ ગાયને પાય તેનું દુધ બે ગાયને પાય તેનું દુધ એક ગાયને પાય તે ગાયનું ઉત્તમ દુધ. તે મધ્યે જોળ. ખાંડ, સાકર પ્રમુખ નાખીને તેને મંદ અટીએ કરી પકવીએ, તે વણે કરી વર્ણવા જોગ્ય જવત્ સ્પર્શે કરી વર્ણવા જોગ્ય છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે પૃથ્વીનો સ્વાદ એવે વણે જવત્ સ્પર્શે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં. તે પૃથ્વીનો એથી ઇષ્ટ જવત્ મતીત ખાંડ કલો છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે યુક્ત ફળનો કેવો સ્વાદ કલો છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તે યથા દૃષ્ટિ આર દીશના અંતનો કરવાયજો અકર્તિ તેનો પદમ કસ્યાણુ ભોજન. સાખ ગાયથી નીપત્તું તે ભોજન વણે કરી વર્ણવા જોગ્ય, ગધે કરી વર્ણવા જોગ્ય, રસે કરી વર્ણવવા જોગ્ય, સ્પર્શે કરી વર્ણવવા જોગ્ય, આસ્વાદવા જોગ્ય, દીપાવવા જોગ્ય, કામ વધારવા જોગ્ય, મુખનું કારણ. સર્વ હિંદિ ને જાત તેને મુખનું કારણ છે. એમ કહેથકે જ્ઞાનમ પુછે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે યુક્ત ફળનો સ્વાદ એવે વણે જવત્ સ્પર્શે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં તે યુક્ત ફળનો એથી ઇષ્ટગર (એથી અતિશય એટલે અકર્તિના ભોજનથી ધણો મનોહર) જવત્ સ્વાદ કલો છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે મનુષ્ય આહાર કરી ક્યાં રહેછે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તે મનુષ્યના ગળુ ધરણ ખંડમાં વસેછે. અહો સામે આયુષ્યનો!

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે ત્રણ કેવે આકારે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, કેટલાક સિખરને આકારે, પેક્ષ (ધુમટ) ધરને આકારે છે (જેવા જેવો) ઇત્રને આકારે છે. પવનને આકારે, યુખને આકારે, તોરણને આકારે, ગોપુર (કિરણ) વેદિકા ભેગવા જંગમ જમિ માપાળમદ ઉપર બેસવાનું સ્થાન) ને આકારે, કૈવ્ય તે કેવળનાં ધરને આકારે, અટાસાને આકારે, મોટા અટાસાને આકારે, પ્રસાદને આકારે, ધનવંતે વા તદારીપના ધરને આકારે, જોખને આકારે, તજાવને વિષે જળ ઉપર જે પ્રામાદને આકારે, વસથી ધનુ દાકાને આકારે, રંગોને આકારે જદા છે બીજાં પણ ત્યાં ધનુ રસા, ભાન, સ્વચ્છા આશન જિનમ ને સમયને જક્ષ છે. વહી દહીં ઇંધાવંતે ને રસના મમુદ કલો છે અહો સમે આયુષ્યનો!

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકાક દાંતે પર અથવા મદવન છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં. મુક્ત પર છે જેવા ને મનુષ્યના મમુદ કલો છે. અહો. મર્ષે આયુષ્યનો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકરૂક હીપે ગામ અથવા નગર જનવત્ સંનિવેશ પ્રમુખ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં રવજ્ઞાએ જન્ય એવો સ્વભાવ તેનો છે. એવા તે મનુષ્યના સમુદ્ધ કલા છે. અહો સાધો આયુષ્યવંતો!

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકરૂક હીપે અસી (તરવાર) કમેં છવે તે સીપાઇ પ્રમુખ, મરી. (સાધ્યે જખતું તે.) કમેં છવે તે કરી (ખેતી પ્રમુખ) કમેં છવે તે 'કળુખી', અથવા લેવડ દેવડ કરી છવે તે, અથવા વ્યાપારી લોક છે!

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં. ગયા છે અસી, મરી, કરી, પ્રણીત વ્યાપાર પ્રમુખ કર્મ ધર્માદિક કામેં કરી રહીત તે મનુષ્ય છે. અહો સાધો આયુષ્યવંતો!

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકરૂક હીપે રૂપું, સુવર્ણ, કાંચ, વસ્ત્ર, મણી, ચંદ્રકાંતાદિક, મોતી, ધણું ધન, સુવર્ણ, રત્ન, મણી, મોતી, સંખ દક્ષણાચર્ણ, પ્રવાળા પ્રમુખ વસ્તુ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તે વસ્તુ છે, પણ તે મનુષ્યને તે ઉપર નિત્ર મમતભાવ ઉપજતો નથી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકરૂક હીપે. રાગ (દિશનો ધણી) સુવરાગ (પાટવી કુમાર) ઇશ્વર, તળાડી, માંડવીયા, ધનવંત, મોટા કુટુંબના ધણી, મોટા ધનવંત, વ્યવહારી, નગરશેઠ, કટકના ધણી, સાથના ચલાવનાર પ્રમુખ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં. લાં મનુષ્ય રૂપીના સત્કાર રહીત છે. અહો સાધો આયુષ્યવંતો!

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકરૂક હીપે દાસ (વેચાતો લીધેલ જન્મ પર્વત રહે તે) પેક્ષ (મેગ કામ કરવા માટે મુક્તવા જોગ) અથવા સિંધ્ય, અથવા લાગીયા, અથવા ભાઇસા, (મોડીયા) ચાકર, (કામ કરનાર) ભોગીક, (સાથે એસી જગત્તા વગેરે ભોગ ભોગવનારા) પ્રમુખ છે!

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં ચાકર અને હાકર પ્રમુખ રહીત તે મનુષ્યના સમુદ્ધ કલા છે. અહો સાધો આયુષ્યવંતો!

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકરૂક હીપે મના, પિતા, માતૃ, બેન, સ્ત્રી, પુત્ર, પુત્રી, દીકરાની વધુ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, હા છે. પણ તે મનુષ્યને ધણો પ્રેમજન્ય ઉપજતો નથી. સ્વભાવેજ તે મનુષ્યને પ્રેમજન્ય પાનવો કલા છે. અહો સાધો આયુષ્યવંતો!

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકરૂક હીપે એકબીજાના દેશી અથવા વેરી, ઘાતના કરબદાર, વધના કરનાર, પ્રત્યનિક, (હિંદના જ્ઞેનાર) પુત્ર મિત્ર ને પછે યત્ન પ્રમુખ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં તે મનુષ્યના સમુદ્ધ વેદભાવ રહીત કલા છે. અહો સાધો આયુષ્યવંતો!

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકરૂક હીપે મિત્ર છે, અથવા વધવ છે (અનિ સ્નેહાનં) મિત્ર વિરોધ, સખી. સાહેલી પ્રમુખ મુખી અથવા મદા ભોગી પ્રમુખ એકબીજાની અજાનના કરબદાર છે?

ઉત્તર—હે જાતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં. તે મનુષ્ય પ્રેમજંધને રહીત કળાં છે. અહીં સાધો આયુષ્યવતો !

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકરૂઢ દ્વીપે વિવાહ મેળવવા, પરણવાવું, યજ કરવા, સરાદ, સંવત્સરી, જમણવાર, સંધ્યાની ક્રિયા તે છે? જાગકને વસ્ત્ર પહેરાવવાના, મુગમંડન સંસ્કાર ઉપનયન માથું મુંડાવવું વિગેરે જોતજીવ, અધરખી, પુવંગના ખીડ, નૈવેદ્યદિક કાર્ય છે?

ઉત્તર—હે જાતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં. ત્યાં વિવાહ મેળવવા, પરણવું, યજ, શ્રાધ્ધ, જમણવાર, વસ્ત્રોત્તર, અધરખી. જનવત્ સરાદ પ્રમુખ કાર્ય રહીત તે મનુષ્યના સમુદ્ધ કળાં છે. અહીં સાધો આયુષ્યવતો !

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકરૂઢ દ્વીપે ઈદ મહોત્સવ, સ્વામી કાર્તિકનો મહોત્સવ, મહારાત્રે મહોત્સવ, શીવનો મહોત્સવ, વેળમખુનો મહોત્સવ, મુકુંદનો મહોત્સવ, નામ મહોત્સવ, જક્ષનો મહોત્સવ, જૂત દિક્ષનો મહોત્સવ, કુવાના મહોત્સવ, તળાવના મહોત્સવ, નદીના મહોત્સવ, ટહના મહોત્સવ, પર્વતના મહોત્સવ, જુક્ષરોપણ મહોત્સવ, કૈાપનો મહોત્સવ, યુક્તનો મહોત્સવ પ્રમુખ છે?

ઉત્તર—હે જાતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં. મહિમાદિક કરીને રહીત તે મનુષ્યના સમુદ્ધ છે. અહીં સાધો આયુષ્યવતો !

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકરૂઢ દ્વીપે નદી તે બવાયા પ્રમુખ, જળક્રીડા વિશેષ, મંડુની ક્રીડા મુટીજુદ પ્રમુખ, વેડાંજક, (ભાંડ બવાયા) કથા કહેનાર, વાર્તાના કહેનાર, આખ્યાનક કહેનાર, શરમ તે કહેનાર, (નદી, તળાવ, કુવા કહેનાર) હાત્યનાં વચન કહેનાર, તથા શસ્ત્ર બુઝાના) રાસના ચાનાર, વાંસજા ઉપર ચડી રમે તે, વાંચિત્રપટ લઈ બીજા માત્રે તે વિજાના વચનનાર, પુંગવના વચનનાર, કળીવ તે જ્ઞાનગાની રમત, માગયા તે મંગળી કહેનાર, રમેચના કહેનાર, તથા કવચના વહેનાર તે, આ સર્વ નાટક પ્રમુખ જોવાના છે.

ઉત્તર—હે જાતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં. તે મનુષ્યને કૌતુક ખ્યાલ નથી ઉપજતો. અહીં સાધો આયુષ્યવતો !

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકરૂઢ દ્વીપે ગાડાં, રથ, વેગ, પાત્રખી, ઝિલી પાત્રખી, ધિલીપત્ર પિટીપત્ર, વદાણ, જે મધ્યે મલ દોષ તે શિવજા (પાત્રખી) ચંદ્ર મજિસ, (ધિલી પિટીપત્ર) છે.

ઉત્તર—હે જાતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં. તે મનુષ્યના મનુ પત્રે કડી પિટાર કરે છે. (અહીં છે) અહીં સાધો આયુષ્યવતો !

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકરૂઢ દ્વીપે પાંચ, ઉદ, જાદ, પાંચ, મંડલ (મંડિ), નાંચ મંડલ છે.

ઉત્તર—હે જાતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં. તે મનુષ્યને મંડલ, ખેડવા બાંધવતે નથી આપત.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકરૂઢ દ્વીપે નવ નેમ ડંડી ગરકી, ગાડા પ્રમુખ છે.

ઉત્તર—હે ગૌતમ, હા છે, પણ તે મનુષ્યને દુધ પીવા નિમને ભોગપણે નથી આવતા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકરૂક હીપે સીંદ, વાય, ચિત્રા, દિપકા, અજનામા છવ, પરસર-નામા છવ, તરુજનામા છવ, ગિલાડાં, કુતરાં, કાલ (ધુસ), લાડુરી, સ્વાંન વિશેષ, કોતપ્તી છવ, સસલા, મોટા ચિત્રા, ચિલકનામા છવ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, હા છે, પણ તે છવ એક જીવનને માટેમાંહે તથા ત્યાંના મનુષ્યને કાંઈ પીકા, અખાધા, લય, તાંડાં ઉપજાવે નહીં. અગોષાંગ છેદે નહીં, કંડે નહીં. તે પશુનો ભદીક સ્વભાવ કલો છે. અહો સાધો આયુષ્યવતો!

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકરૂક હીપે સાગ ધાનખર્તા, મ્ત્રી, ગદ્, જવ, તલ, સેસડી પ્રમુખછે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, હા છે, પણ તે મનુષ્યને ભોગપણે નથી આવતા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકરૂક હીપે ખાડ, શુક્રા, ખીલામણી જગ્યા, ઉપપાનના કામ, વિખમકામ, નિચાણ પ્રમુખ ધુડ, વેળા, કચરો, રજ વિશેષ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં, એકરૂક હીપને નિષે ધણુંજ સમ મનોહર જૂમ છે. અહો સાધો આયુષ્યવતો!

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકરૂક હીપે ખીલા, કાંટા, રજપ્રમુખ, કાંકરા, તણુનો કચરો, પાન-ડાનો કચરો, અપવીન પાંચ પ્રમુખ દુર્ગંધ, ખીજ અગ્રાખી (અમુચી, વસ્તુ પ્રમુખ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં ત્યાં ખીલા, કાંટા, રજ, કાંકરા, તણુ કચરો, પાનનો કચરો, અપવીન પર પ્રમુખ દુર્ગંધ અગ્રાખી વસ્તુ રહીત એકરૂક હીપ કલો છે. અહો સાધો આયુષ્યવતો!

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકરૂક હીપે ડાંસ, મસા, પીમુન (ચાંચ પ્રમુખ,) જીં, લીંખ, ટંકણુ (છવ વિશેષ) છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં. એકરૂક હીપ, ડાંસ, મસા, પીમુન, જીં, લીંખ, ટંકણુ પ્રમુખે રહીત છે. અહો સાધો આયુષ્યવતો!

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકરૂક હીપે સર્પ, અજગર, મહોરગ, મોટા સર્પ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, હા છે, પણ તે માલો માલો તથા ત્યાંના મનુષ્યને કાંઈ પીકા, અખાધા, જીંજીર, પ્રમુખ સરીરે કરે નહીં. સ્વભાવે ભદ્ર એવા સર્પના સમુદ છે. અહો સાધો આયુષ્યવતો!

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકરૂક હીપે મદદંડ, તે ચોટલીયાળો, હોગાળો મદ ઉગે છે તે, ચાનર્થ ઉત્પાન હેતુ, મદમુસુક, તે પુછડીયાળો મદ ઉગે તે મુશળની પેઠે ઉત્પાન કરે તે, મદ સંજમી મનોરવ, મદ સંજમી જુલ, મદ સંઘાટક. (નાગ એકા મજે મદલુદ) મદ અવસપા ને મદનું પક માલે ઉદયગ્રાસન થય તે: અબાધતા તે વાદળાં પ્રમુખ સામાન્યપણે પ્રવે અજગર તે રક્ષકારે વાદળા, પાગરખી સંજા, અંધવં નમર તે

આકાશે ગાંધર્વના નગર દિશે, દેવનાનાં ઘર, પ્રાસાદ શોભીત આકાશમાં દેખાય વે,
ગર્ભસ્થ, વીરગ્ણી, તારા પડે તે ઉદ્ધાપાત, (ઉલ્કાપાતે પ્રજાપીઢા, મૂર્કે મૂર્ખનિષ્ણ,
અનાવૃષ્ટિ ચ દિગ્દાહે, દુર્મિત્તં ધૂલી વર્ષણે ॥૧૥) દીપ્તિદાહ કાષ્ઠક દીપ્તિને વિષે કુળ
વિના અગ્નીની ઝાળ આકાશે દેખાય તે, નિર્ધાન વીરગ્ણી પડે તે, રત્નેરુદિ, મૂર્ખકપ, નર
પ્રમુખનો કાપ, હુમ્મ, હુમ્મર, કારી રત્નેરુદિ, ચંદ્રગ્રહણ, સૂર્યગ્રહણ, (ચંદ્ર સર્વર્થ ગ્રહણ તે
અનરથ જણાવવાનો હેતુ છે તેનો પણ જોવાનો નિષેધ છે, પણ દીપ્તિવિના રહેવાય નહિ,
તે જંજીરીપના ચંદ્ર, સર્વ તે પ્રકાશક છે, ને ગ્રહણ થયે અંધકાર થાય; ત્યારે દીપ્તિ વિના
આત્મે નહિ, તે માટે ઇલાંના ક્ષેત્રની પેઠે બીજો પણ સ્વરૂપથી તે જોવાનો સંભવ છે એ
ત્યાંપણુ તે ઉપરાંત હોય અર્થાત્ હાની કરે નહીં.) ચંદ્રપરિવેષ તે ચંદ્રને પછવાડે મંડાકા
કરે થાય તે, સૂર્ય પરિવેષ તે સૂર્યને પછવાડે મંડાકારે થાય તે, પ્રતિચંદ્ર તે બે ચંદ્ર
દીશે, પ્રતિસૂર્ય તે બે સૂર્ય દીશે, ઇદ્રધતુપ, ઉદકમજ, (પરસાદ મધ્યે મંડિલાં પડે) પુરં
દીપ્તિનો પ્રતિકુળ વાય, પશિમદિશીનો પ્રતિકુળ વાય, જનવત્ શુદ્ધ વાય, મામદાહ, નમોદાહ,
જનવત્ સનિવેપદાહ, પ્રાણીના ક્ષય, જનલોકના ક્ષય, કુળના ક્ષય, ધનના ક્ષય, જન
કષ્ટભૂત અનર્થે માકાં એવા કિત્પાત છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં (એ મહિર્ષુ કાંઈ નથી.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકગ્રહીયે, છતિ પ્રમુખ દુષ્કાળ, માંદોમાદો કલેષ, ધન્ય પ્રમુખ
મરે તે બોલ, માંદોમાદો ખાર, માંદો માંદો વેર, રાગના માંદો માંદો વિશેષ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં. ત્યાં છતિ દુષ્કાળ, કલેષ, બોલ, ખાર, વેર,
પ્રમુખ ધર્માદિકે રહીત તે મનુષ્ય છે અહો સાધો આયુષ્યવંતો!

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકગ્રહીયે, મોટા હુદ્, મોટા સમામ, મોટા સાધનાં પાડ્યાં, મોટા
પુરવાના પડણ મરણ, ધણા રથીરના પાડ્યાં, નામપાસ અણ, એ અણ, (આકાશમાં મરે
તે) તામરાગણ, (અંધકાર રપ) છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અશિવ કપટ, કુળ મધ્યે રોગ, રામ મધ્યે રોગ, નગર મધ્યે રોગ
મંડળ રોગ, મધ્યાંત્રી વેદના, અંધાંત્રી વેદના, કાલની વેદના, નાકની વેદના, રાંતની વેદના,
નખની વેદના, ખમી, ખેન, આમ, નાર, ગદ નાર, ખરજવા, ખસ, ગાદ, કમાર
દરમ, અણ, જનક, દરમદ, અધમદ, કુમારમદ, નાગમદ, જટામદ, જૂતમદ, હાંસ
મદ, ધનુર્ધાંપ, એકાગ્રે નાર, બે આનગ્રે નાર, ત્રિપાત્રે નાર, એધાંગ્રે નાર, હાંસ
મુગ, મરુતકુળ, પામ મુગ, કુખનુગ, જનનુગ, રામ મધ્યે મંડાકા, જનવત્ કલેષ
મધ્યે મંડાકા, જે કલેષ કલેષના ક્ષય, જનવત્ જનવત્ જન એવા કલેષ અનર્થે રોગો
ઉત્તર—હે ગૌતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં નાના મનુષ્ય રોગ રહીત રહ્યા છે. એ

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકરૂક દ્વીપે અસંત ધણે વરસાદ, મંદ વરસાદ, ઉત્તમ ટટિ, અધ્યટ્ટિ, પાણીના પ્રવાહ, (તે પાણીના પ્રવાહે ધરતી ફટે.) પાણીની પીડા (તે પાણીથી દુઃખ ઉપજે) ગામને તાણે, જનત સનીવેપને તાણે, તેમાં પ્રાણીના ક્ષય જનત વ્યસનમૂળ એવા માણા અનાય છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં. પાણીના ઉપદ્રવ રહીત તે મનુષ્યના સમુદ્ધ કલા છે. અહો સાધો આયુષ્યવંતો !

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકરૂક દ્વીપે લોહના આગર, તાંગાના આગર, શીશાના આગર, સોનાના આગર, રત્નના આગર, હીરાના આગર, વસુધારા ધનના વરસાદ, રૂપાના વરસાદ, સોનાના વરસાદ, રત્નના વરસાદ, વજ્ર (હીરા)ના વરસાદ, આભરણુના વરસાદ, પત્રના વરસાદ, બીજના વરસાદ, ટુકનો વરસાદ, ફળનો વરસાદ, માલ્યનો વરસાદ, મંધનો વરસાદ, સુર્ણનો વરસાદ, શીશાના વરસાદ, રત્નની ટટિ, રૂપાની ટટિ, સુવર્ણની ટટિ, જનત ચૂર્ણની ટટિ, સુઃકાળ, દુઃકાળ, સુભીક્ષ, દુર્ભીક્ષ, સોંધી વસ્તુ, મોંઘી વસ્તુ, લેથી, તેમ વેચથી, તેમ સંમદથી. સંમદી વસ્તુ વેચથી, ધન પ્રમુખ, નિધાન પ્રમુખ, જીના ધન, જે ધનના ભોગ્યનાર મરણ પામ્યા, જે ધનના સેવનાર મરણ પામ્યા, જે ધનના સેવનારના ગોત્ર વિષેદ ગયા છે. તે જે એ ગામ, નગર, એક, કર્વટ, મંડળ, દ્રોણ મુખ, પાટણ સમરથાનકા સંબાદ, સનીવેપને વિષે, સીધોડાને આકારે હામ, ત્રવટે, ચોરટે, ચાચરે, ચોમુખ, બીજે પણ રાજમર્ગો, નગરના ખાળને વિષે, મશાણુના હામને વિષે, પર્વતની ગુફાને વિષે, શીશાને વિષે, જૂવનને વિષે, ધરને વિષે, ધન દાઝ્યાં છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં (એટલાં વાનાં સાં નથી.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકરૂક દ્વીપે મનુષ્યને કેટલા કાળનું આયુષ્ય છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જન્મ-મથી પશ્યોપમનો અસંખ્યાતમો ભાગ, તે પણ પશ્યોપમને અસંખ્યાતમે ભાગે ઉણો જણુવો. ને ઉત્કૃષ્ટપણે પશ્યોપમનો અસંખ્યાતમો ભાગ સંપૂર્ણ જણુવો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે મનુષ્ય કાળ કરી કઇ ગતે જાય, ક્યાં જઈ ઉપજે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તે મનુષ્ય જ મદીનાને શેષ આવખે બે (શુભ્રમ) બાગક પુત્ર, પુત્રી. જ્યાં તે જુગળની ઓગણુંએંશી દિવસ સુધી પ્રતિપાસણ કરે, સારીપેટે રાખે, સારીપેટે જોપવે. સારીપેટે રાખતાં યકાં, ઉશ્વાસો લેનાં યકાં, નિસ્વાસો લેનાં યકાં ખુખારતાં યકાં, હીકતાં યકાં. અગાધાદ દુઃખ ઉપના વિના સુખે સુખે કાળ કરીને અનંતર દેવસોકે. જૂવનપતિ, અંતર દેવનાપણે આંહીનાથી એણે અથવા બરોગર આવખે દેવતાનો અવતાર પામે. દેવતાનો અવતાર તે મનુષ્યના સમુદાયને કલા છે. અહો સાધો આયુષ્યવંતો ! એ એકરૂક દ્વીપ કલા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દક્ષણદીસનો આશ્વાપિક મનુષ્યનો આશ્વાપિક દ્વીપ નામે દ્વીપ ક્યાં કલા છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જાણીપનામા દ્વીપે મેઝ પર્વતને દક્ષણદીશે સુલદીમવંત વર્ષર

પર્યંતને દક્ષણ પુર્વદીશનો ચરીમાંન અગ્નીપ્રુષ્ણે લવણ સમુદ્રમધ્યે ત્રણસે' નેજન અવગાદી જઈએ ત્યાં આભાષિક દ્વીપ છે. શેષ અધિકાર સર્વ એકરક દ્વીપનીપરે જાણવો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, વૈસાળીક મનુષ્યનો વૈસાળીક નામાદ્વીપ ક્યાં કલો છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જંબુદ્વીપનામા દ્વીપે મેર પર્વતને દક્ષણદીશે ચુકદેમવંત વાંસે પર્યંતને દક્ષણ, પશ્ચિમનો ચરીમાંત તે નૈઋત્ય પ્રુષ્ણે લવણ સમુદ્રમધ્યે ત્રણસે' નેજન અવગાદી જઈએ ત્યાં વૈસાળીક દ્વીપ છે. તે એકરક દ્વીપ સરખો સર્વ જાણવો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દક્ષણદીશના નાગોલીક મનુષ્યનો નાગોલીકનામા દ્વીપ ક્યાં છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જંબુદ્વીપનામા દ્વીપે મેર પર્વતના દક્ષણદીશે ચુકદેમવંત વાંસે પર્યંતને ઉત્તર, ને પશ્ચિમનો ચરીમાંત તે વાયવ્યપ્રુષ્ણે લવણ સમુદ્રમધ્યે ત્રણસે' નેજન અવગાદી જઈએ ત્યાં નાગોલીક દ્વીપ છે. તે એકરક દ્વીપ સરખો જાણવો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દક્ષણદીશના હયકર્ણ મનુષ્યનો હયકર્ણનામા દ્વીપ ક્યાં છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એકરક દ્વીપના ઉચ્ચાનપ્રુષ્ણના ચરીમાંત ચડી લવણ સમુદ્રમે આરસે' નેજન અવગાદી જઈએ ત્યાં દક્ષણદીશના હયકર્ણ મનુષ્યનો હયકર્ણ નામે દ્વીપ આરસે' નેજન લાંબપણે, પહોળપણે કલો છે. ને આરસે' પાંસક નેજન કાંઈક ઉણે ફરતો છે. તે એક પશ્ચર વેદિકા ને વનખંડે સહીત છે. શેષ અધિકાર જેમ એકા દ્વીપનો કલો તેમ જાણવો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દક્ષણદીશે ગજકર્ણ નામાદ્વીપ ક્યાં કલો છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, આભાષિક દ્વીપના અગ્નીપ્રુષ્ણના ચરીમાંત ચડી લવણ સમુદ્રમે આરસે' નેજન જઈએ ત્યાં ગજકર્ણ નામે દ્વીપ છે તે હયકર્ણ દ્વીપ સરખો જાણવો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દક્ષિણ દિશે ગોકર્ણનામા દ્વીપ ક્યાં કલો છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, વૈસાળીક દ્વીપને દક્ષિણ પશ્ચિમ દિશે નૈઋત્યપ્રુષ્ણે લવણ સમુદ્ર મધ્યે આરસે' નેજન અવગાદી જઈએ ત્યાં ગોકર્ણ નામે દ્વીપ છે. તેપણ હયકર્ણ દ્વીપ સરખો જાણવો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સકુળીકર્ણ નામે દ્વીપ ક્યાં કલો છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, નાગોલીક દ્વીપને વાયવ્યપ્રુષ્ણને ચરીમાંત ચડી લવણ સમુદ્ર મધ્યે આરસે' નેજન અવગાદી જઈએ ત્યાં સકુળીકર્ણ નામે દ્વીપ છે. તે પણ હયકર્ણ દ્વીપ સરખો જાણવો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, આરસે'નુપ નામે અનન્દાદ્વીપ ક્યાં કલો છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, હયકર્ણ દ્વીપને નૈઋત્યપ્રુષ્ણને ચરીમાંત ચડી લવણ સમુદ્ર મધ્યે આરસે' નેજન અવગાદી જઈએ ત્યાં આરસે'નુપ નામે અનન્દાદ્વીપ ક્યાં કલો છે. તે પણ હયકર્ણ દ્વીપ સરખો જાણવો.

આદર્શમુખ ૧, ગેંદતમુખ ૨, ચન્નેમુખ ૩, ગોમુખ ૪, એ ચાર દ્વીપ પાંચમે જોજનના લાંબા પહોળા છે.

અસ્વમુખ ૧, દસ્તીમુખ ૨, સીંદમુખ ૩ ને બાઘમુખ ૪, એ ચાર દ્વીપ છમે જોજનના લાંબા પહોળા છે.

અસ્વકર્ણ ૧, સીંદકર્ણ ૨, અપકર્ણ ૩, ને કર્ણભાવરણ ૪, એ ચાર દ્વીપ સાતમે જોજનના લાંબા પહોળા છે.

ઉદ્કામુખ ૧, મેધમુખ ૨, વીળુમુખ ૩, ને વિન્ધુદંત ૪. એ ચાર દ્વીપ આઠમે જોજનના લાંબા પહોળા છે.

ધનદંત ૧, લષ્ટદંત ૨, ગુદદંત ૩, ને શુદ્ધદંત ૪. એ ચાર દ્વીપ નવમે જોજનના લાંબા પહોળા છે.

એકરૂઢાદિક પહેલે ચોકે ચાર દ્વીપ નવમે જોગણુ પચાસ જોજન પરિધિપણે કરતા છે.

બીજે ચોકે હમકર્ણાદિક ચાર દ્વીપ બારમે પાંચક જોજન કરતા પરિધિ પણે છે.

ત્રીજે ચોકે આદર્શમુખાદીક ચાર દ્વીપ પંદરમે એકાસી જોજન કાંઈક ઝાઝરા પરિધિપણે છે.

ચોથે ચોકે અસ્વમુખાદિક ચાર દ્વીપ અઠારમે સતાણું જોજન કાંઈક અધીકરે પરિધિપણે છે.

એમ અનુક્રમે ચાર ચાર દ્વીપ હાંડતાં ચકા પાંચમે ચોકે અસ્વકર્ણાદિક ચાર દ્વીપ સાતમે જોજન લાંબા પહોળા છે ને બાવીસમે તેર જોજન કરતા પરિધિપણે છે.

છઠે ચોકે ઉદ્કામુખાદિક અંતરદ્વીપ ચાર. આઠમે જોજન લાંબા પહોળા છે ને પચીસમે જોગણુત્રીસ જોજન કરતા પરિધિપણે છે.

સાતમે ચોકે ધનદંતાદિક, ચાર અંતરદ્વીપ નવમે જોજન લાંબા, પહોળા છે ને બે હજાર આઠમે પીસ્તાળીસ જોજન કરતા પરિધિપણે છે.

વળી જેટલો જે દ્વીપનો વિખંલપણો છે તે દ્વીપ તેટલા જોજન લવણુ સમુદ્ર મધ્યે છે. (તે એમકે પ્રથમ ચોક ત્રણમે જોજનના છે. તે જગતીયત્રી ત્રણમે જોજન લવણુ સમુદ્રમાં છે. એમ બીજે ચોક પ્રથમ ચોકથી ચારમે જોજન લવણુ સમુદ્રમાં છે. એમ ત્રણમે સાતમે ચોક છઠા ચોકથી નવમે જોજન લવણુ સમુદ્રમાં છે. તે ચોકની ગણતરી એવી રીતની લેવી જે એકેક દાદા ઉપરનો એક દ્વીપ એમ ચાર દાદાના મળા અનુક્રમે એક ચોક થાય એ ભાવાર્થ જાણવો.) પ્રથમ દ્વીપનો લાંબપણો, પહોળાપણો તેથી બીજા દ્વીપ અધિક અધિક જાણવા. ને વિશેષ અધિકાર સર્વ જેમ એકરૂઢ દ્વીપનો દેવો તેમ જાણવો જાવત અદાવીસમાં શુદ્ધદંત દ્વીપ પર્યં જાણવો. ને તે મનુષ્ય દેવોક આખી દેવો છે. અહો સાચા આયુષ્યવંશ !!

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ઉત્તર દિશીનો એકરક નામે મનુષ્યનો એકરક નામા દ્વીપ ક્યાં કહ્યો છે?
 ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જલુદ્વીપનામા દ્વીપના મેરે પર્વતથી ઉત્તર દિશે સિખરી પર્વત
 પર્વતને ઠસાન ખુલુના ચરીમાંતથી લવણ સમુદ્ર મધ્યે ત્રણેસે જોગન અવગાદી જાએ
 ત્યાં એકરકનામા દ્વીપ છે. એમ જાવત જેમ દક્ષિણ દિશે અક્ષતીશ અંતરદ્વીપ કહા
 તેમ ઉત્તર દિશે પણ અક્ષતીશ અંતરદ્વીપ જાણવા. પણ તેમાં એટલો વિશેષ જે સીખી
 વર્ષધર પર્વતની ખાણે છે. એમ જાવત અક્ષતીશમાં સુદ્ધન અંતરદ્વીપ પર્વત જાણું. એ
 જીવન અંતરદ્વીપનો અધિકાર કહ્યો.

પ૦. ત્રીસ અકર્મજૂમિ મનુષ્યનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અકર્મજૂમિના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, અકર્મજૂમિના મનુષ્ય જ્યાં દશ પ્રકારના કલ્પવૃક્ષથી સુખ મને તે
 અસી, મસી, ઠસીનો વ્યાપાર તથા સેવક સ્વામીનો વ્યવહાર નહીં તે અકર્મજૂમિ. તેવ
 ત્રીસ બેદ છે. પાંચ હેમવય, પાંચ ઐરણ્યવય, પાંચ હરીવાસ, પાંચ રમ્યકાસ, પાંચ રા-
 કુર ને પાંચ ઉત્તરકુર એમ ત્રીસ અકર્મજૂમિ કહ્યા. (એ ત્રીસ ક્ષેત્રમાં એક હેમવય, એક
 ઐરણ્યવય, એક હરીવાસ, એક રમ્યકાસ, એક રેવકુર ને એક ઉત્તરકુર. એ જ ક્ષેત્ર જલુ
 દ્વીપમાં છે, એમ બે હેમવય, બે ઐરણ્યવય, બે હરીવાસ, બે રમ્યકાસ, બે રેવકુર, ને
 બે ઉત્તરકુર. એ બાર ક્ષેત્ર ધાતકીખંડમાં છે. એમ એવા બાર ક્ષેત્ર અર્ધ પુલકરવર દ્વીપમાં
 છે. એમ સર્વ ત્રીસ ક્ષેત્ર છે.)

પ૧. પંદર કર્મજૂમિ મનુષ્યનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કર્મજૂમિ મનુષ્યના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના પંદર બેદ છે, પાંચ ભરતના મનુષ્ય, પાંચ ઐરવતના મનુષ્ય
 ને પાંચ મહાવિરેદ ક્ષેત્રના મનુષ્ય. (તેમાં એક ભરત, એક ઐરવત ને એક મહાવિરેદ એ જ
 એ ત્રણ ક્ષેત્ર જલુ દ્વીપ મધ્યે છે. એવાં બે ભરત, બે ઐરવત ને બે મહાવિરેદ એ જ
 ક્ષેત્ર ધાતકીખંડ દ્વીપ મધ્યે છે. ને તેવાજ બીજા જ ક્ષેત્ર અર્ધ પુલકરદ્વીપ મધ્યે છે. એ
 પંદર ક્ષેત્ર છે) તેના મધ્યે બે બેદ કહ્યા છે, એક ધર્મ જાણે તે આત્મ ને બીજા ધર્મ
 જાણ ને અધર્મ (એટલે)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મતેનું (અનાય) મનુષ્યના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના બેદ બેદ છે, શક દેશ, વાન દેશ, વિશાખ દેશ, સગર દેશ,
 ભગર દેશ, મગર દેશ, ભગર દેશ, નિગર દેશ, એકપી દેશ, કુલખ દેશ, મોરદેશ, મિલ
 દેશ, પાંચ દેશ, પાંચ દેશ હમય દેશ વિમય દેશ, પુનિદ દેશ, દારોણ દેશ, પાંચ દેશ
 પાંચ દેશ મધ્ય દેશ પશ્ચિમ દેશ અગ્નિ દેશ અગ્નિ દેશ, પાંચ દેશ, પાંચ દેશ
 પાંચ દેશ પાંચ દેશ પાંચ દેશ પાંચ દેશ પાંચ દેશ પાંચ દેશ પાંચ દેશ પાંચ દેશ
 પાંચ દેશ પાંચ દેશ પાંચ દેશ પાંચ દેશ પાંચ દેશ પાંચ દેશ પાંચ દેશ પાંચ દેશ

નેહર દેશ, મેંદ દેશ, કોબીલ દેશ, ગલ દેશ, પગોશ દેશ, કેરોન દેશ, અષ્ટક દેશ, હુન દેશ, ભરૂં દેશ, મર દેશ, સાડી દેશ, વિવિ દેશ, ચારા દેશ, છપાદિક અનેક બેદ મરૂં અનર્થ મનુષ્યના છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, આર્થ મનુષ્યના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેના બે બેદ છે. એક રશિવંત આર્થ મનુષ્ય ૧, ને બીજા અરશિવંત આર્થ મનુષ્ય ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, રશિવંત આર્થ મનુષ્યના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેના ૭ બેદ છે. અરિહંત ૧, રકટતે ૨, જળદેવ ૩, વાસુદેવ ૪, ચારણ ૫, ને વિદ્યાધર ૬.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અરશિવંત આર્થ મનુષ્યના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેના નવ બેદ છે. ક્ષેત્ર આર્થ (તિથેકસાદિક જ્યાં ઉપજે તે) ૧, જાતી આર્થ (પૂજવા યોગ્ય હોય તે) ૨, કુલ આર્થ (કુલમ કુળ હોય તે) ૩, કર્મ આર્થ (દયા સહીન કાર્ય કરે તે) ૪, સિદ્ધિઆર્થ (કામઆર્થ) ૫, ભાગ આર્થ (જેના ભોક્ત્રવામાં ગ્રહાપણ હોય તે) ૬, નાણાં આર્થ (માનને વિશે ગત્તા હોય તે) ૭, દર્શના આર્થ (સમકિતવંત) ૮, ને ચરિત આર્થ (ચારિત્રવંત હોય તે) ૯.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ ક્ષેત્ર આર્થના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેના સારી પચીસ બેદ છે. મગધ દેશ-મુખ્ય શહેર રાજગ્રહી નગરી ૧, અંગ દેશ-મુખ્ય શહેર અપાનગરી ૨, વંક દેશ-મુખ્ય શહેર તામસિલ ૩, કલિંગ દેશ-મુખ્ય શહેર કંચનપુર ૪, કાશી દેશ-મુખ્ય શહેર વરાણસી નગરી ૫, કોસલ દેશ-મુખ્ય શહેર શાકંતપુર નગર ૬, કુરુ દેશ-મુખ્ય શહેર મગધુર નગર ૭, કોશાંત દેશ-મુખ્ય શહેર સૌરીપુર ૮, પંચાલ દેશ-મુખ્ય શહેર કંપીલપુર ૯, જંગલ દેશ-મુખ્ય શહેર અદિ-હતા નગરી ૧૦, સોરઠ દેશ-મુખ્ય શહેર હારકા નગરી ૧૧, વિદેહ દેશ-મુખ્ય શહેર મિથિલા નગરી ૧૨, વન્દ્ય દેશ-મુખ્ય શહેર કોસખી નગરી ૧૩, સાંકીશ દેશ-મુખ્ય શહેર નંદપુર નગર ૧૪, મયલ દેશ-મુખ્ય શહેર ભદિલપુર નગર ૧૫, વૈરાટ દેશ-મુખ્ય શહેર વૈરાટપુર ૧૬, વરણ દેશ-મુખ્ય શહેર અવજા નગરી ૧૭, દેશાલુ દેશ-મુખ્ય શહેર મત-કાવતી નગરી ૧૮, વદ દેશ-મુખ્ય શહેર સોકિતકાવતી નગરી ૧૯, સિંધુ દેશ-મુખ્ય શહેર વિભવ નગરી ૨૦, સોનીર દેશ-મુખ્ય શહેર મયુરા નગરી ૨૧, મુરસેન દેશ-મુખ્ય શહેર પારા નગરી ૨૨, ભંડ દેશ-મુખ્ય શહેર સપુરી નગરી ૨૩, કણાલ દેશ-મુખ્ય શહેર સાવરિ નગરી ૨૪, લાટ દેશ-મુખ્ય શહેર ઠાડીવસી નગર ૨૫, ને કેકે અર્થ દેશ-મુખ્ય શહેર સેવખીયા નગરી ૨૫માં. (જે દેશમાં અર્થમાં આર્થ છે ને અર્થ દેશમાં અનાર્થ છે. તેમજ અર્થ દેશ (સાંકી) ને પગામ દેશમાં નિર્ધર, ગાવનિ, જળદેવ, વાસુદેવદિક વ્યાપ્ત પૂજાની ને ત્રી મ

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બીજા જીવની આર્થના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના ૭ બેદ છે. અવધા નામે ૧, કલોદા નામે ૨, વિદેહ નામે ૩, ચંદ્રગાય નામે ૪, હરિત નામે ૫ ને ચંચુલ નામે ૬.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ત્રીજા કુળ આર્થના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના ૭ બેદ છે. ઉગ્રકુળ ૧, ભાગકુળ ૨, રાગકુળ ૩, દક્ષિણકુળ ૪, સાતકુળ ૫, ને કૌરવકુળ ૬.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ચોથા કર્મ આર્થના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના અનેક બેદ છે. વસ્ત્રના વેપારી, સુતરના વેપારી, કપાસના વેપારી, મુકનાશળ (ગોળી)ના વેપારી, કરીયાણાના વેપારી, કાશી પ્રમુખ, (સોના, રૂપાના) વેપારી, નરવાણીકા (બનિ વિશેષ) ના વેપારી. એ આદ્ય દેહને ધણા પ્રકારના આર્થ વેપારી તે કર્મ આર્થ કરીએ.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પાંચમા સીધાઈ (કર્મ આર્થ)ના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના અનેક બેદ છે. તુનારાનું જ્ઞાન, વસ્ત્ર વણુરાનું જ્ઞાન, પૃથ્વીકુળ વણુરાનું જ્ઞાન, દર્પણ ચિત્તાન, કાષ્ટના ચિત્તાન, આખરી પ્રમુખનું કરવું, વસા મક્કા દિકનું જ્ઞાન (વિશ્વાદિકનું કરવું) કુંડ પાકુકાના કરનાર, અર્ધકાસદિક, જનકાર, સ્ત્રીકાર, હેનાર કાસક, પોથી લખવાનું જ્ઞાન, સંખનું જ્ઞાન, દાંતનું ચિત્તાન, પર કરવાનું જ્ઞાન, બકારાદિકનું જ્ઞાન, શલઃટનું જ્ઞાન, ધરનું ચાવનું, એ આદ્ય દેહને તથા પ્રકારનું જ્ઞાન. તે સીધાઈ કરીએ.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, છઠા ભાગ આર્થના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના પણ અનેક બેદ છે. જે મુખ્ય આર્થ માગણિભાગા ભાગે તે જ દ્વા લીધી કરીએ. તેના આદ્ય બેદ છે. અદ્વી લીધી ૧, જરના લીધી ૨, કોપા લીધી ૩, પુકાળા ૪, ખરીદી ૫, પુકાર સાદિક ૬, ભાગચિત્ ૭, પદારિ ૮, અન્નાંશરી ૯, જલાર પુલીકા ૧૦, નેવનિકા ૧૧, પ્રવીકા ૧૨, આંકે લીધી ૧૩, ગણિત ૧૪, મર્ચ ૧૫, આદ્ય ૧૬, મરેચકિ ૧૭, ને મરચી (પુવદી) ૧૮ એ ભાગ આર્થ કરીએ.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સાતમા નખ (જ્ઞાન) આર્થના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના પાંચ બેદ છે. મનિજ્ઞાન ૧, જુનજ્ઞાન ૨, અવચિત્તાન ૩, જન ૪, જાન ૫ ને જલજન અર્થ ૫, ને નખ આર્થ કરીએ.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, આ મ. દેહના આર્થના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના બેદ ૭ અંગતદેહના આર્થ (કેવચાન કવચ સદિત અન્ય અંગતદેહના આર્થ) ૧ ને જાન ૫ દેહના આર્થ (કેવચ કવચ આદ્ય અંગતદેહના આર્થ) ૨

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, આ મ. દેહના આર્થના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના દસ ભેદ છે. નિસર્ગથી ૧, ઉપદેશથી ૨, આસાથી ૩, સ્વરથી ૪, બીજાથી ૫, અભિગમથી ૬, વિસ્તારથી ૭, ક્રિયાથી ૮, સંક્ષેપથી ૯, ને ધર્મથી ૧૦.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નીસર્ગથી કેને કહીએ ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, હવ ૧, અહવ ૨, પુન્ય ૩, પાપ ૪, આશ્રય ૫, સંવર ૬; નિર્ગત ૭, બંધ ૮, ને મોક્ષ ૯. એ નવ પદાર્થના છતાં અર્થનું જાણપણું, જ્ઞાતિસ્મરણાદિક જ્ઞાને કરી જાણીને યથાતથ્ય અર્થે તે જાણણું, તેમજ જે વીનરાગે પદાર્થ દીકાં તે સર્વે જાણને દ્રવ્યથી, સ્વેચ્છથી, કામથી ને જાણથી જ્ઞાતિ સ્મરણાદિક જ્ઞાને કરી યથાતથ્ય જાણીને અર્થે તે નિસર્ગથી કહીએ. ૧.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ઉપદેશથી કેને કહીએ ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, પુર્વોક્ત નવ પદાર્થને કેવળી તથા હમ્મરત ગુણાદિકે ઉપદેશ આપે છે યથાતથ્ય અર્થે તે ઉપદેશથી કહીએ. ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, આસાથી કેને કહીએ ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, રાગ, દેવ, મોહ, મિથ્યાત્વાદિક જેને ગમેસા હોય એવા પુરુષની આસાએ પુર્વોક્ત નવ પદાર્થને રચવે, અર્થે તે ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સ્વરથી કેને કહીએ ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, આચાર્યાદિક અંગ, ને અંગઆદિર તે ઉત્તરમધ્યનાદિક જ્ઞાત્ર જાણે, જાણાવે તે સ્વરથી કહીએ ૪.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બીજાથી તે કેને કહીએ ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જેમ જાણીને વિગે તેજનું જીંદું વિસ્તાર પામે, તથા જેમ એક બીજા મોંથી બધાં બીજા થાય, તેમ એક હવાદિક પદાર્થ, એક દહાંત, એક હેતુ, જેણે કરી બધા પદાર્થ, બધા દહાંત ને બધા હેતુનું જાણપણું થાય તે બીજાથી કહીએ. ૫.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અભિગમ થી તે કેને કહીએ ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, આચાર્યાદિક અન્યાર અંગ ને જ્ઞાત્રુ દ્રશ્યાદ અંગ, પયના, કાગિક, ઉત્કાગિકાદિક સર્વ સિદ્ધાંતના અર્થ જેણે જાણ્યા છે તે અભિગમ થી કહીએ ૬.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, વિસ્તારથી તે કેને કહીએ ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, ધર્મોસ્તિગ્રાહિક હ જ્ઞાના સર્વ જાણ પ્રસારાદિક સર્વ પ્રમાણના જાણપણે કરી તથા નૈમિષાદિક જ્ઞાન નયની વિધિએ કરી જેને સિદ્ધાંતના આગે જોવા પ્રાપ્ત તે વિસ્તારથી કહીએ. ૭.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ક્રિયાથી તે કેને કહીએ ?

ઉત્તર—હે ગાતમ, જ્ઞાન, દર્શન, ચારીવ, તપ, વિનય, સત્યપ્રતિષ્ઠા, પાંચ યુગ્મનિ, ત્રણ યુગ્મિ ધર્માદિક શુદ્ધ પદાર્થને વિષે ભાવથી ક્રિયા કરે તે. ૮.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સંક્ષેપરચી તે કોને કહીએ ?

ઉત્તર—હે ગાતમ, અનાભિગ્રહિક, મિથ્યાદ્રષ્ટિ, પરમતિ, નિન્દ્ય ને બોધમત્સાદિક આ બધા અંગીકાર કર્યા નથી ને જીવ પ્રવચન માર્ગને વિષે અનિયુક્ત છે, તેમજ ક્રોધિવિક્ષિ મનને વિષે નિયુક્ત નથી ને તેનો મન પણ અદલ્ય કર્યા નથી (અર્થાત જીવમાર્ગની અદ્ય શુદ્ધ છે, પણ વધારે બહુમો નથી તે સંક્ષેપરચી કહીએ. ૯.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ધર્મરચી તે કોને કહીએ ?

ઉત્તર—હે ગાતમ, અસ્તિકાય ધર્મ ૧, (ખટ દ્રવ્યના ગુણ પર્વાય) શ્રુતધર્મ ૨, (અર્થ ને અંગત્સાદિર એવા સિદ્ધાંત) ચારિત્રધર્મ ૩, (સાધુના પાંચ મહાવ્રત, આર ભિક્ષુની પદ્ધિ, શ્રાવકના આર વ્રત, અગ્યાર પદ્ધિ) એ ત્રણ પ્રકારના ધર્મના સ્વરૂપને જીવ નિર્ધારે છે તેમ અધિ તે ધર્મરચી કહીએ ૧૦, (એ દસ પ્રકારની રચીથી સમ્યક્ત્વની પ્રાપ્તિ થાય છે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સરાગદર્શન આર્થ (સમક્રિયા) તેની સદહજાના કેટલા ભેદ છે ?

ઉત્તર—હે ગાતમ, તેના ત્રણ ભેદ છે. જીવાદિક પદાર્થરૂપ પરમાર્થ તેના સ્વરૂપના જાણવાનો અભ્યાસ કરે તથા રતુનિ કરે ૧, પરમાર્થના જાણવા એવા આચાર્યાદિકની સેવા કરે ૨, ને સમ્યક્ત્વ વમેજા તથા નિન્દ્યત્વદિક ખોટી શ્રદ્ધાસાધનાની સજન તરે ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સરાગદર્શના આર્થના આચાર કેટલા છે ?

ઉત્તર—હે ગાતમ, તેના આઠ આચાર છે. જીવ વચન વિષે શંકા રહિત ૧, અન્યદર્શને વિષે મોક્ષની સાધના દર્શી એવી વાંચી રહિત ૨, ધર્મના ફળના સંસય રહિત ૩, ધર્મ મન મનાંતર મિથ્યાત્વના આડંબર દેખી નથા જુદી જુદી પરપણા દેખીને કયો ધર્મ સત્ય દર્શી એમ મુંઝાય નદિ તે ૪, જીવધર્મ પામીને દયા, અલ્પચારાદિક ગુણ આકરે તેના ગમ્યમામ કરે ૫, ધર્માનુક્રાંતને વિષે સિદ્ધાન્ત (દુઃખ પામના) ધર્મિ પુરૂષને સ્તુત કરે, તથા ધર્મથી પડાને નિષ્કર કરે ૬. સ્વધર્મિની ભક્તિ કરે તથા તેના દિનનો કાળ દાન ૭, ગરિષ્ઠની ક્રમણ કરે તથા પીતૃકામનાં વચન શુદ્ધ પરે ૮.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પીતૃકામ દર્શનવેના કેટલા ભેદ છે ?

ઉત્તર—હે ગાતમ, તેના બે ભેદ છે. ઉપમાત કાલય (અન્યાન્યા ગુણ રચના) ૧ ને સાનુકૂળતા ૨ નથી નકરેલ ગુણ રચના ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ઉપમાત કાલય પીતૃકામ દર્શનવેના કેટલા ભેદ છે ?

ઉત્તર—હે ગાતમ, તેના બે ભેદ છે. પ્રથમ સમયના ઉપમાત કાલય ૧, ને બીજા સમયના ઉપમાત કાલય ૨, ને ત્રીજા સમયના ઉપમાત કાલય ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ક્ષીણ કપાય વીતરાગ દર્શનાર્થના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેના બે બેદ છે હ્રસ્વત ૧, ને કેવળ ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, હ્રદમરુ ક્ષીણ કપાય વીતરાગ દર્શનાર્થના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેના બે બેદ છે. સ્વયંશુદ્ધ ૧, ને શુદ્ધબોધિ ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સ્વયંશુદ્ધના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેના બે બેદ છે. પ્રથમ સમયના સ્વયંશુદ્ધ પ્રવર્તે છે તે-૧ ને બીજા સમયની માંડીને અનેક સમયે સ્વયંશુદ્ધ થયા હોય ને પ્રવર્તે છે તે. એમ જાણતી ઉપશાંત કપાય વીતરાગનીપરે કહેવું ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, શુદ્ધ બોધિના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેના બે બેદ છે. પ્રથમ સમયના સમગ્રવેદના તે ૧ ને બે આદિક સમયના સમગ્રવેદના તે. એમ જાણતી ઉપશાંત કપાયની પરે કહેવું ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કેવળના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેના બે બેદ છે. સંજોગી કેવળી (વિરમા શુભ સ્થાનકવાળા) ૧. ને અસંજોગી કેવળી (ચક્રદમા શુભસ્થાનકવાળા) ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સંજોગી કેવળીના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેના બે બેદ છે. પહેલે સમયે કેવળ જ્ઞાન થયું ને પ્રવર્તે છે તે ૧. ને બે આદિક સમયે કેવળજ્ઞાન ઉપનું ને પ્રવર્તે તે, એમ જાણતી ઉપશાંત કપાયની પરે કહેવું ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અસંજોગી કેવળીના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેના બે બેદ છે. પહેલા સમયના અસંજોગી કેવળી ૧, ને બે આદિક સમયના અસંજોગી કેવળી, એમ જાણતી ઉપશાંત કપાયની પરે કહેવું ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નવમા ચાદિત આર્થના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેના બે બેદ છે, સરાગ ચાદિત ૧, ને વીતરાગ ચાદિત ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સરાગ ચાદિતના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ તેના બે બેદ છે. મુદ્ધ સંપરાય સરાગ ચાદિત ૧ ને બાદર સંપરાય સરાગ ચાદિત ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મુદ્ધ સંપરાય સરાગ ચાદિતના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેના બે બેદ છે. પ્રથમ સમયના મુદ્ધ સંપરાય ચાદિત ૧, ને બે આદિક સમયના મુદ્ધ સંપરાય ચાદિત, અથવા હેલા સમયના મુદ્ધ સંપરાય ચાદિત, અથવા હેલેલી પહેલા સમયના મુદ્ધ સંપરાય ચાદિત ૨. તથા વળી મુદ્ધ સંપરાય

ચારિત્રના બે બેદ-છે. સંગ્રીય સમાન (તે દિવસમ શ્રેષ્ઠીથી પડતા હોય તે) ૧ તે વિશ્વ
માન (તે કાપક શ્રેષ્ઠીથી ચડતા હોય તે) ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, આદર સંપરાય ચારિત્રના કેટલા ભેદ છે?

ઉત્તર—હૈ, માનમ, તેના બે બેદ છે. તે જમ મુંદમ સંપરાયના કલા તેમ જલ્લા ?
તથા ત્રીજા બાદર સંપરાય ચારિકના બે. બેદ છે. પટનાય ૧, ને અપટનાય ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, વીનરાગ ચરિત્રના કેટલા બેદ છે?

ઉંતર—હે જ્ઞાનમ, તેનાં એ બેદ છે. ઉપસાંત કાયા ૧, ને ક્ષીણ કાયા ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ઉપશાંતિ કપાય અરિતના આર્યના ફટકા બેઠે છે?

ઉપરના કાવ્યો આદર્શની આવેલી છે.

ઉત્કલ-હું જાણતમ, તેના જે ભેદ છે. મનવત્ દર્શનાચાર્યની પડે જાણવા. તેમાં એટલા વિશેષ
જે ચારિત્ર પાંચ પ્રકારના છે. સામાયિક ચારિત્ર-સમ અને આધિક એ બે શબ્દોએ સમ
સામાયિક શબ્દ થયો છે. સમ એટલે રાગ દ્વેષરહિતપણાને માટે અથવા એટલે તમામ
પ્રાપ્ત છે, જ્યાં તે સમ કદીએ, તે જ્યાં ઉપ-ન્યુ સામાયિક તે વળી સમ તે જ નહીં, દર્શન
આદિ તેનું આધિક તે લક્ષ જ્યાં થાય છે, એટલે તેને કરી 'ગદન, દર્શન, તથા અન્ય
એ ત્રણેની પ્રાપ્તિ થાય તેને સર્વ સાવધ યોગ્ય ત્યાગરૂપ અને નિરવધ યોગ્ય મેઘરૂપ
સામાયિક કદીએ. એને સમયિક ચારિત્ર પણ કહે છે. એ સામાયિક ચારિત્ર છવે પ્રકાર
થયા પછીના બીજા ચારિત્રનો જામ થાય નહીં. મારે એને આદ્યમાં કહ્યું છે. ૧. જોઈએ
છેદોપરથાપનીય ચારિત્ર-તે પૂર્વોકલ સર્વ વિરતિ સામાયિક ચારિત્રને જે છેદો વિશેષ
વિશેષીએ સારે શબ્દથી નૃપા, અર્થથી નાના પ્રકારપણું ભરી સારે છેદોપરથાપનીય ચારિત્ર
થાય. છેદ એટલે પાંચ પથાંઓ છેદ કેવો અને ઉપરથાપન એટલે ગુણ દિકે આપેલું વસ્તુ
મદાવતરપણાનું જે મદાવતરને વિશે દેખ તે છેદોપ થાપનીય ચારિત્ર કદીએ. ૨. જોઈ
પરિહાર વિશુદ્ધ ચારિત્ર-તપ વિશેષ તેણે કરી વિશુદ્ધિ એટલે કરવી નિર્ભય જે ચારિત્ર
વિશે દોષ તેને પરિહાર વિશુદ્ધ ચારિત્ર કદીએ. ૩. એથું સદમ સંપરક ચારિત્ર સદમ
કાવ્ય જ્યાં તેને સદમસંપરક ચારિત્ર કદીએ. તે ઉપસમ એળીએ કર્મ ઉપસમતા
અથવા કાવ્યકે જેનું એ કર્મ ખાવાવત્તાં દેખ. ત્યાં નવમે ગુણરથને લેખના સંખ્યાના ખડ
કરી તેને ઉપસમથી જાણના જે દોષ, તે ઉપસમાયે તથા કાવ્યકેળીયા દેખ
ખાણે, તે સંખ્યાના ખડ માટેને જાણે છેદો એક ખડ રહે તેના અમખાણ
ખડ કરીને રહને ગુણરથને ઉપસમવે અથવા કાવ્યકે દોષ તે ખાણે, તે કાવ્યકે
અથવા નામ સદમસંપરક અને ચારિત્રનું નામ પણ નવમે પડે. ૪. જોઈ
અથવા નામ સદમસંપરક અને ચારિત્રનું નામ પણ નવમે પડે. ૫. જોઈ

[illegible]

G-43-7, 8-7-20, 10-7-20, 11-7-20, 12-7-20

ପ୍ରତିଷ୍ଠାପନ ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ସମସ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟ ଶୀଘ୍ର ହେଉଥିବ ବୋଲି ଅଭିପ୍ରାୟ ରଖିଛନ୍ତି ।

પ્રશ્ન—હે ભગવાન, હંમેશાપણનીય આરિતના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે પ્રાણમ, તેના બે બેદ છે, અતિચાર સહીત, તે મુજબજી ઉત્તરમુખમાં દોષ લાગે ને બીજી દિશા આપે તે. ૧. ને બીજો બેદ અતિચાર સહિત, તે જન પચખાલમાં દોષ શામેલ ન હોય ને બીજી દિશા આપે તે જેમ પારશ્વનાથ સ્વામિના સાસનના સાધુને મહાવિર સ્વામીએ બીજી દિશા આપી તેમ. તથા નવ દિશિનને પદેલી દિશાએ સામાન્ય આરિત આપી, પછી બીજી દિશા સાત દિશે, ચાર મામે કે ૭ મામે બીજી દિશા આપે તે. ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવાન, પરિહાર વિમુક્ત આરિતના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે પ્રાણમ, તેના બે બેદ છે. તેમાં પહેલું જે ચાર જાણ પરિહારવિમુક્ત આરિતના વેદનારા એ કંઈમાં પ્રવર્તનાં હોય તેનું આરિત તે નિર્વિદ્યમાનસિક પરિહાર વિમુક્ત આરિત જાણવું. ૧. ને બીજું જે ચાર જાણ તેના અનુચારી હોય તેને નિર્વિદ્ય-કામિક પરિહાર વિમુક્ત આરિત જાણવું. ૨. ને એવી રીતે કે નવ જાણના મન્દ જુદાં નીકળે તે નિર્ધાર પામે અથવા પૂર્વ જુદાં નિર્ધાર પામેલા એ આરિત અબીહાર કેટલું હોય તેની પામે એ આરિત અબીહાર કરે. હવે તે નવ સાધુમાં ચાર જાણ પરિહાર એટલે તપના કરનારા થાય તે નિર્વિદ્યમાનસિક જાણવા. અને ચાર તેના વૈધાવચ્ચના કરનારા થાય તે નિર્વિદ્યકામિક જાણવા. તથા એકને વાંચનાચાર્ય ગુરુધાનિકે કરાવે પછી તે ચાર પરિહારક ૭ માસ સુધી તપ કરે, તેમાં ઉપજાવે જનન્યથી એક ઉપવાસ, મધ્યમથી ૭ ને ઉત્કૃષ્ઠથી અઠમ તપ કરે, ને શિવકાળે જનન્યથી ૭, મધ્યમથી અઠમ ને ઉત્કૃષ્ઠથી ચાર ઉપવાસ. તથા વર્ષાકાળે જનન્યથી અઠમ, મધ્યમથી ચાર ઉપવાસ ને ઉત્કૃષ્ઠથી પાંચ ઉપવાસ કરે. પાંચે અંગીજી કરે એમ ૭ મંદિના તપ કરે, તે પછી ફરી ચાર તપસવાના કરનાર તે વૈધાવચ્ચીયા થાય ને વૈધાવચ્ચીયા તપ કરનાર થાય તે પછી ૭ માસ 'સને' તપ કરે. સારપછી ગુરુ વાચનાચાર્ય ૭ માસ સગી તપસવા કરે ને આઠ સાધુ ગુરુની વૈધાવચ્ચ બાબત કરે. એમ અઠાર મંદે તપ સંપૂર્ણ થાય. ૨. તથા વળી બીજો પ્રકારે પણ બે બેદ—તે એક ઉપર પ્રમજી તપ પુરો કરી પછી મન્દમાં આવે ૧. ને બીજો બેદ મન્દમાં આવે નહીં ને જન કંઈ આદરે. ૨. (પરિહારવિમુક્ત આરિત વચ્ચવચ્ચનાચાર્ય સંપાદનનો ક્ષણી, ત્રીજા એથા આગળે જનમેલો. જનન્ય નરમા પૂર્વની ત્રીજી આવાર પાળો જાણ હોય તે આદરે, તેમજ પદેલા કંઈ નિર્ધારના ચરે હોય.)

પ્રશ્ન—હે ભગવાન, સુદમસંપન્ન આરિતના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે પ્રાણમ, તેના બે બેદ છે. એક ઉપશમ કે કષપક જેવીએ ચાંપને વિમુક્ત મનસિક હોય ૧. ને બીજો ઉપશમ જેવીથી પાંચને સંકેતીજી જનનસિક હોય ૨, (ઉપ-સમીકને એ આરિત આખા સંસારમાં પાંચ વાર ને એક બચમાં ને ચાર આવે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવાન, વચ્ચવચ્ચ આરિતના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના બે બેદ છે. એક જીવગત યથાખ્યાન ચારિત્ર તે અત્યામ, બારમા ગુણુરથાનકે હોય ૧, ને બીજો બેદ કેવળી યથાખ્યાન ચારિત્ર તે તેરમે, ચરિત્રે ગુણુરથાનકે હોય ૨. એ ચારિત્ર આર્યના બેદ કહ્યા. એ રૂપિ રહીત આર્યના નવ બેદ કહ્યા. એ આર્ય મનુષ્ય કહ્યા. એ કર્મજૂમિના મનુષ્ય કહ્યા, એટલે એ સર્વ મનુષ્યો અધિકાર શ્રી પનવણુસૂત્રથી કહ્યો છે.

૫૨. દેવતાનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દેવતાના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના ચાર બેદ છે. ભવનપતિ ૧, વાણુચ્ચંતર ૨, લોતીપી ૩ ને પૈમાનિક ૪.

૫૩. ભવનપતિ દેવતાનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ભવનપતિ દેવતાના કેટલા બેદ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના દસ બેદ છે. અસુર કુમાર ક્યદિક એનો અધિકાર જેમ પનવણુસૂત્રમધ્યે છે તે આગળ કહેલ છે. તેમજ દેવતાના બેદ જલભુવા. જાપત સપ્તાર્થનિક ના દેવતા પદ્યત જલજુવું. એમજ અનુતરોવવાધ દેવતાના પાંચ બેદ છે. લીન્ય ૧, લીન્ય ૨, લીન્ય ૩, અપરાજન ૪, ને સપ્તાર્થ સિદ્ધ ૫. એ પાંચ વૈમાન છે. એ અનુતરોવવાધ દેવતા કહ્યા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ભવનપતિ દેવતાના ભવન ક્યાં છે અને ભવનપતિ દેવતા ક્યાં વસે છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એ રતનપ્રભા પૃથ્વીએ એક ક્ષાપ ને એમી દગ્ગર જોજનના પીઠમાં એક દગ્ગર જોજન ઉપર મુખીએ ને એક દગ્ગર જોજન નીચે મુખીએ. વચ્ચે એક ક્ષાપ ને અગોતર દગ્ગર જોજનની પાસાભુમાં ભવનપતિના ભવન છે. તેનો વર્મુત પનવણુસૂત્રથી જલજુવો. જલજુ રમણિક છે ત્યાં ભવનપતિ દેવતાના સાન કોડ ને ગદ્ગદિત દાખ ભવન (૫૨૧૫) છે. એમ જાનને નિર્મકરે કહ્યું છે. ત્યાં ધણા ભવનપતિ દેવતા વસે છે જલજુ મુખમાં રહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અસુર કુમાર દેવતાના ભવન ક્યાં છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જેમ પનવણુસૂત્રે કહ્યું છે તેમ જલજુવું. જલજુ નિર્મકરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, રસિજુ લીમતા અનુર કુમાર દેવતાના ભવન ક્યાં છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એનો અધિકાર પનવણુસૂત્રમાં કહ્યું પડ્યો જલજુવો. જલજુ રમકરે ને અસુર કુમારનો દેવ. અસુર કુમારનો માન વસે છે જલજુ મુખમાં નિર્મકરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સપ્તાર્થ સિદ્ધનો દેવ. અસુરનો રતન. તેને કેટલી પંખાના રહી છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેને પાંચ પંખાના રહી છે. રમકર ૧, રમકર ૨, ને રમકર ૩ તેમજ રમકર ૪ તેમજ રમકર ૫. રમકર ૧-૫ નામ રમકર ને જાદુની પંખાના

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ચમરેદ અમુરેદ અમુરનો રાગ, તેને માલીલી પરખદાએ કેટલા હમર દેવતા છે? મધ્ય પરખદાએ કેટલા હમર દેવતા છે? ને જાલીલી પરખદાએ કેટલા હમર દેવતા છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, ચમરેદ અમુરેદને માલીલી પરખદાએ ચોવીસ હમર દેવતા છે, મધ્ય પરખદાએ અઢીસ હમર દેવતા છે ને જાલીલી પરખદાએ પચીસ હમર દેવતા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ચમરેદ અમુરેદ અમુરનો રાગને માલીલી પરખદાએ કેટલી મો દેવતા છે, મધ્ય પરખદાએ કેટલી સો દેવતા છે ને જાલીલી પરખદાએ કેટલી સો દેવતા છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, ચમરેદ અમુરેદ અમુરનો રાગને માલીલી પરખદાએ સાડા ત્રણસો દેવતા છે, મધ્ય પરખદાએ ત્રણસો દેવતા છે ને જાલીલી પરખદાએ અઢીસો દેવતા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ચમરેદ અમુરેદ અમુરનો રાગ તેના માલીલી પરખદાના દેવતાનું કેટલું આવજુ છે, મધ્ય પરખદાના દેવતાનું કેટલું આવજુ છે ને જાલીલી પરખદાના દેવતાનું કેટલું આવજુ છે? તેમજ વળી તેની માલીલી પરખદાની દેવતાનું કેટલું આવજુ છે, મધ્ય પરખદાની દેવતાનું કેટલું આવજુ છે ને જાલીલી પરખદાની દેવતાનું કેટલું આવજુ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, ચમરેદ અમુરેદના માલીલી પરખદાના દેવતાનું અડી પચ્ચોપમનું આવજુ છે, મધ્ય પરખદાના દેવતાનું એ પચ્ચોપમનું આવજુ છે. ને જાલીલી પરખદાના દેવતાનું દોઢ પચ્ચોપમનું આવજુ છે. તેમજ વળી માલીલી પરખદાની દેવતાનું દોઢ પચ્ચોપમનું આવજુ છે, મધ્ય પરખદાની દેવતાનું એક પચ્ચોપમનું આવજુ છે-ને જાલીલી પરખદાની દેવતાનું અર્ધ પચ્ચોપમનું આવજુ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે ચમરેદ અમુરેદ ને ત્રણ પરખદા છે તે સમીના ૧, અડા ૨, ને ત્રણ ૩, તેમાં વળી માલીલી સમીના, મધ્યની ત્રણ ને જાલીલી ત્રણ. એમ કો દારણે કરેછે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, ચમરેદ અમુરેદ અમુરનો રાગને માલીલી પરખદાના દેવતા તેજા વ્યા આવે પણ અજ તેજા ન આવે. મધ્ય પરખદાના દેવતા તેજા વ્યા પણ આવે ને અજ તેજા વ્યા પણ આવે ને જાલીલી પરખદાના દેવતા અજ તેજા વ્યા આવે ને અજ મોહકા ત્રણ. વળી જીતે દારણે પણ હે જ્ઞાનમ ચમરેદ અમુરેદ અમુરનો રાગ ધણી ઉત્તમ તથા મધ્ય કંઈ તથા પોતાની રાગધાનીને કાંઈ દ્યુતિક કાંઈ ઉપનેથકે માલીલી પરખદાના દેવતા સાથે જ નમમને કંઈ પ્રમુખ પુણ્યાં થકાં વિચરેછે ને મધ્ય પરખદાના દેવતા સાથે સહેષે રક્ષણ રાગ કરે ને અમે એ વાત જોમ કરશું પણ વિચારપણે વાત કરે નહીં ને જાલીલી પરખદાના દેવતા સાથે પુર્વ વાતનો લેશ માત્ર કહી દુઃકમ કરે ને એ કાંઈ અવરખેવ જુમે કરવો. તે અર્થે હે જ્ઞાનમ એમ કહીએ છીએ ને ચમરેદ

અસુરેન્દ્ર અસુર કુમારના રાજ્યને ત્રણ પરખદા. સમીના ૧, ચંડા ૨, ને જાયા ૩ તેમાં માલીશી સમીના ૧, મધ્યની ચંડા ૨, ને જાલીરશી પરખદા જાયા ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ઉત્તરદીશના અસુરકુમાર દેવતાનાં ભવન ક્યાં છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેનો અધિકાર પનવજા સૂત્રના કાણુપદથી જાણવો. જવત્ત લાં બધી નામે તીલાં વૈરાચનનો ઈંદ્ર વૈરાચનનો રાજ્ય વસે છે તે જવત્ત સુખમય વિચરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બધી નામે વૈરાચન રાજ્યને કટલી પરખદા કટી છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેને ત્રણ પરખદા કટી છે. સમીના ૧, ચંડા ૨, ને જાયા ૩. તેમાં માલીશી સમીના, મધ્યની ચંડા ને જાલીરશી પરખદા જાયા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બધી નામે વૈરાચનના રાજ્યને માલીશી પરખદાએ કટલા દળર દેવતા છે, મધ્ય પરખદાએ કટલા દળર દેવતા છે. એમ જવત્ત જાલીરશી પરખદાએ કટલા સેં દેવાંતા છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, જળીનામે વૈરાજેન્દ્રને માલીશી પરખદાએ વીસ દળર દેવતા છે. મધ્ય પરખદાએ ચોવીસ દળર દેવતા છે ને જાલીરશી પરખદાએ અઠાવીસ દળર દેવતા છે. તેમજ વળી માલીશી પરખદાએ સાડા ચારસેં દેવાંતા છે મધ્ય પરખદાએ ચારમેં દેવાંતા છે ને જાલીરશી પરખદાએ સાડા ત્રણમેં દેવાંતા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જળેન્દ્રની માલીશી પરખદાના દેવતાનું કેટલું આવજુ છે, જવત્ત જાલીરશી પરખદાની દેવાંતાનું કેટલું આવજુ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, બધી નામે વૈરાજેન્દ્ર તેદને માલીશી પરખદાના દેવતાનું સાડાવળ પચોપચમનું આવજુ છે, મધ્ય પરખદાના દેવતાનું ત્રણ પચોપચમનું આવજુ છે. ને જાલીરશી પરખદાના દેવતાનું અઠી પચોપચમનું આવજુ છે. તેમજ વળી માલીશી પરખદાની દેવતાનું અઠી પચોપચમનું આવજુ છે, મધ્ય પરખદાની દેવાંતાનું બે પચોપચમનું આવજુ છે ને જાલીરશી પરખદાની દેવાંતાનું દોઢ પચોપચમનું આવજુ છે. એમ અધિકાર સંત મહારેન્દ્રની પદે જાણવો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ન ત્રણમાર દેવતાના ભવન ક્યાં છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, જેમ પનવજા સૂત્રના કાણુપદમા કલ્પા છે તેમ જાણવો, જાણ એવ રાજ્યના દીકરા પણ જાણ પડ્યા ના રાજ્ય જિને જાણ પડેલે એવે નામે નામકે એક દેવ નામકાનો. એવ જાણવો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ન ત્રણમાર દેવતાના ભવન ક્યાં છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, જેમ પનવજા સૂત્રના કાણુપદમા કલ્પા છે તેમ જાણવો, જાણ એવ રાજ્યના દીકરા પણ જાણ પડ્યા ના રાજ્ય જિને જાણ પડેલે એવે નામે નામકે એક દેવ નામકાનો. એવ જાણવો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ન ત્રણમાર દેવતાના ભવન ક્યાં છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, જેમ પનવજા સૂત્રના કાણુપદમા કલ્પા છે તેમ જાણવો, જાણ એવ રાજ્યના દીકરા પણ જાણ પડ્યા ના રાજ્ય જિને જાણ પડેલે એવે નામે નામકે એક દેવ નામકાનો. એવ જાણવો.

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, જેમ પનવજા સૂત્રના કાણુપદમા કલ્પા છે તેમ જાણવો, જાણ એવ રાજ્યના દીકરા પણ જાણ પડ્યા ના રાજ્ય જિને જાણ પડેલે એવે નામે નામકે એક દેવ નામકાનો. એવ જાણવો.

સાક દગ્ગર દેવતા છે, મધ્ય પરખદાએ સીતર દગ્ગર દેવતા છે, ને બાદીરક્ષી પરખદાએ એરેલી દગ્ગર દેવતા છે. તેમજ વળી માલીલી પરખદાએ એકસો ને પંચોતેર દેવાંતા છે, મધ્ય પરખદાએ એકસો પચાસ દેવાંતા છે ને બાદીરક્ષી પરખદાએ એકસો પચાવીસ દેવાંતા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ધરણેંદ્રની અબ્ધંતર પરખદાએ દેવતાનું કેટલું આવખું છે જાવત બાદીરક્ષી પરીખદાએ દેવાંતાનું કેટલું આવખું છે?

ઉત્તર—હે જાતમ, ધરણેંદ્રની માલીલી પરખદાએ દેવતાનું કાંઈક ઝામેરું અર્ધ પડ્યોપમનું આવખું છે. મધ્ય પરખદાએ દેવતાનું અર્ધ પડ્યોપમનું આવખું છે, ને બાદીરક્ષી પરખદાએ દેવતાનું દેશેઉલું અર્ધ પડ્યોપમનું આવખું છે. તેમજ વળી માલીલી પરખદાએ દેવાંતાનું દેશે ઉલું અર્ધ પડ્યોપમનું આવખું છે, મધ્ય પરખદાએ દેવાંતાનું કાંઈક ઝામેરું પડ્યોપમના ચોથા ભાગનું આવખું છે, ને બાદીરક્ષી પરખદાએ દેવાંતાનું પડ્યોપમના ચોથા ભાગનું આવખું છે. શીવ અધિકાર ચમરેંદ્રના સરખો જાણુવો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ઉત્તર દીક્ષીના નાગકુમારના ભવન કયાં છે?

ઉત્તર—હે જાતમ, તેનો અધિકાર પનવજ્યાસૂત્રના હાલુપદથી જાણુવો. જાવત સુખે વિચરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જૂતાનેંદ્ર નાગકુમારનો રાગ તેની માલીલી પરખદાએ કેટલા દગ્ગર દેવતા છે, મધ્ય પરખદાએ કેટલા દગ્ગર દેવતા છે, ને બાદીરક્ષી પરખદાએ કેટલા દગ્ગર દેવતા છે. જાવત બાદીરક્ષી પરખદાએ કેટલા સેં દેવાંતા છે?

ઉત્તર—હે જાતમ, જૂતાનેંદ્ર નાગકુમારેંદ્ર નાગકુમારના રાગને અબ્ધંતર પરખદાએ પચાસ દગ્ગર દેવતા છે, મધ્ય પરખદાએ સાક દગ્ગર દેવતા છે, ને બાદીરક્ષી પરખદાએ સીતર દગ્ગર દેવતા છે. તેમજ વળી અબ્ધંતર પરખદાએ જસેં ને પચીસ દેવાંતાના છે, મધ્ય પરખદાએ જસેં દેવાંતા છે, ને બાદીરક્ષી પરખદાએ એકસો પંચોતેર દેવાંતા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જૂતાનેંદ્ર નાગકુમારનો ઇંદ્ર, નાગકુમારના રાગને માલીલી પરખદાએ દેવતાનું કેટલું આવખું છે, જાવત બાદીરક્ષી પરખદાએ દેવાંતાનું કેટલું આવખું છે.

ઉત્તર—હે જાતમ, જૂતાનેંદ્રને અબ્ધંતર પરખદાએ દેવતાનું દેશે ઉલું પડ્યોપમનું આવખું છે, મધ્ય પરખદાએ દેવતાનું કાંઈક ઝામેરું અર્ધ પડ્યોપમનું આવખું છે, ને બાદીરક્ષી પરખદાએ દેવતાનું અર્ધ પડ્યોપમનું આવખું છે. તેમજ વળી અબ્ધંતર પરખદાએ દેવાંતાનું અર્ધ પડ્યોપમનું આવખું છે, મધ્ય પરખદાએ દેવાંતાનું દેશે ઉલું અર્ધ પડ્યોપમનું આવખું છે, ને બાદીરક્ષી પરખદાએ દેવાંતાનું કાંઈક અર્ધ પડ્યોપમના ચોથા ભાગનું આવખું છે. શીવ અધિકાર ચમરેંદ્રની પર જાણુવો.

જો મોળ દંડ પોતેવ પ્રમુખને ને મદાધિય પર્વતનો અધિકાર પનવજ્યાસૂત્રના હાલુપદથી નિર્વિરોધપણે જાણુવો. ને પરખદા જેમ ધરણેંદ્ર ને જૂતાનેંદ્રને કરી તેમ જાણુવી. તેમજ વળી દક્ષણ વિસતા દંડની પરખદા ધરણેંદ્રના સરખી જાણુવી. ને ઉત્તર દીક્ષીના દંડની પરખદા જૂતાનેંદ્રના મરખી જાણુવી તેમજ દેવતાદિકનું મળ ને આવખા પ્રમુખ જાણુવા એ ભવનપતિ દેવતાનો અધિકાર કર્યા.

૫૫. જ્યોતિષિ દેવતાના અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જ્યોતિષિ દેવતાના વિમાન ક્યાં છે, ને જ્યોતિષી દેવતા ક્યાં વસે છે?
ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, અસંખ્યાતા દ્વીપ સમુદ્ર ઉપરે ને એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીએ ધણું સમ
મનોહર ભૂમિ ભાગ તે મેર પવંતના મુળ મધ્યે અહ પ્રદેશી ગોસ્તનાકારે રચક છે. તે
સમ ભૂમિતળ જાણુ. સ્થાંથી સાતસે ને નેતું જોજન ઉચા જાડએ સ્થાં એકસે ને દસ જોજનને
જાડપણે જ્યોતિષિ દેવતાના ત્રીજા અસંખ્યાતા જ્યોતિષિ વિમાન અસંખ્યાતા હ્રાપ છે. એમ
અનંતા નિર્ધારે કહ્યું છે. વળી તે વિમાન અર્ધ કોટના રૂળને સંરચાને છે. એનો વર્ણન
પનવણા સરના ઢાણપદથી જાણુવો. જાવત્ અંદમા ને સૂર્ય એ બે સ્થાં જ્યોતિષિના દંદ્ર
જ્યોતિષિના રાગ વસે છે. તે મોટી રૂધીના ધણી જાવત્ સુખમય વિચરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સર્વનામા જ્યોતિષિનો દંદ્ર જ્યોતિષિનો રાગ તેને કેટલી પરખદા છે?
ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને ત્રણ પરખદા છે. તુંગા ૧, ત્રિતા ૨, ને પચા ૩, તેમાં વળી
માહીલી તુંગા, મધ્યની ત્રિતા ને બાહીરલી પરખદા પચા.

શીપ અધિકાર પરખદામાન પ્રમુખ ને આવળા પ્રમુખ વાણવ્યંતરના કાળેદના
સરખો જાણુવો. ને પરખદાના અર્થ પ્રમુખનો અધિકાર જાવત્પતિના ચમરેદના સરખો
જાણુવો. તેમજ અંદમાને પણ એમજ સૂર્યની પર અધિકાર જાણુવો.

૫૬. દ્વીપ, સમુદ્રનો અધિકાર. તેમાં પ્રથમ જંજીદ્વીપનો અધિકાર ૧.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ક્યાં છે દ્વીપ, સમુદ્ર? કેટલા છે દ્વીપ સમુદ્ર? કેવળ મોટા છે દ્વીપ,
સમુદ્ર? રથે આકારે છે દ્વીપ, સમુદ્ર? રથે ભાવે છે દ્વીપ, સમુદ્ર? રથે સ્વરૂપે છે દ્વીપ, સમુદ્ર?
ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જંજીદ્વીપ આદિ દહને અસંખ્યાતા દ્વીપ છે ને ધણુ સમુદ્ર આદિ દહને
અસંખ્યાતા સમુદ્ર છે. સંરચાનથી એકજ આકારે છે ને વિસ્તારપણે અનેક પ્રકારના છે.
વિસ્તારપણે પ્રથમ દ્વીપથી પ્રથમ સમુદ્ર જમણા તેથી બીજા દ્વીપ જમણા તેથી બીજા સમુદ્ર જમણા
એમ વિસ્તારપણે જમણાજમણા પહોળપણે છે. તે મધ્યે જે સમુદ્ર છે તે કસોલે કરી શોભતા
છે. ને દ્વીપ મધ્યે દ્રઢ પ્રમુખ ધણુ છે. ત્યાં ઉત્પત્ત પદ, અંત્રવિકાસી, સર્વવિકાસી કમળ નક્ષીણ,
શુભગ તે શરૂ કમળ, સોમધીક કમળ, પુંડરીક રવેન કમળ, મહા પુંડરીક કમળ, સગ
(સો) પત્ર કમળ, સદસ (દગર) પત્ર કમળ પ્રમુખ; રવેન અથવા રત્ન દુત્ત અને તેની
પાંખા કેસરાં તેજી કરી સદીન છે. પ્રત્યેક પ્રત્યેક દ્વીપ ને સમુદ્ર પદ્મવર વેદિકાએ સદીન
છે. એટલે આપખર મદની પરે પદ્મવર વેદિકા છે. વળી પ્રત્યેક પ્રત્યેક વનખડે સદીન છે.
એટલે વેદિકા કેટ વનખડ વાંટી વગુ છે. એ બીજાએકે અસંખ્યાતા દ્વીપ સમુદ્ર છે.
તે મધ્યે જંજીદ્વીપ આદિ (પેસો) છે, ને સ્વર્ગજીરમળ સમુદ્ર અતે છેસો છે. અહો સાધો
આપખરતો! તે મધ્યે આ જંજીદ્વીપનામા દ્વીપ. સર્વ દ્વીપ ને સર્વ સમુદ્રમાં માહીસો છે,
ને સર્વ દ્વીપથી લધુ છે. ને જંજીદ્વીપ જનાકારે જોળ છે (પ.વ્દીમાં તેમજ) દીપુ નાખતાં
તેમજ ને જોળ કંઈનું પા ને) ને દહા પુનઃજન્મતા ને.ગ દે.વ તેવો ઝાગ છે, રચના પાંખો

તે માથાને રક્ત સુવર્ણના ધુમખાં છે. સોનાને પ્રકરણે સ્ફીત નાનાં પ્રકારના મણી ને રત્ન તેના હાર ને અધાર તેણે શોભીત સહીત છે. લગારેક ગાંઠોમાંહે વેગળી છે. તેને પુરં, પશ્ચિમ, દક્ષણ, ઉત્તરનો મંદ મંદ પવન વાય તેણે કરી કંપતીથકી, કેપતી થકી. લંબાતીથકી, લંબાતીથકી, જણેણાટ પ્રમુખ શબ્દ કરતીથકી, શબ્દ કરતીથકી. તે ઉદાર મનને ગમતાંથકાં ને મનને સુખના કરનાર એવા શબ્દ તેણે કરી ચોકકર પુરતીથકી શોભાએ કરી અસંત શોભતીથકી રહે છે.

વળી તે પદ્મવર વેદિકાને તે તે હામે જ્યાં એક સાં જીજન પણ ધણા ઘોડાના જોડણાં ધણા હાથીના જોડણાં, મનુષ્યના જોડણાં, કીનરનામા વ્યંતરદેવના જોડણાં, કીપુરપનામા વ્યંતરદેવના જોડણાં મહોરગનામા વ્યંતરદેવના જોડણાં, ગાંધર્વનામા વ્યંતરદેવના જોડણાં વૃષભના જોડણાં. દંભાદિક, ધણા જોડણાં સર્વ રત્નમય છે. નિર્ભંગ છે, સુકમાળ છે, ધારા, મહારા, રજરહીત છે, નિર્ભંગ છે, કચ્છાદિકે રહીત છે, નિરૂપધાત છે, કાંતિ સહીત છે, સમ્રાક છે, ઉદ્યોત સહીત છે, જોવા જોગ્ય છે, દેખવા જોગ્ય છે, મનોહર છે, પ્રતિર્બીજ સમાન છે.

વળી તે પદ્મવર વેદિકાને તે તે હામે સાં સાં ધણા ઘોડાના રપની પંકિન, તેમજ પુરંથીપરે જવત્ પ્રતિર્બીજ સમાન છે. એમ ઘોડાના મંથુનના રપ, એટલે સ્ત્રી સહીત છે. જવત્ મનોહર છે.

વળી તે પદ્મવર વેદિકાએ તે તે દેશે સાં સાં ધણી પદ્મલતા, નાગવૃક્ષની લતા, એમ અંગાંકવૃક્ષની લતા, અંપકવૃક્ષની લતા, આમવન પ્રમુખની લતા, વૃદાવનિ અતીમુક્તક લતા, મયકૃંદ લતા, રથામ લતા પ્રમુખ નિત્યે રૂણી પુલીથકી જવત્ મુપીલકત માંજરીએ કરી સહીત છે. સર્વ રત્નમય છે, નિર્ભંગ છે, સુકમાળ છે, લટ છે, ધારા, મહારા છે. નિર્ભંગ છે, રજ રહીત નિર્ભંગ છે, કાદવે રહીત છે, નિરૂપમ કૃષ્ણ હાથા છે, કાંતિ સહીત છે, સમ્રાક છે, ઉદ્યોત સહીત છે, જોવા જોગ્ય છે, દેખવા જોગ્ય છે, અલિરૂપ છે, પ્રતિરૂપ છે.

વળી તે પદ્મવરવેદિકાએ તે તે હામે ત્યાં ત્યાં ધણા ચોખાના સાથીઆ છે. તે સર્વ રત્નમય છે. એવી તે પદ્મવરવેદિકા છે. ત્યારે જાનમ પુછે છે.

પ્રશ્ન—હે જગવંત, પદ્મવરવેદિકા એહજું નામ રથે અર્થે કહો છો ?

ઉત્તર—હે જાનમ, પદ્મવરવેદિકાએ ત્યાં ત્યાં તે તે હામે વેદિકાને વિષે, વેદિકાના પસને વિષે, વેદિકાના પાડીવાના માથાને વિષે, વેદિકાના પુટાંતરને વિષે, થાંજાને વિષે, થાંજાના પાસાને વિષે, થાંજાને માથે, થાંજાના પુટાંતરને વિષે, ખીંડીને વિષે, ખીંડીના મુખને વિષે, ખીંડીનાં પાડીવાને વિષે, ખીંડીના પુટાંતરને વિષે, ખીંડીને પાસે, ખીંડીના પદ્મના બાંધાને વિષે, ખીંડીના પદ્મના વ્યંતરને હામે. ધણા ઉપવ તથા પદ્મ તે મુવંચિકાની કમળ જવત્ લાખ પાંખડીના કમળ સર્વ રત્નમય છે, નિર્ભંગ છે, સુકમાળ છે, લટ છે. (લીસા) ધારા, મહારા છે, રજ રહીત છે. નિર્ભંગ છે, કદમ રહીત છે, નિરૂપ કૃષ્ણ હાંથા છે, કાંતિ સહીત છે, સમ્રાક છે, ઉદ્યોત સહીત છે, જોવા જોગ્ય છે, દેખવા જોગ્ય છે, મનોહર છે, પ્રતિરૂપ છે.

પાંખ, જાંબુનું ફળ, કાક (કાગડો) પક્ષી, કોયલપંખી, હરતી, હાથીનો કળલ, (નીલ વરસનો હાથી તે કળલ કહીએ.) કૃષ્ણ સર્પ, કાળા કેસ, કૃષ્ણવર્ણ, પુલ વૃક્ષ, નિર્મળ આકાશનું તળ, કૃષ્ણ અશોકવૃક્ષ, કૃષ્ણ કણ્ઠપર, કૃષ્ણ બંધુશ્યવ (એ ત્રણ વૃક્ષના બેદ છે) ઇલાદિક સ્થામ વર્ણ છે. તે સરખો તે તૃણ ને મણીનો સ્થામ વર્ણ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં. તે કૃષ્ણ તૃણ ને મણી તેહનો એહથી અધિક સ્થામ વર્ણ, મનોહર વર્ણ છે. પ્રીતિકારી છે, મનોહર છે, મનને ગમતો તેનો વર્ણ કહ્યો છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ત્યાં જે નીલ વર્ણ તૃણ ને મણિ છે. તેહનો એહવો વર્ણ કહ્યો છે? તે યથાનામે ભુંગો શ્યવ, ભુંગાની પાંખ, નીલચાંસ પક્ષી, નીલચાંસની પાંખ, સુડા, સુડાની પાંખ, નીલી (ગળા) વસ્તુ (નીલ) વસ્તુનો બેદ, નીલી વસ્તુનો સમુહ, સામો, (ધાન વિશેષ) દાંતનો કાળો રંગ, (વૃક્ષ વિશેષ) વનની ઘટા પ્રમુખ, જળદેવના વસ્ત્ર, મોરની શ્રીવા, (કોક) પારેવાની શ્રીવા, અજસીના પુલ, બાણ વૃક્ષના પુલ, (દેસ વિશેષ) અંગનું કેસીકા; (વૃક્ષ વિશેષ) તેના પુલ, નીલા કમળ, નીલો અશોક વૃક્ષ, નીલો કણ્ઠપર, નીલો બંધુ શ્યવ (નામા વૃક્ષ.) ઇલાદિક નીલ વર્ણ છે. તે વર્ણ સરખો તે તૃણ ને મણિનો વર્ણ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં તે નીલ તૃણ ને મણિનો એહથી અધિક વર્ણ છે. મનોહર વર્ણ છે, જ્યવત્ સુંદર વર્ણ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ત્યાં જે રાતે વર્ણ તૃણ ને મણિ છે, તેનો એહવો એહવે રૂપે વર્ણ કહ્યો છે? તે યથા દદતિ. સસલાનું લોહી, બકરાનું લોહી, મનુષ્યનું લોહી, વસાહ તે સ્વપ્નનું લોહી, પાકાનું લોહી, તરકાળનો ઉપજેલ બાળ મોલો શ્યવ, ઉગતો સૂર્ય, સંધ્યાનો એહવો રાતો પાન, ચણેલીનો એહવો અર્ધ ભાગ રાતો, જાતવંત હીંગળો જેમ રાતો, પ્રવાળા, પ્રવાળાના અંકુરા, લોહીતાલ રત્ન, લાખનો રસ, કમીનો રંગ, (તે હીર વિશેષ,) પાદલ જાતના વૃક્ષનું પુલ, લાલ પુલ, રાતો કંબલ, કેશુડના પુલ, જાસુનાપુલ, રાતો અશોક વૃક્ષ, રાતો કણ્ઠપર, રાતો બંધુ શ્યવ નામા વૃક્ષ, ઇલાદિક જેમ રાતે વર્ણ છે, એહવો એ તૃણ ને મણિનો રાતો વર્ણ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં. તે રાતો તૃણ ને મણિનો એહથી અધિક વર્ણ છે. જ્યવત્ સ્થમ વર્ણ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ત્યાં જે પીળાં તૃણ ને મણિ છે. તેનો એહવો એહવે રૂપે વર્ણ કહ્યો છે? તે યથા દદતિ. ચંપક વૃક્ષ, ચંપકની છાવ, ચંપકનો છેદ કાષે જેવો પીળો વર્ણ, હગદર, હગદરનો બેદ, હગદરની ગોળા, હરીયાળ, હરીયાળનો બેદ, હરીયાળની ગોળા, ચિકુરનામા વસ્તુ વિશેષ તેહનીમતે વસ્ત્ર પ્રમુખે એહવો રંગ પીળો, સુવર્ણનો એહવો પદ પીળો, ઉત્તમ કનકનો નિર્ધાર જેવો, સુવર્ણના વાસણ જેવો, વામદેવના વસ્ત્ર એહવાં પીળા, સજ્જ વૃક્ષના એહવાં પીળાં પુલ, ચાંપાના પુલ, કૃષ્ણાંતી વૃક્ષના એહવાં પીળાં પુલ, પાવળ દાંતના એહવાં પીળા પુલ, વિસુદ્ધ તથા નીરંદ તેહના એહવાં પીળા પુલ, સુવર્ણ

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે તૃણ ને મણિનો કેહવો સ્પર્શ કહો છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તે યથાદ્રશ્યંતે કહે છે. મૃત્યુમં પ્રમુખ. પરશ્વના પીંખડા, હંસના બાળક, ર, હંસગર્ભસ્તન, માંખણ, હંસગર્ભ સેન્યાની તળાવ સરખી, અર્કતુલ, સરસવના ટુલનો સમુદ, કુણ્ડા કમળના પત્ર તેહનો સમુદ. તેનો સુવાળો સ્પર્શ હોય. એમ કહોયકે. ગૌતમ પુછે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે તૃણ ને મણિનો એહવો સ્પર્શ છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં. તે તૃણ ને મણિનો એહવી અધિક વલ્લભ ભવત્ સ્પર્શ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે તૃણના વનને પુર્વ, પશ્ચિમ, દક્ષણ, ઉત્તરદિશ પ્રમુખના મંદ મંદ વાયરા આવતેયકે. તે તૃણાદિક તે વાયરાથી કપતેયકે, જોલાતે થકે, અંચળ યાતેયકે, ક્ષોભના પામતેયકે, માંહોમાંહે ધસાતેયકે, ઉદરાતેયકે. કેહવો સ્વર ને શબ્દ છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તે યથાદ્રશ્યંતે. સીવકા, (પાલખી) સ્પંદમાનિકા, (શીવકાવિશેષ.) અથવા રથ. ધસાદિક છત્ર સહીત, ખ્વળ સહીત, ધંટ સહીત, તોરણ સહીત, બાર પ્રકારના વાહન સહીત, લઘુ પુધરી ને હેમની માળા તેણેકરી ચોકરે સહીત છે. હેમવંત પર્વતના મનોહર વિશીષ્ટ સુવર્ણ જડીત ત્રીસનામા વૃક્ષના કાષ્ટનો છે. ઉત્તમ સર્વમંડળ સમાન તેજવંત એહવે ધુંસરે કરી સહીત છે. લોહમય ભડે પ્રકારે પદ્મને પારો બાંધ્યો છે. પ્રધાન ચુણે કરી સહીત તે રથને અશ્વ જોતયા છે. વળી છુદિવંત એહવો સારથી ધણુજ શબો તેણે તે અશ્વને ગણા છે. સરસ એકસો તીરે એક તોણુ થાય એહવા બત્રીસ તેણે સહીત છે. બગતર, ટોપે સહીત પુદ્ગરથ છે, ધનુષ સહીત બીજા પણ છત્રીશ આયુધે યુક્ત છે. દાસ પ્રમુખ પ્રહરણે યુક્ત ચોદા પુરપતે યુદ્ધ કરવાયુક્ત. તે રથને રાજના આંગણુને વિગે, અંત:પુરને વિગે, મોહોણને વિગે, તથા મનોહર મણિખંધ જૂમિતળને વિગે, વારંવાર વેગેકરી ફેરવતેયકે, પાછો વાગતેયકે; ઉત્તમ મોટા લક્ષણોપેન અશ્વ તેહને વેગેકરી તે રથમાંદિથી છટ મનોહર મનને ગમના કર્ણ ને મન તેહને સુખના કરણહાર સર્વદિશે શબ્દ નિસરે. એમ કહો થકે ગૌતમ પુછે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે તૃણ અને મણિનો એવો શબ્દ છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં. વળી બીજો દ્રષ્ટાત કહે છે. તે યથા નામે પ્રમાણ સમયે વૈનાગકી વિજ્ઞા તે તાજ વિના વાગે તે વિજ્ઞા. ગદ્યાર સ્વરની મુર્જાએ કરીને જોળાને વિગે ભડે પ્રકારે મુશી બાવના ચંદનની વિજ્ઞા તેને કોઇ કુસળ પુણ અથવા સ્ત્રીએ ગાડીને પ્રમાણ કાળ સમયે હજવે હજવે સ્વર વિશેષે વળતે થકે, મુર્જા પ્રાપ્ત કરતે થકે, ઉદરનેયકે. ઉદાર મનને ગમના કર્ણ ને મન તેને સુખના ઉપગતજાદાર સર્વ દિગે શબ્દ નીસરે, એજુ કહેવે થકે વળી ગૌતમ પુછે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે તૃણ અને મણિનો એવો સ્વર છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, હા, એવો તે તૃણ અને મણિ પ્રમુખનો સમૂહ છે.

વળી તે વનખંડને તે તે કામે લાં લાં ઘણી લઘુ, મોટી, ચોખ્ખી વાવ, ગોળ વાવ, જેમાં પુષ્પ થાય તે પુષ્કરણી, ગુંબળીકા તે દાકી વાવ, લાંબી વાવ, સરપંક્તી તે એક લેન હોય તે, સરપંક્તિઓ તે એકનું જળ ખીજમાં જળ આવે તે. ખીજ પંક્તિ તે કુવાની પંક્તિ, તે નિર્મળ સ્ફટિકની પરે સુકુમાળ છે. રત્નમય તેના કાંકા છે. વજ્રમય તેના પાયાણુ છે. તેણે કરી પાસા બાંધ્યા છે. સુવર્ણમય તેનાં તળીયાં છે. વૈકુણ્ઠ ને સ્ફટિક રત્ન તેના તટ છે. સુવર્ણ ને શપામય તેની વેળુ છે. સુખે પ્રવેશ કરવા જોગ્ય છે. સુખે ઉતરવા જોગ્ય છે, નાના પ્રકારના રત્ન તેણે કરી તિર્યં લીત બાંધી છે. ચોખ્ખી છે, સમતટ છે, અનુક્રમે નમતું નમતું જળનું કામ છે, લાં ગંભીર શીતળ જળ છે. મૃણાલ નામે કમળ તેના પત્રે કરી ઢંકાણી છે. ઘણા ઉત્પળ, કુમુદ, નંદીણુ, સુલગ, સોગંધીક, પુંડરીક, સતપત્ર, સહસ્ર પત્રે ઇલાદિક કમળ તેના પત્ર ને કેસરાં તેણે કરી સહીત છે. લાં તે કમળ પ્રતે ભમરા પ્રમુખ ભોગવે છે. નિર્મળ પાણીએ કરી તે વાવ પ્રતિપૂર્ણ ભરી છે. લાં મન્દ, કન્દ પ્રમુખ ભમના છે, લાં અનેક પંખીના જુગળ મૈથુન ક્રીડા કરે છે. એવી તે વાવ છે. તે દરેક વાવ પ્રમુખ પ્રત્યેક પ્રત્યેક પદ્મવર વેદિકાએ કરી સહીત છે. પ્રત્યેક પ્રત્યેક વનખંડે કરી સહીત છે. તેમાં કેટલીક વાવ પ્રમુખના પાણી ચંદ્રહાસ મદીરાના સરખાં છે. કેટલીક વાવ પ્રમુખના વાણી સમુદ્રના પાણી સરખાં પાણી છે. તે તાડી સમાન છે. કેટલીક વાવના ગો દુધ સરખાં પાણી છે. કેટલીક વાવના પાણી ધૂત સરખાં છે. કેટલીક વાવના પાણી પાણી સરખાં છે. કેટલીક વાવના પાણી શેલડીના રસ સરખાં છે. કેટલીક વાવનાં પાણી અમૃત સરખાં છે. કેટલીક વાવનાં પાણી સ્વભાવીક મોતી સરખાં ઉત્પળ છે. જોવા જોગ્ય છે. જાવત્ પ્રતિષ્ઠ છે.

વળી તે નાની વાવ જાવત્ ખીજ પંક્તિ તે કુવા પ્રમુખ તેહને તે તે કામે ત્યાં ત્યાં ધણાં ચારે દીશે તેમાં અકેકે દીશે ત્રણ ત્રણ પગથીઆં છે તે પગથીઆંને એવો એવે રૂપે વર્ણ ને શોભા છે તે કહે છે. વજ્ર રત્નની તે પગથીઆંની બૂમિછે. ચરીટ રત્નનાં પગથીઆંનાં મુળ છે. વૈકુણ્ઠ રત્નનાં થંભ છે. સોનાનાં ને શપાના તે પગથીઆંનાં પાટીઆં છે. વજ્ર રત્નની તે પાટીયા વચ્ચે સંધી પૂરી છે, લોહીતાલુ રત્નની તે પાટીયા વચ્ચે ખીસી છે. નાના પ્રકારના ત્યાં આકારના અવસંખ્ય છે. ને અવસંખ્યની ખાંદા છે. તે ત્રીસો પાન (પગથીઆં)ને આગળે પ્રત્યેક પ્રત્યેક પગથીઆં પ્રત્યે તોરણુ કલાં છે. તે તોરણુ નાના પ્રકારનાં મણિ રત્નનાં છે. તે રત્નમય થંભને વિષે સ્ત્રીવિદ્ય છે. એટલે બધરૂપ છે. વિવિધ પ્રકારના મુકનાડળ તેણે કરી સહીત છે. વિવિધ પ્રકારના તારા જે ચંદ્રિકા તેને રૂપે કરી શોભિત છે. વળી તે તોરણુને વિષે મૃગ, વૃષભ, અસ્ત્ર, મનુષ્ય, પંખી, મગરમન્દ, સર્પ, કિંનરનામા વ્યંતર, ગેંદા, સીંદ, ચમરીગાય, વનદરની, વનઘના, પદ્મવતી ઇલાદિકના મનોદર રૂપ છે. થંભ ઉપર વજ્રમય વેદિકા એટલે કુંબી છે. તેણે કરી તે તોરણુ મનોદર છે. તે થંભનેવિષે વિદ્યાધરના જુગળ સમ એળીએ સર્પના સહસ્ર શરીર તેથી પશુ અધિક તેજસ્વંત છે સહસ્રમયે રૂપે યુગ્મ છે. તેને કરી દીપે છે. વિશેષે તેને કરી દે દીપમાન

છે. મધુને જોવા જોગ છે. મુખકારી રૂપમાં છે. સશીક રૂપ છે, જોવા જોગ છે, ગદ્ય મનોદર છે.

વળી તે તોરણ ઉપર ધણાં આઠ આઠ મંગળીક કળાંક સાપીઓ ૧, શ્રીવંશ ૨, નંદી વનં ૩, વર્ષમાન સંપૂર્ણ ૪, ભદ્રાસન ૫, કળાસ ૬, મહાજીવન ૭, ને આરીઓ ૮. એ આઠ મંગળીક સર્વ રત્નમય છે. નિર્મળ છે, સુકમાળ છે. જ્યવત્ પ્રતિષ્ઠ છે.

વળી તે તોરણને ઉપર ધણી કૃત્ય ગામરની ખગ્ન, નીલા ગામરની ખગ્ન, રાગ ગામરની ખગ્ન, ખીળા ગામરની ખગ્ન, ધોળા ગામરની ખગ્ન. નિર્મળ છે, સુકમાળ છે. તે ગામરને રૂપાંગે પદ છે. વજ્ર રત્નના તેના દંડ છે. કમળના સરખો તેનો ગંધ છે, સરખ જોવા જોગ છે. જ્યવત્ મનોદર છે.

વળી તે તોરણને ઉપર ધણાં ઇંડ તે ઉપર ઇંડ ને વળી તે ઉપર ઇંડ છે. ખગ્ન તે ઉપર ખગ્ન છે. ધંટાનાં ધણાં જુગળ છે. આગરનાં. ધણાં જુગળ છે. ધણાં ઉપર હસ્ત કમળના રૂપ છે. જ્યવત્ લક્ષ્યપત્ર કમળ દરન જોવા સરખ છે. સર્વ રત્નમય છે. નિર્મળ છે. જ્યવત્ પ્રતિષ્ઠ છે.

વળી તે લઘુ વાવ પ્રમુખ જ્યવત્ કુવાની પંક્તિને વિષે તે તે હામે ત્યાં ત્યાં ધણાં ઉત્પાત પર્વત છે. ત્યાં વ્યંતર પ્રમુખ દેવતા દેવીઓ વિચિત્ર ક્રીડા કરવા નિમીત્તે વૈદિક શરીર કરેછે. (જ્યાં વૈદિક શરીર કરીને ક્રીડા કરે,) તે નિપતિ પર્વત, જગતિ પર્વત, દશ પર્વત, રક્ષીક રત્નના મંડપ, રક્ષીકના અંચક, દકમાળ, (પ્રાસાદ વિશેષ) રક્ષીકના પ્રસાદ, તે ઉચાં છે ને લાંબપણે પહોળપણે લઘુ છે. વળી ત્યાં અદોશકને દીગિળાખાદ, પક્ષાદોશક, તે પક્ષી બેસવાના હામ ઇત્યાદિક સર્વ રત્નમય છે. નિર્મળ છે, જ્યવત્ પ્રતિષ્ઠ છે.

વળી તે ઉત્પાત પર્વતને વિષે જ્યવત્ પક્ષાદોશને વિષે ધણાં હંસને આકારે સીંહાસન છે, ક્રોચને આકારે સીંહાસન છે, ગરુડને આકારે સીંહાસન છે, ઉન્તાસન, નમનાસન, દીર્ધાસન, સત્યા પ્રમુખ ભદ્રાસન, પક્ષાસન, મધુરને આકારે આસન, વૃષભને આકારે આસન, સીંહને આકારે આસન, પશુને આકારે આસન, સાથીયાને આકારે આસન છે તે આસન સર્વ નિર્મળ છે, સુકમાળ, લજ્જ છે, ધૃષ્ટ છે, મૃદુ છે, રજ રહીત નિર્મળ છે, રત્નમય છે. કદંબ રહીત નિરૂપકદ જાંબા છે કાન્તિ સહીત છે, સશીક છે. ઉદ્યોતવંત છે. જોવા જોગ છે દેખવા જોગ છે, અભિરૂપ છે, પ્રતિરૂપ છે.

વળી તે વનખંડને વિષે ત્યાં ત્યાં તે તે હામે ધણાં આલી નામે વનરપતિના ધર, માલીનામા વનરપતિના ધર, કેશીના ધર, ભતાના ધર, આર્યાના ધર, ઇન્દ્રના ધર, રત્નના ધર, પ્રધાન ધર, ગર્ભ ધર, મોહનધર, પટસાળ ધર, જળીયાના ધર, પુલના ધર, મીત્રામ સહીત ધર, ગાયન દરુ તેના ધર, આરીસાના ધર, ઇત્યાદિક સર્વ રત્નમય છે. નિર્મળ છે, સુકમાળ છે, ધૃષ્ટ છે, મૃદુ છે, રજ રહીત નિર્મળ છે. કદંબ રહીત છે, નિરૂપકદ જાંબા છે, કાન્તિ સહીત છે, સશીક છે, ઉદ્યોત સહીત છે, જોવા જોગ છે. દેખવા જોગ છે. અભિરૂપ છે. પ્રતિરૂપ છે.

વળી તે આળી પ્રમુખના ઘરને વિશે, જાવત્ આદર્શનના ઘરને વિશે, ધણાં હંસાસન છે. જાવત્ દિશા સો સ્વસ્તિકાસન છે. તે સર્વ રત્નમય છે જોવાયોગ્ય છે. જાવત્ પ્રતિરૂપ છે.

વળી તે વનખંડને વિશે, તે તે ઠામે ત્યાં ત્યાં ધણાં જન્યના માંડવા, જુદાના માંડવા, માણતીના માંડવા, નવમાણતીના માંડવા, વાસંતીનામા વનસ્પતિના માંડવા, દધીવાસુપીનામા વનસ્પતિના માંડવા, નાગરનેલીના માંડવા, કાખના માંડવા, નાગવતાના માંડવા, અતીમુક્ત મંડપ, આરોહટ મંડપ, નાલેરીના માંડવા, સામજટણના માંડવા, નિત્યે રૂપ્યાં દુષ્યાં સર્વ રત્નમય છે. જાવત્ પ્રતિરૂપ છે.

વળી તે જાવત્ના માંડવાને વિશે જાવત્ સામજગ્રણના માંડવાને વિશે ધણાં પૃથ્વીમય શીલાના પટ છે. તે કહે છે. હંસને સંસ્થાને સંસ્થીત છે, કૌચપંખીને સંસ્થાને સંસ્થીત છે, ગરૂડપંખીને સંસ્થાને સંસ્થીત છે, ઉનતાસને સંસ્થીત છે, નત્રાસને સંસ્થીત છે, દીર્ઘાસન સંસ્થાને આકારે સંસ્થીત છે, ભદ્રાસનને સંસ્થાને સંસ્થીત છે, પક્ષાસનને સંસ્થાને સંસ્થીત છે, મગરમંચને સંસ્થાને સંસ્થીત છે, વૃષભને સંસ્થાને સંસ્થીત છે, સીંહાસનને સંસ્થાને સંસ્થીત છે, પદ્માસનને સંસ્થાને સંસ્થીત છે, દીશા સો સ્વસ્તિકાસનને સંસ્થાને સંસ્થીત છે, વળી ત્યાં ધણી ઉત્તમ સંસ્થા ને આસન તેહને સંસ્થાને પૃથ્વીશીલાના પટ છે. અહો સાધા આયુષ્યવતો! તેનો સ્પર્શ સુકમાળ છે. તે જોવા મુગ્ધમ, ર, છુરનામા વનસ્પતિ, માંખજી, અર્કતુલ, તે સરખો સુકમાળ સ્પર્શ છે. તે સર્વ રત્નમય છે. નિર્મળ છે, જાવત્ પ્રતિરૂપ છે. ત્યાં ધણાં વ્યંતરીક દેવતા ને દેવાતાં વિશ્રામ કરે છે, સુવે છે, (શ્રી ભગવતિજ સૂત્રના પાંચમા સતકર્મા દેવતાને નિંદા કહી છે) બેસે છે, પાસ પાલટે છે, રમે છે, ઇચ્છીત મુખ ભોગવે છે. ક્રીડા કરે છે, મોહ પામે છે. પુર્વસા ભવના પુર્વસા ઉત્તમ આચરીત, ઉત્તમ મનોહર શુભ કલ્યાણકારીયા કૃતકર્મ તેહના ઉત્તમ રૂળ શક્તિવિશેષ ભોગવતાં થકાં વીચરે છે. એ વનખંડનો વર્ણન પુરો થયો.

વળી તે જગતી ઉપર ને પદ્મવર વેદિકાને ખાલી પાસે ધ્રુવાં એક મોટા વનખંડ કહે છે. તે વનખંડ દેશેકલ્યા એ જોજન પહોળાપણ છે ને વેદિકા સમાન ફરતો છે. કૃષ્ણ છે. કૃષ્ણશીલા છે. તે પુર્વસા વનના વર્ણન સમાન એ વનનો વર્ણન તુલુના શબ્દ રવીત્ ભણવો. (મનશ્ચ કે આ વનમાં તેટલું ઓછું છે.) તે વનને વિશે ધણાં વ્યંતરીક દેવતા ને દેવાં વિશ્રામ કરે છે, સુવે છે, બેસે છે, નિશિથા કરે છે, પાસો પાલટે છે, રમે છે, મુખ ભોગવે છે, ક્રીડા કરે છે, મોહ પામે છે. પુર્વસા ભવના પુર્વસા મુખ આચરીત શુભ કૃતકર્મ શુભ મનોહર એહવા કર્મ તેહનાં રૂળ શક્તિવિશેષ ભોગવતાં થકાં વિચરે છે. એ જગતીનો વર્ણન પુરો થયો.

૫૮ જાન્યુરીના ઠાનેનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—તે ભગવંત, જાન્યુરી નામાદીપ તેને કેટલાં કાર ક્યાં છે ?

ઉત્તર—તે નાનમ, તેના ચાર કાર ક્યાં છે. વિજય ૧, વિજયન ૨, જયન ૩, ને અપરાધન ૪ એ ચાર છે. તેમાં પ્રથમ વિજયકારનું વર્ણન પુરું છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જંજુડીપનામા દીપ તેનું નિર્ગળનામા દાર ક્યાં છે !

ઉત્તર—હે જાનમ, જંજુડીપનામા દીપ ત્યાં મેર પવન તેને પૂર્વદીશે પીરનાવીય. હવે
 જોઈએ જાણે ત્યાં જંજુડીપનામા દીપને પૂર્વદીશે ને સવળ સપ્ત પૂર્વદીશનાને પશ્ચિમ
 દીશે રીના માદાનદીને ઉપરે ત્યાં જંજુડીપનામા દીપનું નિર્ગળનામા દાર છે. તે દાર
 આઠ દેશના ઉગું ઉગપણે છે, ચાર દેશના પદોગપણે છે, ને તેમજ ચાર દેશના
 પ્રવેશ લાગપણે છે. રવેન વર્ષ છે. ઉત્તમ મુખ્યનું નો તેવું શીખર છે. ત્યાં હથી,
 મૃગ, ઘાંખ, અમ, મનુષ્ય, મગર, પંખી, સર્પ, કિશરનામા વ્યંતરદેવ, રૂનામા ડગ,
 ગેડા, અમરીગાય, અષ્ટાપદ, વનજના, પદ્મજના. દેસાદિક તેણે કરી ગિનામે કરી યુગ છે.
 થંભમાથે ઉત્તમ વેદિકા (કુંભી) તેણે કરી મહીન છે. મનોદર છે. વિદ્યાધરના જુવળ
 તેહના આકાર તેણે કરી તે થંભ યુગ છે. સૂર્યના દગરોગમે કીરજુ તેના તેજથી અધી
 તેનું તેજ છે. દગરોગમે રૂપ તેણે કરી સહીન છે, તેજે કરી દેહીપમાન વિશીયે તેજે કરી
 ર દીપમાન અક્ષુને જોવા યોગ્ય છે. સુખકારી રૂપસં છે. સચીક રૂપ છે. વજરતનમય તેનો બુધિ
 ભાગ છે. અરીક રતનમય પગથીયાંના મૃગ છે. વૈકુણ્ઠ રતનમય થંભ છે, સુવર્ણ કરી સહીન
 ઉત્તમ પંથવણી મણિ રતન તેણે કરી તેનું બુધિતળ બાંધ્યું છે, હંસગર્ભ રતનો બુધિનો
 ઉગરો બાંધ્યો છે. ગોમધ્ય રતના હેઠલા ટેડલા છે ને ઉલાળો છે. લોહીનાક રતનમય
 બારસાખ છે. જ્યોતિષ રતનમય બારસાખનાં ઉપરલાં આંખલાં છે. વૈકુણ્ઠ રતનમય કપાટ
 (કમાડ) છે. વજરતનમય મહિલી સધી જડી છે. લોહીનાક રતનમય જે પાકીયા વચ્ચે
 ખીલી છે. નાના મણિમય સમુદ્રગક (અણીવારાં) છે, વજરતનમય ભોગળ છે. ને ભોગળનો
 કામ પણ વજર રતનમય છે. વજરતનમય આવર્તન પીડીકા ઉલાળો છે. અંકરતનમય દારના
 જે પાસા છે. આંતરા રહીત નિવડ અજંગ કમાડ છે. તે દારને બેઉ પાસે ચોખા બેસવાના
 ઇપન ત્રીકા ઓટલા છે. (ઇપન ત્રીકા એટલે એકસો અડસઠ) તે પાસે પણ એકસો અડસઠ
 ગોમાન સીકાં છે. નાના મણિમય સર્પના રૂપ છે. લીળાએ કરી સહીન એવી જે પામે દારને
 પુતળી છે. વજર રતનમય શીખર છે. રૂપામય ઉપરલો પીક છે. સર્વ સુવર્ણમય ચંદ્ર
 છે, નાના મણિમય જળ પંજર ગ્વાક્ષ (ગોખ) છે. મણિમય ઉપલો વંચ છે.
 લોહીનાક રતનમય પ્રતિવંસ છે. રૂપામય બુધિ છે, અંકરતનમય આડસરના થાંભા છે. તે
 ખીલ પણ થાંભા અંકરતનમય છે. જ્યોતિષ રતનમય વંસ તે વળા છે અનેક મેશુકા તે
 ખાપ (ખપેલ છે) તે પણ જ્યોતિષ રતનમય છે. રૂપામય તે ઉપરે પાકી છે. સુવર્ણમય તે
 વચ્ચે પાતળી ઊંછ છે. વજરતનમય તે વચ્ચે સુકામ તૃણ સમાન આઝાદાન હેતુ છે.
 તે ઉપરે સર્વ સ્વેત રૂપામય આઝાદાન છે અંકરતનમય પક્ષ બાંદા છે. સુવર્ણના શીખર
 છે. સુવર્ણમય તે ઉપરે શુભીકા છે. રવેન દક્ષણવર્ત શખનો ઉપરલો ભાગ, નિર્મળ દધીનો
 પીક, ગાયનું કુધ, સમુદ્રના શીણ, રૂપાના પુજ. તે સરખો ગ્રેગનો પ્રકાશ છે. તીક્ષ્ણ રતન
 તથા અર્ધ ચંદ્ર તેણે કરી સહીન અનેક ચીત્રામ છે નાના પ્રકારના રતનની માળા તેણે
 કરી દારના મુખ સોળીન છે. બાહીર ને માટે સુકમાળ છે વળી તે ગ્રેગમધ્યે સુવર્ણની
 વેણ પાધરી છે. શુભ રૂપસં છે. સચીક રૂપ છે, જોવાયોગ્ય છે. જવત્ પ્રતિપાત છે.

વળી તે વિજય નામે દ્વાર તેને જે પાસે જોડવા છે, તેને વિષે જે જે ચંદને ચર્ચિત કળશ છે તે ચંદને ચર્ચિત કળશ ઉત્તમ કમળ ઉપરે ધાપ્યા છે, સુગંધી ઉત્તમ પાણીએ કરી પ્રતિપુર્ણ ભર્યા છે. વળી તે કળશને બાવના ચંદનના છાંટા કીધા છે તેના ગળાને વિષે રક્ત મુચના દોરા બાંધ્યા છે. તેને કમળનાં દાંડણાં છે. એ કળશ પ્રમુખ સર્વ રત્નમય છે. નિર્મળ છે, સુકમાળ છે, જ્વલત્ પ્રતિરૂપ છે. મોટા મોટા મહેંદ્ર કુંભ સમાન તે કળશ કહ્યા છે. અહો સાધો આવખાવતો!

વળી તે વિજય નામે દ્વારને જે પાસે બેસવાને સ્થાનક જે જે મળદંત સરખા ખીસા છે. તે મળદંતે ધણી મોતીની માળા, લંગાવમાન હેમની માળા, ગવાક્ષ (ગોખ)ને આકારે રત્નની માળા ને ધુધરમાળ પ્રમુખ વળગાડી છે. તે મળદંતા કાંઈક ઉંચા છે. સન્મુખ નીકળ્યા છે, ત્રીજા ભીત પ્રદેશને વિષે રડીપરે રચ્યા છે. હેરે સર્પના અર્ધ આકાર સમાન છે. સર્પાર્ધ સંસ્થાને સંસ્થીત છે. સર્વ રત્નમય છે. નિર્મળ છે. જ્વલત્ પ્રતિરૂપ છે. એવા મોટા મોટા નાગદંતા હાથીના દંત સમાન કહ્યા છે. અહો સાધો આયુષ્યવંતો!

વળી તે નાગદંતાને વિષે ધણા કૃષ્ણ સૂત્રે બાંધી લંગાવમાન પુલની માળાના સમુદ્ધ વળગાડ્યા છે, એમ નીસા, રાતા, પીળા ને ઘોળા. સૂત્રે બાંધી લંગાવમાન માળાએ કરી સહીત છે. તે માળાને સોનાના પુમકાં છે. સોનાની પાંદડીએ મંડીત છે. નાના મંજિરત્ન વિવિધ દાર ને અર્ધદાર તેજી કરી સહીત છે. જ્વલત્ શોભાએ કરી અત્યંત અસંત શોભતાં ઘકાં શોભનાં ઘકાં રહે છે.

વળી તે નાગદંતા ઉપરે વળી બીજા જે જે નાગદંતા છે. તે નાગદંતા મોતીની માળાએ કરી શોભીત છે. તેનો વર્ણન પૂર્વપરે જાણવો. અહો સાધો આયુષ્યવંતો!

વળી તે નાગદંતાને વિષે ધણાં રત્નમય સીકાં છે. તે રત્નમય સીકાંને વિષે ધણાં સંધીક સોભાવંત વૈકુણ્ઠ રત્નમય ધુપના કડચ છે. તે ધુપના કડચને વિષે કૃષ્ણાગર, ઉત્તમ કુંદરક તેદને ધુપે કરી મધ મધાવમાન ગંધને ઉત્કૃષ્ટપદ્મ કરી મનોહર છે, સુગંધ ગંધે કરી ગંધવંત છે. મધની જૂની બૂત ઉદાર મનોહર મનોહર નાશીકા અને મન તેદને સુખ ઉપજાવે એવે ગંધે કરી પ્રદેશપ્રતે સર્વ દીસે ચોક્કસ પુરતીયથી પુરતીયથી અત્યંત અત્યંત સોભનીયથી સોભનીયથી જ્વલત્ રહે છે.

વળી તે વિજય નામે દ્વાર તેને જે પાસે ચોતરા છે. તેને વિષે જે જે સાળસંજકા (પુતળી) કરી છે તે પુતળી લીલાવંત ભસે પ્રકારે યાપી છે ભસે અલંકારે અલંકૃત છે નવં નવા આકારના વસ્ત્ર છે. તે પુતળીએ નવ નવા પ્રકારની પુલની માળા કંઠે પેદેરી છે. મુદ્રીએ માલ્ય છે કરી પ્રદેશ પાનવો છે જેનો. ધીખર સરખા સમાન સરખા જતાકારે ઉંચા પુટ મામે યુક્ત એહવાં તેના ખયોધર છે. તેના નેત્રના ખૂણા રાતા છે, કાળા છે. કેશ કોમળ નીર્મળ ભસા લક્ષણ સહીત પ્રસરત સંવર્ણ છે છેડા જેદનો એદવા મરતકના કેશ છે. ઘોડાક રથે અદ્યોક્ષ્યને આધીન છે સરીર જેદનો. ઝળે હાથે અદ્યોક્ષ્ય દશની શાખા મદી છે. ઘોડાક રથે અર્ધ કટાક તેદની મેટાએ કરી દેવતા પ્રમુખના મનને હરતીયથી ચમુને

તથા તીક્ષ્ણ દૃષ્ટ પ્રમુખ રત્નમય તથા અર્ધચંદ્ર કલાદિકના સ્વરૂપ છે. દ્વારને વિષે નાના મણિમય માળા તેણે શોભાત છે. તે પ્રાસાદનું દ્વાર તે પ્રાસાદ માંહે અને બાહીરે સુકમાળ છે. તે પ્રાસાદમાં રાતા સુવર્ણની વેળુ પાથરી છે. સુખકારી સ્પર્શ છે. સમીક મનોહર રૂપ છે. જોવા જોગ્ય છે. જાવત્ પ્રતિરૂપ છે.

વળી તે પ્રાસાદાવત'સકને પ્રત્યેક પ્રત્યેક મધ્યે ધલુંક સમ મનોહર ભૂમિભાગ છે. તે યથાદૃષ્ટાંતે જોઈએ મુરજનામા દોષ તેહનું તથા તે સમાન સમ ભૂમિભાગ છે. જાવત્ મણિએ કરી શોભાત છે. તે મણિનો વર્ણ, ગંધ, સ્પર્શ પુર્વલીપરે જાણીએ. તે પ્રાસાદાવત'સક મધ્યે અંદાદ્ય અને પદ્મવ્રતા પ્રમુખ છે. જાવત્ સાગલીકા નામે વનરૂપિન પ્રમુખના ચિત્રામણ છે. તે સર્વ સ્વર્ણમય છે, નિર્મળ છે, જાવત્ પ્રતિરૂપ છે.

વળી તે ધલુંજ સમ મનોહર ભૂમિભાગ તેહને મધ્ય દેશ ભાગને વિષે પ્રત્યેક પ્રત્યેક મણિમય મણિપીઠીકા છે. (ગોતરા રૂપ) તે મણિપીઠીકા એક જોજન લાંબપણે, પહોળપણે છે તે અર્ધ જોજન જાડપણે છે. સર્વ રત્નમય છે. જાવત્ પ્રતિરૂપ છે.

વળી તે મણિપીઠીકા ઉપરે પ્રત્યેક પ્રત્યેક સીંદાસન છે. તે સીંદાસનનો એકલો એકલો રૂપે વર્ણવ કર્યા છે તે કહે છે. સુવર્ણમય તેના પાયાના દેહલા પ્રદેશ છે. રૂપામય સીંદાસન છે. સુવર્ણમય પાયા છે. નાના રત્નમય પાયાના જાંઘન છે. જા'જીવી' રત્નમય માત્ર છે. વજ્ર રત્નમય સંધી પુરીત છે. નાના રત્નમય સીંદાસનનું તળીયું છે. તે સીંદાસન દસ્તી, યુગ, વૃષભ, જાવત્ પદ્મવ્રતા પ્રમુખ ચિત્રાંતે યુક્ત છે. ઉત્તમ સાર પ્રધાન મણિ રત્નની પાદપીઠ (પગથીયાં) છે. તે માથે કામળ મચર નજીત (માંખણ) ની પરે સુકમાળ સીંદાના કેશરાં સમાન કામળ એકલો વચ્ચે લાંકયું છે તેણે કરી મનોહર છે. રત્ને કરી સહીન દેવદુષ્ય વચ્ચે કરી લાંકયું છે. ભણા સાં રત્નસ્થાણુ ઉપર લાંકવાનાં આઠાદન વિશેષ તે જોમને, તથા રાને વચ્ચે તે પાદપીઠ ભલીપરે લાંક્યા છે રત્ન રમણિક છે. મુગધર્મ, રૂઢિ, છુર વનરૂપિન વિશેષ માંખણ, અર્ક તુભ. તે સમાન કામળ તેનો સ્પર્શ છે. જોવા જોગ્ય છે. જાવત્ પ્રતિરૂપ છે.

વળી તે સીંદાસન ઉપરે પ્રત્યેક પ્રત્યેક વિજય દુષ્ય છે. (અંદવારૂપ તે જાણીએ.) તે વિજયદુષ્ય રત્ન. સંખ, મયકુંદ, પાણીના પ્રવાસ, અમૃત, સમુદ્રનાં શીંગ કલાદિક તે સરખા રત્ન વચ્ચે છે. સર્વ રત્નમય છે. નિર્મળ છે. જાવત્ પ્રતિરૂપ છે.

વળી તે વિજયદુષ્યને મધ્યદેશ ભાગે પ્રત્યેક પ્રત્યેક વજ્ર રત્નમય આંકડા અંકશરૂપ છે. તે વજ્ર રત્નમય અંકડાને વિષે પ્રત્યેક પ્રત્યેક કુલ સમાન મોટી મોટીની માળા છે. તે કુલ સમાન મોટી મોટીની માળા પાસે જીટ માર પુર્વનાથી અર્ધ સ્વરૂપે એટલે અર્ધ કુલ સમાન મોટીની માળાએ કરી સર્વદીગે મોટરે પરીક્ષીત એટલે વિરિત છે. તે માળાને સ્તગર્જના રૂમકાં છે મુગધર્મે પ્રકારે મોટીત મોટીત છે. જાવત્ રત્ન છે.

વળી તે પ્રાસાદાવત'સક ઉપરે ધલુંક આઠ આઠ મંગીકા છે તે કહે છે. સાચીએ

પ્રકારના ઉપગરણ તેણે કરી ભર્મા છે. સમસ્ત આપધીએ કરી પ્રતિપૂર્ણ છે. સર્વ રત્નમય છે. નિર્મળ છે. જ્વલત્ પ્રતિરૂપ છે.

વળી તે તોરણને આગળે બે બે મનોમુક્તીકા પીઠીકા છે. તે પીઠીકાને વિષે ધણી સોનામય, રૂપામય પાટીયાં છે. તે સોના રૂપાના પાટીયાને વિષે ધણી વજ્રમય નાગદંતા છે. તે નાગદંતાને વિષે ધણી રૂપામય સીકાં છે. તે રૂપામય સીકાંને વિષે ધણી વાપરો કરવાના વીંઝણા છે. તે વાપરો કરવાના વીંઝણા કૃષ્ણમૂત્રે જ્વલત્ રવેલ સૂત્રે ઢાંક્યા છે. સર્વ વૃદુર્થ રત્નમય છે નિર્મળ છે, જ્વલત્ પ્રતિરૂપ છે.

વળી તે તોરણને આગળે બે બે આશ્ચર્યકારી રત્નના કરંડીયા છે. તે યથા દૃષ્ટાંતે રાજ્ય આર દિશીનો ધણી ચક્રદર્શિ તેનો જેવો આશ્ચર્યકારી રત્નકરંડ વૃદુર્થરત્ન ને સ્ફટિક રત્નમય ઉપરસે ઢાંકેલું ઢાંકેલું છે. પોતાની કાન્તિ ત્યાંના પ્રદેશ પ્રતે સર્વ દીશે ચોકકેર બે પાસે ધ્રુવેલ કરે. તથે. કાન્તિ વધારે. તેમ તે પશુ આશ્ચર્યકારી રત્નના કરંડીયા છે. તેના વૃદુર્થરત્નના ઢાંકેલું છે. પોતાની કાન્તે તે પ્રદેશપ્રતે સર્વદિસે ચોકકેર દીપાવે છે. જ્વલત્ કાન્તિ વધારે છે.

વળી તે તોરણને આગળે બે બે હથકંઠ (તે લોક ભાષાએ ઘોડલા કહીએ.) જ્વલત્ બે બે વૃષભના કંઠને આકારે ટોડ્યા છે. તે સર્વ રત્નમય છે. નિર્મળ છે. જ્વલત્ પ્રતિરૂપ છે. વળી તે હથકંઠને વિષે જ્વલત્ વૃષભકંઠને વિષે બે બે પુલ્હની ચંગેરી વળગાડી છે. એમ માળાની ચંગેરી, ગંધની ચંગેરી, સુર્ણની ચંગેરી, વસ્ત્રની ચંગેરી, આભરણ પ્રમુખની ચંગેરી, સરસવતી ચંગેરી, પુંજણીની ચંગેરી, એ સર્વ રત્નમય છે. નિર્મળ છે. જ્વલત્ પ્રતિરૂપ છે.

વળી તે તોરણ આગળે બે બે પુલ્હના પુંજ જ્વલત્ પુંજણીના પુંજ (દગકા) સર્વ રત્નમય છે. જ્વલત્ પ્રતિરૂપ છે.

વળી તે તોરણ આગળે બે બે સીંદાસન છે. તે સીંદાસનનો એહવા એહવે રૂપે પર્ણવ છે. એહનો વર્ણન પુર્વસીપરે જાણવો. જ્વલત્ જ્વેલ ચોખ્ખ છે. પ્રતિરૂપ છે.

વળી તે તોરણ આગળે બે બે રૂપામય છત્ર છે. તે છત્રનો વૃદુર્થ રત્નમય નિર્મળ ડંડ છે. જા'ણુદ રત્નની કર્ણિકા છે. વજ્ર રત્નમય સમી પુરી છે. મોતીની માળાએ ચોકકેર આમ છે. એક હજાર ને આઠ સુંવર્ણની સીસાકા (સજા)એ નિપનો છે. કુંડીને વિષે ધાત્રો ધીખડો વાસ તેહવો સર્વ રત્નને વિષે સુરભી સીતળ છાંયા છે. જાવના ચંદન સમાન આઠ મંજળીકની જાતે કરી ચીતીન છે. ચંદ્રમાને આકારે રત્ન છે.

વળી તે તોરણ આગળે બે બે આમર છે. તે આમર નાના પ્રકારના મણિ સુવર્ણ તેને રત્ને કરી સહીન નિર્મળ જડુ મુલ સુવર્ણ આશ્ચર્યકારી ડંડ છે. તેહના શંખ, અંકુર, મચકુંદ, પાખીના ડગાચ, અખૂન, સમુદનાં શીખ કન્યાદિકના પુંજ સમાન રવેનજે સુન્દર રૂપામય લાંબા પાળ છે. તે સર્વ રત્નમય છે. નિર્મળ છે. જ્વલત્ પ્રતિરૂપ છે.

શ્રીવજ્ર પ્રમુખ અધિકાર પુર્વપરે જાણવો. જાવત્ જનપર્વત જાણવો. વળી તે વિજયદારને બે પાસે બે ઓટલે બે બે તોરણ કલાં છે. તે તોરણ નાના મણિ રત્નમય છે. એટલે વર્ણન તેમજ પુર્વપરે આઠ આઠ મંગળીક છે તે ઉપરે છત્રા તી છત્ર છે. વળી તે તોરણ આગળે બે બે પુતળી છે. તે જેમ હેઠલી પુતળી વર્ણવી તેમ ઉપરથી પણ જાણવી. વળી તે તોરણ આગળે બે બે નાગદંતા છે. તે નાગદંતાને મોતીની માળા વળગાડી છે. તેમ તે નાગદંતાને વિષે ઘણી કૃષ્ણ સૂત્રે બાંધી પુલની માળાના સમુદ જાવત્ રહે છે.

વળી તે તોરણને આગળે બે બે ઘોડાને આકારે જુગમ છે. જાવત્ ૬૫૪ જુગમ છે. તે સર્વ રત્નમય છે. નિર્ભંગ છે. જાવત્ પ્રતિરૂપ છે. એમ પંક્તિ પુર્વથીપરે જાણવી વાવની પંક્તિ મોઢ ઉપજાવે તેવી કીડાએ કરી તે સ્ત્રી સહીત સરપ છે. બે બે પશુમય છે. જાવત્ પ્રતિરૂપ છે. વળી તે તોરણ આગળે બે બે ચોખાના સાગીયા છે તે સર્વ રત્નમય છે. નિર્ભંગ છે જાવત્ પ્રતિરૂપ છે. વળી તે તોરણ આગળે બે બે ચંદન કળક છે એટલે ચંદને ચર્ચિત છે. તે ચંદન ચર્ચિત કળકા ઉત્તમ કમળ ઉપરે ધાપ્યા છે તેમજ પુર્વપરે સર્વ રત્નમય છે જાવત્ પ્રતિરૂપ છે. અહો સાધો આયુષ્યવતો! વળી તે તોરણ આગળે બે બે ભૂંગાર કલા છે. તે ઉત્તમ કમળ ઉપરે ધાપ્યા છે. જાવત્ સર્વ રત્નમય છે. નિર્ભંગ છે જાવત્ પ્રતિરૂપ છે મોટા મોટા માતા દાસીના મુખ સમન આકાર છે. અહો સાધો આયુષ્યવતો!

વળી તે તોરણ આગળે બે બે આરીસા છે. તે આરીસાને એકબે એકબે ૧૫ વર્ગ કલો છે તે કલો. રાતા સુવર્ણમય આરીસાનો ધડો છે. વૈકુણ્ઠ રત્નમય ગ્રાસતાની ખાં છે. વજ્ર રત્નમય દાથો છે અનેક મણિમય શ્રુપસાએ શીખીત છે. અંક રત્નમય ખડ છે. ૧૫ જોતાનુ કામ તે માગ્યે કરી નિર્ભંગ ખાપ છે. તેની હાંથાએ કરી સર્વ રીતે અનુપમ સદીત છે. ચંદ મઝા મરખા છે. મોટા મોટા અર્ધ કાવ મમાન તે આરીસા (વજા) કલા ઓ અરો માયા આયુષ્યવતો!

વળી તે તોરણ આગળે બે બે વજની નખા મમાન માળ છે. તે માળ નિર્ભંગ રીતીક મમાન મનુ વજ હણા સત્તી મખ્યા નદુગ મુગ્ધે (સખિયે) કરી ખાંતો એકે નાંદુને (સખિયે) કરી અર્ધ માળ રહે છે તે માળા અને માળ માં જાવત્ રત્નમય છે નિર્ભંગ છે જાવત્ પ્રતિરૂપ છે તે માળા અર્ધ વજ મમાન તે માળ છે. અહો સખિયે આયુષ્યવતો!

વળી તે તોરણ આગળે બે બે પાવ કરી છે તે પાવ નિર્ભંગ પાવ છે રીતીક માળા માળા પાવ કરી પ્રતિરૂપ મમાન રહે છે તે પાવ માં જાવત્ રત્નમય છે જાવત્ પ્રતિરૂપ છે તે માળા અર્ધ વજ મમાન તે માળ છે. અહો સખિયે આયુષ્યવતો!

વળી તે તોરણ આગળે બે બે પાવ કરી છે તે પાવ નિર્ભંગ પાવ છે રીતીક માળા માળા પાવ કરી પ્રતિરૂપ મમાન રહે છે તે પાવ માં જાવત્ રત્નમય છે જાવત્ પ્રતિરૂપ છે તે માળા અર્ધ વજ મમાન તે માળ છે. અહો સખિયે આયુષ્યવતો!

પ્રકારના ઉપચારણ તેણે કરી લઈ છે. સમસ્ત આપધીએ કરી પ્રતિપૂર્ણ છે. સર્વ રત્નમય છે. નિર્ભય છે. ભવત્ પ્રતિરૂપ છે.

વગી તે તેરણુને આગળે બે બે ખોડીયા પાડીયા છે. તે પાડીયાને વિષે ધણું સોનામય, રૂપામય પાડીયાં છે. તે સોના રૂપાના પાડીયાને વિષે ધણું વજ્રમય નાગદંતા છે. તે નાગદંતાને વિષે ધણું રૂપામય સીકાં છે. તે રૂપામય સીકાને વિષે ધણું વાયરો કરવાના વીંછણા છે. તે વાયરો કરવાના વીંછણા કૃષ્ણમુત્રે ભવત્ સ્વેત સુત્રે ઢાંક્યા છે. સર્વ વૈકુણ્ઠ રત્નમય છે નિર્ભય છે. ભવત્ પ્રતિરૂપ છે.

વગી તે તેરણુને આગળે બે બે આશ્વર્થકારી રત્નના કરંડીયા છે. તે યથા દૃષ્ટિતે રાગ ચાર દિશીનો ધણી ચક્રવર્તિ તેના જોવા આશ્વર્થકારી રત્નકરંડ વૈકુણ્ઠરત્ન ને રશ્મીક રત્નમય ઉપરસે ઢાંકેલું ઢાંક્યો છે. પોતાની કાન્તિ ત્યાંના પ્રદેશ પ્રતે સર્વ દીરો ચોકડેર બે પાસે ફેલાત કરે. તપે કાન્તિ વધારે. તેમ તે પણ આશ્વર્થકારી રત્નના કરંડીયા છે. તેના વૈકુણ્ઠરત્નના ઢાંકણાં છે. પોતાની કાન્તિ તે પ્રદેશપ્રતે સર્વદિસે ચોકડેર દીપાવે છે. ભવત્ કાન્તિ વધારે છે.

વગી તે તેરણુને આગળે બે બે દયકંઠ (તે લોક લાગ્યાએ ઘોડાના કહીએ.) ભવત્ બે બે જપમળા કંઠને આકારે ડોડ્યા છે. તે સર્વ રત્નમય છે. નિર્ભય છે. ભવત્ પ્રતિરૂપ છે. વગી તે દયકંઠને વિષે ભવત્ જપમળાંને વિષે બે બે કુચની ચંચેરી વગમાડી છે. એમ માગાની ચંચેરી, મધની ચંચેરી, ચુલ્હની ચંચેરી, વલ્લની ચંચેરી, આભરણ પ્રમુખની ચંચેરી, સરસવતી ચંચેરી, પુંગણીની ચંચેરી, એ સર્વ રત્નમય છે. નિર્ભય છે. ભવત્ પ્રતિરૂપ છે.

વગી તે તેરણુ આગળે બે બે કુચના પુંગ ભવત્ પુંગણીના પુંગ (દમકા) સર્વ રત્નમય છે. ભવત્ પ્રતિરૂપ છે.

વગી તે તેરણુ આગળે બે બે સોદાસન છે. તે સોદાસનનો એકલો એકલો રૂપે વર્ણ છે. એકલો વર્ણ પુર્વસીપરે ભણુવે. ભવત્ જોવા યોગ્ય છે. પ્રતિરૂપ છે.

વગી તે તેરણુ આગળે બે બે રૂપામય ડગ છે. તે ડગનો વૈકુણ્ઠ રત્નમય નિર્ભય ડગ છે. જાનનંદ રત્નની કલ્પિયા છે. વજ્ર રત્નમય સધી પુરી છે. મેલીની માગાએ ચોકડેર ભ્રમ છે. એક દમર ને આઠ મુગજુંની સીલાકા (સગી)એ નિપનો છે. કુડીને વિષે ધારણે ધીમંડનો વાસ તેહવા સર્વ રત્નને વિષે મુન્ડી ચીનગ ઇંચા છે. ખાવના ચંદન સમાન આઠ મંજેન્દીની પ્રતિ કરી ચીત્રી છે. ચંદ્રમાને આકારે દગ છે.

વગી તે તેરણુ આગળે બે બે ચામર છે. તે ચામર નાના પ્રકારના મણિ મુગજું તેને રત્ને કરી સદીન નિર્ભય જદુ મુલ્ય મુગજું આશ્વર્થકારી ડગ છે. તેહવા ટાંબ, અંક-રત્ન, મયકુદ, જાનની દુવણ, અમર. સદુનાં મીઠું દમરદિના પુંગ સમાન સ્વેતવર્ણ પુન્ન રૂપમય લાંબ વગ છે. તે સર્વ રત્નમય છે. નિર્ભય છે. ભવત્ પ્રતિરૂપ છે.

૧૨, જાતિરૂપ ૧૩, અજન પુત્રક, ૧૪, રક્તીક ૧૫, રીટ ૧૬, એ સોળ પ્રકારને રત્ને કરી સોભાત છે. વળા વિવ્યદ્વાર ઉપરે ઘણાં આઠ આઠ મંગલીક છે તે કહે છે. સાધીયો ૧, શીવજ ૨, જાવત આદર્શ ૮, એ સર્વ મહિં રત્નમય છે. નિર્મળ છે. જાવત પ્રતિરૂપ છે. વળા વિવ્યદ્વારને ઉપરે ઘણાં કૃષ્ણ ચામરની ખગ્ગ જાવત સર્વ રત્નમય છે. નિર્મળ છે, જાવત પ્રતિરૂપ છે. વળા વિવ્યદ્વારને ઉપરે ઘણાં હજારી હજ પ્રમુખ સર્વ તેમજ પૂર્વ પર જાણના, એમ કહેયકે હવે ગૌતમ પુછે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, રમે અર્થે વિવ્યદ્વાર એહનું નામ કહોછે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, વિવ્યદ્વારે વિજયનામે દેવતા મહર્ષિકે માહા કાન્તિનો ધણી જાવત મહાજાવનો ધણી પર્યોપમને આવમે વસે છે. તે ત્યાં ચાર દગ્ગર સામાનીક દેવતા, ચાર અમમહીપી (દેવાંશ) પરીવાર સહીત, ત્રણ પરખદા, સાત કટક, (તે ગધેવ ૧, નટ ૨, હવ ૩, ગય ૪, રથ ૫, મહીપ ૬, પાયદળ ૭, એ સાત અણીક) સાત કટકના ધણી, સોળ દગ્ગર આત્મ રક્ષક દેવતા પ્રમુખ વિવ્યદ્વારને વિષે, વિવ્ય રાજ્યધાનીએ ખીજ પછુ ઘણાં વિવ્ય રાજ્યધાનીના રહેનાર દેવતા ને દેવાંશ પ્રમુખ તેના કુરુપણે જાવત દેવતા સખધીયા ભોગ ભોગવતોષકો વીચરે છે. તે અર્થે હે ગૌતમ વિવ્યનામે દ્વાર એમ કહીએ છીએ. વળા નિશ્ચયે હે ગૌતમ વિવ્યદ્વારનું સારવતું નામ છે. પછુ એ વિવ્યદ્વારનું નામ કેણું દીધું નથી, કોઇ નામ હેતું પછુ નથી. ને તેમ કોઇ નામ દેશે પછુ નહીં. એ સારવતું નામ છે. જાવત અવસ્થીત છે. એ વિવ્યનામે દ્વાર નિસ છે.

પદ વિજયદેવતાની વિજય નામે રાજ્યધાનીનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, વિજય નામા દેવતાની વિજયનામા રાજ્યધાની ક્યાં છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, વિજયદ્વારને પુર્વદીશે ત્રીજા અસંખ્યાતા દ્વીપ, સમુદ્ર મુકીને જાવતે ત્યાં ખીજે જાવતીપનામા દ્વીપ આવે તે મધ્યે જાર દગ્ગર જોજન અવગાહી જાવતે ત્યાં વિજયદેવતાની વિજય નામે રાજ્યધાની છે. તે જાર દગ્ગર જોજન સાંખપણે, પહોળપણે છે ને સાંખીય દગ્ગર નવસે જોજન કાંઈક વિશેષાધિક પરિધિપણે રત્તી છે. તે રાજ્યધાની એક પ્રાકારે (ગદે) કરી સર્વદીશે ચોક્કેર વીટી છે. તે પ્રાકાર (ગદ) સાંખીય જોજન ને અર્ધ જોજન (સાડી સાંખીય જોજન) ઉચો ઉચપણે છે. મૂળમાં સાંખ વાર જોજન (પાદ) પોહોળો છે, મધ્યે સવા ૭ જોજન પોહોળો છે, ને ઉપરે ત્રણ જોજન ને અર્ધ ગાઉ પોહોળપણે છે. મૂળમાં વિસ્તારપણે છે, મધ્યે સાંકડો છે ને ઉપરે પાતળો છે. વળા બાહીરે ગોળ છે ને અંદર ચોખ્ખો છે. ચાવના પુંજને સરચાને સરચીત છે. સર્વ સુવર્ણમય છે. નિર્મળ છે. જાવત પ્રતિરૂપ છે.

પળી તે જાવતે નાના પ્રકારના પંચ વર્ણના કેસીસાં તેણે કરી યોજાત છે, તે કહે છે. કૃષ્ણ જાવત સર્વ વર્ણ વર્ણ કેસીસાં છે. તે કેસીસાં અર્ધ ગાઉ લાંબપણે છે, પાંચમે ખતૂર પોહોળપણે છે ને દેશે ઉત્તર અર્ધ કોણ ઉચા ઉચપણે છે. તે સર્વ રત્નમય છે નિર્મળ છે જાવત પ્રતિરૂપ છે.

વળી તે વિજય રાજ્યધાનીએ એકેક દીસે સવાસો સવાસો દાર (પ્રાગ) છે. જે ખનનંતે તિથકરે કહ્યું છે. તે દાર સાડા બાસક જોજન ઉંચા ઉંચપણે છે, સવા એકત્રીસ જોજન પહોળપણે છે. ને સવા એકત્રીસ જોજન પ્રવેશે લાંબપણે છે. ખેન છે. ઉત્તર મુદ્દલંમય શીખર છે, હાથી, મૃગ દેવદાદિક પુર્વપરે જેવો વિજયદાર વણ્યો તેવો જાણે. જાવત તે દાર મધ્યે મુવલંમય વેળુ પાચરી છે. શુભ સ્પર્શ છે, સમ્રીક છે. સપ જોજન છે જાવત પ્રતિષ્ઠ છે.

વળી તે દ્વારને બે પાસે બે ઓટલે બે બે ચંદન અર્ચિત કળાની પરીપાત્રી કહી છે.
 હંસાર્દિક સર્વ તેમજ પુર્યપર જાણુવું. જાવત વનમાળા પવિત્ર અધિકાર જાણુવો.

વળી તે હારને બે પાસે બે ઓટલાને વિશે વળી બે બે ચોખ્ખા ઓટલા છે. તે ઓટલા સવા એકત્રીસ જોજન લાંબાપણે, પાંદોળાપણે છે ને પનર જોજન ને ચડી ૧૩ જોડાપણે છે. સર્વ વજ્ર દલામય છે. નિર્મળ છે. જનવત્ પ્રતિરૂપ છે.

વળી તે ચોખ્ખા ઓટાલાને ઉપરે પ્રત્યેક પ્રત્યેક પ્રાસાદાવનંસક છે. પ્રાસાદાવનંસક સવા એકત્રીસ જોગન ઉથા ઉથપણે છે. પનર જોગન ને અઢી કોસ લાંબણે, પેદોગ પણે છે. રોગ અધિશર સરં પુરંથીપરે જણુવો. અંગનના દાખડા પ્રમુખ જનર ઝેરો વિરોધ જે બદલચન કહેજું. વિજય રાજધાનીના દારને એ અધિશર જણુવો.

વળી તે વિજય રાજ્યધાનીને એકેકે દારે એકસો આઠ ચક્રને ચિન્હે ખૂલે છે. ત્યાર
એકસો ને આઠ રવેન વ્યાહતા હરતીના ચિન્હ સુકન ખૂલે છે. ૧૦. એણી રીને સરવાળે વિજય
રાજ્યધાનીએ એકેકે દારે એક હજાર ને એસી ખૂલે છે. એમ અનંત નિર્ધારે રજુ છે.

વળી તે વિજય મન્ત્રપાનાએ એકેકે હારે સત્તર સત્તર બુદ્ધિ છે. તે બુદ્ધિએ મંદુર પ્રમુખ સર્વ જાણના તે પણ પચસતા પ્રમુખ મિત્રાએ મુલ છે. તે બુદ્ધિએ મને જાણને વિંધે એકેકે નવમી બુદ્ધિએ પ્રત્યેક પ્રત્યેક મીંદાસન કર્યાં છે. તે સીદાસનને વર્ણન પુરંપરે જાણના જ્ઞાન પ્રધાની મંગા પચન જાણના. જેમ દેહો પચન કરે તે જ્ઞાન (નિર્ગ) બુદ્ધિએ પ્રત્યેક પ્રત્યેક જ્ઞાસન કર્યાં છે. વળી તે હારો ઉપરોક્ત નિર્ગ પ્રકારને મને કરી ઉપર જ્ઞાન છે તેમજ પુરંપરે જ્ઞાન ઉપરની પત છે. જેમ જ્ઞાન સર્વે વિજય મન્ત્રપાનાએ પચન કરે (નિર્ગ) કરે છે. જેમ જ્ઞાનને વિદ્યો કરી છે

[illegible]

તે છે, પુરવ્ઝા લવના પુરવ્ઝા ઉત્તમ આચરણ ઉત્તમ કૃત સુલકૃત કર્મ તેહના કદપાણ
પરી રૂળ શ્રુતિ વિશેષ ભોગવતાંયકાં વિચરે છે.

વળી તે વનખંડના મધ્ય દેશ ભાગને વિષે પ્રત્યેક પ્રત્યેક પ્રાસાદાવતંસક છે. તે
પ્રાસાદાવતંસક સાગ્ર બાસક જોજન હોયા હોયપણે છે, સવા એકત્રીસ જોજન લાંબા,
પોહોળા છે. આકાશમાં જાણે અડતા હોઈની? તેવા હોયા છે. તેજે કરી જાળવકમાન
છે. તેમ જાવત તે પ્રાસાદ મધ્યે સમ મનોહર ભૂમિ ભાગ કહેવા છે. તે પ્રાસાદ મધ્યે
ચંદ્રોદય, પદ્મના પ્રમુખને ચિત્રાને યુક્ત કહેવો. વળી તે પ્રાસાદાવતંસકને મધ્ય દેશ ભાગે
પ્રત્યેક પ્રત્યેક સિંહાસન કલાં છે. તે સિંહાસન વર્ણ, ગંધ પરીવાર સહીત જાણવાં.

વળી તે પ્રાસાદાવતંસક ઉપરે ધણાં આઠ આઠ મંગળાક છે. જગતિ જગ છે. ત્યાં
ચાર દેવતા મહર્ષિક જાવત પદ્મોપમને આવળે વસે છે. અશોકનામા દેવતા ૧, સપ્તવર્ણ-
નામા દેવતા ૨, ચંપકનામા દેવતા ૩, ને આમ્રનામા દેવતા ૪. ત્યાં તે દેવતા પોતપોતાને
વનખંડે, પોતપોતાને પ્રાસાદાવતંસક પ્રમુખે, પોતપોતાના સામાનીક દેવતામાં, પોતપોતાની
અમ્રમહીપીમાં, પોતપોતાની પરખદામાં, પોતપોતાના આભરણક દેવતામાં કકુરાધ કરતાં
થકાં જાવત વિચરે છે.

વળી તે વિજયરાજ્યધાનીને વિષે માંહે જાનુ સમ મનોહર ભૂમિ ભાગ કહેવા છે. જાવત
પંચ વર્ણુ મહિએ કરી ઉપશોભિત છે. તૃણાદિક જાળે રહીત છે. (એટલે ત્યાં તૃણાદિક
જાળ નથી.) જાવત ત્યાં દેવતા ને દેવાંસા વિશ્રામ કરે છે, જાવત વિચરે છે.

વળી તે જાનુ સમ મનોહર ભૂમિ ભાગને વિષે મધ્ય દેશ ભાગને વિષે કદાં એક મોટા
પડધાર ૧૫ ચોતરૌ છે. તે પારસે જોજન લાંબપણે, પોહોળપણે છે, ને તણુ હળર,
સાતસે, પંચાણુ જોજન કાંધક વિશેષાધિક કરતો પરિધિપણે છે, ને અર્ધ ઠાસ જાડપણે
છે. તે સર્વ જાંજુનંદ રતનમય છે, નિર્મળ છે. જાવત પ્રતિરૂપ છે. તે ચોતરૌ એક પદ્મવંર
વેદિકા ને વનખંડ તેણે કરી સર્વ દીસે ચોક્કર વિદાંજી છે. તે પદ્મવંર વેદિકાનો વર્ણુન
ને વનખંડનો વર્ણુન પુર્વ પરે જાણવો. જાવત વિચરે છે.

વળી તે વનખંડે દેસે ઉણું બે જોજન ચક્રવાળે પદોળપણે છે, ને ચોતરૌ સમાન
કરતો છે. તે પડધાર ૧૫ ચોતરૌને ચાર દીસે ચાર ચાર પગથીયાં છે. તે વર્ણુવયા જોગ્ય
છે. તે પગથીયાં આગળ પ્રત્યેક પ્રત્યેક તોરણ છે. જાવત જગા નિજગ છે.

વળી તે જાનુ સમ રમણિક ભૂમિ ભાગને વિષે જાનુ મધ્ય દેશ ભાગે કદાં એક મોટો
મુળ પ્રાસાદાવતંસક છે. તે પ્રાસાદાવતંસક સાડી બાસક જોજન હોયા હોયપણે છે, સવા
એકત્રીસ જોજન લાંબો, પદોળો છે. જાણે આકાશ તળાને અવલંબનો ન દોષો એવો
હોયો છે, હમન છે. જાણીએ દરોને સાદમે આવતો ન દોષ !! એમ પુર્વ પરે તેમજ
અધિકારે તે પ્રાસાદાવતંસકને મહિ ધણુંક સમ મનોહર ભૂમિ ભાગ છે. જાવત મહિનો
૨૫સે રમણિક છે. ચંદુલા પત્તુ છે. તે જાનુ સમ મનોહર ભૂમિ ભાગને વિષે જાનુ મધ્ય

પણે અલંત ઉત્તમ નિવડ આશ્ચર્યકારી મનોહર એહવો કુટિમ તળ તે ધરતી તળ છે. હાંથી, મૃગ, વૃષભ, અરવ; મનુષ્ય, મગરમચ્છ, પખી, વ્યાળ (સર્પ) કિંનરનામા વ્યંતર દેવ, ગેંડા, ચમરીગાય, વનહરતી, પદ્મવતી, વનવતી પ્રમુખ હસાદિક આકારે કરી વિચીત્ર મનોહર છે. યંભને વિષે વજ્રરત્નની કુંભી છે. તેણે કરી મનોહર છે. સાં વિધ્યા-ધરના ભુગળના ચિત્રામણ છે. સર્વના હગરો કીર્ણ તે થકી પણ અધીક તેજ છે. હગરો ગમે રૂપે કરી સહીત છે. તેજે કરી દે દિપમાન છે. વિશેષે દે દિપમાન છે. ચમુને પણ જ્વેલા જોગ્ય છે. શુભ મુખકારી સ્પર્શ છે. મનોહર રૂપ છે. સુવર્ણ, મણિ ને રત્નમય તે સલાના શીખર છે. નાના પ્રકારની પંચવર્ણિ ધંદાને ખજા તેને કરી શોભાએ સકીર્ણ તે સભા છે. અમ શિખર ધોળા મરિચિ જે કીર્ણ તેના સમુદને મુક્તી તથા ગોશીર્ષ ચંદન તથા સરસ રક્તચંદન તથા દર્દર તેના પંચાંગુલીએ હાથના ચાપા દીધાં છે. ચંદનના કળશ જેને પિરે તથા ચંદનના ધણ તેણે લચી રીતે કીધા જે તોરણ તે પ્રતિદ્વાર બારણાના દેશને ભાગ વિષે છે જેને. તથા હેઠળ ઉપર ભૂમિ ભાગને લગતો વિસ્તારવંત લાંબો પસાર્યો છે. કુલમાળાનો સમુદ તેને જે ઉપચાર તેણે સહિત છે. તથા કળાશુર પ્રધાન જે કંદર પ્રમુખ તથા તુરધ એહવો જે ધૂપ તેણે મહમહાટ કરતો જે ગધ તેણે મનોહર છે. તથા ગંધ-ર્વાત છે ભૂમિ હુલાં. અપસરાનો સમુદાય તેણે સમોહો કરી સહીત છે. દેવતાનાં વાહન મુદંગાદિક તેહને સ્વરે કરી સહીત છે. સર્વ રત્નમય છે. નિર્ભજ છે. જવત્ પ્રતિરૂપ છે. તે સાંધર્મિ સભાએ ત્રણ દીસે ત્રણ દાર છે. તેમાં એક પુરે દિશે, ૧ દક્ષણ દિશે ૨. ને ઉત્તર દિશે ૩. છે. તે દાર પ્રત્યેક પ્રત્યેક બે બે જોજન ઉંચા ઉંચપણે છે. એક જોજન પહોળા પણે છે. તેહલાજ પ્રવેશે છે (એટલે બાતિયું જાડપણું જાણવું.) તે દાર માથે સ્વેત ઉત્તમ સુવર્ણના શીખર છે. જવત્ વનમાળા પર્વત દારનું વર્ણન પૂર્વપરે જાણવું.

વળી તે દારને આગળે પ્રત્યેક પ્રત્યેક મુખ મંડપ છે. તે દાર મુખ મંડપ સાડા-બાર જોજન લાંબપણે છે. સવા ૭ જોજન પોહોળપણે છે અને કાંઈક બે જોજન ઝાઝેરાં ઉંચા ઉંચપણે છે. તે મુખ મંડપ અનેક સત યંભે કરી સહીત છે. જવત્ સાં ચક્રાદય ને ભૂમિ ભાગનો વર્ણન પૂર્વપરે જાણવો. તે મુખ માંડવા ઉપરે પ્રત્યેક પ્રત્યેક આઠ આઠ મંજળીક છે. તે કહે છે. સાધીઓ ૧, જવત્ મચ્છ ભુગમ ૮. વળી તે મુખ માંડવા આગળે પ્રત્યેક પ્રત્યેક પ્રેક્ષાપર માંડવા છે. તે પ્રેક્ષાપર માંડવા સાડા બાર જોજન લાંબપણે છે. જવત્ બે જોજન ઉંચા ઉંચપણે છે. જવત્ મણિ પ્રમુખનો સ્પર્શ પૂર્વપરે જાણવો. વળી તે પ્રેક્ષાપર માંડવાના મધ્યદેશ ભાગને વિષે પ્રત્યેક પ્રત્યેક ચોખ્ખા ચોતરા કલા છે. તે ચોખ્ખા ચોતરાને મધ્ય દેશ ભાગે પ્રત્યેક પ્રત્યેક મણિપીઠિકા કહી છે. તે મણિપીઠિકા એક જોજન લાંબી પહોળી છે ને અર્ધ જોજન જાડપણે છે. તે મણિપીઠિકા સર્વે મણિમય છે. વળી તે મણિપીઠિકા ઉપરે પ્રત્યેક પ્રત્યેક સીંદાસન રહ્યાં છે. તે સીંદાસનનો વર્ણન પૂર્વપરે જાણવો. જવત્ કુલની માળા પર્વત પરીવાર સહીત જાણવો. તે પ્રેક્ષાપર માંડવા ઉપરે આઠ આઠ મંજળીક છે, જવત છે. તે ૧૫૨ ૭૫ નિ ૭૫ છે

વળી તે પ્રેક્ષાપર માંડવા આગળે ત્રણ દીસે ત્રણ મણિપીઠીકા છે. તે મણિ-
પીઠીકા બે જોજન લાંબી, પહોળી છે. ને એક જોજન લાંબા છે. સર્વ રત્નમય છે.
નિર્મળ છે. જાવત પ્રતિરૂપ છે.

વળી તે મણિપીઠીકા ઉપરે પ્રત્યેક પ્રત્યેક ચૈત્યથુલા કલા છે. તે ચૈત્યથુલા બે જોજન
લાંબા, પહોળા છે ને કાંઈક ઝાઝેરા બે જોજન ઉંચા ઉંચા છે. મેલ છે. તે સખ,
અંકરત્ન, મયકુંદના કુલ, પાણીના કુવારા, સમુદ્રના ફીણ, તેલના પુંજ સમાન મેલ પડે
છે. સર્વ રત્નમય છે નિર્મળ છે. જાવત પ્રતિરૂપ છે. તે ચૈત્યથુલાને ઉપરે આઠ મા
મંગળીકા છે. ઘણી કૃષ્ણ આમરની ખળ છે. જાવત છત્રા નિ છત્ર છે.

વળી તે ચૈત્યથુલાને ચારે દીસે પ્રત્યેક પ્રત્યેક ચાર મણિપીઠીકા કહી છે. તે મણિ-
પીઠીકા એક જોજન લાંબા છે, પહોળા છે ને અર્ધ જોજન લાંબા છે. સર્વ મણિમય
છે. તે મણિપીઠીકા ઉપરે પ્રત્યેક પ્રત્યેક ચાર જન (દેવતાની) પ્રતિમા છે. તે જન (દેવતાની)
કાયા પ્રમાણે છે. પશ્ચિમમાં બેઠી છે, પૂર્વ સાદમી બેઠી છે. તેલના નામ કહે છે. પૂર્વ દીસે
રૂપા ૧, દક્ષિણ દીસે વર્ધમાન ૨, પશ્ચિમ દીસે ચંદ્રાનન ૩ ને જતર દીસે વારીસેન ૪.

વળી તે ચૈત્યથુલાને આગળે ત્રણ દીસે પ્રત્યેક પ્રત્યેક મણિપીઠીકા કહી છે. તે મણિ-
પીઠીકા બે જોજન લાંબા છે, પહોળા છે. ને એક જોજન લાંબા છે. સર્વ મણિમય
છે, નિર્મળ છે, સુકમાળ છે, ધૃષ્ટ છે, મૃદુ છે, કંદમ રવીન છે, રજ રવીન છે, જાવત
પ્રતિરૂપ છે. વળી તે મણિપીઠીકા ઉપરે પ્રત્યેક પ્રત્યેક ચૈત્ય રજા કળા છે. તે ચૈત્ય રજામાં
જોજન ઉંચા ઉંચા છે, અર્ધ જોજન બુધિ અર્ધે ઉંચા છે, બે જોજન ઉંચા રજા છે.
આરે જોજન તે રજા લાંબા છે, ૭ જોજનની સાખા છે, તે રજાની સાખા માથે રેલ
આગળે વિરે અર્ધ જોજન લાંબી છે, કાંઈક ઝાઝેરા આઠ જોજન સરવાળે ઉંચા છે. ૩૦.
૧૦. તે ચૈત્યરજાને એકે એકે રજા વર્ણવે કહી છે. વજર-રત્નમય મળ છે. ૩૫.૫૫
સુપ્રતિરૂપ સાખા છે. આરિટ રત્નમય વિગિનજું કંદ છે. પેદુર્ધ રત્નમય નિર્મળ રજા છે
વનમ પ્રાણ સુવર્ણમય કદમી વિગિનજું સાખા છે. નાના મણિમય ને રત્નમય વિગિન
પ્રાણની સાખા ને પ્રતિરૂપ છે. પેદુર્ધ રત્નમય ૫૫ છે. સુવર્ણમય પાવના નાં ૩૦
જંજીર રત્નમય રજા વર્ણવે કહી (૩.૫૫) અને તે સુકમાળ દીની ૫૩૦ છે. ૩૫
૩૫ ને ૩૫ ૩૫ છે. આરિટ રજા નાં પ્રાણ મણિરત્નમય સુવર્ણ ૨૫ ને ૩૫
૩૫ ને ૩૫. ૨૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે.
૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે.
૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે.

૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે.
૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે.
૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે.
૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે. ૩૫ ને ૩૫ છે.

મળવંત છે, કંદવંત છે. જાવત સુરપ રમણીક છે. વળી તે તિલકચક્ષ, જાવત નંદીચક્ષ, બીજી ઘણી પદ્મ લતાએ કરી જાવત સામલતાએ કરી સર્વ દીસે ચોક્કસ વ્યાસ છે, વિટાંચી છે. તે પદ્મલતા જાવત રયામલતા નિત્યે કૃષ્ણા, પુલીયકી જાવત પ્રતિરૂપ છે. તે ચૈસમક્ષ ઉપરે ધણાં આઠ આઠ મંગળીક છે, ધ્વજ છે, છત્રા તિ છત્ર છે.

વળી તે ચૈસમક્ષ આગળે ત્રણ દીસે ત્રણ મણિપીડીકા છે. તે મણિમય પીડીકા ત મોતરા. એક જોજન લાંબીપણે, પોહોળાપણે છે ને અર્ધ જોજન જાડપણે છે. સર્વ મણિમય છે જાવત પ્રતિરૂપ છે. વળી તે મણિપીડીકા ઉપરે પ્રત્યેક પ્રત્યેક મહેંદ્રધ્વજ છે. તે મહેંદ્રધ્વજ સાડાસાત જોજન લંબા ઉચ્ચપણે છે. અર્ધ ગાજી જાડપણે છે. વજ્ર રત્નમય મત નિવડ મનોગ સંસ્થાને સંસ્થીત લલ્લે પ્રકારે સપ્ત, ધ્રુષ્ટ, ધ્રુષ્ટ સંસ્થીત વિસીષ્ટ મનોહર છે. વળી તે મહેંદ્રધ્વજ અનેક ઉત્તમ પંચવર્ણી લઘુ ધ્વજ હજારોગમે તેણે કરી સહીત છે. તે મહેંદ્રધ્વજ વળી મનોહર છે. વારે કરી ઉડતી વિજય ને વિજયંતી નામે ધ્વજ ને છત્રા તિ છત્ર તેણે કરી સહીત છે. લંબા આકારપ્રતે ઉગ્રધના તેહના શીખર છે. તે મહેંદ્રધ્વજ જોવા જોય છે. જાવત પ્રતિરૂપ છે. તે મહેંદ્રધ્વજને ઉપરે આઠ આઠ મંગળીક છે, ધ્વજ છે, છત્રા નિ છત્ર છે.

વળી તે મહેંદ્રધ્વજને આગળે ત્રણ દીશે ત્રણ નંદા પુષ્કરણી (વાવ) છે. તે નંદા પુષ્કરણી સાડાખાર જોજન લાંબી છે, સવા છ જોજન પહોળા છે. તે દશ જોજન ઉંડી છે. નિર્મળ છે. સુક્રમાળ છે. તે પુષ્કરણીનો વર્ણન પુર્વપરે જાણવો. વળી તે પુષ્કરણી પ્રત્યેક પ્રત્યેક વેદિકા સહીત છે. પ્રત્યેક પ્રત્યેક વનખંડ સહીત છે. તે પદ્મવર વેદિકા ને વનખંડનો વર્ણન પુર્વપરે જાણવો. જાવત પ્રતિરૂપ છે. તે નંદા પુષ્કરણીને પ્રત્યેક પ્રત્યેક ત્રણ દીશે ત્રણ ત્રણ પગધીયાં છે. તે પગધીયાંનો વર્ણન ને તોરણનો વર્ણન પુર્વપરે જાણવો. જાવત છત્રા તિ છત્ર છે.

વળી તે સુધર્મા સભાએ છ હજાર મનોહર ચોખ્ખા ઓટલા છે તે કહે છે. પુર્વ દીશે બે હજાર, પશ્ચિમ દીશે બે હજાર, દક્ષિણ દીશે એક હજાર ને ઉત્તર દીશે એક હજાર. તે ઓટલાને વિષે ધણાં સુવર્ણ ને રાપામય પાટીયાં છે. તે સુવર્ણ, રાપામય પાટીયાંને વિષે ધણાં વજ્ર રત્નમય નાગદંતા છે. તે વજ્ર રત્નમય નાગદંતાને વિષે ધણી કૃષ્ણ સૂત્રે ખાંધી પુલની માળાના સમુદાય છે. જાવત રવેન સૂત્રે જાંધી પુલની માળાના સમુદ છે. તે માળાને રાતા સુવર્ણનાં કુમકાં છે. જાવત લાં રહે છે.

વળી તે સુધર્માસભાએ છ હજાર ગોમાનસીકા સભ્યારૂપ રથાનક લાંબા ઓટલા રજા છે તે કહે છે. પુર્વદીશે બે હજાર. પશ્ચિમ દીશે બે હજાર, દક્ષિણ દીશે એક હજાર, ને ઉત્તર દીશે એક હજાર. તે ગોમાનસીકાને વિષે ધણાં સુવર્ણ ને રાપામય પાટીયાં રજાં છે. જાવત તે વજ્રમય રત્નના નાગદંતાને વિષે ધણાં રાપામય સીકાં છે. તે રાપામય સીકાંને વિષે ધણી વૈદ્ય રત્નમય પુષ્પધી છે તે પુષ્પધી કૃષ્ણાગર ઉત્તમ કુંદરૂક પ્રમુખે કરી સહીત છે. જાવત નામીકા ને મન તેહને સુખાને ઉપજાવણુદર ગય. એટલે ગયે કરી

વળી તે માણુપક ચૈત્યધાનને પશ્ચિમ દીસે ઇહાં એક મોટી મણિપીઠિકા છે. તે મણિપીઠિકા એક જોગન લાંબી પોહોળી છે. ને અર્ધ જોગન ગાંડપણે સર્વ મણિમય છે, નિર્મળ છે, જાવત્ પ્રતિરૂપ છે. તે મણિપીઠિકા ઉપરે ઇહાં એક મોટી દેવસંત્યા છે. તે દેવ સંત્યાનો એકવો એકવે રૂપે વર્ણવ કલ્યા છે. નાના મણિમય દોલીયા હેડે પાપાના પડ-વાયા છે. ને મુવર્ણના પાયા છે. નાના મણિમય પાપાના મસ્તક છે. જંઘુનંદ રત્નમય તેની ઇસ ને ઉપળાં છે. તેની વજ્ર રત્નમય સધી પુરી છે. તે દોલીયા મધ્યે નાના રત્ન મણિમય પારી ભરી છે. રૂપામય તગાઇ છે. લોહીતક્ષ રત્નમય ઓસીકાં છે. મુવર્ણમય ગાલમસુરીયાં છે. બે પાસે બે ઓસીકાં છે. તે મસ્તક ને પાંગથીએ છે. બે પાસે ઉઝી છે. મસ્તકને પાંગથને પાસે. મધ્યે ગંભીર ઉડીછે. ત્યાં બે ગાલમસુરીયાં છે. ગંગા નદીના જે તટ તેહની વેળુ તેહનીપરે શુક્રમાગ નમતી સંત્યા છે. તે સંત્યા રકું નીપાવ્યું દેવ દુધ્ય વસ્ત્ર તેણે કરી ઢાંકી છે. લલાં રચ્યાં છે રજત્રાણુરૂપ ત્યાં વસ્ત્ર તેણે કરી સહીત રાતે વસ્ત્રે કરી તે દોલીયા પાયા લગે ઢાંકે છે. મનોહર છે. જેહવું મૃગચર્મી ર, પુર, (વનસ્પતિ વિરોધ) માંખણ, અર્ધગુણ ઇત્યાદિકના સરખો સ્પર્શ છે. જેવા જોગન છે. જાવત્ પ્રતિરૂપ છે.

વળી તે દેવસંત્યાને દયાનખુણે ઇહાં એક મોટી મણિપીઠિકા કહી છે. તે મણિ-પીઠિકા એક જોગન લાંબી પોહોળી છે ને અર્ધ જોગન ગાંડપણે સર્વ મણિમય છે. જાવત્ નિર્મળ છે. પ્રતિરૂપ છે. તે મણિપીઠિકા ઉપરે એક પુર્વશ મહેંદ્ર ખજની અપે-ક્ષાએ લધુ એકવો મહેંદ્ર ખજ કલ્યા છે. તે મહેંદ્ર ખજ સાક્ષાત જોગન ઉઝો ઉઝ્ય-પણે છે. ને અર્ધ કાશ પોહોળપણે છે. વૈકુર્ણ રત્નમય છે. જન લષ્ટ સંસ્થીત છે. તેમજ પુર્વશીપરે જાવત્ આઠ આઠ મંગળીક ખજ ને છત્રા તી છત્ર સહીત છે.

વળી તે લધુ મહેંદ્ર ખજને પશ્ચિમદીસે વિજય દેવતાનો ચોપાળ નામે દુધીયારનો ભંડાર કલ્યા છે. ત્યાં વિજય નામે દેવતાના ભોગળ, રત્ન પ્રમુખ ધણાં ચાલ રત્ન ચાખ્યાં થકાં રહે છે. તે રત્ન નિર્મળ છે. કાટ રહિત છે, તેજસ્વંત છે. તે રત્નની તીખી ધાર છે. જેવા જોગ છે. જાવત્ પ્રતિરૂપ છે. તે મુધર્મા સજા ઉપરે ધણાં આઠ આઠ મંગળીક, ખજ ને છત્રા તી છત્ર છે.

વળી તે મુધર્મા સજાથી દયાન ખુણે ત્યાં એક મોટું સીંધાપનન કન્યુ છે. તે સીંધાપનન સાગ બાર જોગન લાંબપણે છે, સવા છ જોગન પહોળપણે છે ને નવ જોગન ઉચું ઉમપણે છે. જાવત્ -ગે:માણુમીક્ર તે લધુ લાંબા ઓટલા ત્યાં લગે અધિકાર જેમ મુધર્મા સજાએ વર્ણવ્યો. તેમજ નિર્વિશેષપણે સીંધાપનન પુર્વશી પરે કહેનું. વળી જેમ કારના મુખ મંડપ ને પ્રેક્ષા ધરના મંડપ, ખજ, યુમ, ચૈત્ય તક્ષ, મહેંદ્ર ખજ, નંદા પ્રપકરણી વાવ પ્રમુખ ઇત્યાદિકનું પ્રમાણ મુધર્મા સજાના અધિકારથી જાણવું. વળી મનોગુણીક તે ચોપણા લધુ ઓટલા ને ધુપધરી પ્રમુખનો માન પુર્વશી પરે જાણવો. તેમજ વળી ખજની નગ અને ચંદુલા પ્રમુખ તેહનો સ્પર્શ પુર્વશી પરે જાણવો. વળી તે

... એક મોટી મહિષાસુર છે. તે બે જોગન લાંબો,
 ... સર્વ મહિમય છે, નિર્મળ છે. તે મહિષાસુર ઉપર
 ... જોગન લાંબો પહોળો છે તે કાંઈક જાગેરા બે જોગન જોગે
 ... નિર્મળ છે. તે દેવછદે એક સો ને આઠ જન દેવતાની
 ... પ્રમાણે છે. એટલી પ્રતિમા થાપી રહે છે. તે જન
 ... મોટાં એકે રૂપે વર્ણવ કલો છે તે કહે છે. રાતા સુવર્ણના હાથ-
 ... રત્નમય નખ છે. તે મધ્યે લોહીતારા રત્નની રેખા છે.
 ... ને ચંચુકા છે. સુવર્ણમય જાંઘ છે. સુવર્ણમય હાથ છે.
 ... રત્ન સુવર્ણમય રીંગ છે. અરીષ્ટ રત્નમય
 ... સુવર્ણમય છે સુવર્ણમય રત્નના અમ્મ જાગ તે જોનાં
 ... સુવર્ણમય જાંઘ છે. સુવર્ણમય પાસાં છે. સુવર્ણમય શ્રીંગ (મોઠા)
 ... (મોઠા) છે પ્રવાણમય હોઠ છે રૂદ્રીક રત્નમય હાંડ છે.
 ... નાશીકા છે. તે મધ્યે લે.લીનક રત્નની
 ... આ રત્નમય આપ છે તે આપ મધ્યે લે.લીનક રત્ન-
 ... અરીષ્ટ રત્નમય કાઠી છે અરીષ્ટ રત્નમય પાપજ છે.
 ... સુવર્ણમય ગાંઠ છે સુવર્ણમય કાંઠ છે. સુવર્ણમય
 ... રત્નમય મરતક છે. રાતા સુવર્ણમય રેસ જુમિ તે મરતાની
 ... રત્નમય મરતાના રેસ છે ગળી ને જન દેવતાની પ્રતિમાને પ્રી-
 ... ને જાણ્યાગની પ્રતિમા સમન્તા યીજ સમન્તા.

ને આઠ વાંજણા, એકસો ને આઠ મનોહર રત્ન કરંડ, એકસો ને આઠ હયકંઠક, (ભાગન) જાવત્ વૃષભ કંઠક, (ભાગન) એકસો ને આઠ પુલની ચંગેરી, એકસો ને આઠ પુંજણીની ચંગેરી, એકસોને આઠ પુલના પટલ, (દગધા) જાવત્ એકસોને આઠ મુગધી તેલના દા-બડા, જાવત્ એકસો ને આઠ ધુપના કરજા હત્યાદિક ચાખ્યાં થકાં રહે છે. વળી તે સીદ્ધાપતન ઉપરે ઘણાં આઠ આઠ મંગળીક છે. ખજા છે છત્રા તી છત્ર છે. તે સીદ્ધાપતનના શીખર સોળ પ્રકારને રત્ને કરી શોભીત કર્યાં છે, તે કહે છે. રત્ન ૧, જાવત્ ચરીટ રત્ન ૧૬. હત્યાદિક શોભિત છે.

વળી તે સીદ્ધાપતનને હયાન ખુલ્લે છતાં એક મોટી ઉપપાત સભા કહી છે. તે વિજય દેવતાને ઉપજવા જોગ્યોના હામ છે. તે જેઠવી સુધર્મા સભા કહી તેઠવી ઉપપાત સભા જાણવી. જાવત્ ગોમાણસીકા પર્વત તેમજ જાણવું. તે ઉપપાત સભાએ પણ દ્વાર મુખ માંડવા (મુખ મંડપ) જુમિ જાગ પ્રમુખ સર્વ સુધર્મા સભાની પરે જાવત્ મણિના રમણ પર્વત અધિકાર જાણવો. તે સભાના સમ રમણીક જુમિ જાગને વિષે મધ્ય દેશ ભાંગે છતાં એક મોટી મણિપીઠીકા કહી છે તે એક જોગન લાંબી પટોળી છે. તે અર્ધ જોગન જાણવું સર્વ મણિમય છે નિર્ભગ છે. તે મણિપીઠીકા ઉપરે છતાં એક મોટી દેવતાની સભા (દોલીયામય) છે. તે દેવ સભાનું વર્ણન પાછલીપરે જાણવું વળી તે ઉપ-પાત સભાને ઉપરે આઠ આઠ મંગળીક, ખજા સહીત છત્રા તી છત્ર છે. જાવત્ ત્યાં લગે ઉત્તમ આકાર છે ત્યાં લગે સર્વ કહેવું.

વળી તે ઉપપાત સભા થઈ હયાન ખુલ્લુંની દીસે છતાં એક મોટી દ્રહ કહ્યો છે. તે દ્રહ સાગળાર જોગન લાંબવળે છે, સવા છ જોગન પોતોળવળે છે. તે દ્રહ જોગન ઉડા ઉડવળે છે. આછો છે. સુકમાળ છે, તેનો સર્વ વર્ણન જેમ નંદા પુષ્પકરણીનો કહ્યો છે તેમ કહેવો. ત્યાં લગે તોરખ ત્યાં લગે કહેવો.

વળી તે દ્રહ થઈ હયાન ખુલ્લુંની દીસે છતાં એક મોટી અભિયેક સભા કહી છે. તેઠનું વર્ણન જેમ સુધર્મા સભાનું વર્ણન પાછળ કીધું છે તેમ નિરવિરોધવળે કહેવું. જાવત્ ગોમાણસીકા (પીઠ વિરોધ) છતાં છે. તે જુમિ જાગ ઉપરે ઉલેચ છે. તેમજ સર્વ કહેવું. તે ધણું સમ રમણીક રથાનક ધણું મધ્ય દેશ જામિ જાગે ત્યાં એક મોટી મણિપીઠીકા કહી છે તે મણિપીઠીકા એક જોગન લાંબવળે પોતોળવળે છે, તે અર્ધ જોગન જાણવું સર્વ મણિમય છે. નિર્ભગ છે. તે મણિપીઠીકાને ઉપરે ત્યાં એક મોટી સીદ્ધાસન કહ્યો છે. તે સીદ્ધાસનનો વર્ણન પગીચાર રહીત કહેવો. ત્યાં સામાનીક પ્રમુખ દેવતાને બેસવાના બદાસન છે. તે અભિયેક સભાને વિષે વિજય દેવતાને અભિયેક દેવતાના ધર્મા અભિયેક ભાંડ, દગધાદિક ચાખ્યાં થકાં રહે છે. તે અભિયેક સભા ઉપરે આઠ આઠ મંગળીક છે. જાવત્ ઉત્તમ આકાર છે, તે મોગ પ્રકારના રત્ન તેણે કરી ઉપ શોભીત છે.

વળી તે અભિયેક સભા થઈ હયાન ખુલ્લું દીસે ત્યાં એક મોટી અધિકારની સભા કહી છે. તેઠની બજવજા સર્વ અભિયેક સભાની પરે સર્વ કહેવો. જાવત્ ગોમાનમીકા

સીદ્ધાપતન તેહને મધ્ય દેશ લાગે છતાં એક મોટી મહિષાસુર છે. તે બે જોજન લાંબી, પહોળી છે તે એક જોજન જડપણે સર્વ મહિમય છે, નિર્ભય છે. તે મહિષાસુર ઉપર છતાં એક દેવછદો છે. તે બે જોજન લાંબો પહોળો છે તે કાંઈક ઝાઝેરા બે જોજન ઊંચો ઉચપણે છે. સર્વ રત્નમય છે. નિર્ભય છે. તે દેવછદે એક સો ને આઠ જન દેવતાની પ્રતિમા છે. તે જન (દેવતાની) કાયા પ્રમાણે છે. એટલી પ્રતિમા થાપી રહે છે. તે જન (દેવતાની) પ્રતિમાનો એટલો એટલો રૂપે વર્ણવ કલો છે તે કહે છે. રાતા સુવર્ણના હાથ ના ને પગનાં તળીયાં છે. અંક રત્નમય નથ છે. તે મધ્યે લોહીતાલ રત્નની રેખા છે. સુવર્ણમય પુંડ્રણ, આંગળી ને આંગુલી છે. સુવર્ણમય જાંઘ છે. સુવર્ણમય કીચક છે. સુવર્ણમય સાયળ છે. સુવર્ણમય શરીર છે. રક્ત સુવર્ણમય કુંડી છે. અરીષ્ટ રત્નમય શરીરની શેમશય છે. તપનીય સુવર્ણમય છે સુચક કહેતાં રત્નના અમ્ભ ભાગ તે જોનાં રાતા સુવર્ણમય હૃદય છે. કનકમય જૂળ છે. સુવર્ણમય પાસાં છે. સુવર્ણમય શ્રીરા (ગો) છે. અરીષ્ટ રત્નમય હાથની (ગો) છે. પ્રવાળામય હોઠ છે. રક્તીક રત્નમય કાંત છે રાતા સુવર્ણમય છાત્ર ને તાળવું છે. સુવર્ણમય નાશીકા છે. તે મધ્યે લોહીતાલ રત્નની પ્રતિસેક રેખાશય કાન્તિવંત છે. અંકરત્નમય આંખ છે. ને આંખ મધ્યે લોહીતાલ રત્નની-રેખા છે. પુતક રત્નમય દ્રષ્ટી છે. અરીષ્ટ રત્નમય-કીકી છે. અરીષ્ટ રત્નમય પાંખ છે. અરીષ્ટ રત્નમય બાપણ (ભમર) છે. સુવર્ણમય આસ છે. સુવર્ણમય કાન છે. સુવર્ણમય નિસાડ (કપાળ) પદ છે. વજ્રરત્નમય મરનક છે. રાતા સુવર્ણમય કેસ જૂમિ તે મરનાની આંમી છે. અરીષ્ટ રત્નમય મરનકના કેસ છે. જળી તે જન (દેવતાની). પ્રતિમાને પૂંડ્ર પ્રત્યેક પ્રત્યેક જનધારકની પ્રતિમા કવી છે. તે જનધારકની પ્રતિમા સમુદ્રના શીખ સમન. રૂપા સમાન, મયકુંદ કુલ તથા અંદ્ર સમાન રવેન વર્ષે કારંટ જલના કુલની માળાએ કીકી મુકન એટલા ધોળાં જન મળીને લીજા સદીન ધરતીધરી રહે છે વળી તે જન (દેવતાની) પ્રતિમાને બે પાસે પ્રત્યેક પ્રત્યેક આગર ધારકની પ્રતિમા છે તે આગર ધારક પ્રતિમા મંદકાન્ત જન, વજ્રરત્ન, પંડુવંત, અનેક પ્રકારના મળિ. કનક રત્ને રંગીન જડ મુલ રત્ન સુવર્ણમય જગજગ નિર્ભય વિચીત્ર દેડે કીકી સદીન સાંધ તથા અંક રત્ન તથા મયકુંદ તથા પાળીના જ્વાલ તથા અમ્ભ મધ્યું તેના શીખના સુદ તે સગીર્ષા સુદ રવેન રૂપામય જોડના સાળા વાળ છે. એટલા આગર મળીને લીજા સદીન પીંજીની પીંજી મળી રહે છે. વળી તે જન (દેવતાની) પ્રતિમા આગળે બે બે નામ દેવતાની પ્રતિમા, બે બે જલ દેવતાની પ્રતિમા, બે બે જન દેવતાની પ્રતિમા, બે બે કુંડાર (રાતા રિંગ) પ્રતિમા છે. તે નિર્ભય કરી નમની, પાસે માગની રૂપા, હાથ જોડની રૂપા, એટલી રૂપા રહે છે. તે પ્રતિમા અંક રત્નમય છે. નિર્ભય છે. સુકમળ છે. પદ છે. રજા રંગ છે. કાંત રંગ છે. જગજગ પ્રતિષ્ઠ છે. વળી તે જન (દેવતાની) પ્રતિમા આગળે એક ને જડ પાંડા છે એક ને જડ મરને કીકી મળિન જડ છે એક એક ને જડ મુખ છે. એક ને જડ અરીષ્ટ, એક ને જડ રૂપા, એક ને જડ પાંડા, એક ને જડ કુંડાર. (જે જન રિંગ) એક ને જડ મરને કીકી, (કી રિંગ) એક.

ને આઠ વીજળા, એકસો ને આઠ મનોહર રત્ન કરંડ, એકસો ને આઠ હયકંઠક, (ભાજન) નવત્ વૃષભ કંઠક, (ભાજન) એકસો ને આઠ પુલ્કની ચગેરી, એકસો ને આઠ પુજણીની ચગેરી, એકસોને આઠ પુલ્કના પટલ, (દગ્ધા) નવત્ એકસોને આઠ સુગંધી તેલના દાખડા, નવત્ એકસો ને આઠ ધુપના કણ્ઠા દત્તાદિક ચાપ્યાં થકાં રહે છે. વળી તે સીદાવતન ઉપર ઘણાં આઠ આઠ મંગળીક છે. ધ્વજ છે છત્રા તી છત્ર છે. તે સીદાવતનના શીખર સોળ પ્રકારને રત્ને કરી શોભીત કર્યાં છે, તે કહે છે. રત્ન ૧, નવત્ ચરીષ્ટ રત્ન ૧૧. દત્તાદિક શોભિત છે.

વળી તે સિદાવતનને ધ્યાન ખુલ્લે ધડાં એક મોટી ઉપપાત સભા કહી છે, તે વિજય દેવતાને ઉપજવા જોગ્યોનાં કામ છે. તે જેઠવી સુધર્મા સભા કહી તેઠવી ઉપપાત સભા જાણવી. નવત્ ગોમાણસીકા પર્વત તેમજ જાણવું. તે ઉપપાત સભાએ પશુ દ્વાર મુખ માંડવા (મુખ મંડપ) જમિ ભાગ પ્રમુખ સર્વ સુધર્મા સભાની પરે નવત્ મણિનાં સ્પર્શ પર્વત અધિકાર જાણવો. તે સભાનાં સમ રમણીક જમિ ભાગને વિષે મધ્ય દેશ ભાગે ધડાં એક મોટી મણિપીઠીકા કહી છે. તે એક જોગ્યો લાંબી પોદોળી છે. ને અર્ધ જોગ્યો જાડપણે સર્વ મણિમય છે નિર્ભગ છે. તે મણિપીઠીકા ઉપર ધડાં એક મોટી દેવતાની સભા (દોશીયાપ) છે. તે દેવ સભાનું વર્ણન પાછલીપરે જાણવું વળી તે ઉપપાત સભાને ઉપરે આઠ આઠ મંગળીક, ધ્વજ સહીત છત્રા તી છત્ર છે. નવત્ જ્યાં લગે ઉત્તમ આકાર છે ત્યાં લગે સર્વ કહેવું.

વળી તે ઉપપાત સભા થકી ધ્યાન ખુલ્લુંની દીસે ધડાં એક મોટા દંડ કહ્યો છે. તે દંડ સાગ્યાદાર જોગ્યો લાંબપણે છે, સવા છ જોગ્યો પોદોળપણે છે. ને દસ જોગ્યો જાડા જાડપણે છે આઠ છે. સુક્રમાળ છે, તેનો સર્વ વર્ણન જોમ નંદા પુષ્પકરણીનો કહ્યો છે તેમ કહેવો. જ્યાં લગે તોરજી ત્યાં લગે કહેવો.

વળી તે દંડ થકી ધ્યાન ખુલ્લુંની દીસે ધડાં એક મોટી અભિષેક સભા કહી છે. તેઠનું વર્ણન જોમ સુધર્મા સભાનું વર્ણન પાછળ કીધું છે તેમ નિરવિરોધપણે કહેવું. નવત્ ગોમાણસીકા (પીઠ વિરોધ) કર્યાં છે. તે જમિ ભાગ ઉપર ઉત્તમ છે. તેમજ સર્વ કહેવું. તે ધણું સમ રમણીક સ્થાનકે ધણું મધ્ય દેશ જમિ ભાગે ત્યાં એક મોટી મણિપીઠીકા કહી છે તે મણિપીઠીકા એક જોગ્યો લાંબપણે પોદોળપણે છે, ને અર્ધ જોગ્યો જાડપણે સર્વ મણિમય છે. નિર્ભગ છે. તે મણિપીઠીકાને ઉપરે ત્યાં એક મોટા સીદાસન કહ્યો છે. તે સીદાસનનો વર્ણન પરીવાર રહીત કહેવો. ત્યાં સામાનીક પ્રમુખ દેવતાં ભેસવાના બદાસન છે. તે અભિષેક સભાને વિષે વિજયદેવતાને અભિષેક કરવાના પશુ અભિષેક ભાંડ, દગ્ધાદિક ચાપ્યાં થકાં રહે છે. તે અભિષેક સભા ઉપરે આઠ આઠ મંગળીક છે. નવત્ ઉત્તમ આકાર છે, ને મોળ પ્રકારના રત્ન તેજે કરી ઉપ શોભીત છે.

વળી તે અભિષેક સભા થકી ધ્યાન ખુલ્લું દીસે ત્યાં એક મોટી અધિકારની સભા કહી છે તેઠની જ્ઞાનજ્ઞાના સર્વ અભિષેક સભાની પરે સર્વ કહેવી. નવત્ ગોમાનમીકા

જોગ્ય છે. શું મુઝને પુર્વે હમણાં અથવા પછી હીતને કાળે, સુખને કાળે, કામને કાળે, શ્રેયકારી, આનુગામી સહચારી થારો. એહવું મનમાં ચીનવે. ત્યારે તે વિજયદેવતાના સામાનીક દેવતા ને અભ્યંતર પરખદાના દેવતા. વિજય દેવતાનો એહવો તદ્દરૂપ અભ્યર્ચિત, ચિંતીત, પ્રાર્થિત, મનોરત, સંકલ્પ, ઉપનો જણાવે ત્યાં તે વિજય દેવતા છે ત્યાં આવે. આવીને વિજય દેવતા પ્રતે દાઢ્ય બેડી માથે આવર્તરૂપ અંજળી કરીને, જમે વિજયે કરીને વધાવે. વધાવીને એમ કહે. એમ નીચે હે દેવાનુપ્રીયા! તુમારી વિજયા રાત્ર્યધાનીને વિગે સિદ્ધાચતન છે. તેને વિગે એકસો ને આઠ જન (દેવતાની) પ્રતિમા છે. તે જન (દેવતાની) કાયા પ્રમાણે ચાપીયકી રહે છે. ને વળી સુધર્મા સલાએ માણવકનામા ચૈસથંબને વિગે વજ્ર રત્નમય ગોળ વૃત્તાકારે દાખડા છે. તેહને વિગે ધણી જનદાદા (પુદ્ગળીક વસ્તુ દાદાને રૂપે શાશ્વને લાવે) ચાપીયકી રહે છે. તે દાદા ને પ્રતિમા, હે દેવાનુપ્રીયા! તુમને ને બીજાઓ પણ ધણા વિજય રાત્ર્યધાનીના રહેનાર દેવતા, દેવાતાને અર્ચવા જોગ્ય છે, વાંદવા જોગ્ય છે, પુજવા જોગ્ય છે, સ્તુતવા જોગ્ય છે. સન્માનવા જોગ્ય છે. કલ્યાણકારી, મંગળીક, દેવ સંબંધી ચૈસનીપરે સેવવા જોગ્ય છે. એહ તુમારે પુર્વે હમણાં પણ હે દેવાનુપ્રીયા! મંગળીક છે, હે દેવાનુપ્રીયા! તુમને પછે આગળે પણ મંગળીક, એહ હે દેવાનુપ્રીયા! એ તુમારી પુર્વે હમણાં પણ કરણી છે, એ તુમારી પછે પણ કરણી છે, જયત આનુગામી સહચારી થારો. એમ કહીને મોરે મોરે શબ્દે કરી જય જય શબ્દ પ્રજ્ઞાને (કહે.)

ત્યારે તે વિજય દેવતા. તે સામાનીક ને માહીતી પરખદાના ઉપના દેવતાને સમીપે એ અર્થ સાંજળીને હીપે ધારીને પરીણાવીને હર્ષ સંતુષ્ટ જ્યાંસએ હર્ષકરી ચિરતાર પામ્યો છે હીપે એહવો યદને તે દેવસત્યાયકી ઉઠે. ઉઠીને દેવતા સંબંધીયું દેવદુષ્ય જ્ઞગમ (વચ્ચ) પહેરે, તે પહેરીને તે દેવસત્યાયકી ઉતરે, ઉતરીને ઉપપાત સભાના પુર્વને હારે યદ નીકળે, નીકળીને જ્ઞાં દહ છે ત્યાં આવે, આવીને તે દ્રઢને પ્રદક્ષણ કરતો થકો પુર્વને તોરણે યદને પેસે, પેસીને પુર્વદીસને પગથીએ યદને દ્રઢને વિગે ઉતરે, ઉતરીને દ્રઢને અવગાહે, અવગાહીને જળનું અવગાહવું કરે, કરીને જળમંજન કરે. જળમંજન કરીને જળક્રીડા કરે, જળક્રીડા કરીને અસંત યોગે યદને ષરમ સુગી પવિત્રથકો દ્રવ્યકી પાછો નીકળે, નીકળીને જ્યાં અભિષેક સભા છે ત્યાં આવે, આવીને અભિષેક સભાને પ્રદક્ષણ કરતો થકો પુર્વદીસને બારણે યદને માંહે પ્રવેશ કરે, કરીને જ્યાં મણિપીઠીકા છે, જ્યાં સિદ્ધાચતન છે ત્યાં આવે, આવીને સિદ્ધાચતન વર પ્રધાન તેને પુર્વને મુખે એસે. ત્યારે તે વિજય દેવતાના સામાનીક ને માહીતી પરખદાના ઉપના દેવતા તે પોતાના આભિષેકીક (તે આત્માકારી આકર) દેવતાને બોલાવે બે.વાવીને એમ કહે રીધુ (હિતાવજા) અદો દેવાનુપ્રીયા! જમે વિજયદેવતાને કાળે મદા અર્ચવંત મદમ્બ બદ્ધમુખ્ય, વિપુલ, વિસ્તીર્ણ, દિગ્વિપેદને જોગ્ય વગ્નુ અ.દો.

૬૨. વિજય દેવતાને રાત્ર્યાભિષેક.

ત્યારે તે આત્માકારી દેવતા. વિજય દેવતાના સામાનીક ને અભ્યંતર પરખદાના દેવતા

એમ કહેયકે આજા દીધેયકે હર્ષ સંતુષ્ટ જાવત હૃદય થઇને એ હાથ જોડી આરવંદા
અંજળી કરીને હે દેવાનુ પ્રીયા? જેમ તૂમે કહોછો તેમ કરશું. એમ આશાએ વિદો
કરીને વચન સાંભળે, સાંભળીને ધ્યાનપ્રણે આવે, આવીને વૈકીય સમુદ્ધાને કરીને આર
પ્રદેશ સરીરચક્રી બાહીરે કાઢે, કાઢીને સંખ્યાતા જોજનનો આત્મ પ્રદેશનો દંડ કરીને દપ
પુદ્ગળ સંગ્રહે તે કહેછે. રત્ન ચંદ્રકાંતાદિ ૧. જાવત અરીષ્ટ રત્ન ૧૬. એહવા સેળ પ્રારભ
રત્નના પુદ્ગળ તે યથા બાદર પુદ્ગળ અસાર છડિ, છાંડીને યથા સુદમ ઉત્તમ પુદ્ગ
ગૃહે, ગૃહીને બીછવાર ૩૫ નિપજાવવાને પણ વૈકીય સમુદ્ધાત કહે, કરીને એક હજાર
ને આઠ સુવર્ણમય કળશ ૧, એક હજાર ને આઠ રૂપાના કળશ ૨. એક હજારને આઠ
મણિમય કળશ ૩, એક હજારને આઠ સુવર્ણ, મણિમય કળશ ૪, એક હજારને આઠ
રૂપા મણિમય, કળશ ૫, એક હજારને આઠ સુવર્ણ, રૂપામય કળશ ૬, એક હજારને
આઠ રૂપા, સુવર્ણ, મણિમય કળશ ૭, એક હજારને આઠ (મંગળીકને અર્થે) શ્રીમ
કળશ, ૮, એહવા આઠ જાનીના કળશની વૈકુણ્ઠા કીધી. વળી એક હજારને આઠ
ભુંગાર, એક હજારને આઠ આરીસા, એક હજારને આઠ થાળ, એક હજારને આઠ પાત્ર
એક હજારને આઠ સુપ્રનિષ્ટ, એક હજારને આઠ ચીત્ર મનોહર રત્નના કરંડીયા. એક હજાર
ને આઠ પુલની ચંગેરી, જાવત એક હજારને આઠ ચોરપીંછની પુંજણીની ચંગેરી, એક હજાર
ને આઠ પુલનો પટલ, જાવત એક હજારને આઠ પુંજણીના પટલ, એક હજાર ને આઠ
સીંદાસન, એક હજાર ને આઠ ઇત્ર, એક હજાર ને આઠ ચામર, એક હજાર ને આઠ
ગોળજન તેસના દાખા. જાવત એક હજાર ને આઠ ધુપના કડાળ (ખાજન નિર્દેશ) ને
દેવના વૈકુણ્ઠ. તેમાં કેટલાએક સાગવના ને કેટલાએક ચિકુરંજાના કીધા. તે ભુંગાર, ૩૨૮.
જાવત ધુપના કડાળ (ખાજન) તે પ્રતે લઈને વિશ્વ રાજધાની થઈ નીકસે. નીકસે
તેદવી ઉચ્છૃષ્ટી જાવત અદ્ભુત દિવ્ય દેવતાની ગનિએ ત્રોણ અસંખ્યાના કીધ, સમુદ.
મખો મખ થઈને જતા થકાં જ્યાં જર પ્રધાન ખીર સમુદ છે. લાં આવે, લાં જાતને
ખીરેદક (ખીર સમુદનું પ.ળી) લીએ, ખીરોદક લઈને જે લાં ઉપા, ૧૬૫.
મુખમ, મુખમી, પુંડરીક, મહા પુંડરીકારીક પુ'ક (પુસ) લીએ, લઈને પછે જ્યાં પુ'ક
સમુદ છે લાં આવે, આવીને પુંકોદક (પ.ળી) લીએ. પુંકોદક લઈને જે લાં
ઉપા, ૧૬૫. મુખમ, મુખમ, પુંડરીક, મહા પુંડરીકારી પુ'પ લીએ, લઈને પછે જ્યાં
મનુષ્ય છે જે જ્યાં જાવત, જોવત દેવ છે જ્યાં માનવ ૧. પ્રધાસ ૨. ને વાર પ્રધાસ
ન.મે રત્ન નિર્ધ છે જ્યાં આવે. આવીને તે નિર્ધનાં પાળી જાએ, લઈને તે નિર્ધની કી
જાએ, જાને પછે જ્યાં મંત્ર ૧. મંત્ર, ૨. રત્ના ૩ ને રત્નાર ૪. ન.મે નવી છે જ્યાં જા
જાને ને જાના પાળી જાએ, લઈને જે નદ (કાંઈ) ની આગી જાએ, લઈને પછે જ્યાં
સુવર્ણમય ને રત્નજી ન.મે વર્ણવ ૧૬૨ છે જ્યાં જાએ, જ્યાં જાને જ્યાં ન.મે
૧૬૨૫ કહે ૬૫ કહે ૬૫ કહે ૬૨. અર્થ મુકાળ જાવત અર્ધોદી જાએ, કાજા
ને જ્યાં જાએ જાને પછે જ્યાં ને ૮. ૧૬૩ ને પુંડરીક ન.મે જે ૬૬ છે જ્યાં જાએ,
જાને ૧૬૩ ૧૬૩ જાએ ૧૬૩ ને જે ૮. ૧૬૩ જાવત કદમ્બર ન.મે જાએ ૧૬૩ ૧૬૩

ત્યાં હેમવંત ને ઐરણ્યવંત જુગળ ક્ષેત્ર છે. ત્યાં રોહીતા ૧, રોહીતંસા ૨, સુવર્ણ કુળા ૩, ને રૂપકુળા ૪. એ નામે જુગળ ક્ષેત્રની નદી છે ત્યાં આવે, ત્યાં આવીને ત્યાંનું પાણી લઇને બે તટ (કાંઠા) ની માટી લીએ, લઇને પછે ત્યાં સમ્રાટપાતી ને માલવંત નામા બે જટ વૈતાલ્ય પર્વત છે ત્યાં આવે, આવીને સાંધી સર્વ જાતના સર્વોપધી સરસવને લીએ, સરસવ લઇને પછે ત્યાં મહા હીમવંત ને રૂપી વર્ણધર પર્વત છે ત્યાં આવે, આવીને સર્વ પુષ્પાદિ તેમજ લીએ પુર્વલીપર. પછે ત્યાં મહા પદ્મદ્રહ ને પુરૂરીક દ્રહ છે ત્યાં આવે, આવીને જે ત્યાંના ઉત્પલને તેમજ લીએ. પછે ત્યાં હરીવર્ણ અને રમ્યકવર્ય બે જુગળ ક્ષેત્ર છે. ત્યાં હરીકાંતા ૧, હરી સલીલા ૨, નંદકાંતા ૩, ને નારીકાંતા ૪, નામે નદી છે ત્યાં આવે, આવીને તે નદીના પાણી લીએ, લેઇને પછી ત્યાં વિકટાપાતિ ને ગંધાપાતિ નામે બે જટ વૈતાલ્ય પર્વત છે. ત્યાં આવે, આવીને સર્વ જાતના કુલ, પાણી, તેમજ લીએ, લેઇને પછે ત્યાં નિયમ ને નીલવંત નામે વર્ણધર પર્વત છે. ત્યાં આવે, આવીને સર્વ રતુના ફળ, કુલ, તેમજ લીએ, લઇને પછે ત્યાં તીગજ દ્રહ ને રેસરી દ્રહ છે ત્યાં આવે, આવીને દ્રહનું પાણી, પદ્મ કુલ લીએ, લેઇને પછે ત્યાં પુર્વ મહાવિદેહ ને પશ્ચિમ મહાવિદેહ ક્ષેત્ર છે ત્યાં સીતા, સીતોદા, મહા નદી છે. ત્યાં સર્વ ચક્રવર્તિની વિજય છે તેહને વિષે ત્યાં માગધ, વરદામ ને પ્રભાસ તિથિ છે ત્યાં આવે, આવીને તે તિથિનું પાણી તે તિથિની માટી લીએ, લઇને પછે ત્યાં સર્વ અંતર નદી છે ત્યાં આવે, આવીને નદીના પાણી લીએ, લેઇને પછે ત્યાં સર્વ વખાસ પર્વત છે ત્યાં આવે, આવીને સાંધી સર્વ ગુણ રસ, કપાય રસ. તેમજ લીએ, લેઇને પછે ત્યાં પ્રેર પર્વત છે, ત્યાં બદ્રમાળ વન છે ત્યાં આવે, આવીને સર્વ ગુણરસ વસ્તુ જાતના સર્વ ઓપધી ધોળા સરસવને લેઇને પછે ત્યાં નંદન નામે વન છે ત્યાં આવે, આવીને સર્વ કસાય રસ જાતના સર્વોપધી સરસવ, સરસ, ગોરીપ, ચંદન પ્રતે મહે, મહીને પછે ત્યાં સોમનસ નામે વન છે ત્યાં આવે, આવીને સર્વ કપાય રસ જાતના સર્વોપધી સરસવ, સરસ ગોરીપ, ચંદન ને દેવ સંબંધી પુષ્પમાળા લીએ, લેઇને પછે ત્યાં પંડુક નામે મેશને શાખરે વન છે ત્યાં આવે, આવીને સર્વ કપાય વસ્તુ જાતના સર્વોપધી સરસવ, સરસ, ગોરીપ ચંદન ને દીપ્ય ઉત્તમ કુલની માળા ને દરદર ને પ્રસય જાતીના મુરખ ચંદન જાતીના તે પ્રતે લીએ, લેઇને સર્વ દેવતા ઝીકડા મળે, મળીને પછે જંજુદીપને પુર્વ દીસને વિજયનામા દારે યદિ નીકળે, નીકળીને તેહથી ઉત્કૃષ્ટી જાતના સંબંધી પ્રતે કરીને ત્રીજા અસંખ્યાતા દીપ, સમુદને મધ્યો મધ્ય યદિને જાનાં જાનાં થકાં ત્યાં વિજય નામે રાજધાની છે ત્યાં આવે, આવીને વિજય રાજ્યધાની પ્રતે પ્રદક્ષણ કરતા થકાં ત્યાં અભિષેક કરવાની સલા છે. ત્યાં વિજય દેવતા છે ત્યાં આવે, આવીને બે દાય ઝોડાં બેઠીને માથે ચઢાવી આવતે કરીને જ્યે વિજયે કરી વધાવે, વધાવીને વિજય દેવતાને આગળે તે માદા અર્ચવંત મહામ્હા બુદ્ધ મુદ્ધ વિપુળ વિસ્તીર્ણ અભિષેક બેઠ જગાદિક વસ્તુ શુકે.

ત્યારે તે વિજય દેવતાને ચાર દગ્ગર સામાનીક દેવતાં ચાર અગ્રમહીયો (૧૫૨૧૧૧) પરીવાર સહીત, ત્રણ પરખા, ચાર કટક, સાત કટકના અભિષેક, સોળ દગ્ગર આગ્રમ

કરીને કસિત સહીત કરે. કેટલાએક દેવતા વિજય રાજ્યધાની પ્રતે કૃષ્ણાગર, ઉત્તમ કુંદરક, સેનારસ તેહના કુપનો મધમધાયમાન ગંધર્વ ઉછળવું તેએ કરી અભિરામ સુગંધવર પ્રધાન ગંધે કરી ગંધિત ગંધ વહી જૂત કરે, કેટલાએક દેવતા રાપાનો વરસાદ વરસાવે. કેટલાએક દેવતા સુવર્ણની વૃષ્ટિ કરે. એમ રત્નની વૃષ્ટિ કરે, વજ્ર હીરાની વૃષ્ટિ કરે, માળાની વૃષ્ટિ કરે, ગંધવાસની ગંધની વૃષ્ટિ કરે, ચૂર્ણની વૃષ્ટિ કરે, વસ્ત્રની વૃષ્ટિ કરે, આભરણની વૃષ્ટિ કરે. કેટલાએક દેવતા હીરણ્ય (રથા) ના વીધી દીપાવે. એમ સુવર્ણની વીધી, રત્નની વિધી, વજ્ર હીરાની વિધી, પુલ્કની વિધી, માલ્યની વિધી, ગંધની વિધી, વસ્ત્રની વિધી, આભરણની વિધી, દીપાવે. વળી કેટલાએક દેવતા ચાર પ્રકારનાં વાજાં વગડે તે કહેછે. તંત્રવિષ્ણુદિક ૧, વિતત ભેરી પ્રમુખ ૨ ધણુતાક પ્રમુખ ૩, ક્રુશિર તે માદલ પ્રમુખ ૪. વળી કેટલાએક દેવતા ચાર પ્રકારનાં ગીત ગાય તે કહેછે. ઉક્ષિપ્ત પેહેલેથી ચાર ભવું તે ૧, પ્રવર્તક પ્રરતાવીક ગાયને પ્રવર્તે ૨, મંદાથીત ચુર્જના સહીત ગાય તે ૩, ને રોચીતા વસાત વધાયિત લક્ષણેપેત ગાય તે ૪. કેટલાએક દેવતા ચાર પ્રકારે અભિનય દેખાડે તે કહે છે. દ્રશ્યતિક ૧, માસિશ્વતિક ૨, સામાન્યો વિનિષાતીક ૩, ને લોક મધ્યા વસાનિક ૪, (એ ચાર વિધે ડાહ્યા હોય તે નાટકીઓ કહીએ.) વળી કેટલાએક દેવતા દુત નામા (ખાવીશમે) નાટીક દેખાડે. કેટલાએક દેવતા વિજંબીત નામા (વેપીશમે) નાટીક દેખાડે. કેટલાએક દેવતા દુત વિજંબીત નામા (ચોવીશમે) નાટીક દેખાડે. કેટલાએક દેવતા અચિત નામા (ખવીશમે) નાટીક દેખાડે. કેટલાએક દેવતા રીચીત નામા (હવીશમે) નાટીક દેખાડે. કેટલાએક દેવતા અચિત રીચીત નામા (સલાવીશમે) નાટીકની વિધી દેખાડે, કેટલાએક દેવતા આર્લટ નામા (અક્ષવીશમે) નાટક દેખાડે. કેટલાએક દેવતા ભસે જ નામા (એગજ્જીશમે) નાટીક દેખાડે. કેટલાએક દેવતા આરભટ ભસેજા નામા (ત્રીશમે) નાટીક દેખાડે. કેટલાએક દેવતા ઉચ્ચ ઉત્પતિને નામે પડવું તે ઉત્પાત, નિપાત પુર્વક નીચું પડીને ઉચ્ચ ઉત્પત્તિ તે પાતોત્પાત પુર્વક ચરીર સંક્રાંતિને પસારવું તે સંક્રાંતિ પ્રસારીત જીવું આવવું, જાત સંજાત નામા (એકત્રીશમે) દીવ્ય નાટક દેખાડે. કેટલાએક દેવતા પુષ્ટ થાય, કેટલાએક છુટકાર કરે. કેટલાએક તાંડવનામા નૃત્ય કરે કેટલાએક દેવતાપુષ્ટ થાય છુટકાર કરે, તાંડવ કરે, લારય કરે, એ ચારે સામટાં કરે. કેટલાએક દેવતા આરફાટ કરે. કેટલાએક દેવતા માહોમાદે વળમે. કેટલાએક દેવતા નિપદિ છેડે. કેટલાએક દેવતા આરફાટ કરે, વળમે, ને નિપદી છેડે. એ ત્રણે સામટાં કરે. કેટલાએક દેવતા ઘોડાનીપરે હેંપારવ કરે. કેટલાએક દેવતા હાથીની પરે ગુચ ગુલાટ સખ્દ કરે. કેટલાએક દેવતા રથનીપરે ધણુ ધણાટ સખ્દ કરે. કેટલાએક દેવતા ઘોડાનો હેંપારવ, હાથીનો ગુચ ગુલાટ ને રથનો ધણુ ધણાટ એ ત્રણે સામટાં કરે. કેટલાએક દેવતા ઉચ્ચ ઉચ્છડે. કેટલાએક દેવતા પાછા પડે. કેટલાએક દેવતા આકરો સખ્દ કરે. કેટલાએક દેવતા ઉચ્ચ ઉચ્છડે, પાછા પડે ને આકરો સખ્દ કરે એ ત્રણે સામટાં કરે. કેટલાએક દેવતા સંદિનાદ કરે. કેટલાએક દેવતા પમે કરી દર દર સખ્દ કરે. કેટલાએક દેવતા બુમિ ચપેટા દીએ. કેટલાએક દેવતા સોડનાદ, દર દર, ને બુમિ ચપેટા દીએ. એ ત્રણે સામટાં કરે.

ગધર્વ મંડળ પ્રવિભક્તિ ૮, એ મંડળ પ્રવિભક્તિનામા દશમે નાટિકે વિધિ. ૥૧૦૥
 રૂપમ મંડળ પ્રવિભક્તિ ૧, સિંહ મંડળ પ્રવિભક્તિ ૨, હય વિવર્ણીત ૩, ગજ વિવર્ણીત ૪,
 હય વિવર્ણીત ૫, ગજ વિવર્ણીત ૬, મત્ત હય વિવર્ણીત ૭, મત્ત ગજ વિવર્ણીત ૮, મત્ત હય
 વિવર્ણીત ૯, મત્ત ગજ વિવર્ણીત ૧૦, દત્ત વિવર્ણીત ૧૧, નામા અગ્રારમે નાટિકે
 વિધિ. ૥૧૧૥ સકટ પ્રવિભક્તિ ૧, સાગર પ્રવિભક્તિ ૨, નાગ પ્રવિભક્તિ ૩, સાગર
 નાગ પ્રવિભક્તિ ૪, નામા બારમે નાટિકે વિધિ ૥૧૨૥ નંદા પ્રવિભક્તિ ૧, ચંદા
 પ્રવિભક્તિ ૨, નંદા ચંદા પ્રવિભક્તિ ૩, નામા તેરમે નાટિકે વિધિ. ૥૧૩૥ મત્સાંક
 પ્રવિભક્તિ ૧, મકરાંક પ્રવિભક્તિ ૨, જર પ્રવિભક્તિ ૩, માર પ્રવિભક્તિ ૪, મત્સાંક,
 મકરાંક, જર, માર, પ્રવિભક્તિ ૫, નામા ચૌદમે નાટિકે વિધિ. ૥૧૪૥ કકાર
 પ્રવિભક્તિ ૧, ખકાર પ્રવિભક્તિ ૨, ગકાર પ્રવિભક્તિ ૩, ઘકાર પ્રવિભક્તિ ૪, કકાર
 પ્રવિભક્તિ ૫, નામા પંદરમે નાટિકે વિધિ. ૥૧૫૥ ચકાર ૧, જકાર ૨, જકાર ૩,
 જકાર ૪, અકાર પ્રવિભક્તિ ૫, નામા સોળમે નાટિકે વિધિ. ૥૧૬૥ ટકાર ૧, ઠકાર ૨,
 ડકાર ૩, ઢકાર ૪, છકાર પ્રવિભક્તિ ૫, નામા સત્તરમે નાટિકે વિધિ. ૥૧૭૥ તકાર ૧,
 થકાર ૨, દકાર ૩, ધકાર ૪, નકાર પ્રવિભક્તિ ૫. નામા અશ્વરમે નાટિકે વિધિ ૥૧૮૥
 પકાર ૧, ફકાર ૨, બકાર ૩, ભકાર ૪, મકાર પ્રવિભક્તિ ૫, નામા ઓગણીસમે નાટિકે
 વિધિ. ૥૧૯૥ અશોક પક્ષવ પ્રવિભક્તિ ૧, આત્રપક્ષવ પ્રવિભક્તિ ૨, જંજુ પક્ષવ પ્રવિભક્તિ
 ૩, કોશંખ પક્ષવ પ્રવિભક્તિ ૪. એ પ્રકારે પક્ષવ પ્રવિભક્તિ નામા વીસમે નાટિકે વિધિ. ૥૨૦૥
 પથ લતા પ્રવિભક્તિ ૧, નાગ લતા પ્રવિભક્તિ ૨, અશોક લતા પ્રવિભક્તિ ૩, ચંપક
 લતા પ્રવિભક્તિ ૪, ચૂત લતા પ્રવિભક્તિ ૫, વન લતા પ્રવિભક્તિ ૬, વાસંતિ લતા
 પ્રવિભક્તિ ૭, અતિમુક્ત લતા પ્રવિભક્તિ ૮, સ્થામ લતા પ્રવિભક્તિ ૯, એ પ્રકારે લતા
 પ્રવિભક્તિ નામા એકવીસમે નાટિકે વિધિ. ૥૨૧૥ દુતનામા બાવીસમે નાટિકે વિધિ. ૥૨૨૥
 વિવર્ણીત નામા ત્રેવીસમે નાટિકે વિધિ. ૥૨૩૥ દુત વિવર્ણીત નામા ચોવીસમે નાટિકે વિધિ.
 ૥૨૪૥ અચિન નામા પચીસમે નાટિકે વિધિ ૥૨૫૥ રિલિત નામા છવીસમે નાટિકે વિધિ
 ૥૨૬૥ અચિન રિલિત નામા સતાવીસમે નાટિકે વિધિ ૥૨૭૥ આલેટ નામા અઢાવીસમે
 નાટિકે વિધિ. ૥૨૮૥ ભરોળ નામા ઓગણીસમે નાટિકે વિધિ. ૥૨૯૥ આરભટ ભરોળનામા
 ત્રીસમે નાટિકે વિધિ. ૥૩૦૥ ઉત્પાન, નિપાન, પ્રસક્ત, સંકુચિન, પ્રસારિન, રચિન સંભાત
 નામા એકત્રીસમે નાટિકે વિધિ. ૥૩૧૥ શ્રમણુ ભગવંત મહાવિરના પૂર્વ ભવ નિર્જય
 કદેનાં પાછલા મનુષ્ય ભવ, દેવ ભવ, ચરમ (ઉત્તે) દેવલોક ભવ, ચરમ ચ્ચવન, ચરમ
 ભરતયેન, ચ્ચવનસંપીર્ણ, નિર્ધર જન્માભિષેક, ચરમ જાગજાવ, ચરમ ચોવન, ચરમ
 શમભોગ, ચરમ નિઃશ્ચલ (દિશા), ચરમ તપનું આવરણ, ચરમ જ્ઞાનનું ઉપગ્રનું, ચરમ
 તિથેનું પ્રવર્તન, ચરમ નિર્વાણ એ પ્રકારે સર્વ રૂપ દેખાડી નાટિકે કરે. તે જત્રીસમે
 નાટિકે વિધિ (સપ્તમેભિ સ્વમાથી લખી છે) (૫૫૧ જત્રીસમે નાટિકે વિધિ છે. તે ને
 રાજે ને નિર્ધરનું સાચન દેવ તેનું નાટિકે કરે) ૥૩૨૥ એ પ્રકારે જત્રીસ નિધિ નાટિકે
 દેખાડે. ૧૮૩૦એ દેવના ઉપવ દાશમાં લઈને જાવડ લક્ષ્મણ કેમગ દાશમાં લઈને, કમલ

યુક્ત ધોડાની હાંસ થકી પણ અત્યંત મુકમાળ ધોળું સુવર્ણમય તાંતણેકરી સહિત આકાર તથા ફરીકે રત્ન તે સરખી પ્રભા છે જેહની એહનું અખડીન દિવ્ય ઉત્તમ એહનું દિવ્ય દુધ્ય વસ્ત્રનું જુગગ પેહેરે, પેહેરીને હાર પેહેરે (અદાર સરો હાર) પેહેરીને (નવસરો) અર્ધ હાર પેહેરે, પેહેરીને એકાવળી હાર પેહેરે. એમ એણે અભિલાષે મુકનાવળી, કનકાવળી, રત્નાવળી, કડાં, બહીરખા, અંગદ, કેયુર, એ ચારે ભૂખણુ દશ આંગુળીએ મુંડીકા વેદ, વીરી, કડીચૂર, કટિદોરો, હૃદયને વિષે ઉત્તરી, કંડી, જુમણું, કુંડળ, મુકામણીનામા અનેક રત્નજડીત એહવો મુકુટ બાધે, મુકુટ પેહેરે. પ્રતીલ. માળા પ્રમુખ, વેલીમ. ચિટલા દડા પ્રમુખ, પુરીમ. વાંસની સળીએ પરિવેશા તે, સંધાતીમ, તે માંહે માંહે નાળ ખીટ વળગાડવાં તે. એ ચારે પ્રકારને પુસે કરીને કંપટલની પરે પોતાના શરીરને અલંકૃત વિભૂષા કરે, કરીને દરદર ને મલય નાડા ચંદન સુગંધ ગંધવંત તેહને મુગંધે કરી વાસે, વાસીને દિવ્ય દેવ સંબંધી પુષ્પમાળા પેહેરે, પેહેરીને ત્યાર પછી વિજય દેવતા કેસને અલંકારે કરીને, પુલની માળાને અલંકારે કરીને, વસ્ત્રને અલંકારે કરીને, આભરણુને અલંકારે કરીને, એ ચાર પ્રકારને અલંકારે કરીને અલંકૃત વિભૂષિત થયો થકો, પરીપૂર્ણ અલંકારવંત થયો થકો સીંદાસન થકી ઉઠે, ઉડીને અલંકારીક સભા થકી પુર્વદિશીને બારણે યદને પાછો નીકળે, નીકળીને ન્યાં વ્યવસાય સભા છે સ્વાં આવે, આવીને વ્યવસાય સભાને પ્રદક્ષીણા કરતો થકો પુર્વદિશીને બારણે યદને પેસે, પેસીને ન્યાં સીંદાસન છે. સ્વાં આવે, આવીને સીંદાસનને વિષે પુર્વ દિશી સાહમે બેસે

૬૪. પુસ્તક રત્નનું વાંચનું.

ત્યારે તે વિજય દેવતાને સેવક દેવતા પુસ્તકરત્ન આણી આગળે મુકે. ત્યારે તે વિજય દેવતા પુસ્તકરત્ન લીએ, લેધને પુસ્તકરત્ન ઊઠે, ઊડીને પુસ્તકરત્ન વાંધે, વાંચીને પોતાના કુળધર્મનો વ્યવસાય કરવા જોગ્ય પદાર્થ મૂઢે, ધારે, ધારીને પુસ્તકરત્ન પાહું મુકે, મુકીને સીંદાસન થકી ઉઠે, ઉડીને વ્યવસાય સભા થકી પુર્વ દીશીને બારણે યદને પાછો નીકળે, નીકળીને ન્યાં નંદા પુષ્પકરણી છે. સ્વાં આવે, આવીને નંદા પુષ્પકરણી પ્રને પ્રદક્ષીણા કરતો થકો પુર્વદીશીને બારણે યદને પેસે, પેસીને પુર્વ દિશીને ત્રીસોપાન (પગથીએ) યદને માંહે ઉતરે; ઉતરીને દાય, પગ પ્રદક્ષાને, પ્રદક્ષાગીને (ધોધને) એક મોટા રથેન રથામય નિર્મજ જલે ભયોં મોટા માતા હાથીના મુખના આકાર સરખો ભૂંગર (શરીર) લીએ, લેધને જે સ્વાં ઉત્પત્ત જવત્ લક્ષ પત્રકમજ હોય તે લીએ, લેધને નંદા પુષ્પકરણી થકી પાછો નીકળે, નીકળીને ન્યાં સિદ્ધાવનન છે તે ભણી ચાલવા તત્પર થયો.

ત્યારે તે વિજય દેવતાના ચાર દગ્ગર સામાનીક દેવતા જવત્ અનેક ધણાં જ્યંતરીક દેવતા, દેવાંતા કેદશાએક કમજ હાયમા લેધને જવત્ લક્ષ પત્ર કમજ હાયમાં લેધને વિજય દેવતાની પાછગ પાછગ ચાલે, ત્યારપછી વિજય દેવતાના ધણા આગાકારી દેવતા, દેવાંતા કેદશાએક કમજ હાયમાં લેધને જવત્ અનેક પુષ કડખા હાયમાં લેધને વિજય દેવતાની પાછગ પાછગ જવત.

શાખા, પુતળાઓ તથા વ્યાજ પ્રમુખ રૂપ છે તેને મોરપીંછની પુંજણીએ કરી પુંજે, પુંજને દિવ્ય પાણીની ધારાએ ઊંટ, પખાળે, પખાળીને સરસ ગોશીયં ચંદને કરી પંચાંશુલીત દાઢે કરી લીપે વિશેષન કરે, કરીને ચંદને ઊંટ, ઊંટીને ટુલ ચડાવે જાવત આભણું ચડાવે, ચડાવીને ઉંચી લંબાયમાન ત્રિપુળ જાવત એકઠી ટુલની માળાના સચુદ કરે, કરીને દાઢે મથા જાવત એકપા ટુલનો ઉપચાર કરે, કરીને ધુપ દીએ, ધુપ દેહને ન્યાં દક્ષીણદીશીના મુખમંડપનો ઘણું મધ્યદેશ ભાગ છે ત્યાં આવે, આવીને ઘણું મધ્યદેશ ભાગપ્રતે મોરપીંછની પુંજણીએ કરી પુંજે, પુંજને દિવ્ય પાણીની ધારાએ ઊંટ, પખાળે, ઊંટી પખાળીને સરસ ગોશીયં ચંદને કરીને પંચાંશુલી તળાનું મંડળ આજેખે, મંડળ આજેખીને ચંદનની ચર્ચા કરે, (ઊંટણી) ચર્ચા કરીને કરે અથવા ટુલ ચડાવે. જાવત ધુપ કરે, ધુપ કરીને ન્યાં મુખમંડપનું પશ્ચિમદીશીનું દાર છે ત્યાં આવે, આવીને મોરપીંછની પુંજણી લીએ, લેખને દાર, શાખા, પુતળાઓ તથા વ્યાજ રૂપ તે પ્રતે મોરપીંછની પુંજણીએ કરી પુંજે, પુંજને દિવ્ય પાણીની ધારાએ ઊંટ, ઊંટીને પખાળીને સરસ ગોશીયં ચંદને કરીને વિશેષન કરે. જાવત ચર્ચા કરે, કરીને માળા ચડાવે, ટુલ પુંજ કરે, ધુપ દીએ, દેહને ન્યાં દક્ષીણ દીશીના મુખમંડપની ઉત્તરદીશીની ધાંભાની પક્ષિ છે ત્યાં આવે, આવીને મોરપીંછની પુંજણી લીએ, લેખને ત્યાંની પુતળાપું દિવ્ય પાણીની ધારાએ પખાળે સરસ ગોશીયં ચંદને વિશેષન કરે ટુલ ચડાવે જાવત માળા ચડાવે. ટુલનો અંગાર કરે ધુપ દીએ, ધુપ દેહને ન્યાં મુખમંડપનું પૂર્વદીશીનું દાર છે તેમજ સર્વ કહેવું. જાવત દારાદિકની પુળ કરે. પછે ન્યાં દક્ષીણ દીશીનું દાર છે ત્યાં પણ તેમજ સર્વ પાછલીપરે કહેવું. પછે ન્યાં પ્રેક્ષાધર મંડપના ઘણું મધ્યદેશ ભાગ છે ન્યાં વજ્રમય અક્ષાટક છે (પીક વિશેષ) ન્યાં મંજિષ્ઠીપીઠ છે ન્યાં સિંહાસન છે ત્યાં આવે, આવીને મોરપીંછની પુંજણી લીએ, લેખને અક્ષાટક સિંહાસન મોરપીંછની પુંજણીએ કરીને પુંજે, પુંજને દિવ્ય પાણીની ધારાએ પખાળે, ટુલ ચડાવે, જાવત ધુપ દીએ, ધુપ દેહને પછે ન્યાં પ્રેક્ષાધર મંડપનું પશ્ચિમ દિશીનું દાર છે ત્યાં પણ પાછલી રીતે પુળ કરે, પછે ઉત્તરદિશીની સ્થંભપક્ષિ ત્યાં પણ તેમજ કરે. ત્યાંથી પૂર્વદિશીનું દાર ત્યાં પણ તેમજ પુળ કરે. ત્યાંથી ન્યાં દક્ષીણદિશીનું દાર ત્યાં પણ તેમજ ચર્ચા કરે. ત્યાંથી પ્રેક્ષાધર મંડપને દક્ષીણનું દાર તે બાહીરે ચૈત્ય-સ્થુભ છે ત્યાં આવે. આવીને મોરપીંછની પુંજણી લીએ, લેખને ચૈત્યસ્થુભ મોરપીંછની પુંજણીએ કરી પુંજે, પુંજને દિવ્ય પાણીની ધારાએ કરી પખાળે સરસ ચંદને પુંજે ટુલ પ્રમુખ ચડાવે માળા ચડાવે જાવત ધુપ કરે; સારપટ્ટી તે ચૈત્યસ્થુભ ઉપરે ન્યાં પશ્ચિમદિશીની મંજિષ્ઠીપીઠ છે તે ઉપરે જન (દેવતાની) પ્રતિમા છે ત્યાં આવે, આવીને જન (દેવતાની) પ્રતિમાને દબે દેખીને પ્રણામ કરે, કરીને મોરપીંછની પુંજણી લીએ, લેખને તેમજ સર્વ જ્ઞેમ પૂર્વે પુળનો અધિકાર રહ્યો તેમ કહેવો. જાવત સિદ્ધાગ્નિનામા સ્થાનકપ્રતે પાંચા ત્યાંજને કરીને વારે નમસ્કાર કરે. એમ ઉત્તરદિશીની મંજિષ્ઠીપીઠની પ્રતિમા, એમ પૂર્વદિશીની મંજિષ્ઠીપીઠની પ્રતિમા, એમ દક્ષીણદિશીની મંજિષ્ઠીપીઠની પ્રતિમા પુંજે પછે ન્યાં ચૈત્યસ્થ છે. ન્યાં મંદે દબજ છે. ત્યાં આવે, આવીને ત્યાં કાગની નિધિ

મહેન્દ્રપ્રજા છે ત્યાં પણ સર્વ તેમજ કહેવું. પછે ત્યાં હથીવારનો ચોક્કસ નામે સહજ કોણ (સંકાર) છે ત્યાં આવે, આવીને પ્રત્યેક પ્રત્યેક હથીવારને મોર પીંછની પુંજણીએ કરીને પુજે, પુજીને સરસ ગોસીયં ચંદને કરીને સર્વને વિવેચન કરે. તેમજ શેષ સર્વની પણ અર્ચા પુર્વ પડે કરે. મુખમાં સભાના દક્ષિણ દ્વારથી માંડીને તેમજ કહેવું. જાવત નંદા પુષ્પકરણી લગે સિદ્ધાપતનની પરે દક્ષિણ દ્વાર મુખ મંડપ, ચૈત્યરમુલ, ચાર છન (દેવતાની) પ્રતિમા, ચૈત્યદક્ષ, મહેન્દ્રપ્રજા ને નંદા પુષ્પકરણી અર્ચે. (પુજે) ત્યાંથી મુખમાં સભાને પ્રદક્ષિણાએ પુજે કરીને ઉત્તર દીસે એણે એટલાં વાનાં અર્ચે. તેમ વળી પુર્વ દિસે પણ દ્વારથી માંહે એટલાં વાનાં અર્ચે. જાવત પુર્વ દિસીની નંદા પુષ્પકરણી લગે સર્વ સભાને વિગે જેમ મુખમાં સભાએ અર્ચા કરી તેમજ સર્વ કહેવી. વળી ઉપપાત સંભાએ પણ સર્વ અર્ચા તેમજ કહેવી, પણ એટલો વિશેષ જે દેવ સંત્યાની અર્ચા કહેવી, અને શેષ ત્રણ સભાએ સિંહાસનની અર્ચા કહેવી. (એ ફેર દેખાડયો) વળી દ્રવની પુજા જેમ નંદા પુષ્પકરણીની કરી તેમ કહેવી. પછે ત્યાંથી અવસાપ સભાએ આવી પુરતકરતન મોરપીંછની પુંજણીએ પુજે, પુજીને દિવ્ય પાણીની ધારાએ પખાળે, પખાળીને સરસ ગોસીયંનામા બાવના ચંદને કરી વિવેચન કરે, કરીને ઉત્કૃષ્ટ વર પ્રધાન મંથ કપુરાદિ કુસની માળાએ કરી અર્ચે, અર્ચીને પછે સિંહાસન મોરપીંછની પુંજણીએ પુજે. જાવત પુષ્પ દીએ. શેષ સર્વ તેમજ પુર્વથી પરે કહેવું. પછે નંદા પુષ્પકરણીને જેમ દ્રવની અર્ચા કરી તેમ કહેવી તેજ રીતે અર્ચા કહેવી. પછે ત્યાં બગીચીક છે ત્યાં આવે, આવીને બગીચિસર્જન કરીને અભાયોગી (આજ્ઞાકારી) દેવતાને તેડાવે, તેડાવીને એમ કહે. ઉતાવળાધર્મ છે દેવાતુ પ્રીયા! વિજય શાન્ત્યધાનીને વિગે શ્રુગાટક (સિંધાડાને આકારે) ચીક (ત્યાં ત્રણ વાટ ભેગી થાય) તેને વિગે, ચતુષ્ક (ચોવટા) ને વિગે, ચાચર (ધણા માર્ગ આવી મળે) તે ને વિગે, ચતુર્મુખ તે મોટા રાજ માર્ગને વિગે, પ્રાસાદને વિગે, ગઢને વિગે, અટાળાને વિગે, ગ્રામને વિગે, તોરણને વિગે, એવે ટૂંકાણે જમને તમે તેની પુજા કરો, ને પુજા કરીને એ માહરી આતા મુઠને પાછી મુખો.

ત્યારે તે સેવક દેવતા વિજય દેવતાએ એમ કલેષકે જાવત દર્પવંત સંતુષ્ટ થયા થકાં વિનએ કરીને વિજય દેવતાનું વચન સાંભળે, સાંભળીને વિજય શાન્ત્યધાનીએ ત્રીવદાદિકને હામે જાવત અર્ચા કરે, કરીને પછે ત્યાં વિજય દેવતા છે ત્યાં આવે, આવીને એ આતા પાછી સોળે જે જેમ તમે કહ્યું તેમ કીધું. ત્યારે તે વિજયદેવતા તે અભિયોગી દેવતા પાસે એલેલા અર્ચ સાંભળીને દર્પ ધરીને દર્પ સંતુષ્ટ ચીનમાં આનંદ પામ્યો. જાવત દર્પવંત હૃદય થયો થકો ત્યાં નંદા પુષ્પકરણી છે ત્યાં આવે, આવીને પુર્વ દિશીને તોરણે ધરને પેમે, પેમાંને જાવત દાચ, પચ ધોધ, ધોધને અલંકૃત એકપદા કરે. પરમમુખી પવિત્ર થકને પછે નંદા પુષ્પકરણીયથી પાછો નીકળે, નીકળીને ત્યાં મુખમાં સભા છે તે બગીચા યાત્રા નજર થાય.

૬૭. મુખમાં સભાને વિગે સભાનું બદનું.

ત્યારે તે વિજય દેવતા ચાર દળગ નામાનીક દેવતાએ કરી જાવત મોજ દળગ

આત્મ રક્ષક દેવતાએ કરીને સર્વ રૂપીએ કરી બાવત્ વાંછના શબ્દ વાગતે થો ભં
 સુધર્માં સખા છે ત્યાં આવે, આવીને સુધર્માં સલાને પુર્વને દારે થકને પેસે, પેસીને ભં
 મહિપીકીકા છે ત્યાં આવે, આવીને વર પ્રધાન સીદાસન ઉપરે પુર્વ દીસી સાકમે બેસે.
 ત્યારે તે વિજય દેવતાના ચાર દગ્ગર સામાનીક દેવતા અનુક્રમે દશાન ખૂણે પ્રત્યેક પ્રવે
 પુર્વે સ્થાપીત ભદ્રાસને બેસે. ત્યાર પછી તે વિજય દેવતાની ચાર અમમલીવી દેવતા પુર્વ
 દીસે પ્રત્યેક પ્રત્યેક પુર્વે સ્થાપીત ભદ્રાસને છે નેહને વિષે બેસે. ત્યારપછી વિજય દેવતાની
 દક્ષિણ ને પુર્વ વચ્ચે એટલે અસી ખૂણે અબ્યંતર પરખદાના આઠ દગ્ગર દેવતા પ્રવે
 પ્રત્યેક ભદ્રાસને બેસે. એમ દક્ષીણ દીસે મધ્ય પરખદાના દશ દગ્ગર દેવતા ભદ્રાસને બેસે.
 તેમજ નૈઋત્ય ખૂણે (દક્ષિણ અને પશ્ચિમની વચ્ચે) બાદીરતી પરખદાના ચાર દગ્ગર દેવતા
 પ્રત્યેક પ્રત્યેક ભદ્રાસને બેસે. ત્યાર પછી વિજય દેવતા થકી પશ્ચિમ દીમે સાત દગ્ગર
 સ્વામી પ્રત્યેક પ્રત્યેક ભદ્રાસને બેસે. ત્યારપછી તે વિજય દેવતા થકી પુર્વ દીમે, દક્ષિ
 દિસે, પશ્ચિમ દીમે ને ઉત્તર દીમે સોળ દગ્ગર આનમ રક્ષક દેવતા પ્રત્યેક પ્રત્યેક પુર્વ
 સ્થાપિત ભદ્રાસને વિષે બેસે, તે વીચરીને કહેછે. પુર્વ દીમે ચાર દગ્ગર, દક્ષિણ દીમે
 ચાર દગ્ગર, પશ્ચિમ દિસે ચાર દગ્ગર ને ઉત્તર દીમે ચાર દગ્ગર એમ સોળ દગ્ગર
 વળી તે આત્મ રક્ષક દેવતા કહેવા છે. સનાદગ્રંથ આયુધને સજ્જ અગ્નર પેદુરીને ને
 કવચ બીજા છે. ઉગી કામી છે સરાસવ ધનુષ તેડની પાટી. જેણે કાંને વિષે અમામ
 પેદુયાં છે. ૩૫ વિભાગ ઉત્તમ મુખદર્શન ચિન્દ પદ જેદના દાયને વિષે છે. ગુણ છે અનુક
 ને પ્રદરણ (આયુધ વિશેષ) જેણે. ગળુ કામે નમ્યાં વાંકા વળ્યા ને ગળુ જેદને વિષે મધ્ય
 છે. વજ્રમય જેદની ફાટી મધી છે એદવા ધનુષ દાયમાં ગુરીને પચાંત પુર્વ તે ગળુ
 તેના કસાપ બાથા જેણે બધાં છે. ગળી જેદના એકના દાયમાં નીચી હીઠાર ધનુષ છે.
 જેદનાએકના દાયમાં પીળી હીઠાર ધનુષ છે. જેદનાએકના દાયમાં ગતી હીઠાર ધનુષ
 છે. જેદનાએકના દાંબા ચાર અયુધ છે. જેદનાએકના દાયમાં મધ્ય ગાળખા છે. જે
 સાએકના દાયમાં અગમ છે. જેદનાએકના દાયમાં દંડ છે. જેદનાએકના દાયમાં પમ છે.
 નીચ, પીન્ન, મળ, ગાળખ, મધ્ય, અગમ, દંડ, પામ, પ્રમૂખ આયુધના પચાંત ૩૫
 ખીના (અંતના રક્ષના કાંણુદાર ગુર્ત નક્ષ કરી મેરકને ગુર્ત કરી વુલ પગી હાર મળી
 પ્રત્યેક પ્રત્યેક અમ માવળે નમતા થકા દિકર જન થકા નંદ છે.

પ્રશ્ન—તે અગમ, વિજય દેવતાને જેદના કાંણુદાર અવળી પ્રતિપતિ છે.

ઉત્તર—તે અગમ, વિજય દેવતાને જેદના કાંણુદાર અવળી પ્રતિપતિ છે.

પ્રશ્ન—તે અગમ, વિજય દેવતાને જેદના કાંણુદાર અવળી પ્રતિપતિ છે.

ઉત્તર—તે અગમ, વિજય દેવતાને જેદના કાંણુદાર અવળી પ્રતિપતિ છે.

પ્રશ્ન—તે અગમ, વિજય દેવતાને જેદના કાંણુદાર અવળી પ્રતિપતિ છે.

૬૮. સુરિયાલ દેવતાનો (રાયપ્રસેણી સૂત્રથી) અધિકાર.

હવે સુરિયાલે તથા વિજય પ્રોળીયે પ્રતિમા પુછ છે તથા દાઠા પુછ છે, મારે અમે પણ પુછએ છીએ. એમ જે કહે છે તેનો ઉત્તર.

સુરિયાલ અને વિજય પ્રોળીયાનો અધિકાર એક સરખો છે. તે વિજય પ્રોળીયાનો અધિકાર ઉપર કહેવાય ગયો છે જેથી હવે પ્રસંગને લગતે આ ઠેકાણે સુરિયાલનો અધિકાર લગતો જાણી રાયપ્રસેણી મુત્રમધ્યેથી સમજીતી સાથે અહીં દાખલ કરવામાં આવે છે.

૧. પ્રથમ સૂર્યામ દેવતાએ શ્રી મહાવીર દેવને આમલકાના નગરીએ અંબસાથ વનમાં દીઠા તીર્થ સામે જઈ નમોધુજ કહ્યું ને દાળું સંપતાણ વગે કહ્યું. મેં પદ કંપીત છે.

૨. પછે એમ કહ્યુંઃ—

તં મહાફલં સ્વલુ દેવાણુપિયા મહારુવાણં અરિહંતાણં મગર્વંતાણં નામ
ગોયસ્સવિ સવળયાણ કિમંમ પુણ અભિગમણ વંદણ નમંસણ પઢીપુછણ પજુ-
વાસણયાણ ઇગસવિ આયરિયસ્સ ધમ્મીયસ્સ સુવયણસ્સ સવળયાણ કિમંમ
પુણ વિઙ્ગલસ્સ અઠસ્સ ગહણયાણ

શબ્દાર્થ—તં તે મં મોરો દળ. ખં નિરવે. દેવ દેવતાને પહોલો. તં નિ-
ર્ધારને શુભે કરી સહીત તેલનું. અં અગ્નિતનું લાં ભગવંતનું. નાં નામ જોતનું
ને શા જોત તે શુભ નિરૂપત તેલનું પણ. સં સાંભળવે કરી. કીં તેલનું શું કહેવું.
પું વળી અં સાંધું જાવું. વં વાંડું શુભામ કરવા સ્તુતિ કરવી. નં પ્રજ્ઞામનું
કરવું. પં પ્રમાદિકનું વળી પુછવું પં સેવાને કરવે કરી. એં એક પણ આં આર્ય.
ધં ધર્મ સંભળીનું. મું વચ્ચનું. સં સાંભળવું. કીં તેલનું શું કહેવું પું વળી.
વીં વિરતણ અં અર્ધને ગં ગદીને

ભાવાર્થ—ધર્મ વાંદવાનો અને ઉપદેશ સાંભળવાનો મોરો સામ ક્રેતા, પણ સુરિયાલે
નાટિકનો મોરો સામ ચીનચો નદી કેમકે વાંચે ને ઉપદેશ સાંભળવો તે દાયોપસમ
ભાર છે ને ભગવંતની આજ્ઞાનું કર્મ છે, અને નાટિક છે તે ઉદ્ય ભાવ છે. ભગવંતની
આજ્ઞા આદારનું કર્મ છે.

૩. વળી સુરિયાલે દેવસેકમા રવી વંદના કરીને એમ કહ્યું કે—

एवं मे पद्या द्रियाए सुदाए स्वमाण निसेसाए आणुगामियत्ताए भवि-
स्सई तिरुद्द-

કુસ, માટી, પાણી. આપ્યાં ક્યાં છે. તેમ ઈલાં આપ્યાં ક્યાં નથી. માટે ત્યાં આપ્યાં ક્યાં છે ત્યાં સચીતજ જાણ્યાં. ત્યાં અમવદ્લં પુષ્પવદ્લં વિચન્વઈ—સેવક દેવતા અં. પાણીનું વાદળ. અને પુ. કુસનું વાદળ વૈકુણ્ઠે. એવો પાદ ક્યો નથી. માટે ત્યાં સચીતજ જાણ્યાં. અને ત્યાં અમવદ્લં પુષ્પવદ્લં વિચન્વઈ—અં. સેવક દેવતા પાણી અને કુસના વાદળ. વૈકુણ્ઠે કહ્યું ત્યાં અચીતહીજ છે, માટે ત્યાં અચીત કુસ પાણી વૈકે વાદળ કરી વરસાગા.

પણી યોત્રીશ અતિશય મધ્યે “જયજય યજ્ઞ” કહ્યું તે પછી અતિશય કાંઈ દેવતા, મનુષ્યના ક્યાં થાતા નથી. એતો ભગવંતના પુન્ય પ્રભાવથી સ્વભાવે પ્રગટ થાય છે. એ સ્વાભાવિક વિસસા પુદ્ગળનો પરિણામ જાણવો. ત્યારે ભુગળીયાના પુન્ય પ્રભાવથી દસ જાતના કંપવૃક્ષ મનો પાંચીત સુખ સ્વભાવે પુરે છે. ત્યારે તિથિકરના પુન્ય પ્રભાવથી સ્વભાવે અનિશય થાય તેમાં અનિશયોક્તિ શું છે? કે ત્યારે દેવતાનાં અતિશય ક્યાં કોવવા પડે છે, અને ત્યારે દેવતાના અનિશય ક્યાં થાય. તેમાં અનિશય શું? અતિશય તો કેનું નામ કે જે સાક્ષીતાંકે દેવતાં શોધીને આશ્રય લાગે. ત્યારે દેવતા કરે તેમાં આશ્રય શું? તેમાં કાંઈ અનિશયની કે તિથિકરની મદદતા રહેતી નથી, માટે નિઃપક્ષપાતપણે વીચારવા જેવું છે.

પણી કોઈ યોગ્ય ધીભર દેવકૃત હોય એમ માનો, તોપણ અચીતજ હોય. કેમકે જે સમોસરણ મધ્યે સચીત, કુસ, પાણી હોય તો રાગ, શેક, સેનાપતિ, વીગેરે વાંદરા આવ્યા ત્યાં પાંચ અબીગમ સાચવ્યા તે મધ્યે સચીત દ્રવ્ય દુરે કેમ મુકપાં? માટે સચીતનો સંધોર અચુક છે તેથી વર્જના ક્યાં.

પણી ભગવંતને ચત્ર ૧, જન્મ ૨, દિક્ષા ૩, કેવળ ૪, ને નિર્વાણ ૫. એ પાંચ કથાણિક કહીએ. તે મધ્યે જે કથાણીક ભગવંતને અવિર્તિ મધ્યે થયા છે. ત્યાં સચિત અચિત અને દ્રવ્ય હોય કોઈનો અટકાવ નહીં. કારણ કે ત્યાં સુધી ભગવંત પાંચ આશ્રવ સહીત છે અને કેવળ મહોત્સવ કથાણીક ને સમયે ભગવંત સંપૂર્ણિત છે તો જુવો રનાન, વિસેપન, વત્ત, આજ્ઞાણ, પુષ્પ, ઈલાદિક કાંઈપણ વગર ભગવંતને સંપદાથી નહીં. (વદ્લં વિચન્વઈ) કહ્યું. તે સંસાર અવસ્થાના મહોત્સવ મધ્યે નથી કહ્યું. એટલો ફેર છે તે વિચારી જોજો.

પણી દેવકૃત વસ્તુ તે અચીતજ હોય, કેમકે સચિત હોય તો બીજા સાધુને સચિત સહીત સ્થાનક કેમ કંઈ? જુઓ ટટનકંપ મુત્રને પદેરે હરેરો કહ્યું કે—પાન, પાણી, આદાર, ઓદય, આજુવજી સહીત સ્થાનકે રહેવા ના ફરી છે. ને માટે એ કુસ, પાણી સચિત નહીં એ નિઃસંદેહ જાણવું.

પણી કુર્ણિક પ્રમુખ વાદરા તથા ત્યાં પાણી, કુસનો આગળ કપો, માગે હંટાવ્યા પછી શાગોમગ્ન મધ્યે હંટાવ્યા ક્યાં નથી અને નમ્ર સખ્યાયો, આગળ કપો. ને

વળી ભગવતિશ સૂત્રમાં ચલિદમા સતકના ખીજે ઉદેશમાં કહ્યું છે કે ચાર જાતના દેવતા વટિ કરે (જન્મ કલ્યાણીક અવસરે), ત્યાં સેવક દેવતાને કહે છે. પછે જેહનો એ અધિકાર હોય, તે દેવતા વરસાવે. એ પ્રગટ પાક વૈકે કરી વરસાવ્યાનો છે, તેમજ પુષ્પ, પાણી, સુરિયાલના સેવકે વરસાવ્યાં તે પણ વૈકે પાદળ કરી વરસાવ્યા તે માટે અચિનજ કહ્યા.

૫. વળી સુરિયાલ પોતે ભગવંતને વાંદવા આવ્યો ને ભગવંતને વંદણા કરી ત્યારે ભગવંતે જ બોલ કહ્યાં તે કહે છે—

પોરાણમેયંદેવા ૧, જીયમેયંદેવા ૨, કિયમેયંદેવા ૩, કરણિજમેયંદેવા ૪, અચિણમેયંદેવા ૫, અમણુઆયમેયંદેવા ૬.

શાખાર્થ—પો ૧૦ જુનો એ કાર્ય પુર્વ દેવતાએ પણ એ કાર્ય કીધો અહો દેવતાઓ! ૧, ૯૦ તમારો એ આચરણુ. અહો દેવતાઓ! ૨, કી ૦ તમારો એ કરતબ કરવા જોગ કાર્ય તે કીધો. અહો દેવતાઓ! ૩, કં ૦ તુમારી એહ કરણી છે અહો દેવતાઓ! ૪, આ ૧૦ આચરવા જોગ છે. અહો દેવતાઓ! ૫, અ ૦ મે અને અનેરે તિથકરે પણ અનુઆરા દીધી. અહો દેવતાઓ! ૬.

ભાવાર્થ—જે જ બોલ ભગવંતે સુરિયાલને વંદણા કરવા આજ્ઞા કહ્યા છે, પણ નાટીકની આરા માટે કહ્યા નથી. કારણ કે ત્યાર પછી આગળે સુરિયાલે કહ્યું કે. ગાતમાદિક શ્રમણ (સાધુ) ને બનીશ વિધ નાટીક દેખાડું. ? એમ કહ્યું. ત્યારે ભગવંત.

एयंमठं नो आदाई नो परिआणाई तुसंएणं संचिठ्ठं.

શાખાર્થ—એ ૦ એહવા વચન પ્રત્યે ને ૧૦ આદર નો દિએ. ને ૧૦ અનુઆરા પણ ન દિએ. તુ ૦ અણુબોલ્યા થકાં. સં ૦ રહે.

ભાવાર્થ—ભગવંત વગર બોલ્યા રહ્યા, પણ આરા દીધી નથી. કેમકે નાટકની કરણી સાવધ. (પાપકારી) છે તે માટે.

ત્યારે કોઈ કહેશે કે નાટકમાં આરંભ બાણ છે તો ભગવંતે નાટકની ના કેમ કહી નહીં ? તેનો ઉત્તર એ કે—સુરિયાલ સાથે દેવતા ધણાં છે, તેહને પોત પોતાને દેકણે જુદા જુદા નાટીક યાય છે. હવે જે ભગવંત સુરિયાલનો નાટીક નિર્ણયે અને સુરિયાલ નાટક બંધ કરે, ત્યારે સર્વ દેવતા પોત પોતાને દેકણે જુદા જુદા નાટક યાય તેથી દોરવા મોદ ધણે વધે. તે માટે સુરિયાલનો નાટીક નિર્ણયો નહીં. એ અર્થ ચપચાણીની રીત મળે છે. તે જોવા જોવો છે !

વળી નાટક મધે કમ નિર્ણય હોય તો આણુંદ, કામદેવ, કેરણીક ચાળ, કૃષ્ણ પ્રમુખે સાક્ષાત ભગવંત આગળ કેમ નાટક ન કર્યા ?

વળી કોઈ કહે જે રાવણે અશ્વત્થ ઉપર પ્રતિમા આગળે નાટક કરનાં નિર્ણયે જોય બોધું. એમ કહે, તેને કહેતું કે જ્યારે જ્યારે અવમાં આદમા અધ્યયનમાં કશું કે વીચ

સ્થાનકે જીવ નિર્ધરક પદ ઉપજાવે કહ્યું તેમાં નાટક કરતાં નિર્ધરક જોત બાધે એવ કહ્યું નથી.

૧. પળા મરિયામ દેવતાએ ભગવંતને બાર બોધ પુછ્યા તે કહે છે.

અહળં મંતે મુરિયામદેવે કિં મવસિધિયે કિં અમવસિધિયે સમદિગં
મિછદિઢીયે પરિત્ત સંસારીયે અળંતર સંસારીયે સુલભવોદીયે દુલભસંતાર
આરાહયે વિરાહયે ચરિમે અચરિમે.

શબ્દાર્થ—અહ હું. ભંત હે ભગવંત. મુઠ મરિયામ દેવ. કિં શુંભવ. કિં
કે અભવ? સંત સમદિ. મીં કે મિથ્યાદિ? પં પાર પામેલ (યોગી સંસાર દેવતા)
સંસારી. અં કે અનંત (જેને ઘણા સંસાર રજગતું હોય તે) સંસારી! મુઠ મુગ્ધ
બોધી, (જન ધર્મની પ્રાપ્તિ સોદસી હોય તે) દુઠ કે દુર્ગંભબોધી? (જન ધર્મની પ્રાપ્તિ
સોદસી તે) આઠ આરાધિક, (જન ધર્મનો આરાધિક તે) વીં કે વિરાધિક! (જન
ધર્મનો વિરાધિક હોય તે) ચઠ ચરીમે, (દેવતાનો છેલ્લો ભવ તે ચરીમ) અઠ કે અ
ચરિમે? (પણ ભવ કરવા હોય તે અચરિમ)

ભાવાર્થ—એ બાર બોધ પુછ્યા, ત્યારે ભગવંતે ૭ બોધ ભણા કર્યા. એ કે
મરિયામ વિભાને બારે જનના જીવ મરિયામ દેવતાપણે ઉપજે છે એમ જણાવે.

પળા ભગવંતી સતક બારમે ઉદરો સાનમે હાળો (જકરી) ના વાગ્ગુ (જન) પુ
૧. મો જકરીનો વાગ્ગુ છે તે અપે “અયા સહસ્તં પરિવેજા” એ કહ્યો ના.
જકરી. તે વાગ્ગમાં ૭ માસ મુથી રાખી, ત્યારે તે વાગ્ગની બુધિમાં જકરીને ઉમાર: (૧)
૧: મવજ (પેમાજ) ખેજ, જગ, સધાજ, વાત, પિત, શુક, મંજિત, સૌજ, મુજ. ૬૨
૫૪, ૫૭, ૬૪, ૭૬એ કરી ચરં વાગ્ગની બુધિ રસપૂર્ણ એમ પુછ્યું. ત્યારે ભગવં
ઉત્તર આપેલો—“હંતા મેવમા, ” હા નિતમ, પણ જાતે આગમ પ્રોગ મવ જ
અનુસારની પણ કરી પણ તે નિતમ.

પરંમિ ઇ મહામયંમિ લોગંમિ લોગમય મામયં મારં મંમામ પ્રમંમિ
મારં તંત્રમ નીચ મારં કમ્મવદ્યં તવનં મળં વદ્યં વદ્યં નથી જે
માનુ લોગમે જેવે વિ વગમે તળનં મળં તંત્રનં તાણના મળના પંત્રી

શબ્દાર્થ—પરંમિ એટલે મહામયંમિ એટલે લોગંમિ એટલે લોગમય મામયં મારં મંમામ પ્રમંમિ
મારં તંત્રમ નીચ મારં કમ્મવદ્યં તવનં મળં વદ્યં વદ્યં નથી જે માનુ લોગમે જેવે વિ વગમે તળનં
મળં તંત્રનં તાણના મળના પંત્રી. એટલે કે મહામયંમિ એટલે મહામયંમિ એટલે મહામયંમિ એટલે
મારં તંત્રમ નીચ મારં કમ્મવદ્યં તવનં મળં વદ્યં વદ્યં નથી જે માનુ લોગમે જેવે વિ વગમે તળનં
મળં તંત્રનં તાણના મળના પંત્રી.

ઉક્તાર્ય હોય નહીં, એટલા માટે કહ્યું. જન્મ વળી જન્મ, મરણ, બાહ્ય આશ્રીને નહીં કોઈ પરમાણુ પુદ્ગલ પ્રદેશ માત્ર પણ એવો નથી કે, જે પ્રદેશને વિશે એક જ જનમ્યો નથી, કે સુવો નથી.

ભાવાર્થ—સર્વ લોક જન્મ મરણે કરી કરસી મુક્યો છે. એક પ્રદેશ માત્ર પણ પ્રમિકા જન્મ મરણે કરી કરસ્યા વીના રહી નથી. ચોરાસી લાખ નરકવાસા, સાત કરોડ બહોતેર લાખ ભવનપતિના ભવન, પાંચ સ્થાવર, ત્રણ વિગલેદિ, નિર્બચ, મનુષ્યના અસંખ્યાના આવાસ, અસંખ્યાતા જ્ઞેનયિના વૈમાન, ચોરાસી લાખ-સતાણું હમ્મર ત્રેવીસ વૈમાનિક દેવતાના વૈમાન એટલે ઠેકાણે (પાંચ અનુત્તર વિમાન વરણને) મેળ સર્વ ઠેકાણે સર્વે જીવ, ભલ્ય, અભલ્ય સર્વે ઉપજી મુક્યા છે, “અસઈ અદુત્ત અર્ણતસ્વુતો” એકે ઠેકાણે એકે જીવ અનંતી અનંતીવાર ઉપનો. એ પ્રમાણે સુરિયાલ વિમાને પણ સર્વ જીવ ભલ્ય, અભલ્ય પ્રમુખ બાર ભોક્તવાળા (ઉપર કલાંતે) જીવ અનંતીવાર ઉપજી મુક્યા છે. ત્યારે સુરિયાલ દેવતાએ પણ જાણ્યું કે માહરે વિમાને બાર ભોક્તવાળા જીવ સુરિયાલ પ્રમાણે ઉપજે છે તેમાંથી હું કેવો છું એમ નિશ્ચય કરવાને માટે પુછ્યું છે.

વળી ત્રીજે લોકે અસંખ્યાતા દ્વીપ, સમુદ્ર છે, તે અદી સાગરના સમા જેટલા છે (પચવીસ કોટી કોટી કુવાના ખંડ જેટલા છે) તેથી ચારચણા પ્રોળીયા છે. તે સર્વે વિજય પ્રોળીયા જવા છે. ત્યાંપણ સર્વ જીવ વિજય પ્રોળીયાપણે અનંતીવાર ઉપજી મુક્યા છે. ત્યારે સર્વે જીવે વિજય પ્રોળીયાની માફક પ્રતિમા પુજી છે, પણ પ્રતિમા પુજ્યા થકી સર્વ જીવ ભલ્ય, અભલ્ય. સમદૃષ્ટિ થયા નહીં.

વળી આ શ્રીજવાલીગમ મધ્યે ચાર પ્રકારના જીવની પડીવતીમાં કહ્યું છે જે—

સૌધર્મીસાણે સ્વર્ગમંતે કપ્પેસુ સન્ને પાળા સન્ને ભૂયા સન્ને જીયા સન્ને સત્તા પુદવીકાદયત્તાણ જાવ વળસસદિકાદયત્તાણ; દેવત્તાણ દૈવિત્તાણ આસણ સયણ જાવ મંદ મત્તવગરણત્તાણ ઉવન્ન પુવ્વા હંતા ગોયમા અસઈ અદુત્ત અર્ણ-તગ્યુત્તો સવેસુ કપ્પેસુ एवं ચેવ જવરં નો ચેવણં દૈવીત્તાણ જાવ ગૈવિજિવા અણુત્તરોવવાદિણ સુવિર્ણં નો ચેવણં દેવત્તાણ દૈવીત્તાણ સંતં દેવા

રાજદાર્થ—મુખમાં, હસાન દેવસોઝને વિશે અદો ભગવંન! સર્વ પ્રાણી, સર્વ જન, સર્વ જીવ, સર્વ સત્ત્વ, પૃથ્વીકાવપ્પે, જ્વલત વનસ્પતિકાવપ્પે, દેવતાવપ્પે, દેવાંતાવપ્પે, સિદ્ધાસન, સન્ધ્યા, ન્યાન, બાંડ, ઉપગરણવપ્પે અગ્નિ કાગે ઉપના છે! હનિ પ્રસન્ન: ત્યારે ભગવંત ઉત્તર દીએ છે કે—હા જાનમ, વારંવાર નિરમે અનંતી અનંતીવાર એમ સર્વ દેવ-લોક મધ્યે ઉપના છે, પણ દેવાંતાવપ્પે સર્વ દેશને નથી ઉપના કારણકે ખીન્ન દેવસોઝ સુધીજ દેવાંત છે તે ઉપરના દેવસોઝમા દેવાંતા નથી તે માટે. તેમજ પાંચ અનુત્તર

૭. વળી કેટલાએક કહે છે કે—સુરિયાલ દેવતા ત્યારે નવો ઉપનયો ત્યારે તેને તેના સામાનીક દેવતાએ આવીને કહ્યું કે, તુમ્હે સિદ્ધાપતન મધ્યે જઈને એકસો ને આઠ અને પડીમાને અને સપર્માસલામાં જનદાદાને પુજો. એ તુમને પહેલાં કરવા જોગ્ય એ તુમને પછે કરવા જોગ્ય એ તમને—

પુત્રિ પછા દિયાઈ સુદાઈ સમાઈ નિસેસાઈ આળુગામિયત્તાઈ ભવિસ્સઈ॥

શબ્દાર્થ—પુ. પુત્ર. પ. તથા પછે પણ હી. હીતકારી. સુ. સુખતાભણી. ખ. યોગ્યતાભણી. ની. શ્રેય કલ્યાણકારી. આ. પરંપરાએ સુખભણી દુરયે.

ભાષાર્થ—એમ કહ્યું તે જુવો એ દેવતાએ પણ પ્રતિમા પુજવી જતાવી છે એમ કેટલાએક કહે છે તેને ઉત્તર આપે છે કે, સુરિયાલાદિક જગીશ લાખ વૈમાન પ્રથમ દેવલોક છે. તે સર્વ વૈમાનની એકજ રીત છે. વૈમાન વૈમાન પ્રત્યે પાંચ પાંચ સલા છે. એક એક સિદ્ધાપતન છે. એમ છ છ વસ્તુ સર્વ વૈમાન મધ્યે છે. ત્યારે ત્યારે નવો દેવતા ઉપજો ત્યારે ત્યારે એકેક વાર રાત્ર્યાલિયેક કરતાં સર્વ પ્રતિમા પુજો છે તેમાં સમદ્રષ્ટિ, મિથ્યાદ્રષ્ટિ, ભલ્લ, અભલ્લ સર્વે ઉપજો તે સર્વે પુજો છે. સર્વેને ઉપજતી વેળાએ સર્વે દેવતાને પોત પોતાના સામાનિક દેવતા એમજ કહે છે જે પ્રતિમા અને દાદા પુજો. છતાં કાંઈ એમ નથી કે સમુદ્રદ્રષ્ટિ હોય તેજ પુજો, અને મિથ્યાદ્રષ્ટિ હોય તે ન પુજો. જીત વ્યવહાર મારે સર્વે પુજો છે.

વળી જેમ મનુષ્ય લોક મધ્યે સમુદ્રદ્રષ્ટિ હોય તે તો તિર્યકર અને સાધુને વાંદે પુજો છે. અને મિથ્યાની હોય તે. ઘોર, મરીન, મીરાં, પીર, દોષરદાસ, વિષ્ણુ, મહેશ, ગણેશ, માતા, હનુમાન, ક્ષેત્રપાગાદિકને પુજો, પણ અન્યમનિ મનુષ્ય હોય તે જીત મતના દેવ ગુરને વાંદે, પુજો, નહીં.

વળી જેમ મનુષ્ય લોકમાંથી જૈન, સીવ, મુસલમાનના દહેરાં જુદાં જુદાં છે, તેમ દેવલોક મધ્યે મન મતના દહેરાં જુદાં જુદાં નથી. ત્યાં તો સમુદ્રદ્રષ્ટિ અને મિથ્યાદ્રષ્ટિ બનેને પુજવાને પુજવાનો સિદ્ધાપતન એકજ છે. જે તેહના દહેરાં જુદાં જુદાં કર્યા હોય તો મુત્ર સામે દેખાડનાં જોઈએ!

વળી સમદ્રષ્ટિ, મિથ્યાદ્રષ્ટિના ધર્મ વ્યવહાર તો જુદાં જુદાં છે, પણ લોક વ્યવહાર તો એકજ છે. જેમ મનુષ્ય લોકમાં રનાન, દાનલુ, બોજન, વસ્ત્ર, આજીવણ, વાહન, સપન, બોગ, વિશાસ. સર્વ સમદ્રષ્ટિ મિથ્યાદ્રષ્ટિના એકજ છે અને ધર્મ વ્યવહાર જુદાં જુદાં છે. તેમ દેવતા મધ્યે પણ લોક વ્યવહાર જીતઆચર સમદ્રષ્ટિ, મિથ્યાદ્રષ્ટિના એકજ છે, અને જીતવંદન પ્રમુખ ધર્મ વ્યવહાર જુદાં જુદાં છે.

વળી સમદ્રષ્ટિ દેવતાયજ્ઞ, મિથ્યાદ્રષ્ટિ દેવતા અસંજ્યાન ગુપ્તા અધિક છે, સમદ્રષ્ટિ, મિથ્યાદ્રષ્ટિના વૈમાન મધ્યે સિદ્ધાપતન એક સરખાં છે. પણ મિથ્યાનીના વૈમાનમાં ક્યાઈ પોગ, મમીદ, દોષરદાન કળા નથી. ત્યાં તો વૈમાન વૈમાન પ્રત્યે સિદ્ધાપતન અને પ્રતિમા

૯. ત્યાર પછી એ પુસ્તક વાંચીને “ધર્મીયં વવસાઈયં ગિન્દિજા” ૬૦ કુળ-ધર્મ સળધી. ૧૦ વ્યાપાર ગિ૦ ગુદે એવો પાઠ છે.

ભાષાર્થ—એ ધર્મનો વ્યાપાર કલો તે ૫૬ પશુ સમુચ્ચ છે. ત્યાં એમ નથી કહ્યું કે પ્રતિમા પુછ તે ધર્મ વ્યવસાય. સમુચ્ચ ૫૬ મધ્યે તો પ્રતિમા, પુતળી, રથાંસા, હ-ધીપાર, તોરણ, પ્રેળ, ખાંચ, પુસ્તક એમ જત્રીશ વાનાં પુન્યા, તે સર્વે ધર્મવ્યવસાય ગ્રહા કેડે પુન્યા છે, તે માટે ધર્મવ્યવસાય ૫૬ તે પશુ-સાધારણ પાઠ છે.

ત્યાર પછી હડીને ધરાન ખૂણે સિદ્ધાવતન મધ્યે ગયો. ત્યાં એકસો તે આઠ જન પડીમા છે ત્યાં આચ્યો, અને પ્રતિમાનો સરીર ચરચ્યો.

હવે પ્રતિમાદિક એક જીજ્ઞાસી વિશ્લેષ પડે છે તે સુત્ર ચક્રી કહે છે.

૧. ત્યાં વિજય દેવતાની પ્રતિમા (જીવાલિંગમ મધ્યે) પાછળ વરણવી ત્યાં “રીઠ મયામસું” રીઠરાનમય ઘડી કહી છે. અને ચણપસેણીમાં સુરિયાને પ્રતિમા પુછ તેને ઘડી નથી કહી. એ ફેર.

૨. “કળાગમયા હુહુઆ” એટલે કનકમય સ્તન છે. હવે જુઓ એ સ્તન જુગળ કેને હોય? શ્રી બિગ્લામ મધ્યે શ્રી વિનસાગનું સરીર વખાણ્યું ત્યાં સ્તન જુગળ મુળધીજ કલાં નથી, કેમકે તિથકર, ચક્રરસી, બળદેવ, વાસુદેવ, ઉત્તમ પુરુષ, સામંત, ધોડો. એટલાને સ્તન હોય નહિ. માટે તે પ્રતિમા જે જન તિથકરની હોય તો સ્તન હોય નહીં. એ સ્તન કલાં તે ફેર.

૩. વળી તે પ્રતિમાને પાસે (પદમે) જે જે આમરધારની પડીમા, એક એક ઇત્ર-ધારની પડીમા, અને મુખ (મોઢા) આગળે જે જે નાગપડીમા, જે જે જક્ષપડીમા હાથ નેડીને વિનય કરતી રહે છે. હવે જુઓ એ નાગ, જૂત અને જક્ષની પડીમા કેના પરીવાર મધ્યે હોય? તિથકરની પાસે તો સુત્ર મધ્યે હામ હામ કહ્યું છે કે “હસીપરી-સાણ જહપરીસાણ” કહ્યું છે. જે એ પ્રતિમા પાસે ગણધર, સાધુની પ્રતિમા હોત તો જાણુ કે એ તિથકરની પ્રતિમા ખરી, પણ તે તો નથી માટે એમ જાણુ કે જે કાષ ભોગીદેવ કામદેવાદિકની પ્રતિમા છે.

વળી આજે પણ પ્રતિમા જે કસાવે છે તેની પાસે કાંડસમીયા સાધુની પ્રતિમા કસાવે છે, પણ નાગ, જૂત, જક્ષની પ્રતિમા કસાવના નથી, તો એ જે પ્રતિમા મધ્યે સાચી કઈ ને જુડી કઈ? માટે એ પ્રતિમા નાગ, જૂત, જક્ષ, હાકુર, વેસમણ, ક્ષેત્રપાળ, મહેચ, કામદેવાદિકની નિસંદેહ જાણુ.

૪. ત્રિશીમાં વળી સુરિયાને પુજતાં પદેલાં ચક્રી “લોમહેયળં પમનદ” કહ્યું છે. એટલે કે મેરપીંજી પુજની ચક્રી પુછ કહી. જેમ કુપતીએ. બાસાધંવાડણીએ જાતની

પ્રતિમા મોરપીંછ થકી પુંછ તે રીતે. પુંછ છે તો મોરપીંછની પુંછણી જનકીય તરીકે દાણાગચ્છે પાંચમે દાણે ત્રીજો ઉદ્દેશ કત્યુ છે ૩—

કપ્પદ્દ નિર્ગાંધાળવા નિર્ગાંથીળવા પંચ રચહરણાઈં ધારીત્તણવા પરિહીત્ત-
ણવા તંજહા. લક્ષણ ૧, લટિણ ૨, સાંળણ ૩, પચાપિચિણ ૪, મુંનાપિચિણ ૫.

“શબ્દાર્થ—કંઠ કલ્પે નિઠ નિઘ્રંધ. નિઠ નિઘ્રંધાને. પંઠ પાંચ ૨૦ રમેદ્દ
ધાંઠ ધારવા. પંઠ રાખવા. તંઠ તે કહે છે. ઉંઠ કંબલ ઉનનો ૧. ઉંઠ ઉંઠના રોમનો ૨
સાંઠ સાણનો ૩. પંઠ તણ વિશેષ કુટિલ નેડનો ૪. મુંઠ મુંજનો કુટિલનો ૫

ભાવાર્થ—એ મધ્યે લોટી તથા મુંજના રમેદ્દદણા અપવાદે ગાખવા ૧૬. ૧૫
મોરપીંછ રાખવાની ના કહી. કેમકે જનમારગ મધ્યે મોરપીંછ નિર્ગંધો છે. મો
અનિ શુભમાળ છે. પણ ભગવતે અગ્રેય જાણ્યું-વળી અન્યનિર્મિતી સાથે મળેને કો
સરજો વેળ થાય તે માટે નિર્ગંધો છે.

હવે જુઓ સાધુને મોરપીંછ ગાખવાની ના કહી. તે સાધુના રવામી ખરાંને
સારી મોરપીંછનું પુજ્યું ક્યાંથી હોય વળી ભગવંતને તે મુશ્કેલી રમેદ્દદણા તરી
તો ભગવંતની પ્રતિમાને મોરપીંછ કેમ કલ્પે? એ લેખે પણ શા ચિત્રસગની મે પ્રતિમાની

૫. વળી અરિયાને પ્રતિમા પુંછ લાવે પ્રથમચક્ર પ્રતિમાને નવસારી પડે—

“અઘ્યાઈં દેવદુસ જુવળાઈં નિયસ્સેટ ૨ તા”

અઠ મોંયા મુશ્વના ૨૦ દેવદુસ. જુવળાઈં જુવળાઈં નિઠ પરીગમે, પરીગમે

ભાવાર્થ—એમ પણ કહી કે જનપ્રતિમાને ગોમદ કુટિલ, પુંજની મોર પીં
ચેદમે અખડ જનનોં નિદેશ પદેગાંધા. એમ પણ બેદેશ હવે જુવળાઈં નિયસ્સેટ તે મોંયા
ઈ, તે વચ્ચે પડેને નહીં તે નિર્ધારની પ્રતિમાને પાંચી નિદેશ કેમ પદેગાંધા? એ પેને
પ્રતિમા ૧૬. જનની કહી તે જ. નાનું. કેમકે આ જાણને વચ્ચે તે મોંચ રીતે છે મોંચ
કલ્પે તે તે મોંચે કલ્પે મોંચ ન કલ્પે તે. મોંચ ન કલ્પે

જાણે એ મોંચે મોંચે પુંછ છે તે ૫ ૧૫ વળી ૧૬. ૧૬. તે, દેવદુસ. જુવળાઈં
અનેક. જુવળાઈં ૨૦ દેવ ૧૬. ૧૬. એમ જાણે કે તે પ્રતિમા જાણે ૧૬. ૧૬. ૧૬.

જાણે કે તે પ્રતિમા જાણે ૧૬. ૧૬. ૧૬.

જાણે કે તે પ્રતિમા જાણે ૧૬. ૧૬. ૧૬.

જાણે કે તે પ્રતિમા જાણે ૧૬. ૧૬. ૧૬.

જાણે કે તે પ્રતિમા જાણે ૧૬. ૧૬. ૧૬.

જાણે કે તે પ્રતિમા જાણે ૧૬. ૧૬. ૧૬.

કહેતાં દેવદુત્ય. જુગ જુગ વચ. નીં પહીરાવે, પહીરાવીને. કહ્યું નિર્વંશ પહી-
રાવ્યા કલાં છે. એમ આભરણ ચઢાવ્યાં તે જુદાં અને પહેરાવ્યાં તે પણ જુદાં. માટે એ
આભરણ અને વસ્ત્ર બંને વસ્તુ ભગવંતને અયોગ્ય, તેમ ભગવંતની પ્રતિમા હોય તો તેને
પણ અયોગ્ય.

પણ કાંઈ કહેશે કે ભગવંતને તો એ બે વસ્તુ અયોગ્ય છે. પણ ભક્તિવંતની
ભક્તિ છે કે જે સાર વસ્તુ હોય તે પ્રતિમાને ભગવંત નિમિત્તે કરેજ. એમ કહે તેને
ઉત્તર-જે, જે ત્યાગી પુરુષની ભક્તિ બોગવડે થાય તો સ્ત્રી કેમ ન ગણાવીએ? કેમકે સર્વ
બોગમાં સ્ત્રી પ્રધાન છે. જેમ વસ્ત્ર આબૂપણુ તેમ સ્ત્રી! પણ દયાળુ પ્રભુ દેવાધીદેવને એવી
ભક્તિ જનમારગમધ્યે ક્યાંઈ કહી નથી.

૬. પણ પ્રશ્નચક્રકરણ સૂત્રને પાંચમે અધ્યયને આશ્વાસારે દેવતાના ચૈત્ય અને દેવ-
કુંજ પરીગૃહ મધ્યે કલાં છે તે પાઠ કહે છે.

एवंचंते चउविहा सपरिसावि देवा ममायंति भवण वाहण जाण विमाण
सयणा सणाणिय नाना विह वत्थ भूसणाणीय पवर पहरणाणिय णाणामणी
पंचवण दिवंच भायणविहं णाणाविहं कामरुव-वेउव्विया अच्चर गणा संघाए
दिव समुदे दिसाओ विदिसाओ चेइयाणिय वणसंडे पवते गाम नगराणीय
आरामु जाण काणणाणीय कुव सर तलाग वावि दिहाय देवकुल सभ पव्वा
वसही माइयाई बहुयाई कित्तणाणिय परिगेन्हवा परिग्रहं, विपुलं दच्च सारं
देवावि सईदगा नव्वित्ति नतुट्टि उव्वमंति.

શાખદાર્થ—એં એજિપ્તે નેં તે દેવતા. ચં બ્રહ્મવૈષ્ણવિક ચાર પ્રકારના. સં
પરિણામ સનીન એ પુરે કલા ને દેવ દેવ ને. મં મદારા એવી મમતા કરે. (તે ક્યા
બોધ ઉપર માન્ય એવી મમતા કરે ને બોધ કહે છે) ભં ધર ૧ વાંચ અધ્યાદિક ૨.
જાં સકલદિક ૩ વિં વર્માન ૪ સં પાંચદિક ૫. સં સિંધારનાદિક પ્રમે મમતા
કરે ૬. નાં નાના પ્રકારના. વં વચ ૭. જુગ જુગ પ્રમે ૮. પં પ્રધાન. ૫૦ દર્શી-
વાર પ્રમે મમતા કરે ૯ જાં ગણા પ્રકારના મળી ૧૦. ૫૦ પાંચ વર્ણ. દિં પ્રધાન.
ભાં બાળન ૧૧. નાં નાના પ્રકારના કાં કંદર્પવનાગૃપ ૧૨. જેં વૈદ્ય પ્રધા એવા.
અં અપ્તજાના ૧૩. ગં સમેદ નેદના તંદ પ્રમે. દીં દીપ ૧૪. સં સમુદ્રપ્રમે
૧૫. દીં ચાર દિશાપ્રમે ૧૬. વીં ચાર વિદિષપ્રમે ૧૭. ચેં ચૈત્ય પ્રતિમા પ્રમે ૧૮.
(અન્ય નિર્ધિની પ્રતિમા પણ પરિમદ મધ્યે જ્ઞાતૃતી) વં વનખડે ૧૯. ૫૦ પર્વત ૨૦.
ગાં ગામ ૨૧. નં નગર પ્રમે ૨૨. આં આગમ ૨૩. ઉં ઉચાન ૨૪. કાં કાનન
તે વન પ્રમે ૨૫. કું કુપ (કુપા) ૨૬. સં સંગત ૨૭. નં નગાર ૨૮. વાં વાન

વિરહનો વિસ્તાર ઉપર કહેવાઈ ગયો છે. વળી કુપતિની પ્રતિમા ને સ્ત્રીનો સંપર્ક એ સાતમો વીરહ.

૮. ત્યારે કાષ્ઠ કહેશે કે છન પ્રતિમા વીતરાગની નથી તો “ધુવદાવળ જીળ-વરાળ” કેમ કહ્યું? એમ કહે તેને ઉત્તર કે—જે છનવર ધુપ, સુગંધ દે તો સુરિયાને પ્રત્યક્ષ ભગવંતને ધુપ કેમ ન કર્યો? તે કહેા. માટે જે ધુપ, સુગંધનાં ભોગી દેવ છે તે માટે દેવતા ૧૫ છનની પ્રતિમા જાણુની, પણ તિર્યકરની પ્રતિમા જાણુવી નહીં. એ આક પ્રમ થયા.

ત્યારે કાષ્ઠ કહેશે કે એ બધી વાત તો ફીક પણ જે તિર્યકરની પ્રતિમા નથી તો સુરિયાને નમોયુજ્યું કેમ કહ્યું? એમ કહે તેને ઉત્તર કે—સુરિયાનું નમોયુજ્યું ધર્મ ખાતે નથી. એ તો કુળાચાર બચ્ચાર ખાતે છે કેમકે નમોયુજ્યું ત્રણ પ્રકારે કહે છે. ભોક્ષીક રીતે ૧, કુપ્રાવચનીક રીતે ૨, અને લોકાત્તર રીતે ૩. એ ત્રણ પ્રકારે. તેની સમજૂતી કહેછે.

૧. ભોક્ષીક તે ભોક્ષીક દેવ, ગુર. દેવ, ગુરના ગુણ રહીતની આગળે નમોયુજ્યું કહે તે. જેમ દુપતિ પોતે મિથ્યાત્વી અને નિષાણુ સદીત થઈ ભોગી દેવની પ્રતિમા આગળે નમોયુજ્યું કહ્યું તેમ. તેમજ અંતગત મને છઠ્ઠા વર્ષના ત્રીગ અધ્યયનમાં અર્જુન માળીએ મોગરપાણી જક્ષને કહ્યું કે—

“एवं खलु अहं बाल पभिष चैव मोगरपाणीस्स भगवओ कल्लकल्लि जावं कप्पेमाणे विहरामि”

આંદી અર્જુન માળીએ મોગરપાણી જક્ષને ભગવંત કહી બોલાવ્યો તેથી શું તે ભગવંત થયો? અર્ધાન રાગી હોય તે તેના ગુણગ્રામ કરે. વળી જેમ એકાગ્ર મહાજન આગળે પોકરણા ભોજક બોલીશ છનના નામ સંભળાવે, પણ પોતે સદાંદે નંદી ફેરવ આજીવકા અર્થે કહે તેમ જાણવું માટે એમાં ધર્મ નથી.

૨. કુપ્રાવચનીક તે મોસાળા જમણીના શિષ્ય, આવક, મોસાળા, જમણીને નમો-યુજ્યું કહે તે કુપ્રાવચનીક, તથા અનુજ્ઞેમકારે દ્રવ્યાસકના કરણુદાર વેપારી તથા દોગબર નમોયુજ્યું કહે તે સર્વે કુપ્રાવચનીક જાણુયા.

૩. લોકાત્તર નમોયુજ્યું તે સાધુ, આવક, શ્રી વીતરાગને એકાગ્રી ગુણ જાણીને કહ્યું તે એકાંત મુક્તિ હેતુ જાણુવું.

વળી જેમ સુરિયાને પ્રતિમા આગળ નમોયુજ્યું કહ્યું તેમ અસંખ્યાતા વિગ્રહ દેવતા અસંખ્યાતા વિગ્રહાંત દેવતા, અસંખ્યાતા જયંત દેવતા અને અસંખ્યાતા અપરાજિત દેવતા. મોક્ષને ફેકણે અનંતા થયા અને અનંતા થયે ને સમ્યક્ત્વી, મિથ્યાત્વી, બચ, અચ, સર્વ નામોયુજ્યુંકરે તેમજ અસંખ્યાતા બાળપતિ, અગ્રજ્યાતા બાળર, અસંખ્યાતા ભોગીની અને અસંખ્યાતા વેચનિક. ને સર્વે સુરિયાજની રીતે પ્રતિમા પુરે છે,

નિરદ્યોત વિસ્તાર ઉપર કહેવાઈ ગયો છે. વળી કુપતિની પ્રતિમા ને સ્ત્રીનો સંધર્ષ એ સાતમો વીરદ.

૮. ત્યારે કોઈ કહેશે કે હવે પ્રતિમા વીતરાગની નથી તો “ધ્રુવદારુણ જીર્ણ-ધરાણ” કેમ કહ્યું? એમ કહે તેને ઉત્તર કે—જે હવેર ધ્રુવ, સુગંધ હોય તો સુરિયાભે પ્રત્યક્ષ ભગવંતને ધ્રુવ કેમ ન કહ્યો? તે કહો. મારે જે ધ્રુવ, સુગંધના બોગી દેવ છે તે મારે દેવતા રૂપ હવેની પ્રતિમા જાણવી, પણ તિર્થંકરની પ્રતિમા જાણવી નહીં. એ આઠ પ્રશ્ન થયા.

ત્યારે કોઈ કહેશે કે એ જાંવી પાત તો ફીક પણ જે તિર્થંકરની પ્રતિમા નથી તો સુરિયાભે નમોયુજ્યું કેમ કહ્યું? એમ કહે તેને ઉત્તર કે—સુરિયાભનું નમોયુજ્યું ધર્મ ખાતે નથી. એ તો કુળાચાર વ્યવહાર ખાતે છે કેમકે નમોયુજ્યું ત્રણ પ્રકારે કહે છે. લોકોક રીતે ૧, કુપ્રાવચનીક રીતે ૨, અને લોકોત્તર રીતે ૩. એ ત્રણ પ્રકારે. તેની સમજૂતી કહે છે.

૧. લોકોક તે લોકોક દેવ, ગ્રા. દેવ, ગુરના ગુણ રહીતની આગળે નમોયુજ્યું કહે તે. જેમ કુપતિ પોતે મિથ્યાતી અને નિઃશ્ચા સદીત થકી બોગી દેવની પ્રતિમા આગળે નમોયુજ્યું કહ્યું તેમ. તેમજ અંતગત સર્વે ૭૫ વર્ગના ત્રીજા અધ્યયનમાં અર્જુન માળીએ મોગરપાણી જક્ષને કહ્યું કે—

“एवं खलु अहं बाल पभिए चेव मोगरपाणीस्स मगवओ कल्लाकल्लि जांव कप्पेमाणे विहरामि”

આંદી અર્જુન માળીએ મોગરપાણી જક્ષને ભગવંત કહી બોલાવ્યો તેથી શું તે ભગવંત થયો? અર્થાત રાગી હોય તે તેના ગુણગ્રામ કરે. વળી જેમ આશનાજ મહાજન આગળે પોકરણા બોજકે ચોવીસ હવેના નામ સંભળાવે, પણ પોતે સંદેહે નદી કુંડ આશવકા અર્થે કહે તેમ જાણવું મારે એમાં ધર્મ નથી.

૨. કુપ્રાવચનીક તે ગોસાળા જમાલીના સિધ્ધ, આવક, ગોસાળા, જમાલીને નમો-યુજ્યું કહે તે કુપ્રાવચનીક, તથા અનુભવેશ્વરે દ્વાસકના કરણદાર વેપારી તથા દીર્ઘગર નમોયુજ્યું કહે તે સર્વે કુપ્રાવચનીક જાણવા.

૩. લોકોત્તર નમોયુજ્યું તે સાધુ, આવક, શ્રી વીતરાગને એજાળી ગુણ જાણીને કહ્યું તે એકાદ મુકિત હેતુ જાણવું.

૪મો જેમ સુરિયાભે પ્રતિમા અરજી નમોયુજ્યું કહ્યું તેમ અસંખ્યાના વિગ્રહ દેવતા અસંખ્યાના વિગ્રહ દેવતા, અસંખ્યાના જયન દેવતા અને અસંખ્યાના અપરાધન દેવતા. એકરતે દેહને જનના થયા અને જનના થશે ને સમ્પત્તી, મિથ્યાતી, ભજ, સ્થાન, સર્વે નમોયુજ્યું કરે. તેમજ અસંખ્યાના ભજનપતિ, આગળના જાંવર, અસંખ્યાના ત્રણે ત્રણ અને અસંખ્યાના વિગ્રહનિક. ને સર્વે મુક્તિજાની રીતે પ્રતિમા પુજે છે,

દાદા પુત્ર છે, અને ધર્મ રાત્ર વાંચે છે. બાળ, અબાળ સર્વ દેવતાની એ કરણી છે એ તે લોકીક રીતમાં નમોયુજ્ઞ ગણાય. જે એકલા સમગ્રદીન પુજા કરે તો સમ્પત્તિ અને દૈવ પળ તેમ તો નથી માટે સમ્પત્તિ ખાતે નહીં.

વળી જે પ્રતિમાની પુજા ધર્મ ખાતે દૈવ તો મનુષ્ય લોકે રાત્ર, શેઠ, મેનાપતિ. આયકે પ્રતિમા પુજા, ઘરમાં માંડી, દહેરાં કરાવ્યાં, સંધ કાઢ્યા એમ કેમ ક્યાં ન કર્યું!

વળી દેવતાએ પ્રતિમા આગળે નમોયુજ્ઞ કર્યું. તેમજ ગર્ભમાં રળા. અવિતલી નિર્ધર તેહને નમોયુજ્ઞ કર્યું, પણ સાદાન દેવળી ભગવંતને વંદણ કરવા આગળે ત્યાં નમોયુજ્ઞ કેમ ન કર્યું? તો શું પ્રતિમાયત્રી ભગવંત ઉતરતા નતા? પણ એમ કંઈ નહીં, દેવતાની જેહવી રીતિ છે કુળાચાર જીવનચલાર છે તે પ્રમાણે કરે છે એમાં કંઈ ધર્મ કર્મનો ત્રિચાર જાણવાનો નથી.

૧૦. વળી મરિયાએ પ્રતિમાને નમોયુજ્ઞ કર્યું તે કંઈ લોક ખાતે છે, પણ પંડે લોક ખાતે નથી. તેહની ખાતીને માટે મત્તસાખ ભગવતી સતક બીજે ઉદેગે પહેસે છે કે તે ખંધક સંખાસીએ શ્રી મદ્દાવીર રવામી પ્રત્યે કર્યું કે જેમ કોઇ ગાથાપતિ ધર ખાતું દેખી ધન કાટે તે એમ જાણે કે એ સમયે

નિહારિણ સંમાળે પુર્વિ પછા દિયાણ સુદાણ સ્વમાણ નિસેસાણ અણુગા.

મીય-તાણ-મવિસ્સડ ॥

શબ્દાર્થ—નિઠ નિરતાર પામ્યો એ મદ્દ રો આત્મા અને કેડે શું નિશ્ચયમાં પુઠ પહીસા. પઠ અને પછે પણ હીઠ લીતને કાળે. મુઠ મુખને કાળે. ખઠ સમાને કાળે. નિઠ મુક્તિ હેતુ. અઠ અતુગામીકપણે ભઠ દુઃખે

ભાવાર્થ—એ ધન કાઢ્યું થકું મુજને પહેલાં અને પછી પણ લીતકારી પ્રમુખ યાદો. એણે દ્રુતિ ખંધક કરે છે કે લોકમધ્યે આદીમ પ્રદીપ, જગ, મરણપ અતી જાગી છે તે માંડીથી તાર ભંડ દુઃખાદગે આત્મા કાટું ૧૨. જેથી એ આત્મા સંસારથી કાઢ્યે થકે મુજને.

પેચા દિયાણ સુદાણ સ્વમાણ નિસેસાણ અણુગામીય તાણ મવિસ્મડ ॥

શબ્દાર્થ—પેઠ પર ભવ જન્મખાતરે. હીઠ લીત ભળી પચ્ચતી પડે મુઠ મુખ ભળી. ખઠ વેગતા ભળી વેગનો વિનાશ કરવા એવધતી પડે નિઠ મેલ ભળી અઠ ભતી પડેપડા અને એહ સુખતુ કાળુ કેડે ભઠ દુઃખે

ભાવાર્થ—પેચા કહેતાં પડેલોકે લીતને પ્રમુખ યાદો જદાં લીવાયે પ્રમુખ પ.મ. એવ તો સરખા છે પણ ધન કાટ્યું ત્યાં “પૂર્વી પછા” કર્યું જે એ લોક મધ્યે એ ધન કાઢ્યું થકું પહીસા અને પછી ધન “દિયાણ” પ્રમુખ પામ એવ ધર્મી કર્યું તેમજ સંજમ લેવા પડે પંચ ભેવ ને નેનીજ પણ “વેગ” કહેતાં પડે. કોને વિં

“હિયાઈ” પ્રમુખ યાશે એમ કહ્યું એટલા શબ્દનો ફેર છે, તેમ સૂરિયાએ ભગવંતને નમોયુજ્ઞ કહ્યું ત્યાં “પેચા હિયાઈ” પ્રમુખ પાંચ બોલ કલા, જેમ સંજમ હેતાં ખંધકે કલા તેમ, અને પ્રતિમા પુજ્જવી સામાનિક દેવતાએ બતાવી ત્યાં “પુજ્જિ પછા હિયાઈ” પ્રમુખ પાંચ બોલ કલા. એ ધન કાંદવાના આગાવની પર બલુવા. એ લેખે ખંધકનો સંજમ અને સૂરિયાભનું ભગવંતને કરેલ નમોયુજ્ઞ એ બે પરલોક ખાતે, અને ધન કાંદવું અને પ્રતિમા પુજ્જવી એ બે હલ લોક ખાતે થયા. એ પરમાર્થ બલુવો.

૧૧. વળી કાંઈ કહે કે પ્રતિમા પુજ્જ ત્યાં “નિસેસાઈ” કહ્યું છે, માટે નિશેષ શબ્દનો અર્થ મોક્ષનો હેતુ એવો થાય છે, માટે પ્રતિમાની પુજ્જ મોક્ષ હેતુ થઈ એમ કહે, તેને ઉત્તર કે—ભગવતી સતત પંદરમે ચોથા રાક્ષસને ફાડતા એક પુરૂષે વાર્યા. તે પુરૂષ રાક્ષસના ફાડવાવાળા પુરૂષનો.

હિયકામઈ સુહકામઈ પથકામઈ નિસેસિયાઈ ॥

હીનતો વાંચક, આનંદરૂપ તેહનો વાંચક, પથની પર પથ તેહનો વાંચક, મોક્ષનો વાંચક.

અસ્યાર્થ ટીકાયાં હિતકામઈ હિંદુહિતમપાયાભાવં સુહકામઈ તિસુખમાદનં
રૂપં પથકામઈ તિપથમિવપથ્યં આનંદ કારણં વસ્તુ અણુકંપણિ અણુકંપાયા
વરતિત્યાનુકંપીકઃ નિસેસિયાઈતિનિઃ શ્રેયં સયંમોક્ષમિછતિ તિનિશ્રેયિ ૬:

ભાવાર્થ—હાં નિશેષ શબ્દ મોક્ષ અર્થ ક્યો તો હાં મોક્ષનો અર્થ કયોનું કારણ શું હતું? ખંધકને અધિકારે “નિશેસ” કહ્યું. વળી ધન કાંદવું ત્યાં પણ “નિશેસ” કહ્યું તો ધન કાંદવામાં મોક્ષનો અર્થ શું હતો? કેમકે ધન તો પ્રત્યક્ષ હલ લોકનોજ અર્થ છે, માટે શબ્દ સરખો પણ ભાવાર્થ નિચારવો.

વળી પ્રતિમાની પુજ્જ તે મોક્ષનો અર્થ દોષ નો ભય, અભય, પુજ્જવાવાળા સર્વ મુક્તિ ભય પણ તેમ નો નથી.

વળી કાંઈ કહેશે કે અભય દેવતાએ પ્રતિમા પુજ્જ તેની સાખ મુત્રમાં ક્યાં છે? એમ કહે તેને ઉત્તર કે—નિહાં મધ્યે તો અભય છત્ર સર્વ દેવતાકે ઉપના જેથી ત્યાંની રિયતિ રાખવા માટે સર્વે જગે પ્રતિમા પુજ્જ છે એ મુત્ર સાખ છે તે છતાં પણ પ્રત્યક્ષ પદે દેવો દોષ નો (જે પ્રતિમામની) આરબિયુદ્ધિની રીત મનો છે. તે મપેજ કહ્યું છે ૧—

દ્યવાંમિ જિણદરાઈ નિવાગ્યા દ્રવ્યઝિગિ પરિશુદ્ધિવાનિ ચૈત્યાનિમમ્યક્તદ્દૃષ્ટી
નમંભાવિનાનિ શતિકસ્માનમસ્માન દ્રવ્યઝિગી મિચ્યાદ્દૃષ્ટી ત્યાન્ ચર્યં નદિ

દાદા પુત્ર છે, અને ધર્મ દાત્ર વાંચે છે. ભગ, અભગ્ય સર્વ દેવતાની એ કસ્ટી છે માટે તે લોકીક રીતમાં નમોયુજ્જી ગણાય. જો એકલા સમદીન પુન કરે તો સમ્યક્ત ખોલે પણ તેમ તો નથી માટે સમ્યક્ત ખાતે નહીં.

વળી જો પ્રતિમાની પુન ધર્મ ખાતે દોષ તો મનુષ્ય લોકે રાગ, રોડ, સેનાનિ આયકે પ્રતિમા પુછ, ધરમાં માંડી, દહેરાં કરાવ્યાં, સંધ કાદયા એમ કેમ ક્યાંય ન કહ્યું

વળી દેવતાએ પ્રતિમા આગળે નમોયુજ્જી કહ્યું. તેમજ મર્લમાં રવા. અવિરતી નિ થકર તેહને નમોયુજ્જી કહ્યું, પણ સાક્ષાત દેવળી ભગવંતને વંદણ કરવા આયો ત નમોયુજ્જી કેમ ન કહ્યું? તો શું પ્રતિમાધરી ભગવંત ઉતરતા હતા? પણ એમ કો નહીં, દેવતાની જેહવી રીતિ છે. કુળાચાર જીવજીવદાર છે તે પ્રમાણે કરે છે એમાં કો ધર્મ કર્મનો પ્રિચાર જાણવાનો નથી.

૧૦. વળી સરિયાએ પ્રતિમાને નમોયુજ્જી કહ્યું તે હંહ લોક ખાતે છે, પણ ૫૦ લોક ખાતે નથી. તેહની ખાતીને માટે મતસાખ ભગવતી સતક યીજે ઉદેશ પહેલે છે કે તે ખધક સંચારીએ શ્રી મહાવીર રવામી પ્રત્યે કહ્યું કે જેમ કાંઈ ગાથાપનિ ધર ખાતે દેળી ધન દાટે તે એમ જાણે કે એ સમયે.

નિહારિય સંમાણે પુલ્લિ પછા દિયાણ સુદાણ સ્વમાણ નિસેસાણ અણુગા મીય-તાણ મવિસ્સડ ॥

શબ્દાર્થ—નિં નિરનાર પામ્યો એ મદરો આત્મા અને ૩૩૩ નિંમ્યમા પુન પહીસા. ૫૦ અને પછે પણ. હીં લીનને કાળે. મુન મુખને કાળે. ખન સમાં કાળે. નિં મુક્તિ હેતુ. અન અનુગામીકપણે. ભન દુઃખે.

ભાવાર્થ—એ ધન કાલ્યુ થકું મુજને પહેલાં અને પછી પણ લીનકારી પ્રમુ મારો. એણે દુષ્ટિ ખધક કહે છે કે લોકમધે આત્મ પ્રતીમ, જગ, મરણપ અન લાગી છે તે મનિષી આર ભંદુરમાદરો આત્મા કાલ્યુ હું, જેથી એ આત્મા સંસારમાં કાલ્યે થકે મુજને.

પેચા દિયાણ સુદાણ સ્વમાણ નિસેસાણ અણુગામીય તાણ મવિસ્સડ ॥

શબ્દાર્થ—પેં ૫૨ ભવ જન્માનરે હીં લીન લખી પચવી પડે. મુન સાં લખી. ખન ભેગતા લખી ગેગતા વિનાથ કરવા એવધની પડે. નિં મેશ લખી અન ભવની ૫૨૫૨ અને એક મુખ્ય કાલ્યુ કેકે ભન દુઃખે.

ભાવાર્થ—પેચા કહેતા પચોકે લીવને પ્રમુખ મારો. હંદાં લીવાને પ્રમુખ પંદે ભોવ તો સરખ છે પણ ધન કાલ્યુ આ “પુવી પછા” કહ્યું જે એ લોક મધે એ ધન કાલ્યુ થકે પરીયા અને પછી ધન “દિયાણ” પ્રમુખ પાંચ ભેવ થમી ૧૦ તેમજ મરણ પેચા પણ પચા ભેવ તે તેવીજ પણ “પેચા” કહેતાં પચોકાને નિં

મરતકના કેરા લીધા, એ સમયે "અપહ્નિમે દરસણે ભવિસ્સઈ" કહ્યું, તે મોહની કર્મનો ઉદય તેમ છતાં પણ મોહની કર્મજનીત હત આચાર માટે હોય તેમ એ દાદાનું લેવું તથા પુણ્ય તે ધર્મને ખાતે નથી. કારણ કે જ્ઞે ધર્મ ખાતે હોત તો દેવના દાદા લક્ષ્મીનાથ ત્યારે મનુષ્ય આવક, સમ્યક્દ્રષ્ટિ રખ્યા (રાખ્ય) તો હોય? પણ એમાં કાંઈ ધર્મ ખાતું હજી નહિ. એ તો દેવતાનો હત વ્યવહાર છે, માટે હોય છે. જ્ઞે દાદાને પુણ્યે કેવળી પડ્યો ધર્મ હોય તો ભય, અભય. સમ્યક્દ્રષ્ટિ, મિથ્યાત્વદ્રષ્ટિ સર્વે કેમ પુણ્યે? કેમકે અભય, મિથ્યાત્વદ્રષ્ટિને જ્ઞન મારગની રમી પણ ન હોય. વળી જ્ઞે મનુષ્ય લોકમાં સમ્યક્દ્રષ્ટિ, મિથ્યાત્વદ્રષ્ટિ જુદા જુદા છે તેમ દેવલોકમાં પણ દેવના સમ્યક્દ્રષ્ટિ, મિથ્યાત્વદ્રષ્ટિ જુદા જુદા છે; પણ જ્ઞનમાર્ગના અને અન્યમાર્ગના પુરતક જુદાં જુદાં નથી. કે જ્ઞનમાર્ગી સીધાંત વાંચે છે ને અન્યમાર્ગી કુરાન, પુરાન વાંચે છે! એમ તો કાંઈ છે નહીં. સર્વને "ધર્મ્મીયસથે" એકજ છે તે લેકિક માર્ગે સર્વને સરખા માનવા યોગ્ય છે.

વળી પ્રતિમા દહેરાં મનુષ્ય લોકમાં હિંદુ મુસલમાનનાં જુદાં જુદાં છે. તેમ દેવ. લોકમાં સમ્યક્દષ્ટિ મિથ્યાત્વદષ્ટિના દહેરાં પ્રતિમા જુદા જુદા નથી. દરેક વેમાન પ્રત્યે કોરેક સિદ્ધાપતન અંગે જનપરીમા છે તેવીજ છે અને તેનેજ સર્વે પુજે છે.

પણા જેમ મનુષ્ય લોકમાં જનમનિ, અન્યમનિ જુદા જુદા સ્વરૂપે પેતરપેનાના ધરાના અંગ પુજવા યોગ્ય મને છે તેમ દેવલોકમાં જનમની જનદાસ પુત્ર છે અને અન્યમનિ અન્ય દેવની દાસ પુત્ર છે એમ તો કાંઈ છે નહીં. સર્વે એવીજ જનદાસ પુત્ર છે તે માટે.

१. ते काम सम्पन्नश्चित् इति ते काम ता द्योदितार ऋते श्रोतसे मर्मभाते नमः॥

૨. જે ઇમ એકલા મિથ્યાનુસ્ટિજ દરે તે ઇમ કુઝાગચનીક મિથ્યાન આનેન
જાણી.

૩. અને જે કામ સમ્પન્ન થી, મિથ્યાત્વ છિ અને કરે તે કામ ભોજીક જનવ્યવહાર તથા પોતાના સ્વાર્થને જાણવું એ દર્શાવન આમળ પણ કહેવાય મધ છે. વળી પાપ પણ કરવું પડે તે સદુ ભોજીક રીત જાણવી, તેમ એ દાસ સમ્પન્નથી મિથ્યાત્વ સર્વે પુરે માટે ભોજીક કરાવી દરી. એ ગણે વસ્તુ અનંતે જીવે અનંતી વારે પુછ, પણ કોઇ સમ્પન્ન પામ્યો નહીં.

વળી મુખમાં સમામલી દેવના જોગ નથી જોગવના એ દાદાનો ચદિમા છે એમ કહે છે. તેને ઉત્તર કે—જના મેળમે અજાને કૃષ્ણ વામુદેવને પણ મુખમાં સમા કહી છે, ત્યાં જનપદા નો નથી નો શું ને મુખમાં રુબા મળે જોગ કુના દરો ? કદપિ ન કરે. કદાં દાદાનું અદાત્મ દેખાડું ને કીક, પણ જનપદીમા, જનપદા, રાજસમા, રા-જા, જાજર, દાદ, પ્રમુખ દેકલે નથી નો શું ત્યાં જોગ કુના દરો ? પણ નહીં. જોગ નો જોગને દેકલે દોષ પણ તેવીજ મુખમાં સમામાં ત્યાં દાદા છે ત્યાં જોગ દેવના આદે જાના નોડે છે. તથા આજેજ જાના ને જન વિવિધતા રજ જાના બેલે છે તથા સર્વ

૩. વળી સંદેહ દોષાવળી નામે ગ્રંથ છે નેહની જનિમાં કયું છે કે—

મન્વેવંતર્હિ સંગમક્રમાય માહા મિથ્યાદિષ્ટિ દેવે વિમાન સ્થં સિદ્ધાયતનં
પ્રતિમા અપીનાતનમિતિ ચેત્નન્યેત્પચ્ચુપુદિ સંગમં વત્ અભવ્ય અપીદેવા મદિ-
યમિતિ વહુમાનાત્ કલ્પ સ્થિતિવસાનુરોધાત્ તદમૂત પ્રભાવાદાનં કદાચીત
અસમંજસ ક્રિયા આરમ્ભયેત્. ॥

ભાવાર્થ—એ સંગમો દેવતા અલગ્ય કલો, અને છદ્દનો સામાનીક પણ કલો. સામાનીક દેવતા છદ્દ સરખા વૈમાનનો ધણી ઉપજતી વેળાએ સુરિયાલની પેરે પ્રતિમા દાદા પુજે પોતાની કલ્પ સ્થિતિ માટે. એ ગ્રંથની શાખ આપી.

૪. વળી સિદ્ધાંત સાખ આપણે જોઈએ અલગ્ય અને મિથ્યાત્વદષ્ટિ સામાનીક દેવતાપણે ઉપજે નહીં તો શ્રી મહાવીર પ્રત્યે સુરિયાભે કેમ પુછયું કે સ્વામી હું ભવ્ય, અભવ્ય, સમ્યક્દષ્ટી, મિથ્યાત્વદષ્ટી ઇલાહિક બાર બોલ કેમ પુછ્યા? ત્યારે સુરિયાલ વૈમાને મિથ્યાત્વદષ્ટી, અલગ્ય ઉપજે નહીંતો સંદેહ શેનો ઉપનો?

વળી કહે છે કે જેમ અનુત્તર વૈમાને અલગ્ય મિથ્યાત્વદષ્ટી હોય નહીં તેમ વૈમા-
નના અધિપતિપણે પણ જાણવું કહે. તેનો ઉત્તર કે—જો પ્રતિમા પુજતા સમ્યક્દષ્ટી હોય તો સુરિયાભે તો ઉપજતાવંતજ પ્રતિમા પુછ છે અને સારપછી ભગવંત પાસે વાંદવા આવ્યા છે તો પ્રતિમા પુજતાજ સમ્યક્દષ્ટિ ને ભવ્ય તો યદ્ય યુક્ત્યો સંદેહ ન રહો ત્યારે પછી ભગવંતને પુછવાનું શું કારણ હતું? ત્યારે કોઈ કહેશે કે એણે જાણ્યતા છતાં પણ નિઃસંદેહ યાત્રા માટે પુછયું એમ કહે. તેનો ઉત્તર કે—જો જાણ્યતા નિઃસંદેહ થવા માટે પુછે તો આ મનુષ્ય શોકમાં મજુધર, સાધુ, શ્રાવક, સમ્યક્ત્વદષ્ટિ, રાગ, શોક, સેનાપતિ, પોતાના જીવ આત્મા તથા મનુષ્ય આત્મા એ બાર બોલ ક્યાંક પુછ્યા કલ્પા નથી. ત્યાં લાં બાર બોલની પુછા દેવતા આત્માયજ છે. જુઓ. ભગવતી સતત સેનામે ખીન્ને ઉદેશે સફેદના બાર બોલ ગાનમે પુછ્યા. વળી ભગવતી સતત ત્રીજે પહેલે ઉદેશે સનપુમારના બાર બોલ પદ્ય ગાનમે પુછ્યા. રાવપ્રસેણી મધ્યે સુરિયાભે બાર બોલ પોને પુછ્યા. એમ જીવ શબ્દ મધ્યે બાર બોલની પુછા થલે દેહાણે આત્મા છે, પણ મજુધર, સાધુ, શ્રાવક, મનુષ્યના પુછ્યા નથી. એટલાજ માટે એમજ જાણવું કે વૈમાનના ધણીપણે પણ બાર બોલવાળા ઉપજે છે. તે સર્વ પ્રતિમાને દાદાને પુજે છે, તે માટે પ્રતિમા, દાદાની પુજા સંસાર દેને જીવ આવ્યારમાં જાણવી, પણ સવ ધર્મને આરીય ધર્મે મધ્યે જાણવી નહીં.

૧૧. વળી કોઈ કહે છે કે પ્રતિમાની પુજા દેવતાને ધર્મ ખાતે છે. એમ કહે છે તેનો ઉત્તર કે—પ્રતિમા તે ભગવંતના સરીર થતી હતી છે. પણ સાક્ષાત ભગવંતનું

ઈદ્ર, મુધર્ષદ સલામાં જોડા થકાં હારણ, વિનોદ, વિજ્ઞાસ, નેવકાશ, કામચેષ્ટા, નાદિ, નીરીશણ, ગીત, શ્રવણ ઇત્યાદિક તો કરે છે તે સંસારી જીવનો જાણે છે એમાં ભવ, અભવ, સમ્યક્ત્વદ્રષ્ટિ, મિથ્યાત્વદ્રષ્ટિનો સરખો આચાર છે એમાં કાંઈ મુશ્કિલ કશું સમજવાનું નથી.

૧૩. વળી કેટલાક કહે છે કે સર્વ જીવ દેવતાપણે ઉપના તેણે વિધી પુરુંક પુના, પ્રતિમા, હાથ પોતાના જીવ આચાર માટે પુછ છે તેમાં ક્યાંઈ ભવ, અભવ, સમ્યક્ત્વદ્રષ્ટિ મિથ્યાત્વદ્રષ્ટી જુદાં પક્ષાં નહિ એ વાત તો કાંઈ પણ જે વેદમાનના અધિપતિએ પ્રતિમા પુછ છે, તે તો એકાંત સમ્યક્ત્વદ્રષ્ટી હોય, કેમકે મિથ્યાત્વી વેદમાનના અધિપતિ પણે ઉપને નહીં એમ કહે છે. તે વાતપણ સત્ર વિરદ્ધ છે, કેમકે જુઓ સત્ર મધ્યે તામરી તાપસ, જન તપસી, પુરણ બાળ તપસી. મિથ્યાત્વ કાળ કરી ઇસાનેંદ્ર, ચમરેંદ્રપણે ઉપના હતા. તો તેણે પોતાની રિયનિ જીવ આચાર માટે પ્રતિમા પુછ હશે કે નહીં પુછ હોય? કેમ સમ્યક્ત્વ તો પછે પામ્યા છે અને પ્રતિમા તો ઉપના રીત્યામાંથીથી ઉકેતાયેકા તરખ પુછે છે તે માટે એમ નથી કે સમદ્રષ્ટિય પુછે.

વળી દરીબદ્ર સુરીનો કરેલો અભવ કુળક છે તેમાં કશું છે કે ઉદ્રપણે, સામાનિ ઉદ્રપણે, ત્રાય વિસકપણે, લોકપાળપણે, પરમાધારીપણે, તથા પ્રતિમા થાય તે પાણીપણે, પ્રતિમાના ભોગના ફળ, પાણીપણે એટલા મધ્યે અભવ જીવ ઉપણે નહિ એકલું કશું છે. તેનો ઉત્તર કે—

૧. ઉદ્રપણે ન ઉપણે, વેદમાનના ધણીપણે ન ઉપણે. તો આરમા દેવલોકના દેવ થકી પણ નવ પ્રવેકના દેવના અધિક છે, અદિમેંદ્ર છે. તે મધ્યે અધીકી જોતી, કાન્તિ, પુનાષ તે એસક દેવ થકી પણ અધિક છે, તો તે મધ્યે તો અભવ અને મિથ્યાદ્રષ્ટિ ઉપજના સત્ર મધ્યે કલ્યા છે. ભગવતી સત્રક મધ્યે સર્વ જીવ નવ પ્રવેકપણે અનંતીયાર ઉપના કલ્યા છે તે માટે ઇદાં નવપ્રવેક સુધી અભવનું ઉપજનું કશું ને વિચારના જેવું છે !

૨. વળી આવશ્યકની જીવિ જાતીક દવરી દરીબદ્ર સુરીની કરેલી તેમાં સામાનિ નામા અધ્યપનની રીકમાં અભવ સંગામે દેવતાનો અધિકાર છે કે મી મદારીરને ઉપ સર્ગ કળ્યા આઝ્યો ત્યાં પદેવા સકેદ બોઝ્યો કે મદારીરને કાંઈ ચગતી ન શો સારે સંગમે અભવ દેવના સાકનો સામાનીક છે ને બોઝ્યો કે—

અદં સગામો નામ સોદમ્મ કણ્ણવામો દેવો સહમમાણિખો સોમખીર દેવ-
રાયા મદોગમે મદ્દહવર્કો માણુમો દેવો ન વાલોમદે અદં વાલોમિ નોરે
મજાનં મવારેનિ માંત્રાણેદિનિ પગ્ગિમાણ મગ્ગંતરોદમ્મં કરેનિ ઇમો પ્રામતો.

બાવાર્થ— ૧. આરમા દેવલોકના દેવ થકી પણ નવ પ્રવેકના દેવના અધિકાર છે તે મધ્યે અધીકી જોતી, કાન્તિ, પુનાષ તે એસક દેવ થકી પણ અધિક છે, તો તે મધ્યે તો અભવ અને મિથ્યાદ્રષ્ટિ ઉપજના સત્ર મધ્યે કલ્યા છે. ભગવતી સત્રક મધ્યે સર્વ જીવ નવ પ્રવેકપણે અનંતીયાર ઉપના કલ્યા છે તે માટે ઇદાં નવપ્રવેક સુધી અભવનું ઉપજનું કશું ને વિચારના જેવું છે !

૩. વળી સંદેહ દોષાવળી નામે ગ્રંથ છે તેહની વૃત્તિમાં કયું છે કે—

મન્વેવંતર્હિ સંગમકઃપ્રાય માહા મિથ્યાદિષ્ટિ દેવે વિમાન સ્થં સિદ્ધાયતનં
પ્રતિમા અર્પનાતનમિતિ ચેતુન્યેત્પચ્ચુપુદિ સંગમં વત્ અમન્ય અર્પદેવા મદિ-
યમિતિ વહુમાનાત્ કલ્પ સ્થિતિવસાનુરોધાત્ તદભૂત પ્રમાવાદાનં કદાચીત
અસમંજસ ક્રિયા આરમ્બ્યતે. ॥

ભાવાર્થ—એ સંગમો દેવતા અભવ્ય કલ્પો, અને છદ્ધનો સામાનીક પણ કલ્પો,
સામાનીક દેવતા છદ્ધ સરખા વંમાનનો ધણી ઉપજતી વેળાએ સરિયાલની પેરે પ્રતિમા
દાતા પુત્રે પોતાની કલ્પ સ્થિતિ માટે. એ ગ્રંથની સાખ આપી.

૪. વળી સિદ્ધાંત સાખ આપણે જોઈએ અભવ્ય અને મિથ્યાત્વદષ્ટિ સામાનીક
દેવતાપણે ઉપજે નહીં તો શ્રી મહાવીર પ્રત્યે સરિયાલે કેમ પુછયું કે સ્વામી હું ભવ્ય,
અમન્ય, સમ્યકદષ્ટી, મિથ્યાત્વદષ્ટી પ્રત્યાસ્તિક બાર બોલ કેમ પુછ્યા ? ત્યારે સરિયાલ
વંમાને મિથ્યાત્વદષ્ટી, અભવ્ય ઉપજે નહીંતો સંદેહ શેનો ઉપજો?

વળી કહે છે કે જેમ અનુતર વંમાને અભવ્ય મિથ્યાત્વદષ્ટી હોય નહીં તેમ વંમા-
નના અધિપતિપણે પણ જાણ્યું કહે. તેનો ઉત્તર કે—જો પ્રતિમા પુજતા સમ્યકદષ્ટી
હોય તો સરિયાલે તો ઉપજતાવંતજ પ્રતિમા પુછ છે અને સારપછી ભગવંત પાસે
પોદયા આપ્યો છે તો પ્રતિમા પુજતાજ સમ્યકદષ્ટિ ને ભવ્ય તો યદ્ય મુક્યે સંદેહ ન
રહો ત્યારે પછી ભગવંતને પુછવાનું શું કારણ હતું? ત્યારે કોઈ કહેશે કે એણે જાણ્યો
છતાં પણ નિઃસંદેહ યાગ માટે પુછયું એમ કહે. તેનો ઉત્તર કે—જો જાણ્યો નિઃસંદેહ
યજ્ઞ માટે પુછે તો આ મનુષ્ય લોકમાં જલધર, સાધુ, ગ્રાવક, સમ્યકત્વદષ્ટિ, રાગ, શેદ,
સેનાપતિ, પોતાના જીવ આશી તથા મનુષ્ય આશી એ બાર બોલ ક્યાંક પુછ્યા કલ્પા
નથી. ત્યાં ત્યાં બાર બોલની પુછ દેવતા આશીયજ છે. જુવો. ભગવતી સતક સોળમે
ખીજે ઉદેશે સર્વેના બાર બોલ જાગમે પુછ્યા. વળી ભગવતી સતક ત્રીજે પદેએ ઉદેશે
સનનકુમારના બાર બોલ પણ જાગમે પુછ્યા. રાજપ્રસેણી મધ્યે સરિયાલે બાર બોલ
પોને પુછ્યા. એમ જગત મધ્યે બાર બોલની પુછા ધણે દેકાણે આશી છે, પણ
જલધર, સાધુ, ગ્રાવક, મનુષ્યના પુછ્યા નથી. એટલાજ માટે એમજ જાણ્યું કે વંમાનના
ધનીપણે પણ બાર બોલવાળા ઉપજે છે. તે સર્વે પ્રતિમાને દાતાને પુત્રે છે, તે માટે
પ્રતિમા, દાતાની પુત્ર સંસાર દેને જીવ આધારમાં જાણ્યો, પણ યજ્ઞ ધર્મને આરિય
ધર્મ મધ્યે જાણ્યો નહીં.

૧૪ વળી કોઈ કહે છે કે પ્રતિમાની પુત્ર દેવતાને ધર્મ ખાને છે. એમ કહે
છે તેનો ઉત્તર કે—પ્રતિમા તો ભગવંતના શરીર યજ્ઞી બુદી છે. પણ સાક્ષાત ભગવંતનું

શરીર તેનો મહોત્સવ તે પણ દેવતાના હૃત આચારમાં કબો છે તે પ્રતિમાની પુનઃ
ધર્મ વ્યવહાર મધ્યે ક્યાંથી થાશે?

શ્રી જંબુદ્વીપ પત્તિ મધ્યે જીવન દિસા કુમારી સાક્ષાત લગવંતના શરીરનો મહે-
ત્સવ કરતા આવી સાં પણ હૃત આચાર કહ્યો છે તે પાઠ કહેછે.

उपन्ने खलु भो जंबुद्वीवे २ भगवं तिययरे तंजीय मेयं तीय पच्छुपन्न मणा-
गयाणं अहोलोगं वयवाणं अठन्हं दिसाकुमारीणं भगवभो तिययरस्स जम्मणं
महिमं करित्तए. ॥

શાબ્દાર્થ—ઉંડ ઉપનો. ખડ રિયે. ભોડો અહો! ઇતિ આમંત્રણે. જડ જંબુદ્વીપ
નામા દ્વીપને વિશે. ભડ લગવંત. તિડ નિર્ધર. તંડ તેહ લક્ષી. જડ જીવ આચર
છે. એડ એહ. અડ અતીત કાળ થયો. પડ હમણાં વર્તમાન કાળ છે. અડ અને
આગળે અનાગત કાળે થાશે. અડ અર્ધાશોકની વસનારી. અડ આઠ દિસા કુમારી. ભડ
લગવંત તિડ નિર્ધરનો. જડ જન્મ મહોત્સવ (મહીમા) કડ કરવાનો આચાર છે.

વળી રૂપભદ્રે સ્વામીના નિર્વાણ સમયને અધિકારે જંબુદ્વીપ પત્તિમાં. સં,
એમ વિચાર્યું કે—

परिनिषुष खलु जंबुद्वीवे २ भारहेवासे उसमे अरहा कोसलीये तं जीयं
मेयं तीय पच्छुपन्न मणागयाणं सकाणं देविंदाणं देवराया तिणं तिथगराणं
परिनिव्वारणं महिमं करित्तए ॥

શાબ્દાર્થ—પડ પરીનીવન મોક્ષ પોદતા. ખડ નિરયે. જડ જંબુદ્વીપનામા દ્વીપ
વિશે. ભડ ભરતક્ષેત્રે. ઉંડ રૂપભદ્રે અડ અરીદંત. કેડ કેસળાક. તંડ તે ખી
જીવ આચાર છે માદરે વળી અડ એહ અતીત કાળના પડ વર્તમાન કાળના અને અડ
અનાગત કાળના. સડ સુધનંદ તે. કેડ દેવતાનો હડ. કેડ દેવતાનો રાગ ટોષ તે તીડ
નિર્ધરનો. પડ પરિનિર્વાણ મડ મદિમા. (નિર્વાણ મોહોત્સવ) કડ કરે.

भावार्थ—એજ રીતે સર્વ દેવને સહેલી પરે વિચારના યજ્ઞ. હવે જુનો જીવ
જીવના શરીરનો મહોત્સવ હવે વ્યવહાર મધ્યે કર્યો છે. તે પછે પ્રતિમાની પુનઃ
વ્યવહાર મધ્યે ક્યાંથી થાશે? જન્મ મહોત્સવ, દિસા મહોત્સવ અને નિર્વાણ મહે-
ત્સવ અને કે કોટોચમે દેવતા આવે તે મયં જીવ વ્યવહાર મધ્યે રૂપ્યા છે અને જીવ
જીવ વ્યવહાર કર્યો ત્યાં મન્યવ્યવહાર, નિર્વાણવ્યવહાર, ભગ વ્યવહાર શુ કાગળ રહ્યું?

વળી આ પ્રતિપતિ દુરુદેવતા પ્રમુખ સર્વ જીવ જીવના વાદના આચાર
જીવ વ્યવહાર નથી કરે અરે એમ જન્મને જે દેવતા જે જે કરવાનું કરે નમોદી:
પુનઃ, જન્મ મહેત્સવ, દિસા મહેત્સવ, નિર્વાણ મહેત્સવ હડો દીધા, વ્યવહાર કર્યો

એ સર્વે કામ છત વ્યવહારનાં છે. નો ધર્મ વ્યવસાયના હોય તો મનુષ્ય, શ્રાવક, સમ્યક-ત્વદ્રષ્ટિ, રાગ, શેઠ, સાર્થપાહાદિક કેમ ન કરે?

વળી કોઈ કહે કે રૂપભદેવ સ્વામી તથા નવાલું ભાઈ મુકિત ગયા તેહના ચેલસચુભ ભરથેશ્વરે કરાવ્યાં એમ કહે છે તે વાત ખોટી છે. કેમકે જંજુલીપ પત્તિ મધ્યે રૂપભ-દેવનો એક સચુભ દેવતાએ ક્યો કનું છે. તેમાં ભરથેશ્વરનું નામ પણ નથી અને ત્રેવીસ નિર્ધકરના સચુભે ઈદ્રે ક્યાં, તે પોતાના છત આચાર માટે પણ કોઈ મનુષ્ય શ્રાવકે ક્યાં નથી કલા. વળી ઈદ્ર સરખે પણ મર્લમાં રલા તિર્થકરને નમોયુષું ક્યાં, પ્રતિમા આગળ નમોયુષું ક્યાં, પણ શી વીતરાગને વાંદવા આવ્યા ત્યાં સાક્ષાત ભગવંતને નમે.યુષું કોઈ દેવતાએ કનું નહીં. તો શું પ્રતિમા થકી ભગવંત કાંઈ ઉતરતા હતા? પણ એમ જાણવું કે દેવતાનો છત વ્યવહાર એહવોજ જંજુલ છે.

વળી ભગવતી શતક સતરમે ઉદેશે ખીન્ને કનું કે—

જીવાણં મંતે કિં ધમ્મેઠિયા અધમ્મેઠિયા ધમ્માધમ્મેઠિયા પુછા ગોયમા
જીવા ધમ્મેવિઠિયા અધમ્મેવિઠિયા ધમ્માધમ્મેવિઠિયા નેરહયાણં પુછા ગોયમા
નેરહયા નો ધમ્મેઠિયા અધમ્મેઠિયા નો ધમ્માધમ્મેઠિયા एवं જાવ ચઙ્ગરિંદિયાણં
પવંદિય તિરિસજોળીયાણં પુછા ગોયમા નો ધમ્મેઠિયા અધમ્મેઠિયા ધમ્માધમ્મે-
ઠિયા મણુસા જહા જીવા વાળમંતર જોહસિય વેમાળીયા જહા નેરેહયા. ॥

અર્થ—છત હે ભગવંત શું ધર્મને વિશે રલા કહીએ? અથવા અધર્મને વિશે રલા કહીએ? કે ધર્માધર્મને વિશે રલા કહીએ? હનિમ્મ ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ છત ધર્મને વિશે પણ રલા કહીએ. અધર્મને વિશે પણ રલા કહીએ. અને ધર્માધર્મને વિશે પણ રલા કહીએ.—નારકી હે ભગવંત હલાદિક પ્રથ પુરંપરે. ઉત્તર હે જ્ઞાતમ નારકાને સર્વે વીરતીના અભાવથકી ધર્માશિય ન કહીએ, અધર્માશિયજ કહીએ, તેમજ દેસવીરતીના અભાવથકી ધર્માધર્માશિય પણ ન કહીએ. એમ જાણ કે સકરેદિય મુખી કહેવું. પછી પમેદિય નિર્ધયોનાનો પ્રથ પણ ઉપર પ્રમાણે પુઝ્યો. તેનો ઉત્તર કે હે જ્ઞાતમ ધર્મને વિશે રલા ન કહીએ. અધર્મરિદન કહીએ. ધર્માધર્મને વિશે પણ દેસવીરતીના અભાવથકી રલા કહીએ. મનુષ્યના પ્રથમાં હે જ્ઞાતમ જેમ સમચે છત કલા તેમ કહેવા. પછી વાણ્યંતર, વ્યો-નિર્ધ અને વેમાનિકનો પ્રથ પણ ઉપર પ્રમાણે ક્યો. તે ઉત્તર જેમ નારકી રલા તેમ કહેવા.

ભાવાર્થ—એ લેખે દેવતાને ભગવને અધર્માશિય કલા તે કલંચરપ ધર્મ નથી, પણ સમ્યક-ત્વ વ્યાપ્તી તથા મુખ જેમ વ્યાપી દેવતા ધરમી કહીએ. વળી અપ્રમેણી મુખ મધ્યે પુરતક વાંચેને દેવતા ઉઘેલા ત્યારે " ધમ્મીયં વવમાદ્ ગોન્દિજા " કનું તે ૫.૬ ઉપર કેહ કહે છે કે—પ્રતિમા પુઝ તે ધર્મ નવસાવ મધ્યે છે. તેનો ઉત્તર કે—

એ ધર્મ વ્યવસાય મહો કહ્યું. તે પ્રતિમા પુજવા આશીર્વાદ કહ્યું એમ નથી, પણ એ ધર્મ વ્યવસાય મહો, ત્યાર પછી જે જે વસ્તુ પુજી તે તે પોતાના છતાં આચારની વિધિ તે સર્વ ધર્મ વ્યવસાયમાં આવી, તે તોરણ, ખડગ પ્રમુખ પુજ્યા તે સર્વ ધર્મ વ્યવસાય મહો કેડે તથા પુસ્તક વાંચ્યા કેડે જે જે વસ્તુ પુજી તેજ વસ્તુ જે ધર્મ વ્યવસાયમાં ગણુશે તો પુસ્તક પુજવો અને વાંચવો એ સ્થામાં ગણુવો ?

વળી ધર્મ વ્યવસાય કહો, તે અંધે તો શ્રી દાણાંગ સૂત્રમાં દશમે દાણે દશ પ્રકારે ધર્મ કહ્યો છે તે કહે છે.

દસ વિદે ધમ્મે પત્તંતે તંજહા ગામધમ્મે નગરધમ્મે રથધમ્મે પાસંધમ્મે
કુલધમ્મે ગણધમ્મે સંઘધમ્મે સૂયધમ્મે ચરિતધમ્મે અધિકાયધમ્મે ॥

શબ્દાર્થ—૬૦ દશ પ્રકાર. ૬૦ ધર્મ. ૫૦ કહો. તં જે કહે છે. ગામ ગ્રામ ધર્મ તે શોકનું સ્થાનક તેહનો ધર્મ આચાર તે સ્થિતિ ગ્રામ ગ્રામ પ્રત્યે જુદી જુદી અર્થ ગામ ઇન્દ્રિય ગ્રામ તેહનો ૧, નં નગર ધર્મ તે નગરાચાર તે નગર પ્રત્યે જુદો જુદો હોય તે ૨, રં રાટ્ર (દેશ) ધર્મ તે દેશાચાર ૩, પાં પાખંડ ધર્મ તે ૩૩ પાખંડીયો આચાર ૪, કું કુળધર્મ તે ઉદારિક કુળનો આચાર ૫. ગાં ગણુ ધર્મ તે ગણુ ધર્મ ગણુઆચાર ૬, સં સંઘ ધર્મ તે ચતુરવિધિ સંઘ તેહનો ધર્મ ૭. સૂં સૂત્રધર્મ તે આચાર ગાદિક દ્વાદસાંગીનો ધર્મ જે દુરગતિ પડતાં જાણી પ્રાણી ને ધરી રાખે તે ભણી ધર્મ ૮. ચં ચારીત્ર ધર્મ તે પાંચ મહાદૃત ૧૫. હ. આં અધિકાય ધર્મ તે ધર્મચિન્ત (અધારિત, આકારિત, જીવારિત, પુદ્ગલારિત.) કાયાદિકનો સ્વભાવ તે ધર્મ. ૧૦.

ભાવાર્થ—એક વાવ, દયીવાર, પ્રતિમા, દાદા પ્રમુખ પુજ્યા તે સર્વ જુગ ધર્મ રીત મધ્યે તે માટે “ધમ્મીયં વ્યવસાય” કહો પણ કાંઈ સુત્રધર્મ અધારણ ધર્મ નહીં તેમ ચારીત્રની કરણીય પણ ધર્મ નહીં. કેમકે ચારીત્ર ધર્મ અનુદાન પાળ્યાં તે વિની ૧૫. તે તો દેવતાને નથી અને જુનધર્મ તો અધારણ છે, તે કાંઈ કરતચરણ નથી. વળી સુત્રધર્મમધ્યે. એ વાવ, દયીવાર, પ્રતિમા, દાદા, વૃક્ષ, વાવડી, પુજ્યા ક્યાં નહીં. કેમકે જે સુત્ર ધર્મ મધ્યે એવયા જોડ પુજ્યા ક્યા હોય તો અનુજ રાગદિક પત્રો કેમ ન પુજ્યા ? કેમકે જુન, ચાન્ત્રિ ધર્મના સ્થામી તો અનુજ છે. તે તો પુજ્યા નથી.

વળી મનિવામ શ્રી મદાવીર સ્થામી પામે આગ્યે ત્યાં જુલ, પાણી, વન, આગમન યજા જેમ પ્રતિમા પુજી તેમ શ્રી મદાવીરને કેમ પુજ્યા નહિ? વળી પ્રતિમા આગમન કેડે છે ૧ “પુવંદાડણ નીળવગ્ગણ” ત્યાં સાશાન જીવનને કેમ પુજ દાધિ: નહીં ? કેડે. ત્યારે જોડ કરેડે જે પદેવાથી મેવક દેવતા અગ્યા તેજે માલતી પુજ્યા, ખોરે. વગ્ગ ને. પુવે. એવ. કેમ ક્યાં છે કેડે તેને જુન કે નહીં તે એમ કહ્યું છે ૧ મંડે. એવ. વગ્ગ ૬૦ ૫૪ પદાવિવા “દીરં મુગામિ ગમન તોમં કરે”

કહેતાં દેવતાને આવવા ભોગ કરો એમ કહ્યું, પણ એમ નથી કહ્યું કે ભગવંતને રહેવા ભોગ કરો. તે વિચારવા યોગ્ય છે.

એ ચુકદ પ્રશ્નોત્તરે કરી રાષ્ટ્રપ્રસેણી ૧. ઉત્તરાધ્યયન ૨. પ્રશ્નચક્રાકરણ ૩. સમવાયંગ ૪. ભગવતી ૫. શ્વાલિંગમ ૬. જાંબુદ્વીપપત્તિ ૭. કાલ્યાંગ ૮. પદ્મ-કલ્પ ૯. અંતગઢ ૧૦. ઉવવાઇ ૧૧ ને જ્ઞાતા ૧૨. સૂત્રની સાથે કરી તથા આંવરપક નિયુક્તિની વૃત્તિ ૧ અને સદેહ દોષાવગ્રી ગ્રંથોની સાથે કરી. એક સરિયાભનો પ્રશ્ન કહો તે ધર્માભિલાષી હશે. તે વીચારી અનુભવમાં લેશે.

આ પ્રશ્નોત્તરમાં એક વાત બીજીવાર આવી હશે તેને પુનરપી દોષ ગણવાનો નથી, માત્ર વાતને દ્રઢાવવાને વારંવાર સમજાવ કરેલ છે એટલું કહી હવે મુળ ભાષાંતર આગળે શરૂ થાય છે.

૬૯ જાંબુદ્વીપના દ્વારનો અધિકાર ચાલુ.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જાંબુદ્વીપનું વિજયંત નામે બીજું દ્વાર ક્યાં કહ્યું છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, મધ્ય જાંબુદ્વીપના મેર પર્વતયજી દક્ષીણ દીસે પીસ્તાલીસ દુનર ભોજનની અખાધાએ (છેટ) જમ્યાએ સારે જાંબુદ્વીપે દક્ષીણ દીસને છેડે ને દક્ષીણ દીશીનાં લવણ સમુદ્રને ઉત્તર દીસે ધદાં જાંબુદ્વીપનામા દ્વીપનું વિજયંતનામા દ્વાર કહ્યું છે. તે દ્વાર આઠ ભોજન ઉચું ઉચપણે છે. ને ચાર ભોજન પહોળાપણે છે. તેની વ્યક્તવ્યતા જેમ વિજયદ્વારની કહી. તેમજ સર્વ કહેવી. જાણત નિલ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, વિજયંતનામા દેવતાની વિજયંતનામા રાજધાની ક્યાં છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેની દક્ષીણદીસે અનેરે અસંખ્યાતમે જાંબુદ્વીપે વિજયંતનામા રાજધાની છે. તે વિજય, રાજધાની સરખી છે. તે વિજયંતનામા દ્વાર અને વિજયંત રાજધાનીનો સ્વામી વિજયંતનામા દેવતા વિજય દેવતાનીપરે વસે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જાંબુદ્વીપનામા દ્વીપનું જયંતનામા (જાંબુ) દ્વાર ક્યાં છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જાંબુદ્વીપનામા દ્વીપને વિષે મેરપર્વતને પશ્ચિમ દીસે પીસ્તાલીસ દુનર ભોજનની અખાધાએ (વેગથુ) જાંબુદ્વીપને પશ્ચિમ દીશીને છેડે અને પશ્ચિમ દીશીનાં લવણ સમુદ્રને પુર્વની દીસે સીતોદા મહા નદીને ઉપરે ધદાં જાંબુદ્વીપનામા દ્વીપનું જયંત નામા દ્વાર છે. તેનું સર્વ પ્રમાણ વિજયદ્વારનીપરે કહેતું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તેની જયંતનામા રાજધાની ક્યાં કહી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જાંબુદ્વીપયજી અનેરે અસંખ્યાતમે જાંબુદ્વીપે પશ્ચિમ દીસે જયંતનામે રાજધાની છે. જાણત સાં જયંતનામા દેવતા મહર્ષિક વસે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જાંબુદ્વીપનું ચોથું અપરાધનનામા દ્વાર ક્યાં છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જાંબુદ્વીપના મેરપર્વતયજી ઉત્તર દીસે પીસ્તાલીસ દુનર ભોજનની

અખાધાએ (મર્યાદાએ) જંજીરીયને ઉત્તરને છેડે ને લવણ સમુદ્રના ઉત્તરાર્ધથી દક્ષિણ દીસે ધડાં જંજીરીયનું અપરાજીતનામા દાર કહ્યું છે. તેનું પ્રમાણ તેમજ વિગતો પાંચે સર્વ જાણીયું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તેહની અપરાજીતનામા રાજધાની ક્યાં છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જંજીરીયથી ઉત્તર દીસે અનેરે અસંખ્યાતમે જંજીરીયે તેહની અપરાજીતનામા રાજધાની છે. ત્યાં અપરાજીતનામા દેવતા વસેછે જનવંત નિલ છે. એની વ્યક્તવ્યતા વિજય રાજધાનીપરે કહેવી. (ચારે રાજધાની અનેરે અસંખ્યાતમે જંજીરીયે)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જંજીરીયનામા દ્રોપના દાર દારને (એટલે એક દારથી બીજા દારને) કેટલું અખાધાએ અંતર (છેડું) છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, આંગણાએ સી હનર. જાવન જોજન ને તે ઉપર કાંઈક ઉલ્લંઘન જોજન એટલું એક દારથી બીજા દારને અખાધાએ આંતર છે (તે કેમ. તેના વીરો હરે. છે. જંજીરીયની પરિધી ત્રણ લાખ, સોળ હનર જસે સતાવીસ જોજન ત્રણ આંકસો અઢાવીસ ધનુષ ને સાડાતેર આંગુલ કાંઈક અઢેરાની છે. તેમાંથી ચાર આંક જોજન દારના પોહોણપણાના એટલે ચાર દારના મળી સોળ જોજન ને બારસાતેર વિસ્તાર એ કોસનો એટલે ચારે બારસાકનો વિસ્તાર મળીને આઠ કોસનો થયો તે જોજન એ તે સોળમાં બેળતાં અઢાર જોજન ઉપરની પરિધીમાંથી બાઢ કરતાં મળે ત્રણ લાખ, સોળ હનર, જસે નવ જોજન ત્રણ ગાઉ, એકસો અઢાવીસ ધનુષ ને સાડાતેર આંગુલ કાંઈક અઢેરાં પરિધી રહી તે ચાર ભાગે વહેંચતાં એકે ભાગે આઠ આંકસી હનર જાવન જોજન ને એક કોસ આવે. હવે ઉપરનાં પરીધીના જે ત્રણ આંક છે તેના છ હનર ધનુષ થાય તેમાં પરિધીના ઉપરનાં એકસો અઢાવીસ ધનુષ બેળતાં છ હનર એકસો અઢાવીસ ધનુષ થાય તેને ચાર ભાગે વહેંચતાં પંદરમે જવીમ ધનુષ એકે ભાગે આવે. હવે ઉપરનાં સાડાતેર આંગુલ કાંઈક અઢેરાં છે તેને ચાર આંક વહેંચતાં દરેક ભાગે ત્રણ ત્રણ આંગુલ આવે હવે એક આંગુલના આઠ જાવ તેમાં પરીધીના પાંચ જાવ બેળતાં તેર જાવ થાય. તે આઠ ભાગે વહેંચતાં એકે ભાગે ત્રણ ત્રણ જાવ આવે ને ઉપર વધે એક જાવ. તે એક જાવની વનુકા (જુ) આઠ થાય તેને ચારે ભાગે વહેંચતાં એકે ભાગે બે જુ કા આવે એટલે સર્વ સરવાળે આંગણાએ સી હનર જાવન જોજન. એક કોસ પંદરમે જવીમ ધનુષ ત્રણ આંગુલ ત્રણ જાવ ને બે જુ કા એટલે એક દારથી બીજા દારને અંતર જાણીયું. એ જાવ) એ જંજીરીયના દારને પાંચે સર્વ.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જંજીરીયના દારના પ્રદેશ લાખ કાહને રખડાં હાં

હાનર—હે જ્ઞાતમ, ૮. ૧૫૨. ૮.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે પ્રદેશ જંબુદ્વીપમાં છે કહીએ, કે લવણ સમુદ્રમાં છે કહીએ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તે પ્રદેશ જંબુદ્વીપમાં છે કહીએ પણ તે પ્રદેશ લવણ સમુદ્રમાં ન કહીએ. (તે કેમ જે દરતને વિષે રહી જે તજની, જેણુંથી સ્પર્શિ છે તે પોતાના પ્રદેશને લગે પણ પરપ્રદેશને ન લગે. તેણે ન્યાયે જંબુદ્વીપ ને લવણસમુદ્રના પ્રદેશ અનેરા કહીએ એ ભાવ.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, લવણ સમુદ્રના પ્રદેશ જંબુદ્વીપને સ્પર્શ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, હા સ્પર્શ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે પ્રદેશ લવણ સમુદ્રમાં છે કહીએ, કે જંબુદ્વીપમાં છે કહીએ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તે પ્રદેશ લવણ સમુદ્રમાં છે કહીએ પણ તે પ્રદેશ જંબુદ્વીપમાં ન કહીએ (પુર્વેરીતે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જંબુદ્વીપના શ્વ એકદિવાદિક મરીને લવણ સમુદ્રમાં ઉપજે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, કેટલાએક શ્વ ઉપજે છે ને કેટલાએક શ્વ નથી ઉપજતા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, લવણ સમુદ્રના શ્વ એકદિવાદિક મરીને જંબુદ્વીપમાં ઉપજે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, કેટલાએક શ્વ ઉપજે છે ને કેટલાએક શ્વ નથી ઉપજતા.

૭૦. ઉત્તરકુરુ ક્ષેત્રનો આધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જંબુદ્વીપનામા દ્વીપ એહવું નામ સ્થે અર્થે કહો છો?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જંબુદ્વીપનામા દ્વીપને વિષે મેર પર્વતથી ઉત્તર દિશે, નીલવંત વર્ષપર પર્વતને દક્ષિણદિશે, માલવંતનામા ગન્ધતા (દાથીદાંતને આકારે) વખારા પર્વતને પશ્ચિમદિશે, ગંધમાદનનામા ગન્ધતા વખારા પર્વતને પુર્વદિશે ઇહાં ઉત્તરકુરુ નામે કુરુક્ષેત્ર છે. તે ક્ષેત્ર પુર્વ, પશ્ચિમદિશે લાંબું છે ને ઉત્તર, દક્ષિણદિશે પોહોળું છે. અર્ધ અંદમાને આકારે સંસ્થીત છે. તેહનો પ્રમાણ. અગ્રાર દગ્ગર, આદસે, બેતાળીય ભેજન ને એક ભેજનના આગળીય ભાગ કરીએ એહવા બે ભાગ એટલું દક્ષિણ, ઉત્તરે પહોળું છે. (એટલો પ્રમાણ કેમ હોય તે કહે છે. મહાવિદેહ ક્ષેત્ર પહોળાપણું ત્રીસ દગ્ગર હશે. ચોરાશી ભેજન ને ચાર કગા. તેમાંથી મેરનું વિષંભપણું દસ દગ્ગર ભેજન બાદ કરતાં બાકી ત્રીસ દગ્ગર, હશે, ચોરાશી ભેજન અને ચાર કગા રહે. તેહને બે ભાગે વહેચતાં એટલે તેનું અર્ધ અગ્રાર દગ્ગર, આદસે, બેતાળીય ભેજન ને ઉપર બે કગા એટલો પ્રમાણ હોય.) તેહની છાયા (પણછાયા) તે ઉત્તર દક્ષિણે (નીલવંત તરફ) પહોળા છે. ને પૂર્વ પશ્ચિમે ને ઉદડે બે લાંબાપણે છે વખારા પર્વતને સ્પર્શિ છે. તે કહે છે. પુર્વ, પશ્ચિમે ઉદડે. તેમાં પુર્વદિશે છાયાનો ઉદડો માલવંત ગન્ધતા વખારા પર્વતને સ્પર્શ્યો છે. અને પશ્ચિમદિશે છાયાનો ઉદડો પશ્ચિમ દિશીના ગંધમાદન ગન્ધના વખારા પર્વતને સ્પર્શ્યો છે. તે છાયા ત્રેપન દગ્ગર ભેજન પુર્વ, પશ્ચિમે લાંબાપણે છે. (તે કેમ તેનો પ્રમાણ

કહે છે. મેર પર્વતથી પુર્વ ને પશ્ચિમે ભદ્રસાગર વનનો દીર્ઘપણો જાણીશ બાણીશ હમર જોજનનો છે. તે બે પાસેનો દીર્ઘપણો બેજો કરતાં ચઢિમાલીશ હમર જોજન થય તેમ મેર પર્વતનું પહોળપણું દશ હમર જોજન બેજોતાં ચોપન હમર જોજન થાય તેમથી માસવંત અને ગંધમાદન બે ગળદંતા વખારા પર્વન પાંચમે પાંચમે જોજનના એટલે બંને મળી એક હમર જોજન થાય તે કાદનાં બાણી પ્રમાણુ ત્રેપન હમર જોજન રહે એ ભાવ). તેની ધનુષપીઠ દક્ષિણ દિશે સાઠ હમર ચારસે' અદાર જોજન ને એક જોજનના ઓગણીશ ભાગ કરીએ એવડા બાર ભાગની કહી છે. એટલે એટલી પારથી છે. (ગંધમાદન અને માસવંતનો જુદો જુદો પ્રમાણુ કહે છે ત્રીશ હમર બસે' નવ જોજન અને છ કળા એટલા ભાંચપણે છે એટલે બંને મળી સાઠ હમર ચારસે' અદાર જોજન અને બાર કળાના જાણુયા.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ઉત્તર કુરુક્ષેત્રનો કેહવો આકાર ભાવ (સ્વરૂપ) કહો છે ?

ઉત્તર—હે જાતમ, તેનો ધણો સમ રમણીક જૂમિભાગ છે. તે જેમ કોઇ આત્મીયજન (દાસ) વાણંતનું પડું હોય. જાવત જેમ એકરક અંતરદીપની વ્યક્ત્યના કહી તેમ કાં જાણુવી. જાવત દેવલોક ગતિના જાણુદાર (જનાર) સર્વ મનુષ્યના સમુદ છે. અહો મંપડે આવખારતો! પણ એટલો વિશેષ છે જે ઉત્તરકુરુના મનુષ્ય છ હમર ધનુષ (ત્રણ કહી કાયાએ ઉઘા છે અને બસે' ને છપન પાંસળા છે. યગી તે જુગજને આમ જો એટલે ત્રણ દિવસને અંતરે એથે દિવસે આદારની ધમ્મ ઉપજે છે. તેનું આપુ ૪૫ ન્યથી દેશેઉણ ત્રણ પશ્યોપમનું છે તે પણ પશ્યોપમને અસંખ્યાનમે ભાગે ઉણ છે તે ઉત્કૃષ્ટપણે ત્રણ પશ્યોપમ પુર છે. તે જુગજ પાનાના જાગકની ઓગણુપચાર દીન પ્રેર પાસળા કરે. મેર સર્વ અધિકાર એકરક અનરદીપની પર જાણુવો. યગી ઉત્તર કોરુકને વિશે છ પ્રકારના મનુષ્ય ઉપજે તે કહે છે પદ્યગધા ૧, (પદ્ય કમળ સમાન જેના દંડ રની મુગધ તે) મુગધા ૨, (કન્નુરીના જેવી જેના શરીરની ગધ આવે તે) અમખા ૩ (મમખા રદિન) અસદ ૪, (ભાણુધના પ્રનિગધ રદિન) તેવલી ૫, ને સનીચરી ૧. પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ઉત્તરકુરુ ક્ષેત્રને વિશે જન્મકનામા બે પર્વન ક્યાં કળા છે ?

ઉત્તર—હે જાતમ, નીસવંત વર્ષપર પર્વતથી દક્ષિણ દીમે આસમે' માત્રીમ જોજન ને એક જોજનના સાત ભાગ કરીએ એવડા ચૃત્ર ભાગ એટલી આગાપાએ (વેદના) મીના માદા નહીને બે પામે (બે કાઠે) ૬૮૬ ઉત્તરકુરુને વિશે બે જન્મક નામે પર્વન કળા છે તે એક પર્વને કહી ને એક પશિમને કહી છે. તે પર્વન એકેક હમર જોજન ઉઘા ૬૫ જો છે. અરિને જોજન જૂમિ માદે ઉઘા છે. મુને એક હમર જોજન ભાગપણે, ૫૨ જો છે, ૫૨જે જગત માનને જોજન ભાગપણે, ૫૨જે જગત છે, ને ઉપરે પાનમે જોજન ભાગપણે, ૫૨જે જગત છે મુને જગત હમર એકના જ મા જોજન કાણુ પ્રમેર ૫૨જે ૫૨જે બે જગત જગતે જોજન કાણુ પ્રમેર પશિમપણે છે, ને કાં ૫૨જે એકના જોજન કાણુ પ્રમેર ૫૨જે જગત છે ને વિશ્વપણે છે, મુને સંકર

(સાંકડો) છે ને ઉપરે પાતળો છે, ગોપુંછને સંસ્થાને સંસ્થિત છે. સર્વ સુવર્ણમય છે. આજા સુકુમાળ જલત્ પ્રતિવિષ છે. પ્રત્યેક પ્રત્યેક પદ્મવર વેદીકાએ વીંટયા છે. પ્રત્યેક પ્રત્યેક વનખડે વીંટયા છે. તે વેદીકા ને વનખડનો વર્ણન પુર્વસી રીતે કરવો. વળી તે જમક પર્વતને ઉપરે ધણું સમ રમણિક ભૂમિ ભાગ છે, જલત્ ત્યાં દેવતા બેસે છે. તે ધણું સમ રમણિક ભૂમિ ભાગને મધ્ય ભાગે (સમેવિચે) પ્રત્યેક પ્રત્યેક પ્રાસાદાવતંસક છે તે પ્રાસાદાવતંસક સાદી બાસક જોજન ઉંચા ઉંચપણે છે, ને સવા એકત્રીસ જોજન લાંબપણે, પહોળપણે છે. આત્મ ઉંચા નિકળતા સિખર છે. તે પ્રાસાદાનું વર્ણન ભૂમિ ભાગ ઉલ્લેચ સર્વ પુર્વસી રીતે કરવું. વળી તે પ્રાસાદ માંહે બે જોજનની મણિપીઠીકા છે, તે ઉપરે સીંહાસન પરીવાર સહીત કહેવું. જલત્ ત્યાં જમક નામે દેવતા વસે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, શ્યામાટે જમક પર્વત એહતું નામ કહો છો?

ઉત્તર—હે ગીતમ, જમકનામા પર્વતને વિષે તે તે કામે ત્યાં ત્યાં ધણી નાની નાની વાવ જલત્ બીલપંક્તિ છે તે નાની નાની વાવને વિષે જલત્ બીલપંક્તીને વિષે ધણાં ઉત્પત્ત જલત્ લક્ષપત્ત ક્રમજ છે. તે જમક સરખાં પ્રમાણે છે, જમકને વર્ણ છે. ને વળી ધહાં જમક નામે બે દેવતા મહર્ષિક (મોટી રૂઢીના ધણી) છે. જલત્ પશ્યોપમની સ્થિતિના વસે છે. તે દેવતા ત્યાં પ્રત્યેક પ્રત્યેક ચાર દુગ્ગર સામાનિક દેવતાનું, ચાર અગ્ર મહીપીનું, સોગ દુગ્ગર આતમ રક્ષક દેવતાનું, જલત્ જમક પર્વતનું, જમક રાત્યધાનીનું, અનેરાં ધણાં વ્યંતરીક દેવતા ને દેવાંતાનું અધિપતિપણું જલત્ પાળતાંધકાં વિચરે છે. તે કારણે હે ગીતમ જમક પર્વત એહતું નામ કહીએ છીએ. વળી હે ગીતમ નિરંતરપણે નિસ્ચેએ જમક નામ સારવતું છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જમક દેવતાની જમક નામે રાત્યધાનીયું ક્યાં છે?

ઉત્તર—હે ગીતમ, જમક પર્વતને ઉત્તર દીસે ત્રીજા અસંખ્યાના દીપ, સમુદ્ર વ્યતિક્રમી જલએ ત્યાં અનેરા જંજુદીપનામા દીપને વિષે ચાર દુગ્ગર જોજન અવગાદીને જમએ, ધહાં જમક દેવતાની જમક નામે બે રાત્યધાની છે, તે રાત્યધાની ચાર દુગ્ગર જોજન લાંબી, પહોળી છે. તે જમ વિજય દેવતાની વિજય રાત્યધાની કહી તેમ સર્વ કહેવી. જલત્ એહવા મહર્ષિક બે જમક દેવતા છે.

૭૧. નિલવંત દ્રહનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ઉત્તરકુર કોને નિલે નીલવંત દ્રહ નામે દ્રહ ક્યાં છે?

ઉત્તર—હે ગીતમ, જમક પર્વતપદી દક્ષિણ દીસે આસે એકત્રીસ જોજન ને એક જોજનના સાન ભાગ કહીએ એહવા ચાર ભાગની અજાધાએ (વેમજો) સીના મદા નદીને પણ મધ્ય દેશ ભાગે ધહાં ઉત્તરકુર કોને નીલવંત દ્રહનામા દ્રહ છે. તે ઉત્તર દક્ષિણે લાંબો છે ને પૂર્વ, પશ્ચિમે પહોળો છે. એક દુગ્ગર જોજન ઉત્તર દક્ષિણે લાંબપણે છે ને પાંચસે જોજન પૂર્વ પશ્ચિમે પહોળપણે છે. દ્વય જોજન ઉંચો છે. આજો સુકુમાળ શ્યામય તટ છે

ચોખ્ખો સમો તટ (કાંઠો) છે. જ્યત્ પ્રતિષ્ઠ છે. એ પાસે પુર્વ પશ્ચિમે એ પશ્ચિમ વેદિકાએ ને એ વનખડે કરીને સધળે ચોકડેર પરીક્ષીત (નિર્યો) છે. એ વેદિકા ને વનખડેનો વર્ણન પુર્વે પરે કહેવો. વળી નીચવત દ્રહને તે તે દેસે ત્યાં ત્યાં ધનું પગથીયાં છે તેહનો વર્ણન પુર્વથી પરે કહેવો. જ્યત્ તોરણુ લગે કહેવો.

૭૨. પદમ કમળનો અધિકાર વિસ્તાર સાથે.

વળી નીચવત દ્રહને ધાતું મધ્ય દેસ લાગે (વચે) ત્યાં એક મોટું પદ (કમળ) છે. તે કમળ (પુષ્પ) એક જોજન લાંબાપણે પોહોળા પણે છે. ત્રીગુણી વિશેષ એટલે જ જોજન આંધેરી તેની પરથી છે. અર્ધ જોજન જાડ પણે છે, દશ જોજન જાડપણે (પાણીમાં) છે ને એ કાસ પાણીયકા ઉચું છે. સર્વ મળી સાડા દશ જોજન સર્વે ઉચપણે છે. તે કમળનો એહવો એહવે રૂપે વર્ણવાસ કહ્યો છે. તે કહે છે. વજ રતમ મળ છે. અરીષ્ટ રતમય કંદ છે. વૈકુર્વ રતમય નાળ છે. વૈકુર્વ રતમય બાહીરમાં દોઢાં પત્ર છે. જાંબુનંદ રતમય માહીલાં પત્ર પાંખડી છે. રાતા મુવર્ણમય કેસરી છે. સુર્ણ મય કર્ણિકા (કોડો) છે. અનેક મણિમય કમળના કળીયા (ગીજ) છે. તે કર્ણિકા મર્ધ જોજન લાંબી પોહોળી છે, તેથી ત્રીગુણી આંધેરી પરિધીપણે છે. એક કાસ જાડપણે છે. સર્વ સુવર્ણમય છે. આઠા સુકમાળ જ્યત્ પ્રતિષ્ઠ છે વળી તે કર્ણિકા ઉપરે ધનું સમ રમણિક જુમિ ભાગ છે. જ્યત્ મણિએ કરી ઉપગોળીન છે તે ધણું સમ રમણી જુમિ ભાગને ધણું મધ્ય દેસ લાગે કદાં એક મોટું જ્યત્ છે તે એક કાસ લાંબાપણે છે, અર્ધ કાસ પોહોળાપણે છે ને દેશકેલું એક કાસ ઉચું ઉચપણે છે. અનેક સોડા રૂપે રથમે કરી સનિવિષ્ટ (સરીત) છે. જ્યત્ તેનો વર્ણન પાછલીપરે કહેવો. તે જ્યતને જન દીસે ત્રણ દાર છે. પુર્વ ૧. દક્ષિણ ૨. ઉત્તર ૩ તે દાર પાંચમે ધનુષ ઉચા ઉચપણે છે, અદીમે ધનુષ પોહોળાપણે છે, ને તેટલુંજ (અદીમે ધનુષ) પ્રવેશપણે છે જેવે છે વર પ્રધાન કનકની યુગિકા ગીખર છે. જ્યત્ વનમાળા લગે વર્ણન કહેવો. વળી તે જ્યતની મદિ ધાતું સમો રમણિક જુમિ ભાગ છે ને જેમ કાસ માત્રનું પદ રૂપ જ્યત્. મણિએ વર્ણન કહેવો વળી ને ધાતું સમ રમણિક જુમિ ભાગના ધાતું મધ્ય દેસ જ્યતને વિશેષ કદાં એક મોટી મણિપીઠિકા છે. તે પાગમે ધનુષ લાંબાપણે પોહોળાપણે છે. ને અદીમે ધનુષ જાડપણે છે. સર્વ મણિમય છે. તે મણિપીઠિકાને ઉપરે કદાં એક મોટી રેખાંત્યા છે ને રેખાંત્યાનો વર્ણન પુર્વથીપરે કહેવો.

વળી ને મુખ્ય પદ કમળને અનેકાં એકનો આઠ ને મુખ્ય કમળની અર્ધે ઉપ પ્રથમ નમરે કમરે કરીને સર્વે ને કોડે વિર્ય છે. ને એકનો આઠ કમળ અર્ધે જોજન લાંબાપણે પોહોળાપણે છે. તેથી ત્રીગુણી આંધેરી પાંખડીપણે છે. ત્રીસ જાડપણે છે, દશ જોજન ૧૨૦ મરે ઉચપણે છે ને એક કાસ ૫૫૦ ઉચા છે. મરદાસ જોજન અર્ધે ઉચપણે છે ને એકનો આઠ કમળને એકરે એકરે રૂપે વર્ણન કહેવો. છે ને કહે છે. વજમય પદ ૭. જ્યત્ અનેક કહેવો કહેવો જ્યત્ જ્યત્ છે. ને એકનો આઠ કમળની કર્ણિકા એક ૧૦

લાંબી પહેાળા છે. તેથી ત્રીયુણી ઝાઝેરી પરિધીપણે છે, અર્થકાસ વગરપણે છે. સર્વ કનક મય છે. આજા જ્યવત્ પ્રતિરૂપ છે. વળી તે કલ્પિતને ઉપરે ધણું સમ રમણિક બ્રહ્મિ ભાગ છે. જ્યવત્ મણિનો વર્ણ, ગંધ, સ્પર્શ પુરવરે કહેવો. વળી તે મુખ્ય ક્રમને વાયવ્ય ખૂણે ઉત્તર દીસે ને હયાન ખૂણે નીલવંત દ્રહકુમાર દેવતાના ચાર હજાર સાંભાનીકના ચાર હજાર ક્રમ છે. એમ સર્વ પરીવારનાં ક્રમ કહેવાં. વળી તે મુખ્ય ક્રમ અનેરી ખીછ ત્રણ ક્રમની પરિધીએ કરીને સધળે ચોકડેર વીટયું છે તે કહે છે. અભ્યંતરની પરિધી ૧, મધ્ય પરિધી ૨ ને બાહીરલી પરિધી ૩ તેમાં અભ્યંતરની પરિધીએ બ્રહ્મ લાખ ક્રમ છે., મધ્ય પરિધીએ ચાલીસ લાખ ક્રમ છે. ને બાહીરલી પરિધીએ અગ્ર તાલીસ લાખ ક્રમ છે. એ ત્રણે પરિધીના મળીને એક કોડ ને વીસ લાખ ક્રમનો હોય એમ તિથિકરે કહ્યું છે.

(હવે સર્વ ક્રમ પરીવાર નીલવંત દ્રહમાં છે તે કહે છે. મુખ્ય ક્રમ: ૧ તેને પરિધી ૧૦૮ની તેને પરિધી ૩૪,૦૧૧ની તેને પરિધી ૩૨,૦૦,૦૦૦ની તેને પરિધી ૪૦,૦૦,૦૦૦ની તેને પરિધી ૪૮,૦૦,૦૦૦ની સર્વ મળીને ૧,૨૦,૫૦,૧૨૦ એક કોડ વીસ લાખ પચાસ હજાર એકસો વીસ ક્રમ થાય. હવે તેના વીવરે કહી જતાવે છે.

૧ મુખ્ય ક્રમ નીલવંત દ્રહકુમાર દેવતાનું છે.

૧૦૮ ક્રમ નીલવંત દ્રહકુમાર દેવતાના ભંડારના છે.

૪ ક્રમ નીલવંત દ્રહકુમાર દેવતાની ચાર અશ્વમહીવીનાં છે.

૭ ક્રમ નીલવંત દ્રહકુમાર દેવતાની અણ્ણિકા (કટક) સાત તેના દેવામીનાં છે.

૧૬,૦૦૦ ક્રમ નીલવંત દ્રહકુમાર દેવતાના આત્મ રક્ષકનાં છે.

૪,૦૦૦ ક્રમ નીલવંત દ્રહકુમાર દેવતાના સામાનીક દેવતાના છે.

૮,૦૦૦ ક્રમ નીલવંત દ્રહકુમાર દેવતાની અભ્યંતર પરખદાના દેવતાના છે.

૧૦,૦૦૦ ક્રમ નીલવંત દ્રહકુમાર દેવતાની મધ્ય પરખદાના દેવતાના છે.

૧૨,૦૦૦ ક્રમ નીલવંત દ્રહકુમાર દેવતાની બાહીરલી પરખદાના દેવતાના છે.

૩૨,૦૦,૦૦૦ ક્રમ ત્રણ કોટ છે તેમાં પહેલે કોટે એટલે પહેલી પરિધીએ છે.

૪૦,૦૦,૦૦૦ ક્રમ બીજે કોટે એટલે મુખ્ય ક્રમ થકી પાંચમી પરિધીએ છે.

૪૮,૦૦,૦૦૦ ક્રમ ત્રીજે કોટે એટલે છઠી પરિધીએ છે એમ.

૧,૨૦,૫૦,૧૨૦ સગણો ૧ દરોડ ૨૦ લાખ ૫૦ હજાર એકસોવીસ ક્રમ છે.

એ સર્વ ક્રમ સારવનાં પ્રથમી પરીણામે છે. ત્યાં મુખ્ય ક્રમને વિશે નીલવંત દ્રહકુમાર દેવતા રહે છે. તેની પ્રથમ પરિધીએ ઉપરકર તેના ભાંડારિક છે. ખીછ પરિધીએ તેનો પરિવાર છે. ત્રીજી પરિધીએ તેના આત્મરક્ષક દેવતા છે. ચોથી, પાંચમી અને છઠી પરિધીએ તેના કોર દેવતા રહે છે. વળી અભ્યંતર પરખદાના દેવતાના આઠ હજાર ક્રમ રહિયે છે. મધ્ય પરખદાના દેવતાના દસ હજાર ક્રમ નૈરત્ય ખૂણે છે. ને બાહીરલી પરખદાના દેવતાના બાર હજાર ક્રમ પશ્ચિમે માન ક્રમ એવા ચોવીસ હજાર અગ્રીઆર.

કમળ ખીજ પરિધીએ છે. ને ત્રીજ પરિધીએ ચારે હીસે ચાર ચાર દળને આમ રક્ષા દેવતાના કમળ એમ સોળ દળને કમળ એ પરીવાર જાણવો. એ કમળનો વીરો પ્રી બતાવ્યો.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે સ્વામાટે નીલવંત દ્વ ઓદવું નામ ક્હે છે?

ઉત્તર—હે મૌતમ, નીલવંત દ્રહને વિષે ત્યાં જે ઉત્પલ કમળ છે, જ્યવત્ સ્વપ્ન થઈ
છે, તે સર્વ નીલે વર્ણે, નીલી પ્રભાએ છે, નીલી પ્રભા કાન્તિ છે, વળી નીલવંત દ્રહ
નામે ધ્વાં નાગકુમાર દેવતા વસે છે. તે જન્મક દેવતા સરીખો કહેવો. જ્યવત્ તે માટે
નીલવંત દ્રહ એહવું નામ કહીએ છીએ.

વંશી તે નીલવંત દ્રહને પૂર્વદીસે ને પશ્ચિમદીસે બે પાસે દશ દશ જોગનને આંત્રે
 ધર્મા દશ દશ કાંચનગીરી પર્વન છે. બે પાસે ચક્રને વીસ છે. તે કાંચનગીરી શ્રે રો
 જોગન ઉચા ધરતીધકી ઉચપણે છે. ને પચવીસ જોગન ઉગ્ર ધરતી માંહે છે. જુને
 એકકા સો, સો જોગન લાંબપણે પોહોળપણે છે, વચ્ચે પચોતેર પચોતેર જોગન લાંબપણે
 પોહોળ પણે છે ને ઉપરે પચાસ પચાસ જોગન લાંબપણે પોહોળપણે છે. જુને ત્રણેક
 સોળ જોગન કાંઈક ઝાંઝેરાં પરિધીપણે છે, વચ્ચે જામેં સાડત્રીસ જોગન કાંઈક ઝાંઝેર
 પરિધીપણે છે ને ઉપરે એકસો આઠાવન જોગન કાંઈક ઝાંઝેરાં પરિધીપણે છે, જુને
 ચિરતીખંડુ છે (સો જોગન માટે) વચ્ચે સાંકડા છે. (પચોતેર જોગન માટે) ને ઉપરે
 પાનળા છે (પચાસ જોગન માટે) ગોખુંછને સરથાને (આકારે) સરથીન છે. સર્વ કનામ
 છે. આઠા પ્રત્યેક પ્રત્યેક પદ્મવર વેદિકાએ ને પ્રત્યેક પ્રત્યેક વનખડે વીટ્યા છે. તે
 કાંચનગીરી પર્વનને ઉપરે ધણું સમો રમણીક જૂમિભાગ છે. જનવલ લાં દેવતા, દેવતા
 રમે છે, વસે છે, કીડા કરે છે. વંશી ને કાંચન પર્વને પ્રત્યેક પ્રત્યેક પ્રાસાદાવન સક છે.
 તે સાદીખાસક જોગન ઉચા ઉચપણે છે ને સત્તાએકત્રીસ જોગન લાંબપણે પહોળપણે છે.
 તે પ્રાસાદમાદે મણિપીઠીકા છે તે બે જોગનની છે. તે ઉપરે સોદાસન પરીવાર સદીન
 મરન—દે ભગવંત, તે ત્યા માટે કાંચનગીરી પર્વન એવંજુ નામ કહેા છે ।

ઉત્તર—દે ગાનમ, કાંચનગિરી પર્વતને વિષે તે તે કામે વારી પ્રમુખે ઉત્પન્ન પ્રમુખ કાંચનને પણ કમળ છે. જ્યારે ત્યાં કાંચનગિરીનામા રેવના મદર્ષિક જ્યારે તમે છે તે કાંચને દે ગાનમ, કાંચનગિરી પર્વત એવું નામ કહીએ છીએ.

૫૫—દે બચાવ, હાથે બેનગી કાંચનદા માં મળ્યાની ક્યાં છે!

ઉત્તર—ટે. સી.મ. કામન પત્રન થઈ ઉત્તર દીને કામન ન.મા રાજ્યપત્રી રૂ. ૩
અથવા તેને અગેરે જાણીને વિશે છે. તેટલો પત્રન મનું વિશ્વ રાજ્યપત્રીની પરો કરે.

[illegible][illegible]

દ્રહને પુર્વ દીસે ને પશ્ચિમ દીસે કાંચન ગીરી પર્વત દસ દસ છે. તે સર્વ પર્વત એક પ્રમાણે જાણવા તે સર્વની રાજ્યધાની અસંખ્યતમે અનેરા જાંબુદ્રીપને વિષે ઉત્તર દીસે છે એ એ દ્રહ કહયા હવે ચંદ્ર દ્રહ ત્રીજો ઐરાવત દ્રહ ચોથો અને માસવંત દ્રહ પાંચમો. એમ એકેકા દ્રહ નીલવંત દ્રહ સરખો જાણવો. એ દ્રહના અધિપતિ દેવતા તેની રાજ્યધાની એ એ સર્વ જાણવું.

(ત્રીજો ચંદ્ર દ્રહ ઉત્તર કુર દ્રહને દક્ષિણ દિશાના છેદગથી ઉત્તર દક્ષિણ દિશે આક્રોશ યોત્રીશ જોજન ને જોજનના સાતીયા ચાર ભાગ એટલે છેટે, સીતાનામે મહા નદીનાં ધણા મધ્ય ભાગે ઉત્તરકુર ક્ષેત્રને વિષે ચંદ્ર દ્રહ નામે દ્રહ કહ્યા છે. એદનો વર્ણવ નીલવંત દ્રહની પરે લાંબપણે, પોહોળપણે, બે પદમવર વેદિકા, વનખંડ, ત્રીસોપાન, (પગથીયાં) તોરણ, મૂળશૂત, પદમકમળ, પરિવારનાં કમળ સર્વ જાણવાં, પણ એટલો વિશેષ જે તેદના કમળાદિક ચંદ્રમાની પ્રભા કાન્તિ વાળા છે. ચંદ્રને આકાર છે. ચંદ્રનામે લાં જેવતા વસેછે. તે માટે ચંદ્ર દ્રહ કહીએ જવત્ ચંદ્ર રાજ્યધાની, કાચન ગીરી પર્વત રાજ્યધાની લગે સર્વ પર્વની પરે કહેવું.

ચોથો ઐરાવત દ્રહ તે ચંદ્ર દ્રહના દક્ષિણના છેદગથી દક્ષિણ દિશે આક્રોશ યોત્રીશ જોજન ને જોજનના સાતીયા ચાર ભાગ અધિક એટલે છેટે સીતા મહા નદીના યજુ મધ્ય ભાગે ઐરાવત દ્રહ છે. એદની દટીકત નીલવંત દ્રહની પરે લાંબપણે પોહોળપણે સર્વ કહેવી. જવત્ ઐરાવત રાજ્યધાની ઐરાવત દેવતા વીગેરે સર્વ પર્વની પરે જાણવું.

પાંચમો માસવંત દ્રહ. તે ઐરાવત દ્રહના દક્ષિણના છેદગથી ઐરા દક્ષિણદિશે આક્રોશ યોત્રીશ જોજન ને જોજનના સાતીયા ચાર ભાગ અધિક, એટલે છેટે સીતા મહાનદીના ધણા મધ્ય દેશ ભાગે એટલે અંતરે ઉત્તરકુરને વિષે માસવંત નામા દ્રહ છે. તેનો સર્વ વર્ણવ. નીલવંત દ્રહના સરખો જાણવો. જવત્ પદમ કમળ માસવંત નામે દેવતા, માસવંત રાજ્યધાની સર્વ તેમજ કહેવું. એ પાંચે દ્રહના એકરો કાંચનગીરી પર્વત થાય છે. તે એમકે એકકા દ્રહને એકેકે કાંઈ દસ, દસ કાંચનગીરી પર્વત છે. એમ બને કાંઈના મળી વીસ થાય. એમ પાંચે દ્રહના મળી સો કાંચનગીરી પર્વત છે. તેનો વર્ણવ પૂર્વ પરે જાણવો.)

૭૩. જાંબુપીઠ ને જાંબુમુદર્શન વૃક્ષ, વિસ્તાર સાથે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ઉત્તર કુરક્ષેત્રને વિષે જાંબુમુદર્શન વૃક્ષનો જાંબુપીઠનામા પીઠ ક્યાં છે? ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, જાંબુદ્રીપનામા દ્રીપને વિષે મેર પર્વતયજી ઇયાન ખણે, નીલવંત વખારા પર્વતયજી દટીખુ દીમે, માસવંત નામા ગચ્છનાકારે વખારા પર્વતયજી પશ્ચિમ દીસે, ત્રેપમાદન નામા ગચ્છનાકારે વખારા પર્વતયજી પૂર્વદીમે, મીનામહા નદીને પર્વદીમીને કાંઈ. ૧૬ાં ઉત્તરકુરને વિષે જાંબુપીઠ નામાપીઠ છે. તે પીઠ પાંચમે જોજન લાંબપણે પોહોળપણે છે. ૫૬રમે એકામી જોજન કાંઈકે કાંઈકે પહોળી ખણે છે. તેદને ધણું મધ્ય દેશ ભાગે

(વચ્ચે) બાર જોજન નડપણે છે. ત્યાર પછી માત્રાએ માત્રાએ પ્રદેસની હાણીએ ધનુઃ ધટતું ધકુઃ સધળે છેહડે ચોકડેર બે કાસ નડપણે છે. તે સર્વ જંજુનંદમય છે. આજો નવર પ્રતિરૂપ છે. તે જંજુપીક એક પચવર વેદિકાએ ને એક વનખડે કરીને સધળે ચોકડેર નિરૂપ છે. તે વનખડે ને વેદિકાનું વર્ણન પૂર્વથીપરે કહેવું તે જંજુપીકને ચારે દીસે ચાર ત્રીસેપાન (પગથીયાં) છે. તેનો વર્ણન પૂર્વથીનીરે જવત તોરણ, ખમ્મ છત્રા તિ છત્રમુખી કહેવેલે તે જંજુપીકને ઉપરે ધણું સમ રમણીક ભૂમિલાગ છે. તે જેમ કાઈ માદળનું પાં દેત જવત મણિના સ્પર્શથગે કહેવું. તે ધણું સમ રમણીક ભૂમિલાગને ધણું મધ્ય રેસ ભારે ઈલાં એક મોટી મણિપીકીકા છે. તે મણિપીકીકા આઠ જોજન લાંબપણે પોહોળપણે છે ને ચાર જોજન નડપણે છે. સર્વ મણિમય આછી મુકમાળ જવત પ્રતિરૂપ છે.

વળી તે મહિષાસુરના ઉપરે ધડાં એક મોટા જંબુમુદશના નામા દક્ષ કહે છે. તે આઠ જોજન ઉંચો ઉંચપણે છે અર્ધ જોજન જુમિમાંહે ઉડપણે છે. બે જોજનો રાષ્ટ્ર પ્રદેશ તે થક છે. તે થક અર્ધ જોજન પોહોજપણે છે તે જ જોજનની ઉંચી નીકળી તેની શાખા છે. તે જંબુમુદશના નામા દક્ષનો એકલો એકલો રૂપે વર્ણવાય કહેા છે. તે કહેછે. વજ્ર રત્નમય મૂળ છે. રૂપામય સુખનિદ મૂળના અંકુર છે. ચારીટ રત્નમય વિસ્તીર્ણ કંદ છે. વૈદુર્ય રત્નમય મનોહર રકથ તે થક છે. સુગન્ધ ઉત્તમ રૂપામય પુષ્પ વિસ્તીર્ણ શાખા છે. અનેક મહિરત્નમય વિવિધ પ્રકારની શાખા પ્રશાખા છે. વૈદુર્ય રત્નમય પત્ર છે. રક્ત સુવર્ણમય પાંતનાં બાદ છે. જંબુનંદ રત્નમય રાના જડ મુકમળ પ્રવાળ ફુલને અંકુર તેનો ધરણુદાર છે. વિચિત્ર પ્રકારના મહિરત્નમય સુગંધી કુષ્ઠ છે. રૂજને બારે કરીને તેહની શાખા નથી છે. હાંવાવન છે, કાંન્તિવન છે, સંધી છે ઉખોતવન છે, અત્યંત મનને મુખકારી મન પ્રસન્નકારી છે. તે જંબુમુદશનાને ચાર વિન ચાર શાખા છે. તે કહે છે. પુવંદીમે ૧ દશાવ્હીમે ૨. પશ્ચિમદીમે ૩. ને ઉત્તરદીમે ૪.

ત્યાં જે પુરું ઠીકીની માખા છે હતાં એક મોટું ભવન (૫૦) છે, તે એક ૧૪
સાંજપણે છે, અર્થે કામ પદોગપણે છે તે દેએ ઉત્તું એક કામ ઉચ્ચ ઉગપણે છે અને
શયમે હરી સદીન છે તેના વર્ણન કરેલા. જ્યારે ભવનનું કાર તેવજ પ્રમાણે ૧૦
પરુષ ઉચ્ચ ઉગપણે છે, અર્થમે ધનુષ પદોગપણે છે જ્યારે ત્યાં વનમાળા બુધિ
ઉચ્ચમે વર્ણન પુરંવી પરે કરેલા અગ્નિપીઠિકા પાચમે ધનુષની ઉચ્ચ ઉગપણે છે ૧૧
મન્ય સાં પુરંવી રીતે વર્ણન કરેલા.

મનમાં સારું પુરોગા રેતી વળાન કરવા.

१०. ११. १२. १३. १४. १५. १६. १७. १८. १९. २०. २१. २२. २३. २४. २५. २६. २७. २८. २९. ३०. ३१. ३२. ३३. ३४. ३५. ३६. ३७. ३८. ३९. ४०. ४१. ४२. ४३. ४४. ४५. ४६. ४७. ४८. ४९. ५०. ५१. ५२. ५३. ५४. ५५. ५६. ५७. ५८. ५९. ६०. ६१. ६२. ६३. ६४. ६५. ६६. ६७. ६८. ६९. ७०. ७१. ७२. ७३. ७४. ७५. ७६. ७७. ७८. ७९. ८०. ८१. ८२. ८३. ८४. ८५. ८६. ८७. ८८. ८९. ९०. ९१. ९२. ९३. ९४. ९५. ९६. ९७. ९८. ९९. १००.

વળી ત્યાં જે ઉત્તર દીશીની શાખા છે, ઇલાં એક મોટો ગ્રાસાદાયનંસક છે. તેનું પશુ તેદજ પ્રમાણુ જાણુ. ત્યાં પશુ સિંહાસન પરીવાર સદીત કહેવું.

વળી ત્યાં જે રકંધ (યડ) ઉપરે મધ્ય ભાગે ઉઘી શાખા છે, ઇલાં એક મોટું સિંહાસન છે તે એક કોસ લાંબપણે છે, અર્ધ કોસ પહોળપણે છે ને દેસે ઉણું એક કોસ (પોણો કોસ) ઉચું ઉચપણે છે. અનેક સેકડાગગે રથબે કરી સદીત છે. તેહનો વર્ણન પાછલી પડે કહેવો. તેહને તણુ દીસે તણુ દાર છે. તે પાંચસે ધનુપ ઉઘા ઉચપણે છે, ને અડીસે ધનુપ પહોળપણે છે. તે માંહે મણિપીઠીકા છે. તે પાંચસે ધનુપની લાંબી, પહોળા છે, તેની ઉપરે એક દેવજંદો પાંચસે ધનુપ પહોળા છે. ઇંધક અધીકાર પાંચસે ધનુપ ઉચો છે. ત્યાં દેવજંદાને વિષે એકસો આઠ જીન (દેવતાની) પ્રતિમા છે, તે જીન: (દેવતાની) કાપા પ્રમાણે છે. એમ સર્વ સિદ્ધાસનની વ્યક્તવ્યના પુર્વથી પડે કહેવી. જાવત પુપના કડળા છે. તે સિદ્ધાસનનો ઉપરસો લાગ સોળ પ્રકારે રતે કરી ઉપશોભીત છે.

વળી તે જાંબુ મુદર્શનને મળે ખાર પથ્થર વેદિકાએ કરી સથળે ચોકકર વેળીત છે. તે પથ્થર વેદિકા અર્ધ જોજન ઉઘી ઉચપણે છે પાંચસે ધનુપ પહોળપણે છે, તેનો વર્ણન પુર્વથી પડે કહેવો.

વળી તે જાંબુ મુદર્શન વૃક્ષ અનેરાં એકમે આઠ જાંબુ મૂળ જાંબુપંડી અર્ધ ઉચપણે તેણે કરી સથળે ચોકકર વ્યાપ છે. તે જાંબુ વૃક્ષ ચાર જોજન ઉઘા ઉચપણે છે, એક કોસ ઉચપણે છે, એક જોજનનો રકંધ તે યડ છે. તે યડ એક કોસ પહોળપણે છે. તણુ જોજનની નીકળતી ઉઘી શાખા છે ધણું મધ્ય દેશ ભાગે ચાર જોજન લાંબપણે પહોળપણે છે. સગાચાર જોજન સર્વાંગે ઉચપણે છે. તેના વજ્રમય મૂળ છે. તેહનો વર્ણન ચૈત્યવૃક્ષના સરખો કરવો.

વળી તે જાંબુ મુદર્શનને વાવવ્ય ખૂણે ઉત્તર દીસે ધરાન ખૂણે ઇલાં અનાધુત દેવતાના, ચાર દળર સામાનીક દેવતાના, ચાર દળર જાંબુ છે. જાંબુ મુદર્શનને પુર્વ દીમે ઇલાં અનાધુત દેવતાની ચાર અગ્ર મહીલીના ચાર જાંબુ છે. એમ સર્વ પરીવાર કહેવો. જાંબુને જાવત ચાર દીસે આત્મ રક્ષના સોળ દળર જાંબુ છે. હવે તેનો વિસ્તાર કહેછે. મૂળ જાંબુ ૧. તેને ફરતાં ૧૦૮, તેને ફરતાં ૩૪,૦૧૧, તેને ફરતાં ૧૧,૦૦૦, સર્વ મળીને ૫૦,૧૨૦ જાંબુ છે તે સર્વ પૃથ્વીકાપ ૩૫ છે સારરને લાવે છે તે મૂળ જાંબુએ આના ધૂંત દેવતા ચોતે રહે છે, ને તેની પહેલી પરિધીએ તેહના જુગજુદિ ઉપકરણ છે. બીજી પરિધીએ પરીવાર રહે છે, ને ત્રીજી પરિધીએ આત્મ રક્ષક દેવતા રહે છે. હવે સદુ સદુના જુદા જુદા જાંબુ કહે છે.

૧ મૂળ જાંબુમુદર્શન અનાધુત દેવતાનું છે.

૧૦૮ જાંબુ મુદર્શન અનાધુત દેવતાના જાંબુનાં છે.

૪ જાંબુ મુદર્શન અનાધુત દેવતાની ચાર અગ્રમહીલીનાં છે.

૭ જાંબુ મુદર્શન અનાધુત દેવતાના સાન કડકના સાન સ્વામીનાં છે.

પરિધીપણ છે, વચે કાંઈક આંતરેાં પચવીશ જોજન પરિધીપણ છે ને ઉપરે કાંઈક આંતરેાં પાર જોજન પરિધીપણ છે. મૂળે વિરતીજું છે (પાર જોજન માટે) વચે સાંકડો છે (આંક જોજન માટે) ને ઉપરે પાતળો છે (પાર જોજન માટે) ગોપુંઝને સરથાને સરથીત છે. સર્વ જાંબુનંદમય છે. આછો જાવત્ પ્રતિરૂપ છે. તે ફૂટ એક પગવર વેદિકાએ ને એક વનખંડે કરી સપળે ચોકડેર વિરથો છે. તે વેદિકા ને વનખંડનો વર્ણન પુર્વપરે, કહેવો. જાવત્ દેવતા બેસે છે. વળી તે ફૂટને ધણું મધ્યદેશભાગે ઈલાં એક મોટું સિદ્ધાપતન છે. તે એક કાશ લાંબપણ છે, અર્ધકાશ પહોળપણ છે ને દેશકણ એક કાશ (પોણો કાશ) ઉચું ઉચાણ છે. જાવત્ એકસો આઠ છન (દેવતાની) પ્રતિમા છે. જાવત્ તેની વ્યંકવ્યતા સર્વ પુર્વથીપરે કહેવી.

વળી તે જાંબુ સુદર્શનાએ પુર્વદીશીના ભવનને દક્ષિણદીશે ને અસીખૂણાના પ્રાસાદાવતંસકને ઉત્તરદીશે ઈલાં એક મોટો ફૂટ કહ્યો છે. (એ બીજો ફૂટ) તેહજ પ્રમાણ પહેલા ફૂટનીપરે ત્યાં સિદ્ધાપતન છે.

વળી જાંબુ સુદર્શનાના વનખંડમાદે દક્ષિણદીશીના ભવનને પૂર્વદીશે ને દક્ષીણ પૂર્વ અસીખૂણાના પ્રાસાદાવતંસકને પશ્ચિમદીશે ઈલાં એક મોટો ફૂટ કહ્યો છે. તેનું તેહજ પ્રમાણ ને સિદ્ધાપતન કહેવું (એ ત્રીજો ફૂટ).

વળી જાંબુમુર્શનાના વનખંડ દક્ષિણદીશીના ભવનને પશ્ચિમદીશે ને દક્ષિણ પશ્ચિમ નૈરલખૂણાના પ્રાસાદાવતંસકને પૂર્વદીશે ઈલાં એક મોટો ફૂટ કહ્યો છે (એ ચોથો ફૂટ) તેહજ પ્રમાણ ને સિદ્ધાપતન કહેવું.

વળી જાંબુસુદર્શનાના વનખંડ પશ્ચિમ દીશીના ભવનને દક્ષિણદીશે ને દક્ષિણ પશ્ચિમ નૈરલખૂણાના પ્રાસાદાવતંસકને ઉત્તરદીશે ઈલાં એક મોટો ફૂટ છે. (એ પાંચમો ફૂટ.) તેહજ પ્રમાણ ને સિદ્ધાપતન કહેવું.

વળી જાંબુમુર્શનાના વનખંડ પશ્ચિમ દીશીના ભવનને ઉત્તરદીશે ને ઉત્તર પશ્ચિમ વાવ્યખૂણાના પ્રાસાદાવતંસકને દક્ષિણદીશે ઈલાં એક મોટો ફૂટ છે. (એ છઠો ફૂટ.) તેહજ ફૂટનું પ્રમાણ ને ત્યાં સિદ્ધાપતન કહેવું.

વળી જાંબુમુર્શનાના વનખંડ ઉત્તરદીશીના ભવનને પશ્ચિમદીશે ને ઉત્તર પશ્ચિમ વાવ્યખૂણાના પ્રાસાદાવતંસકને પૂર્વદીશે ઈલાં એક મોટો ફૂટ છે. (એ સાતમો ફૂટ.) તેહજ પ્રમાણ ને સિદ્ધાપતન કહેવું.

વળી તે જાંબુમુર્શનાના વનખંડે ઉત્તરદીશીના ભવનને પૂર્વદીશે ને ઉત્તર પૂર્વ દશાન ખૂણાના પ્રાસાદાવતંસકે પશ્ચિમદીશે ઈલાં એક મોટો ફૂટ છે. (એ આઠમો ફૂટ) તેહજ પ્રમાણ પહેલા ફૂટની પરે અને ઉપરે તેમજ સિદ્ધાપતન કહેવું.

વળી તે સુદર્શના અનેરે ધણે નિવ્રક જણે કરી, લકુચ જણે કરી જાવત્ રાજજણે કરી જાવત્ ચોકડેર વીરથ છે. તે જાંબુમુર્શનાને ઉપરે ધણાં આઠ આઠ મંગળોક છે તે

કહે છે. સાથીઓ ૧, શ્રીવજ ૨, જાવત્ દર્પણ ૮, કુણ્ડ્યામર ધ્વજ જાવત્ છત્રા નિજરૂ.

વળી તે જંજી સુદર્શનાના બાર નામ કહ્યાં છે તે કહે છે. સુલકાર દર્શન ૨, સુદર્શના ૧, નિષ્કળ નહીં સાસ્વતા છે માટે અમોધા ૨, મહિરત્ત બધ માટે. સુપ્રગદા ૨, જંસવંત માટે. જંસોધરા ૪, જંજીદીપનું નામ વિસ્તારે માટે વિદેહ જંજી ૫, કૃત્ત વૃક્ષ માટે સોમનસ ૬. સાસ્વતા માટે નિયતા ૭, સ્થિર માટે નિત્યમંડીના ૮, જંજી માટે સુલકાર ૯, વિરતીર્ણુ માટે ત્રિશાળા ૧૦. લક્ષ્મી તે સુગ્રામ ૧૧, તે દેવનાં મન માટે સુલકાર ૧૨, વિરતીર્ણુ માટે ત્રિશાળા ૧૦. લક્ષ્મી તે સુગ્રામ ૧૧, તે દેવનાં મન પ્રશ્ન થાય માટે સુમના ૧૨, એ બાર બેદ. એટલે સુદર્શના જંજીરક્ષના એ બાર નામ પ્રશ્ન.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે સ્થા માટે જંજી સુદર્શના એહનું નામ કહો છો?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જંજી સુદર્શનાને વિષે જંજીદીપનો અધિપતિ (સ્વામી) અનાધૂન દેવતા મહર્ષિકે જાવત્ પદ્યોપમના આવખાવંત વસે છે. તે દેવતા ત્યાં આર હનર સાધનીક દેવતાનું જાવત્ જંજીદીપનું, જંજી સુદર્શનાનું, અનાધૂત રાજ્યધાનીનું અધિપતિપદ કરતો થકો જાવત્ વિચરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અનાધૂન દેવતાની અનાધૂન નામે રાજ્યધાની ક્યાં છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જંજીદીપના મેર પર્વતચક્રી ઉત્તર દીશી ત્રીજા અસખાના દીપકરૂં પાછી અનેરો જંજીદીપ આવે ત્યાં અનાધૂન રાજ્યધાની છે. જાવત્ મહર્ષિકે એમ કાં વ્યક્ત્યના વિજ્ય રાજ્યધાનીની પરે કહેવી. તેમ વળી હે જ્ઞાતમ જંજીદીપનામા દીપ ઉત્તર કુર ક્ષેત્રને વિષે તે તે કામે ત્યાં ત્યાં ધણું જંજીરક્ષ જંજીના વર્ષે, જંજીના વત ખંડ. નિવ્ય કૃષ્ણાં કૃષ્ણાં જાવત્ શોખાએ કરી અત્યંત અત્યંત ઉપ શોખનાં કાં રેરો તેજો અર્થે હે જ્ઞાતમ જંજીદીપનામા દીપ એહનું નામ કરીએ છીએ. તેમ વળી કાં નિરંતર છે. હે જ્ઞાતમ જંજીદીપનામા દીપનું નામ સાસ્વતું છે. જે કાંઈ કાંઈ એ નવ દનું નહીં એમ નથી. જાવત્ નિવ્ય સાસ્વતું છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જંજીદીપનામા દીપને વિષે કેટલા ગદ્યમા પ્રમાણવા. પ્રશ્ન ને હે પ્રશ્નમગી, કેટલા અર્થ તથા, તથે છે ને તથા કેટલા નામ ગદ્યમા પ્રશ્ન કાં રેરો રેરો, રેરો છે ને રેરો કેટલા મદ્યમદ આર અગા દુષ્ટા, મરે છે ને મરો. કેટલા નામના સમુદાની કેટલાકીમિઃ જોખની દુષ્ટ, શોખ છે, ને કે. અર્થ (એ ૫. એ પ્રા. નવ રેરો નહીં એમ કાં નહીં પૂછા કરી)

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જંજીદીપનામા દીપને વિષે ને મદ્યમા પ્રમાણવા, પ્રશ્ન ને હે પ્રશ્ન કાં રેરો ને રેરો તથા, તથે છે ને તથા કેટલા નામ ગદ્યમા પ્રશ્ન કાં રેરો રેરો, રેરો છે ને રેરો કેટલા મદ્યમદ આર અગા દુષ્ટા, મરે છે ને મરો. કેટલા નામના સમુદાની કેટલાકીમિઃ જોખની દુષ્ટ, શોખ છે, ને કે. અર્થ (એ ૫. એ પ્રા. નવ રેરો નહીં એમ કાં નહીં પૂછા કરી)

તે જાંબુદીપનામાં દ્વીપ પ્રતે લવણનામાં સમુદ્ર વૃત્ત વળીયાને આકારે રહ્યોંયકા-જાંબુ-
દીપને સંધર્ષે ચોકડેર વીંટીને રહ્યો છે જેવી કરી લવણ સમુદ્રનો અધિકાર હવે કહે છે.

જાં. લવણ સમુદ્રનો અધિકાર. ૥૧૥

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, લવણ સમુદ્ર શું સમ ચક્રવાળે સંસ્થિત છે કે વિષમ ચક્રવાળે
સંસ્થિત છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્ગ ચક્રવાળે સંસ્થિત છે, પણ વિષમ ચક્રવાળે સંસ્થિત નથી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, લવણનામાં સમુદ્ર કેટલો ચક્રવાળે પહોળાપણે ફરતો છે ? ને કેટલો
પરિધીપણે છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, લવણ સમુદ્ર બે લાખ જોજન ચક્રવાળે ફરતો પહોળાપણે છે, ને પંદર
લાખ એકારી હજાર એકસો ઓગણપચાસ જોજન કાંધક ઝામેરા પરિધીપણે છે.

તે લવણ સમુદ્ર એક પદ્મવર વેદિકાએ ને એક વનખંડે કરી સંધર્ષે ચોકડેર વીંટી
યકો રહે છે. તે પદ્મવર વેદિકા ને વનખંડનો વર્ણન પુર્વે કરેલો. તે પદ્મવર વેદિકા
અર્ધ જોજન ઉંચી ઉંચપણે છે. પાંચસો ધતુષ પહોળાપણે છે, ને લવણ સમુદ્ર જેવડી
પરિધીપણે છે. શેષ સર્વ તેમજ પુર્વપરે કહેતું. તે વનખંડ દેસે ઉણા બે જોજન પહોળા-
પણે છે. જાવત દેવતા વિચરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, લવણ સમુદ્રનાં કેટલાં દાર કલાં છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેનાં ચાર દાર કલાં છે. વિજ્ય ૧, વિજ્યંત ૨, જ્યંત ૩, ને અપ-
રાજ્ય ૪.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, લવણ સમુદ્રનું વિજ્ય નામે દાર ક્યાં કહ્યું છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, લવણ સમુદ્રને પુર્વને અંતે ને ધાતકીખંડ દીપને પુર્વાર્ધે પશ્ચિમની
દીસે સીતા મહા નદીને ઉપરે ત્યાં લવણ સમુદ્રનું વિજ્યનામાં દાર કહ્યું છે, તે દાર આઠ
જોજન ઉંચું ઉંચપણે છે ને ચાર જોજન પહોળાપણે છે. એમ જાંબુ દીપના વિજ્યદાર
ની પરે સર્વ સરખો વર્ણવ જાવત આઠ આઠ મંગલિકના વર્ણવ સુધી કહેલો પણ એટલો
વિશેષ જે રાજ્યધાની પૂર્વને દીસે અનેરે લવણ સમુદ્રે કહી છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, લવણ સમુદ્રનું વિજ્યંતનામાં દાર ક્યાં કહ્યું છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, લવણ સમુદ્રને દક્ષિણ દીસને અંતે ને ધાતકીખંડ દીપને પાતે
દક્ષિણાર્ધધા ઉત્તરે વિજ્યંતનામાં દાર કહ્યું છે. શેષ સર્વ વિજ્યદારની પરે કહેતું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, લવણ સમુદ્રનું જ્યંતનામાં દાર ક્યાં કહ્યું છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, લવણ સમુદ્રની પશ્ચિમ દીસીને અંતે ને ધાતકીખંડ દીપને પાતે
પશ્ચિમાર્ધધા પુરે સીતા મહા નદીને ઉપરે જ્યંતનામાં દાર કહ્યું છે. શેષ સર્વ તેમજ
પુર્વે પરે કહેતું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ક્ષવણુ સમુદ્રનું અપરાજિતનામા દ્વાર ક્યાં કહ્યું છે?

પ્રશ્ન—હે ભગવત, લવણ સમુદ્રનું અપરાજીતનામા હાર ક્યા કહેલું છે ?
 ઉત્તર—હે ગૌતમ, લવણ સમુદ્રની હિત્તર દીસીને અતિ ને ધાતકીખંડ દ્વીપને શતિ ઉત્તર
 ધંધકી દક્ષિણે અપરાજીતનામા હાર છે. શેષ સર્વ પુર્વ પરે વિજયદ્વાર જેતું કહેતું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, લવણ સમુદ્રનાં દ્વાર દ્વારને એટલે એક દ્વારથી બીજા દ્વારને માથા-
ધાએ કેટલું અંતર કહ્યું છે ?

ધાત્મ ક્રિયા અંતર કલ્પ છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, ત્રણ લાખ, પંચાલ્પ દુઃખર, બસે એંશી જોજન ને તે ઉપર એ કાસ એટલું આંતર કલ્પ છે, (તે કેમજો એકેક દારતું પહોળપણું ચાર ચાર જોજન એટલે ચારે દાર થઇને સોળ જોજન થાય. વળી એકેક દાર બારચાખની ચાખા જોમ કાસની એટલે ચાર દારની ચાખા ગણતાં ચાર દુ આક કાસ થાય. તે આક કાસના ને જોજનને પુર્વસા સોળ જોજનમાં બેજતાં અઢાર જોજન થાય, તે લવણની મૂળથી પશ્ચિમ માંદિથી બાદ કરીએ ને બાકી રહેજાને ચાર ભાગે વહેંચીએ ત્યારે ત્રણ લાખ, પંચાલ્પ દુઃખર, બસે એંશી જોજન એક કાસ એટલું એક દારથી બીજા દારને આંતર (ઉપર) નજીવું. એ ભાવાર્થ.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, લવણ સમુદ્રના પ્રદેશ ધાતકીખંડને સ્પર્શ્યા છે?

ઉત્તર—હે ગાતમ, જેમ જંજીરીયનું વ્યાખ્યાન કર્યું તેમ પાતકીનામને આગાવે ૧૧
સર્વ તેમજ કહેવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ભરણ સમુદના શ્રવ મરીને ધાતકીખડે ઉપજે!

ઉત્તર—હે માતમ, જુલુડીયની પરે સવં આગાયા સદીન કહેતું.

મરન—હે ભગવંત, સર્વા સમુદ્ર એકતું નામ સ્વામાટે કહેા છે ।

મરન—હું ભગવત, લવણ સમુદ્ર એવડુ નામ સ્વામીદે કહો છો.
 બીન્તર—તે માનમ, લવણ સમુદ્રનું ઉદક (પાણી) આખીસ, રજાવત, વેલેકરી કાને પડે
 રવભાવે નિયર કડુમ લવણ (મીઠા) સરખુ અધીય છે. ધણા કુપર, ચતુષ્પદ મૂઠ, પડ
 પળીયા, સરીસપીદિ તેદને પીવા જોય નથી. પણ એટલો વિરોધ જે તાંના ઉપના માન
 રિક તેદને અધીય નથી (લવણ સમુદ્ર મટી ઉપના તે રવયોની માટે તેદને પ્રીત છે)
 વળી સુશિયત એદવે નામે મતદિકે ત્યાં લવણ, ધિપનિ દેવના વ્દવત્ પાપોષમની નિર્મિ
 વંત છે. તે ત્યાં માર દબર સામાનીક દેવનાનું વ્દવત્ લવણ સમુદ્રનું, સુશિયત રજા
 નીનું, અનેમ પળું અધિપનિપાતું કરતે થકો વીચરે છે તેજુ અથે લવણ સમુદ્ર કહી
 નમ કહીએ. પણ લવણ સમુદ્ર એવડુ સામાન્ય નમ કહ્યું છે.

[illegible]

३-४-२ के अन्तर्गत आने वाले विभिन्न प्रकार के व्ययों का विवरण निम्न है-

લાખ, સતસક હનર ને નવસે એટલી કોણ કોરી એટલા તારાના સમુદ્ર (નદ્યો) લવણ સમુદ્ર માંહે શોભતા હુવા, શોભે છે ને શોભશે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, લવણ સમુદ્રનું જળ (પાણી) રચા કારણે અઉદય, આઠમ, અમા-વારયા, પુનમે. અસંત અધિક અધિક વધે ઘટે (ભરતી ઝોટ થામ) છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જંબુદ્વીપનામા દ્વીપની ચારે દીસે ખાહીરલી વેદિકાના અંતયગ્રી લવણ સમુદ્ર પંચાણું પંચાણું હનર જોજન અવગાહી જમએ ત્યાં ચાર અત્યંત મોટા આશયવંત મોટા અલંજર (ભાજન વિશેષ) તેડને સંસ્થાને સંસ્થિત માહા પાતાળા કળશા છે. તેના નામ. પૂર્વ દીસે વળયા મુખ ૧, દક્ષિણે કેતુમુખ ૨, પશ્ચિમે યુપ ૩, ને ઉત્તરે ધનુર ૪. તે માહા પાતાળા કળશા એકેકે લાખ, લાખ જોજન જળ માંહે ઉડપણે છે. મૂળે દશ હનર જોજન પોહોળપણે છે. ત્યારપછી એકેકે પ્રદેશે વધતા વધતા થકા વીચે એક પ્રદેશની શ્રેણીએ એક લાખ જોજન પોહોળપણે છે. ને ત્યારપછી વળી પ્રદેશ પ્રદેશ ધટતાં ધટતાં થકા ઉપરે મુખને મૂળે દશ હનર જોજન પોહોળપણે છે. વળી તે માહા પાતાળા કળશાની દૂરીને કઠાહ દીકરી સઘળે સરખી એક હનર જોજન જડપણે છે. તે સર્વ વજ્ર રતનમય નિર્ભજ જલવત્ પ્રતિરપ છે. સાં ધણા જીવ, ધણા પુદ્ગળ આશ્રય છે, ઉપગે છે, ચલે છે. તે દીકરી દ્રવ્યાર્થપણે સાસ્વતિ છે. ને વર્ણાદિકને પયયિ કરી અસાસ્વતિ છે. વળી તે ચાર પાતાળા કળશે ચાર દેવતા મહર્થિક જલવત્ એક પદ્મો-પમની રિથિતિએ વસે છે. તેનાં નામ. વડવા મુખે કાળ ૧, કેતુપે મહાકાળ ૨, યુપે વૈશંખ ૩, ને ધનુરે પ્રલંબન ૪. તે માહા પાતાળા કળશાને ત્રણ ત્રણ ભાગ છે. તે કહે છે. હેઠલો ત્રીભાગ ૧, મધ્યનો ત્રીભાગ ૨, ને ઉપરલો ત્રીભાગ ૩, તે ત્રણ ભાગ માહીસો એકેકા ત્રીભાગ તેત્રીશ હનર, ત્રણસે તેત્રીશ જોજન ને એક જોજનનો ત્રીજો ભાગ એટલો જડપણે છે. (લાખના ત્રણ ભાગ કરવા.) ત્યાં જે હેઠલો ત્રીભાગ તેમાં વાયુકાય કેવળ વાયરો છે. ને જે વચ્ચેનો ત્રીભાગ તેમાં વાયુકાય ને અપકાય (વાયરો, પાણી.) જોગો રહે છે ને જે ઉપરલો ત્રીજો ભાગ છે ત્યાં કેવળ અપકાય (પાણી) છે.

તેમ વળી હે ગૌતમ લવણ સમુદ્રને વિશે તે તે હામે ધણા નાહના અસંજર ભાજનને સંસ્થાને સંસ્થિત તે નાહના પાતાળા કળશા છે. તે નાના પાતાળા કળશા એક હનર જોજન ઉડા છે. મૂળે સો જોજન પોહોળા છે. ત્યાર પછી પ્રદેસે પ્રદેસે વધતા વધતાથકા વચ્ચે એક પ્રદેશની શ્રેણીએ એકેકે હનર જોજન પોહોળા છે. ત્યાર પછી પ્રદેસે પ્રદેસે ધટતાં ધટતાંથકા ઉપરે મુખને હામે સો જોજન પોહોળા છે, તે લઘુ (નાના) પાતાળા કળશા ની દીકરી સઘળે સરખી દશ જોજન જડી છે. તે સર્વ વજ્રમય નિર્ભજ જલવત્ પ્રતિરપ છે. ત્યાં ધણાં જીવ, ધણા પુદ્ગળ ઉપગે છે, ચલે છે. તે દીકરી દ્રવ્યાર્થપણે સાસ્વતિ છે. ને વર્ણાદિકને પયાંમે કરી અસાસ્વતિ છે. પ્રત્યેક પ્રત્યેક અર્ધ પદ્મોપમની રિથિતિના દેવતાએ સહીત છે. તે લઘુ પાતાળા કળશાને પાંચ ત્રણ ત્રણ ભાગ છે. તે કહે છે. હેઠલો ત્રીભાગ ૧, વચ્ચેનો ત્રીભાગ ૨, ને ઉપરલો ત્રીભાગ ૩. તે એકેકા ત્રીભાગ ત્રણસે, તેત્રીશ જોજન

ને એક જોજનનો ત્રીજો ભાગ એટલું જડપણ છે. (હજાર જોજનના ત્રણ ભાગમાં) ત્યાં જે હેલ્સો ત્રીભાગ છે ત્યાં કેવળ વાયરો છે. ને વચ્ચે ત્રીભાગે વાયરો ને પછી છે. ને ઉપરલે ત્રીભાગે કેવળ પાણી છે. એમ સર્વ નાહના મોડલા મળીને લવણ સમુદ્રને ત્રિ સાત હજાર, આઠસો, ચોરાસી પાતાળા કળશા હોય એમ તિથકરે કહ્યું છે. હવે જ્યારે તે મોટા પાતાળા કળશા ને નાહના પાતાળા કળશાને હેડલા ને વચ્ચા ત્રીભાગને ત્રિ ધણા ઉદાર ઉર્ધ્વ (ઉંચા) ગમન સ્વભાવવંત વાયરા ઉપજે છે, મુર્છના પામે છે, હાલે છે, ચાલે છે, કંપે છે, સોભાય છે, સંઘટ પામે છે માહોમાંહે આપડે છે, તે તે ભારપ્રતે પરીણમે છે. ત્યારે તે પાણી ઉચું ઉછળે છે, ઉભરાય છે, ને ત્યારે તે નાહના પાતાળા કળશા ને મોટા પાતાળા કળશા હેડલા ને વચ્ચા ત્રીભાગને ત્રિ ધણા ઉદાર ઉર્ધ્વ ગમન સ્વભાવવંત વાયરા નથી હાલતા જવત્ ને તે ભાવપ્રતે ન પરીણમે ત્યારે તે ઉર્ધ્વ (ઉંચું) ઉછળે નહીં, ઉભરાય નહીં. વળી તે પાતાળા કળશાના વાયરા અહોરાત્રી મધ્યે જોવાર તે વાયુ મેરે છે ત્યારે અહોરાત્રી મધ્યે જોવાર પાણી ઉચું ઉછળે છે તે ત્રણ અહોરાત્રી મધ્યે જોવાર વેળ ભરાય છે (ભરતી ઓટ થાય છે) ને ત્યારે તે કળશા વાયરા અધવચ્ચાએ અનેરા વાયરાપ્રતે ઉદરે નહીં ત્યારે અધવચ્ચાએયજી તે પાણી ઉભરા નહીં, ઉછળે નહીં. એમ નિમ્ને દે જ્ઞાનમ લવણ સમુદ્ર ચઉદસ, આઠમ, અમ.રૂપ. પુનમને ત્રિ અત્યંત અર્ધકિા વરે તથા ઘટે છે

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, લવણ સમુદ્ર પાણી અહોરાત્રના (દીવમ રાત્રી ઘડો) ત્રીમ કાં માંહે કેટલી ચાર અત્યંત વરે, ઘટે છે ? (અત્તી ઓટ થાય છે).

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, લવણ સમુદ્ર પાણી ત્રીમ મુલુનંમાંહે જોવાર અત્યંત વરે ઘટે છે

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ત્યાંમાંહે એમ કહે છે જે લવણ સમુદ્ર પાણી દિવમ ગણવરે તે ચાર વરે, ઘટે છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, લવણ સમુદ્ર ત્રીમ મુલુનંમાંહે જોવાર અધવચ્ચાએયજી વાયરો ત્રિ (પાતાળા કળશાની વચ્ચે કર્મિ ના. જમ, આઠમ, પુનમ, અમ વચ્ચાએયજી પાણી ઉભરા પાણી અધવચ્ચાએયજી અહોરાત્રી વચ્ચે પાતાળા કળશાને વાયરો ત્રિવરેમાં અહોરાત્રી તે વચ્ચે ત્રિ છે તેને કર્મિ અહોરાત્રનાં જોવાર રેળ જડવ છે. (દિવમ રાત્રી) ને કળશા મોડલા પાતાળા કળશા ને કળશા નાહના પાતાળા કળશા ને વચ્ચા ત્રીભાગને ત્રિ ધણા ઉદાર ઉર્ધ્વ ગમન સ્વભાવવંત વાયરા નથી હાલતા જવત્ ને તે ભાવપ્રતે ન પરીણમે ત્યારે તે ઉર્ધ્વ (ઉંચું) ઉછળે નહીં, ઉભરાય નહીં. વળી તે પાતાળા કળશાના વાયરા અહોરાત્રી મધ્યે જોવાર તે વાયુ મેરે છે ત્યારે અહોરાત્રી મધ્યે જોવાર પાણી ઉચું ઉછળે છે તે ત્રણ અહોરાત્રી મધ્યે જોવાર વેળ ભરાય છે (ભરતી ઓટ થાય છે) ને ત્યારે તે કળશા વાયરા અધવચ્ચાએ અનેરા વાયરાપ્રતે ઉદરે નહીં ત્યારે અધવચ્ચાએયજી તે પાણી ઉભરા નહીં, ઉછળે નહીં. એમ નિમ્ને દે જ્ઞાનમ લવણ સમુદ્ર ચઉદસ, આઠમ, અમ.રૂપ. પુનમને ત્રિ અત્યંત અર્ધકિા વરે તથા ઘટે છે

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ત્યાંમાંહે એમ કહે છે જે લવણ સમુદ્ર પાણી દિવમ ગણવરે તે ચાર વરે, ઘટે છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, લવણ સમુદ્ર પાણી ત્રીમ મુલુનંમાંહે જોવાર અત્યંત વરે ઘટે છે

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, લવણ સમુદ્રની કેટલા હજાર નામ કુમાર દેવતા અબ્ધંતર (માહીલી) વેળ (જંબુદ્વીપ તરફ) ધરે છે, કેટલા હજાર નામકુમાર દેવતા બાહીરલી વેળ (ધાતકી-ખંડ તરફ) ધરે છે, ને કેટલા હજાર નામકુમાર દેવતા અગ્રોદક (સીખા ઉપરથી પાણી) લવણ સમુદ્રનું ધરે છે? (દયાવે છે)

હિ-તર—હે ગૌતમ, બેતાળીસ હજાર નામકુમાર દેવતા અબ્ધંતર (જંબુદ્વીપમાં માહીલી) વેળ ધરે છે. બેંહોતેર હજાર નામકુમાર દેવતા બાહીરલી (ધાતકી ખંડમાં) વેળ ધરે છે, ને સાઠ હજાર નામકુમાર દેવતા અગ્રોદક (સીખા ઉપરથી પાણી) ધરે છે. એણી રીતે સર્વ મળીને એક લાખ, અગ્રોતેર હજાર, નામકુમાર દેવતા હોય એમ તિથકરે કહ્યું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કેટલા વેળધર નામકુમાર રાજા છે?

હિ-તર—હે ગૌતમ, ચાર વેળધર નામકુમાર રાજા છે તેના નામ—ગોચુભ ૧, સીવક ૨, રાખ ૩, ને મનોસીલક ૪.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે ચાર વેળધર નામ રાજાના કેટલા આવાસ પર્વત છે?

હિ-તર—હે ગૌતમ, તેના ચાર આવાસ પર્વત છે તેના નામ—ગોચુભ ૧, દગભાસ ૨, રાખ ૩, ને દગસીમક ૪.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ગોચુભનામા વેળધર નામરાજાનો ગોચુભનામા આવાસ પર્વત ક્યાં છે?

હિ-તર—હે ગૌતમ, જંબુદ્વીપના મેર પર્વતને પુર્વ દીક્ષે લવણ સમુદ્ર પ્રતે બેતાળીસ હજાર ભેજન અવગાહી જમ્બે ભાં ગોચુભનામા વેળધર નામરાજાનો ગોચુભ નામા આવાસ પર્વત છે. તે સતારસે ને એકવીસ ભેજન ઉચો ઉચપણે છે. ચારસે ને સવાત્રીસ ભેજન ઉડા ઉડપણે છે. મળે એક હજાર બાવીસ ભેજન લાંબપણે, પોહોળપણે છે. વીચે સાતસે ત્રેવીસ ભેજન લાંબપણે પોહોળપણે છે ને ઉપરે ચારસે ચોવીસ ભેજન લાંબપણે પોહોળપણે છે. મળે ત્રણ હજાર બસે ને બત્રીસ ભેજન કાંઈક ઉંચા પરિધીપણે છે, વીચે બે હજાર બસે ને આઠવાસી ભેજન કાંઈક અધીકેરાં પરિધીપણે છે ને ઉપરે એક હજાર, ત્રણસે ને એકતાસીસ ભેજન કાંઈક ઉંચા પરિધીપણે છે મળે વિસ્તીર્ણ છે, વચે સંકીર્ણ (સાંકી) છે, ને ઉપરે સંકીર્ણ (સાંકી) છે. ગોચુભને સંસ્થાને સંસ્થિત છે. સર્વ કનકમય છે નિર્મળગત્વ પ્રતિષ્ઠ છે.

વળી તે ગોચુભ પર્વત એક પદ્મવર વેદિકાએ ને એક વનખટ કરીને સપળે ચોક-ફેર વીટયો છે. તે વેદિકા ને વનખટનો વર્ણન પુરંપરે કહેવો. તે ગોચુભનામા આવાસ પર્વતને ઉપરે ધણું સમ રમણિક બ્રહ્મિભાગ છે. ભવત્ દેવતા વસે છે. તે ધણું સમ-રમણિક બ્રહ્મ ભાગને અધ્ય ભાગે ભાં એક મોટો પ્રાસાદાવનસક છે તે પ્રાસાદાવનસક સાડાખાસક ભેજન ઉચપણે છે. તેમજ ઉચપણાનું અર્ધ સરા એકત્રીસ ભેજન લાંબપણે, પોહોળપણે છે તેનો વર્ણન કહેવો ભવત્ સિંહાસન પગીચાર સડીન કહેવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ગોરથુલનામા આવાસ પર્વત એવું નામ શ્યે અર્થે કહેા છે!

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, ગોરથુલનામા આવાસ પર્વતને વિષે તે તે કામે ત્યાં ત્યાં ધણી નાની મોટી વાવ છે. જાવત ત્યાં ગોરથુલને વણું ધણું કમળ છે. તેમજ પુર્વથી પશ્ચિમ તરફ ગોરથુલ નામે ત્યાં દેવતા મહર્ષિકે જાવત એક પશ્યોપમની સ્થિતિના વસે છે તે દેવતા ત્યાં ચાર દગ્ગર સામાનિક દેવતાનું જાવત ગોરથુલનામા આવાસ પર્વતનું, ગોરથુલનામા રાજ્યધાનીનું જાવત અધિપતિપણું કરતો વિચરે છે તેને અર્થે હે જ્ઞાતમ ગોરથુલ આવાસ પર્વત નામ કહીએ જાવત એ નામ નિલ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ગોરથુલનામા દેવતાની ગોરથુલનામા રાજ્યધાની ક્યાં છે!

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, ગોરથુલ પર્વતને પૂર્વદીસે ત્રીજા અસખ્યાતા ક્ષીપ, સમુદ્ર જાતીકરને અનેરા જાવત સમુદ્રને વિષે ગોરથુલ રાજ્યધાની છે તેવીજ પ્રમાણ કહેવું. તેમજ જાં વર્ણન જાણવે!

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સીવકનામા વેળધર નાગરાજનો દગ્ગાસનામા આવાસ પર્વત ક્યાં છે!

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જાંજીકીપના મેરુપર્વતને દક્ષિણદીસે જાવત સમુદ્ર જોનાલીસ દગ્ગર જોવત અવગાદી જાંજીએ ત્યાં સીવકનામા વેળધર નાગરાજનો દગ્ગાસનામા આવાસ પર્વત છે. તેનું પ્રમાણ જેમ ગોરથુલનું કયું તેમ જાંજીનું પણ એટલે વિગત જે સર્વ અર્થ જાણવે છે. નિર્ભય છે જાવત પ્રતિષ્ઠ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દગ્ગાસનામા આવાસ પર્વત એવું નામ શ્યે અર્થે કહેા છે!

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, દગ્ગાસનામા આવાસ પર્વત જાવત સમુદ્રમાં આ દગ્ગર પ્રવળ જોવત વિષાળપ્રતે સર્વો આકરે દીપાને છે, ઉદયોત કહે છે, તપે છે, કાન્તિ વધે છે તે સીવકનામા ત્યાં દેવતા મહર્ષિકે છે તે કાળે એ નામ કહીએ જાવત તેની રાજ્યધાની દક્ષીણ દીસે અસખ્યાતામે જાવત સમુદ્રે સીવક નામે રાજામની મેા જાં તેમજ પૂર્વથી પશ્ચિમ કહેા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જાંજીનામા વેળધર નાગરાજનો. જાંજીનામા આવાસ પર્વત ક્યાં છે!

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જાંજી દેવતા મેરુ પર્વતને પશ્ચિમ દીસે જાવત સમુદ્રને જોવત દગ્ગર જોવત અવગાદી જાંજીએ ત્યાં સીવકનામા વેળધર નાગરાજનો. જાંજીનામા આવાસ પર્વત છે તેનું પ્રમાણ જેમ ગોરથુલનું કયું તેમ જાંજીનું પણ એટલે વિગત જે સર્વ અર્થ જાણવે છે. નિર્ભય છે જાવત પ્રતિષ્ઠ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જાંજીનામા વેળધર નાગરાજનો. જાંજીનામા આવાસ પર્વત ક્યાં છે!

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જાંજી દેવતા મેરુ પર્વતને પશ્ચિમ દીસે જાવત સમુદ્રને જોવત દગ્ગર જોવત અવગાદી જાંજીએ ત્યાં સીવકનામા વેળધર નાગરાજનો. જાંજીનામા આવાસ પર્વત છે તેનું પ્રમાણ જેમ ગોરથુલનું કયું તેમ જાંજીનું પણ એટલે વિગત જે સર્વ અર્થ જાણવે છે. નિર્ભય છે જાવત પ્રતિષ્ઠ છે.

છે, સંખવર્ણની પ્રભાવંત છે. સંખનામા દેવતા મહર્ધિક જાવત્ રાજ્યધાની પશ્ચિમદીપે સંખપર્વતને સંખનામા રાજ્યધાની છે. તેહીજ પ્રમાણુ સર્વ પુર્વપરે કહેવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મનોસીલક વેળધર નાગરાજનો દગસીમક આવાસ પર્વત ક્યાં છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જંબુદ્વીપના મેરૂપર્વતને ઉત્તરદીપે લવણુ સમુદ્ર એતાલીસ દ્વજર વેળન અવગાહીને જાએ ત્યાં મનોસીલકનામા વેળધર નાગરાજનો દગસીમકનામા આવાસ પર્વત છે તેહીજ પ્રમાણુ પૂર્વથી રીતે કહેવું પણ એટલો વિશેષ જે સર્વ સ્ફટીક રત્નમય આઠો નિર્મળ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દગસીમકનામા આવાસ પર્વત એહવું નામ રૂપે અર્થે કહો છો?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, દગસીમકનામા આવાસ પર્વત છે તે સીતા, સીતોદા મહાનદીનો પ્રવાહ તે પર્વતક્રમે સમદ્રમાં જુજુઓ ચાલે છે ને તે પર્વતને આધરીને સમુદ્રના પાણીમાં ભળી જાય છે તેણે અર્થે દગસીમક નામ કહીએ. જાવત્ એ નામ નિલ છે. ત્યાં મનોસીલક નામા દેવતા મહર્ધિક છે જાવત્ ત્યાં ચાર દ્વજર સામાનીક જાવત્ વીચરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મનોસીલક વેળધર નાગરાજની મનોસીલક રાજ્યધાની ક્યાં છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, દગસીમક આવાસ પર્વતને ઉત્તરદીપે ત્રીજા અસંખ્યાતા દ્વીપ, સમુદ્ર કુદી જાએ ત્યાં અનેરા લવણુ સમુદ્રને વિષે ત્યાં મનોસીલક નામે રાજ્યધાની છે. તેહીજ પ્રમાણુ પૂર્વપરે જાણવું જાવત્ મનોસીલકનામે દેવતા ત્યાં રહે છે.

(ચારેની વ્યાખ્યા) પેહેલો કનકમય ૧, બીજો અંકરત્નમય ૨, ત્રીજો રૂપામય ૩, ને ચોથો સ્ફટીક રત્નમય ૪, એ ચાર વેળધર દેવતાના આવાસ પર્વત ગોરથુભાદિક જાણવા ને અનુવેળધર રાજના પર્વત છે તે ચારે રત્નમય છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અનુવેળધર નાગદેવતાના રાજ કેટલા છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, ચાર અનુવેળધર નાગદેવતાના રાજ છે. કઠોટક ૧. કર્મક ૨. કંઠાસ ૩. ને અરુણપ્રમ ૪.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કઠોટક અનુવેળધર નાગરાજનો કઠોટક આવાસ પર્વત ક્યાં છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જંબુદ્વીપના મેરૂપર્વતને ઇસાનખણે લવણુસમુદ્ર એતાલીસ દ્વજર વેળન અવગાહીને જાએ ત્યાં કઠોટકનામા અનુવેળધર નાગરાજનો કઠોટકનામા આવાસ પર્વત છે તે સતરસે, એકવીસ વેળન ઉપે છે તેહીજ પ્રમાણુ જેમ ગોરથુભનું કહું તેમજ જાણવું પણ એટલો વિશેષ જે સર્વ રત્નમય છે નિર્મળ જાવત્ નિરવિશેષપણે સર્વ કહેવું જાવત્ સિંહાસન પરીવાર સીન કહેવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કઠોટકનામા આવાસ પર્વત એહવું નામ રૂપે અર્થે કહો છો?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, ત્યાં ધણું ઉપજ કમળ કઠોટક સરખા છે પ્રમાણે કરી સેવ સર્વ તેમજ કહેવું. પણ એટલો વિશેષ જે તેહી કઠોટક રાજ્યધાની કઠોટક પર્વતને ઇસાનખણે અનેરા લવણુ સમુદ્ર છે તેમજ સર્વ કહેવું.

તળી કદંબનામા અનુવેળધર નાગરાજનો પણ તેહન ગમે અપરીક્ષિતપણે કોઈ
નીપરે કહેવા. પણ એટલો વિશેષ ને અજીખૂણે છે. કદંબનામા આવાસ પર્વત એવી
વિદ્યુત્રાજા રાજ્યધાની તે પણ અજીખૂણે અસંખ્યાતમે જવણ સમુદ્રે છે.

વળી કૈલાસનામા અનુવેણધર નામરાજ પણ એમજ કહેવો. પણ એટલા વિગા છે નૈરસખળે કૈલાસનામા પવંત છે તે તેહની કૈલાસીકાનામા સત્યધાની તે પણ તેજ નિં નૈરસખળે અતેરે અસંખ્યાનમે લવણ સમુદ્રે છે.

વળી અરણ્યપ્રજ્ઞનામા અનુવેણધર નાગરાજનો આવાસ પર્વત પણ એમજ કહેવો
પણ એટલો વિશેષ જે વાયુખંડે છે ને તેહની અરણ્યપ્રજ્ઞનામા રાત્ર્યધાની તે પણ તેની
વાયુખંડે અનેરે અસંખ્યાતમે કવણ સમુદ્રે જાણવી.

એ મારે આવાસપર્વત એક પ્રમાણે સરખા છે અને સર્વ રત્નમય છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મુસ્લિમ કવલુ સમુદનો અધિપતિ દેવતા તેહનો ગાનમ હીય માં છે!

[illegible]

$\frac{d}{dt} \left(\frac{1}{r^2} \right) = -\frac{2}{r^3} \frac{dr}{dt}$

3-1-7: 1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44-45-46-47-48-49-50-51-52-53-54-55-56-57-58-59-60-61-62-63-64-65-66-67-68-69-70-71-72-73-74-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-91-92-93-94-95-96-97-98-99-100-101-102-103-104-105-106-107-108-109-110-111-112-113-114-115-116-117-118-119-120-121-122-123-124-125-126-127-128-129-130-131-132-133-134-135-136-137-138-139-140-141-142-143-144-145-146-147-148-149-150-151-152-153-154-155-156-157-158-159-160-161-162-163-164-165-166-167-168-169-170-171-172-173-174-175-176-177-178-179-180-181-182-183-184-185-186-187-188-189-190-191-192-193-194-195-196-197-198-199-200-201-202-203-204-205-206-207-208-209-210-211-212-213-214-215-216-217-218-219-220-221-222-223-224-225-226-227-228-229-230-231-232-233-234-235-236-237-238-239-240-241-242-243-244-245-246-247-248-249-250-251-252-253-254-255-256-257-258-259-260-261-262-263-264-265-266-267-268-269-270-271-272-273-274-275-276-277-278-279-280-281-282-283-284-285-286-287-288-289-290-291-292-293-294-295-296-297-298-299-300-301-302-303-304-305-306-307-308-309-310-311-312-313-314-315-316-317-318-319-320-321-322-323-324-325-326-327-328-329-330-331-332-333-334-335-336-337-338-339-340-341-342-343-344-345-346-347-348-349-350-351-352-353-354-355-356-357-358-359-360-361-362-363-364-365-366-367-368-369-370-371-372-373-374-375-376-377-378-379-380-381-382-383-384-385-386-387-388-389-390-391-392-393-394-395-396-397-398-399-400-401-402-403-404-405-406-407-408-409-410-411-412-413-414-415-416-417-418-419-420-421-422-423-424-425-426-427-428-429-430-431-432-433-434-435-436-437-438-439-440-441-442-443-444-445-446-447-448-449-450-451-452-453-454-455-456-457-458-459-460-461-462-463-464-465-466-467-468-469-470-471-472-473-474-475-476-477-478-479-480-481-482-483-484-485-486-487-488-489-490-491-492-493-494-495-496-497-498-499-500-501-502-503-504-505-506-507-508-509-510-511-512-513-514-515-516-517-518-519-520-521-522-523-524-525-526-527-528-529-530-531-532-533-534-535-536-537-538-539-540-541-542-543-544-545-546-547-548-549-550-551-552-553-554-555-556-557-558-559-560-561-562-563-564-565-566-567-568-569-570-571-572-573-574-575-576-577-578-579-580-581-582-583-584-585-586-587-588-589-590-591-592-593-594-595-596-597-598-599-600-601-602-603-604-605-606-607-608-609-610-611-612-613-614-615-616-617-618-619-620-621-622-623-624-625-626-627-628-629-630-631-632-633-634-635-636-637-638-639-640-641-642-643-644-645-646-647-648-649-650-651-652-653-654-655-656-657-658-659-660-661-662-663-664-665-666-667-668-669-670-671-672-673-674-675-676-677-678-679-680-681-682-683-684-685-686-687-688-689-690-691-692-693-694-695-696-697-698-699-700-701-702-703-704-705-706-707-708-709-710-711-712-713-714-715-716-717-718-719-720-721-722-723-724-725-726-727-728-729-730-731-732-733-734-735-736-737-738-739-740-741-742-743-744-745-746-747-748-749-750-751-752-753-754-755-756-757-758-759-760-761-762-763-764-765-766-767-768-769-770-771-772-773-774-775-776-777-778-779-780-781-782-783-784-785-786-787-788-789-790-791-792-793-794-795-796-797-798-799-800-801-802-803-804-805-806-807-808-809-810-811-812-813-814-815-816-817-818-819-820-821-822-823-824-825-826-827-828-829-830-831-832-833-834-835-836-837-838-839-840-841-842-843-844-845-846-847-848-849-850-851-852-853-854-855-856-857-858-859-860-861-862-863-864-865-866-867-868-869-870-871-872-873-874-875-876-877-878-879-880-881-882-883-884-885-886-887-888-889-890-891-892-893-894-895-896-897-898-899-900-901-902-903-904-905-906-907-908-909-910-911-912-913-914-915-916-917-918-919-920-921-922-923-924-925-926-927-928-929-930-931-932-933-934-935-936-937-938-939-940-941-942-943-944-945-946-947-948-949-950-951-952-953-954-955-956-957-958-959-960-961-962-963-964-965-966-967-968-969-970-971-972-973-974-975-976-977-978-979-980-981-982-983-984-985-986-987-988-989-990-991-992-993-994-995-996-997-998-999-1000-1001-1002-1003-1004-1005-1006-1007-1008-1009-1010-1011-1012-1013-1014-1015-1016-1017-1018-1019-1020-1021-1022-1023-1024-1025-1026-1027-1028-1029-1030-1031-1032-1033-1034-1035-1036-1037-1038-1039

[illegible]

1. *Chlorophyll a* and *Chlorophyll b* were determined by the method of Lichtenthal and Whistler (1973).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સુસ્થિતનામા સ્વણાધિપતિ દેવતાની સુસ્થિતનામા રાજ્યધાની ક્યાં છે?
ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાતમ દ્વીપને પશ્ચિમ દીશે ત્રીજા અસંખ્યાના દ્વીપ, સમુદ્ર મુખીને
જવત્ અનેરા લવણ સમુદ્રને વિષે બાર હજાર જોજન અવગાહી જઈએ ત્યાં સુસ્થિતા
રાજ્યધાની છે, એણી પરે તેમજ સર્વ પુર્વવત્ જલજું. જવત્ સુસ્થિત દેવતા વસે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જંજીરદ્વીપના ચંદ્રમાના ચંદ્રદ્વીપનામા દ્વીપ ક્યાં છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જંજીર દ્વીપના મેર પર્વતને પુર્વ દીશે લવણ સમુદ્ર બાર હજાર જોજન
અવગાહી જઈએ ત્યાં જંજીર દ્વીપના ચંદ્રમાના ચંદ્રદ્વીપ નામે દ્વીપ છે, તે દ્વીપ જંજીર
દ્વીપની દીશે સાડી અઠ્યાસી જોજન ને એક જોજનના પંચાણું લાગ કરીએ એહવા
ચાળીસ લાગ એટલા જળથકા ઉંચા છે, અને લવણ સમુદ્રની દીશે બે ફાસ જળથકા
ઉંચા છે. તે દ્વીપ બાર હજાર જોજન લાંબપણે, પહોળપણે છે. શેષ સર્વ તેમજ જેમ
જ્ઞાતમ દ્વીપની પરિધી કદી તેમજ કહેવી. વળી તે દ્વીપ પ્રત્યેક પ્રત્યેક પચ્ચર વેદિકાએ
ને પ્રત્યેક પ્રત્યેક વનખંડે કરી સહીત છે. તે વેદિકા ને વનખંડનો વર્ણન પુર્વેથી પરે
કહેવો. તે દ્વીપ ઉપર ધણું સમ રમણિક જુમિ ભાગ છે જવત્ ત્યાં ધણા લ્યોતિપી
દેવતા બેસે છે. તે ધણું સમરમણિક જુમિ ભાગને મધ્ય ભાગે પ્રાસાદાવનસક છે. તે
સાડી બાસઠ જોજન ઉંચા તેહને મધ્ય ભાગે મણિપીઠિકા બે જોજનની છે જવત્ ત્યાં
મિંદાસન પરીવાર સહીત કહેવાં.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ચંદ્રદ્વીપનામા દ્વીપ એહજું નામ રમે અર્થે કહીએ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, ત્યાં ધણી નાની મોટી વાવને વિષે ધણાં કમળ ચંદ્રમાને વર્ણ છે.
ચંદ્રમા શરખી કાન્તિવંત છે ચંદ્રનામે ત્યાં લ્યોતિપીના છદ્ર દેવતા મહર્ષિકે જવત્ એક
પચ્ચોપમની સ્થિતિવંત વસે છે. તે તે ત્યાં ત્યાં પ્રત્યેક પ્રત્યેક ચાર હજાર સામાનીક
દેવતાનું જવત્ ચંદ્રદ્વીપનું ચંદ્ર રાજ્યધાનીનું અનેરા ધણા લ્યોતિપી દેવતા દેવાંતાનું અ-
ધિપતિપણું કરતાં થકાં જવત્ વિચરે છે તેણે અર્થે હે જ્ઞાતમ ચંદ્રદ્વીપ એહજું નામ
કહીએ. જવત્ એ નામ નિત્ય છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જંજીર દ્વીપના ચંદ્રમાની ચંદ્ર નામે રાજ્યધાનીયું ક્યાં છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, લવણ સમુદ્રના ચંદ્રદ્વીપને પુર્વ દીશે ત્રીજા અસંખ્યાના દ્વીપ છાંડીને
જવત્ અનેરા જંજીર દ્વીપને વિષે બાર હજાર જોજન અવગાહી જઈએ ત્યાં ચંદ્રા રાજ્યધાની
છે તેહીજ પ્રમાણ જવત્ એહવા મહર્ષિકે ચંદ્ર દેવતા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જંજીર દ્વીપના ચંદ્રમા સર્વનામા દ્વીપ ક્યાં છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જંજીર દ્વીપના મેર પર્વતને પશ્ચિમ દીશે લવણ સમુદ્ર બાર હજાર
જોજન અવગાહી જઈએ ત્યાં સર્વ દ્વીપ છે. તેમજ પુર્વેથી (ચંદ્રદ્વીપની) પરે ઉચપણું
લાંબપણું, પહોળપણું, પરિધીપણું કહેવું વળી પચ્ચર વેદિકા, વનખંડ, જુમિ ભાગ
તેમજ કહેવો જવત્ લ્યોતિપી દેવતા વસે છે. વળી પ્રાસાદાવનસકનું પણ તેહીજ પ્રમાણ
કહેવું મણિપીઠિકા સોદાનન પરીવાર સહીત કહેવા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સૂર્યદીપનામા દીપ એહવું નામ રથે અર્થે કહીએ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, ત્યાંના કમળ સૂર્યની કાન્તિ સરખાં છે જાવત જ્યોતિષી દેવતા વસે છે સૂર્યનામા ત્યાં જ્યોતિષીના ઈંદ્ર દેવતા વસે છે. તેણે અર્થે સૂર્યદીપ એહવું નામ કહીએ.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જંજીરદીપના સૂર્યની સૂર્યનામે રાજ્યધાનીયું ક્યાં છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેહની રાજ્યધાની લવણ સમુદ્રના સૂર્ય દીપને પશ્ચિમ દિશે અને અસંખ્યાતમે જંજીરદીપે છે. શેષ સર્વ તેમજ જાવત સૂર્ય દેવતા ત્યાં વસે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, લવણ સમુદ્રની શીખા માંહી જંજીરદીપની દીપે ફરે છે તે અશ્વત્થ લાવણીક ચંદ્રમાના ચંદ્ર દીપ ક્યાં છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જંજીરદીપના મેર પર્વતને પૂર્વ દીસે લવણ સમુદ્ર બાર દળર જોજન અવગાદી જાએ ત્યાં અશ્વત્થ લવણ સમુદ્રના ચંદ્રમાના ચંદ્રદીપનામા દીપ છે તે જેમ જંજીરદીપના ચંદ્રમાના દીપ ક્યા તેમજ કહેવા. પણ એટલો વિશેષ જે રાજ્યધાની અને લવણ સમુદ્રને વિષે કહેવી. શેષ સર્વ તેમજ કહેવું એમ અશ્વત્થ લવણ સમુદ્ર સૂર્યના દીપ તે પશ્ચિમ દિશે લવણ સમુદ્ર બાર દળર જોજન અવગાદી જાએ ત્યાં જે તેમજ સર્વ રાજ્યધાની પણ કહેવી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, લવણ સમુદ્રની શીખા બાદીર અને ધાનકીખંડ દીપે ફરે છે તે બાલ લાવણીક ચંદ્રમાના ચંદ્રદીપ ક્યાં છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, લવણ સમુદ્રની પૂર્વ દીમેની વેદિકાયથી લવણ સમુદ્ર પશ્ચિમ દીપ બાર દળર જોજન અવગાદી જાએ ત્યાં બાદીરના લવણ સમુદ્રના ચંદ્રમાના ચંદ્ર દીપ છે. તે દીપ ધાનકી ખંડ દીપે માથા આધારી જોજન ને એક જોજનના પંચાસું જે કહીએ એવા ચ.ગ્રીષ્મ બામ એટલા જળ થઈ ઉઠ્યા છે અને લવણ સમુદ્ર દીપે મે ૩૫ જળથઈ ઉઠ્યા છે. બાર દળર જોજન લાંબાવે પોટાળપણે છે તે દીપે પચાસ વેદિક વનખંડ, પલ્લુ સમરમણિક બ્રહ્મિભાગ, મણિપીઠીશા, મિંદાશન પરીવાર મીન તેજ નામતે અર્થે પુરંપરે કહેવા. તેની રાજ્યધાની બાદીરના લવણ સમુદ્રના ચંદ્ર દીપને પૂર્વ દીસે ત્રીજા અશ્વત્થનામા અને લવણ સમુદ્રને વિષે છે. શેષ સર્વ તેમજ કહેવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બાદીરના લવણ સમુદ્રના સૂર્યના સૂર્યદીપનામા દીપ ક્યાં છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, લવણ સમુદ્રની પશ્ચિમ દિશીની વેદિકાયથી લવણ સમુદ્ર પૂર્વ દીપ બાર દળર જોજન અવગાદી જાએ ત્યાં સૂર્ય દીપ છે જાવત ધાનકીખંડ દીપે જે દીપ જે માથા આધારી જોજન ને એક જોજનના પંચાસું જે કહીએ એવા ચ.ગ્રીષ્મ બામ એટલા જળ થઈ ઉઠ્યા છે અને લવણ સમુદ્રની દીપે મે ૩૫ જળથઈ ઉઠ્યા છે. બાર દળર જોજન લાંબાવે પોટાળપણે છે તે દીપે પચાસ વેદિક વનખંડ, પલ્લુ સમરમણિક બ્રહ્મિભાગ, મણિપીઠીશા, મિંદાશન પરીવાર મીન તેજ નામતે અર્થે પુરંપરે કહેવા. તેની રાજ્યધાની બાદીરના લવણ સમુદ્રના ચંદ્ર દીપને પૂર્વ દીસે ત્રીજા અશ્વત્થનામા અને લવણ સમુદ્રને વિષે છે. શેષ સર્વ તેમજ કહેવું.

૭૫. ધાતકી ખંડથી માંડીને સ્વયંભૂ રમણ સમુદ્ર તેના ચંદ્ર, સૂર્યના
ચંદ્ર, સૂર્યદ્વીપ તે ચંદ્ર, સૂર્ય રાજ્યધાનીની આગના.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ધાતકીખંડ દ્વીપના ચંદ્રમાના ચંદ્રદ્વીપ ક્યાં છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, ધાતકીખંડ દ્વીપના પૂર્વ દિશીની વેદિકા યજી કાળોદધી સમુદ્ર પાર
હળર જોજન અવગાદી જગએ ત્યાં ધાતકીખંડ દ્વીપના ચંદ્રમાના ચંદ્ર દ્વીપનામા દ્વીપ
છે. તે સપળે ચોકડેર બે કાસ પાણીયજી ઉંચા છે. (કાળોદધી સમુદ્ર સરળે સમો છે
તે માટે.) પાર હળર જોજન લાંબપણે પોહોળપણે છે તેમજ વિપલ, પરિધિ બ્રહ્મિ
ભાગ, પ્રાસાદાવતંસક, મહિપીઠીકા, સિંહાસન પરીવાર સહીત, અર્થ પણ તેમજ કહેવો.
તે તેની રાજ્યધાની પોતાના દ્વીપયજી પૂર્વ દીસે અનેરા અસંખ્યાતમે ધાતકીખંડ દ્વીપને
વિશે છે. શેષ સર્વ તેમજ પૂર્વપરે કહેવું એમ સર્વ દ્વીપ પણ કહેવા. પણ એટલો વિશેષ
જે ધાતકીખંડ દ્વીપની પશ્ચિમ દિશની વેદિકા યજી કાળોદધી સમુદ્ર પાર હળર
જોજને તેમજ સર્વે કહેવું જવત્ તેદની રાજ્યધાની સૂર્ય દ્વીપને પશ્ચિમ દિસે અનેરે
ધાતકીખંડ દ્વીપે છે શેષ સર્વ તેમજ પૂર્વથીપરે કહેવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કાળોદધી સમુદ્રના ચંદ્રમાના ચંદ્રદ્વીપ ક્યાં છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, કાળોદધી સમુદ્રની પૂર્વ દિશીની વેદિકાના અંતયજી (અભ્યંતર)
કાળોદધિ સમુદ્ર પશ્ચિમ દિશે પાર હળર જોજન અવગાદી જગએ ત્યાં કાળોદધિ સમુદ્રના
ચંદ્રમાના ચંદ્રદ્વીપ છે. તે સપળે ચોકડેર બે કાસ જગયજી ઉંચા છે. શેષ સર્વ તેમજ
પૂર્વથીપરે કહેવું. જવત્ રાજ્યધાની તે પોતાના દ્વીપયજી પૂર્વદીસે અનેરે અસંખ્યાતમે
કાળોદધી સમુદ્રે પાર હળર જોજન અવગાદીને શેષ સર્વ તેમજ કહેવું. જવત્ ત્યાં ચંદ્ર
ફેવતા રહે છે. એમ સુર્વના દ્વીપા પણ કહેવા. પણ એટલો વિશેષ જે કાળોદધી સમુદ્રની
પશ્ચિમ દીશની વેદિકાના અંતયજી કાળોદધી સમુદ્ર પૂર્વદીસે પાર હળર જોજન અવગાદી
જગએ ત્યાં સૂર્યદ્વીપ છે. તે તેની રાજ્યધાની પોતાના દ્વીપને પશ્ચિમદીસે અનેરા કાળોદધી
સમુદ્રને વિશે શેષ સર્વ તેમજ કહેવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પુષ્કરવર દ્વીપના ચંદ્રમાના ચંદ્રદ્વીપ ક્યાં છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, પુષ્કરવર દ્વીપના ચંદ્રમાના ચંદ્રદ્વીપ પુષ્કરવર દ્વીપની પૂર્વદીશની
વેદિકાના અંતયજી પુષ્કરવર સમુદ્ર પાર હળર જોજન અવગાદી જગએ ત્યાં છે અને તેની
રાજ્યધાની અનેરા પુષ્કરવર દ્વીપે છે તેમજ સર્વ કહેવું ને સૂર્યદ્વીપ પુષ્કરવર દ્વીપની
પશ્ચિમ દીશની વેદિકાના અંતયજી પુષ્કરોદધી સમુદ્ર પાર હળર જોજન અવગાદી જગએ
ત્યાં છે તેમજ સર્વ જવત્ રાજ્યધાની અનેરા પુષ્કરોદધી સમુદ્રે છે.

હવે સર્વ દ્વીપના જે ચંદ્રમા, સૂર્ય તેદના દ્વીપ આગજોગ સમુદ્રને જાદીરસે પાસે છે,
તેમાં વળી ચંદ્રદ્વીપ સર્વ પૂર્વદીસે છે ને સૂર્યદ્વીપ સર્વ પશ્ચિમદીસે છે, ને સર્વ સમુદ્રના
જે ચંદ્રમા, સૂર્ય તેદના દ્વીપ તેદજ સમુદ્રે છે. દ્વીપના ચંદ્રમા, સુર્વના દ્વીપ તે આગના

તેના ચંદ્રમા, સૂર્યના ચંદ્ર, સૂર્યદ્વીપ ને તેની રાજ્યધાની તે જેમ દેવોદધી દ્વીપ, સમુદ્રની કહી તેમજ કહેવી. એટલે એ ચારે દ્વીપ, સમુદ્રની એક રીત કહેવી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સ્વયંભૂરમણુ દ્વીપના ચંદ્રમાના ચંદ્રદ્વીપ નામે દ્વીપ ક્યાં છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સ્વયંભૂરમણુ દ્વીપના પૂર્વ દિશીની વેદિકાના અંતથકી સ્વયંભૂરમણોદક સમુદ્ર બાર દગ્ગર જોજન અવગાહી જમ્મએ લાં ચંદ્રદ્વીપ છે અને તેની રાજ્યધાની પોત-પોતાના ચંદ્રદ્વીપને પૂર્વદિશે સ્વયંભૂરમણુ સમુદ્ર અસંખ્યાના દગ્ગર જોજન અવગાહી જમ્મએ લાં છે તેમજ પર્વત કહેતું. એમ સૂર્યના દ્વીપ સ્વયંભૂરમણુ દ્વીપના પશ્ચિમ દિશીની વેદિકાના અંતથકી સ્વયંભૂરમણુ સમુદ્રમાં બાર દગ્ગર જોજન અવગાહી જમ્મએ લાં છે અને તેની રાજ્યધાની પોતપોતાના દ્વીપથકી પશ્ચિમદિશે સ્વયંભૂરમણુ સમુદ્રમાં અસંખ્યાતા જોજન જમ્મએ લાં છે. શેષ સર્વ તેમજ કહેતું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સ્વયંભૂરમણુ સમુદ્રના ચંદ્રમાના ચંદ્રદ્વીપ ક્યાં છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સ્વયંભૂરમણુ સમુદ્રના પૂર્વદિશીની વેદિકાના અંતથકી સ્વયંભૂરમણુ સમુદ્ર પશ્ચિમદિશે બાર દગ્ગર જોજન જમ્મએ લાં ચંદ્રદ્વીપ છે. શેષ સર્વ તેમજ પૂર્વદ્વીપરે કહેતું. ને તેની રાજ્યધાનીયું પોતપોતાના દ્વીપને પશ્ચિમદિશે સ્વયંભૂરમણુ સમુદ્રમાં અસંખ્યાના જોજન અવગાહી જમ્મએ લાં છે. તેમજ સર્વ કહેતું. એમ સૂર્યના દ્વીપ પણ સ્વયંભૂરમણુ સમુદ્રમાં પશ્ચિમાંથકી પૂર્વદિશે બાર દગ્ગર જોજન અવગાહી જમ્મએ લાં સૂર્યદ્વીપ છે ને તેની રાજ્યધાનીયું પોતપોતાના દ્વીપથકી પૂર્વદિશે સ્વયંભૂરમણુ સમુદ્ર અસંખ્યાતા દગ્ગર જોજન અવગાહી જમ્મએ લાં સ્વયંભૂરમણુ સમુદ્રના સૂર્યની રાજ્ય-ધાનીઓ છે. જયત્ લાં સૂર્યદેવતા હૈં છે. એ દ્વીપ સમુદ્ર તેના ચંદ્ર સૂર્યના દ્વીપ અને રાજ્યધાનીનો અધિકાર પુરો થયો. હવે લવણનો તે અધિકાર યાત્રે છે તેજ હવે કહે છે.

૭૬. લવણ સમુદ્રની સાથે બીજા સમુદ્રનો મુકાબલો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, લવણ સમુદ્રમાં વેળખરનામા નાગરામ, અમ, સીખા, નમણ, (નીચાણ) અને માસ, રદિ (વધ, ઘટ) છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, હા છે (નીચાણ, વધ, ઘટ છે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જેમ લવણ સમુદ્રે વેળખરનામા નાગરામ, અમ, સીખા, નમણ, માસ, રદિ છે. તેમ બાલીદેવા જે કાળોદધી પ્રમુખ અસંખ્યાના સમુદ્ર છે લાં વેળખર-નામા નાગરામ, અમ, બીખા, નમણ, તે માસ, રદિ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં. (એટલે એટલા નથી.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, લવણ સમુદ્રનું ચું ઉચું સીખારવન પાણી છે ? કે પ્રતનારવન સમું પાણી છે ? કે ચું ચાપરે ફાળાતું પાણી છે ? કે અબુરેખાતું પાણી છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, લવણ સમુદ્રનું ઉચું બીખારવન પાણી છે, પણ સમું પ્રતનારવન

નેજન જાહેરે સારે એક હજાર નેજન ઉડપણે વધે છે. (જે ગણતરી લેવી તે તમામ જગતીના કીંધી લેવી)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, લવણ સમુદ્ર કેટલો ઉંચપણે શિખાએ વધતો છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, લવણ સમુદ્રને બે પાસે પંચાણું પંચાણું પ્રદેશ જાહેરે સારે સોળ સોળ પ્રદેશ શીખા ઉંચપણે વધે છે. એમ અનુક્રમે જાવતું પંચાણું પંચાણું હજાર નેજન જાહેરે સારે સોળ હજાર નેજન ઉંચપણે શીખા વધે છે* (જેમ પ્રથમથી ગણતરી તેમજ લેવી પણ એટલો વિરોધ જે ઉંચપણું સોળગણું લેવું.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, લવણ સમુદ્રનો કેવડો મોટો ગોતિયં ક્ષો-છે? (ગોતિયં તે આડું ઉતરતું પાણી.)

ઉત્તર—હે ગૌતમ, લવણ સમુદ્રને બે પાસે પંચાણું પંચાણું હજાર નેજન ગોતિયં છે.

* આ રીતની જળ વૃદ્ધિથી કેટલાએકના મનમાં એમ સંકા થાય જે આમ જળ વૃદ્ધિ ગણતાં લવણ સમુદ્ર મધ્યેના જુગળીયાના અંતરદ્વીપા, ગોતમદ્વીપ, અંદ્ર, સૂર્યના દ્વીપા, વેળચર પર્વતો વગેરે કુળી જવા જોઈએ, પણ તેમ નથી. કારણકે ભગવંતે જે જળવૃદ્ધિ ખતાવી છે તે અપેક્ષા વચનથીજ સસજ છે. તેનું એમ સમજાય છે કે—તે ગણતરી લવણ સમુદ્રના કાંઠાથી તે ડગમાળાના અગ્ર ભાગની દોરીઠંટ એકંદર ગણતરી જણાય છે.

હવે જળવૃદ્ધિ ગણતાં દ્વીપા વગેરેને હરકત આવે નહીં તે સંબંધમાં સમાધાન એ છે કે જગતીયકી પાંચસે નેજન લવણ સમુદ્રમાં જાહેરે સારે જુગળીયાનો પાંચસો નેજનનો લાભો, પહેળો ત્રીજો અંતરદ્વીપો આવે. તે દ્વીપો જાણીપ તરફ સાડાત્રણ નેજન તે પંચાણુયા પાંચઠ ભાગ એટલો જળચક્રી ઉંચો દેખાય છે, ને લવણ સમુદ્રમાં ડગમાળા તરફ અર્ધ નેજન (એ કેસ) જળચક્રી ઉંચો દેખાય છે. એ હીશામે પાંચસે નેજને ત્રણ નેજન ને પંચાણુયા પાંચઠ ભાગ જળ વૃદ્ધિ યથ. તેને બમણા કરતાં એટલે એક હજાર ને સાત નેજન ને નેજનના પંચાણુયા પાંચીસ ભાગની જળ વૃદ્ધિ યથ. તેને પંચાણુયે ચુલનાં સાતસે નેજન થાય એટલે પંચાણુ હજાર લવણ સમુદ્રમાં જાહેરે સારે સાતસે નેજનની જળ વૃદ્ધિ થાય.

વળી જગતીયકી લવણ સમુદ્રમધ્યે બાર હજાર નેજન જાહેરે સારે બાર હજાર નેજનનો લાભો, પહેળો, ગોતમદ્વીપો આવે છે તે દ્વીપો જગતી તરફ જળથી સારી અપારી નેજન ને પંચાણુયા ચાગીસ ભાગ ઉંચો દેખાય છે ને લવણ સમુદ્રના ડગમાળા તરફ અર્ધ નેજન જળચક્રી ઉંચો દેખાય છે. એ દિસામે પણ બાર હજાર નેજનમાં જળવૃદ્ધિ અપારી નેજનને પંચાણુયા ચાગીસ ભાગ થાય. એ ચત્રના ન્યાયથી એક હજાર ને સાત નેજન ને નેજનના પંચાણુયા પાંચીસ ભાગની જળવૃદ્ધિ થાય. એટલે પંચાણુ હજાર નેજન લવણ સમુદ્રમાં જાહેરે સારે સાતસે નેજનની જળવૃદ્ધિ થાય છે. એ દ્વીપો ન્યાયપૂર્વક સાચી જણાય છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, લવણ સમુદ્રનું કેવલું મોટું ગોનિયં રહીત સમું (સરખું) પાણી ક્ષેત્ર છે? ઉત્તર—હે ગોનમ, લવણ સમુદ્રનું દશ હજાર જોગન પ્રમાણ ચક્રવાળ વિશ્વે ગોનિયં રહીત સમુંક્ષેત્ર છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, લવણ સમુદ્રનો કેવડો મોટો ઉદ્દમાળ પાણીનો ઉચિત માગ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, દસ હજાર જોગન ચક્રવાળે પોદોળપણે ઉચો ઉપર સમે ઉડામાળ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવાંત, લવણ સમુદ્ર રથે સંસ્થાને (આધારે) છે!

ઉત્તર—હે ગાંતમ, જોતિર્યને સંસ્થાને છે, નાચાને સંસ્થાને છે, છીપ સંપૂરને સંસ્થાને વ્યે ઉચો છે, અરુવના રકધને સંસ્થાને છે, વજ્રત્રીધરને સંસ્થાને બે પાને નમત્રે છે, વ્યે ભંચો, જ્ઞત વાટલો હીરનો વળીયાને સંસ્થાને સંચિયત છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, લવણ સમુદ્ર કેટલો ચઢવાળો ફરતો પોટોળપણે છે? કેટલો પરિધિ પણે છે? કેટલો ઉંડપણે છે? કેટલો ઉંચપણે છે? ને કેટલો સવાંગે ઉડપણે, ઉચપણે થઈને છે?

ઉત્તર—તે જ્ઞાનમ, સત્ય સમુદ્ર એ સાખ જ્ઞાનન ચક્રવાળે સધળે ફરતો પોદાગપને છે. પંદર સાખ, એકાગી દગ્ગર, એકસો ઓગળ્યાણીસ જ્ઞાન કાંઈક ઉભા પદિપિતને છે. એક દગ્ગર જ્ઞાન ઉપપે છે. સોળ દગ્ગર જ્ઞાન ઉચપલે શીખા છે. સત્તર દગ્ગર જ્ઞાન ઉપપે, ઉચપલે મળીને સર્વાંને પાળીને પીઠે વડપે છે.

મરન—હે ભગવંત, મદયપી જે તે જગજી સમુદ બે લાખ જેઠન માયાજી શરે પાદોજ પડે છે; ૫૬૨ લાખ, એકાદી દગર, એકેમો, એમજી માયાજી જેઠન ૧ ૧ બ્રહ્મા પરિશીપડે છે એક દગર જેઠન ઉપડે છે માયા દગર જેઠન ઉપડે શીખા છે, સગર દગર જેઠન ઉપડે, ઉચપડે મગાને સર્વમે જગપી છે, તે જે કાંડે હે ભગવંત લગજી સમુદ જગદીપનમા કાવરને પદ્મિએ કરી રેવતે નર્મી ૧ ૧ ઉપલવતે, નર્મી તેમ રતી નિર્મિ એકેક જગમય (જગદીપ) જેમ કાવો નર્મી

[illegible][illegible]

વળી સુસદ્ધિમય તંત્ર અને શિખરીનામા વર્ષધર પર્વતને વિશે દેવતા મહર્ષિક વસે છે તેહની નેત્રાએ તેહને પ્રભાવે કરીને લવણ સમુદ્ર રેલતો નથી.

વળી હીમવંત, અંરણ્યવંત ક્ષેત્રને વિશે જુમળીયા મનુષ્ય પ્રમુખ પ્રકૃતિ રવલાવેજ ભદ્રિક છે તેહને પ્રભાવે કરી રેલતો નથી.

વળી રેહીતા ૧, રેહીતંસા ૨, સૂવર્ણકૂળા ૩, ને રૂપકૂળા ૪, એ નદીને વિશે દેવીઓ મહર્ષિક વસે છે જાવત્ તેહની નેત્રાએ, પ્રભાવે કરીને રેલતો નથી.

વળી શબ્દ.પાતિ, વિકટાપાતિ. વૃત્ત વૈત્પાદ્ય પર્વતને વિશે દેવતા મહર્ષિક જાવત્ પશ્યોપમની સ્થિતિવંત વસે છે તેહને પ્રભાવે કરીને રેલતો નથી.

વળી મહા હેમવંત, રૂપી. વર્ષધર પર્વતને વિશે દેવતા મહર્ષિક છે જાવત્ પશ્યોપમની સ્થિતિવંત વસે છે તેહને પ્રભાવે કરીને રેલતો નથી.

વળી હરીવાસ, રમ્યકવાસ. ક્ષેત્રને વિશે જુમળીયા મનુષ્ય પ્રમુખ પ્રકૃતિ રવલાવે ભદ્રિક છે તેહને પ્રભાવે કરીને રેલતો નથી.

વળી નરકંતા ૧, નારીકંતા ૨, હરીકંતા ૩, ને હરીસલીલા ૪, એ મહા નદીને વિશે દેવીઓ મહર્ષિક છે. જાવત્ તેહની નેત્રાએ, પ્રભાવે કરીને રેલતો નથી.

વળી ગંધાપાતી આવવંતનામા વૃત્ત વૈત્પાદ્ય પર્વતને વિશે દેવતા મહર્ષિક છે તેહને પ્રભાવે કરીને રેલતો નથી.

વળી નીપથ. નીલવંત નામા વર્ષધર પર્વતને વિશે દેવતા મહર્ષિક છે તેહને પ્રભાવે કરીને રેલતો નથી.

વળી પદ્મદ્રહ ૧, માહા પદ્મ દ્રહ ૨, પુંડરીક દ્રહ ૩, મહા પંડરીક ૫૬ ૪, તીર્થ ૫૬ ૫, નેત્રેસરી ૫૬ ૬, એને વિશે શ્રી ૧, હી ૨, ધૃતિ ૩, કિર્તિ ૪, જુદ્ધિ ૫, ને લક્ષ્મી ૬. એ જ દેવીઓ મહર્ષિક છે તેહની નેત્રાએ, પ્રભાવે કરી રેલતો નથી.

વળી પૂર્વ માહાવિદેહ. પશ્ચિમ માહાવિદેહ ક્ષેત્રને વિશે અરિહંત, ચક્રવર્તિ, બાળદેવ, વામદેવ, વૈષ્ણવચરણ, વિષ્ણુચરણ સાધુ, વિષ્ણુધર, સાધુ, સાધવી, આવક, આવિકા, બીજાએ મનુષ્ય પ્રકૃતિ રવલાવે ભદ્રિક છે તેહની નેત્રાએ, પ્રભાવે લવણ સમુદ્ર લોપે નંદી.

વળી સીતા, સીતોદય. મહા નદીને વિશે દેવીઓ મહર્ષિક છે. તેહને પ્રભાવે કરી રેલતો નથી.

વળી દેવકુર, ઉત્તરકુર ક્ષેત્રને વિશે જુમળીયા મનુષ્ય પ્રકૃતિએ ભદ્રિક છે તેહને પ્રભાવે કરી રેલતો નથી.

વળી મેર પર્વતે દેવતા મહર્ષિક વસે છે તેહને પ્રભાવે કરી રેલતો નથી.

વળી જલ સુદર્શના જલે જલુસીવનો અધિપતિ અનાધુનનામા દેવતા મહર્ષિક વસે છે તેહની નેત્રાએ, પ્રભાવે કરી લવણ સમુદ્ર રેલતો નથી, પીડે નથી, નિશ્ચય જાગમય

કરતો નથી. તેમ વળી હે ગૌતમ એ લોકની સ્થિતિ છે, એ લોકોનોજ સ્વભાવ છે, જેનો કરી લવણ સમુદ્ર જાંબુદ્વીપ પ્રતે રેલતો નથી, પાણીએ કરી પીડતો નથી, નિસ્મે એના જળમય કરતો નથી, બોળતો નથી. એ લવણ સમુદ્રનો અધિકાર સંપૂર્ણ થયો. એ મારા નામા ઉદ્દેશો ત્રીજી પડિવતિનો સંપૂર્ણ થયો.

૭૮. ધાતકીખંડ દ્વીપનો અધિકાર. ૧૧૩૧

હવે તે લવણ સમુદ્ર પ્રતે ધાતકીખંડનામા દ્વીપ જન વજ્રવાને આકારે રહ્યો. ૪૫૧ એકફેર વીંટીને રહ્યો છે. (જેથી તેનો અધિકાર કહે છે).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ધાતકીખંડનામા દ્વીપ શું સમ ચક્રવાળે સંસ્થીત છે (સમ ગોળ છે) કે વિષમ ચક્રવાળે સંસ્થીત (વિષમ ગોળ) છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સમ ચક્રવાળ સંસ્થીત છે, પણ વિષમ ચક્રવાળ સંસ્થીત નથી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ધાતકીખંડનામા દ્વીપ કેટલો ચક્રવાળે ફરતો પહોળાપણે છે તે ૧૩૧૯ પરિધીપણે છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, ચાર લાખ જોગન ચક્રવાળ પહોળાપણે છે, તે એકનાશીસ લાખ દશ હજાર, ત્રણસો એકસઠ્ઠ જોગન કાંઠક ઉભા પરિધીપણે છે, (તે એક લાખ જોગનનો જાંબુદ્વીપ, બે લાખ જોગનનો લવણ સમુદ્ર છે, તે પુરું પશ્ચિમના મળી ચાર લાખ જોગન તે ચાર લાખ જોગન ધાતકીખંડના પૂરું પશ્ચિમના મળી આઠ લાખ, તે લવણના ૨૧ લાખ, તે જાંબુદ્વીપ એક લાખ જોગન. કુલ તેર લાખ જોગનનો ત્રણગુણા માત્રે ૩૧૬ લાખ.) તે ધાતકીખંડનામા દ્વીપ એક પચાસે વેદિકાએ તે એક વનખડે કરી સપો મેર ફેર વિટ્યો છે. તે વેદિકા ને વનખડો વર્ણન સર્વ પૂર્વગી પર કહેવો, અને તેની રીં સમાન પરિધીએ ફરના છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ધાતકીખંડ દ્વીપનાં કેટલા દાર કયાં છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેનાં ચાર દાર કયાં છે વિજય ૧, વિજયંત ૨, જયંત ૩ ને અપરાજિત ૪.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ધાતકીખંડ દ્વીપનું વિજયનનામા દાર કયા છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, ધાતકીખંડનો પૂર્વ વિધિને કહે છે અને કહેવાની સમુદાય પાંચે તે પશ્ચિમ વિ. માર્ગના નીચે ઉપરે કહે છે ધાતકીખંડનું વિજયનનામા દાર છે એ. પૂર્વે જાંબુદ્વીપના દાર પર કહેવું એ તેની નીચેપણે કહેવું. ધાતકીખંડ દારો છે તે જાંબુદ્વીપનાં વિજયન નીચેપણે પર કહેવું એક દારે દાર અને કહેવું. પૂર્વે જાંબુદ્વીપનાં દાર પર કહેવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ધાતકીખંડ દ્વીપનાં વિજયનનામા દાર કયા છે અને કયાં છે?

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ધાતકીખંડ દીપના પ્રદેશ કાળોદધી સમુદ્રને સ્પર્શ્યા છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, હા. સ્પર્શ્યા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ત્યારે તે પ્રદેશ ધાતકીખંડ કહીએ, કે કાળોદધી સમુદ્ર કહીએ ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તે પ્રદેશ ધાતકીખંડ કહીએ, પણ કાળોદધી સમુદ્ર કહીએ નહીં. એમ કાળોદધી સમુદ્ર તેના પ્રદેશ પણ કહેવા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ધાતકીખંડ દીપના જીવ મરીને કાળોદધી સમુદ્રે ઉપજે છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, કેટલાએક ઉપજે છે, ને કેટલાએક નથી ઉપજતા. એમ કાળોદધી સમુદ્રના જીવ પણ ધાતકીખંડમાં કેટલાએક ઉપજે છે, ને કેટલાએક નથી ઉપજતા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ધાતકીખંડનામા દીપ એહવું નામ ક્યે અર્થે કહો છો ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, ધાતકીખંડ દીપને વિષે તે તે દેશે તીહાં તીહાં ધણું ધાતકીના વૃક્ષ, ધાતકી વૃક્ષના વન છે, ધાતકીખંડે ધાતકી વૃક્ષના વનખંડ છે તે નિત્યે દુષ્યાં દુષ્યાં જ્યવત્ શોભતાંધકાં રહે છે. અને વળી ધાતકીખંડને પુર્વાર્ધે ઉત્તરકુર ક્ષેત્રે ધાતકી વૃક્ષ છે, અને પશ્ચિમાર્ધે ઉત્તરકુર ક્ષેત્રે મહા ધાતકી વૃક્ષ છે. તે જ્યુ વૃક્ષ જેહવા સાસ્વતા છે ત્યાં મુદ્દશન અને પ્રીયદર્શન એહવે નામે બે દેવતા મહર્ષિક જ્યવત્ પશ્યોપમની સ્થિતિના વસે છે. તેણે અર્થે હે જ્ઞાતમ ધાતકીખંડ દીપ એહવું નામ કહીએ. તેમ વળી હે જ્ઞાતમ! નિત્ય સાસ્વતું એ નામ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ધાતકીખંડ દીપે કેટલા ચંદ્રમા દીપતા દુવા, દીપે છે અને દીપશો? કેટલા સૂર્ય તપતા દુવા, તપે છે, અને તપશો? કેટલા માહાગૃહ ચારપ્રતે ચરતા દુવા, ચરે છે, અને ચરશો? કેટલા નક્ષત્ર જોમ જુનુંજતા દુવા, જુનુંજે છે, અને જુનુંજશો? કેટલી કોઝાકોડી તારા શોભતા દુવા, શોભે છે, અને શોભશો?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, ધાતકીખંડ દીપે બાર ચંદ્રમા દીપતા દુવા, દીપે છે, અને દીપશો. બાર સૂર્ય તપતા દુવા, તપે છે, અને તપશો. (ધર્મ, ચંદ્ર મળીને ચોતીસ છે.) ત્રણસે, હત્રીસ નક્ષત્ર છે. એક હજાર, હપત ગૃહ છે. અને આઠ લાખ, ત્રણ હજાર, સાતસે એટલી કોઝાકોડી તારા શોભતા દુવા, શોભે છે, અને શોભશો. એ ધાતકીખંડનો અધિકાર થયો.

૭૮. કાળોદધી સમુદ્રનો અધિકાર. ૥૨૫

તે ધાતકીખંડ દીપપ્રતે કાળોદધીનામા સમુદ્ર ત્રત વળીવાકારે સંસ્થિત સધળે ઘોઝરે વિંટીને રહ્યો છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કાળોદધી સમુદ્ર થું સમ ચક્રાજ સંસ્થિત છે, કે વિંચમ ચક્રાજ સંસ્થિત છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સમ ચક્રાજ સંસ્થિત છે, પણ વિંચમ ચક્રાજ સંસ્થિત નથી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કાળોદધી સમુદ્ર કેટલો ચક્રવાળે પોહોળપણે છે અને તે પરિધિપણે છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, આઠ લાખ, બેબેજન ચક્રવાળે પોહોળપણે છે. અને એકાદ્ધ લાખ સીતિર હગ્ગર છસે, પંચોતેર બેબેજન કાંઈક અધિકેરં પરિધિપણે છે (સર્વ અમતર દ્વીપ, સમુદ્રના મળીને થાય) તે કાળોદધી સમુદ્ર એક પચ્ચર વેદિકાએ અને એક પાંચે કરી એકદેર વિંટયો છે. તે વેદિકા અને વનખંડનો વર્ણન પૂર્વપરે ભણ્યો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કાળોદધી સમુદ્ર તેને કેટલાં દાર છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેના ચાર દાર છે. વિજ્ય ૧, વિજ્યંત ૨, જ્યંત ૩. ને અપગ્ગત ૪.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કાળોદધિ સમુદ્રનું વિજ્યનામા દાર ક્યાં છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, કાળોદધી સમુદ્રના પૂર્વદિસીને અતે ને પુષ્કરવર દ્વીપના પૂર્વે પશ્ચિમ દિસે સીતોદા મહા નદીને ઉપરે દહાં કાળોદધી સમુદ્રનું વિજ્યનામા દાર છે. ને આઠ બેબેજન ઉચપણે છે તેવીજ પ્રમાણ પૂર્વેથીપરે કહેવું આવતુ રાત્રીપાત્રી સમે ભાગે દાર કહેવો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કાળોદધી સમુદ્રનું વિજ્યનામા દાર ક્યાં છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, કાળોદધી સમુદ્રની દક્ષિણ દિસીને છેડે અને પુષ્કરવર દ્વીપના ઉપરે ભાગે ને ઉત્તર દિસે દહાં કાળોદધી સમુદ્રનું વિજ્યનામા દાર છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કાળોદધી સમુદ્રનું જ્યંતનામા દાર ક્યાં છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, કાળોદધી સમુદ્રની પશ્ચિમ દિસીને અતે ને પુષ્કરવર દ્વીપના ઉપરે ભાગે ને પૂર્વ દિસે સીતોદા મહા નદીને ઉપરે દહાં કાળોદધી સમુદ્રનું જ્યંતનામા દાર છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કાળોદધી સમુદ્રનું અપગ્ગતનામા દાર ક્યાં છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, કાળોદધી સમુદ્રની ઉત્તર દિસીને અતે ને પુષ્કરવર દ્વીપના ઉપરે ભાગે ને ઉત્તર દિસે સીતોદા મહા નદીને ઉપરે દહાં કાળોદધી સમુદ્રનું અપગ્ગતનામા દાર છે. તે સર્વ નેમજ પાંચે દારનું માન ને રાત્રીપાત્રી તમામ જલુદ્વીપના વિજ્યનામા પરે નિર્ણય કરેલું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કાળોદધી સમુદ્રના એક દારના ભાગે દારને કેટલું ભાગે દારના છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, કાળોદધી સમુદ્રના એક દારના ભાગે દારને કેટલું ભાગે દારના છે. તે સર્વ નેમજ પાંચે દારનું માન ને રાત્રીપાત્રી તમામ જલુદ્વીપના વિજ્યનામા પરે નિર્ણય કરેલું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કાળોદધી સમુદ્રના એક દારના ભાગે દારને કેટલું ભાગે દારના છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, કાળોદધી સમુદ્રના એક દારના ભાગે દારને કેટલું ભાગે દારના છે. તે સર્વ નેમજ પાંચે દારનું માન ને રાત્રીપાત્રી તમામ જલુદ્વીપના વિજ્યનામા પરે નિર્ણય કરેલું.

મ્રુ—હે ભગવંત, કાળોદધી સમુદ્ર એહવું નામ રયે અર્થે કહો છો ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, કાળોદધી સમુદ્રનું પાણી આરનાદવા જ્યેષ્ઠ છે, પુષ્ટ ભારે પાણી છે, મનોહર છે, કાળો વર્ણ છે, આદના દગદાને વર્ણ છે, ને સ્વભાવિક પાણીના રસ સમાન સ્વાદ છે. વળી કાળોદધી સમુદ્રે કાળ અને મહા કાળ નામે ઇલાં જે દેવતા મહર્ષિક ભવત્ એક પશ્યોપમની સ્થિતિવંત વસે છે તેણે અર્થે હેં જ્ઞાતમ કાળોદધી સમુદ્ર એહવું નામ કહીએ. ભવત્ કાળોદધી સમુદ્ર એ નામ નિત્ય છે. સાસ્વતું છે.

મ્રુ—હે ભગવંત, કાળોદધી સમુદ્રને વિષે કેટલા ચંદ્રમા દીપતા હુવા, દીપે છે, અને દીપશે ? એમ પાંચે જ્ઞોતિષી પુછ્યા ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, કાળોદધી સમુદ્રે જેતાલીશ ચંદ્રમા, ને જેતાલીશ સૂર્ય દીપતા હુવા, દીપે છે ને દીપશે. સમગ્રે લેસ્વાવંત છે એમ એક હજાર, એકસો છેતર નક્ષત્ર આર ચરે છે. તથા હજાર, છસેં ને છનું એટલા માહા ગૃહ છે. અકાલીશ લાખ, બાર હજાર, નવસેં પચાસ એટલી કોઠાકોટી તારા કાળોદધી સમુદ્રને વિષે શોભતા હુવા, શોભે છે, ને શોભશે, એ કાળોદધી સમુદ્ર કહ્યો.

૮૦. પુષ્કરવર દ્વીપનો અધિકાર. ॥૩૥

તે કાળોદધી સમુદ્રને પુષ્કરવર દ્વીપ વૃત વળીયાકારે સંસ્થિતચક્રો ચોકરે વીંટીને રહ્યો છે.

મ્રુ—હે ભગવંત, પુષ્કરવર દ્વીપ શું સમ ચક્રવાળ સંસ્થિત છે, કે ત્રિયમ ચક્રવાળ સંસ્થિત છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સમ ચક્રવાળ સંસ્થિત છે, પણ ત્રિયમ ચક્રવાળ સંસ્થિત નથી.

મ્રુ—હે ભગવંત, પુષ્કરવરનામા દ્વીપ કેટલો ચક્રવાળ પહોળપણે છે, અને કેટલો પરિધીપણે છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, સોળ લાખ જ્ઞેજન ચક્રવાળ પહોળપણે છે અને એક કોટી, બાણ લાખ, નેવાશી હજાર, આસેં ચારાલું જ્ઞેજન એટલો પરિધીપણે છે. તે પુષ્કરવર દ્વીપ એક પથ્થર વેદિકાએ ને એક વનખડે કરી ચોકરે વિરથો છે, તે વેદિકા અને વનખડનો વર્ણવ સર્વ પૂર્વપરે કહેવો.

મ્રુ—હે ભગવંત, પુષ્કરવર દ્વીપને કેટલાં દાર છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેને ચાર દાર છે. વિજય ૧, વિજયંત ૨, જયંત ૩. ને અપરાધત ૪.

મ્રુ—હે ભગવંત, પુષ્કરવર દ્વીપનું વિજયનામા દાર ક્યાં છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, પુષ્કરવર દ્વીપની પૂર્વ દિશીને અતે અને પુષ્કરોદધી સમુદ્રના પૂર્વદિને પશ્ચિમ દિશે ૧૬૫૫ પુષ્કરવર દ્વીપનું વિજયનામા દાર છે. તેનો વર્ણવ પૂર્વપરે કહેવો. એમ ચારે દાર કહેવાં, પણ સીના, સીનાદા મહા નદીને વપરે કહેવાં નહીં. (જે ભણી પુષ્કરવર દ્વીપના બાહીરના અર્ધમાં સીના, સીનાદા પ્રમુખ કોઇ નદી નથી તે આરે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પુષ્કરવર દ્વીપના કાર કારને કેટલું અબાધાએ વચ્ચે અંતર છે!

ઉત્તર—હું જાનમ, અસ્તાવીસ લાખ, બાવીસ હજાર, ચારમેં આગણોતેર ભેળન ખે!
હાર હારને અંતર છે.

પુષ્કરવર દ્વીપ અને પુષ્કરવર સમુદ્ર બંનેના પ્રદેશ પરસ્પરે સ્પર્શ્યા છે. તેમજ બંનેના પરસ્પરે કેટલાએક ઉપગ્રે, એવે છે ને કેટલાએક નથી ઉપગમતા, ચલતા. તેમજ સર્વ પૂર્વ પરે કહેવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પુષ્કરવર દ્વીપ એહતું નામ સ્થે અર્થે કહો છો ?

હિન્દુ-ભગવાદ ગીતા—હે આત્મ, પુન્ડરવરૂપને વિષે તે તે હામે તીર્થાં તીર્થાં ધણાં પદના પદ છે. પદના વનખંડ છે. તે નિત્યે કૃપ્યા પ્રત્યા જનવત રહે છે. ને ઉત્તરુરુ સેવે પદ ને મહા પદ એ સ્વાં વૃક્ષ છે તે જંજુવૃક્ષ સરખાં સારવનાં છે તેને વિષે પદ અને પુંડિ નામે એ દેવના મહાર્ષિ છે જનવત એક પદ્યોપમની સ્થિતિવંત વમે છે તેને મહે દે આત્મ! પુન્ડરવરૂપ એવું નામ કહીએ છીએ. જનવત એ નામ નિલ છે. સારવ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પુનઃપર દ્વાપિ કેટલા ચક્રમાં પ્રભાએકરી દીપતા દુષા, તિષ્ઠે અને દીપશી? એમ પાંચિ વ્યોતીતી (ત્રણ કાળ આશ્રી) પુછ્યા!

ઉત્તર-દે ગાનમ, એકસો ચમાલીશ ચદમા ને એકમે ચમાલીશ સર્પ પુકારર હોય
વિંધે ચાલે છે. પ્રકાશ કરે છે. ચાર દળર બવીસ નકાશ છે. બાર દળર ખેં નકે
મદા ગૂદ છે. ઇનુ ગાબ ચમાલીશ દળર ચારમે એકમી કોઝકોટી તારા કિતબા દુધ
શામે છે ને શામમે. એ પુકારવર દીપ કરી

૯૧. માનુષ્યાત્તર પર્વત ને મનુષ્ય દેવ.

પ્રશ્ન-૬ જામનગર, પુ:૩૦/૧૨ રૂપિ મ.નૃસિંહજી.ભા. ૪૬૧ કયા છે?

ઉત્તર--તે નૈનમ, પુષ્કરવઃ હાવે મધ્ય જામે ૭૯૫ માનુંગાનરનામા પંચ ઈ. તે ન
પત્રીપને આપારે રંગા ઈ તે મનુંગાનર પંચ પુષ્કરવઃ હાવે અને એ જામે પત્રીપ
મધ્ય જામ વને રંગા ઈ તે રેમ એક અજાનર પુષ્કરવઃ માનુંગાનર ૭૯૬ ૧
મનુંગાનર ૭૯૬ તે જામ પુષ્કરવઃ ૨

$$\frac{2(1-\gamma) + \alpha\beta}{\alpha^2\beta^2} = \frac{\alpha\beta - 2(\alpha+\beta)}{\alpha^2\beta^2}$$
[illegible]

219-2 0472 2 0000 121 6 21 04 00 00 00 00

Journal of Management Studies, 19(1), 67-80.

તેણે અર્થે હે ગૌતમ! અબ્ધંતર માહીસો પુષ્કરાર્ધે એવું નામ કહીએ છીએ તેમ વળી હે ગૌતમ! જ્યત્ એ નામ નિલ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અબ્ધંતર પુષ્કરાર્ધે કેટલા ચંદ્ર પ્રકાસ કરે છે? તેમજ પાંચે પુછ્યા જ્યત્ કેટલા કોડાકોડી તારા છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, બોહોતેર ચંદ્રમા છે ને બોહોતેર સર્વ દીપે છે. ૭ હજાર ત્રણસે' છત્રીસ મહાગૃહ પુષ્કરવર દીપને માહીસે અર્ધે ચાર ચરે છે. બે હજાર, સોળ નક્ષત્ર છે. ને અડતાલીસ લાખ, બાવીસ હજાર બસે' એટલી કોડાકોડી તારા પુષ્કરાર્ધને વિરે શોભતા દુષા, શોમે છે અને શોભશે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સમપક્ષેત્ર કેટલું લાંબપણે, પોહોળપણે અને કેટલું પરિધિપણે છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, પીસ્તાળીસ લાખ જોજન લાંબપણે, પોહોળપણે છે અને એક કોડ બેતાલીસ લાખ, ત્રીસ હજાર, બસે' ઓગણપચાસ જોજન પરિધિપણે છે. (એટલી અબ્ધંતર પુષ્કરાર્ધની પરિધિ તેટલી છતાં પણ કહેવી.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મનુષ્યક્ષેત્ર એવું નામ રથે અર્થે કહો છો?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એ અઢી દીપ પ્રમાણ મનુષ્ય ક્ષેત્રને વિરે ત્રણ પ્રકારના મનુષ્ય વસે છે કર્મભૂમિના ૧, અકર્મભૂમિના ૨, ને અંતરદીપના ૩, તેણે અર્થે હે ગૌતમ મનુષ્યક્ષેત્ર એવું નામ કહીએ છીએ. (વળી મનુષ્યના જન્મ, મરણ પણ મનુષ્ય ક્ષેત્રને વિરેજ થાય છે, પણ બાહીર થતાં નથી. એટલુંજ નહિ પણ પૂર્વે જન્મ મરણ થયાં નથી, દમણા થતાં નથી ને આગળે થશે નહીં. કદાપી કોઇ મનુષ્યને કાષ્ટ દેવ, દાનવ, વિધ્યાધર પૂર્વ વૈર વાળતાને અર્થે એમ વિચારે જે આ મનુષ્યને આંહીથી ઉપાડી મનુષ્ય ક્ષેત્ર બાહીર નાખે' તો સુકાષ્ટ સુકાષ્ટને મરી જાય. પણ લોકના સ્થીતી ભાવથી મહીમાથી તેવી શુદ્ધિ પાછી ફરી જાય તેથી કરી સંહરણ થાયજ નહિ. તેમ છતાં વખતે સંહરણ કરે તો પણ પાછો ભાવી મનુષ્ય ક્ષેત્રમાં સુકવાની શુદ્ધિ થઇ જાય. પણ સંહરણ આશ્રી પણ કોઇ મનુષ્યનું મરણ મનુષ્ય ક્ષેત્ર બાહીર થતું નથી, થતું નથી ને થશે પણ નહીં. વળી જંઘા ચારણ વિધ્યા ચારણ સાધુ લગ્નીથી નંદીચરારિક દીપ સુધી અબ્ધી જાય છે પણ ત્યાં મરણ પામે નહીં એટલુંજ નહીં પણ ઉચાર પાસવણારિક પણ થઇ શકે નહીં જે ક્ષેત્રની મર્યાદા માનુષોત્તર પર્વત સીમા કરીને રહો છે, ત્યાં સુધી મનુષ્યક્ષેત્ર કહીએ. જ્યત્ હે ગૌતમ! મનુષ્યક્ષેત્ર એવું નીલ સાર્વજનું નામ છે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મનુષ્યક્ષેત્રને વિરે કેટલા ચંદ્રમા દીપના દુષા, દીપે છે ને દીપમે? કેટલા સર્વ તપતા દુષા, તપે છે ને તપશે? એમ પાંચે જ્ઞેાનિતી પુછ્યા ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એકસો જત્રીસ ચંદ્રમા છે ને એકસો જત્રીસ સર્વ છે. સર્વ મનુષ્ય લોકને વિરે. (અઢી દીપ અને બે સમુદ્રના થઇને તે કેમ થાય તે કહે છે. બે ચંદ્ર ને બે સર્વ જંજુદીપના, ચાર ચંદ્ર ને ચાર સર્વ લવણ સમુદ્રના, બાર ચંદ્ર ને બાર સર્વ ધાનકી ખંડના

પક્ષે ઘટે છે! દીવસે દીવસે એક કૃષ્ણપક્ષ અને એક શુક્લપક્ષ તે સ્થે કારણે ચંદ્રમાનો થાયછે? ઉત્તર—હે ગૌતમ, અંજન રત્નમય કાશું રાહુનું વૈમાન છે તે નિત્ય સદાઇ ચંદ્રમા સાથે નિરહ રહીત રહે છે. તે ચાર આંશુલ નીચું ચંદ્ર વૈમાનની હેડે ચાલે છે. ચંદ્ર વૈમાનના ખાસકે લાગ કરીએ એહવા ચાર ચાર લાગ દીવસે દીવસે અંજવાળીએ પખવાડે ચંદ્રમા વધે છે, અને તેહજ ચાર ચાર લાગ અંધારે પખવાડે રાહુ ચંદ્રમાને ઢાંકે, અને બે લાગ સદાઇ અમાવાસ્યાએ પણ ઉધાસ રહે. ચંદ્રર્શીજના પંદર લાગ કરીએ એહવે! એકેકે લાગ દીન દીન પ્રતે અંધારે પખવાડે રાહુ ચંદ્રમાને ઢાંકે એમ કરતાં અમાવાસ્યાએ સમગ્રહ ચંદ્રમા ઢાંકે. તેવીજ રીતે એકેકે લાગ અંજવાળે પખવાડે રાહુ ચંદ્રમાને મુકે. એમ કરતાં પુનઃ સમગ્ર ચંદ્રમા મુકે. એણી રીતેજ ચંદ્રમા શુક્લપક્ષે વધે છે, અને એણી રીતેજ ચંદ્રમા કૃષ્ણપક્ષે ઘટે છે તેણે કારણે ચંદ્રમાનો કૃષ્ણપક્ષ, અને શુક્લપક્ષ થાય છે.

મનુષ્યશ્લેષ અદ્રીદ્વીપ માંહે આરોહન છે. તે ચાર પ્રત્યે ઉત્પન કહેનાં પામેલા એટલે ફરતા રહેછે. પાંચે પ્રકારના જ્યોતિષિ દેવતા. ચંદ્રમા ૧, સૂર્ય ૨, ગ્રહ ૩, નક્ષત્ર ૪, અને તારા ૫. તે અદ્રીદ્વીપ ઉપરાંત જે શેષ ચંદ્રમા, સૂર્ય, ગ્રહ, નક્ષત્ર અને તારા. જે અસંખ્યાતે દ્વીપ, સમુદ્રે છે. તેહને ગતિ નથી અને ચાર પણ નથી. એટલે તે જ્યોતિષી અવરિધત રિધર છે, હાસતા નથી.

દવે દ્વીપ સમુદ્ર ૫૧ ચંદ્ર, સૂર્યોદિ સંખ્યાની સંકેસના જાણવા કારણ કહે છે. બે ચંદ્રમા અને બે સૂર્ય જંજુદીપે છે. તેહથી બમણા લવણ સમુદ્રે છે. લવણ સમુદ્રના ચંદ્ર, સૂર્ય તે થકી ત્રીગુણા ચંદ્રમા, સૂર્ય ધાતક્રીખડે છે. બે ચંદ્રમા અને બે સૂર્ય એ જંજુદીપે છે. અને ચાર ચંદ્રમા ચાર સૂર્ય લવણ સમુદ્રે છે. અને ધાતક્રીખડ દ્વીપે બાર ચંદ્રમા બાર સૂર્ય છે. ધાતક્રીખડ દ્વીપ થકી આગળે પૂર્વલાદીપ, સમુદ્રના ચંદ્ર, સૂર્ય ત્રીગુણા કરીએ અને તે પૂર્વે જે દ્વીપ, સમુદ્રના સૂર્ય, ચંદ્ર હોય તે સદીન કરીએ ત્યારે આગળે દ્વીપ સમુદ્રે સૂર્ય, ચંદ્રની સંખ્યા થાય (ઉદાહરણ થયા:-ધાતક્રીખડે બાર ચંદ્રમાને ત્રીગુણા કરતાં ૭૪૧૪ થાય તેમાં પૂર્વલા જંજુના બે અને લવણના ચાર એ ૭ મેળવતાં એતાલીસ ચંદ્ર, સૂર્ય કાળોદિપિએ થાય. તે કાળોદિપીના એતાલીસ ચંદ્ર, સૂર્યને ત્રીગુણા કરતાં એકસો ૭૪૧૪ થાય. તેમાં પૂર્વલા જંજુના બે, લવણના ચાર, ધાતક્રીખડ બાર. એ ચાર મેળવતાં એકસો, અમાલીસ પુષ્કરવર દ્વીપે થાય. તેમાંથી અર્ધ એટલે બોહોતર ચંદ્ર, સૂર્ય પુષ્કરવર દ્વીપ અખ્યંતરાઈ થાય. તે આગળે તો જુદી રીતે છે તે આગળે કહેશે. નક્ષત્ર, મદ અને તારાની સંખ્યા જે દ્વીપે તથા સમુદ્રે જાણવા વાંચીએ તે દ્વીપે તથા સમુદ્રે જોટલા ચંદ્રમા હોય તેટલા ગુણે એક ચંદ્રમાનો ખરીવાર કરીએ ત્યારે તે દ્વીપ તથા સમુદ્રના નક્ષત્ર, મદ, તારાની સંખ્યા થાય.) માનુષ્યોત્તર પર્વત બાદીરે ચંદ્રમાથકી સૂર્યને અને સૂર્યથકી ચંદ્રમાને પચાસ દાખર જોજન પુરાં અંતર (ઉંટું) હોય. અને સૂર્યથકી સૂર્યને અને ચંદ્રમાથકી ચંદ્રમાને માનુષ્યોત્તર પર્વત બાદીરે એક લાખ જોજનનું અંતર છે. સૂર્યને અંતરે ચંદ્રમા છે અને ચંદ્રમાને અંતરે સૂર્ય છે. તે આપણદી મધ્યસ્થાએ તેજસ્વંત છે. મુખકારી અને મંદ સ્થાપત છે. એટલે ચંદ્રમા અગ્નિ મીનજ નથી અને સૂર્ય અગ્નિ તપજ નથી. દવે એક

ચંદ્રમાનો પરિવાર કહેહે. અઠવાસી મુદ્દ, અઠવાસી નક્ષત્ર અને છાસક દગર, નામે પંચોતેર. એટલા કોણ કોરી તારા. એટલો એક ચંદ્રમાનો પરિવાર બાબુવો. (મનને જુદો પરિવાર સમજવો નહીં. એ જે પરિવાર કલો તેમાં સૂર્ય, ચંદ્રનો સમાવેશ સમજવો એટલે એ પરિવાર એક સૂર્ય, ચંદ્રમાનો બાબુવો પણ કહેવાય ચંદ્રમાનો. એ જ્ઞાત.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, માનુષોત્તરનામા પર્વત કેટલો ઉચ્ચપણે છે? કેટલો ઊંચપણે પર્વતીમાં છે? કેટલો મૂળ પોહોળપણે છે? કેટલો વચ્ચે પોહોળપણે છે? કેટલો શીખરે (ઉપર) પોહોળપણે છે? કેટલો માલીલી (પરનીમાં) પરીધે ફરતો છે? કેટલો બાદીરલી તરફ મૂંડે (જમીનના ઘડમાં) ફરતો છે? કેટલો બાદીરલી તરફ વચે પરીધિ પણે ફરતો છે? બને કેટલો બાદીરલી તરફ શીખરે (ઉપર) પરીધિપણે ફરતો છે?

ઉત્તર—હે જાતમ, આનુષંગિકતાના પવંત સત્તરમે, એકવીસ જોજન (પરતી થી) ઉચો છે. ચારમે, ત્રીસ જોજન અને એક ફોસ ઉંડા (પરતીમાં) છે. મૂળે એક દાંત, આવીસ જોજન પોહોળો છે. વચ્ચે સાતમે, ત્રીસ જોજન પોહોળો છે. ઉપરે ચારમે, ચોવીસ જોજન પોહોળો છે. દહે બાદીસી પરીધિ (પરતી માંદે) એક ફોસ, બેતાવીસ લાખ, ત્રીસ દાંતર બમે, આગળ પચાસ જોજન કાંક અધિકરી બાદીસી પરીધિ છે. દહે બાદીસી ફેફસી પરીધિ એક ફોસ, બેતાવીસ લાખ, ઊંચીય દાંતર, સપ્તમે ગુદે જોજનની છે. દહે બાદીસી મધ્ય ભાગની પરીધિ એક ફોસ, બેતાવીસ લાખ, ચોવીસ દાંતર, આગમે, ત્રીસ જોજનની છે. દહે બાદીસી તરૂ ઉપરની પરીધિ એક ફોસ, બેતાવીસ લાખ, ઊંચીય દાંતર, નવમે, બીસ જોજન બાદીસી મમા તપરે એક ફોસ, પરીધિપણે છે. મૂળે ચિન્નિખું (પોહોળા) છે, વચ્ચે ચંદીસ (માંકડો) છે અને તપરે પાંચ છે. મધ્યભાગે ઉચો છે. બાદીસમે પાંચ રેખા જોજન મનોદર છે. ચારમે કમળ છે. બેતા દળો છે. બેતા મીદને અગળ છે. અધાં જળની રામને સંગળને સંધિ છે (જેમ અધાં અધાં જળ કરીને દેહે માંડીએ જળ પાળ બાદીસવી તરૂ મધ્યમે છે મધ્યમે છે.) બાદીસે પાંચ મુકમળ ત્રિધિ ચિન્નિખ પાળ છે મંદ જળમંદળ. મંદ મુકમળ છે. ત્રિધિ મુકમળ જળમંદળ ત્રિધિ છે. જે પાંચ એકમે માટે અને બીજી ને પછા પેરિધિ ને ને જળમંદળ કરીને મંદો એકમે ત્રિધિ છે. ને બેતા ને પાંચ જળમંદળ ત્રિધિ કર્યા.

[illegible][illegible]

આહાર, નિહાર, જન્મ, મરણ. એ ચાર વાનાં થાય નહીં. તેણે અર્થે હે મોતમ ! માનુ-
ષ્યોત્તર પર્વત એહતું નામ કહીએ. તેમ વળી નિલ શાશ્વતું નામ છે.

વળી ન્યાંસગી ઘર છે, ઘર હાટ છે. લાંઘગી એ મનુષ્યલોક કહીએ. ન્યાંસગે
આમ, નમર જવત્ રાત્ર્યધાની છે. લાંઘગે એ મનુષ્યલોક કહીએ. ન્યાંસગી અરીહત,
ચક્રવર્તિ ખળદેવ, વાસુદેવ, જંધાચારણ વિદ્યાચારણ સાધુ, વિદ્યાધર, સાધુ, સાધવી,
આવક, આપિકા, મનુષ્ય પ્રકૃતિ ભદ્રક, વનીત લાંસગે એ મનુષ્યલોક કહીએ.

વળી ન્યાંસગે સમય, (અતી મુક્ત કાળ) અસંખ્યાતા સમયની આવળીકા, ચાર
હજાર, ચારસે, ખેતાસીસ. આવળીકાનો શ્વાસોશ્વાસ. સાત શ્વાસે રતોક. સાત રતોકે લવ.
સીતોતેર લવે મુદુર્ત. પંદર મુદુર્તે દીવસ. ત્રીસ મુદુર્તે અહોરાત્ર. પંદર અહોરાત્રે પક્ષ.
બે પક્ષે માસ. બે માસની શુ. ત્રણ શુએ અયન. બે અયને સંવત્સર. પાંચ સંવત્સરનો
જુગ. વીસ જુગે સત (સો) વર્ષ. દશ સત વર્ષે સહસ્ત્ર (હજાર) વર્ષ. સો સહસ્ત્રે લક્ષ
(લાખ) વર્ષ. ચોરાસી લાખ વર્ષે એક પુર્વાંગ ૧, ચોરાસી લાખ પુર્વાંગે એક પુર્વ ૨,
ચોરાસી લાખ પુર્વે એક ત્રુટિતાંગ ૩, ચોરાસી લાખ ત્રુટિતાંગે એક ત્રુટિત ૪, ચોરાસી
લાખ ત્રુટિતે એક અડાંગ ૫, ચોરાસી લાખ અડાંગે એક અડક ૬, ચોરાસી લાખ
અડકે એક અવવાંગ ૭, ચોરાસી લાખ અવવાંગે એક અવવ ૮, ચોરાસી લાખ અવવે
એક હુહુતાંગ ૯, ચોરાસી લાખ હુહુતાંગે એક હુહુન ૧૦, ચોરાસી લાખ હુહુતે એક ઉત્પક્ષાંગ
૧૧, ચોરાસી લાખ ઉત્પક્ષાંગે એક ઉત્પક્ષ ૧૨, ચોરાસી લાખ ઉત્પક્ષે એક પદ્યાંગ ૧૩,
ચોરાસી લાખ પદ્યાંગે એક પદ્ય ૧૪, ચોરાસી લાખ પદ્યે એક નસિનાંગ ૧૫, ચોરાસી
લાખ નસિનાંગે એક નસિન ૧૬, ચોરાસી લાખ નસિને એક અર્ધનિકુરાંગ ૧૭, ચોરાસી લાખ
અર્ધનિકુરાંગે એક અર્ધનિકુર ૧૮. ચોરાસી લાખ અર્ધનિકુરે એક અયુતાંગ ૧૯. ચોરાસી
લાખ અયુતાંગે એક અયુત ૨૦ ચોરાસી લાખ અયુતે એક પ્રયુતાંગ ૨૧. ચોરાસી લાખ
પ્રયુતાંગે એક પ્રયુત ૨૨. ચોરાસી લાખ પ્રયુતે એક નયુતાંગ ૨૩. ચોરાસી લાખ
નયુતાંગે એક નયુત ૨૪. ચોરાસી લાખ નયુતે એક ચૂલીકાંગ ૨૫. ચોરાસી લાખ
ચૂલીકાંગે એક ચૂલિકા ૨૬. ચોરાસી લાખ ચૂલિકાએ એક શીર્ષ પ્રહેલીકાંગ ૨૭.
ચોરાસી લાખ શીર્ષ પ્રહેલીકાંગે એક શીર્ષ પ્રહેલીકા થાય. ૨૮. (એકસો છત્ર અક્રિ એક
શીર્ષ પ્રહેલીકા થાય) તે ઉપરાંત અગ્નીત નથી. અસંખ્યાતે વર્ષે એક પચ્ચોપમ થાય.
(પાસાની ઓપમાએ) દસ કોડકોડ પચ્ચોપમે એક સાગરોપમ થાય. દસ કોડકોડી
સાગરોપમે એક અવસર્પિણી થાય. અને દસ કોડકોડી સાગરોપમે એક ઉત્સર્પિણી
થાય. વીસ કોડકોડ સાગરોપમે એક કાગ ચક્ર થાય એતું કાગમાન જુદાં છે તે એહ
મનુષ્યલોક કહીએ. સમયક્ષેત્ર કહીએ.

વળી ન્યાં બાદર વીજળી અને બાદર રથનીત અર્જાંત્ર ચન્દ્ર છે ત્યાં એ મનુષ્ય
લોક કહીએ. સમયક્ષેત્ર કહીએ. વળી ન્યાં લગે ઉદાર ધળા બાદર મેધ વરમાદ ઉપને
છે. સમજના પામે જમાવ કરે છે, વરસે છે ત્યાં એ મનુષ્ય લોક કહીએ. વળી ન્યાં

લગે બાદર તેજકામ (અતી) છે ત્યાંલગે એ મનુષ્ય લોક કદીએ. વળી ત્યાં લગે સૂતણાંદિકના આગર છે, નિધાન જૂઠિગન ધન છે. ત્યાં લગે એ મનુષ્ય લોક કદીએ. વળી ત્યાં લગે અગડ, કુવા, ખાડ, નદી વહે છે ત્યાં લગે એ મનુષ્યલોક કદીએ. વળી ત્યાં લગે ચંદ્રગ્રહણ સૂર્યગ્રહણ, ચંદ્રમા પુકે પરિધિ હોય (કુંઝાળું) સૂર્યને પરિધિ હોય પ્રતિચંદ્રમા (પ્રતિચિંબ) દીસે છે પ્રતિસૂર્ય (પ્રતિચિંબ) દીસે છે, દંદ ધનુષ્ય, ઉદકમંડ, કપિહસિત પૂર્વે વર્ણન કરેલ છે તે સર્વે છે ત્યાં લગે એ મનુષ્યલોક કદીએ. વળી ત્યાં લગે ચંદ્રમા, સૂર્ય, મદ ગણુ, નક્ષત્ર, તારાને અતી ગમન વક્રગતી ચાર પ્રમુખ નિર્ગમન બાળ અબ્યંતર મંડલે સંક્રમણ ચંદ્ર જીગની દાણી, જલિ શુકલ પક્ષ, કૃષ્ણપક્ષાદિ ઇલાદિક અવરથીન સંસ્થાનક કદીએ છીએ ત્યાં લગે એ મનુષ્યલોક કદીએ સમવશેષ કદીએ. અદી દ્વીપ ખીસ્તાલીમ લાખ જોગન પ્રમાણ છે.

મૃત્યુ—હે ભગવંત, મનુષ્ય જીવ મરિ જે ચંદ્રમા, સૂર્ય, મદ, નક્ષત્ર, તારા છે. તે દેવતા સું ઉચા ઉર્ધ્વ લોક (કક્ષાપાતીનમાં) ઉત્તપન છે એટલે ઉર્ધ્વલોક વાળી છે, કે કાપ (કા.પ. માંદિક) દેવલોકના વસણુદાર છે, કે વૈમાનના વસણુદાર છે, કે ચારોપપન તે ચાર પ્રે (મંડળ ગનિયે પરિભ્રમણ કરતુ) પામ્યા છે, કે ચાર સ્થાનીક સ્તીર છે, કે ગનિયે વિં આશક્તિ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તે દેવતા ઉર્ધ્વ લોક જન્મન નથી, તેમ કચ્છાપન પણ નથી એટલે દેવલોકજન્મી નથી ત્રીજા લોકમાં પેલાના વ્યોતિષીના વૈમાનને વિષે ઉત્તપન છે, ચારોપપન છે, ચાર ચરે છે. પણ ઊંચર ચારી નથી મલીને વિષે આમજન છે, અતીપ્રવેશ અ.પ.વ છે. ઉર્ધ્વમખ કાપણુકા પુ'પને સરથાને મનુષીન અનેક મદઅવશેષ જોગન પ્રમાણ તાપ છે કે કરી મલીન થતાં અનેક સદઅ નગે જાગવાની શક્તિન પગપદઅ કરી સલીન થતાં મોં જારે શરે વગદાનાં નાદક મેઝા નીન, વજ્ર વ પાનુ, દમનદાન. કાચનાપ, તુલિન, મેંડા મુલમ, પદાન એવે વાજ્રવમે શરે કરીને મોટા કિન્નરુ મોંદનાર બેળ કપાપ દાંડી જોગનના સારે કરી વિગુજ વિગીજું દેશમજાથી જોન પ્રતે જોગવવા થાક અતિ નિર્ધન જોનનાં ગાન (મેંડા) પ્રતે દમનવને અગે કેરે મહાન કપા થાક મેંડા પાંતે કેરે પદાણુ કરે છે.

મૃત્યુ—હે ભગવંત, એકે તે ને ને ને દેવતા, દં. મરે ને દેવતા દં. મરે ને દેવતા દં. મરે ને દેવતા દં. મરે ને દેવતા દં.

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, એકે તે ને ને ને દેવતા, દં. મરે ને દેવતા દં. મરે ને દેવતા દં. મરે ને દેવતા દં. મરે ને દેવતા દં.

મૃત્યુ—હે ભગવંત, એકે તે ને ને ને દેવતા, દં. મરે ને દેવતા દં. મરે ને દેવતા દં. મરે ને દેવતા દં.

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, એકે તે ને ને ને દેવતા, દં. મરે ને દેવતા દં. મરે ને દેવતા દં. મરે ને દેવતા દં.

મૃત્યુ—હે ભગવંત, એકે તે ને ને ને દેવતા, દં. મરે ને દેવતા દં. મરે ને દેવતા દં. મરે ને દેવતા દં.

દેવતા શું ઉર્ધ્વ લોકે ઉત્પન્ન છે, કે કૃત્યના છે, ચાર કરે છે, કે સ્થીર ચારવંત છે, કે ગતીને વિશે આસક્ત છે, ગતી પ્રતે આશ્રય છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તે દેવતા ઉર્ધ્વ લોકે ઉત્પન્ન નથી, (ત્રીજે લોકે વસે છે.) તેમ દેવલોકના રહેણહાર પણ નથી. વંશાનેશ્વર છે. પોતાને વંશાને રહે છે. આરોમન નથી. ચાર સ્થીતીક છે, સ્થીર છે. ગતીને વિશે આસક્ત નથી. ગતી પ્રતે આશ્રય નથી. પાકી ઇંટને સરથાને સંચીન (ચોખ્ખા) છે. લક્ષ્મી જોજન પ્રમાણુ તાપ દેવે કરી સહીતથકાં અને સદશ્રમને બાલીરલી વૈકુણ્ઠિ પરબદાએ સહીતથકાં મોટે મોટે શબ્દે વળાડતાં નારીક યોગ્ય ગીત વાણંત્રને શબ્દે કરીને દેવ સગંધી ભોગ ભોગવતાથકાં મુલ કાન્તિવંત રીનળ લેશ્યાવંત મંદ છે, આતાપ જોહનો એદની લેશ્યાવંત વિચીત્ર મનોહર છે. જે ને અંતરે કીરણુ જોહના શીખરની પરે રથાને સ્થીર રજાંથકાં માંહો માંહે ભલી રીતે અવગાહ કરી રહી. લેશ્યાઓ તેણે સહીત છે. એટલે ચંદ્ર, સૂર્યની પ્રત્યેક લેશ્યાનો વિસ્તાર લાખ જોજનનો છે, ને ચંદ્ર, સૂર્યને સુચી પંક્તિએ રહેલાને પરસ્પર અંતર પચાસ હજાર જોજનનું છે, માટે ચંદ્રની પ્રભાએ સમિશ્ર મજેલી સૂર્યની પ્રભા છે, ને સૂર્યની પ્રભાએ સમિશ્ર મજેલી ચંદ્રપ્રભા છે. એમ પરસ્પર અવગાહ કરી રહી લેશ્યા સહીત છે. એહવે કીરણુ કરીને તે ક્ષેત્રના પ્રદેશ પ્રતે સધળે ચોકફેર ઉખોલ કરે છે. અવભાસે છે, તપે છે, કાન્તિએ કરી દીપાવે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જ્યારે તે દેવતાનો ઇંદ્ર ચવે ત્યારે દેવતા દેવકાર્ય કેમ કરે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્યાં લગે ત્યાં અગેરો ઇંદ્ર કપળે ત્યાં લગે ચાર પાંચ સામાનીક દેવતા તે ઇંદ્ર સ્થાનક અંગીકાર કરીને વિચરે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ઇંદ્ર સ્થાનક હો સન્ધ્યા કેટલો કાળ દેવ રહીત રહે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્યન્યથી એક સમય ને ઉત્કૃષ્ટપણે છ માસનો ગીરહ હોય. એ મહાપક્ષેત્ર ને માનુષોત્તર પર્વતનો પ્રસંગે આવેલ અધિકાર કલો.

૮૨. પુષ્કરોદ્ધી સમુદ્ર. ॥૩॥

હવે તે પુષ્કરવર દ્વીપપ્રતે પુષ્કરોદ્ધી નામે સમુદ્ર વૃત્ત વળીયાને આકારે જાવત પીઠીને રહેયો છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પુષ્કરોદ્ધીનામા સમુદ્ર કેટલો ચક્રાળે પદોળપણે પદોળો છે, અને કેટલો પરિધીપણે ફરતો છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સંખ્યાના લાખ જોજન (જત્રીસ લાખ જોજન) ચક્રાળે પદોળપણે છે અને સંખ્યાતા લાખ જોજન (ત્રણ કોડ, પચાસ લાખ, અઠવાળીસ હજાર, ચારમેં છકાનેર જોજન) પરિધીપણે ફરતો છે, તેને એક પગવર વેદિકા ને એક વનખરે કરી જોનરક પરિધ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પુષ્કરોદ્ધી સમુદ્રને કેટલા દાર છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, ચાર દાર છે તેમજ સર્વ કહેવું. પુષ્કરોદધી સમુદ્રને પૂર્વ દીશીને જાને અને વાલણીવર દીપના પૂર્વાર્ધને પશ્ચિમ દીશે છતાં પુષ્કરોદધી સમુદ્રનું વિજયનામા દાર છે. જોમ શેષ ત્રણ દાર પણ કહેવાં. દાર દારનું અંતર સમ્પ્રમાતા લાખ જોજનનું અગ્રાધારે વચ્ચે અંતર છે. પ્રદેશ અને જીવ તેમજ કહેવા માહિમાહે સ્પર્શ્યા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, શ્યે અર્થે એમ કહો છો છો જે પુષ્કરોદ્ધી સમુદ્ર એહું નામ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, પુરુષરોદ્ધતી સમુદ્રનું પાણી નિર્ભગ છે, પથ્ય નિરોધ જ્ઞાનવંત દગ્ગું છે. સ્ત્રીક રત્ન સરખું વરણે છે. સ્વભાવીક પાણી સમાન સ્વાદવંત છે. શીધર ૧, ને શીધમ ૨, નામે બે દેવતા મહર્ષિક છે. જનવત્ પશ્યોપમની સ્થિતીવંત વસે છે તેણે અર્થે હે જ્ઞાનમ! જનવત્ એ નામ નિત્ય છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પુનઃજન્મથી સમુદ્ધને વિશે કેટલા ચંદ્રમા પ્રકાશ કરના દુગા, કરે છે ને કરશે જ્યારે કેટલી કોણ કોટી નારાગજી મોખના દુગા, મોખે છે અને મોખશે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, સંખ્યાના ચંદ્રમા દીપના દુગ્ધ, દીપે છે ને દીપમે. જ્ઞાનમંખ્યાની
કોમ કોડી તાગમય જ્ઞાનના દુગ્ધ, શોભે છે ને જ્ઞાનમે.

૮૩. વારુણીચર દ્વીપ. ૫૪૫

તે પુણ્યરેણી સમુદ્રને વાણીવારનામા કીધા જન જાણવાસરે ભવન ગીતને રહ્યો.
 ડી. તેમજ મમ માવાળ સંસ્થાન ડી.

ଅନୁ—ଦେ ଭବନ, ଗୁପ୍ତାବର ଶିଖ ଶେଷେ ଶାସନ ପୋଡ଼ାଯିବ ତ ନ ଶେଷେ ଧରିବିଧିକୁ ।

ઉત્તર—તે માનવ, સમજાતા સાખ દેવદત્ત (મામા સાખ દેવદત્ત) મહાત્મા પેટેનારે
 કે અને સમજાતા સાખ દેવદત્ત કે આઈ કોટ. પાંચ દરજા, હમે પદ્મિનિ નિયત
 પતિપિતે છે. તે પદ્મિનિ દીપ પદ્મર પેલિશ્ચિ તે વનપડે દીપ કે તેને વન
 પદ્મર કહેવે દી.ત. કોટ. આ તેમજ સં પદ્મર કહે.

५१(—) अथवा, १९८१ (१) (४) के अन्तर्गत, १९८१ (१) (४) के अन्तर्गत

[illegible]

૮૪. વાર્ણાશ્રમી સમુદ્ર. ॥૪॥

તે વાર્ણીયર દ્વીપપ્રતે વાર્ણાશ્રમી સમુદ્ર ૪૮ વર્ગાકારે જાવત્ વીરિને રહ્યો છે. સમ ચક્રાગ સંસ્થિત છે. તેમજ સર્વ કહેવું. પોહોળપણે અને પરધીપણે સંખ્યાતા લાખ જોજન છે. (એક કોઠ, અઢયાવીસ લાખ જોજન પોહોળો છે અને સોળ કોઠ, નવ લાખ, એગણસાઠ હજાર, નવસે તેત્રીસ જોજન પરિધી છે.) દ્વારાંતર પણ એમજ કહેવું. પદ્મ પર વેદિકા, વનખંડ, પ્રદેશ, શુવ. એ સર્વ પૂર્વથીપરે કહેવાં.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, વાર્ણાશ્રમી સમુદ્ર એહવું નામ રમે અર્થે કહોછો?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, વાર્ણાશ્રમી સમુદ્રનું પાણી જેમ કોઇ ચંદ્રપ્રભા મહિરા, મણીસીધાકા મહિરા, પ્રધાન સીધુ, (મઘ વિશેષ) વર ઉત્તમ વાર્ણી (મઘ વિશેષ) પત્રનો આસવ, (રસ) પુલનો આસવ, સુઆનો આસવ, ફળનો આસવ, મધુ મેરક, (મઘ જળી) જનતવંત રસના મહિરા, ખજુર સાર, દ્રાખનો સાર, કાપીસાવન (મઘ જળી) તથા ભલી રીતે પાકો કપોં જે તાડીનો રસ તે સરખો મઘ વિશેષ તથા ધણા સંસ્કારે ધણી વગતુના સમોહ યુક્ત પોષ માસે નીપજવવા યોગ્ય નિપહત કોષ્ટ રીતે જેનો અટકાવ ન થઈ શકે, હણાય નહિ, ધણે કાળે, ધણા ઉપચારે નીપજવેલી સૂરા સુધી અમૃત સરખી તથા ઉત્કૃષ્ટે કરી અષ્ટ પ્રકારના પીઠ પીઠે નીપજવેલી સુખે કાષો પ્રધાન કોષ્ટ કંદમ વિશેષ તે સરખી એલચી પ્રમુખ વસ્તુ વતે કાળી પ્રશનૃષ નિર્મળ પ્રધાન વાર્ણી સૂરા અતી રસે યુક્ત જાંજુના ફળ સમાન વર્ણવંત સ્વજન ભલી લીંગારેક હોડે પીતાં અવધન કરે (મીઠી માટે) અસંત મધુર મીઠી પીવા જોગ્ય લગારેક રાતી આંખ કરે (ચઝહે કરી) કપોળ રથજને કામજ કરે એહવી જે મહિરા હીતની કરણહારી અનેદુત અન્નાય કરણ તે અનોપમ કાર્વની કરણહાર, હર્ષપ્રતે ઉપજવણહાર સંતોષ વિભૂષ વિલાસની કરણહાર, વસભ મનની કરણહાર, વિશેષ અધિક સત્વની ઉપજવણહાર એહવી મહિરા હોય, સંભ્રામને દેસે તે કામે રણસંભ્રામને રસે મદે કરી યુક્ત હૃદયને કામજની કરણહાર હોય. ઉપવેસીત કામીયકી સહકાર (આંખા) નો સુગંધ રસ તેણે દીપાવી સુગંધી અધવંત આસ્વાદવા જોગ્ય, વિશેષે સ્વાદવા જોગ્ય, શરીરની શક્તિની કરણહાર, પુષ્ટીની કરણહાર, હર્ષની વધારણહાર, કંદર્પની વધારણહાર, સર્વ છંદ્રી અને ગાત્ર જે શરીર તેહને પ્રહલાદની કરણહારી સ્વાદવા જોગ્ય, પુષ્ટીકારી મનોહર શુભ વર્ણ કરી સહીન, ગંધે કરી સહીન, રસે કરી સહીન, રપશં કરી સહીન એહવી હોય. ત્યારે જ્ઞાતમ પુછે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એહવે સ્વાદે વાર્ણાશ્રમી સમુદ્રનું પાણી છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં. વાર્ણાશ્રમી સમુદ્રનું પાણી એથકી અન્યંત કષ્ટ મનોહર જાવત્ સ્વાદે કરીને છે. વર્ગા તે વાર્ણાશ્રમી સમુદ્રે વાર્ણી ને વાર્ણીકાંન નામે બે દેવતા મદર્ધિક વસે છે તેજે અર્થે હે જ્ઞાતમ! વાર્ણાશ્રમી નામ છે. જાવત્ નિત્ય સારવું નામ છે. ચંદ્રાદિક સર્વ જ્યોતિર્ણી સંખ્યાતે આકે જાણવા.

એકસો ગાયનું દૂધ દસ ગાયને પાઇએ. તે દસ ગાયનું દૂધ એક ગાયને પાઇએ. એ ચાર સ્થાનક.) એહવું કાળી ગાયનું દૂધ અપુર રસ તેહને ઘણે દ્રવ્યે સડીત ઉઘમે કરી મંદાતીએ કરેલું આયુક્ત ખાંડ, ગોળ, સાકરની પાપ તેણે મુક્ત રાગ ચાતુરંત ચક્રવર્તિ તેહને અર્થ નીપળવેલ તે ખીર (દૂધપાક) આસ્વાદવા બેઝ. વિશેષે સ્વાદ લેવા બેઝ શરીરને પુષ્ટ કરે જાવત્ સર્વ ઇદિ ને ગાત્ર જે શરીર તેહને પ્રમેદ કરે. શુભવર્ણ કરી સહીત જાવત્ સ્પર્શ કરી સડીત હોય સારે ગાત્રમ પુછે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એહવું તે ક્ષીર સમુદ્રનું પાણી હોય ?

ઉત્તર—હે ગાત્રમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં. ક્ષીરોદધી સમુદ્રનું પાણી એ યજ્ઞી અત્યંત ઘટ છે. જાવત્ આસ્વાદ કરીને છે. વળી વિમળ અને વિમળપ્રલ નામે ઇહાં બે દેવતા મહર્ષિક જાવત્ વસે છે. તેણે અર્થે ક્ષીરોદધી સમુદ્ર એહવું નામ કહીએ. સંખ્યાતા ચંદ્રમા જાવત્ સંખ્યાતા તારા છે.

૮૭. ધૃતવર દ્વીપ. ॥૬॥

તે ક્ષીરોદધી સમુદ્ર પ્રતે ધૃતવરનામા દ્વીપ જત વળીયાને આકારે જાવત્ ચોકેરે વીટીને રહ્યો છે. તે સમ ચક્રવાળ સંસ્થીત છે પણ વિષમ ચક્રવાળે નથી. સંખ્યાતા બેજન પોહોળપણે ને પરિધિપણે છે. (એ જહો ધૃતવર દ્વીપ દસ કોડ ચોવીસ લાખ બેજન પોહોળપણે છે ને એકસો આગણુત્રીસ કોડ, ત્રેતાળીસ લાખ, વીસ હજાર, બસે પીસ્તાલીસ બેજન પરિધિપણે છે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ધૃતવરનામા દ્વીપ એવું નામ ક્યે અર્થે કહ્યો છે ?

ઉત્તર—હે ગાત્રમ, તે ધૃતવર દ્વીપે તે તે હામે ત્યાં ત્યાં ઘણી નાની મોટી વાવ છે જાવત્ ધૃત સમાન પાણીએ ભરી છે તે વાવમાંકી ઉત્પાત પર્વત છે જાવત્ ખડકક તે સર્વ કાંચનમય છે આજા જાવત્ પ્રતિરૂપ છે. વળી કનક અને કનકપ્રલ નામે ઇહાં બે દેવતા મહર્ષિક છે તે અર્થે ધૃતવર દ્વીપ એવું નામ કહીએ. ત્યાં ચંદ્રાદિક જ્યોતિષી સર્વ સંખ્યાતા છે.

૮૮. ધૃતોદધિ સમુદ્ર. ॥૬॥

તે ધૃતવર દ્વીપ પ્રતે ધૃતોદધી નામા સમુદ્ર જત વળીયાને આકારે જાવત્ વીટીને રહ્યો છે. સમ ચક્રવાળ છે તેમજ વિખંભ, પરિધિ, દ્વારંતર પ્રદેસ, શ્યવ કહેવા. (એ જહો ધૃતવર સમુદ્ર વીસ કોડ ને અડતાવીસ લાખ બેજન પોહોળપણે અને બસે આઠવન કોડ, પંચાલું લાખ, નેચાતી હજાર, એકસો તોતિર બેજન પરિધિપણે છે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ધૃતવર સમુદ્ર એવું નામ ક્યે અર્થે કહ્યો છે ?

ઉત્તર—હે ગાત્રમ, ધૃતોદધી સમુદ્રનું પાણી જેમ કોઈ પ્રુસા ચિક્ષ્વર કબુપરના પ્રુસ જેનાં દોષ તથા સરસ તાજાં ચિક્ષ્વર કોરંટ જમના પ્રુસની માળા સરખો રવેન પીંડ છે. જેનો ચીમટ તે ગુણે અને તેજે કરી દીપમાન નિરૂપમદન ઉત્તમ. ગુંદર અત્યંત એવું દધી જાવત્ મધીને તેજ દીવસનું ગૃહીન માંખણ લાગે પ્રકારે તાજું અત્યંત પુષ્ટ મુખથી

રાખ્યા છે મૂળ જેહના અને વળી ગાંઠ કાઢી નાંખી છે. સાંઠાની માંદે મનુષ્યે કાપી ઉચ દેશની જાવત્ ખોડ દેશની ઉપની જાવત્ મનુષ્યે યંત્ર કાઠુએ (ચીચોડે) તત્કાળ પીંચી એકવી રોડડીનો રસ હોય તે વચ્ચે કરી ગળીને ચતુર્થાંત સુગંધ દ્રવ્યે વાસીત અત્યંત પથ્ય હગવો વર્ણ કરી સદીન જાવત્ તેમજ આસાદવા જોય છે. ત્યારે ગૌતમ પુછે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ઇશુવર સમુદ્રનું પાણી એહવું રચાદવંત છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં. ઇશુવર સમુદ્રનું પાણી એ યદી અત્યંત ઇંદ્ર છે. જાવત્ આસ્વાદે કરીને છે. વળી પૂર્ણભદ્ર અને માણીભદ્ર એકલે નામે જે દેવતા મહર્થિક જાવત્ વિચરે છે. શેષ સર્વ તેમજ કહેવું. યંત્રાદિક જ્યોતિષી સર્વ સંખ્યાતા છે.

૯૧. નંદીચર દ્રીપ. ॥૮॥

તે ઇશુવર સમુદ્રપ્રતે નંદીસ્વરનામા દ્રીપ વૃત્ત વળીયાકારે વીંટીને રહ્યો છે. તેમજ સંખ્યાતા કોડ જોગન પહોળપણે ને પરિધીપણે છે. (એ આકાશો નંદીસ્વર દ્રીપ એકસો ત્રેસક કોડ ને ચોરાસી લાખ જોગન પહોળપણે છે, ને જે હજાર, બહેતિર, કોડ, તેત્રીસ લાખ, ચોપન હજાર, એકસો પાંસક જોગન પરિધીપણે છે.) વળી પચવર વેદિકા, વનખંડ તેહનું માન, દારનામ, માન, દારાંતર, પ્રદેશ, જીવ. સર્વ તેમજ પૂર્વથી રીતે કહેવાં.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નંદીસ્વરનામા દ્રીપ એહવું નામ રથે અર્થે કહો છો ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, નંદીસ્વર દ્રીપે તે તે કામે ઘણી નાની મોટી વાવ છે. જાવત્ ખીસ પંક્તિ છે. તે રોડડીના રસ સરીખે પાણીએ કરી ભરી છે. ઉત્પાત પર્વત સર્વ વજ્ર રત્નમય છે. પંક્તિ છે. આજા જાવત્ પ્રતિષ્ઠ છે.

૯૨. ચાર અંજનગીરી પર્વતનો અધિકાર.

તેમ વળી હે ગૌતમ નંદીસ્વર દ્રીપના ચક્રવાળ વિખંલ પહોળપણને મધ્ય ભાગે હંદા ચારે દિશે ચાર અંજનગીરી પર્વત છે. તે અંજનગીરી પર્વત ચોરાસી હજાર જોગન ઉચપણે છે. એક હજાર જોગન ઉડપણે છે. હેકા મૂળે કાંધક અધીકારાં દસ હજાર જોગન લાંબપણે, પહોળપણે છે, ને ધરતી તળે પુરા દસ હજાર જોગન લાંબપણે પહોળપણે છે. ત્યાર પછી માત્રાએ માત્રાએ પ્રદેશ પ્રદેશની હાણીએ ધરતા ધરતા યદાં ઉપરે એક હજાર જોગન લાંબપણે પહોળપણે છે. મૂળે એકત્રીસ હજાર, હસેં ત્રેત્રીસ જોગન કાંધક જાએરા પરિધીપણે છે. ધરતી તળે એકત્રીસ હજાર, હસેં ત્રેત્રીસ જોગન કાંધક ઉચા પરિધીપણે છે. શીખર તળે ઉપરે ત્રણ હજાર, એકસો પાંસક જોગન કાંધક જાએરાં પરિધીપણે છે. મૂળે વિસ્તીર્ણ છે, વચ્ચે સાંકડા છે ને ઉપરે પાતળા છે. પ્રેયુંડને સંરચાને સંસ્થીત છે. સર્વ અંજન રત્નમય (સ્થામ કાળા) છે. આજા જાવત્ પ્રત્યેક પ્રત્યેક પચવર વેદિકાએ પરીક્ષીત છે. પ્રત્યેક પ્રત્યેક વનખંડે પરિક્ષીત છે. તે વેદિકા અને વનખંડનો વર્ણન પૂર્વપરે કહેવો.

તે અંજનગીરી પર્વતને ઉપરે પ્રત્યેક પ્રત્યેકે ધણું સમ રમણિક બ્રહ્મિ લામ છે.

લાખ જોજન લાંબી પોહોળી છે. દસ જોજન ઉડી છે નિર્મળ સુકમાળ છે. તે પ્રત્યેક પ્રત્યેક પદ્મવર વેદિકાએ ને, પ્રત્યેક પ્રત્યેક વનખડે કરી પરીક્ષીત છે. તીહાં જાવત ત્રીસોપાન (પચાસીયાં) તોરણ કહેવાં. તે પુષ્કરણીને મધ્યભાગે વિષે પ્રત્યેક પ્રત્યેક દધીમુખ પર્વત છે. તે ચોસક હગ્ગર જોજન ઉચપણે છે એક હગ્ગર જોજન ઉડા છે સધળે મૂળે અને શીખરે ધાન ભરવાના પાલાને સંસ્થાને સંસ્થીન છે. દસ હગ્ગર જોજન લાંબપણે પોહોળપણે છે. એકત્રીસ હગ્ગર હસેને ત્રેવીસ જોજન પરિધીપણે ફરતા છે. સર્વ રત્નમય છે. આઠ જાવત પ્રતિરૂપ છે. પ્રત્યેક પ્રત્યેક પદ્મવર વેદિકાએ ને વનખડે પરીક્ષીત છે. વેદિકા ને વનખડેનો વર્ણન કરવો. તે ઉપરે સમ ભૂમિભાગ છે. જાવત દેવતા વસેછે. તે વચે સિદ્ધાપતન છે. પૂર્વે માન અંજનગીરી પર્વતને વિષે જે સિદ્ધાપતનની વ્યક્તવ્યતા કહી તેહીજ નિરવિરોધપણે કહેવી. જાવત ઉપરે આઠ આઠ મંગળીક. છે.

વળી તીહાં જે દક્ષિણ દિશાનો અંજન પર્વત છે તેહને ચારે દિશે ચાર નંદાપુષ્કરણી વાવ છે. તે ભદ્રા ૧, વિશાળા ૨, કુમુદા ૩, ને પુન્ડરગિણી ૪. તેહીજ પ્રમાણ કહેવું. તેમજ તે માહિ વચે દધીમુખ પર્વત છે તેહીજ પ્રમાણ તીહાં સિદ્ધાપતન છે.

વળી તીહાં જે પશ્ચિમ દિશાનો અંજન ગીરી પર્વત છે. તેહને ચારે દિશે ચાર નંદાપુષ્કરણી છે. નંદિયા ૧, અમોધા ૨, ગૌસ્થુભા ૩, ને સુદર્શના ૪. એહનું માન, એ માહિ દધીમુખ પર્વત છે તેહનું માન સર્વ તેમજ કહેવું જાવત તે દધીમુખ ઉપરે સિદ્ધાપતન છે.

વળી તીહાં જે ઉત્તર દિશાનો અંજન પર્વત છે તેહને ચાર દિશે ચાર નંદા પુષ્કરણી છે. વિજયા ૧, વિજયંતી ૨, જયંતી ૩, ને અપરાજિત ૪. સર્વ તેમજ વાવનું માન તે માહિ દધીમુખ પર્વત છે તેહનું માન. તે ઉપરે સિદ્ધાપતન છે તેહનું માન જાવત ચૈત્યદેશ લગે સર્વ વર્ણન પૂર્વથીપરે જાણવું.

(વળી તે વાવને અંતરાળે બે બે રતીકર પર્વત છે એમ સોળ વાવ વચે બત્રીસ રતીકર પર્વત છે તે છતાં કલા નથી પણ બીજે સરે કલા છે. તે માટે ચાર અંજનગીરી, સોળ દધીમુખ, ને બત્રીસ રતીકર એમ જાવન પર્વતે જાવન સિદ્ધાપતન નંદીસ્વર કીપેછે.) તીહાં ધણાં જાવનપતિ, વ્યંતર, જ્યોતિષિ, વૈમાનિક દેવતા ત્રણ ચોમાસાં તે. અંશાઠ ચોમાસું, કાર્તિક ચોમાસું, ને શશુણ ચોમાસું, ને સંવતસરી પર્વપણ પર્વ તથા અનેરી પણ ધણી નિધિને વિષે નિર્ધારના જન્મ કલ્યાણિક, દીક્ષા કલ્યાણિક, કેવળગતાન પ્રાપ્તિ કલ્યાણિક, પરિનિર્વાણ કલ્યાણિક ઇત્યાદિક દેવતા સંબંધી કાર્યને વિષે, દેવતા સમુદાયને વિષે, દેવ સંબંધી ગોટીને વિષે, દેવ સંબંધી સમવાયને વિષે, દેવ સંબંધી એહવા છત પ્રયોજનને વિષે એકાંત એકાંત મજ્યાંયકાં પ્રમુદિત અલંકાર્યવંત થકાં અપ્રાનિકા માદા મહોત્સવ કરતાંયકાં સુખે સુખે વિચરે છે. વળી કષ્ટલાસ અને હરીવાહન નામે છતાં બે દેવતા મહર્થિક જાવત પત્નોપમની રિથિનિએ વસે છે તેણે અર્થે દે ગૌતમ! નંદીસ્વર કીપ એહનું નામ કહીએ. જાવત એ નામ યાચવું છે.

તોનિરી મંદાદિક સર્વ સંખ્યાના છે. એ નંદીસ્વર કીપ કલો.

૯૩. દ્વીપ સમુદ્રનાં નામ; વિધાન, તે પરિધિપણની સમજૂતી.

નંબર.	દ્વીપ, સમુદ્રનાં નામ.	દ્વીપ, સમુદ્રનું પોહોળપણ.	દ્વીપ, સમુદ્રનું પરિધિપણ.
૧	જંબુદ્વીપ.	લેગન, ૧૦૦૦૦૦.	૩૧૬૨૨૭-૩-૧૨૮-૧૩૭
૧	ભવણ સમુદ્ર.	૨૦૦૦૦૦	૧૫૮૧૧૩૬ કાંઈક માંડી
૨	ધાનકીર્ણંદ દ્વીપ.	૪૦૦૦૦૦	૪૧૧૦૬૧૧
૨	કાગોદધી સમુદ્ર.	૮૦૦૦૦૦	૬૧૭૦૧૦૫
૩	પુષ્કરવર દ્વીપ.	૧૬૦૦૦૦૦	૧૬૨૦૦૮૪૪
૩	પુષ્કરોદધી સમુદ્ર.	૩૨૦૦૦૦૦	૩૬૫૨૮૪૭૧
૪	વારણીવર દ્વીપ.	૧૪૦૦૦૦૦	૮૦૦૫૧૨૫
૪	વારણોદધી સમુદ્ર.	૧૨૮૦૦૦૦૦	૧૧૦૬૫૬૬૩
૫	શીરવર દ્વીપ.	૨૫૬૦૦૦૦૦	૩૨૨૮૧૮૫૮
૫	શીરોદધી સમુદ્ર.	૫૧૨૦૦૦૦૦	૧૪૧૧૮૫૦૮
૬	પુનવર દ્વીપ.	૧૦૨૪૦૦૦૦૦	૧૨૬૮૩૦૨૮૧
૬	પુનોદધી સમુદ્ર.	૨૦૪૮૦૦૦૦૦	૨૫૮૬૫૮૬૧૩
૭	પુનવર દ્વીપ.	૪૦૬૧૦૦૦૦૦	૫૧૮૦૧૧૦૧૪
૭	પુનોદધી સમુદ્ર.	૮૧૨૨૦૦૦૦૦	૧૦૩૧૧૦૨૮૧
૮	નરિવર દ્વીપ.	૧૧૩૮૪૦૦૦૦૦	૮૦૩૮૧૧૧૧૧
૮	નરોદધી સમુદ્ર.	૨૨૭૬૮૦૦૦૦૦	૧૧૮૮૦૧૧૦૦૦
૯	ભાવન દ્વીપ.	૧૫૪૩૧૦૦૦૦૦	૧૮૬૧૦૦૦૦૦
૯	ભાવન સમુદ્ર.	૧૦૧૦૦૦૦૦૦૦	૧૧૦૦૦૧૮૦૦૦૦
૧૦	ભાવન સમુદ્ર.	—	૧૧૦૦૦૧૮૦૦૦૦

નંબર	દ્વીપ, સમુદ્રનાં નામ.	દ્વીપ, સમુદ્રનું પોદોળપણું.	દ્વીપ, સમુદ્રનું પરિધિપણું.
૧૦	અરબુવર સમુદ્ર.	૫૨૪૨૮૮૦૦૦૦૦	૬૬૩૧૭૬૭૪૨૪૫૩
૧૧	અરબુવરાવભાસ દ્વીપ.	૧૦૪૮૫૭૬૦૦૦૦૦	૧૩૨૬૩૫૪૩૩૫૮૮
૧૧	અરબુવરાવભાસ સમુદ્ર.	૨૦૮૭૭૧૫૨૦૦૦૦૦	૨૬૫૨૭૦૮૮૧૫૮૬૧
૧૨	કુંડલ દ્વીપ.	૪૧૮૫૪૩૦૪૦૦૦૦૦	૫૩૦૫૪૨૦૫૮૦૪૦૫
૧૨	કુંડલ સમુદ્ર.	૮૩૮૦૮૬૦૮૦૦૦૦૦	૧૦૬૧૦૮૪૨૧૦૮૪૪૩
૧૩	કુંડલવર દ્વીપ.	૧૬૭૭૭૨૧૬૦૦૦૦૦	૨૧૨૨૧૬૮૫૧૬૭૬૬
૧૩	કુંડલવર સમુદ્ર.	૩૩૫૫૪૪૩૨૦૦૦૦૦	૪૨૪૪૩૩૭૧૨૮૪૦૨૧
૧૪	કુંડલવરાવભાસ દ્વીપ.	૬૭૧૦૮૮૬૪૦૦૦૦૦	૮૪૮૮૬૭૪૩૫૧૬૭૨૫
૧૪	કુંડલવરાવભાસ સમુદ્ર.	૧૩૪૨૧૭૭૨૮૦૦૦૦૦	૧૬૮૭૭૩૪૮૭૮૮૨૧૩૩
૧૫	રચક દ્વીપ.	૨૬૮૪૩૫૪૫૬૦૦૦૦૦	૩૩૮૫૪૬૮૭૬૫૧૨૮૪૮
૧૫	રચક સમુદ્ર.	૫૩૬૮૭૦૮૧૨૦૦૦૦૦	એમ સમગ્રે પૂર્વથી પરિધિને
૧૬	રચકવર દ્વીપ.	છઠ્ઠાંથી આગળે અસં-	બમણી કરીને તે મહિ
૧૬	રચકવર સમુદ્ર.	ખ્યાના ભોજનના દ્વીપ,	૮૪૮૬૮૩ નવ લાખ, અડ-
૧૭	રચકવરાવભાસ દ્વીપ.	સમુદ્ર કહેવા ક્રિયાક્રોડ	તાલીયદળાર, હસે, ત્રીપાશી
૧૭	રચકવરાવભાસ સમુદ્ર.	ઉપરાંત તે લોક બવહારે	એટલા ભોજનીએ તેની જે
૧૮	હાર દ્વીપ.	અસંખ્યાનું કહીએ તે	સંખ્યા યાપ તે આગળે પરિધિ
૧૮	હાર સમુદ્ર.	માટે.)	યાપ એમ સર્વત્ર સમજાવું.
૧૮	હારવર દ્વીપ.		(એ આખા લખી છે.)
૧૮	હારવર સમુદ્ર.		
૨૦	હારવરાવભાસ દ્વીપ.		
૨૦	હારવરાવભાસ સમુદ્ર.		

(પંદરમો કચ્છ દ્વીપ ને પંદરમો કચ્છ સમુદ્ર ત્યાં લગે દ્વીપ સમુદ્રના માન પોરોગ-
પણે તંથા પરિધિપણે સંખ્યાના જ્ઞેજન પ્રમાણ છે. (વંધાચારણ સાધુ પ્રમુખ મનુષ્ય
પણ પંદરમા કચ્છ દ્વીપ લગે જઈ શકે તે આગલે ન જાય) જ્યોતિર્ ચક્ર પણ સર્વ
સંખ્યાનું કહેવું, અને એ આગલે જે દ્વીપ, સમુદ્ર છે તે સર્વ એકદીપી જમાણ પોરોગપણે
અસંખ્યાતા જ્ઞેજનના કહેવા. ત્યાં જ્યોતીષ ચક્ર પણ સર્વ અસંખ્યાનું કહેવું. (મોમોડા
ઉપરાંત તે, લોક વ્યવહારે અસંખ્યાનું કહીએ તે ભાવે.) વળી જાણુ. લગ્નજાતિક નમે
પ્રત્યેક પ્રત્યેક અસંખ્યાના છે જાવતુ સુવચનભાસ સમુદ્ર લગે કહેવું. તે પાંચ પાંચ દ્વીપ
તે પાંચ સમુદ્ર હેદશા છે. તે એકેક નામે છે (એ નામે જીમન વધારે નથી) તેના નામ
દેવદીપ ૧. દેવસમુદ્ર ૧. નાગદીપ ૨. નાગસમુદ્ર ૨. વપ્રદીપ ૩. વપ્રસમુદ્ર ૩. જૂનદીપ ૪.
જૂનસમુદ્ર ૪. સ્વપંજૂરમણ દ્વીપ ૫. સ્વપંજૂરમણ સમુદ્ર ૫. તે હોયો સ્વપંજૂરમણ સમુદ્ર
ગુરુનો મોથો ભાગ ગ્રાંજો પોરોગપણે છે ને જાણુ ગરુ અને ગુરુનો જો ભાગ મોર
ગુરુનો પરિધિપણે છે. તથા જાણુદીપના મધ્ય મેઝવર્તનયત્રી માંડીને એક રિશામે સ્વપંજૂર
મણ દ્વીપનાં હેદ (હેદ) લગે સર્વ અસંખ્યાના દ્વીપ, સમુદ્ર હેદ સાખ જ્ઞેજને મોર
રાગના મોથા ભાગમાં રજા છે. એક હોયો એક સ્વપંજૂરમણ સમુદ્ર એક રિશામે પેરોગ-
પણે હેદ સાખ જ્ઞેજને અતીક ગરુના મોથા ભાગમાં રજા છે તથા પ્રતર ગણીને ગણે
જામવડ જ્ઞેજને ભારે કુલપ્રમા પુષ્પીના મોથા ભાગ માટેમ માટે અસંખ્યાના મર્ગદીપ,
સમુદ્ર રજા છે. અને જાણુ ભાગ ગ્રાંજોમાટે એક સ્વપંજૂરમણ સમુદ્ર રજા છે એમો
સ્વપંજૂરમણ સમુદ્ર મોરો છે તથા ગુલપના પ્રાંતીના માગ ભાગ માટે સર્વ સમુદ્ર છે અને
પાંચમા એક જામ માટે સર્વ દ્વીપ છે (કનિ નવ) એ દ્વીપ સમુદ્રના નામ તથ
મમજુની રી

કદ. નંદીકચ્છ સમુદ્ર. ૧૮.

તે નંદીકચ્છ દ્વીપ અને નંદીકચ્છના સમુદ્ર ૧૮ નંદીકચ્છને અગ્રાજી નામે
જાણુ તેમજ કદ પંદરમો કચ્છ કહેવું. કચ્છના સમુદ્ર ૧૮ કચ્છના સમુદ્ર ૧૮
જાણુ સંખ્યાના ને સંખ્યાના ને કચ્છના સમુદ્ર ૧૮ કચ્છના સમુદ્ર ૧૮ કચ્છના સમુદ્ર ૧૮
સંખ્યાના ને કચ્છના સમુદ્ર ૧૮ કચ્છના સમુદ્ર ૧૮ કચ્છના સમુદ્ર ૧૮

કચ્છના સમુદ્ર ૧૮ કચ્છના સમુદ્ર ૧૮

કચ્છના સમુદ્ર ૧૮ કચ્છના સમુદ્ર ૧૮ કચ્છના સમુદ્ર ૧૮

કચ્છના સમુદ્ર ૧૮ કચ્છના સમુદ્ર ૧૮ કચ્છના સમુદ્ર ૧૮ કચ્છના સમુદ્ર ૧૮

કચ્છના સમુદ્ર ૧૮ કચ્છના સમુદ્ર ૧૮ કચ્છના સમુદ્ર ૧૮ કચ્છના સમુદ્ર ૧૮

કચ્છના સમુદ્ર ૧૮ કચ્છના સમુદ્ર ૧૮ કચ્છના સમુદ્ર ૧૮ કચ્છના સમુદ્ર ૧૮

કચ્છના સમુદ્ર ૧૮ કચ્છના સમુદ્ર ૧૮ કચ્છના સમુદ્ર ૧૮ કચ્છના સમુદ્ર ૧૮

કચ્છના સમુદ્ર ૧૮ કચ્છના સમુદ્ર ૧૮ કચ્છના સમુદ્ર ૧૮ કચ્છના સમુદ્ર ૧૮

વળી પદ્યવર વેદિકા, વનખંડ, દ્વારોત્તર તેમજ કહેવાં સંખ્યાતા લાખ જોજન દ્વારના અંતર છે. જાવત્ અર્થ કહે છે. તે દ્વીપે વાવ પ્રમુખ છે તે ઇશ્વરસ સમાન પાણીએ ભરી છે. ને ઉત્પાત પર્વત છે તે સર્વ વજ્ર રતનમય છે. અશોક અને વિતશોક નામા ધર્માં બે દેવતા મહર્ધિક જાવત્ વસે છે. તેજે અર્થે અરુણદ્વીપ નામ કહીએ જાવત્ સર્વ જ્યોતિર્ગી સંખ્યાના છે.

૯૬. અરુણોદધી સમુદ્ર. ૥૮૫

તે અરુણદ્વીપ પ્રતે અરુણોદધીનામા સમુદ્ર જૂત વળીયાને આકારે વીટીને રહ્યો છે. તેના પશુ તેમજ વિપાલ, પરીક્ષેપ સંખ્યાતા જોજનનો છે અર્થ ઇશ્વર સમુદ્રની પડે કહેવો. પશુ એટલો વિશેષ જે સુભદ્ર ને સમજાવનામા ધર્માં બે દેવતા મહર્ધિક વસે છે તે સર્વ તેમજ કહેવું.

૯૭. અરુણવર દ્વીપ. ૥૮૬

તે અરુણોદધી સમુદ્ર પ્રતે અરુણવરનામા દસમો દ્વીપ જૂત વળીયાને આકારે વીટીને રહ્યો છે. તેમજ સર્વ કહેવું. જાવત્ અર્થ કહે છે. ત્યા વાવ પ્રમુખ ઇશ્વરસ સમાન પાણીએ ભરી છે. ત્યાં ઉત્પાત પર્વત છે. તે સર્વ વજ્ર રતનમય છે. આજા છે. અરુણવરભદ્ર ને અરુણવર માહાભદ્ર નામે ધર્માં બે દેવતા મહર્ધિક વસે છે.

૯૮. અરુણવરદધિ સમુદ્ર. ૥૮૭

તે દ્વીપને અરુણવરદધિ સમુદ્ર વીટીને રહ્યો છે. જાવત્ અરુણવર ને અરુણ માહાવર નામે ધર્માં બે દેવતા છે તે સર્વ તેમજ કહેવું.

૯૯. અરુણવરાવલાસ દ્વીપ. ૥૮૮

તે અરુણવર સમુદ્ર પ્રતે અરુણવરાવ લાસનામા અગ્રારમો દ્વીપ જૂત વીટીને રહ્યો છે. જાવત્ અરુણવરાવલાસભદ્ર ને અરુણવરાવલાસ માહાભદ્ર નામે ધર્માં બે દેવતા મહર્ધિક વસે છે.

૧૦૦. અરુણવરાવલાસ સમુદ્ર. ૥૮૯

તે દ્વીપને અરુણવરાવલાસ સમુદ્ર વીટીને રહ્યો છે. ત્યાં અરુણવરાવલાસવર ને અરુણવરાવલાસ માહાવર નામે ધર્માં બે દેવતા મહર્ધિક વસે છે.

૧૦૧. કુંડલ દ્વીપ. ૧૦૦

તે ૩૩ આરમો કુંડલ દ્વીપ છે. ત્યાં કુંડલભદ્ર ને કુંડલ માહાભદ્ર નામે બે દેવતા મહર્ધિક છે.

૧૦૨. કુંડલોદધી સમુદ્ર. ૧૦૧

તે પુરે કુંડલોદધી સમુદ્ર છે. ત્યાં અનુમય ને અનુકાન્ત એ બે દેવતા મહર્ધિક વસે છે.

૧૦૩. કુંડલવર દ્વીપ. ૧૦૨

તે ૩૩ તેરમો કુંડલવર દ્વીપ છે ત્યાં કુંડલવર ભદ્ર ને કુંડલવર માહાભદ્ર નામે બે દેવતા મહર્ધિક વસે છે.

૧૦૪. કુંડલવર સમુદ્ર ॥૧૩॥

તે કે કુંડલવર સમુદ્ર છે. તીર્થાં કુંડલવર ને કુંડલ મહાવર નામે ને દેવતા મદર્ધિક વસે છે.

૧૦૫. કુંડલવરાવભાસ દ્વીપ. ॥૧૪॥

તે કે કુંડલવરાવભાસનામા દ્વીપ છે. તે ચક્રિઓ દ્વીપ છે. તીર્થાં કુંડલવરાવભાસ ભદ્ર ને કુંડલવરાવભાસ માહા ભદ્ર નામે ને દેવતા વસે છે.

૧૦૬. કુંડલવરાવભાસ સમુદ્ર. ॥૧૪॥

તે આગળે કુંડલવરાવભાસ સમુદ્ર છે. તીર્થાં કુંડલવરાવભાસવર ને કુંડલવરાવભાસ માહા વર, એવે નામે ને દેવતા મદર્ધિક વસે છે.

૧૦૭. રચક દ્વીપ. ॥૧૫॥

તે કુંડલવરાવભાસ સમુદ્રપ્રતે પદરમો રચકનામા દ્વીપ છે. તે જન વગીપાને આગે વીસીને રહેલો છે.

પ્રશ્ન—દે ભગવંત, તે રચક દ્વીપ શું સમ ગણાયે છે, કે વિષમ ગણાયે છે ?

ઉત્તર—દે માનવ, સમ ગણાયે છે, પણ વિષમ ગણાયે નથી.

પ્રશ્ન—દે ભગવંત, તે રચક દ્વીપ કેટલો ગણાયે પડેલો, કેટલો છે ?

ઉત્તર—દે માનવ, અગ્નિના ભાગ જ્વેજન ગણાયે પડેલોપણ છે. જાગૃતીનાં ભાગે ને મનોરમ નામે ને દેવતા વસે છે. મોવ મન તેમજ રહેલું.

૧૦૮. રચકોદીપી સમુદ્ર. ॥૧૫॥

તે આગળે રચકોદીપીનામા સમુદ્ર છે. તેમ જગત સમુદ્ર તેમ ભૂમિ રહેલો. તે અગ્નિના ભાગ જ્વેજન પડેલોપણ છે. તે અગ્નિના ભાગ જ્વેજન પડેલોપણ છે. તે અગ્નિની પત્નિ મન અગ્નિના રોગ ભૂમિ પણ રચકોદીપી પડે રહેલો. પણ તેના નમનમ ને મનમન નામે ને દેવતા વસે છે. તેમજ રહેલું.

તે રચક સમુદ્ર કહે સર્વ ભગવંત છે. તે તે પડી મન અગ્નિના પડેલો પડેલો પડેલો. તેમજ રહેલો. તેમજ રહેલો. તેમજ રહેલો. તેમજ રહેલો.

૧૦૯. રચકોદીપી દ્વીપ. ॥૧૬॥

તે રચકોદીપી સમુદ્ર કહે સર્વ ભગવંત છે. તે તે પડી મન અગ્નિના પડેલો પડેલો પડેલો. તેમજ રહેલો. તેમજ રહેલો. તેમજ રહેલો.

૧૧૦. રચકોદીપી સમુદ્ર. ॥૧૬॥

તે રચકોદીપી સમુદ્ર કહે સર્વ ભગવંત છે. તે તે પડી મન અગ્નિના પડેલો પડેલો પડેલો. તેમજ રહેલો. તેમજ રહેલો. તેમજ રહેલો.

૧૧૧. ૩ચક્રવરાવભાસ દ્વીપ. ॥૧૭॥

તે આગળે સતરમે ૩ચક્રવરાવભાસ દ્વીપ છે. ત્યાં ૩ચક્રવરાવભાસ ભદ્ર ને ૩ચક્રવરાવ-
ભાસ માહા ભદ્ર નામે ઇહાં બે દેવતા મહર્ષિક છે.

૧૧૨. ૩ચક્રવરાવભાસ સમુદ્ર. ॥૧૮॥

તે પછી ૩ચક્રવરાવભાસ સમુદ્ર છે. ત્યાં ૩ચક્રવરાવભાસવર ને ૩ચક્રવરાવભાસ માહા-
વર નામે બે દેવતા વસે છે.

૧૧૩. હાર દ્વીપ. ॥૧૮॥

તે ૩૩ અદારમે હાર દ્વીપ છે. ત્યાં હારભદ્ર ને હાર માહાભદ્ર નામે બે દેવતા વસે છે.

૧૧૪. હાર સમુદ્ર. ॥૧૮॥

તે ૩૩ હાર સમુદ્ર છે. ત્યાં હારવર ને હાર મહાવર નામે બે દેવતા વસે છે.

૧૧૫. હારવર દ્વીપ. ॥૧૯॥

તે પછી ઝાગણીશમે હારવર દ્વીપ છે. ત્યાં હારવરભદ્ર ને હારવર મહાભદ્ર નામે
બે દેવતા મહર્ષિક વસે છે.

૧૧૬. હારવર સમુદ્ર. ॥૧૯॥

તે પછી હારવર સમુદ્ર છે. ત્યાં હારવર ને હાર મહાવર નામે બે દેવતા વસે છે.

૧૧૭. હારવરાવભાસ દ્વીપ. ॥૨૦॥

તે પછી વીસમે હારવરાવભાસ દ્વીપ છે. ત્યાં હારવરાવભાસ ભદ્ર ને હારવરાવભાસ
મહાભદ્ર નામે બે દેવતા વસે છે.

૧૧૮. હારવરાવ ભાસ સમુદ્ર. ॥૨૦॥

તે પછી હારવરાવ ભાસ સમુદ્ર છે. ત્યાં હારવરાવ ભાસવર ને હારવરાવભાસ
મહાવર નામે બે દેવતા વસે છે.

એમ સર્વ દ્વીપ, સમુદ્ર ત્રીપત્યવતાર એટલે એકે નામે ત્રણ ત્રણ જાણુવા જાવત
સર્વરાવભાસ સમુદ્ર સમે. ત્રીપત્યવતાર જાણુવા. વળી દ્વીપને વિષે ભદ્ર ને મહાભદ્ર દેવતા
ને સમુદ્રને વિષે વર ને મહાવર નામે દેવતા છે ને તેમને પુટે દ્વીપ, સમુદ્રનું નામ જોડીએ.
હમુવર મહી માંડીને સ્વયંભૂરમણ દ્વીપ લખે સર્વ દ્વીપને વિષે વાવ પ્રમુખ છે તે હમુ
રસ સમાન પાણીએ સર્વત્ર ભરી છે. તે વાવ માંડી ઉત્પાત પવંત છે તે સર્વ વજ્ર
રત્નમય છે.

૧૧૯. દેવદ્વીપ. ॥૨૧॥

તે સર્વરાવભાસ સમુદ્ર પછી દેવદ્વીપ છે. ત્યાં બે દેવતા મહર્ષિક દેવભદ્ર ને દેવ-
માહાભદ્ર નામે વસે છે.

૧૨૦. દેવોદધી સમુદ્ર. ॥૨૧॥

ને પછી દેવોદત્રી સમુદ્ર છે. ત્યાં દેવવર ને દેવ મદાવર નામે બે દેવતા વસે છે.

દેવ દ્વીપ, દેવ સમુદ્ર, નાગ દ્વીપ, નાગ સમુદ્ર, વશ દ્વીપ, વશ સમુદ્ર, જૂન દ્વીપ, જૂન સમુદ્ર, તત્તલ સ્વર્ણભૂમિ દ્વીપ, તે સ્વર્ણભૂમિ સમુદ્ર તે પછી દ્વીપ, સમુદ્ર નથી, પણ મધ્યમાં છે. તત્તલ સ્વર્ણભૂમિ દ્વીપે સ્વર્ણભૂમિ ભર ને સ્વર્ણભૂમિ મહાખંડ નામે બે દેશો મર્યાદિત થયે છે.

१२१. इत्ययं लुङ्भञ्जः समुद्रः ॥२२॥

તે સ્વયંભૂરમણ હોયને સ્વયંભૂરમણ સમુદ્ર ત્ત વળીવાને આકારે ફરતો જીવિને
રત્ના છે. તત્ત્વ અસખ્યાના લાખ જોજન પોદોગપણે અને પરિધિયણે છે (૧૬ છાં
જોજને અધીક કાજનો કોયો ભાગ પોદોગપણે છે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, રવિબૂદ્ધમનુ સમુદ્ધ એતુ નામ રમે અર્પે કૃદો હો!

ઉત્તર—તે યૌનમ, સ્વયંભૂતમજ સમુદ્ભૂત પાણી નિર્ભજ છે. આપું, પરમ નિરામ, ભૂત
દગ્ધું સ્થિતિક સદ્ભૂત વરણે કરી નિર્ભજ ને સ્વભાવીક પાણી સમાન મારે કરીને છે. જો
સ્વયંભૂતમજનર ને સ્વયંભૂતમજમદાર નામે હતાં એ દેવતા વમે છે. શી સંતે તેમજ
પૂર્વેથીપરે જ્ઞાનજું. જ્ઞાનજ્ઞાન અક્ષરજ્ઞાની કોમલેથી તારના અમુદ જામતા દુવા, જેને
ને શીખરે.

૧૨૨. સર્વ દીપ, સમુદ્ર આશ્રી અધિકાર.

પ્રશ્ન—જે અગત્ય, તેવા જાણીતા મંત્રી નામે હોય તે

કિલક-૨૬ નં ૧૩૫, ૨૧૫ ખાતા ૧/૭૨૧૧ નામે હિવા છે

ଅନୁ—ହେ ଭଗବାନ, ଦେଖା ପାଏନ ଭାବ : କିନ୍ତୁ ମୁଁ ମଧ୍ୟ ?

उत्तर:- १. यह एक प्रकार का जल है जो कि बहुत ही शुद्ध है।

[illegible]

$\Delta H_{\text{cal}} = \frac{\Delta T}{K} \times C_p$

$\frac{1}{2} \pi$

$\frac{1}{2} \left(\frac{1}{2} \right) = \frac{1}{4}$

$\frac{1}{\sqrt{\pi}} \int_{-\infty}^{\infty} f(x) e^{-x^2} dx = \frac{1}{\sqrt{\pi}} \int_{-\infty}^{\infty} f(x) e^{-x^2} dx$

1. *Chlorophyll a* (Chl *a*)

$\frac{d}{dt} \left(\frac{1}{r^2} \right) = -\frac{2}{r^3} \frac{dr}{dt}$

ઉત્તર—હે ગૌતમ, આસવે મુખધારી, પુષ્પધારી, મનોહર છે. વર્ણ કાળ છે. અગ્નિના પુત્ર (દગ્ધા) સરંખું વર્ણ છે. ને સ્વભાવીક પાણી સમાન સ્વાદ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પુષ્કરોદ્ધી સમુદ્રનું પાણી કેહવું સ્વાદે છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, આહુ, નિર્મળ, જાત્યુ, દળવું સ્ફટિક સરીખું સ્વેત વર્ણ ને નિર્મળ સ્વાદાદિક પાણી સમાન સ્વાદે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, વાર્ણોદ્ધી સમુદ્રનું પાણી કેહવું સ્વાદે છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જેમ કોઇ પત્રનો આસવ હોય, કુશનો આસવ હોય, ખજુરનો સાર હોય, કાપ્તનો સાર (રસ) હોય, પાકી સેશડીનો રસ હોય, ગેરક મધગતી, કાપીસાયન (મદિરા વિશેષ) ચંદ્રપ્રભા મદિરા, મણિસીત્રાકા મદિરા, વરપ્રધાન સીંધુ (મધ) ઉત્તમ વાદણી-મદિરા, આઠ વાર પીપ્પટ પરણીત મદિરા, જાંબુના ફળ સમાન કાળી. ઉત્તમ મદિરા, ઉત્કૃષ્ટ મદવંત, લગારેક હોડે પીતાં વિલંગ કરે (મીઠી ખારે) ચડાહે કરી લગારેક આંખ લાકા કરે. આસ્વાદવા જોગ્ય છે. પુષ્કરી, મનોહર, વર્ણ કરી સહીત જાવત્ સ્પર્શ કરી સહીત હોય. ત્યારે ગૌતમ પુછે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, વાર્ણોદ્ધી સમુદ્રનું પાણી એકલે સ્વાદે છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં. વાર્ણોદ્ધી સમુદ્રનું પાણી એકથી અત્યંત ઘટ છે. જાવત્ સ્વાદે કરીને કહ્યું છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ક્ષીરોદ્ધી સમુદ્રનું પાણી કેહવે સ્વાદે છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જેમ કોઇ રાગ ચાતુરંત ચંકવર્તિને અર્થે ચાતુરંત ચાર ઠામે પરણીત એહવું ગાયનું દૂધ હોય. (દશ હજાર ગાયનું દૂધ એક હજાર ગાયને પાષાએ, હજારનું સોને, સોનું દશને, અને દશ ગાયનું દૂધ એક ગાયને પાષાએ તે ચાતુરંત કહીએ.) તે દૂધ વળી પ્રયત્ને, ઉઘમે કરીને મંદ અતીએ કદ્યું વર્ણ કરી સહીત. ઉત્તમ ખાંડ, ગોળ અને સાકર તેજે કરી સહીત જાવત્ સ્પર્શ કરી સહીત હોય ત્યારે ગૌતમ પુછે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ક્ષીરોદ્ધી સમુદ્રનું પાણી એકલે સ્વાદે છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં. એ ક્ષીર સમુદ્રનું પાણી એકથી અત્યંત ઘટ જાવત્ આસ્વાદે કરીને છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ધૃતોદ્ધી સમુદ્રનું પાણી કેહવું સ્વાદે છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, ધૃતોદ્ધી સમુદ્રનું પાણી જેમ કોઇ સરદકાળનો ઝાંઘુતનો (ગાયનાડીનો) મોઝા, (મમુદ) સજાડી તથા સ્વેદ કબૂચર તેહનાં ધૂસને વર્ણ યોજો ભક્તી પરે કરીને ઉદાર મનોહર તાજુ તાવેલું શીટા કચરા સહીત વર્ણ કરી સહીત જાવત્ સ્પર્શ કરી સહીત હોય. ત્યારે ગૌતમ પુછે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ધૃતોદ્ધી સમુદ્રનું પાણી એકલે સ્વાદે છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં. ધૃતોદધી સમુદ્રનું પાણી એથડી અતંત દષ્ટે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, હજુર સમુદ્રનું પાણી કેટલું સ્વાદે છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જેમ કેાઇ મેળડી જાયી, ખુડ દેશની ઉપની, હરીયાગ સરીખી પીત વથે પરીપકપણાથી કાળી ગાંડ છે. સાંકાનો દેશો ભાગ ને ઉપરનો ભાગ વરણે વચણે ભાગ રાખીને ભગવંત મનુષ્યે યંત્ર કાળા (સીંચોડ) માંહે ધાણીને પીણી તેદને જે રસ હોય તે વચે કરી મગીત. તજ, એલચી, કેશર, કપુર. એ ચાતુર્જાનો વચીદ અતંત પધ્ય નિરોગ દગલો વળે કરી સડીન જાવત્ રપસે કરી સડીન હોય તારે જ્ઞાતમ પુછે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, હજુર સમુદ્રનું પાણી એદલે સ્વાદે છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં. હજુર સમુદ્રનું પાણી એથડી અતંત દષ્ટે એમ રોગ સર્વ સમુદ્રના પાણી હજુર સરીખાં જાળવાં. જાવત્ જૂતોદધી સમુદ્ર તરે એમ કહેજું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સ્વયંબુદ્ધ સમુદ્રનું પાણી કેટલું સ્વાદે છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સ્વયંબુદ્ધ સમુદ્રનું પાણી આણું, જાણું, પાવ, નિર્મળ, જેમ પુણી-દધી સમુદ્રનું પાણી કશું તેમ કહેજું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કેટલા સમુદ્રના પાણી જુદા જુદા સ્વાદવંત છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, ચાર સમુદ્રના પાણી, જુદા જુદા સ્વાદવંત છે. વાણ સમુદ્ર ૧. વાણોદધી સમુદ્ર ૨, દીવોદધી સમુદ્ર ૩, ને મુંતોદધી સમુદ્ર ૪ એ ચારના જુદા જુદા સ્વાદ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કેટલા સમુદ્રનાં પાણી અમીઠાં પાણી જેવાં આરે છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, વળ સમુદ્રનાં પાણી અમીઠાં પાણી ભાગાં સ્વાદે છે. વાણ સમુદ્ર ૧, પુણોદધી સમુદ્ર ૨, ને સ્વયંબુદ્ધ સમુદ્ર ૩. એમ રોગ સાં સમુદ્રનાં પાણી તે એ સમીઠાં રસ સમત સ્વાદવંત છે. એટલે અમીઠાં સ્વાદવંત.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કેટલા સમુદ્ર પાણી ભગવંત દેશોમાં જુદે જુદે સ્વાદવંત છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, વળ સમુદ્ર પાણી ભગવંત દેશોમાં જુદે જુદે સ્વાદવંત છે. વાણ સમુદ્ર ૧, પુણોદધી સમુદ્ર ૨, ને સ્વયંબુદ્ધ સમુદ્ર ૩. આરોગ સ્વાદવંત સમુદ્ર ૪. આરોગ સ્વાદવંત સ્વાદવંત છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જાણ સમુદ્રનાં પાણી ભગવંત પુણી પુણી છે કે સ્વાદવંત છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જાણ સમુદ્રનાં પાણી ભગવંત પુણી પુણી છે. સ્વાદવંત છે. જાણ સમુદ્રનાં પાણી ભગવંત પુણી પુણી છે. સ્વાદવંત છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સ્વયંભૂરમણ સમુદ્રને વિષે કેટલી મઝ્છની કુળકોડી જાત છે ?

ઉત્તર—હે જાતમ, સાડીગાર લાખ કુળકોડી મઝ્છની જાત છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, લવણ સમુદ્રને વિષે મઝ્છની કેવડી મોટી શરીરની અવગાહના છે ?

ઉત્તર—હે જાતમ, જ્ઞાન-વૃત્તિ આંગુળનો અસંખ્યાતમો ભાગ ને ઉત્કૃષ્ટપણે પાંચસે જોજન મઝ્છના શરીર છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કાળોદધી સમુદ્રને વિષે મઝ્છની કેવડી મોટી શરીરની અવગાહના છે ?

ઉત્તર—હે જાતમ, જ્ઞાન-વૃત્તિ આંગુળનો અસંખ્યાતમો ભાગ ને ઉત્કૃષ્ટપણે સાતસે જોજન મઝ્છના શરીર છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સ્વયંભૂરમણ સમુદ્રને વિષે મઝ્છની કેવડી મોટી શરીરની અવગાહના છે ?

ઉત્તર—હે જાતમ, જ્ઞાન-વૃત્તિ આંગુળનો અસંખ્યાતમો ભાગ ને ઉત્કૃષ્ટપણે એક હજાર જોજન મઝ્છના શરીર છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કેટલે નામે કરી દ્વીપ, સમુદ્ર છે ?

ઉત્તર—હે જાતમ, જેટલા ક્ષોભને વિષે સુભ નામ છે, સુભ વર્ણ છે. જનવત્ સુભ સ્પર્શ છે, એટલે નામે દ્વીપ, સમુદ્ર છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દ્વીપ, સમુદ્ર કેટલા ઉદાર સમયને માને કલા છે ?

ઉત્તર—હે જાતમ, જેટલા બીડી સાગરોપમના ઉદાર સમય થાય (ઉદેશ) આશિળના જોજન પ્રમાણ લાંબો પોહોળો પાલો કરીએ તેમાં જુગળીયાના આળકના કેશ (મોવાળા) એકેકના સંખ્યાતા ખંડ કલ્પીને તેણે કામે ભરીએ. તે સમયે સમયે એકેક ખંડ કાઢતાં જેટલે કાળે તે પાસે કાલો થાય ત્યારે એક ઉદાર પશ્યોપમ થાય. એહવા દશ કોડકોડ પશ્યોપમે એક ઉદાર સાગરોપમ થાય. એહવા બીડી સાગરોપમના સમય પ્રમાણ દ્વીપ, સમુદ્ર છે.) એટલા દ્વીપ, સમુદ્ર ઉદાર સમયને માને છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દ્વીપ, સમુદ્ર શું પૃથ્વી પરીણામે છે, કે જીવ પરીણામે છે, કે પુદ્ગલ પરીણામે છે ?

ઉત્તર—હે જાતમ, પૃથ્વી પરીણામે છે. જીવ પરીણામે છે ને પુદ્ગલ પરીણામે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દ્વીપ સમુદ્રને વિષે સર્વ પ્રાણી (બેદિધાદિક) સર્વ જીવ (વનસ્પતિ) સર્વ જીવ (પરેદિ) સર્વ સત્ત્વ (પૃથ્વાદિ) પૃથ્વીકાવપણે જનવત્ તસકાવપણે પૂર્વે ઉપના છે ?

ઉત્તર—હે જાતમ, અનેકવાર વારંવાર અનંતવાર સર્વ ઉપના છે. એ દ્વીપ, સમુદ્રનો અધિષ્ઠાર સર્વ પુરો થયો.

૧૨૩. ઇંદ્રિયનો વિષય અને દેવસત્તા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કેટલે બેદે ઇંદ્રિય વિષય પુદ્ગલ પરીણામ કલો છે ?

ઉત્તર—હે જાતમ, પાંચ બેદે દૈવીય વિષય પુદ્ગલ પરીણામ કલો છે. તે જ્ઞાનેન્દ્રિયો વિષય ૧, જનવત્ સ્પર્શેન્દ્રિયો વિષય. ૫.

પ્રશ્ન—હે ભગવંતં, ઓનેંદ્રીયનો પુદ્ગળ પરીણામ કેટલે બેદે હોં છે?

ઉત્તર—હે જાનમ, બે બેટા કહ્યો છે. ગુજ સખદ પરીણામ ૧, ને દુષ્ટ સખદ પરીણામ ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ચક્રુ ઈદિયનો વિષય પુદ્ગળ પરીણામ કેટલે બેદે કદયો છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, બે બેટા કહ્યો છે. સુરૂપ પરીણામ ૧. ને દુરૂપ પરીણામ ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પાણેંદ્રિયો નિયમ પુદ્ગળ પરીણામ કેટલે બેઠે કદ્યો છે!

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, બે બેટ કડ્યો છે. સુગંધ પરીણામ ૧. ને દુર્ગંધ પરીણામ ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, રસેદ્રિય વિધાનો પુદ્ગલ પરીણામ કેટલે બેઠે કહ્યો છે!

ઉત્તર—૬ ગાનમ, બે બેઠે દ્વયો છે મુખ રસ પરીણામ ૧. ને કુષ્ઠ રસ પરીણામ ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવત, સ્પર્શકિય વિગતનો પુદ્ગલ પરીણામ કેટલે બેઠે જાયો છે?

ઉત્તર—દે ગાનમ, બે બેટ ક્કયો છે. મુરપયં પરીણમ ૧. ને કુરપયં પરીણમ ૨.

પ્રશ્ન—દે ભગવંત, તે નિર્ઘે અનેક પ્રકારના શબ્દ પરીજામને વિષે, અનેક પ્રાણ ૨૫ પરીજામને વિષે, એમ ગર્ભ પરીજામને વિષે, રસ પરીજામને વિષે, ૨૫૦ પરીજામને વિષે પરીજામના પુદ્ગલ તેદને પરીજામે છે એમ કહીએ !

ઉત્તર—દે માનમ, દા. અગેક પ્રકારના ચુદ્ધ પરીજામને વિંધે જાવર પરીજામના પાત્ર
તેડને પરીજામે ઉં એમ કહીએ.

મરણ—હે ભગવંત, તે નિમિષ મુખ સંપન્ના પુરુષને કુદ સંપન્ન પરીજમે! ને !
સંપન્ના પુરુષને મુખ સંપન્ન પરીજમે!

ઉત્તર-તે સંજમ, દા. ગ્રામ દાંડવા પુદયમ દુરુ અંદરને પરીખમે ઇ. ને ૩૦ દાંડવા
પુદયમ ગ્રામ દાંડવા પરીખમે ઇ.

১৯৪৭-৪৮ খ্রিঃ অর্থবছর
 ১৯৪৭-৪৮ খ্রিঃ অর্থবছর
 ১৯৪৭-৪৮ খ্রিঃ অর্থবছর

1. 1990-1991 年， CO_2 排放量 1.2 亿吨， CH_4 排放量 1.5 亿吨， N_2O 排放量 0.5 亿吨， HFC 排放量 0.1 亿吨， PFC 排放量 0.1 亿吨。

$\frac{d}{dt} \left(\frac{\partial L}{\partial \dot{x}} \right) = \frac{\partial L}{\partial x}$

[illegible]

...the ...

2014年12月31日

ઉત્તર—હે ગાતમ, હા. એમ કરવાને સમર્થ થાય.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે કેણે અર્થે એમ કહ્યો છે જે દેવતા મહર્થિક જાવત્ત અહીં શકે?

ઉત્તર—હે ગાતમ, પાપાણુદિક પુદ્ગળ નાખતી વેળાએ પ્રથમ સીધ (ઉતાવળી) ગતીવંત યથને, ત્યાર પછી મંદ (દળવી) ગતીવંત થાય. ને દેવતા મહર્થિક જાવત્ત માહા પ્રભાવંત પૂર્વે પણ ને પછી પણ ઉતાવળો ઉતાવળો ગતીવંત હોય તેણે અર્થે હે ગાતમ! એમ કહીએ છીએ જે જાવત્ત તે દેવતા નિરંજે જંભુદ્વીપને પછવાડે એકવીસ વાર ફરીને તે પુદ્ગળને પ્રહે. મેરની ચૂલિકાએ દેવતા ખેડો. ને જંગલીની પોએ દેવાંસા રહી ને તે હાથથી પાપાણુદિ પુદ્ગળ નાખે, ભૂમિ ઉપર મુકે એટલે તે દેવતા મેરચકી જંભુદ્વીપની પાછળ એકવીસ વાર ફરીને તે પાપાણુદિક પુદ્ગળને ભૂમિએ પડે નહીં એવામાં અદણુ કરી લે એવી સીધ ગતિ દેવંતા કરે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દેવતા કોષ્ઠક મહર્થિક જાવત્ત માહા પ્રભાવંત બાહીરસા અન્ય-પુદ્ગળ શરીરથી લીધા વિના પૂર્વે પહેલાંજ વાળ પ્રતે છેદ્યા બેદ્યા વિનાં અદવા સમર્થ થાય? ગાંઠ બાંધી શકે?

ઉત્તર—હે ગાતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં. (એટલે અદણુ કરવા સમર્થ ન થાય.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દેવતા મહર્થિક બાહીરસા અન્ય પુદ્ગળ, શરીરથી લીધા વિનાં પૂર્વેજ વાળપ્રતે છેદી બેદીને અદવા સમર્થ થાય? ગાંઠ બાંધી શકે?

ઉત્તર—હે ગાતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં. એટલે અદણુ કરવા સમર્થ ન થાય.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દેવતા મહર્થિક બાહીરસા પુદ્ગળ અહીંને પૂર્વેજ વાળ પ્રતે છેદ્યા બેદ્યા વિના અદવા સમર્થ થાય? ગાંઠ કરી શકે?

ઉત્તર—હે ગાતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દેવતા મહર્થિક બાહીરસા પુદ્ગળ અહીંને પૂર્વેજ વાળપ્રતે છેદી બેદીને અદવા સમર્થ થાય? ગાંઠ કરી શકે?

ઉત્તર—હે ગાતમ, હા. સમર્થ થાય અર્થી કરવા દ્રઢ બંધને બાંધે નેહીજ ગાંઠ પ્રતે ઇચ્છસ્ય શ્વં ન જાણે ન દેખે એવવી સુક્ષ્મ ગાંઠ તે દેવતા કરે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દેવતા મહર્થિક બાહીરસા પુદ્ગળ અણુઅણુથી પૂર્વેજ વાળ પ્રતે છેદ્યા વિના બેદ્યા વિના દીર્ઘ (મોટો લાંબો) કરવા અથવા હરત (લઘુ નાનો ટુંકો) કરવા સમર્થ થાય?

ઉત્તર—હે ગાતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં. (કરી શકે નહીં)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દેવતા મહર્થિક બાહીરસા શરીરથી અન્ય પુદ્ગળ લીધા વિના પૂર્વેજ વાળ પ્રતે છેદી બેદીને દીર્ઘ કરવા અથવા લઘુ કરવા સમર્થ થાય?

ઉત્તર—હે ગાતમ, એ અર્થ સમર્થ નહીં. (કરી શકે નહીં)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જુહાપનામા દ્વીપે મેર પર્વતના પૂર્વ દીસીના ચરીમાંતયકી કેટલા અગ્રાધાએ (વેગળા) ન્યોતિધિ દેવતા ચાર કરે છે? (કરે છે?)

ઉત્તર—હે ગૌતમ, અગ્રારસે' ને એકવીસ જોજન એટલા અગ્રાધાએ (છેટ) ન્યોતિધિ કરે છે. એમ દક્ષિણના, પશ્ચિમના, ઉત્તરના છેડાથી અગ્રારસે' એકવીસ જોજન વેગળા ભવત કરે છે મેરથી એટલે છેટ ન્યોતિધિ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, લોકના અંતયકી (માહીલીકારે) કેટલે વેમળા ન્યોતિધિ રહે છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, અગ્રારસે' ને અગ્રાર જોજનની અગ્રાધાએ ન્યોતિધિ રહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના ધણું સમ રમણિક ભૂમિ ભાગયકી (સમભૂતજ કી) કેટલે ઉંચા સર્વથી હેઠલા તારામંડળ ચાર કરે છે? કેટલે ઉંચા સૂર્ય વૈમાન ચાર કરે છે? કેટલે ઉંચા ચંદ્રમા વૈમાન ચાર કરે છે? કેટલે ઉંચા સર્વથી ઉપરલા તારામંડળ ચાર કરે છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એ રત્નપ્રભા પૃથ્વીના ધણું સમ રમણિક ભૂમિભાગયકી સાતસે', નેતું જોજન ઉંચા સર્વથી હેઠલા તારા ચાર કરે છે. સમભૂતજયકી આઠસે' જોજન ઉંચા સૂર્ય વૈમાન ચાર કરે છે. સમભૂતજયકી આઠસે', એસી જોજન ઉંચા ચંદ્ર વૈમાન ચાર કરે છે. સમભૂતજયકી નવસે' જોજન ઉંચા સર્વથી ઉપરલા તારામંડળ ચાર કરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સર્વથી હેઠલા તારામંડળકી કેટલે ઉંચા સૂર્ય વૈમાન ચાર કરે છે? કેટલે ઉંચા ચંદ્ર વૈમાન ચાર કરે છે? કેટલે ઉંચા સર્વથી ઉપરલા તારામંડળ ચાર કરે છે? (કરે છે.)

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વથી હેઠલા તારાકી દસ જોજને ઉંચા સૂર્ય વૈમાન ચાર કરે છે. નેતું જોજને ઉંચા ચંદ્ર વૈમાન ચાર કરે છે. એકસો દસ જોજને ઉંચા સર્વથી ઉપરલા તારામંડળ ચાર કરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સૂર્ય વૈમાનકી કેટલે ઉંચા ચંદ્ર વૈમાન ચાર કરે છે? ને કેટલે ઉંચા સર્વથી ઉપરલા તારા ચાર કરે છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સૂર્ય વૈમાનકી એસી જોજન ઉંચા ચંદ્ર વૈમાન ચાર કરે છે ને એકસો જોજન ઉંચા સર્વથી ઉપરલા તારામંડળ ચાર કરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ચંદ્ર વૈમાનકી કેટલા ઉંચા સર્વથી ઉપરલા તારામંડળ ચાર કરે છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, ચંદ્ર વૈમાનકી વીસ જોજન ઉંચા સર્વથી ઉપરલા તારામંડળ ચાર કરે છે.

એવી રીતે સર્વ મળીને એકસો દસ જોજન બાડપણે ને ત્રીજા અર્ધાધ્યાતા ન્યોતિધિ દેવતાનો વિષય છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જુહાપનામા દ્વીપને વિશે કયું નક્કન સર્વથી માહીમે માંડલે ચાર

કરે છે? ક્યું નક્કર સર્વથા જાણીરહે માંગે ચાર ચરે છે? ક્યું નક્કર સર્વથા ઉમે ચરે છે? અને ક્યું નક્કર સર્વથા હેઠ્ઠો ચાર ચરે છે?

ઉત્તર—હે જાતમ, જંબુડીપનામા-દ્વીપને વિષે અબીહન નક્કર સર્વથા માહિતે માંગે ચાર ચરે છે. મગ નક્કર સર્વથા જાણીરહે માંગે ચાર ચરે છે. રાંતી નક્કર સર્વથા ઉપર છે માંગે ચાર ચરે છે અને ભરણી નક્કર સર્વથા હેઠ્ઠો ચાર ચરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અંદ્રમાનુ વૈમાન કયે સંસ્થાને સંસ્થીન છે?

ઉત્તર—હે જાતમ, અર્ધા કોડી અને સંસ્થાને સંસ્થીન છે. સર્વસ્થિક રત્નમય છે. અગ્નિ દગ્ધ ઉચી વધતી પ્રજાગણે સર્વ દિશાઓમાં પ્રસરતી પ્રજા કાન્તિ તેજે કરી મને હા વર્ણન પૂર્વથીપરે કહેતુ.

એમ અર્ધ વૈમાન, શુદ્ધ વૈમાન, નક્કર વૈમાન, અને તારા વૈમાન એ સર્વ વૈમાન અર્ધ કોડીને સંસ્થાને (આકાશ) સંસ્થીન છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અંદ્રમાનુ વૈમાન કેટલું લાંબાપણે પાંદોળાપણે છે? કેટલું પહોળાપણે છે? ને કેટલું જડાપણે છે?

ઉત્તર—હે જાતમ, એક જોડાના એકમાત્ર ભાગ કર્કશ્ચ એવડા જપન અથ તંબુલ પેટાળાપણે છે. તેથી જાતનું પ્રાપ્ત પહોળાપણે છે ને એક જોડાના એકમાત્ર ભાગ કર્કશ્ચ એવડા જપન અથ તંબુલ પેટાળાપણે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અંદ્રમાનુ વૈમાન કેટલું લાંબાપણે, પાંદોળાપણે, પહોળાપણે અને જડાપણે છે?

ઉત્તર—હે જાતમ, એક જોડાના એકમાત્ર ભાગ કર્કશ્ચ એવડા જપન અથ તંબુલ પેટાળાપણે છે. તેથી જાતનું પ્રાપ્ત પહોળાપણે છે ને એક જોડાના એકમાત્ર ભાગ કર્કશ્ચ એવડા જપન અથ તંબુલ પેટાળાપણે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અંદ્રમાનુ વૈમાન કેટલું લાંબાપણે, પાંદોળાપણે, પહોળાપણે અને જડાપણે છે?

ઉત્તર—હે જાતમ, એક જોડાના એકમાત્ર ભાગ કર્કશ્ચ એવડા જપન અથ તંબુલ પેટાળાપણે છે. તેથી જાતનું પ્રાપ્ત પહોળાપણે છે ને એક જોડાના એકમાત્ર ભાગ કર્કશ્ચ એવડા જપન અથ તંબુલ પેટાળાપણે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અંદ્રમાનુ વૈમાન કેટલું લાંબાપણે, પાંદોળાપણે, પહોળાપણે અને જડાપણે છે?

ઉત્તર—હે જાતમ, એક જોડાના એકમાત્ર ભાગ કર્કશ્ચ એવડા જપન અથ તંબુલ પેટાળાપણે છે. તેથી જાતનું પ્રાપ્ત પહોળાપણે છે ને એક જોડાના એકમાત્ર ભાગ કર્કશ્ચ એવડા જપન અથ તંબુલ પેટાળાપણે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અંદ્રમાનુ વૈમાન કેટલું લાંબાપણે, પાંદોળાપણે, પહોળાપણે અને જડાપણે છે?

ઉત્તર—હે જાતમ, એક જોડાના એકમાત્ર ભાગ કર્કશ્ચ એવડા જપન અથ તંબુલ પેટાળાપણે છે. તેથી જાતનું પ્રાપ્ત પહોળાપણે છે ને એક જોડાના એકમાત્ર ભાગ કર્કશ્ચ એવડા જપન અથ તંબુલ પેટાળાપણે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અંદ્રમાનુ વૈમાન કેટલું લાંબાપણે, પાંદોળાપણે, પહોળાપણે અને જડાપણે છે?

ઉત્તર—હે ગાતમ, સોળ દળર દેવતા ઉપાડે છે. પૂર્વદિશે ચાર દળર દેવતા ઉપાડે છે, એમ જાવત ઉત્તર દીમે ચાર દળર દેવતા ઉપાડે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ચંદ્રમાનું વૈમાન સોળ દળર દેવતા ઉપાડે છે. તેમાં ચાર દળર દેવતા પૂર્વ દિશે ઉપાડે છે તે કેટલે રૂપે ઉપાડે છે?

ઉત્તર—હે ગાતમ, ચંદ્ર વૈમાને પૂર્વ દિશે ચાર દળર દેવતા સીંદને રૂપે ઉપાડે છે. તે સીંદ કહેવા છે તે કહે છે. સ્વેત ધોળા ઉત્તમ કાન્તિવંત જેહવું સંખનું તળું હોય તથા નિર્મળ દધીનો પીંડ તથા ગાયના દુધના શીણ તથા રજનીકર (ચંદ્રમા) તે સરીખા ધોળા પ્રકાશવંત છે. વળા રિચર અડગ લટ અત્યંત પુષ્ટ રિનચ ધન ગોળ અત્યંત તીખી એહવી દાદાએ કરી તેહનું સુખ શોભીત છે. રાતા કમળની પરે સુકમાળ તેહની છલ ને તાળવું છે. પ્રસસ્ત લલા વૈકુર્ણ રત્નમય દે દિપમાન કર્કસ તેહના નખ છે. વિસ્તીર્ણ ને પુષ્ટ ઉર તેના સાથળ છે. પ્રતિપુર્ણ વિપુલ તેહના સ્કંધ છે. મૃદુ વિસદ અતી સુકમાળ પ્રસસ્ત સુદમ લક્ષણવંત વિસ્તારવંત એહવે કેસરને આટોપે કરીને શોભા છે. ચક્ર-મીતા, લક્ષીતા, પુશીતા, ગતી. અને ધાવન (દાડવું) તેજે કરી ગર્વવંત તેહની ગતી છે. ઉચું કરીને નમાડયું નીચું જાતીવંત આસ્થાલીલું એહવું તેહનું પુંછ છે. વજ્ર રત્નમય તેહના નખ છે. વજ્ર રત્નમય તેહની દાદા છે. રાતા સુવર્ણમય તેની છલ છે. રાતા સુવર્ણ-મય તેહનું તાળવું છે. રક્ત સુવર્ણને જોત્રે કરી જોતયા છે. ધ્વજાએ તેહનું ગમન છે. પ્રીતી-કારી ગમનવંત મનનીપરે ઉતાવળી ગતીવંત મનોહર અણુમવી (મપાય નહીં તેવી) તેહની ગતી છે. અણુમચું બળ વીર્ય પુરપાકાર તેહનું પરાક્રમ છે. મોહોટા આરોહિત સીંદનાં બોલ કળકળ તે ધણોનો કોળાળળ એહવે શબ્દે કરી, મનોહર શબ્દે કરી આકાશપ્રતે પુરતાંયકાં દશે દિશાપ્રતે શોભાવતાં ચક્રાં એહવા ચાર દળર દેવતા સીંદ રૂપના ધરણુદાર પૂર્વ દિશીની ખાંદાપ્રતે વહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તીહાં ચંદ્ર વૈમાને દક્ષિણ દિશે ચાર દળર દેવતા ઉપાડે છે. તે દેવતા કહેવે રૂપે ઉપાડે છે.

ઉત્તર—હે ગાતમ, ચંદ્ર વૈમાને દક્ષીણ દિશે ચાર દળર દેવતા હાથીને રૂપે ઉપાડે છે. તે હાથી કહેવા છે તે કહે છે. ધોળા-સલ કાન્તિ સહીત. જેહવું સંખનું તળું હોય, જેહવો નિર્મળ દધીનો પીંડ હોય, ગાયના દુધના શીણ, રજનીકર ચંદ્રમા તેહ સરીખો તેહનો ધોળા પ્રકાશ છે. વજ્ર રત્નમય કુંભરચળ જુગળ તેહને વિષે સુરિચત પીવર પુષ્ટ વજ્ર મય સોડી (સંક) તેજે કરી દે દિપમાન રક્ત કમળ સમાન અબ્જુનત શોભના તેહના ગુણ છે. રક્ત સુવર્ણમય વિસ્તીર્ણ અચળ અતી ચપળ એહવા તેહના કાન વિમળ (ઉજળા) છે. મધુર વર્ણ દીપતા સ્નીગ્ધ પીંગળ પાંપણ સડીત તણ વર્ણના મણિરત્નમય તેહના હોયન છે. ઉચા ઉપડના છે. અચળ (હાલે નહીં) માલીકાના કુલ જેહવા ધોળા સમ સરીખા રક્ત વર્ણ સહીત કદ રહિત રત્નમય સુખન લલા એહવા દંતમુસળ તેજે કરી શોભીત છે. સોનાની ખોળાએ જડા દાંનના અમ ને વળી નિર્મળ મણિરત્ન કરી મનોહર

દાંતના પેદાંત છેદ તીજી વિચીતરપે કરી બીજાજીત છે. રક્ત સુવર્ણમય વિરણ તીજી પ્રમુખ તેજી કરી પરીમંડીન સહીન છે. અનેક મહિરત્નમય અમ્મ ઉત્પાદાં મુદ્ગિન જે ઐવેયક પ્રમુખ ગજાને વિષે ભૂપણ બાંધ્યા છે. વૈદુર્ય રત્નમય તેદનો કંડ છે. એહરે નિર્ભગ વજ્જરત્નમય તીજો લઈ અંકુસ કુંભારમજને વિષે ચાપ્યો છે. એહને તપ્પદ્મ સુવર્ણમય મુખ બાંધ્યો જે કક્ષાગ્રધ વિશેષ તેદને દર્શકે કરી જગત છે. બાંધુનાં રત્નમય નિર્ભગ તેદનું નિવડ મંડળ છે. વજ્જર રત્નમય વચે લાલા (ધંટાને વચે લટકે છે તે) તેજી કરી મનોહર અનેક મહિરત્નમય તીજાં ધંટાના પાસાં છે. રૂપામય દોરડીએ કરી બાંધી એહવી ધંટાનું લુગગ તેદને મધુરે સ્વરે કરીને મનોહર છે. લવ રડીન પ્રમણે પેન તૃત સુગન બસે લક્ષણે કરી પ્રશસ્ત એહવી રક્ત સુવર્ણમય તેદની જીભ છે. રાત્ર સુવર્ણમય જોત્રે કરી જોત્રયાં છે. ઇચ્છાએ તેદનું ગમન છે. પ્રીતિકારી તેદનું ગમન છે. મનને અનુસારે તેદનું ગમન છે. મનોહર છે. અજીમવી તેદની મનિ છે. અજીમશ્રી તેદનું જગ વીરં પુત્રાકાર પ્રાકમ છે મોહોટે અંબીર મુગમુસાદ ચાખે કરીને મધુર મીઠે મને રા ચાખે કરીને આકાશપ્રને પુરનાંધકાં ને દરો દિશાપ્રને શાઆવનાંધકાં એદના માર દબાર દેવના દાવીના રૂપના ધરભૂદાર દક્ષિણ દિશીની બાંધાંપ્રને વડે છે.

પ્રશ્ન—દે બમરાં અંદર માને પમિમ રિમે આર દગાર દેના ઉપાડે ઉ તે ૧૫૧ ઉપાડે ઉ ?

[illegible]

ખૂરી છે. રશ્મિક સ્વર્ણમય તેહના દાંત છે. રાતા સ્વર્ણમય તેહની જીભ છે. રાતા સ્વર્ણ-
મય તેહનું તાળુનું છે. રાતા સ્વર્ણમય જોત્રે કરી જોતયાં છે. ઇન્દ્રિયોએ તેહનું ગમન છે.
પ્રીતિકારી તેહનું ગમન છે. મનને અનુસારે તેહનું ગમન છે. મનોહર છે. અણુમવી તેહની
ગતિ છે. અણુમયું પણ વીર્ય પુરુષાકાર તેહનું પ્રાક્રમ છે. મોહોટ ગંભીર ગર્જિત શબ્દ
કરીને ત્રાડ કરવે કરીને મધુર મનોહર શબ્દ કરીને આકાશ પ્રતે પુરતાંધકાં. દશે દિશીપ્રતે
શોભાવતાંધકાં એહવા ચાર હજાર દેવતા વૃષભના રૂપના ધરણુદાર પશ્ચિમ દિશીની ખાંદા
પ્રતે વહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત ચંદ્ર વૈમાને ઉત્તર દિશે ચાર હજાર દેવતા ઉપાડે છે. તે કેહવે રૂપે
ઉપાડે છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, ચંદ્ર વૈમાને ઉત્તર દિશે ચાર હજાર ઘોડાને રૂપે ઉપાડે છે. તે ઘોડા કેહવા
છે તે કેહે છે. સ્વેત સૂક્ષ્મ કાન્તિવંત જાતિવંત પ્રધાન યોચનવંત તરુણ હરિમેલા વનસ્પતિ
વિશેષ, મલિકા વનસ્પતિ તેના જેવી ઉત્ત્વળ છે આંખ જેહની. ધન નિવડ નિમિત્ત પુષ્ટ
એહવા માદળની પરે ઉત્ત. ચક્રમિત, લલિત, પુષિત, એહવી ચંચળ ચપળ તેહની ગતી
છે. ઉક્કંધનું, વગગનું, દ્રોણનું, ઐશીયંધ ચાલનું, ત્રીપદી છેલ્લી. એહવી સીખી છે. ગતી
જેલે. નમતાં તેહના પાસા છે. સૂક્ષ્મ લક્ષા પાસા છે, મિત માત્રાએ મળ્યા પુષ્ટ રમીન
તેહના પાસા છે. મચ્છ તથા પંખીની પરે સૂક્ષ્મ ઉત્તમ તેહની કુક્ષી છે પીનપુષ્ટ વૃત
આકારે સુરિયત તેહની કઠી છે. અવલંબ, પ્રલંબ લંબાયમાન લક્ષણે કરી પ્રસસ્ત રમ-
ણીક તેહનાં પુંજ છે. તણ પાતળી સુદૃઢ સૂક્ષ્મ સ્ત્રીચ્છ એહવી રોમરાયના ધરણુદાર છે.
મધુ સુક્રમાળ વિશાળ પ્રસરત સુદૃઢ લક્ષણોપેત વિરિતરુણ એહવા કાંપના કેશ તે કેશવાળી
કઠીએ તેહના ધરણુદાર છે, લલિત લાસક વર ઉત્તમ બૂપણના ધરણુદાર છે. સુખનું
મંડન ગાયના મૂઝ પુંજના ચામર, ઘોસગ આભરણુ વિશેષ તેલે કરી પરીમંડીન છે કઠી
પ્રદેશ જોનો. રાતા સ્વર્ણમય તેહની ખૂરી છે. રાતા સ્વર્ણમય તેહની જીભ છે. રાતા
સ્વર્ણમય જોત્રે કરી જોતયાં છે. ઇન્દ્રિયોએ તેહનું ગમન છે. પ્રીતિકારી તેહનું ગમન છે.
મનને અનુસારે તેહનું ગમન છે, મનોહર છે. અણુમવી તેહની ગતી છે. અણુમયું પણ
વીર્ય પુરુષાકાર તેહનું પ્રાક્રમ છે. મોહોટા ઘોડાના હેંપારવ શબ્દ અને ધણા ઘોડાનો એકોટ
શબ્દ તે કલકસાટ શબ્દ તેલે કરીને મધુર મનોહર શબ્દ કરીને આકાશપ્રતે પુરતાંધકાં
દિશીપ્રતે શોભાવતાંધકાં એવા ચાર હજાર દેવતા ઘોડાને રૂપે ઉત્તર દિશીની ખાંદાપ્રતે વહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સૂર્ય વૈમાન કેટલા હજાર દેવતા ઉપાડે છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સોળ હજાર દેવતા ઉપાડે છે તે પૂર્વથી ચંદ્ર વૈમાનની પરે સર્વ જાણું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મહા વૈમાન કેટલા દેવતા ઉપાડે છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, આઠ હજાર દેવતા ઉપાડે છે. તે પૂર્વથીપરે બે હજાર દેવતા પૂર્વ
દિશીની ખાંદા ઉપાડે છે તે સિંદને રૂપે છે. પૂર્વથીપરે બે હજાર દેવતા દક્ષિણ દિશીની

ખાંદા હાથીને રૂપે વહે છે. બે હજાર દેવતા પશ્ચિમ દિશીની ખાંદા ટપાળને રૂપે વહે ને બે હજાર દેવતા ઉત્તર દિશીની ખાંદા ઘોડાને રૂપે વહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નક્ષત્ર વૈમાન કેટલા દેવતા ઉપાડે છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, આર હજાર દેવતા ઉપાડે છે. તે કહે છે. સિંહ રૂપના ધરણુહાર એ હજાર દેવતા પૂર્વ દિશીની ખાંદા ઉપાડે છે એમ આરે દિશાએ એકેક હજાર ભણુવાં.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તારા વૈમાન કેટલા દેવતા ઉપાડે છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, બે હજાર દેવતા ઉપાડે છે તે કહે છે. સિંહ રૂપના ધરણુહાર પાંચ દેવતા પૂર્વ દિશીની ખાંદા ઉપાડે છે એમ આરે દિશા પાંચસે પાંચસે ભણુવાં.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ચંદ્રમા ૧, સૂર્ય ૨, મહા ૩, નક્ષત્ર ૪, ને તારા ૫. એ મહિ ક્યા મ થકી ઉતાવળી ગતીવંત છે? અથવા દળવી ગતીવંત છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, ચંદ્રમા થકી સૂર્ય સીધા (ઉતાવળી) ગતીવંત છે. સૂર્યથકી મહા સીધા ગતીવંત છે. મહાથકી નક્ષત્ર સીધા ગતીવંત છે. નક્ષત્રથકી તારા સીધા ગતીવંત છે. સૂર્ય થકી ચંદ્રમા મંદ (દળવી) ગતીવંત છે. ને સૂર્ય થકી તારા સીધા ગતીવંત છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ચંદ્રમા ૧, સૂર્ય ૨, મહા ૩, નક્ષત્ર ૪, ને તારા ૫. એ મહિ ક્યા મ થકી અરૂપ રૂપીવંત છે? અથવા મહા રૂપીવંત છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તારાથકી નક્ષત્ર મહર્થિક (ગોટી રૂપીવંત) છે. નક્ષત્રથકી મહા મહર્થિક છે. મહાથકી સૂર્ય મહર્થિક છે ને સૂર્યથકી ચંદ્રમા મહર્થિક છે. સૂર્યથકી અરૂપ રૂપીવંત તારા છે ને સૂર્યથકી ગોટી રૂપીવંત ચંદ્રમા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જંબુદ્વીપને વિષે એક તારાથકી બીજા તારાને કેટલું અગાધાએ અંતર છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, બે પ્રકારે અંતર કહ્યું છે તે કહે છે. એક વ્યાપાનપણે અંતર ને બીજું નિર્વાપાનપણે અંતર. સાં જે વ્યાપાનપણે અંતર છે તે જમ્બવતી જમ્બે ઇશ્વર જોગન અંતર છે. (તે કેમ જે નિર્વાપ ને નિર્વાપત પવંત સ્વભાવે આરમે જોગન કયા છે, તે ઉપર પાંચસે જોગનના કુટ કયા છે તે મૂલે પાંચમે જોગનના સાંખા પેરના છે, મધ્યે ત્રણસે પચોતેર જોગનના ને સીખર ઉપર તે જાને પવંતના ૧૦ મળે જોગન પેરના છે ને તેને બે પાસે આઠ આઠ જોગન વેરના (છે) તારા મહા ૩ એમ મળેને જમ્બે ઇશ્વર વ્યાપાનપણે જમ્બવતી અંતર હોય) ને ૩૧૫૦ને ૧૦ હજાર, જોગે જોગવીસ જોગન અંતર હોય (તે કેમ જે દસ હજાર જોગનને ૧૦ પવંત પેરના છે ને તેને બે પાસે અગાધા ને એકવીસ જોગન વેરના ૧૦ મળે છે એ રીતે ત્રણ ૩૦ મળેને બાર હજાર જમ્બે જોગવીસ જોગન અ. ૧૦૦૦ને ૩૧૫૦ અંતર હોય એ જમ્બે ૩૧૫૦ તાં જે નિર્વાપનપણે અંતર છે તે જમ્બવતી ૧૦૦૦ મળુતો ને ૩૧૫૦ને બે મળેને એક નવમી જોગન તારાને આર ૧૦૦૦ ૩૧૫૦ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ચંદ્રમા જ્યોતિષીનો છદ્દ જ્યોતિષીનો રાજ્ય તેને કેટલી અમ્મમદિયી છે?
ઉત્તર—હે ગૌતમ, ચાર અમ્મમદિયી (દિવાંતા સ્ત્રી) છે. તે કહે છે. ચંદ્રપ્રભા ૧, દોશી-
નાભા ૨, અર્ચિમાલી ૩, ને પ્રભંકરા ૪, ત્યાં એ ચાર માહીલી એકઠી દેવીને ચાર-ચાર
હજાર દેવાંતાનો પરીવાર છે. એમ સોળ હજાર દેવાંતા બાલુષી. તે અમ્મમદિયી માહીલી
એકઠી દેવી અનેરી ચાર ચાર હજાર દેવાંતાનો પરીવાર ત્રિકુર્વવાને સમર્થ થાય. એમ સર્વ
મળી સોળ હજાર દેવાંતા ત્રિકુર્વવાની થાય. એ તુટિત અંતઃપુરનો પરીવાર હકીએ.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત ચંદ્રમા જ્યોતિષીનો છદ્દ જ્યોતિષીનો રાજ્ય ચંદ્રાવતંસક વૈમાનને વિષે
સુધર્મા સભાએ ચંદ્રનામા સિંહાસને તે તુટીન સ્ત્રીના જુદ સાથે દેવ સંબંધી ભોગ ભોગ-
વતો થકો વીચરવાને સમર્થ થાય?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એ અર્થ સમર્થ નહો (ભોગ ભોગવે નહો.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે શ્વે અર્થે એમ કહોછો જે એ અર્થ સમર્થ નહો?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, ચંદ્રમા જ્યોતિષીનો રાજ્ય ચંદ્રાવતંસક વૈમાનને વિષે સુધર્મા સભાએ
ચંદ્રનામા સિંહાસને તુટિત તે સ્ત્રીના જુદ સાથે દેવતા સંબંધી ભોગ ભોગવતો થકો વીચરે નહો.
હે ગૌતમ! ચંદ્રમા જ્યોતિષીનો છદ્દ જ્યોતિષીનો રાજ્યને ચંદ્રાવતંસક વૈમાને સુધર્મા સભાએ
માણવકનામા ચૈત્ય રથાં છે. તેહને વિષે વજ્ર રત્નમય ગોળ જત કાચકા છે તેહને વિષે
ધણી છત દાદા છે. તે દાદા ચંદ્રમા જ્યોતિષીનો છદ્દ જ્યોતિષીનો રાજ્યને ને અનેરાએ
ધણી જ્યોતિષી દેવતા દેવાંતાને અર્ચવા જોએ છે ભવત્ સેવવા જોએ છે. તેહને માટે
સમર્થ નહો. ચંદ્રમા જ્યોતિષીનો રાજ્ય ચંદ્રાવતંસક વૈમાને ચંદ્ર સિંહાસનને વિષે સ્ત્રીના
જુદ સાથે દેવ સંબંધી ભોગ ભોગવતો તેણે અર્થે વિચરે નહો. હે ગૌતમ! સમર્થ નહો.
ચંદ્રમા જ્યોતિષીનો રાજ્ય ચંદ્રાવતંસક વૈમાને સુધર્માસભાએ ચંદ્રનામા સિંહાસનને વિષે
સ્ત્રીના જુદ સાથે દેવ સંબંધી ભોગ ભોગવતો થકો વીચરે નહો. તેમ વળી હે ગૌતમ!
સમર્થ છે ચંદ્રમા જ્યોતિષીનો છદ્દ જ્યોતિષીનો રાજ્ય ચંદ્રાવતંસક વૈમાને સુધર્મા સભાએ
ચંદ્રનામા સિંહાસનને વિષે ચાર હજાર સામાનીક દેવતા ભવત્ સોળ હજાર આત્મ રક્ષક
દેવતા અનેરાએ ધણી જ્યોતિષી દેવતા દેવાંતા સાથે પરીવર્યો થકો મોહોટે શબ્દે વળાંત
નારીક, ગીત, વાજ્રં, તંત્રી વીણા, હસ્તતાલ, ધણુ, કાંચતાળ, ચૂદંગ, તુટિત, એહેવા
પડવશ વાજ્રંને શબ્દે કરીને દેવતા સંબંધી ભોગ ભોગવતો વીચરે. ગીત વાજ્રં-નારીક
જોય. કેવળ વિષય ત્રણા રહીન સ્ત્રીના જુદને દ્રહી કરી જોવે. પણ ત્યાં મૈયુનવાતાં ન કરે.
પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સર્વનામા જ્યોતિષીનો રાજ્યને કેટલી અમ્મમદિયી છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, ચાર અમ્મ મદિયી છે. ચર્ચપ્રભા ૧, આતપ્રભા ૨, અર્ચિમાલી ૩, ને
પ્રભંકરા ૪. એમ સોળ અધિકાર સર્વ ચંદ્રમાની પરે કહેવો. પણ એટલો વિશેષ જે
સુધર્માસક વૈમાન અને સર્વનામા સિંહાસને કહેતુ.

તેમજ સર્વ મહાદિક જ્યોતિષીને પણ ચાર ચાર અમ્મમદિયી છે. તે કહેછે. વિષયા

૧, વીળ્યંતી ૨, જળંતી ૩, ને અપરાજિતા ૪. તેહનો પણ સર્વ અધિકાર ચંદ્રમાની પરે કહેવો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ચંદ્રમાના વૈમાનને વિષે દેવતાને કેટલા કાળની રિયતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્યેષ્ઠ પત્રવજ્ઞાને ઓથે સ્થિતિપદે કહી છે તે કહેછે. ચંદ્રમાની જ્યેષ્ઠ પા પત્ન્યની ને ઉત્કૃષ્ટી એક પત્ન્યને એક લાખ વરસની.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ચંદ્રમાની દેવાંજાની કેટલા કાળની રિયતિ છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્યેષ્ઠ પા પત્ન્યની ને ઉત્કૃષ્ટપણે અર્ધ પત્ન્યને પચાસ હજાર વરસની.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સૂર્ય વૈમાનના દેવતાની કેટલા કાળની રિયતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્યેષ્ઠ પા પત્ન્યની ને ઉત્કૃષ્ટી એક પત્ન્ય ને હજાર વરસની.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સૂર્યની દેવાંજાની કેટલા કાળની રિયતિ છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્યેષ્ઠ પા પત્ન્યની ને ઉત્કૃષ્ટી અર્ધ પત્ન્ય ને પાંચસો વરસની.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મહા વૈમાને દેવતાની કેટલા કાળની રિયતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્યેષ્ઠ પા પત્ન્યની ને ઉત્કૃષ્ટી એક પત્ન્યની.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મહા વૈમાનની દેવાંજાની કેટલા કાળની રિયતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્યેષ્ઠ પા પત્ન્યની ને ઉત્કૃષ્ટી અર્ધ પત્ન્યની.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નક્ષત્ર વૈમાને દેવતાની કેટલા કાળની રિયતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્યેષ્ઠ પા પત્ન્યની ને ઉત્કૃષ્ટી અર્ધ પત્ન્યની.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નક્ષત્ર વૈમાનની દેવાંજાની કેટલા કાળની રિયતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્યેષ્ઠ પા પત્ન્યની ને ઉત્કૃષ્ટી પા પત્ન્ય આઠેસાની.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તારા વૈમાને દેવતાની કેટલા કાળની રિયતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્યેષ્ઠ પત્ન્યનો આઠમે ભાગ ને ઉત્કૃષ્ટી પા પત્ન્યની.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તારા વૈમાનની દેવાંજાની કેટલા કાળની રિયતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્યેષ્ઠ પત્ન્યનો આઠમે ભાગ ને ઉત્કૃષ્ટી પત્ન્યોપપન્ના આઠમા ભાગ આઠેસાની છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ચંદ્રમા ૧, સૂર્ય ૨, મહા ૩, નક્ષત્ર ૪, ને તારા ૫ એ પ્રાદે કયા કયા થઈ શકે? અથવા થજી અથવા સરખા અથવા વિરોધાધિક છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, ચંદ્રમા સૂર્ય એ બે પરસ્પરે ભેદભાજ (ભગાજ) ને ઝીલત નમે નિતી કરતાં થેલા છે. તે થઈ નક્ષત્ર મંજ્યન્ત યજ્ઞ (અગ્નીશ યજ્ઞ) છે તે થઈ મહા મંજ્યન્ત યજ્ઞ (ચંદ્ર. સૂર્યની જ્ઞાની યજ્ઞ) છે ને નક્ષત્રથી ઝીલુજા આઠમે છે. તે થઈ ભગાજ મંજ્યન્ત યજ્ઞ છે, તે જ ભગાજની રીતે છે એ બે વિરોધી અધિકાર પૂરે થયે.

૧૨૫. વૈમાનિક દેવતાના અધિકારનો પહેલો ઉદ્દેશો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, વૈમાનિક દેવતાના વૈમાન ક્યાં ક્યાં છે? ને વૈમાનિક દેવતા ક્યાં વસેછે?
ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જેમ પનવણના ખીખ રથાનપદને વિગે કહ્યું છે તેમ સર્વ કહેવું. પણ
એટલો વિશેષ જે પર્ખદા કહેવી. જાવત્ ત્યાં સહ સૌધર્મ ઇદ્ર ચોરાશી હજાર સામાનીક
જાવત્ અનેસાએ ધણા મુધર્મ દેવલોકના વાસી વૈમાનીક દેવતા, દેવાંતાનું અધિપતિપણું
કરતા થોડા વિચરે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સહનામા દેવેંદ્ર દેવતાના રાજને કેટલી પરીખદા કહી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને ત્રણ પરખદા કહી છે. સમિત્ર ૧, ચંડ ૨, ને જાણ ૩. તેમાં
અભ્યંતર પરખદા સમિત્ર ૧, મધ્ય પરખદા ચંડ ૨, ને જાણ પરખદા જાણ ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સહનામા દેવેંદ્ર દેવતાના રાજને અભ્યંતર પરખદાએ કેટલા હજાર
દેવતા છે, મધ્ય પરખદાએ કેટલા હજાર દેવતા છે, ને જાણ પરખદાએ કેટલા હજાર દેવતા છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સહનામા દેવેંદ્ર દેવતાના રાજને અભ્યંતર પરખદાએ બાર હજાર
દેવતા છે, મધ્ય પરખદાએ ચૌદ હજાર દેવતા છે, ને જાણ પરખદાએ સોળ હજાર દેવતા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સહૈંદ્ર દેવતાનો રાજ તેને અભ્યંતર પરખદાએ કેટલી સો દેવી છે?
જાવત્ જાહીરલી પરખદાએ કેટલી સો દેવી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સહૈંદ્ર દેવીદે દેવતાના રાજને અભ્યંતર પરખદાએ સાતમેં દેવી છે.
મધ્ય પરખદાએ હમેં દેવી છે. ને જાહીરલી પરખદાએ પાંચમેં દેવી છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સહનામા દેવેંદ્ર દેવતાના રાજની અભ્યંતર પરખદાના દેવતાની કેટલા
કાળની સ્થિતિ છે? એમ મધ્ય પરખદાએ કેટલી સ્થિતિ છે ને જાણ પરખદાએ કેટલી
સ્થિતિ છે? એમ જાવત્ દેવીની ત્રણ પરખદાની સ્થિતિ પુછી.

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સહનામા દેવેંદ્ર દેવતાના રાજની અભ્યંતર પરખદાએ દેવતાની પાંચ
પરખોપમની સ્થિતિ છે, મધ્ય પરખદાએ દેવતાની ચાર પરખોપમની સ્થિતિ છે ને જાણ
પરખદાએ દેવતાની ત્રણ પરખોપમની સ્થિતિ છે. અભ્યંતર પરખદાએ દેવીની ત્રણ પરખો-
પમની સ્થિતિ છે, મધ્ય પરખદાએ દેવીની બે પરખોપમની સ્થિતિ છે, ને જાણ પરખદાએ
દેવીની એક પરખોપમની સ્થિતિ છે.

ત્રણ પરખદાનો અર્થ તેમજ ભવનપતિની પદે કહેવો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, હયાન દેવલોકના દેવતાના વૈમાન ક્યાં ક્યાં છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, નેમજ સર્વ પનવણના રથાનપદની પદે કહેવું જાવત્ હયાન હદનામા
તીલાં દેવેંદ્ર દેવતાનો રાજ વસે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, હયાનદેવતામા દેવેંદ્ર દેવતાના રાજને કેટલી પરખદા છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને ત્રણ પરખદા છે. સમિત્ર ૧, ચંડ ૨, ને જાણ ૩. તેમજ

સર્વ કહેવું. પણ એટલો વિશેષ ને અભ્યંતર પરખદાએ દશ હજાર દેવતા છે, મધ્ય પરખદાએ બાર હજાર દેવતા છે, ને બાહ્ય પરખદાએ ચૈદ્દ હજાર દેવતા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ઇશાનઈદ્રનામા દેવેન્દ્ર દેવતાના રાજાને અભ્યંતર પરખદાએ કેટલી દેવી છે, મધ્ય પરખદાએ કેટલી દેવી છે, ને બાહ્ય પરખદાએ કેટલી દેવી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, ઇશાનઈદ્રનામા દેવેન્દ્ર દેવતાના રાજાને અભ્યંતર પરખદાએ નવસેં દેવી છે, મધ્ય પરખદાએ આઠસેં દેવી છે, ને બાહ્ય પરખદાએ સાનસેં દેવી છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ઇશાન ઈદ્રનામા દેવેન્દ્ર દેવતાના રાજાની અભ્યંતર પરખદાના દેવતાની કેટલા કાળની સ્થિતિ છે. જાવત્ બાહ્ય પરખદાએ દેવતાની કેટલી સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, અભ્યંતર પરખદાએ દેવતાની સાત પદ્મોપમની સ્થિતિ છે, મધ્ય પરખદાએ દેવતાની છ પદ્મોપમની સ્થિતિ છે, ને બાહ્ય પરખદાએ દેવતાની પાંચ પદ્મોપમની સ્થિતિ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ઇશાન ઈદ્રનામા દેવેન્દ્ર દેવતાના રાજાની અભ્યંતર પરખદાની દેવીની કેટલા કાળની સ્થિતિ છે. જાવત્ બાહ્ય પરખદાએ દેવીની કેટલી સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, અભ્યંતર પરખદાએ દેવીની પાંચ પદ્મોપમની સ્થિતિ છે, મધ્ય પરખદાએ દેવીની ચાર પદ્મોપમની સ્થિતિ છે, ને બાહ્ય પરખદાએ દેવીની ત્રણ પદ્મોપમની સ્થિતિ છે.

ત્રણ પરખદાનો અર્થ તેમજ ભવનપતિની પદ કહેવો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ત્રીજા સનતકુમાર દેવલોકના પૈમાન પુછ્યાં?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેમજ પત્રવજ્રાના બીજા રથાનપદની પદ કહેવું. જાવત્ સનત કુમારેન્દ્રને ત્રણ પરખદા છે. સમિતા ૧, ચક્ર ૨, ને જાયા ૩. તેમજ કહેવી પણ એટલો વિશેષ ને અભ્યંતર પરખદાએ આઠ હજાર દેવતા છે, મધ્ય પરખદાએ દશ હજાર દેવતા છે ને બાહ્ય પરખદાએ બાર હજાર દેવતા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ત્રીજા સનતકુમાર દેવલોકના ઈદ્રને અભ્યંતર પરખદાના દેવતાની કેટલા કાળની સ્થિતિ છે જાવત્ બાહ્ય પરખદાએ દેવતાની કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, અભ્યંતર પરખદાએ દેવતાની સાડા ચાર સાચગેષમ ને પાંચ પદ્મોપમની સ્થિતિ છે, મધ્ય પરખદાએ દેવતાની સાડા ચાર સાચગેષમ ને ચાર પદ્મોપમની સ્થિતિ છે ને બાહ્ય પરખદાના દેવતાની સાડા ચાર સાચગેષમ ને ત્રણ પદ્મોપમની સ્થિતિ છે. (બીજા દેવલોક ઉપગત દેવી નથી.)

અર્થ તેમજ પદ્મોપમે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મદેદ દેવલોક પુછ્યાં?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, મદેદ દેવલોક પદ કહેવું. જાવત્ ત્રણ પરખદા છે. સમિતા ૧, ચક્ર ૨, ને જાયા ૩.

વિશેષ જે અભ્યંતર પરખદાએ ૭ દળર દેવતા છે, મધ્ય પરખદાએ આઠ દળર દેવતા છે, ને બાહ્ય પરખદાએ દશ દળર દેવતા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તેના ત્રણે પરખદાના દેવતાની સ્થિતિ પુછી?

ઉત્તર—હે ગાંતમ, અભ્યંતર પરખદાએ દેવતાની સાડા ચાર સાગરોપમ ને સાત પદ્મોપમની સ્થિતિ છે, મધ્ય પરખદાના દેવતાની સાડા ચાર સાગરોપમ ને ૭ પદ્મોપમની સ્થિતિ છે, ને બાહ્ય પરખદાના દેવતાની સાડા ચાર સાગરોપમ અને પાંચ પદ્મોપમની સ્થિતિ છે.

તેમજ સર્વ ઈંદ્રના સ્થાન પદેગી વૈમાન કહેવાં. ત્યાર પછી પરમદા પ્રત્યેકે-પ્રત્યેકે સર્વને કહેવી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પાંચમા દેવસોકના અદ્વમેંદ્રને કેટલી પરખદા છે?

ઉત્તર—હે ગાંતમ, તેને પણ ત્રણ પરખદા છે, પણ અભ્યંતર પરખદાએ ચાર દળર દેવતા છે, મધ્ય પરખદાએ ૭ દળર દેવતા છે ને બાહ્ય પરખદાએ આઠ દળર દેવતા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે દેવતાની સ્થિતિ કેટલી છે?

ઉત્તર—હે ગાંતમ, અભ્યંતર પરખદાએ દેવતાની સાડા આઠ સાગરોપમ અને પાંચ પદ્મોપમની સ્થિતિ છે, મધ્ય પરખદાએ દેવતાની સાડા આઠ સાગરોપમ અને ચાર પદ્મોપમની સ્થિતિ છે, ને બાહ્ય પરખદાના દેવતાની સાડા આઠ સાગરોપમ અને ત્રણ પદ્મોપમની સ્થિતિ છે.

અર્થ તેમજ પૂર્વલી પર જાણવો:

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સાંતક ઇંદ્રને કેટલી પરખદા છે?

ઉત્તર—હે ગાંતમ, તેને પણ ત્રણ પરખદા છે. જાવત અભ્યંતર પરખદાએ બે દળર દેવતા છે, મધ્ય પરખદાએ ચાર દળર દેવતા છે ને બાહ્ય પરખદાએ ૭ દળર દેવતા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે દેવતાની સ્થિતિ પૂછી?

ઉત્તર—હે ગાંતમ, અભ્યંતર પરખદાના દેવતાની બાર સાગરોપમ ને સાત પદ્મોપમની સ્થિતિ છે, મધ્ય પરખદાના દેવતાની બાર સાગરોપમ ને ૭ પદ્મોપમની સ્થિતિ છે ને બાહ્ય પરખદાના દેવતાની બાર સાગરોપમ ને પાંચ પદ્મોપમની સ્થિતિ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, માહાસુકેંદ્રને કેટલી પરખદા છે?

ઉત્તર—હે ગાંતમ, તેને પણ જાવત ત્રણ પરખદા છે. જાવત અભ્યંતર પરખદાએ એક દળર દેવતા છે, મધ્ય પરખદાએ બે દળર દેવતા છે ને બાહ્ય પરખદાએ ચાર દળર દેવતા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે દેવતાની સ્થિતિ પૂછી?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, અભ્યંતર પરખદાના દેવતાને સાડા પનર સાગરોપમ અને પાંચ પશ્યોપમની સ્થિતિ છે, મધ્ય પરખદાના દેવતાને સાડા પનર સાગરોપમ અને ચાર પશ્યોપમની સ્થિતિ છે અને બાહ્ય પરખદાએ દેવતાને સાડા પનર સાગરોપમ અને ત્રણ પશ્યોપમની સ્થિતિ છે.

અર્થ તેહીજ પૂર્વથીપરે જાણવો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સહસારેંદ્રની પરખદા પૃછી ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જાવત્ અભ્યંતર પરખદાએ પાંચસેં દેવતા છે, મધ્ય પરખદાએ એક હજાર દેવતા છે ને બાહ્ય પરખદાએ બે હજાર દેવતા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તેહની સ્થિતિ પૃછી ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, અભ્યંતર પરખદાએ સાડા સત્તર સાગરોપમ અને સાત પશ્યોપમની સ્થિતિ છે, મધ્ય પરખદાએ સાડા સત્તર સાગરોપમ અને છ પશ્યોપમની સ્થિતિ છે અને બાહ્ય પરખદાએ દેવતાની સાડા સત્તર સાગરોપમ અને પાંચ પશ્યોપમની સ્થિતિ છે.

અર્થ તેહીજ પૂર્વપરે જાણવો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, આનંત, પ્રાણંત. બે દેવસૌકનો એક પ્રાણંતેંદ્ર તેહની પરખદા પુછી ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જાવત્ ત્રણ પરખદા છે. અભ્યંતર પરખદાએ અઢીસેં દેવતા છે, મધ્ય પરખદાએ પાંચસેં દેવતા છે અને બાહ્ય પરખદાએ એક હજાર દેવતા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે દેવતાની સ્થિતિ કેટલી છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, અભ્યંતર પરખદાએ દેવતાની ઓગણીસ સાગરોપમ ને પાંચ પશ્યોપમની સ્થિતિ છે, મધ્ય પરખદાએ દેવતાની ઓગણીસ સાગરોપમ ને ચાર પશ્યોપમની સ્થિતિ છે. ને બાહ્ય પરખદાએ દેવતાની ઓગણીસ સાગરોપમ ને ત્રણ પશ્યોપમની સ્થિતિ છે.

અર્થ તેહીજ પૂર્વથીપરે જાણવો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, આરજુ અને અન્ધુત દેવસૌકના દેવતાના વિમાન કયા છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેમજ કહેવાં અન્ધુતેંદ્ર પરીવાર સદીન જાવત્ વિચરે છે. અન્ધુતેંદ્રના દેવેંદ્રને ત્રણ પરખદા છે. તેમાં અભ્યંતર પરખદાએ સત્તરો દેવતા છે, મધ્ય પરખદાએ અઢીસેં દેવતા છે. ને બાહ્ય પરખદાએ પાંચસેં દેવતા છે ત્રણ અભ્યંતર પરખદાએ દેવતાની ઓગણીસ સાગરોપમ ને સત્તર પશ્યોપમની સ્થિતિ છે, મધ્ય પરખદાએ દેવતાની ઓગણીસ સાગરોપમ ને છ પશ્યોપમની સ્થિતિ છે ને બાહ્ય પરખદાએ દેવતાની ઓગણીસ સાગરોપમ ને પાંચ પશ્યોપમની સ્થિતિ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તેમાં ત્રણ દેવેવાના દેવતાના વિમાન કયા કયા છે ? તે દેવતાની સંખ્યા કેટલી છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જેમ પનવણાને બીજે સ્થાન પટે કહ્યું છે તેમજ નળજું.

એમ મધ્ય ત્રીક ગ્રેવેયકનાં દેવતા, ઉપલી ત્રીક ગ્રેવેયકના દેવતા, અનુત્તર વૈમાનના દેવતા. જ્યારે તે નવ ગ્રેવેયક અને અનુત્તર વારી દેવતા સર્વ અદ્ભુત છે. આકર ઠાકર નથી તે માટે ત્યાં પરબદા ન કહેવી. અહો શ્રમણો આવખાવતો! એ વૈમાનિક દેવતાનો પહેલો ઉદ્દેશો થયો.

૧૨૬. વૈમાનિક દેવતાના અધિકારનો બીજો ઉદ્દેશો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સાધર્મ, ધસાન દેવલોકે વૈમાનની પૃથ્વી સ્થે આધારે રહી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, ધનોદધી (નિવઝ પાણીરપ) તેહને આધારે રહી છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સનતકુમાર, માહેદ્ર. દેવલોકે વૈમાનની પૃથ્વી સ્થે આધારે રહી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, ધનવાય (નિવઝ વાયરો) તેને આધારે રહી છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જ્ઞાન દેવલોકે વૈમાનની પૃથ્વી સ્થે આધારે રહી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, ધનવાયને આધારે રહી છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સાંતક દેવલોકે વૈમાનની પૃથ્વી સ્થે આધારે રહી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, ધનોદધી ને ધનવાય. એ બેને આધારે રહી છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, માહાશુક ને સહસાર. દેવલોકે વૈમાનની પૃથ્વી સ્થે આધારે રહી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, ધનોદધી ને ધનવાય. એ બેને આધારે રહી છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, આનંત, પ્રાણંત, આરણ ને અમ્યુત. એ ચાર દેવલોકે વૈમાનની પૃથ્વી સ્થે આધારે રહી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, આકાશને આધારે રહી છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ગ્રેવેયકના વૈમાનની પૃથ્વી સ્થે આધારે રહી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, આકાશને આધારે રહી છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અનુત્તર વૈમાનની પૃથ્વી સ્થે આધારે રહી છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, આકાશને આધારે રહી છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સાધર્મ, ધસાન. કદપને નિમે વૈમાનની પૃથ્વી કેટલી જાડપણે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સત્તાવીસસે જોગન જાડપણે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સનતકુમાર, માહેદ્ર. કદપે વૈમાનની પૃથ્વી કેટલી જાડપણે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, છવીસસે જોગન જાડપણે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જ્ઞાન, સાંતક. દેવલોકે વૈમાનની પૃથ્વી કેટલી જાડપણે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, પચવીસસે જોગન જાડપણે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, માહામુક, સહસાર. દેવલોકે વૈમાનની પૃથ્વી કેટલી અડપણે છે !

ઉત્તર—હે ગાતમ, ચોવીસસે જોજન પ્રકાશ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, આનંત, પ્રાણંત, આરણ્ય ને અચ્યુત કદરે વૈમાનની પૃથ્વી કેટલી નાડપણે છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, ત્રેવીસસેં જોજન બડપણ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નવ ઈવેશકની પૃથ્વી કેટલી જાડપણે છે?

ઉત્તર—હે ગાતમ, બાપીસસેં જોગન નાડપણે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અનુત્તર વૈમાનની પૃથ્વી કેટલી નડપણે છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એકવીસસો જોજન માપણ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સાધર્મ, ઇશાન. દેવભોકે વૈમાન કેટલા જોજન ઉચપણે છે ?

૩-તર—હે ગૌતમ, પાંચસે જોજન ઉપર છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સનતકુમાર, માહેન્દ્ર દેવસોઠે વૈમાન કેટલા જોગન ઉપપદે છે ?

ઉત્તર—હે ગાંધીજી, હવે જે જોઈએ તે કરો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જાહ, લાંબક. દેવસોફે પંમાન કેટલા જોશન ઉપજો છે ?

ઉત્તર—હે ગાંતમ, સાતમેં જોજન ઉચપણે છે.

પ્રશ્ન—દે ભગવંત, માદામુક, સહસાર. દેવલોકિ વૈમાન કેટલા જોગન ઉપપણે છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, આપણે જોઈએ છીએ કે આપણે જોઈએ છીએ.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, આનાંત, પ્રાણીત, આરણ્ય ને અમ્યુત. દેવશોકે વૈમાન કેટલા ઉમયજી ઉ

ઉત્તર—દે ગ્લાનમ, નવમેં જોજન ઉપપણે છે.

પ્રશ્ન—દે ભગવંત, નવ મંવેયકના વૈમાન કેટલા જોજન દેખાવે છે ?

ઉત્તર—દે જોનમ, એક દાનર વેશન ઉચપલે છે

મરન—દ જમરન, પાંચ અલ્પગર વેમાન કેદા ઉચપણે છે ।

ઉત્તર—તે ગૌતમ, અત્યારનું જોશન ગમપણું છે.

પ્રશ્ન—૬ બજારનું, અ.પ.પ., હ.દ.ન. દિવસે રૂમાન મ્યે આશરે સળિય ૭/

[illegible]

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પાંચ અલુત્તર વૈમાન રમે આકારે સંશિયન છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, પાંચ અલુત્તર વૈમાન બે પ્રકારે છે. વચ્ચે એક વૃત્ત (ગોળ) છે. ને ચાર દીસે ચાર ત્રીખૂણા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સૌધર્મ, ઇશાન દેવલોકે વૈમાન કેવડાં લાંબપણે, પોહોળપણે છે ? ને કેટલા પરિધિપણે છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, બે પ્રકારે છે, સંખ્યાતા વિસ્તારના ને અસંખ્યાતા વિસ્તારના જેમ નરકાવાસા કલા તેમ જાણુયા. જનવત્ અલુત્તર વૈમાન વચ્ચું એક (સરવાર્ય સિદ્ધ) સંખ્યાતા જોજનનું છે. ને ચાર દીસે ચાર (વિન્યાદિક) અસંખ્યાતા જોજનનાં છે. ત્યાં ને સંખ્યાતા વિસ્તારનું (સરવાર્યસિદ્ધ) છે. તે જંજુદ્રીપ પ્રમાણે લાખ જોજન વિસ્તારે છે. ને ને અસંખ્યાતા વિસ્તારના વૈમાન છે, તે અસંખ્યાતા લાખ જોજન લાંબપણે પોહોળપણે છે ને અસંખ્યાતા લાખ જોજન પરિધિપણે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સૌધર્મ, ઇશાન દેવલોકે વૈમાન કેટલા વર્ણના છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, પાંચ વર્ણના છે. કાળા ૧, લીલા ૨, રાતા ૩, પીળાં ૪, ને ઘોળાં ૫.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સનતકુમાર, માહેક કલ્પે વૈમાન કેટલા વર્ણના છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, ચાર વર્ણના છે. લીલાં ૧, રાતાં ૨, પીળાં ૩, ને ઘોળાં ૪.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બ્રહ્મલોક, લાંતક કલ્પે વૈમાન કેટલા વર્ણનાં છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, ત્રણ વર્ણનાં છે. તે રાતાં ૧, પીળાં ૨, ને ઘોળાં ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, માહાશુક, સહસારે. વૈમાન કેટલા વર્ણનાં છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, બે વર્ણના છે. પીળાં ૧, ને ઘોળાં ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, આનંત, પ્રાણંત, આરણ ને અમ્યુતે કેટલા વર્ણના છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એક ઘોળા વર્ણના છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નવ ક્રિવેષકના વૈમાન કેટલા વર્ણના છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એ પણ એક ઘોળે વર્ણ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પાંચ અલુત્તર વૈમાન કેવે વર્ણ છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, પરમ શુક્લ વર્ણ ઘોળાં છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સૌધર્મ, ઇશાન દેવલોકે વૈમાન કહેવાં પ્રજાએ કાન્તિએ કરીને છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, નિત્યે પ્રકાશવંત છે. નિત્યે ઉદ્યોગવંત છે. પોતાની કાન્તિએ કરી સદીન છે. એમ જાવત્ અલુત્તર વૈમાન નિત્યે પ્રકાશવંત છે. નિત્યે ઉદ્યોગવંત છે. પોતાની પ્રજાએ કરીને સદીન છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સૌધર્મ, ઇશાન દેવલોકે વૈમાન કેટલી ગપે કરીને છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જેમ કાષ્ઠ કંઠના પુઝા હોય જાવત્ ગધે કરીને જાવત્ એકધરી અલંત ઇષ્ટ ગંધવંત છે. એમ જાવત્ અણતર વૈમાન લગે ગંધનું કહેવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સૌધર્મ, ઇશાન દેવલોકે વૈમાન કેહવે સ્પર્શ કરીને છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જેમ કાષ્ઠ મૃગચર્મ (મૃગનું ચામડું) હોય તથા રૂ હોય તેમજ પૂર્વસી-પરે સર્વ સુકમાળ સ્પર્શ કહેવો. જાવત્ અણતર વૈમાન લગે કહેવો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સૌધર્મ, ઇશાન દેવલોકે વૈમાન કેવડાં મોટાં છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એક જાણુદ્રીપનામા દ્વીપ સર્વ દ્વીપ ને સમુદ્રની મધ્યે છે. તેમજ પૂર્વસીપરે તે પુટે ત્રણ અપટીમાંહે એકવીસ વાર ફરે એકવી ગતીએ કાષ્ઠક દેવતા જ માસ લગે તે વૈમાનમાંહે ચાલે ત્યારે કાષ્ઠક વૈમાનનો પાર આવે ને કાષ્ઠક વૈમાનનો પાર પણ ન આવે એવડાં મોટાં વૈમાન છે. એમ જાવત્ અણતર વૈમાન એક સર્વાર્થસિદ્ધ વૈમાન પ્રતે વ્યતિક્રમી જાય. ને ત્રિજ્યાદિક ચાર વૈમાન પ્રતે વ્યતિક્રમી જાય નહીં.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સૌધર્મ, ઇશાન દેવલોકે વૈમાન સ્થામય છે ? (શીતાં છે.)

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સર્વ રત્નમય છે. ત્યાં ઘણા જીવ ને પુદ્ગલ એકદ્રિપણે ઉપજે છે, ચલે છે, પુષ્ટ થાય છે. તે વૈમાન દ્રવ્યાર્થપણે શાશ્વતાં છે ને વર્ણને પથિયે, ગંધને પથિયે, રસને પથિયે ને સ્પર્શને પથિયે અશાશ્વતાં છે. એમ જાવત્ અણતર વૈમાન લગે કહેવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સૌધર્મ, ઇશાન દેવલોકે વિરે દેવતા ક્યાંથી આવી ઉપજે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, ઉપપાતનો આગાવો જેમ પતવણીને ઇટે બુકાનિ પરે કલ્લો છે તેમ કહેવો. નિર્વચ, મનુષ્ય, પચેદ્રી સમુદ્ધિમ વરજીને ગર્ભજ પચેદ્રી નિર્વચ, મનુષ્યમદિપી આવ્યા ઉપજે. એમ ઉપપાત બુકાનિ પડને અનુસારે જાવત્ અણતર વૈમાન લગે કહેવું. (આકામા દેવલોક મુખી ગર્ભજ મનુષ્ય, નિર્વચ ઉપજે, ને નવમા દેવલોકથી સર્વાર્થસિદ્ધ વૈમાન મુખી એક ગર્ભજ મનુષ્ય ઉપજે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સૌધર્મ, ઇશાન દેવલોકે દેવતા એક સમયે યેટલા ઉપજે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જાણનાથી એક, બે, ત્રણ ઉપજે ને ઉત્પૂજણે મંજાતા પણ ઉપજે અને અમંજાતા પણ ઉપજે એમ જાવત્ મનમા આકામા દેવલોકે લગે જાણનાં (નિર્વચ આકામા દેવલોક મુખી ઉપજે છે મારે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, આખુંતરિક ચાર દેવલોકે, નવ દેવલોકે ને પાંચ આખુંતર વૈમાને એક સમયે યેટલા દેવતા ઉપજે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જાણનાથી એક, બે, ત્રણ ઉપજે ને ઉત્પૂજણે અમંજાતા ઉપજે. (આખુંતરિક દેવલોકે ગર્ભજ મનુષ્ય ઉપજે, ને નવમા મનુષ્ય ઉપજે તે સમય નજરે છે તે મારે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નિર્વચ, કલ્લો દેવલોકે દેવતા સમયે સમયે એકો અવદાન. (૧૦૦) યોગે ૧૦૦ કરે અવદાન કહે.

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તે દેવતા અસંખ્યાતા સમયે સમયે અપહરતાં યકાં અસંખ્યાતા ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણી લગી અપદરે તો પણ તે સર્વ અપહરાય નહીં. એટલા છે. એમ જાવત્ સહસાર આક્રમા દેવલોક લગી કહેવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, આણંતાદિક ચાર દેવલોકે, નવ ઐવેયકે, ને પાંચ અણુત્તર વૈમાને દેવતા સમયે સમયે એકેકો અપહરતાં યકાં કેટલે કાળે સર્વ અપહરાય રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તે પણ અસંખ્યાતા છે માટે સમયે સમયે અસંખ્યાતા અપહરતા યકાં હેન પશ્યોપમના સદ્ગમણે અસંખ્યાતા ભાગ લગી અપહરીએ તો પણ સર્વ અપહરાય નહીં એટલા છે. પણ નિસ્ચે ક્યારેય પણ અપહર્યાં નથી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સૌધર્મ, ઇશાન દેવલોકે દેવતાને કેવડી મોટી શરીરની અવગાહના છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેની બે બેદે શરીરની અવગાહના છે. એક ભવધારણીક ને બીજી ઉત્તર વૈકીય. તેમાં જે ભવધારણીક શરીર તે જન્મ-મૃત્યુ આંશુલને અસંખ્યાતમે ભાગે છે. (ઉપજતી વેળાએ) ને ઉત્કૃષ્ટપણે સાત હાથની છે. ને તીહાં જે ઉત્તર વૈકીય શરીર તે જન્મ-મૃત્યુ આંશુલને સંખ્યાતમે ભાગે છે (પ્રારંભ વેળાએ.) ને ઉત્કૃષ્ટપણે લાખ ભેજનની છે. બાર દેવલોક સુધી.

ત્યાર પછી એકેકો હાથ ઓછો કરીએ. તે એમકે. સનતકુમાર, માહેદ્રે ૭ હાથ. ધ્રુવ, લાંતકે. પાંચ હાથ. માહાસુક, સહસારે ચાર હાથ. આનંતાદિક ચાર દેવલોકે ત્રણ હાથ. નવ ઐવેયકે બે હાથ. જાવત્ અનુત્તર. વૈમાનના દેવતાને એક હાથ શરીરની અવગાહના છે. તેમાં વળી નવ ઐવેયકે ને અણુત્તર વૈમાને એકજ ભવધારણીય શરીર છે. ઉત્તર વૈકીય શરીર નથી. (કરવાની શક્તિ છે પણ કરે નહીં કાર્યના અભાવ માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સૌધર્મ, ઇશાન. દેવલોકે દેવતાના શરીર કયે સંધયણે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, ૭ સંધયણ રહીત અસંધયણી છે. હાડ નથી, શ્વિર નથી, ને નસ પણ નથી. તે માટે સંધયણ નથી. (હાડ નસનો બધ તે સંધયણ કહીએ તે માટે.) વળી જે પુરુષગ ઇષ્ટ, કાંત, મનોહર છે. જાવત્ તે તેહના શરીરના સચુકપણે પરીચુમે છે. એમ જાવત્ અણુત્તર વૈમાનના દેવતા લગી કહેવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સૌધર્મ, ઇશાન. દેવલોકે દેવતાના શરીર રમે સંસ્થાને સંસ્થિત છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તે દેવતાના શરીર બે પ્રકારે છે. એક ભવ ધારણીય શરીર ને બીજી ઉત્તર વૈકીય શરીર. તેમાં જે ભવધારણીય શરીર છે તે સર્વ સમ ચતુરસ સંસ્થાને છે ને તેમાં જે ઉત્તર વૈકીય શરીર છે, તે અનેક સંસ્થાને સંસ્થિત છે. (જેહવા ૧૫ ચીનવે તેહવા ૧૫ વૈકુવે.) એમ જાવત્ બારમા અન્યુત દેવલોક લગી જાણવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નવ ઐવેયક અને અણુત્તર વૈમાનના દેવતાના શરીર રમે સંસ્થાને છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ તેને એક ભવધારણીય શરીર છે તે સમ ચતુરસ સંસ્થાને સંસ્થિત છે તેને ઉત્તર વૈકીય શરીર નથી. (પ્રયોજનના અભાવ માટે આવા ગમન નથી.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સાધર્મ, ઇશાન. દેવલોકે દેવતા કહેવા વર્ણ કરીને છે!

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તમ સ્વર્ણ શરીખા રાતા વર્ણ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સનતકુમાર, માહેન્દ્ર. દેવલોકના દેવતા કહેવા વર્ણ છે!

ઉત્તર—હે ગૌતમ, કમળના કેસરાં શરીખા ગૌર વર્ણ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બ્રહ્મ દેવલોકના દેવતા કહેવે વર્ણ છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, આદ્ર મધુક વનરૂપિ શરીખાં પીળે વર્ણ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, લાંતકાદિક જાવત્ત્ર ઐવેયકના દેવતા કેવે વર્ણ છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સુકલ વર્ણ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અનુત્તર વૈમાનના દેવતા કેવે વર્ણ છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, પરમ સુકલ વર્ણ છે

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સાધર્મ, ઇશાન. દેવલોકે દેવતાનાં શરીર કહેવા ગ્રંથવંત છે !

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જેમ કોઈ કંઠના પુઝ હોય તેમજ સર્વ પૂર્વજીવે જાવત્ત્ર અસંત મનોહર ગંધે કરીને છે. એમ જાવત્ત્ર અનુત્તર વૈમાનના દેવતા લગી કહેતું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સાધર્મ, ઇશાન. દેવલોકે દેવતાના શરીર કહેવે સ્પર્શ કરીને છે !

ઉત્તર—ગૌતમ, સ્પિર મૃદુ, સુકુમાળ, મિન્ય એહવી શરીરની ત્વચા (ચામડી) છે. એહવા સુકુમાળ સ્પર્શવંત છે. એમ જાવત્ત્ર અનુત્તર વૈમાનના દેવતા લગી કહેતું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સાધર્મ, ઇશાન. દેવલોકે દેવતાને કહેવા પુદ્ગળ સ્વામો સ્વાસ પળે પરીજીમે છે!

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જે પુદ્ગળ ઇટ, કાંત, મનોહર જાવત્ત્ર તે પુદ્ગળ તે દેવતાને સ્વામો સ્વાસપળે પરીજીમે છે એમ જાવત્ત્ર અનુત્તર વૈમાનના દેવતા લગી કહેતું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સાધર્મ, ઇશાન. દેવલોકે દેવતાને કહેવા પુદ્ગળ આદારપળે પરીજીમે છે!

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જે પુદ્ગળ ઇટ, કાંત મનોહર જાવત્ત્ર તે પુદ્ગળ તે દેવતાને આદારપળે પરીજીમે છે એમ જાવત્ત્ર અનુત્તર લગી કહેતું

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સાધર્મ, ઇશાન. દેવલોકના દેવતાને કેટલી ભાષા છે!

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેને એક ભાષા ભાષા છે

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સનતકુમાર, માહેન્દ્ર. દેવલોકે દેવતાને કેટલી ભાષા છે!

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેને એક ભાષા ભાષા છે

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બ્રહ્મ દેવલોકના દેવતાને કેટલી ભાષા છે!

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેને એક ભાષા ભાષા છે

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, લાંતક દેવલોકે જાવત નવ ઐવેયકના દેવતાને કેટલી લેશ્યા છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેને એક સુકલ લેશ્યા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અનુત્તર વૈમાનના દેવતાને કેટલી લેશ્યા છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેને એક પરમ સુકલ લેશ્યા છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સૌધર્મ, ઇશાન. દેવલોકના દેવતા શું. સમ્યક્ત્વ દ્રષ્ટી છે? કે મિથ્યાત્વ દ્રષ્ટી છે? કે મિશ્ર દ્રષ્ટી છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એ ત્રણે દ્રષ્ટી બારમા દેવલોક સુધી છે. એમ જાવત નવ ઐવેયકના દેવતા સમ્યક્ત્વ દ્રષ્ટી છે. મિથ્યાત્વ દ્રષ્ટી છે; પણ મિશ્ર દ્રષ્ટી નથી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અનુત્તર વૈમાનના દેવતા શું. સમ્યક્ત્વ દ્રષ્ટી છે? કે મિથ્યાત્વ દ્રષ્ટી છે? કે મિશ્ર દ્રષ્ટી છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સમ્યક્ત્વ દ્રષ્ટી છે પણ મિથ્યાત્વ દ્રષ્ટી નથી તેમ મિશ્ર દ્રષ્ટી પણ નથી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સૌધર્મ. ઇશાન દેવલોકના દેવતા શું. જ્ઞાની છે, કે અજ્ઞાની છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, ત્રણ જ્ઞાન અને ત્રણ અજ્ઞાન નિશ્ચય છે. એમ જાવત નવ ઐવેયક લગી જાણું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અનુત્તર વૈમાનના દેવતા શું. જ્ઞાની છે, કે અજ્ઞાની છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વ જ્ઞાની છે પણ અજ્ઞાની નથી. ત્રણ જ્ઞાન નિશ્ચય છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સર્વ વૈમાનીક દેવતાને કેટલા જોગ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, મન, વચન અને કાયા એ ત્રણ જોગ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તેહને કેટલા ઉપયોગ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સાકાર અને નિરાકાર એ બે ઉપયોગ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સૌધર્મ, ઇશાનના દેવતા અવધિયાને કરીને કેટલું ક્ષેત્ર જાણે, દેખે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાનમયી આંતુળનો અસંખ્યાતમો ભાગ દેખે અને ઉચ્છૃષ્ટપણે હેઠું જાવત રત્નપ્રભા પૃથ્વી લગી દેખે. ઉચ્ચ જાવત પોતાના વૈમાન લગી દેખે. અને ત્રીજું જાવત અસંખ્યાતા દ્વીપ, સમુદ્ર લગી દેખે. એણી રીતે સૌધર્મ, ઇશાનના દેવતા પહેલી પૃથ્વી લગી અવધિયાને કરી દેખે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સનતકુમાર, માહેંદ્રના દેવતા અવધિયાને કરી કેટલું ક્ષેત્ર દેખે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તે ત્રીજા, ત્રીયા દેવલોકના દેવતા બીજી પૃથ્વી લગી દેખે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જ્ઞાન, લાંતકના દેવતા અવધિયાને કરી કેટલું દેખે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તે પાંચમા છઠા દેવલોકના દેવતા ત્રીજી પૃથ્વી લગી દેખે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, માહાસુક, સહસ્રારના દેવતા અવધિયાને કરી કેટલું દેખે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તે સાતમા, આઠમા દેવલોકના દેવતા ચોથી પૃથ્વી લગી દેખે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, આણુંત, આણુંતના દેવતા અવધીયાને કરી કેટલું દેખે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તે નવમા, દશમા દેવલોકના દેવતા પાંચમી પૃથ્વી લગી દેખે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, આરણુ, અચ્યુતના દેવતા અવધીયાને કરી કેટલું દેખે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તે અચારમા, બારમા દેવલોકના દેવતા ૧૫ પાંચમી પૃથ્વી લગી દેખે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, હેકલી ત્રીક અને મધ્યની ત્રીક એ ૭ ઐવેષકના દેવતા કેટલું દેખે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તે ૭ ત્રીકના દેવતા છઠી પૃથ્વી લગી દેખે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ઉપરલી ત્રીક ઐવેષકના દેવતા અવધીયાને કરી કેટલું દેખે ?

ઉત્તર—ગૌતમ, તે ઉપરલી ત્રીકના દેવતા સાતમી પૃથ્વી લગી દેખે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, આણુતર વૈમાનના દેવતા અવધીયાને કરી કેટલું દેખે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, કાંઈક ઉણી સમમ લોકનાળ દેખે

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સાંધર્મ, ઇશાનના દેવતાને કેટલી સમુદ્ધાન છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેને પાંચ સમુદ્ધાન છે વેદના સમુદ્ધાન ૧, કાંપ સમુદ્ધાન ૨, મારજાતિક સમુદ્ધાન ૩, વૈદીય સમુદ્ધાન ૪, તે તેજસ સમુદ્ધાન ૫ એમ બાર બારમા અચ્યુત દેવલોક લગી પાંચ સમુદ્ધાન છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નવ ઐવેષક ને પાંચ અનુતર વૈમાનના દેવતાને કેટલી સમુદ્ધાન છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેને પુરલી (પ્રથમની) વેદના ૧, કાંપ ૨, ને મારજાતિક ૩, એ ત્રણ સમુદ્ધાન છે. (વૈદીયાદિક નથી પ્રયોગના અભાવ માટે)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સાંધર્મ, ઇશાનના દેવતા કેટલી શુધા. તૃણ ભોગવતાયકાં વિચરે છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, શુધા, તૃણ નથી એમ જાણ અનુતર વૈમાનના દેવતા લગી જાણી

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સાંધર્મ, ઇશાન દેવતાકે દેવતા એક ૧૫ અથવા ધણી ૧૫ નાં પેદુતી થો ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, ૧૫ એક અથવા ધણી ૧૫ પેદુતે એમ એક ૧૫ પેદુતનાયકાં મેકેડીનું, મેકેડીનું, મેકેડીનું ૧૫ અથવા ૫૦૦૦નું ૧૫ પેદુતે ને ૫૦૦ ૧૫ પેદુતનાયકાં ૫૦૦ મેકેડીનું ૧૫ અથવા જાણ ૫૦૦૦નું ૧૫ પેદુતે ૫૦૦ અથવા ૫૦૦ પેદુતે ને ૫૦૦૦નું ૫૦૦ પેદુતે

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ને ૧૫ પેદુતે ને ૫૦૦. ૧૫ પેદુતે કે ૫૦૦૦-૫૦ ૧૫ પેદુતે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, ૫૦૦. ૧૫ પેદુતે ને ૫૦૦૦-૫૦ ૧૫ પેદુતે

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ને ૧૫ ૫૦૦૦-૧૫ પેદુતે કે ૫૦૦૦-૫૦ ૧૫ પેદુતે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, ૫૦૦૦-૧૫ પેદુતે ને ૫૦૦૦-૫૦ ૧૫ પેદુતે

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તે ૩૫ તેમાં વૈકૃતીને શું કરે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, પોતાના મન ચીંતણાં કાર્ય કરે. એમ જાવત્ પારમા અમ્યુત દેવલોક લગી કહેવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ઐવેયકના અને અનુત્તર વૈમાનના દેવતા શું એક ૩૫ વૈકૃતવા સમર્થ છે, કે ધણા ૩૫ વૈકૃતવા સમર્થ છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એક ૩૫ ધણુ વૈકૃતવા સમર્થ છે ને ધણા ૩૫ ધણુ વૈકૃતવા સમર્થ છે. ધણુ નહીં. નિમ્ને તે સંપન્નિ વૈકૃતવા ન હોય, વંકવતા નથી, ને વૈકૃતશે નહીં. (પ્રયોજનના અભાવ માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સૌધર્મ, ઇશાનના દેવતા કેહવુંકે સુખચાતા ભોગવતાયકા વિચરે છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, મનોહ શબ્દ, ૩૫, રસ જાવત્ ૨૫માં ભોગવતાયકા વિચરે છે, એમ જાવત્ અનુત્તર વૈમાન લગી કહેવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સૌધર્મ, ઇશાનના દેવતા કેહવીક શ્દિવંત છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, મહા શ્દિવંત છે, મહા જ્યુતીવંત છે, જાવત્ માહા પ્રભાવંત છે, શ્દિએ કરી સહીત છે. એમ જાવત્ પારમા અમ્યુત દેવલોક લગી કહેવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ઐવેયક, અનુત્તર વૈમાનના દેવતાને કેહવીક શ્દિ છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વ મહર્થિક છે જાવત્ સર્વે મહા પ્રભાવવંત ઈદ્રાદિક અવહાર રહીત છે. જાવત્ તે સર્વ દેવતાના ગણ અહમેદ્ર છે. અહો અમણો આવખાવંતો !

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સૌધર્મ, ઇશાનના દેવતા વિભૂષાએ શૃંગારે કરી કેહવા છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, બે પ્રકારે છે. ઉત્તર વૈકૃત શરીરવંત ને ભવધારણીય શરીરવંત. તીર્થ ને ઉત્તર વૈકૃત શરીરવંત છે. તે હારે કરી બીરાજીત છે હૃદય જેહનાં એહવાં છે, જાવત્ હો દિશીપ્રતે ઉદ્યોત કરતાયકાં પ્રકાશ કરતાયકાં જાવત્ પ્રતિષ્ઠ છે. ને ત્યાં ને ભવધારણીય શરીરવંત છે. તે આભરણુ વસ્તુ રહીત છે ને તે સ્વભાવિક વિભૂષાએ કરી સહીત છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સૌધર્મ, ઇશાન દેવલોકે દેવાંસા વિભૂષાએ કરી કેહવી છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, બે પ્રકારે છે. ઉત્તર વૈકૃત શરીરવંત ને ભવધારણીય શરીરવંત. ત્યાં ને ઉત્તર વૈકૃત શરીરવંત છે. તે જાંઝર પ્રમુખ આશ્રુપણુ સહીત છે, સુવર્ણમય ધુધરી શબ્દવંત સહીત, પ્રવર ઉત્તમ જેણીએ વસ્તુ પહીર્થાં છે, ચંદ્રમા સમાન મુખ છે. ચંદ્ર-માનીપરે વિશાસવંત છે. અર્ધ ચંદ્ર સમાન તેહના નિલાસ છે, શૃંગાર અને આકારે કરીને તેહનો મનોહર વેશ છે, સંગત પ્રમુખ જાવત્ પ્રતિષ્ઠ છે. અને ત્યાં ને ભવધારણીય શરીરવંત છે તે દેવાંસા આભરણુ વસ્તુ કરી રહીત છે. ને સ્વભાવિક શરીરની શોભાએ હો સહીત છે. બે દેવલોક ઉપરાંત શેષ દેવલોકે દેવતાજ છે, દેવાંસા નથી એમ જાવત્ અમ્યુત પારમા દેવલોક લગી કહેવું.

એકત્રીસ સાગરની ને ઉત્કૃષ્ટી તેત્રીસ સાગરની. સર્વાર્થસિદ્ધ વૈમાનના દેવતાની સ્થિતિ જ્ઞાન્ય ને ઉત્કૃષ્ટી તેત્રીસ સાગરની.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દેવતા માંદિથી આંતરા રહીત ચીને ક્યાં જાય? ક્યાં ઉપજે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જેમ પનવણના યુક્તિ પદમાં કહ્યું છે તેમ સર્વ કહેવું. તે સંજોગમાં એમ જે પહેલા ખીજા દેવલોકના દેવતા ચીને બાદર પૃથ્વી, પાણી, વનસ્પતિ, ગર્ભજ તિર્યચ ને મનુષ્ય એ પાંચમાં જાય. ત્રીજેથી આઠમા દેવલોક સુધીના દેવતા ચીને ગર્ભજ તિર્યચ, મનુષ્યમાં જાય. ને નવમા દેવલોકથી તે સરવાળે સિદ્ધના દેવતા ચીને એક ગર્ભજ મનુષ્યમાં જાય.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સૌધર્મ, ધર્માન દેવલોકે સર્વ ગ્રાણી, સર્વ જૂત, સર્વ છવ, સર્વ સાત. પૃથ્વીકાયપણે, જાવત વનસ્પતિકાયપણે, દેવતાપણે, દેવીપણે, આસન, શયન, યાન, ભાંડ, ઉપગરણપણે પૂર્વે ઉપના છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, વારંવાર, અનેકવાર, અનંતીવાર ઉપના છે. સર્વ દેવલોકને વિષે એમજ કહેવું. પણ એટલો વિશેષ જે એ દેવલોક ઉપરાંત દેવીપણે નથી ઉપના (કેમકે એ દેવલોક ઉપરાંત દેવી નથી તે માટે) એમ ઐવેયકને વિષે પણ કહેવું. ને અનુત્તર વૈમાનને વિષે પણ એમજ કહેવું. પણ એમાં એટલો વિશેષ જે દેવતાપણે નથી ઉપના તે દેવીપણે પણ નથી ઉપના (કેમકે દેવી તો તીર્થાં નથી ને દેવતા પણ તીર્થાંના એક જે ચાર ભવ કરે તે માટે તીર્થાંના દેવપણે સર્વ છવ ઉપના નથી.) એ વૈમાનિકનો અધિકાર પુરો થયો.

૧૨૭. ચારે ગતિની ભવસ્થિતિ, કાયસ્થિતિ, અખાધાકાળ અને અલ્પ બહુત્વનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નારકાને કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાન્યથી દશ હજાર વર્ષની ને ઉત્કૃષ્ટપણે તેત્રીસ સાગરોપમની છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તિર્યચને કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે ત્રણ પચ્ચોપમની સ્થિતિ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મનુષ્યની કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેની પણ તિર્યચનીપરે ત્રણ પચ્ચોપમની સ્થિતિ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દેવતાને કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, દેવતાની સ્થિતિ નારકાની પરે સ્થિતિ કહેવી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દેવતા, નારકાને કેટલા કાળની કાયસ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેની જે ભવસ્થિતિ કહી તેત્રીજ કાયસ્થિતિ જાણવી. (એજ ભવ કરે તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તિર્થંચને કેટલા પ્રાગની પ્રચરિયતિ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તિર્યચ તિર્યચપણે જલન્યથી અંતર્મુદ્ગત રહે. (તિર્યચપણે એકમ લઘુ લવ કરે ત્યારે) ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનતો વનસ્પતિનો કાળ અનંતી ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણી અસંખ્યાતા પ્રદગ્ધી પરાવર્ત લગી રહે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મનુષ્ય મનુષ્યપણે કેટલો કાળ રહે ?

તિ-તર—હે જાતમ, જાન-પથા અંતર્મુદ્ધત રહે (એકજ લઘુ ભવ કરે સારે.) ને ઉત્પન્ન
તથા પશ્યોપમ પૂર્વ કોડી પૃથક્ત્વે અધીક રહે. (સાત ભવ પૂર્વ કોડીના કરીને આઠમા
ભવ તથા પશ્યોપમનો લુપ્તગીવાનો કરે સારે)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નારકી, મનુષ્ય, દેવતાને અંતર કેટલા ઝાળે? ૫૩!

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ય-યથી અતર્થુદુત્તનો અંતર પડે (અતર્થુદુત્તનો અન્ય ભવ કરીને પાછો તેવીજ થાય સારો) તે ઉત્તરુપરો અનતો કાળ અંતર પડે. (વનસ્પતિમાં જાય સારો)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નિર્ભયને દેહજા કાળનો અંતર પડે ?

ઉત્તર—હે જાતમ, જઘન્યથી અંતર્મુદુર્તનો અંતર પડે (અંતર્મુદુર્તનો નાદનો મનુષ્યનો એકજ ભવ કરીને પાછો નિવંધ થાય સારે) ને ઉત્કૃષ્ટપણે સામરોપમ રાત પૃથક્કર મારે-રાત અંતર પડે, (તિવંધ રાજા પાછી નજી મનીમલિ ઉત્કૃષ્ટો એટલોજ કાળ રહેવાય તે માટે.)

પ્રશ્ન—દે ભગવાંત, નારાજી ૧, નિર્ધય ૨, મનુષ્ય ૩, અને દેવતા ૪. એ માંદે કયા કયા મજી થોડા, ઘણા, તુલ્ય, વિશેષાધિક દોષ ?

ઉત્તર—જે ગાનમ, સર્વ થકી યોગ મનુષ્ય છે ૧, તેથકી નામકી અસંખ્યાન ગુણ છે ૨, તે થકી દેવતા અસંખ્યાન ગુણ છે ૩, જે તે થકી નિર્ણય અનન ગુણ છે ૪ (વનમનિ અનંતા માટે) એટલે એ અધિકાર પૂરો થયો એ આ પ્રકારે સમાધી હવ કરા. એ મી હવાબીગમ મુને મનુષ્ય હવની પ્રતિપતિ સ પૂર્વ થકી

૧૨૮. પાંચ પ્રકારે સંસારી જીવ. તેમાં તેની બચસ્થિતિ, કાયસ્થિતિ,

અંતર ને અદ્ય બદલ્યનો અધિકાર.

આં ને આમાં એમ કહે છે ને ૧, ૨ પ્રકારે આમાં છપાયા છે તે એની નીચે છે ને એની ૧, બેઠેલ ૨, બેઠેલ ૩, ચડેલ ૪, તે ૫મી ૫

પ્રશ્ન—૨ અરજી, મોડિય જિલ્લા પંચાયત મંદિર (૧)

[illegible]

284-2 2214 2169 2171 1-11 1979 01

[illegible]

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બેઠકિય જીવને કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્યન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે બાર વરસની સ્થિતિ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તેઠકિય જીવને કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્યન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે આગળપચાસ રાત દીવસની સ્થિતિ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ચઢેકિય જીવને કેટલા કાળની સ્થિતિ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્યન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે ૭ માસની સ્થિતિ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પચેકિય જીવને કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્યન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે તેનીસ સામરોપમની સ્થિતિ છે. (નારકી દેવતા આશ્રી).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકેકિય અપર્યાપ્તાની કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્યન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે પણ અંતર્મુદુર્ત જાણવી. એમ જાત પચેકિય અપર્યાપ્તા ને અંતર્મુદુર્તની સ્થિતિ છે. (અપર્યાપ્તી પણાનો કાળ એટલોજ હોય તે માટે).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકેકિય પર્યાપ્તાને કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્યન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે જાણીસ હજાર વરસ અંતર્મુદુર્ત જીજ્ઞાની છે (ઉપજતી વેળાએ અંતર્મુદુર્ત અપર્યાપ્તો હોય તે માટે.) એમ સર્વ પર્યાપ્તાને ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ અંતર્મુદુર્ત જણી જાણવી (ઉપજતી વેળાએ અંતર્મુદુર્ત લગી સર્વ જીવ અપર્યાપ્તા હોય તે માટે).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકેકિય જીવ એકેકિયપણે કેટલા કાળ લગી રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્યન્યથી અંતર્મુદુર્ત રહે. (એકજ નાદનો ભવ કરે ત્યારે) ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો કાળ રહે. (વનસ્પતિમાં જ્ય ત્યારે વનસ્પતિના કાળ જોટલો રહે).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બેઠકિય એકેકિયપણે કેટલો કાળ રહે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્યન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે સંખ્યાતો કાળ રહે. (સંખ્યાતા ભવ બેઠકિયમાં કરે તે માટે).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તેઠકિય તેઠકિયપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, પૂર્વથી રીતે સંખ્યાતો કાળ રહે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ચારેકિય ચારેકિયપણે કેટલો કાળ રહે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, પૂર્વથી રીતે સંખ્યાતો કાળ રહે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પચેકિય પચેકિયપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્યન્યથી અંતર્મુદુર્ત રહે ને ઉત્કૃષ્ટપણે હજાર સામરોપમ પ્રાપ્તો રહે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકેદ્રીય અપર્યાપ્તા એકેદ્રીય અપર્યાપ્તાપણે કેટલો કાળ રહે!

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્યન્યથી અંતર્મુદુર્ત રહે. ને ઉત્કૃષ્ટપણે પણ અંતર્મુદુર્તજ રહે. (અપર્યાપ્તાના ધણા ભવ કરે તો પણ અંતર્મુદુર્તજ થાય.) એમ બેદ્રીય, તેદ્રીય, ચૌદ્રીય ને પચેદ્રીય અપર્યાપ્તાપણે કાલ સ્થિતિ કહેવી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકેદ્રીય પર્યાપ્તા એકેદ્રીય પર્યાપ્તાપણે કેટલો કાળ રહે!

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્યન્યથી અંતર્મુદુર્ત રહે ને ઉત્કૃષ્ટપણે સંખ્યાતા હજાર વરસ રહે. (પર્યાપ્તાપણે ભવ આક કરે તે માટે.) એમ બેદ્રીય પર્યાપ્તાપણે સંખ્યાતા વરસ લગી રહે. તેદ્રીય પર્યાપ્તાપણે સંખ્યાતા અહોરાત્ર રહે. ચૌદ્રીય પર્યાપ્તાપણે સંખ્યાતા માસ લગે રહે ને પચેદ્રીય પર્યાપ્તાપણે સાગરોપમ સત પૃથક્ત્વ લગી રહે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકેદ્રીય જીવને કેટલા કાળનું અંતર હોય! (એકેદ્રીયપણું ઊડીને પાણું કેટલે કાળે એકેદ્રીયપણું પામે?)

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્યન્યથી અંતર્મુદુર્ત. (અંતર્મુદુર્તનો એકજ ભવ બેદ્રિયાદિકનો કરીને પાછો એકેદ્રીય થાય.) ને ઉત્કૃષ્ટપણે બે હજાર સાગરોપમ સંખ્યાતા વરસે અધીક. (એટલો કાળ બેદ્રિયાદિકમાં રહે. પછે પાછો એકેદ્રીય થાય તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બેદ્રિયને કેટલા કાળનું અંતર હોય!

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્યન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે વનસ્પતિનો અનંતો કાળ અંતર પડે.

એમ તેદ્રીયનું પણ અંતર કહેવું. એમ ચૌદ્રીયનું પણ અંતર કહેવું. એમ પચેદ્રીયનું પણ અંતર કહેવું અપર્યાપ્તા સર્વને આધીકની પરે એમજ કહેવું. અને પર્યાપ્તાપણે પણ એમજ આધીકની પરે અંતર કહેવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકેદ્રી ૧, બેદ્રી ૨, તેદ્રી ૩, ચૌદ્રી ૪, ને પચેદ્રી ૫. એ માટે કયા કપાલથી દોષા, મુખા, મરખા ને વિગેરે પિત્ત છે!

ઉત્તર—હે ગૌતમ, મર્યદાથી દોષા પચેદ્રી ૧ તે કપા ચૌદ્રી વિગેરે પિત્ત છે ૨. તે કપા તેદ્રી વિગેરે પિત્ત છે. ૩. તે કપા બેદ્રી વિગેરે પિત્ત છે ૪. ને તે કપા એકદ્રી અનંત મુખા છે. ૫. અને તે કપા સદા તે મરં સમાગી જીવ તે વિગેરે પિત્ત છે ૬. (બેદ્રી-ચૌદ્રી કરીને માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકેદ્રી અપર્યાપ્તા બેદ્રી અપર્યાપ્તા એ માટે કયા કપાલથી દોષા, મુખા, મરખા ને વિગેરે પિત્ત છે!

ઉત્તર—હે ગૌતમ, મર્યદાથી દોષા પચેદ્રી અપર્યાપ્તા છે ૧. તે કપા ચૌદ્રીય અપર્યાપ્તા વિગેરે પિત્ત છે ૨. તે કપા તેદ્રીય અપર્યાપ્તા વિગેરે પિત્ત છે ૩. તે કપા બેદ્રીય અપર્યાપ્તા વિગેરે પિત્ત છે ૪. ને તે કપા એકદ્રી અનંત મુખા છે ૫. અને તે કપા સદા તે મરં સમાગી જીવ તે વિગેરે પિત્ત છે ૬. (બેદ્રી-ચૌદ્રી કરીને માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકેદ્રી પર્વાંતા જાવત્ પચેદ્રી પર્વાંતા. એ માટે કયા કયા યજ્ઞ થોડા, પશુ, ગુપ્ત ને વિશેષાધિક છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, સર્વયજ્ઞ થોડા એકેદ્રી પર્વાંતા છે ૧, તે યજ્ઞ પચેદ્રી પર્વાંતા વિશેષાધિક છે ૨. તે યજ્ઞ બેઠદિય પર્વાંતા વિશેષાધિક છે ૩, તે યજ્ઞ તેઠદિય પર્વાંતા વિશેષાધિક છે ૪, તે યજ્ઞ એકેદ્રી પર્વાંતા વિશેષાધિક છે ૫, ને તે યજ્ઞ સઠદ્રીય પર્વાંતા વિશેષાધિક છે ૬.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સઠદ્રી જીવ પર્વાંતા ને અપર્વાંતા એ માટે કયા કયાયજ્ઞ થોડા જાવત્ વિશેષાધિક હોય?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, સર્વ યજ્ઞ થોડા સઠદ્રી અપર્વાંતા છે ૧, તે યજ્ઞ સઠદ્રી પર્વાંતા સંખ્યાનુશુલ છે ૨. એમ એકેદ્રી પર્વાંતા, અપર્વાંતાનું પણ અસ્પષ્ટ બહુત્વ કહેવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બેઠદિ પર્વાંતા, અપર્વાંતા. એ માટે કયા કયાયજ્ઞ થોડા, ધણા હોય?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, સર્વયજ્ઞ થોડા બેરિંદ્રી પર્વાંતા છે ૧. તેયજ્ઞ બેરિંદ્રી અપર્વાંતા અસંખ્યાનુશુલ છે ૨. એમ તેંદ્રીય, ચઠરીંદ્રીય, અને પચેદ્રીય પણ કહેવા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકેદ્રી ૧, બેઠદ્રી ૨, તેઠદ્રીય ૩, ચઠરીંદ્રી ૪, ને પચેદ્રી ૫, પર્વાંતા, અપર્વાંતા ૧૦. એ માટે કયા કયા યજ્ઞ થોડા જાવત્ વિશેષાધિક હોય?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, સર્વ યજ્ઞ થોડા ચઠરીંદ્રી પર્વાંતા છે ૧, તે યજ્ઞ પચેદ્રી પર્વાંતા વિશેષાધિક છે ૨. તે યજ્ઞ બેઠદ્રી પર્વાંતા વિશેષાધિક છે ૩. તે યજ્ઞ તેઠદ્રીય પર્વાંતા વિશેષાધિક છે ૪. તે યજ્ઞ પચેદ્રી અપર્વાંતા અસંખ્યાનુશુલ છે ૫. તે યજ્ઞ ચઠરીંદ્રી અપર્વાંતા વિશેષાધિક છે ૬. તે યજ્ઞ તેઠદિ અપર્વાંતા વિશેષાધિક છે ૭. તે યજ્ઞ બેઠદિ અપર્વાંતા વિશેષાધિક છે ૮, તે યજ્ઞ એકેદ્રી અપર્વાંતા અનંતશુલ છે ૯. તે યજ્ઞ સઠદ્રી અપર્વાંતા વિશેષાધિક છે ૧૦. તે યજ્ઞ એકેદ્રી પર્વાંતા સંખ્યાનુશુલ છે ૧૧. અને તે યજ્ઞ સઠદ્રી પર્વાંતા વિશેષાધિક છે ૧૨. એ પાંચ પ્રકારે સંસારી જીવ કલ્યા. એ થી જીવભોગમ સુત્રે પંચવિધ પ્રતિપતિ સંપૂર્ણ થય.

૧૨૯. ૭ પ્રકારે સંસારી જીવ તેમાં તેની જાવસ્થિતિ, કાપ સ્થિતિ, અંતર અને અસ્પષ્ટ બહુત્વનો અધિકાર.

ત્યાં જે આચાર્ય એમ કહે છે જે ૭ પ્રકારે સંસારી જીવ છે તે એવી રીતે કહે છે જે. પૃથ્વીકાયા ૧, અપકાયા ૨, તેકકાયા ૩, વાયુકાયા ૪, વનસ્પતિકાયા ૫, ને ત્રસકાયા ૬.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પૃથ્વીકાયા જીવ કેટલે બેઠે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, બે બેઠે છે. સુદ્ધ પૃથ્વીકાયા ૧, ને બાદ પૃથ્વીકાયા ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સુદ્ધ પૃથ્વીકાયાના કેટલા બેઠે છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, બે બેઠે છે. પર્વાંતા ૧, ને અપર્વાંતા ૨.

એમ બાદર પૃથ્વીકાયા પણ એ બેઠે છે. એમ ચાર ચાર બેઠે કરીને અપકાયા, તેડકાયા, વાયુકાયા ને વનસ્પતિકાયા. તે પણ સુક્ષ્મ ૧, બાદર ૨, પર્વાપ્તા ૩, ને અપર્વાપ્તા ૪, એમ ચાર ચાર બેઠે કહેવા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તસકાયા જીવ કેટલે બેઠે છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, એ બેઠે છે, પર્વાપ્તા ૧, ને અપર્વાપ્તા ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પૃથ્વીકાયા જીવની કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જઘન્યથી અંતર્મુંદુર્તની અને ઉત્કૃષ્ટપણે બાપીશ દગ્ધર વરસની સ્થિતિ છે.

એમ સર્વની સ્થિતિ કહેવી. તસકાયાને જઘન્યથી અંતર્મુંદુર્તની અને ઉત્કૃષ્ટપણે તેત્રીશ સામરોપમની સ્થિતિ છે. અપર્વાપ્તા સર્વને જઘન્યપણે અને ઉત્કૃષ્ટપણે પણ અંતર્મુંદુર્તની સ્થિતિ છે. પર્વાપ્તા સર્વને જઘન્યથી અંતર્મુંદુર્તની અને ઉત્કૃષ્ટપણે આપ આપણી ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ તે અંતર્મુંદુર્તને ઉણી કહેવી. (અંતર્મુંદુર્ત અપર્વાપ્તાપણાને કાળ જાય તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પૃથ્વીકાયા જીવ પૃથ્વીકાયાપણે કેટલા કાળ લગી રહે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જઘન્યથી અંતર્મુંદુર્ત રહે ને ઉત્કૃષ્ટપણે અસંખ્યાતો કાળ. કાળથી અસંખ્યાતી ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણિ ને ક્ષેત્રથી અસંખ્યાતા તોકના આકાશ પ્રેય બેટની ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણી લગી પૃથ્વીકાયાપણે રહે.

એમ અપકાયા, તેડકાયા, ને વાયુકાયાને સ્થિતિ કહેવી. ને વનસ્પતિકાયા વનસ્પતિ માટે જઘન્ય અંતર્મુંદુર્ત રહે ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો કાળ અનંતી ઉત્સર્પિણી, અવસર્પિણી અનંતા તોકના આકાશ પ્રેય પ્રમાણ રહે અવગ્નીકાના અમખ્યાનમાં ભાગમાં બેટલા સમય દોષ નેટલા પુદ્ગલ પગાવને લગી રહે તમકાયા જીવ તમકાયાપણે જઘન્યથી અંતર્મુંદુર્ત રહે, ને ઉત્કૃષ્ટપણે એ દગ્ધર સામરોપમ અખ્યાને વગમે અપીક એટલું રહે. વગે અપર્વાપ્તા ઇમે ક.યના જીવ જઘન્યથી ને ઉત્કૃષ્ટપણે પણ અંતર્મુંદુર્તને સમીજ રહે. (અપર્વાપ્તાપણે અખ્યાતા બદ કરે પણ ને મર્ગ યાને અંતર્મુંદુર્તને ય.૧.) ને પર્વાપ્તા પર્વાપ્તા ૧, અપ ૨, વાયુ ૩, ને વનસ્પતિની કાલસિતિ અખ્યાતા દગ્ધર વાગમી રેવ (પર્વાપ્તાપણે ઉત્કૃષ્ટપણે અખ્યાત જ બદ કરે તે માટે) ને પર્વાપ્તા તેડકાયાને અખ્યાત તોકની કાલસિતિ રેવ તમકાયા પર્વાપ્તાપણે અવરે.પમ અવ પ્રકાશ જ મર્ગ રહે એ પર્વાપ્તા કાલે એવ કાલસિતિ જાહેર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પૃથ્વીકાયાપણે કેટલું કાળ અનંત રહે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જઘન્યથી અંતર્મુંદુર્તને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંત. (વનસ્પતિ.) કાળ અંતર્મુંદુર્ત.

એમ પર્વાપ્તા, તેડકાયા ને વાયુકાયાને પણ અનંત કહેવું. ને વનસ્પતિકાયા વનસ્પતિ અનંત કાળ અનંત મુંદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંત રહે. વગે અપીક એટલું રહે.

અનંતો કાળ અંતર પડે. (વનસ્પતિમાં જાય માટે) એમ. અપર્માતા પૃથ્વી ૧, અપ ૨, તેડે ૩, વાયુ ૪, અને ત્રસ ૫. તેને અનંતાકાળનો (વનસ્પતિ કાળનો) અંતર પડે. ને અપર્માતા વનસ્પતિને અસંખ્યાતા કાળનો (પૃથ્વીવાદિકની કાયસ્થિતિનો) અંતર પડે. વળી પર્માતા પૃથ્વી ૧, અપ ૨. તેડે ૩, વાયુ ૪, ને ત્રસ ૫. તેને અનંતો કાળ (વનસ્પતિનો કાળ) અંતર પડે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પૃથ્વીકાયા ૧, જાવત્ ત્રસકાયા ૬. એ માંહે કયા કયાથકી થોડા ૧. જાવત્ વિશેષાધિક છે? ૪.

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વથકી થોડા ત્રસકાયા જીવ છે ૧. તેથકી તેડકાયા અસંખ્યાતગુણ છે ૨. તેથકી પૃથ્વીકાયા વિશેષાધિક છે ૩, તેથકી અપકાયા વિશેષાધિક છે ૪. તેથકી વાયુકાયા વિશેષાધિક છે ૫. ને તેથકી વનસ્પતિકાયા અનંતગુણ છે ૬.

એમ અપર્માતાનું અદ્ય બદુત્વ પણ કહેવું અને પર્માતાનું પણ એમજ કહેવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પૃથ્વીકાયા પર્માતા ૧, ને અપર્માતા ૨, એમાંહે કયા કયાથકી થોડા ૧. જાવત્ વિશેષાધિક હોય? ૪.

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વથકી થોડા પૃથ્વીકાયા અપર્માતા છે ૧, તેથકી પૃથ્વીકાયા પર્માતા સંખ્યાત ગુણ છે ૨, (સુક્ષ્મ પૃથ્વીકાયા પર્માતા થણ છે તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપકાયા પર્માતા ૧, ને અપર્માતા ૨, એમાંહે કયા કયાથકી થોડા ૧. જાવત્ વિશેષાધિક છે? ૪.

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વથકી થોડા અપકાયા અપર્માતા છે ૧, તેથકી અપકાયા પર્માતા સંખ્યાત ગુણ છે. ૨, એમ જાવત્ વનસ્પતિકાયા લગી અદ્ય, બદુત્વ કહેવો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ત્રસકાયા પર્માતા ૧, ને અપર્માતા ૨. એમાંહે કયા કયાથકી થોડા ૧, થણ છે? ૨.

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વથકી થોડા ત્રસકાયા પર્માતા છે ૧, તેથકી ત્રસકાયા અપર્માતા અસંખ્યાત ગુણ છે ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પૃથ્વીકાયા પર્માતા ૧, જાવત્ ત્રસકાયા પર્માતા ૬, ને અપર્માતા ૧૨. એમાંહે કયા કયાથકી થોડા ૧, જાવત્ વિશેષાધિક છે? ૪.

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વ થકી થોડા ત્રસકાયા પર્માતા છે ૧, તેથકી ત્રસકાયા અપર્માતા અસંખ્યાત ગુણ છે ૨. તેથકી તેડકાયા અપર્માતા સંખ્યાત ગુણ છે ૩, તેથકી પૃથ્વીકાયા અપર્માતા વિશેષાધિક છે ૪, તેથકી અપકાયા અપર્માતા વિશેષાધિક છે ૫, તેથકી વાયુકાયા અપર્માતા વિશેષાધિક છે ૬, તેથકી તેડકાયા પર્માતા સંખ્યાત ગુણ છે ૭, તેથકી પૃથ્વીકાયા પર્માતા વિશેષાધિક છે ૮, તેથકી અપકાયા પર્માતા વિશેષાધિક છે ૯, તેથકી વાયુકાયા પર્માતા વિશેષાધિક છે ૧૦, તેથકી વનસ્પતિકાયા અપર્માતા અનંત ગુણ છે ૧૧, તેથકી સજાયા અપર્માતા વિશેષાધિક છે ૧૨, તેથકી વનસ્પતિકાયા પર્માતા સંખ્યાત ગુણ છે ૧૩, ને તેથકી સજાયા પર્માતા વિશેષાધિક છે ૧૪.

૧૩૦. મુક્ત જીવની ભવસ્થિતિ, કાયસ્થિતિ, અંતર
ને અલ્પ બહુત્વનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સુક્ષ્મ જીવની કેટલા ક્ષણની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે ગાતમ, જઘન્યથી અંતર્મહર્ષની ને ઉત્તરપરો પદ્ય અંતર્મહર્ષનીજ સ્થિતિ છે.

એમ સુક્ષ્મ પૃથ્વી ૧, અપ ૨, તેહ ૩, વાયુ ૪, વનસ્પતિ ૫, અને નિશાની
સ્થિતિ કહેવી. વળી એમ સર્વ સુક્ષ્મ અપર્યાપ્તા ને પર્યાપ્તાને પશુ જન્મ-પથી અંતર્ભુક્તની
ને ઉત્કૃષ્ટપણે પશુ અંતર્ભુક્તગંની સ્થિતિ છે.

ਮੇਜ਼—ਏ ਅਮਰਾਂਤ, ਸੁਖਮ ਭਵ ਸੁਖਮਪਰੋ ਕੇਟਲਾ ਡਾਞ ਲਮੀ ਰਹੇ (ਅਸਿਧਿਨਿਪਰੋ)

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ય-મથી અંતર્મુદુર્ત રહે ને ઉત્કૃષ્ટણે અસંખ્યાતો કાગ અસંખ્યાતો લોકના આકાશ પ્રદેશ તેટલી ઉત્સર્પિણી, અવસર્પિણી લગી રહે.

એમ પૃથ્વીઆદિક સર્વ સુક્ષ્મને પૃથ્વીનો કાળ કહેવો. જ્યાર સુક્ષ્મ નિગોતને ૫૫ પૃથ્વીનો કાળ કહેવો, ને અપર્મા સર્વને જળ-મયી અંતર્મુદુર્ગ ને ઉત્પૃષ્ઠે ૫૫ અંતર્મુદુર્ગની કાયસ્થિતિ છે. એમ પર્મા પશુ સર્વને જળ-મય પછે ને ઉત્પૃષ્ઠે ૫૫ અંતર્મુદુર્ગ કાયસ્થિતિ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવાંત, મુદ્દમ જીવને કેટલા કાળનો અંતર પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, જન્મ-મૃત્યુ અતર્ક્યનુસંતોને ને ઉત્કૃષ્ટપણે અસંખ્યાતો કાળ, તે કાળથી અસંખ્યાતી ઉત્સર્પિણી, અવસર્પિણી. ને સંસ્થાથી આયુગના અસંખ્યાનમા ભાગ પ્રમાણ આપે એવી મારિ જોડતા આકાશ પ્રદેશ હોય તેટલી ઉત્સર્પિણી, અવસર્પિણીનો અતર પડે

એમ સુદમ વનરપતિકાવાને ને સુદમ નિગોદાને પણ આયુજના અસંખ્યાનમા જ. ૪
અમાણ આકાશ એવી માટે જોડવા આકાશ પ્રદેશ તેડસી ઉત્તરિપિળી, અવસ્થિપિળીને અંતર
પડે. ને સુદમ પૃથ્વી ૧, અપ ૨, તેડે ૩, ને વાયુકાષ ૪, તેને વનરપતિકા કાળ પ્રપા
(અનંતા કાળનું) અંતર પડે. એમ અપવાંમાને પણ અતર કહેતુ, ને વર્ષામાને વન
એમજ અંતર કહેતું

ଆମ-ଟି କାହା, ଥିବା କି, କାହା ଥିବା ନିମ୍ନେ ଓ କି କାହା ଥିବା ଥିବା
କି କି, କି କି ଓ କି

उत्तर-2. (1) यदि $\sin A = \frac{1}{2}$ तो $\cos A = \frac{\sqrt{3}}{2}$ और $\tan A = \frac{1}{\sqrt{3}}$ ।
 (2) यदि $\cos A = \frac{1}{2}$ तो $\sin A = \frac{\sqrt{3}}{2}$ और $\tan A = \frac{\sqrt{3}}{1} = \sqrt{3}$ ।
 (3) यदि $\tan A = \frac{1}{\sqrt{3}}$ तो $\sin A = \frac{1}{2}$ और $\cos A = \frac{\sqrt{3}}{2}$ ।
 (4) यदि $\sin A = \frac{\sqrt{3}}{2}$ तो $\cos A = \frac{1}{2}$ और $\tan A = \frac{\sqrt{3}}{1} = \sqrt{3}$ ।
 (5) यदि $\cos A = \frac{\sqrt{3}}{2}$ तो $\sin A = \frac{1}{2}$ और $\tan A = \frac{1}{\sqrt{3}}$ ।
 (6) यदि $\tan A = \sqrt{3}$ तो $\sin A = \frac{\sqrt{3}}{2}$ और $\cos A = \frac{1}{2}$ ।

એમ અપર્યાપ્તનું પણ અદ્ય, બદલ કહેવું. ને પર્યાપ્તનું અદ્ય, બદલ પણ એમજ કહેવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સુદમ પર્યાપ્ત ૧, અપર્યાપ્ત ૨ એ માટે કયા કયાયકી યોગ ધણા હોય? ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વ યકી યોગ સુદમ જીવ અપર્યાપ્ત છે ૧, તે યકી સુદમ પર્યાપ્ત સંખ્યાત ગુણ છે. ૨,

એમ જીવત્ સુદમ નિગોદ સગી અપર્યાપ્તાયકી પર્યાપ્ત સંખ્યાત ગુણ કહેવા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સુદમ ૧, સુદમ પૃથ્વીકાયા ૨, જીવત્ સુદમ નિગોદ પર્યાપ્ત ૭. અપર્યાપ્ત ૧૪. એ માટે કયા કયાયકી યોગ ૧, જીવત્ વિરોપાધિક છે? ૪.

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વ યકી યોગ સુદમ તેડકાયા અપર્યાપ્ત છે ૧. તે યકી સુદમ પૃથ્વીકાયા અપર્યાપ્ત વિરોપાધિક છે ૨. તે યકી સુદમ અપકાયા અપર્યાપ્ત વિરોપાધિક છે ૩, તે યકી સુદમ વાયુકાયા અપર્યાપ્ત વિરોપાધિક છે ૪, તે યકી સુદમ તેડકાયા પર્યાપ્ત અપર્યાપ્ત ગુણ છે ૫, તે યકી સુદમ પૃથ્વીકાયા પર્યાપ્ત વિરોપાધિક છે ૬, તે યકી સુદમ અપકાયા પર્યાપ્ત વિરોપાધિક છે ૭, તે યકી-સુદમ વાયુકાયા પર્યાપ્ત વિરોપાધિક છે ૮, તે યકી સુદમ નિગોદ અપર્યાપ્ત અસંખ્યાત ગુણ છે ૯. તે યકી સુદમ નિગોદ પર્યાપ્ત સંખ્યાત ગુણ છે ૧૦, તે યકી સુદમ વનસ્પતિકાયા પર્યાપ્ત અનંત ગુણ છે ૧૧, તે યકી સુદમ અપર્યાપ્ત વિરોપાધિક છે ૧૨, તે યકી સુદમ વનસ્પતિકાયા પર્યાપ્ત સંખ્યાત ગુણ છે ૧૩, ને તે યકી સુદમ પર્યાપ્ત વિરોપાધિક છે ૧૪. એ સુદમ જીવનો અધિકાર પુરો થયો.

૧૩૧. બાહર જીવની ભવસ્થિતિ, કાયસ્થિતિ, અંતર ને અદ્ય બહુત્વનો અધિકાર.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બાહર જીવની કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્યન્યથી અંતર્મુદુર્તની ને ઉત્કૃષ્ટપણે તેની સાગરોપમની સ્થિતિ છે. રિવતા નારકી આશી).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બાહર પૃથ્વીકાયાની કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્યન્ય અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે આવીસ હજાર વરસની સ્થિતિ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બાહર અપકાયાની કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્યન્ય અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે સાત હજાર વરસની સ્થિતિ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બાહર તેડકાયાની કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્યન્ય અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે ત્રણ અહોરાત્રીની છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બાહર વાયુકાયાની કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્યન્ય અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે ત્રણ હજાર વરસની છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, વનસ્પતિકાયાની કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાન્ય અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે દસ હજાર વરસની છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રત્યેક શરીરિ બાદર વનસ્પતિકાયાની કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાન્ય અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે દસ હજાર વરસની છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બાદર નિગોદની કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાન્ય અને ઉત્કૃષ્ટપણે અંતર્મુદુર્તની છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બાદર ત્રસકાયાની કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાન્ય અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે તેત્રીસ સામરોપમની સ્થિતિ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સર્વ અપર્યાપ્તને કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાન્યપણે અને ઉત્કૃષ્ટપણે અંતર્મુદુર્તની છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સર્વ પર્યાપ્તને કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાન્ય અંતર્મુદુર્ત અને ઉત્કૃષ્ટપણે પોતપોતાની ઉત્કૃષ્ટી સ્થિતિ છે તેથી અંતર્મુદુર્તને ઉણી કહેવી. (સર્વને અંતર્મુદુર્તને અપર્યાપ્તપણે જાણ તે માટે)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બાદર જીવ બાદરપણે કેટલા કાળ લગી રહે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે અસંખ્યાનો કાળ રહે. તે કાળ થઈ અસંખ્યાતી ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણી. અને શેત્રયથી આકાશને અસંખ્યાતમે ભ.મે આકાશ શ્રેણી મંદિ જેટલા આકાશ પ્રદેશ દોષ તેટલી ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણી લગી બાદરપણે રહે.

બાદર પૃથ્વીકાયા ૧, બાદર અપકાયા ૨, બાદર તેડિકાયા ૩, બાદર વાયુકાયા ૪, પ્રત્યેક શરીરિ બાદર વનસ્પતિકાયા ૫, ને બાદર નિગોદ ૬ એટલાને પ્રત્યેક (મોડા)ને જ્ઞાન્યથી અંતર્મુદુર્તની ને ઉત્કૃષ્ટપણે મંદિ કોઠાકોઠા સામરોપમની કાલ સ્થિતિ જ્ઞાન્ય અને અસંખ્યાતી ઉત્સર્પિણી, અવસર્પિણી આકાશના સામંખ્યાતમા ભ.મ મટે જેટલા આકાશ પ્રદેશ દોષ તેટલા લગી અપર્યાપ્ત બાદરમટે અને બાદર વનસ્પતિપણે રહે

૧૧ મોડાને અનુભવ કરુ છુ—૧૧ પૃષ્ઠી ૧, અપ ૨, તેડ ૩, વાયુ ૪, પ્રત્યેક શરીરિ બાદર વનસ્પતિ ૫, ને બાદર નિગોદ ૬ મટે પ્રત્યેક (મોડા)ને જ્ઞાન્યથી અંતર્મુદુર્તની ને ઉત્કૃષ્ટપણે મંદિ કોઠાકોઠા સામરોપમની કાલ સ્થિતિ જ્ઞાન્ય અને અસંખ્યાતી ઉત્સર્પિણી, અવસર્પિણી આકાશના સામંખ્યાતમા ભ.મ મટે જેટલા આકાશ પ્રદેશ દોષ તેટલા લગી અપર્યાપ્ત બાદરમટે અને બાદર વનસ્પતિપણે રહે

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જ્ઞાન્ય અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે અંતર્મુદુર્તની છે.

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાન્ય અને ઉત્કૃષ્ટપણે અંતર્મુદુર્તની છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સર્વ અપર્યાપ્તને કેટલા કાળની સ્થિતિ છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાન્યપણે અને ઉત્કૃષ્ટપણે અંતર્મુદુર્તની છે.

હવે પર્વામાં બાદરને ને પર્વામાં બાદર ત્રસકાયાને એ બેની કાયસ્થિતિ સાગરોપમ સન પ્રથક્ત્વ ઝાઝેરાની હોય.

પર્વામાં તેડકાયાપણે સંખ્યાતા અદોરાન રહે અને બે પ્રકારના નિગોદપણે અંતર્મુ-
કુર્ન લગે રહે. અને શેષ પૃથ્વી ૧, અપ ૨, વાયુ ૩, ને પ્રત્યેક વનસ્પતિ ૪. એટલા
પર્વામાંપણે સંખ્યાતા હમ્મર વરસ લગી રહે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બાદર જીવને કેટલા કાળનો અંતર પડે? પાપું બાદરપણું કેટલે
કાળે પામે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, બાદરજીવ ૧. બાદર વનસ્પતિકાયા ૨. પ્રત્યેક શરીર બાદર વનસ્પતિ-
કાયા ૩. ને બાદર નિગોદ ૪. એ ચારેને પૃથ્વીનો કાળ જનવત્ અસંખ્યાતા લોકના
આકાશ પ્રદેશ જેટલી મંત્રસર્પિણી, અવસર્પિણી એટલો અંતર પડે. ને શેષ પૃથ્વી ૧, અપ
૨, તેડ ૩, વાયુ ૪, ને ત્રસ ૫. એ પાંચ બાદરને અનંતો વનસ્પતિનો કાળ અંતર પડે.
એમ એ નવ પર્વામાંને પણ અંતર કહેવું. ને અપર્વામાંને પણ એમજ અંતર કહેવું.

હવે ઓષપણે બાદર જીવ ૧, બાદર વનસ્પતિકાયા ૨, પ્રત્યેક શરીર બાદર વન-
સ્પતિકાયા ૩, ને બાદર નિગોદ ૪. એ ચારેને અસંખ્યાતો (પૃથ્વીનો) કાળ અંતર હોય.
ને શેષ બાદર પૃથ્વી ૧, અપ ૨, તેડ ૩, વાયુ ૪, ને ત્રસ ૫. એ પાંચને અનંતો
વનસ્પતિનો કાળ અંતર હોય.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બાદર જીવ ૧, બાદર પૃથ્વીકાયા ૨, જનવત્ બાદર ત્રસકાયા ૬.
એ માહે કયા કયાયકી થોડા ૧. જનવત્ વિશેષાધિક છે? ૪.

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વથકી થોડા બાદર ત્રસકાયા છે ૧, તેથકી બાદર તેડકાયા અસં-
ખ્યાત ગુણ છે. ૨, તેથકી પ્રત્યેક શરીર બાદર વનસ્પતિકાયા અસંખ્યાત ગુણ છે ૩,
તેથકી બાદર નિગોદ અસંખ્યાત ગુણ છે ૪, તેથકી બાદર પૃથ્વીકાયા અસંખ્યાત ગુણ
છે ૫, તેથકી બાદર અપકાયા અસંખ્યાત ગુણ છે ૬, તેથકી બાદર વાયુકાયા અસંખ્યાત
ગુણ છે ૭, તેથકી બાદર વનસ્પતિકાયા અનંત ગુણ છે ૮, ને તેથકી સર્વ બાદર જીવ
વિશેષાધિક છે ૯.

એમ એમ રીતે અપર્વામાંનું ક્રુષ્ણ અદ્ય બહુત્વ કહેવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બાદર જીવ પર્વામાં ૧, બાદર પૃથ્વી પર્વામાં ૨, જનવત્ બાદર
ત્રસકાયા પર્વામાં ૬. એ માહે કયા કયાયકી થોડા ૧. જનવત્ વિશેષાધિક છે? ૪.

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વથકી થોડા બાદર તેડકાયા પર્વામાં છે ૧, તેથકી બાદર ત્રસકાયા
પર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૨, તેથકી પ્રત્યેક શરીર બાદર વનસ્પતિકાયા પર્વામાં અસં-
ખ્યાત ગુણ છે ૩, તેથકી બાદર નિગોદ અસંખ્યાત ગુણ છે ૪, તેથકી બાદર પૃથ્વી
પર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૫, તેથકી બાદર અપકાયા પર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૬,
તેથકી બાદર વાયુકાયા પર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૭, તેથકી બાદર વનસ્પતિકાયા પર્વામાં

અનંત ગુણ છે ૮, તેથી સર્વ બાદર જીવ પર્વામાં વિશેષાધિક છે. ૯.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બાદર જીવ પર્વામાં ૧, અપર્વામાં ૨. એ માંહે કયા કયાથી થોડાં, ઘણાં હોય ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વથી થોડા બાદર જીવ પર્વામાં છે ૧, તેથી બાદર જીવ અપર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૨.

એમ સધળાએ બાદર જીવ ત્રસકાયા લગી પર્વામાંથી અપર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ કહેવા. પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બાદર જીવ ૧, બાદર પૃથ્વીકાયા ૨, જીવ ત બાદર ત્રસકાયા પર્વામાં ૬. ને અપર્વામાં ૧૮. એ માંહે કયા કયાથી થોડા ૧. જીવ ત વિશેષાધિક હોય ? ૪.

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વથી થોડા બાદર તેડકાયા પર્વામાં છે ૧, તે થી બાદર ત્રસકાયા પર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૨. તે થી તેડીજ બાદર ત્રસકાયા અપર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે. ૩. તે થી પ્રત્યેક શરીરિ બાદર વનસ્પતિકાયા પર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે. ૪. તે થી બાદર નિગોદ પર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૫. તે થી બાદર પૃથ્વીકાયા પર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૬. તે થી બાદર અપકાયા પર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૭. તે થી બાદર વાયુકાયા પર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૮. તે થી બાદર તેડકાયા અપર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૯. તે થી પ્રત્યેક શરીરિ બાદર વનસ્પતિકાયા અપર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૦. તે થી બાદર નિગોદ અપર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૧. તે થી બાદર પૃથ્વીકાયા અપર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૨. તે થી બાદર અપકાયા અપર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૩. તે થી બાદર વાયુકાયા અપર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૪. તે થી બાદર વનસ્પતિકાયા પર્વામાં અનંત ગુણ છે ૧૫. તે થી બાદર પર્વામાં વિશેષાધિક છે ૧૬. તે થી બાદર વનસ્પતિકાયા અપર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૭. તે થી બાદર અપર્વામાં વિશેષાધિક છે ૧૮ ને તે થી સર્વ બાદર જીવ વિશેષાધિક છે. ૧૯. એ બાદર જીવનો અધિકાર પૂરો થયો.

૩૩૨. ગુહ્યમ, બાદર, જીવનો બેગો અદ્ય, બદુત્ય.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ગુહ્યમ જીવ ૧ ગુહ્યમ પૃથ્વીકાયા ૨ જીવ ત ગુહ્યમ નિગોદ ૩, બાદર જીવ ૬, બાદર પૃથ્વીકાયા ૧૦, જીવ ત બાદર ત્રસકાયા ૧૬, એ માંહે કયા કયા થોડા ૧, જીવ ત વિશેષાધિક છે ૪.

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વથી થોડા બાદર તેડકાયા પર્વામાં છે ૧, તે થી બાદર તેડીજ અપર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૨. તે થી પ્રત્યેક શરીરિ બાદર વનસ્પતિકાયા અપર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૩. તે થી બાદર નિગોદ અપર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૪. તે થી બાદર પૃથ્વીકાયા અપર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૫. તે થી બાદર અપકાયા અપર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૬. તે થી બાદર વાયુકાયા અપર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૭. તે થી બાદર તેડકાયા અપર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૮. તે થી પ્રત્યેક શરીરિ બાદર વનસ્પતિકાયા અપર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૯. તે થી બાદર નિગોદ અપર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૦. તે થી બાદર પૃથ્વીકાયા અપર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૧. તે થી બાદર અપકાયા અપર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૨. તે થી બાદર વાયુકાયા અપર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૩. તે થી બાદર વનસ્પતિકાયા પર્વામાં અનંત ગુણ છે ૧૪. તે થી બાદર પર્વામાં વિશેષાધિક છે ૧૫. તે થી બાદર વનસ્પતિકાયા અપર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૬. તે થી બાદર અપર્વામાં વિશેષાધિક છે ૧૭. તે થી બાદર જીવ વિશેષાધિક છે ૧૮. એ બાદર જીવનો અધિકાર પૂરો થયો.

સુક્ષ્મ અપકાયા વિરોધાધિક છે ૧૧. તે યકી સુક્ષ્મ વાયુકાયા વિરોધાધિક છે ૧૨. તે યકી સુક્ષ્મ નિગોદ અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૩. તે યકી બાદર વનસ્પતિકાયા અનંત ગુણ છે ૧૪. તે યકી બાદર છવ વિરોધાધિક છે ૧૫. તે યકી સુક્ષ્મ વનસ્પતિકાયા અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૬. અને તે યકી સર્વ સુક્ષ્મ વિરોધાધિક છે. ૧૭.

એમ એજ પ્રમાણે અપર્યાપ્તાનું પણ અદ્ય બદ્ધત્વ કહેવું. હવે પર્યાપ્તાનું કહે છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સુક્ષ્મ છવ ૧. સુક્ષ્મ પૃથ્વીકાયા ૨. જાવત્ સુક્ષ્મ નિગોદ પર્યાપ્તા ૮. બાદર છવ ૯. બાદર પૃથ્વીકાયા ૧૦. જાવત્ બાદર ત્રસકાયા પર્યાપ્તા ૧૧. એ માંહે કયા કયા યકી થોડા ૧. જાવત્ વિરોધાધિક છે? ૪.

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વ યકી થોડા બાદર તેજકાયા પર્યાપ્તા છે ૧. તેયકી બાદર, ત્રસકાયા પર્યાપ્તા અસંખ્યાત ગુણ છે ૨. તેયકી પ્રત્યેક સરીરિ બાદર વનસ્પતિકાયા પર્યાપ્તા અસંખ્યાત ગુણ છે ૩. તેયકી બાદર નિગોદ પર્યાપ્તા અસંખ્યાત ગુણ છે ૪. તેયકી બાદર પર્યાપ્તા અસંખ્યાત ગુણ છે ૫. તેયકી બાદર પૃથ્વીકાયા પર્યાપ્તા અસંખ્યાત ગુણ છે ૬. તેયકી બાદર અપકાયા પર્યાપ્તા અસંખ્યાત ગુણ છે ૭. તેયકી બાદર વાયુકાયા પર્યાપ્તા અસંખ્યાત ગુણ છે ૮. તેયકી સુક્ષ્મ તેજકાયા પર્યાપ્તા અસંખ્યાત ગુણ છે ૯. તેયકી સુક્ષ્મ પૃથ્વીકાયા પર્યાપ્તા વિરોધાધિક છે ૧૦. તેયકી સુક્ષ્મ અપકાયા પર્યાપ્તા વિરોધાધિક છે ૧૧. તેયકી સુક્ષ્મ વાયુકાયા પર્યાપ્તા વિરોધાધિક છે ૧૨. તેયકી સુક્ષ્મ નિગોદ પર્યાપ્તા અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૩. તેયકી બાદર વનસ્પતિકાયા પર્યાપ્તા અનંત ગુણ છે ૧૪. તેયકી બાદર છવ પર્યાપ્તા વિરોધાધિક છે ૧૫. તેયકી સુક્ષ્મ વનસ્પતિકાયા પર્યાપ્તા અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૬. ને તે યકી સર્વ સુક્ષ્મ પર્યાપ્તા વિરોધાધિક છે ૧૭. પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સુક્ષ્મ ૧. બાદર ૨. પર્યાપ્તા ૩. ને અપર્યાપ્તા ૪. એ માંહે કયા કયા યકી થોડા થણા હોય?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વ યકી થોડા બાદર પર્યાપ્તા છે ૧. તેયકી બાદર અપર્યાપ્તા અસંખ્યાત ગુણ છે ૨. તેયકી સુક્ષ્મ અપર્યાપ્તા અસંખ્યાત ગુણ છે ૩. ને તેયકી સુક્ષ્મ પર્યાપ્તા અસંખ્યાત ગુણ છે ૪.

એમ સુક્ષ્મ પૃથ્વી, બાદર પૃથ્વીનું અદ્ય, બદ્ધત્વ કહેવું. જાવત્ સુક્ષ્મ નિગોદ, બાદર નિગોદનું પણ અદ્ય બદ્ધત્વ એમજ કહેવું. પણ તેમાં એટલો વિરોધ ને પ્રત્યેક સરીરિ બાદર વનસ્પતિકાયા પર્યાપ્તા સર્વયકી થોડા ને તે યકી અપર્યાપ્તા અસંખ્યાત ગુણ છે. (પ્રત્યેક વનસ્પતિ સુક્ષ્મમાં નથી તે માટે તેને એજ બોલવું અદ્ય બદ્ધત્વ જાણવું. ને બીજાને પૂર્વજા ચાર બોલવું જાણવું.) વળી બાદર ત્રસકાયાનું પણ એમજ બે બોલવું અદ્ય, બદ્ધત્વ કહેવું. (કેમકે સુક્ષ્મમાં ત્રસ નથી તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સુક્ષ્મ ૧. સુક્ષ્મ પૃથ્વીાદિક સર્વ ૮. બાદર ૯. બાદર પૃથ્વીાદિક સર્વ પર્યાપ્તા ૧૧. ને અપર્યાપ્તા ૩૨. એ માંહે કયા કયા યકી થોડા ૧. જાવત્ વિરોધાધિક છે? ૪.

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વથાથી થોડા બાદર તેહકાયા પર્વામાં છે ૧. તે થકી બાદર ત્રસકાયા પર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૨. તે થકી તેહીજ બાદર ત્રસકાયા અપર્વાપ્તા અસંખ્યાત ગુણ છે ૩. તે થકી પ્રત્યેક સરીરિ બાદર વનસ્પતિકાયા પર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૪. તે થકી બાદર નિગોદ પર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૫. તે થકી બાદર પૃથ્વીકાયા પર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૬. તે થકી બાદર અપકાયા પર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૭. તે થકી બાદર વાયુકાયા પર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૮. તે થકી બાદર તેહકાયા અપર્વાપ્તા અસંખ્યાત ગુણ છે ૯. તે થકી પ્રત્યેક સરીરિ બાદર વનસ્પતિકાયા અપર્વાપ્તા અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૦. તે થકી બાદર નિગોદ અપર્વાપ્તા અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૧. તે થકી બાદર પૃથ્વીકાયા અપર્વાપ્તા અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૨. તે થકી બાદર અપકાયા અપર્વાપ્તા અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૩. તે થકી બાદર વાયુકાયા અપર્વાપ્તા અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૪. તે થકી સુદ્રમ તેહકાયા અપર્વાપ્તા અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૫. તે થકી સુદ્રમ પૃથ્વીકાયા અપર્વાપ્તા વિશેષાધિક છે ૧૬. તે થકી સુદ્રમ અપકાયા અપર્વાપ્તા વિશેષાધિક છે. ૧૭. તે થકી સુદ્રમ વાયુકાયા અપર્વાપ્તા વિશેષાધિક છે ૧૮. તે થકી સુદ્રમ તેહકાયા પર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૯. તે થકી સુદ્રમ પૃથ્વીકાયા પર્વામાં વિશેષાધિક છે ૨૦. તે થકી સુદ્રમ અપકાયા પર્વામાં વિશેષાધિક છે ૨૧. તે થકી સુદ્રમ વાયુકાયા પર્વામાં વિશેષાધિક છે ૨૨. તે થકી સુદ્રમ નિગોદ અપર્વાપ્તા અસંખ્યાત ગુણ છે ૨૩. તે થકી સુદ્રમ નિગોદ પર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૨૪. તે થકી બાદર વનસ્પતિકાયા પર્વામાં અનંત ગુણ છે ૨૫. તે થકી બાદર પર્વામાં વિશેષાધિક છે ૨૬. તે થકી બાદર વનસ્પતિકાયા અપર્વાપ્તા અસંખ્યાત ગુણ છે ૨૭. તે થકી બાદર અપર્વાપ્તા વિશેષાધિક છે ૨૮. તે થકી સર્વ બાદર વિશેષાધિક છે ૨૯. તે થકી સુદ્રમ વનસ્પતિકાયા અપર્વાપ્તા અસંખ્યાત ગુણ છે ૩૦. તે થકી સુદ્રમ અપર્વાપ્તા વિશેષાધિક છે ૩૧. તે થકી સુદ્રમ વનસ્પતિકાયા પર્વામાં અસંખ્યાત ગુણ છે ૩૨. તે થકી સુદ્રમ પર્વામાં વિશેષાધિક છે ૩૩. તે તે થકી મહા સુદ્રમ વિશેષાધિક છે ૩૪. એ સુદ્રમ, બાદર બન્નેને અદ્ય, બદ્ય પ્રમે થયો.

૧૩૩. નિમોદનો અધિપતિ અહ્ય બદ્ધજ સાથે.

૫૫—૨ે બદલત, મિત્ર ૧ ૧૨૫ બેરે ૧૨. ૭ /

ઉત્તર-દે. ગમ, જે જે હવા ઉ. સુધ્ય વન-વનિષ્ટ તે સુધ્ય નિરે. ૧ જે ને
 વન-વનિષ્ટ તે નાગ નિ. ૨ જે ને નિરે. ૩ જે ને નિરે. ૪ જે ને નિરે. ૫ જે ને
 નિ. ૬ જે ને નિરે. ૭ જે ને વન-વનિષ્ટ તે. ૮ જે ને

[illegible]

Figure 2.2. A. A schematic diagram of the experimental setup. B. A photograph of the experimental setup. C. A photograph of the experimental setup. D. A photograph of the experimental setup.

$\Delta H = ?$

[illegible]

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નિગોદના છવ ફટલે બેરે કયા છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, બે બેરે કયા છે. સુક્ષ્મ નિગોદના છવ ૧, ને બાદર નિગોદના છવ ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સુક્ષ્મ નિગોદના છવ ફટલે બેરે કયા છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, બે બેરે કયા છે. સુક્ષ્મ નિગોદ છવ પર્વામા ૧. ને અપર્વામા ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બાદર નિગોદના છવ ફટલે બેરે કયા છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તે પણ બે બેરે કયા છે. બાદર નિગોદ છવ પર્વામા ૧, ને અપર્વામા ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નિગોદ દ્રવ્યાર્થપણે શું સંખ્યાતા છે, કે અસંખ્યાતા છે, કે અનંતા છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સંખ્યાતા નથી, અસંખ્યાતા છે. (એક નિગોદ તે એક દ્રવ્ય કહીએ તે માટે. અસંખ્યાતા નિગોદ અસંખ્યાતા દ્રવ્ય.) પણ અનંતા નથી.

એમ પર્વામા પણ કહેવા ને અપર્વામા પણ એમજ કહેવા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સુક્ષ્મ નિગોદ દ્રવ્યાર્થપણે શું સંખ્યાતા છે, કે અસંખ્યાતા છે, કે અનંતા છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સંખ્યાતા નથી. અસંખ્યાતા છે. પણ અનંતા નથી.

એમ સુક્ષ્મ નિગોદ પર્વામા પણ કહેવા. ને અપર્વામા પણ એમજ કહેવા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બાદરનિગોદ દ્રવ્યાર્થપણે શું સંખ્યાતા છે, કે અસંખ્યાતા છે, કે અનંતા છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સંખ્યાતા નથી અસંખ્યાતા છે. પણ અનંતા નથી.

એમ બાદર નિગોદ પર્વામા પણ કહેવા. ને અપર્વામા પણ એમજ કહેવા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નિગોદના છવ દ્રવ્યાર્થપણે શું સંખ્યાતા છે, કે અસંખ્યાતા છે, કે અનંતા છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સંખ્યાતા નથી, અસંખ્યાતા નથી, પણ અનંતા છે. (જે ભણી એક નિગોદમાંથી અનંતા અનંત છવ હોય માટે.)

એમ પર્વામા છવ પણ કહેવા. ને અપર્વામા છવ પણ એમજ કહેવા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સુક્ષ્મ નિગોદના છવ દ્રવ્યાર્થપણે શું સંખ્યાતા છે, કે અસંખ્યાતા છે, કે અનંતા છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સંખ્યાતા નથી, અસંખ્યાતા પણ નથી. પણ અનંતા છે.

એમ સુક્ષ્મ નિગોદના છવ પર્વામા પણ કહેવા. ને અપર્વામા પણ એમજ કહેવા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બાદર નિગોદના છવ દ્રવ્યાર્થપણે શું સંખ્યાતા છે, કે અસંખ્યાતા છે, કે અનંતા છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સંખ્યાતા નથી, તેમ અસંખ્યાતા નથી. પણ અનંતા છે.

એમ સુક્ષ્મ નિગોદના છવ પર્વામા પણ કહેવા. ને અપર્વામા પણ એમજ કહેવા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બાદર નિગોદના છવ દ્રવ્યાર્થપણે શું સંખ્યાતા છે, કે અસંખ્યાતા છે, કે અનંતા છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સંખ્યાતા નથી, તેમ અસંખ્યાતા નથી. પણ અનંતા છે.

એમ બાદર નિગોદના છવ પર્વામા પણ કહેવા. ને અપર્વામા પણ એમજ કહેવા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નિગોદ પ્રદેશાર્થપણે શું સંખ્યાતા છે, કે અસંખ્યાતા છે, કે અનંતા છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સંખ્યાતા નથી. તેમ અસંખ્યાતા નથી. પણ અનંતા છે. (તે ભણી એકેકા નિગોદ અનંતે પુદ્ગળ પ્રદેશે નિધન એકદ્રિય શરીરરૂપ છે તે માટે.)

એમ પર્વામા પણ કહેવા, ને અપર્વામા નિગોદના પણ અનંતા પર્વાવ કહેવા.

વળી એમ એજ પ્રમાણે સુદ્ધ નિગોદ, બાદર નિગોદ, પર્વામા, અપર્વામા સર્વે નવે આળાવે પ્રદેશાર્થપણે અનંતા કહેવા. એમજ નિગોદના જીવ પણ નવે આળાવે પ્રો-
શાર્થપણે સર્વ અનંતા કહેવા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સુદ્ધ નિગોદ ૧, બાદર નિગોદ ૨, પર્વામા ૩, ને અપર્વામા ૪. એ દ્રવ્યાર્થપણે એ માટે કોણ કયા કયાયથી થોડા, ઘણા હોય?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સર્વથી થોડા બાદર નિગોદ પર્વામા દ્રવ્યાર્થપણે છે ૧, તેથી બાદર નિગોદ અપર્વામા દ્રવ્યાર્થપણે અસંખ્યાત ગુણ છે ૨, તેથી સુદ્ધ નિગોદ અપર્વામા દ્રવ્યાર્થપણે અસંખ્યાત ગુણ છે ૩, ને તેથી સુદ્ધ નિગોદ પર્વામા દ્રવ્યાર્થપણે સંખ્યાત ગુણ છે. ૪.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સુદ્ધ નિગોદ ૧, બાદર નિગોદ ૨, પર્વામા ૩, ને અપર્વામા ૪. એ પ્રદેશાર્થપણે એ માટે કોણ કયા કયાયથી થોડા ઘણા હોય?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જેમ દ્રવ્યાર્થપણે હતું એમ પ્રદેશાર્થપણે પણ ચારે ભાગ કહેવા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સુદ્ધ નિગોદ ૧, બાદર નિગોદ ૨, પર્વામા ૩, અપર્વામા ૪. એ ચાર દ્રવ્યાર્થપણે ને એ ચાર પ્રદેશાર્થપણે કોળા એટલે આઠ એ માટે કયા કયાયથી થોડા ઘણા હોય?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સર્વથી થોડા બાદર નિગોદ પર્વામા દ્રવ્યાર્થપણે છે ૧, તેથી બાદર નિગોદ અપર્વામા દ્રવ્યાર્થપણે અસંખ્યાત ગુણ છે ૨, તેથી સુદ્ધ નિગોદ અપર્વામા દ્રવ્યાર્થપણે અસંખ્યાત ગુણ છે ૩, તેથી સુદ્ધ નિગોદ પર્વામા દ્રવ્યાર્થપણે સંખ્યાત ગુણ છે ૪. ને સુદ્ધ નિગોદ પર્વામાના દ્રવ્યાર્થપણથી બાદર નિગોદ પર્વામા પ્રદેશાર્થપણે અનંત ગુણ છે ૫, (અનંત પ્રદેશની એકેક નિગોદ છે તે માટે) તેથી બાદર નિગોદ અપર્વામા પ્રદેશાર્થપણે અસંખ્યાત ગુણ છે ૬, તેથી સુદ્ધ નિગોદ અપર્વામા પ્રદેશાર્થપણે અસંખ્યાત ગુણ છે ૭, ને તેથી સુદ્ધ નિગોદ પર્વામા પ્રદેશાર્થપણે સંખ્યાત ગુણ છે ૮.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સુદ્ધ નિગોદ ૧, બાદર નિગોદ ૨, પર્વામા ૩, અપર્વામા ૪. એ ચાર દ્રવ્યાર્થપણે ને ચાર પ્રદેશાર્થપણે ને ચાર દ્રવ્યાર્થપણે ને ચાર પ્રદેશાર્થપણે કોળા એટલે આઠ એ માટે કયા કયાયથી થોડા ઘણા હોય?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જેમ દ્રવ્યાર્થપણે હતું એમ પ્રદેશાર્થપણે પણ ચારે ભાગ કહેવા.

સંક્રમે સુક્ષ્મ નિગોદના છવ પર્વામાના દ્વ્યાર્થપણાચક્રી બાદર નિગોદના છવ પર્વામા પ્રદેસાર્થપણે અસંખ્યાત ગુણા કહેવા. શેષ સર્વ તેમજ કહેવું જવત્ સુક્ષ્મ નિગોદના છવ પર્વામા પ્રદેસાર્થપણે સંખ્યાત ગુણા છે. ૮.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સુક્ષ્મ નિગોદ ૧, બાદર નિગોદ ૨, પર્વાપ્તા ૩, અપર્વાપ્તા ૪, વળી સુક્ષ્મ નિગોદના છવ ૫, બાદર નિગોદના છવ ૬, પર્વાપ્તા ૭, ને અપર્વાપ્તા ૮. એ આઠ દ્વ્યાર્થપણે એ માંહે કોણ કયા કયા થકી થોડા થણા છે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વ થકી થોડા બાદર નિગોદ પર્વાપ્તા દ્વ્યાર્થપણે છે ૧. તેથકી બાદર નિગોદ અપર્વાપ્તા દ્વ્યાર્થપણે અસંખ્યાત ગુણા છે ૨. તેથકી સુક્ષ્મ નિગોદ અપર્વાપ્તા દ્વ્યાર્થપણે અસંખ્યાત ગુણા છે ૩. તેથકી સુક્ષ્મ નિગોદ પર્વાપ્તા દ્વ્યાર્થપણે સંખ્યાત ગુણા છે ૪. તે સુક્ષ્મ નિગોદ પર્વાપ્તાના દ્વ્યાર્થપણા થકી બાદર નિગોદના છવ પર્વાપ્તા દ્વ્યાર્થપણે અનંતગુણા છે ૫. તે થકી બાદર નિગોદના છવ અપર્વાપ્તા દ્વ્યાર્થપણે અસંખ્યાત ગુણા છે ૬. તે થકી સુક્ષ્મ નિગોદના છવ અપર્વાપ્તા દ્વ્યાર્થપણે અસંખ્યાત ગુણા છે ૭. તે તે થકી સુક્ષ્મ નિગોદના છવ પર્વાપ્તા દ્વ્યાર્થપણે સંખ્યાત ગુણા છે ૮.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સુક્ષ્મ નિગોદ ૧, બાદર નિગોદ ૨, પર્વાપ્તા ૩, અપર્વાપ્તા ૪, વળી સુક્ષ્મ નિગોદના છવ ૫, બાદર નિગોદના છવ ૬, પર્વાપ્તા ૭, અપર્વાપ્તા ૮. એ આઠ પ્રદેસાર્થ પણે એ માંહે કોણ કયા કયા થકી થોડા થણા હોય?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વ થકી થોડા બાદર નિગોદના છવ પર્વાપ્તા પ્રદેસાર્થપણે છે ૧; તે થકી બાદર નિગોદના છવ અપર્વાપ્તા પ્રદેસાર્થપણે અસંખ્યાત ગુણા છે ૨, તેથકી સુક્ષ્મ નિગોદના છવ અપર્વાપ્તા પ્રદેસાર્થપણે અસંખ્યાત ગુણા છે ૩, તેથકી સુક્ષ્મ નિગોદના છવ પર્વાપ્તા પ્રદેસાર્થપણે સંખ્યાત ગુણા છે ૪, તે સુક્ષ્મ નિગોદના છવ પર્વાપ્તાના પ્રદેસાર્થપણા થકી બાદર નિગોદ પર્વાપ્તાના પ્રદેસ અનંત ગુણા છે ૫, (એક નિગોદ અનંત પુદ્ગળ પ્રદેસ એક નિગોદના છવ થકી પણ અનંત ગુણા છે તે માટે.) તેથકી બાદર નિગોદ અપર્વાપ્તા પ્રદેસાર્થપણે અસંખ્યાત ગુણા છે ૬, તે થકી સુક્ષ્મ નિગોદ અપર્વાપ્તા પ્રદેસાર્થપણે અસંખ્યાત ગુણા છે ૭, ને તેથકી સુક્ષ્મ નિગોદ પર્વાપ્તા પ્રદેસાર્થપણે સંખ્યાત ગુણા છે. ૮.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સુક્ષ્મ નિગોદ ૧, બાદર નિગોદ ૨, પર્વાપ્તા ૩, અપર્વાપ્તા ૪, વળી સુક્ષ્મ નિગોદના છવ ૫, બાદર નિગોદના છવ ૬, પર્વાપ્તા ૭, ને અપર્વાપ્તા ૮. એ આઠ દ્વ્યાર્થપણે ને એ આઠ પ્રદેસાર્થપણે એકલા એટલે એ ૧૬. સોજ. તે માંહે કોણ કયા કયા થકી થોડા ૧. જવત્ વિશેષાધિક છે? ૪.

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વ થકી થોડા બાદર નિગોદ પર્વાપ્તા દ્વ્યાર્થપણે છે ૧, (પ્રતરને અસંખ્યાતને ભાગે નેટલા આશય પ્રદેસ છે તેટલા છે.) તે થકી બાદર નિગોદ અપર્વાપ્તા દ્વ્યાર્થપણે અસંખ્યાત ગુણા છે ૨. (અસંખ્યાતના ભોગાકાસ પ્રદેસ પ્રમાણે છે.) તે

યકી સુદ્ધ નિગોદ અપર્યાપ્તા દ્રવ્યાર્થપણે અસંખ્યાત ગુણ છે ૩, તે યકી સુદ્ધ નિગોદ પર્યાપ્તા દ્રવ્યાર્થપણે સંખ્યાત ગુણ છે. ૪, તે સુદ્ધ નિગોદ પર્યાપ્તાના દ્રવ્યાર્થપણાથી બાદ નિગોદના જીવ પર્યાપ્તા દ્રવ્યાર્થપણે અનંત ગુણ છે ૫, (એક નિગોદમાં અનંતા જીવ છે તે માટે.) શેષ બોલ તેમજ કહેવા. તે એમ કે તે યકી બાદ નિગોદના જીવ અપર્યાપ્તા દ્રવ્યાર્થપણે અસંખ્યાત ગુણ છે ૬, તે યકી સુદ્ધ નિગોદના જીવ અપર્યાપ્તા દ્રવ્યાર્થપણે અસંખ્યાત ગુણ છે ૭, તે યકી સુદ્ધ નિગોદના જીવ પર્યાપ્તા દ્રવ્યાર્થપણે સંખ્યાત ગુણ છે ૮, તે સુદ્ધ નિગોદના જીવ પર્યાપ્તા તેના દ્રવ્યાર્થપણા યકી બાદ નિગોદના જીવ પર્યાપ્તા પ્રદેસાર્થપણે અસંખ્યાત ગુણ છે ૯, (એક જીવને અસંખ્યાતા પ્રદેશ છે તે માટે.) શેષ બોલ એમજ તે એમકે તે યકી બાદ નિગોદના જીવ અપર્યાપ્તા પ્રદેસાર્થપણે અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૦, તે યકી સુદ્ધ નિગોદના જીવ અપર્યાપ્તા પ્રદેસાર્થપણે અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૧, તે યકી સુદ્ધ નિગોદના જીવ પર્યાપ્તા પ્રદેસાર્થપણે સંખ્યાત ગુણ છે ૧૨. તે સુદ્ધ નિગોદના જીવ પર્યાપ્તાના પ્રદેસાર્થપણાથી બાદ નિગોદ પર્યાપ્તાના પ્રદેશ અનંત ગુણ છે ૧૩, (એક નિગોદ અનંતા પુદ્ગલ પ્રદેશ નિરૂપ છે તે એક નિગોદના પુદ્ગલ એક નિગોદના જીવથી પણ અનંત ગુણ છે તે માટે) તે યકી બાદ નિગોદ અપર્યાપ્તા પ્રદેસાર્થપણે અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૪, તે યકી સુદ્ધ નિગોદ અપર્યાપ્તા પ્રદેસાર્થપણે અસંખ્યાત ગુણ છે ૧૫, તે યકી સુદ્ધ નિગોદ પર્યાપ્તા પ્રદેસાર્થપણે સંખ્યાત ગુણ છે ૧૬ એ નિગોદનો અધિકાર પુરો થયો એટલે ૭ પ્રકાર સંસારી જીવ કદા. એટલે મી જીવભીષમ મુત્રે ખદ વિષ પ્રતિપત્તિ સપૂર્ણ થઈ

૧૩૪. સાત પ્રકારના સંસારી જીવ તેમાં તેની બચશિપતિ,

કાયશિપતિ. અંતર, ને અદ્ય, બદુત્યનો અધિકાર.

આં ને આચાર્ય એમ કહે છે જે માત્ર પ્રકારે મનસી જીવ છે તે કી રીતે કી રીતે નારકી ૧ નિર્વચ પુત્ર, નપુમક બેગા ૨ નિર્વચની સ્ત્રી ૩ મનુષ્ય પુત્ર, નપુમક બેગા ૪. મનુષ્યની સ્ત્રી ૫ દેવતા ૬ ને દેવતા ૭

પ્રશ્ન—દે જીવન, નારકી રીતિ કેટલા કદની છે?

ઉત્તર—દે ૧મ, જીવનથી દસ દસમ વચ્ચેની ને ૬ પુદ્ગલ ને ૧૦ મનુષ્યની છે

પ્રશ્ન—દે જીવન, નિર્વચ પુત્ર ને નપુમક ને કેટલા કદની રીતિ છે?

ઉત્તર—દે ૧મ, જીવનથી ૧૦ દસમ વચ્ચેની ને ૬ પુદ્ગલ ને ૧૦ મનુષ્યની છે

એવ નિર્વચ એવે, મનુષ્ય ૧૦૪ નપુમકને ને મનુષ્ય સ્ત્રીને ૧૦૪ મનુષ્ય ને ૧૦૪ મનુષ્યની ને ૧૦૪ મનુષ્યની રીતિ છે

પ્રશ્ન—દે જીવન, દેવતા કેટલા કદની રીતિ છે?

ઉત્તર—દે ૧મ દેવતા ને ૧૦૪ મનુષ્ય ને ૧૦૪ મનુષ્યની ને ૧૦૪ મનુષ્યની રીતિ છે

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દેવાંગને કેટલા કાળની રિયતિ છે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાન-મયી દસ દગ્ગર વરસની ને ઉત્કૃષ્ટપણે પંચાવન પદ્યોપમની. (અપરીમીત આશ્રી જાણવું.) દેવે કાવરિયતિ કહે છે.

નારકી દેવતા ને દેવી, એટલે ને બાવરિયતિ છે તેટલી કાવરિયતિ જાણવી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નિર્વચ જ્ઞેનીયા નિર્વચજ્ઞેનીયાપણે કેટલો કાળ રહે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાન-મયી અંતર્મુક્ત ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો વનસ્પતિનો કાળ એકે-દ્વિપાદિકમાં રહે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નિર્વચણી સ્ત્રી નિર્વચણીપણે કેટલો કાળ રહે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાન-મયી અંતર્મુક્તની કાવરિયતિ જાણવી ને ઉત્કૃષ્ટપણે ત્રણ પદ્યો-પમ પૂર્વકોડી પૃથક્ત્વ વરસે અધિક રહે. (નિર્વચણીના સાત જીવ પૂર્વકોડીના કરીને આઠમો ભવ ત્રણ પદ્યોપમનો જુગગણીનો કરે ત્યારે એ માન થાય.)

એમ મનુષ્ય ને મનુષ્યણીને પણ ત્રણ પદ્યોપમ પૂર્વકોડી પૃથક્ત્વે અધિક કાવ-રિયતિ જાણવી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નારકીને કેટલા કાળનું અંતર પડે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાન-મયી અંતર્મુક્તનું. (નિર્વચનો લઘુભવ કરીને પાછો નારકી થાય તે માટે) ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો વનસ્પતિનો કાળ એટલું અંતર પડે. (વનસ્પતિમાં જાણતો.)

એમ સર્વ જીવને નિર્વચ જ્ઞેનીયા જીવ વરજીને અંતર જાણવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નિર્વચ જ્ઞેનીયાને કેટલા કાળનું અંતર પડે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાન-મયી અંતર્મુક્તનું અંતર હોય. ને ઉત્કૃષ્ટપણે સાગરોપમ સત પ્રપક્ત આશ્રેણનું અંતર પડે. (એટલે કાળે પાછું નિર્વચપણું આવસ્થ પામે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નારકી ૧, જાવત્ દેવાસા ૭, એ માટે કયા કયા થકી થોડાધણા હોય ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વ થકી થોડી મનુષ્ય સ્ત્રી છે ૧, (સંખ્યાતી તે માટે) તેથકી મનુષ્ય અસંખ્યાત ગુણ છે ૨, (સમુર્જિત લગ્યા માટે.) તે થકી નારકી અસંખ્યાત ગુણ છે ૩, તે થકી નિર્વચણી સ્ત્રી અસંખ્યાત ગુણી છે ૪, તે થકી દેવતા અસંખ્યાત ગુણ છે ૫, તે થકી દેવાસા સંખ્યાત ગુણી છે ૬, તેથકી નિર્વચજ્ઞેનીયા અનંતગુણ છે ૭, (એકે દ્વિપાદિક સર્વ જાણ્યા માટે.) એ સાત પ્રકારે સંસારી જીવ કયા. એટલે શ્રી ઇરાબીમ મુત્રે સમરિય પ્રતિપતિ સંપૂર્ણ થય.

૧૩૫. આઠ પ્રકારે સંસારી જીવ તેમાં તેની ભવરિયતિ, કાવરિયતિ

અંતર ને અદ્ય, અહુત્વનો અધિકાર.

સાં ને આચાર્ય એમ કહે છે ને આઠ ભેદે સંસારી જીવ કયા છે તે એમ કહે

કે પ્રથમ સમયના ઉપના નારકી ૧. (તત્કાલોત્પન્ન) ઉપપાત સમય ઠાળાને દ્વીતીયાદિક સમયના તે અપ્રથમ સમયના નારકી ૨. એમ પ્રથમ સમયના નિર્વચ ૩. અપ્રથમ સમયના તિર્યચ ૪. પ્રથમ સમયના મનુષ્ય ૫. અપ્રથમ સમયના મનુષ્ય ૬. પ્રથમ સમયના દેવતા ૭. ને અપ્રથમ સમયના દેવતા ૮.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયોત્પન્ન નારકીને કેટલા કાળની સ્થિતિ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ય-યથી એક સમય ને ઉત્કૃષ્ટપણે પણ એક સમયની સ્થિતિ છે. (તે એક ઉપજવાનો સમય વધી જાય ત્યારે તો અપ્રથમ સમયનો કહેવાય તે માટે ઉપજતાં પ્રથમ સમય લગીજ પ્રથમ સમયીક હોય તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપ્રથમ સમયના નારકીને કેટલા કાળની સ્થિતિ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ય-યથી દસ હજાર વરસ એક સમયે ઉણી (ઉપજવાને પહેલે સમયે પ્રથમ સમયી કહેવાય તે ન ગણાય તે માટે.) ને ઉત્કૃષ્ટપણે તેત્રીસ સામગ્રીપમ એક સમયે ઉણી સ્થિતિ જાણી. (ઉપજવાને સમયે ઉણી જાણી.) એમ સર્વ જાણું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયોત્પન્ન નિર્વચને કેટલા કાળની સ્થિતિ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ય-યપણે ને ઉત્કૃષ્ટપણે પણ એક સમયની સ્થિતિ હોય. (પો અપ્રથમ સમયી થાય તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપ્રથમ સમયના નિર્વચને કેટલા કાળની સ્થિતિ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ય-યથી સુષક જલ મદ્ય એક સમયે ઉણી (સર્વપણ નાદનો જમે) ને ઉપત આગીકાનો જલ તે સુષક જલ કદીએ, ને સમયોત્પન્ન તે પૂર્વગત જાણું) ને ઉત્કૃષ્ટપણે પણ પશ્ચોપમ એક સમયે ઉણી સ્થિતિ હોય.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયી મનુષ્યને કેટલા કાળની સ્થિતિ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, પ્રથમ સમયી મનુષ્યને ને અપ્રથમ સમયી મનુષ્યને એમ નિર્વચની સ્થિતિ કદી નેમજા કદી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયી દેવતાને કેટલા કાળની સ્થિતિ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, પ્રથમ સમયી દેવતાને ને અપ્રથમ સમયી દેવતાને એમ નારકી સ્થિતિ કદી નેમજા કદી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયી દેવતાને કેટલા કાળની સ્થિતિ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, પ્રથમ સમયી દેવતાને ને અપ્રથમ સમયી દેવતાને એમ નારકી સ્થિતિ કદી નેમજા કદી. (પ્રથમ સમયી દેવતાને ને અપ્રથમ સમયી દેવતાને એમ નારકી સ્થિતિ કદી નેમજા કદી.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયી દેવતાને કેટલા કાળની સ્થિતિ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન-વધી એક સમય ને ઉત્કૃષ્ટપણે પણ એક એજ સમય રહે. (એક સમય પછી અપ્રથમ સમયી કહેવાય માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપ્રથમ સમયના નિર્વચ, અપ્રથમ સમયના નિર્વચપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન-વધી ક્ષુદ્રક ભવ તે પણ પટ્ટીએ એક સમયે ઉજો રહે ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો વનસ્પતિનો કાળ રહે. (જે ગતિમાં જે જીવ જાય. તે જીવ ત્યાં પ્રથમ તે ભરને પહેલે સમયે પ્રથમ સમયી જાણવો. પછે ગમે તેટલા ભવ તે ગતી માંહે કરે તો પણ અપ્રથમ સમયીજ કદીએ પણ પ્રથમ સમયી ન કદીએ એ ભાવ.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના મનુષ્ય, પ્રથમ સમયના મનુષ્યપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન-વધી એક સમય રહે ને ઉત્કૃષ્ટપણે પણ એકજ સમય રહે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપ્રથમ સમયી મનુષ્ય અપ્રથમ સમયીના મનુષ્યપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન-વધી ક્ષુદ્રક ભવ તે પણ એક સમયે ઉજો રહે. ને ઉત્કૃષ્ટપણે મનુષ્ય પદ્ધતિપ્રમ પૂર્વ કોડી પ્રથકરવે અધીક રહે. (સાત ભવ પૂર્વ કોડીના કરીને આક્રમો ભવ તથા પદ્ધતિપ્રમને આવળે ભુગણીયાનો કરે સારે એ માન થાય.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયી નારકીને અંતર કેટલા કાળનો પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન-વધી દસ હજાર વરસ અંતર્મુદુર્તે અધીક એટલો અંતર પડે (કેમકે દસ હજાર વરસ સમયે ઉજા અપ્રથમ સમયી નારકી રહીને સાંથી મરી અંત-રૂપિણે નિર્વચનો ભવ કરી કરી પાછો નારકી થાય ત્યાં પ્રથમ સમયી કહેવાય તે માટે) ને ઉત્કૃષ્ટપણે વનસ્પતિના જેટલો (અનંતો) કાળ અંતર પડે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપ્રથમ સમયના નારકીને કેટલા કાળનો અંતર પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન-વધી અંતર્મુદુર્તેનો અંતર પડે. (તે એમ જે મનુષ્ય નિર્વચનો ભવ કરીને કરી નારકી થાય સારે. ને ઉત્કૃષ્ટપણે (અનંતો) વનસ્પતિનો કાળ અંતર પડે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના નિર્વચને કેટલા કાળનો અંતર પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન-વધી જે ક્ષુદ્રક ભવ સમયે ઉજા અંતર પડે (તે એમ જે એક તો તેહીજ નિર્વચનો સમયે ઉજો ક્ષુદ્રક ભવ ભોગવીને ખીજને મનુષ્યનો ક્ષુદ્રક ભવ કરીને પાછો નિર્વચમાં ઉપજે સારે પ્રથમ સમયી થાય.) ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો કાળ અંતર પડે. (તે એમને અનંતો કાળ નિર્વચમાં રહે ત્યાં કયાંક પ્રથમ સમયી ન કહેવાય પણ જ્યારે સાંથી મરી મનુષ્ય, દેવતા, નારકીનો ભવ કરીને પાછો નિર્વચમાં ઉપજે ત્યાં પ્રથમ સમયી થાય એ ભાવ જાણવો.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપ્રથમ સમયના નિર્વચને કેટલા કાળનો અંતર પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન-વધી એક ક્ષુદ્રક ભવ સમયાધિક અંતર પડે. (તે એમને એક

હિતર—હે જ્ઞાતમ, એ આર્યન અદ્ય, જાદુના જેમ પ્રથમ સમયના ચારનું કાર્ય તેમજ
પછી પણ તેમાં એટલો વિશેષ જે અપ્રથમ સમયના નિર્વચ્ય અનંત ગુણ કહેવા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના નારકી ૧. ને અપ્રથમ સમયના નારકી ૨. એ બે
માટે કયા કયા યજ્ઞ યોગ પળાં દોષ ?

હિતર—હે જ્ઞાતમ, સર્વથકી યોગ પ્રથમ સમયના નારકી છે ૧. તે યજ્ઞ અપ્રથમ સમયના
નારકી અસંખ્યાત ગુણ છે. ૨.

એમ શી વસ્તુ જતીના નારકી પર કહેવા. પણ તેમાં એટલો વિશેષ જે પ્રથમ
સમયના નિર્વચ્ય યજ્ઞ અપ્રથમ સમયના નિર્વચ્ય અનંત ગુણ છે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના નારકી ૧. જાવત અપ્રથમ સમયના દેવતા ૮. એ
આઠ માટે કયા કયા યજ્ઞ યોગ, પળાં દોષ ?

હિતર—હે જ્ઞાતમ, સર્વથકી યોગ પ્રથમ સમયના મનુષ્ય છે ૧. તે યજ્ઞ અપ્રથમ સમયના
મનુષ્ય અસંખ્યાત ગુણ છે ૨. (સમુર્જિત સહીત) તે યજ્ઞ પ્રથમ સમયના નારકી
અસંખ્યાત ગુણ છે ૩. તે યજ્ઞ પ્રથમ સમયના દેવતા અસંખ્યાત ગુણ છે ૪. તે યજ્ઞ
પ્રથમ સમયના નિર્વચ્ય અસંખ્યાત ગુણ છે ૫. (એટલી જાણના પૂર્વવત.) તે યજ્ઞ અપ્રથમ
સમયના નારકી અસંખ્યાત ગુણ છે ૬. તે યજ્ઞ અપ્રથમ સમયના દેવતા અસંખ્યાત
ગુણ છે ૭. ને તે યજ્ઞ અપ્રથમ સમયના નિર્વચ્ય અનંત ગુણ છે. ૮. એ આઠ પ્રકારે
સંસારી જીવ કલાઃ એટલે શ્રી જ્ઞાતીગમ સત્ત્વે અદૃશ્ય પ્રતિપતિ સંપૂર્ણ યજ્ઞ.

૧૩૬. નવ પ્રકારે સંસારી જીવ તેમાં તેની ભવસ્થિતિ, કાયસ્થિતિ,

અંતર ને અદ્ય, બહુતવનો અધિકાર.

લાં ને આચાર્ય એમ કહે છે જે નવ ભેદે સંસારી જીવ કલા છે તે એવી રીતે
કહે છે કે પૃથ્વીકાયા ૧. અપકાયા ૨. તેડકાયા ૩. વાયુકાયા ૪. વનસ્પતિકાયા ૫. ખેરિંદ્રીય
૬. તેડીય ૭. ચર્ચિંદ્રીય ૮. ને પચોંદ્રીય ૯.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પૃથ્વીકાયાની સ્થિતિ કેટલા કાળની છે ?

હિતર—હે જ્ઞાતમ, પૃથ્વીકાયા આઠ દેહને જાવત પચોંદ્રીય તે સર્વની સ્થિતિ પૂર્વપરે કહેવી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પૃથ્વીકાયા પૃથ્વીકાયાપણે કેટલો કાળ રહે ?

હિતર—હે જ્ઞાતમ, પૃથ્વીકાયાને કાયસ્થિતિ પૂર્વવીપરે પૃથ્વી કાળ જાણવો. જાવત વાયુકાયા
યજ્ઞે પૃથ્વી કાળ કહેવો. ને વનસ્પતિકાયાને કાયસ્થિતિ વનસ્પતિનો કાળ કહેવો. વળી
ખેરિંદ્રી ૧. તેડી. ૨. ને ચર્ચિંદ્રીની કાયસ્થિતિ સંખ્યાતા કાળની છે ને પચોંદ્રી જીવની
કાયસ્થિતિ હજાર સામયેષમ આમેરંતી જાણવી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પૃથ્વીકાયાને અંતર કેટલા કાળનું પરે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, પૃથ્વી આદીકને અંતર સર્વને અનંતાકાળનું પડે. ને વનસ્પતિકાળને અસંખ્યાતા કાળનું અંતર પડે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પૃથ્વીકાળ ૧, જલત્ પચેદ્રીકાળ ૯, એ નવમાંહે ૩૫ ૩૫ થી થોડા, ઘણાં હોય?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ સર્વથક થોડા પચેદ્રીજીવ છે ૧, તેયકી ચારેદ્રી જીવ વિશેષાધિક છે ૨, તેયકી તેરેદ્રીય વિશેષાધિક છે ૩, તેયકી બેરેદ્રીય વિશેષાધિક છે ૪, તેયકી તેકાળ અસંખ્યાન ગુણ છે ૫. તેયકી પૃથ્વીકાળ વિશેષાધિક છે ૬. તેયકી અપકાળ વિશેષાધિક છે ૭. તેયકી વાયુકાળ વિશેષાધિક છે ૮. ને તેયકી વનસ્પતિકાળ અનંત ગુણ છે. ૯. એ નવ પ્રકારે સંસારી જીવ કલા. એ થી જીવાભીગમ યત્રે નવ વિધ પ્રતિપતિ સંપૂર્ણ થય.

૧૩૭. દશ પ્રકારે સંસારી જીવ તેમાં તેની ભવસ્થિતિ, કાયસ્થિતિ,

અંતર ને અદ્ય બહુત્વનેા અધિકાર.

ત્યાં જે આચાર્ય એમ કહે છે જે દસ પ્રકારે સંસારી જીવ કલા છે. તે એની રીતે કહે છે ૩. પ્રથમ સમયના એકેદ્રીય ૧. અપ્રથમ સમયના એકેદ્રીય ૨. પ્રથમ સમયના બેરેદ્રીય ૩. એમ જલત્ પ્રથમ સમયના પચેદ્રીય ૯. ને અપ્રથમ સમયના પચેદ્રીય ૧૦. પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના એકેદ્રીયને કેટલા કાળની સ્થિતિ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જળ-વૃક્ષી એક સમયની ને ઉત્પદ્યજે ૫૫ એક સમયની સ્થિતિ છે. (૫૫ અપ્રથમ સમય કહેવાય.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપ્રથમ સમયના એકેદ્રીયને કેટલા કાળની સ્થિતિ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જળ-વૃક્ષી બનિ લાધુ બને ને ૭૫૫ આગ્નીકાળો એક ૫૫૫ જા ને ૫૫ એક સમયે ઉત્પન્ની ને ઉત્પદ્યજે જાતીય દગ્ધર વરસ એક સમયે ઉત્પન્ની સ્થિતિ છે

એમ એને અર્ધપ્રાયે માં પ્રથમ સમયને જળ-વૃક્ષી એક સમય ને ઉત્પદ્યજે ૫૫ એક સમયની સ્થિતિ કરેલી ને અપ્રથમ સમયે માંને જળ-વૃક્ષી એક ૫૫૫ જા ને ૫૫ એક સમયે ઉત્પન્ની ને ઉત્પદ્યજે કંદને કંદની સ્થિતિ છે તે સમયે ૫૫ કરેલી એમ જલત્ અપ્રથમ સમયે ૫૫૫ જાને ઉત્પદ્યજે કંદને કંદની સ્થિતિ તેથી અપ્રથમ એક સમયે ૫૫ કરેલી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપ્રથમ સમયના એકેદ્રીયને કેટલા કાળની સ્થિતિ છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, પ્રથમ સમયના એકેદ્રીય એક સમય ને ઉત્પદ્યજે ૫૫ એક સમયની સ્થિતિ કરેલી ને અપ્રથમ સમયે માંને જળ-વૃક્ષી એક ૫૫૫ જા ને ૫૫ એક સમયે ઉત્પન્ની ને ઉત્પદ્યજે કંદને કંદની સ્થિતિ છે તે સમયે ૫૫ કરેલી એમ જલત્ અપ્રથમ સમયે ૫૫૫ જાને ઉત્પદ્યજે કંદને કંદની સ્થિતિ તેથી અપ્રથમ એક સમયે ૫૫ કરેલી.

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાનથી બે મુલક ભવ સમયે ઉજાનું (તે એમને એકતો તેવીજ મુલક ભવ ને અંતર માટે એક અન્ય મુલક ભવ કરીને પાછો એકંદ્રીય થાય તે માટે.) અને ઉત્કૃષ્ટપણે (અનંતો) વનસ્પતિનો કાળ અંતર પડે. (એકંદ્રીય માટે અનંતો. કાળ રહે પણ પ્રથમ સમયી ન કહેવાય. પણ જ્યારે બેઉંદ્રીયાદિકનો ભવ કરીને પાછો એકંદ્રીય થાય ત્યારે પ્રથમ સમયી થાય તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપ્રથમ સમયના એકંદ્રીને કેટલા કાળનો અંતર હોય ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાનથી એક મુલક ભવ સમયે અધીક. (બેઉંદ્રીયાદિકપણે એક મુલક ભવ કરીને પાછો એકંદ્રીય થાય ત્યારે.) ને ઉત્કૃષ્ટપણે બે હજાર સામરોપમ સંખ્યાતે વરસે અધીક (એટલું બેઉંદ્રીયાદિકપણે રવીને પાછો એકંદ્રીય થાય તે માટે.)

રોપ સર્વ બેઉંદ્રીયાદિક પ્રથમ સમયીને અંતર જ્ઞાનથી બે મુલક ભવ સમયે ઉજાનું. (તે એમને એક તો પોતાનો મુલક ભવ અને અંતર માટે એક અન્ય જાતનો મુલક ભવ કરે એ જ્ઞાન અંતરે જાણવું.) અને ઉત્કૃષ્ટપણે (અનંતો) વનસ્પતિનો કાળ અંતર પડે.

પછી અપ્રથમ સમયી રોપ સર્વ બેઉંદ્રીયાદિકને જ્ઞાનથી એક મુલક ભવ સમયે અધીક (તેહની ભાવના પૂર્વવત.) ને ઉત્કૃષ્ટપણે (અનંતો) વનસ્પતિનો કાળ અંતર પડે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના એકંદ્રી ૧. જાવત પ્રથમ સમયના પચેંદ્રી ૫. એ પાંચ માટે કયા કયા યજી થોડા ઘણા હોય ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વ યજી થોડા પ્રથમ સમયના પચેંદ્રીય છે ૧. તેયજી પ્રથમ સમયના ચતુરેંદ્રી વિશેષાધિક છે ૨. તેયજી પ્રથમ સમયના તેઉદ્રિ વિશેષાધિક છે ૩. તેયજી પ્રથમ સમયના બેઉદ્રિ વિશેષાધિક છે ૪. તેયજી પ્રથમ સમયના એકંદ્રી વિશેષાધિક છે ૫. (એકંદ્રી-પૂજા સમયે સદાઈ અનંતા ઉપજતાં પાખીએ પણ તે છતાં ન લેવા કેમકે જે બેઉંદ્રીયાદિક માટેથી એકંદ્રીયપણે ઉપજતા હોય તે પ્રથમ સમયી કહીએ તે માટે)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપ્રથમ સમયના એકંદ્રી ૧, જાવત અપ્રથમ સમયના પચેંદ્રી ૫. એ પાંચ માટે કયા કયા યજી થોડા ઘણા હોય ?

ઉત્તર—ગૌતમ, જેમ પ્રથમ સમયીનું અવપ જાહુત કહ્યું તેમજ કહેવું. પણ તેમાં એટલો વિશેષ છે જે આંહી અપ્રથમ સમયના એકંદ્રી અનંત ગુણ કહેવા પ. (એકંદ્રી અપ્રથમ સમયના અનંતા છે તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના એકંદ્રી ૧. ને અપ્રથમ સમયના એકંદ્રી ૨. એ બે માટે કયા કયા યજી થોડા ઘણા હોય ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વ યજી થોડા પ્રથમ સમયના એકંદ્રી છે ૧. (અસંખ્યાના પાખીએ તે માટે.) તેયજી અપ્રથમ સમયના એકંદ્રી અનંત ગુણ છે ૨.

રોપ બેઉંદ્રીયાદિક સર્વ માટે સર્વ યજી થોડા પ્રથમ સમયી છે. ને તેયજી અપ્રથમ

સમયી અસંખ્યાત ગુણ છે ૮.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના એકેત્રી ૧. અપ્રથમ સમયના એકેત્રી ૨. ત્રીજા પ્રથમ સમયના પચેત્રી ૬. ને અપ્રથમ સમયના પચેત્રી ૧૦. એ દશ મહિ ગુણ કયા થકી થોડા ઘણા હોય?

ઉત્તર—હે ગાતમ, સર્વ થકી થોડા પ્રથમ સમયના પચેત્રી છે ૧, તેથી પ્રથમ સમયના અઠેત્રી વિશેષાધિક છે ૨, તેથી પ્રથમ સમયના તેઠદિ વિશેષાધિક છે ૩, તેથી પ્રથમ સમયના બેઠદિ વિશેષાધિક છે ૪, તેથી પ્રથમ સમયના એકેત્રી વિશેષાધિક છે ૫ (બેઠદિયાદિક માહેથી ઉપજતા અસંખ્યાતાજ પામીએ ને માટે.) તેથી અપ્રથમ સમયના પચેત્રી અસંખ્યાત ગુણ છે ૬, તેથી અપ્રથમ સમયના અઠેત્રી વિશેષાધિક છે ૭, તેથી અપ્રથમ સમયના તેઠદિ વિશેષાધિક છે ૮, તેથી અપ્રથમ સમયના બેઠદિ વિશેષાધિક છે ૯, ને તેથી અપ્રથમ સમયના એકેત્રી અનંત ગુણ છે ૧૦. એ દશ પ્રકારના સંસારી જીવ કલ્યા. એટલે શ્રી જીવાભીષમ સુરે દશ વિધ પ્રતિપતિ સંપન્ન થઈ. એટલે સંસારી જીવનો અભિગમ વાર્તાશ્પ સંપૂર્ણ થયો.

૧૩૮. સર્વ જીવનો અધિકાર.

સર્વ જીવને વિષે એક નવ પ્રતિપતિ એણી પરે કહીએ. તે કહેણે. ૧૩૮માં જીવનો એમ કહેણે જે બે બે સર્વ જીવ કલ્યા છે. જનવર કેટલાએક આચાર્ય એમ કહેણે જે દશ બે સર્વ જીવ કલ્યા છે. તેમાં પ્રથમ બે બે કહેણે.

૧૩૯. બે બે સર્વ જીવના આજ્ઞાવા ૧૩. તેમાં તેની કાયસ્થિતિ,

અંતર ને અદ્ય બહુત્વનો અધિકાર.

તેમાં જે આચાર્ય એમ કહેણે જે બે બે સર્વ જીવ છે તે એમ કહેણે ૧ ને ૨.

૧. ને અભિદ તે મસાગી જીવ ૨

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મિદ સિદધતે કેટલે કાગ કહે?

ઉત્તર—હે નેતમ, મિદની અદિ છે પચ્ચ અન નથી (માટે તેને કાગ કહે.) ૧ ને ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અભિદ અભિદધતે કેટલે કાગ કહે?

ઉત્તર—હે નેતમ, અભિદ ને મસાગી જીવ તેના બે બે છે તે એમ કહેણે ૧ ને ૨.

૧ ને ૨ એમ કહેણે તે એમ કહેણે ૧, અને તેની અદિ નથી ૨ ને ૩.

૨ ને ૩ એમ કહેણે તે એમ કહેણે ૧, અને તેની અદિ નથી ૨ ને ૩.

૩ ને ૪ એમ કહેણે તે એમ કહેણે ૧, અને તેની અદિ નથી ૨ ને ૩.

૪ ને ૫ એમ કહેણે તે એમ કહેણે ૧, અને તેની અદિ નથી ૨ ને ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અસિદ્ધ જે સંસારી જીવ તેને કેટલા કાળનું અંતર છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેના બે બેટ છે. તેમાં જે અનાદિ અપર્ય વસિત તે અભવ્ય જીવ તેને અંતર નથી (કેમકે અભવ્ય જીવ સિદ્ધ ન થાય તે માટે.) ને અનાદિ સપર્ય વસિત તે ભવ્ય જીવ મોક્ષ જાણે પણ પાછા ફરી સંસારી જીવ ન થાય તે માટે તેને પણ અંતર નથી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સિદ્ધ ૧, ને અસિદ્ધ તે સંસારી જીવ ૨. એ બે માંહે કયા કયાધકી યોગ્ય થયું છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, સર્વથકી યોગ્ય સિદ્ધ છે ૧, તેથકી અસિદ્ધ જે સંસારી જીવ તે અંતર યુક્ત છે ૨. ॥૧૧॥

અથવા વળી બે બેટ સર્વ જીવ કલા છે સદ્રિય (તે દ્રિય સહીત સંસારી જીવ) ૧, ને અનેદ્રિય (તે દ્રિય રહીત સિદ્ધના જીવ) ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સદ્રિય સદ્રિયપણે કેટલો કાળ રહે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, સદ્રિય બે બેટ છે. અનાદિ અપર્ય વસિત તે અભવ્ય ૧, ને અનાદિ સપર્ય વસિત તે ભવ્ય ૨, એ બેના કાળનું માન કહેવાય નહીં.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અનેદ્રિય જે સિદ્ધ તે અનેદ્રિયપણે કેટલો કાળ રહે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, અનેદ્રિ જે સિદ્ધ તે સાદિ અપર્યવસીત છે તેની આદી છે પણ અંત નથી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સદ્રીયને અંતર કેટલા કાળનું પડે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, સદ્રીયને અંતર નથી (કેમકે અનેદ્રી થઈ સદ્રીય નહીં થાય માટે) એમ અનેદ્રીને પણ અંતર નથી. (જનેની ભાવના પૂર્વવત.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સદ્રીય ૧. ને અનેદ્રીય ૨. એ બે માંહે કયા થકી યોગ્ય, ધણું હોય ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, સર્વથકી યોગ્ય તે અનેદ્રી સિદ્ધ છે ૧. તેથકી સદ્રીય તે સંસારી અંતર યુક્ત છે. ૨. ॥૨॥

અથવા વળી બે બેટ સર્વ જીવ કલા છે. સકાયા ૧, (તે સંસારી જીવ) ને અકાયા ૨. (તે સિદ્ધના જીવ.)

એમજ સ્થિતિ અંતર પ્રમુખ પૂર્વપરે કહેવું. ॥૩॥

અથવા વળી બે બેટ સર્વ જીવ કલા છે. સજ્જેગી ૧ (તે સંસારી જીવ પેહેલેથી તેમજ મુલુકાલા લગીના) ને અજ્જેગી ૨. (તે ચક્રમા મુલુકાલા ને સિદ્ધ.)

તેમજ એકની કાયસ્થિતિ, અંતર, અદ્ય, બદુત્ય તે જેમ સકાયા, અકાયાને કહ્યું તેમજ કહેવું. ॥૪॥

અથવા વળી બે બેટ સર્વ જીવ કલા છે. સવેદી ૧. (તે નવમા મુલુકાલા લગી) ને અવેદી ૨. (તે દશમા મુલુકાલાથી ઉપરના અને સિદ્ધ)

પ્રશ્ન—હે ભગવાન, સવેદી સવેદી પણ કેટલો કાળ રહે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સવેદી ત્રણ બેદ છે. તે આનાદિ અપર્યવસિત ૧. (તે અભગ ક્યારેય પણ સવેદી નહીં ટળે) આનાદિ સપર્યવસિત ૨. (તે ભગ ક્યારેક પણ અવેદિયાસે) ને સાદિ સપર્યવસીત ૩. (તે ઉપસમ શ્રેણીથી પડ્યા તે) તેમાં જે સાદિ સપર્યવસિત ઉપસમ શ્રેણીથી પડીને સવેદી થયા છે તે જ્ઞાન્યથી અંતમુંદુત સવેદી રહે (૫૭ પાછો શ્રેણી ચડીને અવેદી થાય તે મારે) અને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો કાળ સવેદી રહે એટલે અનંતી ઉત્કર્ષિણી અવસ્થાથી શ્રેયથી અર્થ પુદ્ગળ દેસે ઉત્કૃષ્ટ પરાવર્ત સંસારમાં ભમે પછે મોક્ષ જાય. અને જે આનાદિ અપર્યવસીત ને આનાદિ સપર્યવસીત છે તેદના કાળનું માન કહેવાય નહીં.

પ્રશ્ન—હે ભગવાન, અવેદી અવેદીપણે કેટલો કાળ રહે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, અવેદિ બે બેદ છે. તે સાદિ અપર્યવસીત ૧, (તે સીદ તથા બારમા ગુણાભ્યા ઉપરના જીવ) ને સાદિ સપર્યવસીત ૨, (તે દમને અમારમે ગુણાભ્યા અવેદિ તે) તેમાં જે સાદિ સપર્યવસીત અવેદિ છે તે જ્ઞાન્યથી એક સમય રહે (તે એમજે એક સમેજ કાળ કરે ત્યારે સવેદિ થાય તે મારે) અને ઉત્કૃષ્ટપણે અંતમુંદુત રહે (દમ, અગ્રામા ગુણાભ્યાનું એટલુંજ માન છે પછે ત્યાંથી પડેના સવેદી થાય તે મારે) અને જે સાદિ અપર્યવસીત છે તેના કાળનું માન કહેવાય નહીં (કારણ કે બારમા ગુણાભ્યા ઉપરના પડનું નથી અને સિદ ૧જી ક્યારેય સવેદી ન થાય તે મારે)

પ્રશ્ન—હે ભગવાન, સવેદીને કેટલા કાળનું અતર દોષ ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, આનાદિ અપર્યવસિત (જે અભગ) તેદને અતર નથી આદિ સપર્યવસિત (તે ભગ) તેને પણ અતર નથી ને સાદિ અપર્યવસિત તે જે ઉપસમ શ્રેણી જાયેલા થાને કાળ કરે ત્યા મવેદી થાય તેદને જ્ઞાન્યથી એક સમયનું અતર પડે તે ઉત્કૃષ્ટપણે અંતમુંદુતનું અંતર પડે (એટલું અવેદી યીને મવેદી થાય તે મારે) અંતમુંદુત દોષ)

પ્રશ્ન—હે ભગવાન, અવેદીને કેટલા કાળનું અતર દોષ ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેદ બે બેદ છે. તે સાદિ અપર્યવસિત ૧, (તે સીદ તથા બારમા ગુણાભ્યા ઉપરના જીવ) ને સાદિ સપર્યવસિત ૨, (તે દમને અમારમે ગુણાભ્યા અવેદિ તે) તેમાં જે સાદિ સપર્યવસિત અવેદિ છે તે જ્ઞાન્યથી એક સમય રહે (તે એમજે એક સમેજ કાળ કરે ત્યારે સવેદિ થાય તે મારે) અને ઉત્કૃષ્ટપણે અંતમુંદુત રહે (દમ, અગ્રામા ગુણાભ્યાનું એટલુંજ માન છે પછે ત્યાંથી પડેના સવેદી થાય તે મારે) અને જે સાદિ અપર્યવસિત છે તેના કાળનું માન કહેવાય નહીં (કારણ કે બારમા ગુણાભ્યા ઉપરના પડનું નથી અને સિદ ૧જી ક્યારેય સવેદી ન થાય તે મારે)

પ્રશ્ન—હે ભગવાન, સવેદીને કેટલા કાળનું અતર દોષ ?

અથવા વળી એ બેઠે સર્વે એવ કહ્યા છે સકપાપ ૧. (દસમા ગુણકાળા લગી) ને અકપાપ ૨. (તે દસમા ગુણકાળા ઉપરના ને સિદ્ધ.)

તે જેમ સવેદી અવેદી કયા તેમજ સર્વ કહેવા. ૥૬૬

અથવા વળી એ બેઠે સર્વે એવ કહ્યા છે. સહેથી ૧. (તે સંચારી તેરમા ગુણકાળા લગી) ને અસેથી ૨. (તે અકેદમા ગુણકાળા ને સિદ્ધ.) તે જેમ અસિદ્ધ, સિદ્ધને કહ્યું તેમ સર્વ કહેવું. તેમાં યોગ્ય અવેશી છે ૧. ને તે યજ્ઞ સહેથી અનંત ગુણ છે ૨. ૥૭૦

અથવા વળી એ બેઠે સર્વે એવ કહ્યા છે. જાની ૧. (તે જીવન ને યોગ્ય ગુણકાળા ઉપરના ને સિદ્ધ.) અને અજાની ૨. (તે પદેલા ત્રીજા ગુણકાળા એવ.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જાની જાની પણે કેટલો કાળ રહે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જાની એ બેઠે છે. સાદિ અપર્યવસિત (અપ્રતિપાતિ) જાની ૧. ને સાદિ સપર્યવસિત (તે જે પડે) જાની ૨. તેમાં જે સાદિ સપર્યવસિત જ્ઞાન છે તે જન્મન્યથી અંતર્ગુરૂર્ણ અને ઉત્કૃષ્ટપણે જાસક સામરોપમ આશેરાં રહે (શાયોપસમ સમ્યક્તીને મતિ, શ્રુત જ્ઞાન રહે પછે પડે તે માટે) અને જે સાદિ અપર્યવસિત જ્ઞાન છે તેના તો કાળનું મોન હોય નહીં. (કિમકે આન્યું જન્યજ નહીં.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અજાની અજાની પણે કેટલો કાળ રહે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, અજાની ને સવેદીની પરે ત્રણ બેઠે કહેવા. (અનાદિ અપર્ય વસિત ૧, અનાદિ સપર્ય વસિત ૨, સાદિ સપર્ય વસિત ૩.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જાની ને અંતર કેટલા કાળનું હોય ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જાની એ બેઠે છે. તેમાં જાની જે સાદિ અપર્ય વસિતને અંતર નથી. (અણુપડયા માટે અપ્રતિપાતિ જાનવંત) અને સાદિ સપર્યવસિત જે જાની તે જે પડે ને, તેને જન્મન્યથી અંતર અંતર્ગુરૂર્ણ (તે પાંજા અંતર્ગુરૂર્ણ સમ્યક્ત્ય પાગે તે માટે.) અને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો કાળ આપે પ્રવચન પસાવને દેસ ઉણા અંતર પડે. (એકદા મિથ્યાત્વમાં રહીને ફરી જ્ઞાન પાગે તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અજાનીને અંતર કેટલા કાળનું હોય ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, અજાની ત્રણ બેઠે છે (તે પુર્વે જ) તેમાં જે અનાદિ અનંત અને અનાદિ જ્ઞાન એ બેને તો અંતર નથી. અને જે સાદિ સપર્યવસિત તેને જન્મન્યથી અંતર્ગુરૂર્ણ અંતર પડે અને ઉત્કૃષ્ટપણે જાસક સામરોપમ આશેરાં અંતર પડે. (એકદા કાળ જાની પણે રહીને વળી પાંજા અજાની માવ ને માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જાની ૧ ને અજાની ૨. એ બે માટે કયા કયા યજ્ઞ યોગ્ય બજા છે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જાની ૧. તે પડે અજાની અનંતગુણ છે ૨. ૥૭૦

અથવા વળી બે બે સર્વ જીવ કલા છે. આદારી ૧, ને અણાદારી ૨, (વિમલ ગતિ, કેવળ સમુદ્ધાતે, અજોગી અને સિદ્ધ.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, આદારી જીવ આદારીપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, આદારી જીવ બે બે છે. તે હૃદયસ્થ આદારી ૧, અને કેવળ આદારી ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, હૃદયસ્થ જીવ આદારીપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્યન્યથી એક ક્ષુદ્રક ભવ તેપણુ બે સમયે છે. (તે કેમ? વિમલગતી બે સમય અણાદારી રહીને ક્ષુદ્રક ભવ કરે તે ભોગવીને વળી વિમલગતિ અણાદારી થાય ત્યારે એ માન જાણું.) અને ઉનૃદ્યપણે અસંખ્યાતો કાળ જનવ સેવથી આશ્રયના અસંખ્યાતમા ભાગ માંહે જોડલા આકાશ પ્રદેશ દોષ તેટલી ઉત્તરપિણિ અવસરપિણિ સગી રહે (વિમલગતી ન કરે આદારીજ રહે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કેવળ આદારીપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—જ્ઞાતમ, જ્યન્યથી અંતમુંદુતં અને ઉનૃદ્યપણે રમે ઉખી પૂર્વે કાલી સગી આદારી દોષ.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અણાદારી અણાદારીપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, અણાદારી બે બે છે. હૃદયસ્થ અણાદારી ૧, અને કેવળ અણાદારી ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, હૃદયસ્થ અણાદારી હૃદયસ્થ અણાદારીપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્યન્યથી એક સમય રહે અને ઉનૃદ્યપણે બે સમય રહે (વિમલગતિ વર્તેથી થોડાં અંતરું અણાદારી રહે તે માટે વળી પ્રથમને વળી સમય વળી અણાદારી કલા છે પણ થોડાં નિર્ધાર માટે કહ્યું ને તરેન છે)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કેવળ અણાદારી કેવળ અણાદારીપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના બે બે છે તે નિર્ધાર થાય તે કેવળ અણાદારી છે ૧, અને કેવળ અણાદારી ૨. (કેવળ અણાદારી ૧, અને કેવળ અણાદારી ૨.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નિર્ધાર થાય તે કેવળ અણાદારી કેવળ કાળ મને રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, અણાદારી કેવળ અણાદારી છે પણ અણાદારી (નિર્ધાર થાય તે માટે) નો પણ તે છે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અણાદારી કેવળ અણાદારીપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, અણાદારી કેવળ અણાદારી છે તે નિર્ધાર થાય તે કેવળ અણાદારી છે ૧, અને કેવળ અણાદારી ૨. (કેવળ અણાદારી ૧, અને કેવળ અણાદારી ૨.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સત્તેગી તેરમે ગુણકાણે ભવરથ કેવળી અણાદારી કેટલા કાળ રહે ?
 ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન-પણે અને ઉત્કૃષ્ટપણે પણ કેવળી સમુદ્ધાત કરતાં ત્રણ સમય અણાદારી રહે. (આ સમયનો કેવળી સમુદ્ધાત છે તેમાં ત્રીજો, ઝાંચો અને પાંચમો સમય અણાદારી દોષ.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અત્તેગી ચઉદમે ગુણકાણે ભવરથ કેવળી અણાદારી કેટલા કાળ રહે ?
 ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન-પણે અને ઉત્કૃષ્ટપણે પણ અંતર્મુદુર્ત્ત અણાદારી રહે. (ચઉદમા ગુણકાણું એટલુંજ પાંચ લઘુ અક્ષરનું માન છે તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ૭૬મરથ આદારીને કેટલા કાળનું અંતર પડે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન-પણે એક સમય અંતર પડે ને ઉત્કૃષ્ટપણે બે સમયનું અંતર પડે. (વિમલગતિ અણાદારી હોય તે માટે આદારનો અંતર પડે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કેવળી આદારકને કેટલા કાળનું અંતર પડે.)

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન-પણે અને ઉત્કૃષ્ટપણે પણ ત્રણ સમયનું અંતર પડે (કેવળ સમુદ્ધાતે અણાદારી હોય ત્યારે આદારનો અંતર પડે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ૭૬મરથ અણાદારી ને કેટલા કાળનો અંતર પડે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન-પણે કુલક ભવ બે સમયે ઉણાતો અંતર પડે. (તે એમ ને વિમલગતી બે સમય અણાદારી રહીને કુલક ભવ કરે ત્યાં આદારી થઈને પળી વિમલગતી કરે તે માટે) અને ઉત્કૃષ્ટપણે અસંખ્યાતો કાળ ભવત આગુણના અસંખ્યાતમાં ભાગ મળે તેટલા આદાર પ્રદેશ હોય તેટલી ઉત્સર્પિણી, અવસર્પિણી લગી રહે. (વિમલગતી કરે નહીં ત્યારે અંતર પડે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સિદ્ધ કેવળી અણાદારીને અંતર કેટલા કાળનો પડે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તે તો સાદી અપર્ય વસિન છે તેને અંતર નથી. (કરીને આદારી નહીં થાય તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સત્તેગી તેરમે ગુણકાણે ભવરથ કેવળી આદારીને અંતર કેટલા કાળનો પડે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન-પણે અને ઉત્કૃષ્ટપણે પણ અંતર્મુદુર્ત્તનું અંતર પડે. (કેવળી સમુદ્ધાત પડી અંતર્મુદુર્ત્ત ચઉદમે ગુણકાણું પડીવરજે તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અત્તેગી ભવરથ કેવળી અણાદારીને અંતર કેટલા કાળનો પડે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને અંતર નથી. (કેમકે ચઉદમા ગુણકાણાથી પાધરોજ મુક્તિ ભવ પડે આદાર ન કરે તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, આદારક ૧, ને અણાદારક ૨. એ બે માંહે કયા કયાયત્રી યોગ પડે ?

ઉત્તર—હે ગાંતમ, સર્વથા થોડા હવ અણાદારી છે ૧, તેથા આદારી હવ અસંખ્યાન ગુણ છે ૨, (નિમોદનો અસંખ્યાનનો ભાગ સદાઈ વિમદ્ગતી વર્તના અણાદારી પામીને તે માટે અણાદારીથી આદારી અનંતા ન કહીએ એ ભાવ.) ૧૩૫

અથવા વળી પ્રકારાંતરે બે બેદે સર્વ હવ કલા છે. ભાષક ૧, (તે ભાષાને બોલેને) અને અભાષક ૨. (તે જે માન રહે)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સભાષક સભાષકપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે ગાંતમ, જ્યન્યપણે એક સમય રહે ને ઉન્નુદપણે અંતર્મુદ્ગત સમી ભાષા વર્ગણા સદીન રહે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અભાષક અભાષકપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે ગાંતમ, અભાષક બે બેદે છે. સિદ્ધ અભાષક ૧, (જેની આદિ છે પણ અત નથી) ને સંસારી અભાષક ૨. (જેની આદિ પણ છે, ને અંત પણ છે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સિદ્ધ અભાષક અભાષકપણે કેટલો કાળ સમી રહે?

ઉત્તર—હે ગાંતમ એના કાળનું માન કહેવાય નહીં. (કેમકે સિદ્ધ કાલેય પણ બોલતો નથી)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સંસારી અભાષક અભાષકપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે ગાંતમ, જ્યન્યપણી અંતર્મુદ્ગત સમી રહે ને ઉન્નુદપણે અનંતા કાળ અનંત ઉન્નુદપણી અવસર્પિણી ક્રેવથી અસંખ્યાના પુદ્ગલ પગવર્તન વળી અભાષકપણે રહે. (એકક્રિમિદિ રહે ત્યાં અભાષક છે ને માટે)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સભાષકને કેટલો કાળનો અનંત પડે?

ઉત્તર—હે ગાંતમ, જ્યન્યપણી અનંતર્મુદ્ગતનો અનંત પડે ને ઉન્નુદપણે (અનંતો) પણ પડે કાળ અનંત પડે

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અભાષકને કેટલો કાળનો અનંત પડે?

ઉત્તર—હે ગાંતમ, તેના બે બેદે છે. સિદ્ધ અભાષક ૧, ને સંસારી અભાષક ૨

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સિદ્ધ અભાષકને કેટલો કાળનો અનંત પડે?

ઉત્તર—હે ગાંતમ, તેના અનંત નથી (કેમકે સિદ્ધ કાલેય પણ બોલે નહીં ન કહે)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સંસારી અભાષકને કેટલો કાળનો અનંત પડે?

ઉત્તર—હે ગાંતમ, તેના અનંત નથી (કેમકે સંસારી અભાષક પણ બોલે નહીં ન કહે)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સભાષકને કેટલો કાળનો અનંત પડે?

ઉત્તર—હે ગાંતમ, તેના અનંત નથી (કેમકે સભાષક પણ બોલે નહીં ન કહે)

અથવા વળી જે બેદે સર્વ છંદ કળા છે. સચરીરી ૧, (તે સંસારી છંદ) ને અચરીરી ૨. (તે સિદ્ધ ભગવંત.)

તે જેમ સિદ્ધ, અસિદ્ધને કહ્યું તેમ સર્વ કહેવું. ત્યાં થોડા અચરીરી છે ૧, ને તેથી સચરીરી અનંત ગુણ છે ૨. ॥૧૧॥

અથવા વળી જે બેદે સર્વ છંદ કળા છે. ચરીમ ૧, (તે ભગ) ને અચરીમ ૨. (તે અભગ્ય ને સિદ્ધ.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ચરીમ ચરીમ પણ કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, ચરીમની આદિ નથી પણ અંત છે. (મોક્ષ ભરશે તારે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અચરીમ અચરીમ પણ કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, અચરીમ જે બેદ છે. તે અનાદિ અપર્યં વસીત ૧, (તે અભગ્ય) ને સદિ અપર્યં વસીત ૨, (તે સિદ્ધ.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ચરીમને અંતર કેટલા કાળનો પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેને અંતર નથી. (કેમકે ચરીમ તે ભગ્ય મોક્ષ ભગ્ય ત્યારે અચરીમ થાય ત્યાંથી પાછો ચરીમ ન થાય કેમકે પાછું આવવું નથી માટે અંતર નથી.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અચરીમને અંતર કેટલા કાળનો પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના જે બેદ છે, તે અનાદિ અપર્યં વસીત ૧, (તે અભગ્ય) ને સદિ અપર્યં વસીત ૨: (તે સિદ્ધ.) એ અચરીમ બનેને અંતર નથી. (કેમકે ચરીમ તે અચરીમ થાય પણ અચરીમ તે ચરીમ ન થાય તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ચરીમ ૧, ને અચરીમ ૨, એ જે માંહે કયા કયા થઈ થોડા ધણા છે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સર્વથઈ થોડા અચરીમ છે ૧, (અભગ્ય અને સિદ્ધ) તે થઈ ચરીમ અનંત ગુણ છે ૨, (ભગ્ય.) ॥૧૨॥

અથવા વળી જે બેદે સર્વ છંદ કળા છે, તે સાકારોપયોગવંત ૧, (તે જ્ઞાનોપયોગવંત) ને અનાકારોપયોગવંત ૨, તે દર્શનોપયોગવંત).

એ જેને સંતિષ્ટના કાયરિયતિ અને અંતર પણ જધન્યથી અંતર્મુદુર્ત ને ઉત્કૃષ્ટપદે પણ અંતર્મુદુર્ત. (ઉપયોગનો કાળ એટલોજ હોય તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સાકારોપયોગવંત ૧, ને અનાકારોપયોગવંત ૨, એ જે માંહે કયા કયા થઈ થોડા ધણા હોય?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સર્વથઈ થોડા અનાકારોપયોગી છે ૧, (સામાન્ય દર્શનના કાળ થોડા તે માટે) તે થઈ સાકારોપયોગી સંખ્યાન ગુણ છે ૨. (વિશેષ જ્ઞાન કાળ ધણા તે માટે) ॥૧૩॥ હવે સંમદણી ગાથા કહેછે.

સિદ્ધ સંદિય કાણ, જોણ વેણ કસાય લેસાયા॥

નાણું વયોગા દારા, માસ દારીરાય ચરમોય ॥૧॥ (ટીકાયાં)

અર્થ—સિદ્ધ ૧, સદ્ગીય ૨, કાણ ૩, વેણ ૪, કસાય ૫, લેસાયા ૭, માસ ૮, વયોગા ૯, આદારી ૧૦, ભાગ ૧૧, સદારીરી ૧૨, ને ચરીમહા ૧૩. એ તેર આળાવાની સંપ્રદાયી ગાથા કહી. એ થી હવાબીજમ સુત્રે સર્વ હવની દ્વિવિધ પ્રતિપતિ સંપૂર્ણ થય.

૧૪૦. ત્રણ પ્રકારે સર્વ હવ. તેના આળાવા સાત. તેમાં તેની કાયરિપતિ, અંતર ને અદ્ય, બહુત્વનો અધિકાર.

તાં જે આચાર્ય એમ કહે છે જે ત્રણ પ્રકારે સર્વ હવ કળા છે તે એવી રીતે કહે છે કે સમ્યક્દષ્ટી ૧, મિથ્યાદષ્ટી ૨, ને સમ્યક્, મિથ્યાદષ્ટી તે મીષદષ્ટી ૩.

પ્રશ્ન—હે ભગવાન, સમ્યક્દષ્ટી સમ્યક્દષ્ટીપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, સમ્યક્દષ્ટી બે બેદ છે. તે. સાદિ અપરંપરસિન ૧, (તે અનાદિ મિથ્યાત્વમાંથી સમ્યક્ત્વ પામ્યા તેની આદિ છે પણ અંત નથી કેમકે શાશ્વત સમ્યક્દષ્ટી પડે નહીં મેલ્યા જાય તે માટે.) ને સાદિ સપરં વર્ગીત ૨. (તે જે સમ્યક્ત્વ પામીને વધી પડ્યાં વાંચ થાય છે તે.) તેમાં જે સાદિ સપરંવર્ગીત સમ્યક્ત્વદષ્ટી છે તે જ્યન-વધી અતમુંદુત્ત રહે (ઉપસમ સમ્યક્ત્વ પ્રમુખ) ને ઉત્તમુંદુત્ત છે. સદ સામગ્રીયમ આગ્રેસ રહે (સામગ્રી સમીક સમ્યક્ત્વવંત)

પ્રશ્ન—હે ભગવાન, મિથ્યાદષ્ટી મિથ્યાદષ્ટીપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, મિથ્યાદષ્ટી ત્રણ બેદ છે. તે સાદિ સપરં વર્ગીત ૧. (તે પાવર) અનાદિ અપરં વર્ગીત ૨. (તે મિથ્યાવળી અજય) અને અનાદિ સપરંવર્ગીત ૩. (તે જન) તેમાં જે સાદિ સપરંવર્ગીત મિથ્યાવળી અમ્યક્ત્વથી પડીને મિથ્યાત્વમાં આવ્યા છે તે જ્યન-વધી અતમુંદુત્ત રહે ને ઉત્તમુંદુત્ત અત્તે: ૧. ૨. ત્રણ અર્થ પૂરમન પડ્યાં રહે તેનું રહે પડી સમ્યક્ત્વ પામે (કાને કે ૧ તેના કળન અત કા. ૨ નહીં)

પ્રશ્ન—હે ભગવાન, સમ્યક્દષ્ટી મિથ્યાદષ્ટીપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, મિથ્યાદષ્ટી (૧ જે સર્વ હવ) ને જ્યન-વધી અને ઉત્તમુંદુત્ત રહે (૨ જે સમ્યક્ત્વ પામે અપરં મિથ્યાત્વ અત્તે: ૧)

પ્રશ્ન—હે ભગવાન, સમ્યક્દષ્ટી મિથ્યાદષ્ટીપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, સમ્યક્દષ્ટી (૧ જે સર્વ હવ) ને જ્યન-વધી અને ઉત્તમુંદુત્ત રહે (૨ જે સમ્યક્ત્વ પામે અપરં મિથ્યાત્વ અત્તે: ૧) મિથ્યાદષ્ટી (૧ જે સર્વ હવ) ને જ્યન-વધી અને ઉત્તમુંદુત્ત રહે (૨ જે સમ્યક્ત્વ પામે અપરં મિથ્યાત્વ અત્તે: ૧) મિથ્યાદષ્ટી (૧ જે સર્વ હવ) ને જ્યન-વધી અને ઉત્તમુંદુત્ત રહે (૨ જે સમ્યક્ત્વ પામે અપરં મિથ્યાત્વ અત્તે: ૧)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મિથ્યાદ્રષ્ટીને કેટલા કાળનો અંતર પડે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, મિથ્યાદ્રષ્ટીના ત્રણ બેદ છે. અનાદિ અપર્યવસિત ૧, (તે અભવ્ય) અનાદિ સપર્યવસીત ૨, (તે ભવ્ય) ને સાદિ સપર્યવસીત ૩ (તે સમ્યક્ત્વથી પડીને મિથ્યાત્વી થય છે તે) તેમાં પ્રથમ અનાદિ અપર્યવસીતને અંતર નથી. તેમ અનાદિ સપર્યવસીત તેને ત્રણ અંતર નથી. અને જે સાદિ સપર્યવસીત છે તેદને અંતર જ્ઞાન્યથી અંતર્મુદ્ગર્તનું અને ઉત્કૃષ્ટપણે હાસક સામગ્રાયમ આગેરાનું અંતર પડે. (એટલું સમ્યક્ત્વમાં રહીને પાછા મિથ્યાત્વ પામે તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મિથ્યાદ્રષ્ટીને અંતર કેટલા કાળનો પડે ?

હીનાર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્યથી અંતર્મુદ્ગર્તનું અંતર પડે. ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો કાળ જાવત અર્થ પુદ્ગળ પરાવર્ત દેશે ઉજો અંતર પડે. (એટલે કાળે ફરી સમ્યક્ત્વ પામતાં મિથ્યપણ આવે તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સમ્યક્દ્રષ્ટી ૧, મિથ્યાદ્રષ્ટી ૨, ને મિથ્યાદ્રષ્ટી ૩. એ ત્રણ માંહે કયા કયાથી થોડા પછા હોય ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સર્વથી થોડા મિથ્યાદ્રષ્ટી છે ૧, તેથી સમ્યક્ત્વ દ્રષ્ટી અનંત ગુણ છે ૨. (સિદ્ધ અનંતા માટે) ને તેથી મિથ્યાત્વદ્રષ્ટી અનંત ગુણ છે ૩. (નિગોદ ભવ્યા તે માટે.) ॥૧૧॥

અથવા વળી ત્રણ બેદે સર્વ જીવ કલ્પા છે. પરીત ૧, (પ્રત્યેક શરીરી તથા પરીત સંસારી) અપરીત ૨, (સાધારણ શરીરી તથા બહુજ સંસારી) ને નોપરીત, નો અપરીત ૩. (તે સિદ્ધ.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પરીત જીવ પરીતપણે કેટલો કાળ રહે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, પરીત જીવ બે બેદે છે. કાયપરીત ૧, (તે પ્રત્યેક શરીરી) ને સંસાર પરીત ૨. (તે અસ્થ સંસારી).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કાયપરીત કાયપરીતપણે કેટલો કાળ રહે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્યથી અંતર્મુદ્ગર્ત રહે ને ઉત્કૃષ્ટપણે અસંખ્યાતો કાળ રહે. જાવત અસંખ્યાતા લોકના આકાશ પ્રદેશ જેટલી ઉત્સર્પિણી અવસર્પિણી લગી પ્રત્યેક શરીરપણે રહે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સંસાર પરીત સંસાર પરીતપણે કેટલા કાળ લગી રહે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્યથી અંતર્મુદ્ગર્ત રહે. (પૃષ્ઠા સમયે તત્કાળ કેવળ પામી મુક્તિ ભવ તે માટે) ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો કાળ જાવત અર્થ પુદ્ગળ પરાવર્ત દેશે ઉજો રહે.

(એટલા માંહે જેદને સંસાર ભ્રમણ રહ્યું હોય તે પરીત સંસારી કહીએ)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપરિત અપરિતપણે કેટલો કાળ રહે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, અપરીત બે બેદે છે. તે કાય અપરીત ૧. (તે સાધારણ શરીરી) ને સંસાર અપરીત ૨. (તે બહુજ સંસારી)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કાય અપરીત કાય અપરીતપણે કેટલો કાળ રહે ?

मिड्. मर्दरिण वापु. नोण्. वेण्. वणाव भन्ताव॥

नाष्टे वषोणा राग, भाग जर्मिमाय चामोय ॥१॥ (श्रीराज)

[illegible]

૧૪૦. પ્રજા પ્રાંતે સર્વે જીવ. મેના આજ્ઞાના આજ. તેમાં તેની પ્રવૃત્તિ,
સર્વે ને અર્થ, અનુચિતો અર્થિત.

આં જે આદ્યે સમ પદે ઉ જે જગ પ્રાપ્ત મને પ્રવ રવા ઉ તે મોડી રીતે
પદે ઉ જે સમવર્ણી ૧, વિષવર્ણી ૨, તે સમયા, વિષવર્ણી, તે મુખવર્ણી ૩.

પ્રશ્ન—કે બનાવે, મનપાદો મનપાદોવલે કેવે: ૧૭૧ ૨૮/

ઉત્તર—દે જાનમ, મમ્બાઈશી ને બેઠો છે, તે સારિ સપર્વડમિન ૧. (તે અનારિ ઝંખા-
તામાંથી સમ્બાઈના પામ્બો લેતી આ.તી છે ૧૫૫ અન નર્દો રેમ્બો રમ્બાઈ સમ્બાઈશી પકે
નર્દો મેલા જાન તે મારે.) ને સારિ સપર્વ ગમિન ૨. (તે જે સમ્બાઈના પામ્બોને વમી પક-
વાય થાય છે તે.) તેમાં જે સારિ સપર્વડમિન મમ્બાઈશી છે તે જલ્પ-વધી અંતરુંકનું
રહે (ઉપસમ સમ્બાઈના પ્રમુખ) ને કુમ્બાઈ ૩. સક સામગેવમ આમેરાં રહે (સમ્બાઈ-
સમીક સમ્બાઈનાં)

પ્રશ્ન—૧. જમરાત, મિયાલડી મિયાલડીપડે ૧૨૩૦ ૩૦ ૨૦/

ઉત્તર—દે ગાંધીજી, મિથ્યાશ્રી પણ બેરે છે. તે સારી સપર્વે વસિન ૧. (તે પરાય) અનાદિ સપર્વગીન ૨. (તે મિથ્યાની અજાણ) અને અનાદિ સપર્વવસિન ૩. (તે ભય) તેમાં જે સારી સપર્વગીન મિથ્યાની સમ્યક્તાથી પડીને મિથ્યાત્વમાં આવ્યા છે તે જન્મ-પણી અંતર્મુદુત્ત રહે, ને ઉત્કૃષ્ટપણે અને તો કાળ જ્યારે અર્ધે હૃદયજ પરાયત્વે દેશે ઉઠેલા રહે પછી સમ્યક્ત પામે. (અને સૌ બેના કાળજી માન થાય નહીં.)

५५—हे सगरांत, भीमदह्री मिश्रदह्रीपणु उदयो। काग रदो।

ઉત્તર—હે ગાંતમ, મિત્રદ્રષ્ટી (ત્રીજો મીત્ર ગુણદાતા) તે ૪૫-૫૫વો અને કિંતુષ્ઠપણે પછી અંતર્ગુરુત્તર રહે. (પછી સમયગત પામે અથવા મિથ્યાત્વમાં જાય.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સમ્યક્દૃષ્ટીને કેટલા કાળનો અંતર પડે ?

ઉંતર—હો ગાનમ, સમ્યક્દષ્ટીના બે બેદ છે. સાદિ અપર્યવસિત ૧, ને સાદિ સપર્યવસિત ૨, તેમાં જે સાદિ અપર્યવસિત (ક્ષાયક સમ્યક્ત્વી) તેહને અંતર નથી (કેમકે તે પાછો મિથ્યાત્વી ન થાય તે માટે) અને જે સાદિ સપર્યવસિત (તે ઉપસમી ક્ષાયોપસમી સમ્યક્ત્વી) તેહને જ્ઞાન-ચત્રી અનર્મુદ્ધત્તનુ અંતર પડે અને ઉત્કૃષ્ટપણે અનતો કાળ જાતલ અર્થ પુદ્ગળ પરાવર્ત દેખે ઉણા અંતર પડે (એટલે કાજે વળા પાછો ફરીને અવરત સમ્યક્ત્વ પામે)

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સર્વ યજ્ઞ યોગ પરીત છે ૧, (પ્રત્યેક યજ્ઞી અને અધ્ય સંસારી માટે) તે યજ્ઞ નોપરીત નો અપરિત (સિદ્ધ) તે અનંત ગુણ છે ૨. તે યજ્ઞ અપરીત (તે સાધારણ યજ્ઞી અને જનુષ સંસારી) અનંતગુણ છે ૩. ॥૨૧॥

અથવા વળી ત્રણ પ્રકારે સર્વ જીવ કલા છે. પર્વામા ૧, અપર્વામા ૨, ને નોપર્વામા નોઅપર્વામા ૩. (તે સિદ્ધ.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પર્વામા જીવ પર્વામાપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન-યજ્ઞી અંતર્મુદુર્ત રહે અને ઉત્કૃષ્ટપણે સામરોપમ સત પ્રયત્ન આજેરાં લગી પર્વામાનાજ ભવ કરે. અપર્વામાપણે મરે નહીં તે આથી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપર્વામા જીવ અપર્વામાપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન-યજ્ઞી અંતર્મુદુર્ત રહે અને ઉત્કૃષ્ટપણે પણ અંતર્મુદુર્તજ રહે. (અપર્વામાના ધણા ભવ કરે તો પણ અંતર્મુદુર્ત માંહે જેટલા ભવ થાય તેટલાજ કરે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નોપર્વામા, નોઅપર્વામા (તે સિદ્ધ) કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેનો સાદિ અપર્યયીન છે. (જેટલે તેદની આદિ છે પણ અંત નથી.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પર્વામાને અંતર કેટલા કાળનો પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન-યજ્ઞી અંતર્મુદુર્તનો ને ઉત્કૃષ્ટપણે પણ અંતર્મુદુર્તનો અંતર પડે. (જેટલોજ અપર્વામાનો કાળ છે તે માટે)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપર્વામાને કેટલા કાળનો અંતર પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન-યજ્ઞી અંતર્મુદુર્તનો ને ઉત્કૃષ્ટપણે સામરોપમ સત પ્રયત્ન આજેરાનો અંતર પડે (જેટલોજ પર્વામાનો કાળ છે તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નોપર્વામા, નોઅપર્વામા (સિદ્ધ) તેદને અંતર કેટલા કાળનો પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેદને અંતર નથી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પર્વામા ૧, અપર્વામા ૨, ને નોપર્વામા, નોઅપર્વામા ૩. એ ત્રણ માંહે કયાયજ્ઞી યોગ ધણા હોય?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સર્વયજ્ઞી યોગ નોપર્વામા, નોઅપર્વામા (સિદ્ધ) છે ૧, તેયજ્ઞી અપર્વામા અનંતગુણ છે ૨, (નિગોદીઆ સિદ્ધથી અનંતગુણ છે તે માટે) ને તે યજ્ઞી પર્વામા જીવ સંખ્યાતગુણ છે ૩, (સુદમ માંહે પર્વામા ધણાં છે તે માટે.) ॥૩૩॥

અથવા વળી ત્રણ ભેદે સર્વ જીવ કલા છે. સુદમ ૧, બાદર ૨, નોગુદમ, નોબાદર ૩. (તે સિદ્ધ.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સુદમ જીવ સુદમપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન-યજ્ઞી અંતર્મુદુર્ત રહે ને ઉત્કૃષ્ટપણે અસંખ્યાનો કાળ પૃથ્વીની કાયસ્થિતિ જેટલો અમર્યાનો કાળ રહે.

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, જ્ઞાન-પથી અંતર્મુદ્ગને રહે (નિમેષ પ્રદે) અને ઉત્કૃષ્ટપણે અનર્થ કાગ રહે. (ને જ્ઞાનપણે અનર્થો વ્યર્થપણે, અભર્થપણે છે તથા અનર્થો વિનાશક પ્રમત્તે અભિજ્ઞાન પુરુષને પગલેને રહે ને આ જ્ઞાનને અભિજ્ઞાનને અને જેટલા સમય થાય તેટલા કાગ રહે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મંદાર અપરીત મંદાર અપરીતપણે જેટલા કાગ રહે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેના ને બેડ છે, અનાદિ અપર્યાપ્તિ ૧. (તે અભય છવ) અને અનાદિ સપર્યાપ્તિ ૨. (ને ભવ છવ છે ને જેને અર્થ પુરુષને ઉપરાંત મંદાર છે તે.) (એના કાગનું ખાન રહેવાય નહીં.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નોપરીત, નો અપરીત (ને સિદ્ધ) જેટલા કાગ રહે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેહની આદિ છે, પણ અંત નથી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કાચ પરીતને અંતર જેટલા કાગનો પડે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, જ્ઞાન-પથી અંતર્મુદ્ગનો અંતર પડે. (મિત્રો નિમેષનો ભવ કરી પાછો પ્રત્યેક થાય તે માટે.) ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનર્થો કાગ અંતર પડે. (નિમેષમાં રહીને પ્રત્યેક થાય ત્યારે અને નિમેષનો કાગ અરી પુરુષને પગલે છે તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સંસાર પરીતને અંતર જેટલા કાગનો પડે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેહને અંતર નથી. (એમને જે અસ્થ સંસારી છે તે જાદુજ સંસારી ન થાય તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કાચ અપરિતને જેટલા કાગનો અંતર પડે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, કાચ અપરીત તે સાધારણ શરીરી તેહને અંતર જ્ઞાનપથી અંતર્મુદ્ગનો નો પડે ને ઉત્કૃષ્ટપણે અસંખ્યાતો પૃથ્વીની કાચરિધિનો કાગ અંતર પડે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સંસાર અપરીત (તે અનાદિ અપર્યાપ્તિ વસીત અભવ) તેહને જેટલા કાગનો અંતર પડે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેહના બે બેડ છે. તે અનાદિ અપર્યાપ્તિ વસીત ૧, (તે અભવ) અને અનાદિ સપર્યાપ્તિ ૨. (ને ભવ છવ પણ જાદુજ સંસારી જાણવા) તેમાં અનાદિ અપર્યાપ્તિ વસીતને પણ અંતર નથી અને અનાદિ સપર્યાપ્તિ વસીતને પણ અંતર નથી. (કારણ કે અભવને ભવ થાતું નથી માટે અંતર નથી અને જે ભવ છે તે અસ્થ સંસારી પરીત થાશે પણ પાછો જાદુજ સંસારી નહીં થાય તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નોપરીત, નો અપરીત (તે સિદ્ધ) તેને અંતર જેટલા કાગનો પડે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેહને અંતર નથી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પરીત ૧, અપરીત ૨, અને નોપરીત નોઅપરીત ૩ એ ત્રણ માંહે કયા કયા થકી થોડા થળા હોય ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સર્વ યજ્ઞ યોગ પરીત છે ૧, (પ્રત્યેક શરીરી અને અન્ય સંસારી માટે.) ને યજ્ઞ નોપરીત નો અપરિત (સિદ્ધ) તે અનંત યુગ્મા છે ૨. તે યજ્ઞ અપરીત ને સાધારણ શરીરી અને જનુષ સંસારી) અનંતયુગ્મા છે ૩. ॥૨૧॥

અથવા વળી ત્રણ પ્રકારે સર્વ જીવ કલા છે. પર્વામા ૧, અપર્વામા ૨, ને નોપર્વામા નોઅપર્વામા ૩. (તે સિદ્ધ.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પર્વામા જીવ પર્વામાપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્યથી અંતર્મુદુર્ત રહે અને ઉત્કૃષ્ટપણે સાગરોપમ સત પ્રથક્ત્વ જાગ્રેમાં લગી પર્વામાના જીવ કરે. અપર્વામાપણે મરે નહીં તે આશી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપર્વામા જીવ અપર્વામાપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્યથી અંતર્મુદુર્ત રહે અને ઉત્કૃષ્ટપણે પણ અંતર્મુદુર્ત રહે. (અપર્વામાના ધણા જીવ કરે તો પણ અંતર્મુદુર્ત માંહે જોડલા જીવ થાય તેટલાજ કરે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નોપર્વામા, નોઅપર્વામા (તે સિદ્ધ) કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેનો સાદિ અપર્યવરીત છે. (એટલે તેહની આદિ છે પણ અંત નથી.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પર્વામાને અંતર કેટલા કાળનો પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્યપણે અંતર્મુદુર્તનો ને ઉત્કૃષ્ટપણે પણ અંતર્મુદુર્તનો અંતર પડે. (એટલેજ અપર્વામાનો કાળ છે તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપર્વામાને કેટલા કાળનો અંતર પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્યથી અંતર્મુદુર્તનો ને ઉત્કૃષ્ટપણે સાગરોપમ સત પ્રથક્ત્વ જાગ્રેમાં અંતર પડે (એટલેજ પર્વામાનો કાળ છે તે માટે)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નોપર્વામા, નોઅપર્વામા (સિદ્ધ) તેહને અંતર કેટલા કાળનો પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેહને અંતર નથી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પર્વામા ૧, અપર્વામા ૨, ને નોપર્વામા, નોઅપર્વામા ૩. એ ત્રણ મંદિ ક્યા ક્યાયજ્ઞ યોગ ધણા હોય?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સર્વથજ્ઞ યોગ નોપર્વામા, નોઅપર્વામા (સિદ્ધ) છે ૧, તેથજ્ઞ અપર્વામા અનંતયુગ્મા છે ૨, (નિજોદીઆ સિદ્ધથી અનંતયુગ્મા છે તે માટે) ને તે થજ્ઞ પર્વામા જીવ સંખ્યાતયુગ્મા છે ૩, (સુદમ માહે પર્વામા ધણાં છે તે માટે) ॥૩૧॥

અથવા વળી ત્રણ બેદે સર્વ જીવ કલા છે. સુદમ ૧, બાદર ૨, નોસુદમ, નોબાદર ૩. (તે સિદ્ધ.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સુદમ જીવ સુદમપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્યથી અંતર્મુદુર્ત રહે ને ઉત્કૃષ્ટપણે અસંખ્યાનો કાળ પૃથ્વીની કાયસ્થિતિ જોડેજ અસંખ્યાનો કાળ રહે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જ્યારે જુદા જુદા પદો રહે છે ત્યારે શું?

ઉત્તર—હે મૌનમ, જ્યારે-યથી અંતર્બુદ્ધિ રહે તે ઉત્કૃષ્ટપણે અભિવ્યક્તિ કાળ. તે કાળથી અભિવ્યક્તિ ઉત્કર્ષિણી, અવતર્કિણી અને ઇન્દ્રિયથી અંતર્બુદ્ધિ અભિવ્યક્તિના કાળે આશરે મેળામિતિ જેટલા આશરે પ્રતિ રહે તેથી ઉત્કર્ષિણી, અવતર્કિણી તરીકે રહે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મૌનમ, મૌનમ (મિદ) જેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે મૌનમ, તેને કાલિ અર્થે વર્ણવે છે (તેની આદિ છે પણ અંત નથી.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મૌનમ જીવને જેટલા કાળનો અંતર પડે?

ઉત્તર—હે મૌનમ, તેને જાણવવાની કાલગિણિના કાળ જેટલો અંતર જીવનો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, જાણ જીવને જેટલા કાળનો અંતર પડે?

ઉત્તર—હે મૌનમ, તેને સુદમપણની કાલગિણિના કાળ જેટલો અંતર જીવનો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મૌનમ, મૌનમ તેને અંતર જેટલા કાળનો પડે?

ઉત્તર—હે મૌનમ, તેને અંતર નથી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સુદમ ૧, જાણ ૨, અને મૌનમ મૌનમ ૩, એ ત્રણ માર્ગે કયા કયાથી ધોણ ધણા રહે?

ઉત્તર—હે મૌનમ, સર્વથી ધોણ મૌનમ મૌનમ (સિદ્ધ) છે. ૧, તે માર્ગ-જાણ જીવ અનંત યુગ છે ૨, તે તે માર્ગ સુદમ જીવ અસંખ્યાન યુગ છે. ૩, જાણ

અથવા વળી ત્રણ બેદે સર્વ જીવ કયા છે, તે સંગી ૧, (મન સહીન પચેકી) અસંગી ૨, (તે મન રહીન) ને નોસંગી નોઅસંગી ૩, (તે મિદ)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સંગી જીવ સંગીપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે મૌનમ, જ્યારે-યથી અંતર્બુદ્ધિ રહે તે ઉત્કૃષ્ટપણે પ્રયત્નથી સાચર ગમેરા રહે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અસંગી જીવ અસંગીપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે મૌનમ, જ્યારે-યથી અંતર્બુદ્ધિ રહે. તે ઉત્કૃષ્ટપણે વનસ્પતિના જેટલો (અનંતો) કાળ રહે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નોસંગી નોઅસંગી (તે સિદ્ધ) કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે મૌનમ, તે તે સાદિ અર્થે વર્ણવે છે. (તેની આદિ છે પણ અંત નથી.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સંગી જીવને અંતર કેટલા કાળનો પડે?

ઉત્તર—હે મૌનમ, જ્યારે-યથી અંતર્બુદ્ધિનો અંતર પડે અને ઉત્કૃષ્ટપણે (અનંતો) વનસ્પતિનો કાળ અંતર પડે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અસંગી જીવને અંતર કેટલા કાળનો પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, જ્ઞાન-વૃથા અંતર્મુદ્ગમનો અંતર પડે ને ઉન્નૃષ્ટપણે પ્રયત્ન સો સામરોપમ આજેરો અંતર પડે. (એટલો સંતોનો કાળ છે તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે જ્ઞાનમ, નોસંતી, નોઅસંતી ને કેટલા કાળનો અંતર પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેને અંતર નથી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સંતી ૧, અસંતી ૨, ને નોસંતી, નોઅસંતી ૩, (તે સિદ્ધ) એ ત્રણ માંહે કયા કયાયકા થોડા પળાં હોય?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, સર્વથકી થોડા સંતી (મન સહીત) છે ૧, તે થકી નોસંતી, નોઅસંતી (સિદ્ધ) તે અનંત ગુણ છે ૨, ને તે થકી અસંતી અનંત ગુણ છે ૩, ॥૫૫॥

અથવા વળી ત્રણ પ્રકારે સર્વ જીવ કલા છે. તે લવ સિદ્ધિયા ૧, (તે ભવ્ય) અભવ્ય સિદ્ધિયા ૨, (તે અભવ્ય) ને નોભવ્યસિદ્ધિયા, નોઅભવ્યસિદ્ધિયા ૩, (તે સિદ્ધ).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત ભવ્યસિદ્ધિયા ભવ્યસિદ્ધિયાપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તે અનાદિ સપર્વ વસીત છે. (તેની આદિ નથી પણ અંત છે).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અભવ્યસિદ્ધિયા અભવ્યસિદ્ધિયાપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તે અનાદિ અપર્વવસીત છે. (એટલે તેની આદિ પણ નથી. ને અંત પણ નથી.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નોભવ્યસિદ્ધિયા, નોઅભવ્યસિદ્ધિયા કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તે સાદિ અપર્વવસીત છે (એટલે તેની આદિ છે પણ અંત નથી).

એ ત્રણેને અંતર નથી (કેમકે ભવ્ય છે તે અભવ્ય ન થાય, અભવ્ય છે તે ભવ્ય ન થાય ને સિદ્ધ છે તે અસિદ્ધ ન થાય તે માટે).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ભવ્ય ૧, અભવ્ય ૨, ને નોભવ્ય નોઅભવ્ય ૩, એ ત્રણ માંહે કયા કયાયકા થોડા પળાં હોય?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, સર્વથકી થોડા અભવ્ય છે ૧, તે થકી નોભવ્ય નોઅભવ્ય (તે સિદ્ધ) અનંત ગુણ છે ૨. ને તે થકી ભવ્ય અનંત ગુણ છે ૩. ॥૬૧॥

અથવા વળી ત્રણ પ્રકારે સર્વ જીવ કલા છે. તે ત્રસ ૧, (બે ઈંદ્રિયાદિક) સ્થાવર ૨, (તે એકેંદ્રી) નોત્રસ નોસ્થાવર ૩. (તે સિદ્ધ.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ત્રસજીવ ત્રસપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, જ્ઞાન-વૃથા અંતર્મુદ્ગમને ને ઉન્નૃષ્ટપણે બે દહાર સામરોપમ આજેરો રહે. (પૂર્વે દ્વિવિધિ પ્રતિપતિને વિરે તેજ, વાયુને પણ ત્રસ કલા છે પણ છદ્દો સ્થાવરમાં ત્રસ છે અને છદ્દો તો ફક્ત બે ઈંદ્રિયાદિકજ ત્રસ ભણવા તો તે માંહે તો બે દહાર સામરોપમ આજેરો રહે. એ ભાવ.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અથવા હવે રથારૂપને જેટલો કાળ રહે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, વનસ્પતિના જોડણાં (અનંતો) કાળ રહે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ગોવસ ગોસ્થાવર હવે (તે સિદ્ધ) જેટલો કાળ રહે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેઓ સારિ અપર્યવસીત છે. (તેની આદિ છે પણ અંત નથી.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તમ હવે અંતર જેટલા કાળનો પડે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, વનસ્પતિના જોડણાં (અનંતો) કાળ અંતર પડે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, આર હવે અંતર જેટલા કાળનો પડે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એ દગર સાગરોપમ અગ્રેશનો અંતર પડે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ગોવસ ગોસ્થાવર ને અંતર જેટલા કાળનો પડે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેઓ અંતર નથી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તસ ૧, રથાવર ૨, ને ગોવસ ગોસ્થાવર ૩, એ ત્રણ માંહે કયા કયા યજી યોગાં ધર્માં દેખ ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સર્વ યજી યોગા તસ હવે ૧, તેયજી ગોવસ ગોસ્થાવર તે અનંત યુગ્મા છે ૨, ને તે યજી રથાવર હવે અનંત યુગ્મા છે ૩. ાગા એ યી જ્યા-ભિગમ યત્રે સર્વ જીવની ત્રીવિધિ પ્રતિપત્તિ સંપૂર્ણ થય.

૧૪૧. આર પ્રકારે સર્વ જીવના આજ્ઞાવા આર. તેમાં તેની કાયસ્થિતિ, અંતર ને અદ્ય, બાહ્યત્વનો અધિકાર.

ત્યાં જે આચાર્ય એમ કહે છે જે આર બેઠે સર્વ હવે કલા છે. તે કહે છે. મનજોગી ૧, (સંસી પચેદ્રી તે પશુ મન વ્યાપાર સહીત) વચનજોગી ૨, (તે બેઠદ્રિયાદિક તે પશુ વચન વ્યાપારવંત) કાયજોગી ૩, (સર્વ હવે) ને અજોગી ૪. (તે સિદ્ધ અને ચક્રદેમા યુગ્માજ્ઞાના)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મનજોગી મનજોગીપણે જેટલો કાળ રહે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્યપણે એક સમય રહે (મનો વર્જણાના પુદ્ગળ લેવારૂપ) ને ઉત્કૃષ્ટપણે અંતર્મુદુર્ત રહે. (મન વ્યાપાર ચીતનરૂપ) એમ વચનજોગી પશુ કહેવાં.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કાયજોગી કાયજોગીપણે જેટલો કાળ રહે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્યપણે અંતર્મુદુર્ત રહે અને ઉત્કૃષ્ટપણે વનસ્પતિના જોડણાં (અનંતો) કાળ રહે

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અજોગી અજોગીપણે જેટલો કાળ રહે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેઓ સારિ અપર્યવસીત છે (એટલે તેની આદિ છે પણ અંત નથી.)

ઉત્તર—હે મૈત્રમ, જ્યનથી અનર્થદુર્ગતો અનર્થ પડે (અવેદી તથા પુણ્યવેદી થતાં અનર્થ પડે ને) અને ઉત્પદ્યજે અનર્થ પડે. અનર્થ પડે (તે એમ જે વતપતિ અને નવ નવ.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પુણ્યવેદી અંતર કેટલા કાળનો પડે?

ઉત્તર—હે મૈત્રમ, જ્યનથી એક સમયનો. (ઉત્તરના નામે ગુણાણે મૈત્ર સમય અને તે રીતે અનર્થને પેમાને નવ નવ પડે પુણ્યવેદી કાળ તે માટે) અને ઉત્પદ્યજે વતપતિ નેટરો (અનર્થો) કાળ અનર્થ પડે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નપુંસકવેદીને અંતર કેટલા કાળનો પડે?

ઉત્તર—હે મૈત્રમ, જ્યનથી અંતર્મુદ્ગતો (ઉપમાન વેદ તથા અન્ય વેદને અંતર) અને ઉત્પદ્યજે સામરોપમ પ્રમાણ માં જાહેરનો અંતર પડે. (એટલું પુણ્યવેદી પડે પણ નપુંસક વેદ માત્ર તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અવેદીને અંતર કેટલા કાળનો પડે?

ઉત્તર—હે મૈત્રમ, અવેદી બે ભેદ છે. તે સારિ અપર્વં વસિત ૧. (તે ક્ષિપ્રવેદી અને સિદ્ધ) તેને અંતર નથી. અને સારિ સપર્વં વસિત ૨. (તે ઉપસાંન વેદી દ્યમે, અમારમે ગુણાણે) તેને જ્યનથી અંતર્મુદ્ગતો અંતર પડે. ને ઉત્પદ્યજે અનર્થ કાળ ભવત અર્થે પુદ્ગલ પ્રસારન દેશે ઉણા એટલા અંતર પડે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સ્ત્રીવેદી ૧, પુરુષવેદી ૨, નપુંસકવેદી ૩, ને અવેદી ૪. એ ચાર મહિ કયા કયા થયા થોડા થણાં દોષ?

ઉત્તર—હે મૈત્રમ, સર્વથા થોડા પુરુષવેદી છે ૧, તે થા સ્ત્રીવેદી સમ્પાન ગુણ છે ૨, તે થા અવેદી અનર્થ ગુણ છે ૩. (સિદ્ધ અનર્થ તે માટે) ને તે થા નપુંસકવેદી અનર્થગુણ છે ૪. (એકેદ્રી અનર્થ તે માટે.)

અથવા વળી ચાર ભેદે સર્વે જીવ કલા છે. તે અમુ દર્શણી ૧, (આંખે કેમે તે) અમુ દર્શણી ૨, (આંખ વિના શોષ ચાર દ્વિએ જાણે તે), અવધિ દર્શણી ૩, (અવધિ દર્શને કેમે તે) ને કેવળ દર્શણી ૪, (તે કેવળ દર્શને કેમે તે)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અમુ દર્શણિ અમુ દર્શનીપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે મૈત્રમ, જ્યનથી અંતર્મુદ્ગત રહે. ને ઉત્પદ્યજે હજાર સામરોપમ જાહેરો રહે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અમુ દર્શની અમુ દર્શનીપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે મૈત્રમ, તેના બે ભેદ છે. અનાદિ અપર્વંવસીત ૧, (તે અલભ્ય) ને અનાદિ સપર્વંવસીત ૨, (તે લભ્ય) (એ બેના કાળનું માન કહેવાય નહીં)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અવધિ દર્શણી અવધી દર્શણીપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે મૈત્રમ, જ્યનથી એક સમય રહે. (અવધિ પામ્યા પછીજ કાષ્ટને મરણ

થા તે આધિ) અને ઉત્કૃષ્ટપણે બે ખાસ સાગરોપમ એટલે એકસો જાતીસ સાગરોપમ
જાતો (એક ખાસ સાગર મનુષ્ય કે નિર્ગમ પર્વતી સાનખી નરકે તેત્રીસ સાગરની રિયતિ
પમે તાં સમ્યક્ત પામી ફરી સમ્યક્ત વખી વળી સાતમી નરકે તેત્રીસ સાગરની રિયતિ
પમે એમ ખાસક સાગરોપમ થાય, ત્યારપછી સમ્યક્ત પામેછે વિજંગમ્માન માહિથી અવધી
કાન થાય. દેવતા, મનુષ્યપણે ખાસક સાગર રહે એમ એકસો જાતીસ સાગર જાએરાં લગી
અવધિદર્શન રહે. અવધતાન ને વિજંગમ્માન એ બેમાં નામ ફેર છે પણ અવધિદર્શન તો
એક જ છે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કેવળ દર્શની કેવળ દર્શનીપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેની આદિ છે પણ અંત નથી (આત્મું ન જાય તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અમ્મુ દર્શણીને અંતર કેટલા કાળનો પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જન્મ-મર્યાદા અંતર્મુકુર્તનો અંતર પડે ને ઉત્કૃષ્ટપણે (અનંતો) વનસ્પતિનો
કાળ અંતર પડે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અમ્મુદર્શણીને કેટલા કાળનો અંતર પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેના બે બેદ છે તે પૂર્વે કલા છે તે બનેને અંતર નથી (સંસારી
સર્વને અમ્મુ દર્શન છે તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અવધિ દર્શનીને કેટલા કાળનો અંતર પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જન્મ-મર્યાદા અંતર્મુકુર્તનો અંતર પડે ને ઉત્કૃષ્ટપણે (અનંતો) વન-
સ્પતિનો કાળ અંતર પડે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કેવળ દર્શણીને કેટલા કાળનો અંતર પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેતો સાદિ અપર્વવસિત છે (આત્મું જાય નહિ) તે માટે અંતર નથી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અમ્મુ દર્શણી ૧, અમ્મુ દર્શણી ૨, અવધિ દર્શણી ૩, ને કેવળ દર્શણી
૪, એ ચાર માંહે કયા કયાપછી થોડા, ઘણા હોય?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સર્વથકી થોડા અવધિ દર્શની છે ૧, (દેવતા, નારકી અને કેટલાએક
પર્વેક તીર્થ, મનુષ્યને હોય તે માટે.) તેથકી અમ્મુદર્શની અસંખ્યાન ગુણ છે ૨,
(પરિવ્રજી અને પર્વેકી સર્વને છે તે માટે.) તેથકી કેવળ દર્શની અનંત ગુણ છે ૩,
(સિદ્ધ અનંત માટે) અને તેથકી અમ્મુ દર્શની અનંત ગુણ છે ૪, (સર્વ સંસારી
જીવને અમ્મુ દર્શન છે તે માટે.) ॥૩॥

અથવા વળી ચાર બેદે સર્વ જીવ કલા છે. સંજત ૧, (સર્વ વિરતિ સાધુ) અસંજત
૨, (ને અવિરતી) સંજતા સંજત ૩, (તે દેસ વિરતિ આવક) ને નો સંજત, નો અસંજત,
નો સંજતાસંજત ૪. (તે સિદ્ધ.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સંજત સંજનપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જન્મ-મર્યાદા એક સમય રહે. અને ઉત્કૃષ્ટપણે નવ વરસે ઉણી કાઠ
પાં વધી રહે.

૧૫

૧૨. પાંચ પ્રકારે સર્વ જીવના આજ્ઞાવા બે. તેમાં તેની કાયસ્થિતિ,
અંતર ને અદ્ય બહુવિધો અધિકાર.

તાં ને આચાર્ય એમ કહે છે ને પાંચ બેરે સર્વ જીવ કલા છે તે કહે છે. નારંગી
૧. નિર્વચ ૨. મનુષ્ય ૩. દેવતા ૪. અને સિદ્ધ ૫.

એકની કાયસ્થિતિ અને અંતર જેમ પૂર્વે કહ્યા છે તેમજ છતાં પણ જાણવા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નારંગી ૧. નિર્વચ ૨. મનુષ્ય ૩. દેવતા ૪. અને સિદ્ધ ૫. એ પાંચ
માટે કયા કયા યજ્ઞ યોગ, ધર્મો દોષ ?

જિત્તર—હે ગૌતમ, સર્વ યજ્ઞ યોગ મનુષ્ય છે ૧. તે યજ્ઞ નારંગી અસંખ્યાન ગુણ છે
૨. તે યજ્ઞ દેવતા અસંખ્યાન ગુણ છે ૩. તે યજ્ઞ સિદ્ધ અનંત ગુણ છે ૪. ને તે યજ્ઞ
નિર્વચ અનંત ગુણ છે ૫. ॥૧૧॥

અથવા વળી—પાંચ બેરે સર્વ જીવ કલા છે. કોષકપાય ૧. માનકપાય ૨. માયાકપાય
૩. લોભકપાય ૪. અને અકપાય ૫. (તે સિદ્ધ અને દશમા ગુણકાણી ઉપરલા જાણવા.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કોષકપાય કોષકપાયપણે કેટલો કાળ રહે ?

જિત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાન્યથી અંતર્મુદુર્ત રહે અને ઉત્કૃષ્ટપણે પણ અંતર્મુદુર્તજ રહે.
(પછે કયાપાંતરે બજે.) એમ માનકપાય અને માયાકપાય પણ કહેવા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, લોભકપાય લોભકપાયપણે કેટલો કાળ રહે ?

જિત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાન્યથી એક સમય રહે. (દશમે ગુણકાણે જ્ઞાન્યથી એક સમયજ
લોભાદ્ય વેદી કાળ કરે ત્યાં પડતો અન્ય કપાય બજે તે માટે) અને ઉત્કૃષ્ટપણે અંતર્મુદુર્ત
રહે. (પછે કયાપાંતરે બજે તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અકપાય અકપાયપણે કેટલો કાળ રહે ?

જિત્તર—હે ગૌતમ, તેના બે બેદ છે. તેમાં ક્ષીણ કપાય તે સાદિ અનંત છે ૧, અને
ઉપસાંન કપાય (અગ્નિરમે ગુણકાણે) તે જ્ઞાન્યપણે એક સમય રહે અને ઉત્કૃષ્ટપણે
અંતર્મુદુર્ત રહે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કોષકપાયને અંતર કેટલા કાળનું પડે ?

જિત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાન્યથી એક સમયનું અંતર પડે (લોભોદ્યનો સમય) અને
ઉત્કૃષ્ટપણે અંતર્મુદુર્તનો અંતર પડે. એમ માનકપાય અને માયાકપાયને પણ અંતર કહેવો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, લોભકપાયને અંતર કેટલા કાળનો પડે ?

જિત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાન્યથી અંતર્મુદુર્તનો અને ઉત્કૃષ્ટપણે પણ અંતર્મુદુર્તનો અંતર પડે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અકપાયને અંતર કેટલા કાળનો પડે ?

જિત્તર—હે ગૌતમ, તેના બે બેદ છે ક્ષીણ કપાય ૧. અને ઉપસાંન કપાય ૨.

સમય વૈધિ પ્રદાન પ્રતિને વિચારણ કરે તે માટે) અને ઉત્કૃષ્ટપણે તેનીય સામરોપમ અંતર્મુદ્ગત્તે અધીક રહે. (તે એમ જે અંતર્મુદ્ગત્તેની પશુનુંજીવંત મરીને દેવતા, નારકીપણે ઉપજે ત્યાં તેનીય સામર સગી રહે ને માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, આહારક શરીરી આહારક શરીરપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, જ્ય-ન્યથી અંતર્મુદ્ગત્તે રહે અને ઉત્કૃષ્ટપણે પણ અંતર્મુદ્ગત્તે રહે. મિટલીજ આહારક શરીરની રિપતિ છે તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તેજસ શરીરી તેજસ શરીરપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેના જે બેદ છે. તે અનાદિ અપર્યં વસીત ૧. (તે અમર્ય) અને અનાદિ સપર્યં વસીત ૨. (તે ભવ્ય) એમ કાર્મણ શરીરી પણ કહેવા. (તેના કાળનું માન ન થાય)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અશરીરી (સિદ્ધ) કેટલા કાળ સગી રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તે તો સાદિ અપર્યંવસીત છે (તેની આદિ છે પણ અંત નથી.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ઉદારીક શરીરીને અંતર કેટલા કાળનું પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, જ્ય-ન્યથી એક સમયનો (તે મવન સમયે વિમદ્ગતીનો અંતર પડે) ને ઉત્કૃષ્ટપણે તેનીય સામરોપમ અંતર્મુદ્ગત્તે અધીક અંતર પડે. (તે એમ જે મનુષ્ય, નિર્વ્ય વિકૃષ્ટા કરતો મરીને દેવતા, નારકી માહે તેનીય સામરોપમને આવખે ઉપજે પછે ફરી મનુષ્ય, તિર્વ્ય થાય સારે એ અંતર જાણવો.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, વૈદીય શરીરીને અંતર કેટલા કાળનું પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, જ્ય-ન્યથી અંતર્મુદ્ગત્તેનો અંતર પડે. (તે એમ જે દેવતા, નારકી મરીને નિર્વ્યનો ભવ અંતર્મુદ્ગત્તેનો ફરી ફરી દેવતા, નારકી થાય સારે તથા વિકૃષ્ટા સંહરી ફરી અંતર્મુદ્ગત્તે વિકૃષ્ટા કરે મનુષ્ય, તિર્વ્ય તે માટે.) ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો વન-સ્થિતિનો કાળ અંતર પડે. (વનસ્થિતિમાં વૈદીય નથી તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, આહારક શરીરીને કેટલા કાળનો અંતર પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, જ્ય-ન્યથી અંતર્મુદ્ગત્તેનો અંતર પડે. (તે એમજે આહારક શરીર કરીને સંહરી ફરી પાછું અંતર્મુદ્ગત્તે આહારક કરે સારે) અને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો કાળ જાવત્ અર્ધ પ્રજાગ પરાવર્તે દેશે ઉજો એટલો અંતર પડે. (આહારક શરીર સમ્યક્તી અપ્રમાદિ સમુજ કરે અને તેહને એટલાજ સંસાય હોય તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તેજસ શરીરીને કેટલા કાળનો અંતર પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાનમ, તેને અંતર નથી. (કેમકે અનાદિ કાળના સર્વને છે અને ઇંડ્યા પછી ફરી ન થાય તે માટે.) એમ કાર્મણ શરીરને પણ કહેવું. અને અશરીરી (સિદ્ધ)ને પણ અંતર નથી.

પરોપમને અસંખ્યાનમે ભાગે અધિક રહે. (તે એમજે પ્રમ પ્રભાએ એટલા આવખાવત લગી નિલ લેસ્યા છે તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કાપોત લેસ્યાવંત કાપોત લેસ્યાવંતપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞધ-યથી અંતર્મુદુર્ત રહે. અને ઉત્કૃષ્ટપણે તબ સાગરોપમ અને પરોપમને અસંખ્યાતમે ભાગે અધિક રહે. (તે એમજે ત્રીજી નરકે એટલા આવખાવત લગી કાપોત લેસ્યા છે તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તેજે લેસ્યાવંત તેજે લેસ્યાવંતપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞધ-યથી અંતર્મુદુર્ત રહે ને ઉત્કૃષ્ટપણે બે સાગરોપમ અને પરોપમને અસંખ્યાનમે ભાગે અધિક રહે. (ધ્યાન દેવલોકે એટલું આવખું છે તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પદ્ર લેસ્યાવંત પદ્ર લેસ્યાવંતપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞધ-યથી અંતર્મુદુર્ત રહે અને ઉત્કૃષ્ટપણે દશ સાગરોપમ અને અંતર્મુદુર્ત અધિક રહે. (દશ સાગરોપમ પાંચમા દેવલોક આથી અને અંતર્મુદુર્ત પૂર્વસા ભવનું જાણવું.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, શુક્લ લેસ્યાવંત શુક્લ લેસ્યાવંતપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞધ-યથી અંતર્મુદુર્ત રહે અને ઉત્કૃષ્ટપણે તેત્રીસ સાગરોપમ અને અંતર્મુદુર્ત અધિક રહે. (સર્વાર્થ સિદ્ધ લગી શુક્લ લેસ્યા છે તે માટે તે અંતર્મુદુર્ત તે પૂર્વ ભવનું જાણવું.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અલેસ્યાવંત અલેસ્યાવંતપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, અલેસી (સિદ્ધ) તે સાદિ અપર્થ વસીત છે. (તેની આદિ છે પશુ અંત નથી.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કૃષ્ણ લેસ્યાવંતને કેટલા કાળનું અંતર પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞધ-યથી અંતર્મુદુર્ત અને ઉત્કૃષ્ટપણે તેત્રીસ સાગરોપમ અને અંતર્મુદુર્ત અધિક એટલું અંતર પડે. (સુક્લ લેસ્યાની એટલી રિધિતિ માટે.) એમ નિલ લેસ્યાવંતને અને કાપોત લેસ્યાવંતને પણ અંતર કહેવો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તેજે લેસ્યાવંતને કેટલા કાળનો અંતર પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞધ-યથી અંતર્મુદુર્તને અને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો કાળ (નિગ્રાદ માંહે રહે ત્યાં) અંતર પડે. એમ પદ્ર લેસ્યાવંતને પણ અંતર કહેવો અને સુક્લ લેસ્યાવંતને પણ એમજ અંતર કહેવો.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અલેસ્યાવંત (સિદ્ધ) તેહને કેટલા કાળનો અંતર પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેતો સાદિ અપર્થવસીત છે તેને અંતર નથી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કૃષ્ણ લેસ્યાવંત ૧, નિલ લેસ્યાવંત ૨, કાપોત લેસ્યાવંત ૩, તેજે

તેજાવંત ૪, પદ્મ તેજાવંત ૫, શ્યામ તેજાવંત ૬, અને અતેજાવંત ૭. (મિદ) એ સાત માટે ૧૫ કાચથી દેવા, પછી દેવ!

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, મર્ચથી દેવા શ્યામ તેજાવંત દુષ છે ૧, તેજા પદ્મ તેજાવંત સાચવાન મૂળ છે ૨, તેજા તેની તેજાવંત મર્ચવાન મૂળ છે ૩, તેજા અતેજાવંત (મિદ) અતંત મૂળ છે ૪, તેજા જ્ઞાત તેજાવંત અતંત મૂળ છે ૫, તેજા નિત તેજાવંત વિરોધિ છે ૬, અને તેજા જુગ તેજાવંત દુષ વિરોધિ છે ૭. આ એ બી દુષાભાવમ મર્ચે સમર્થિ મર્ચે દુષની પ્રતિપતિ મર્ચે મર્ચે.

૧૪૫. આહ પ્રકારે સર્વે દુષના આગાવા બે. તેમાં તેની કાપરિયતિ,
અંતર ને અદ્ય, અદુત્યનો અધિકાર.

ત્યાં જે આચાર એમ કહે છે જે આ બંને મર્ચે દુષ દુષ છે તે કહે છે. નારી ૧, નિર્મય ૨, નિર્મયની સ્ત્રી ૩, મનુષ્ય ૪, મનુષ્યની સ્ત્રી ૫, દેવતા ૬, દેવીઓ ૭, ને સિદ્ધ ૮.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નારી નારીપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્યન્યથી દસ દળર વરસ ને ઉત્કૃષ્ટપણે તેજીસ સાચરોપમ રહે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નિર્મય નિર્મયપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્યન્યથી અંતર્મુદુત્ત રહે ને ઉત્કૃષ્ટપણે અતંતો વનરપતિના જેટલો કાળ રહે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નિર્મયણી સ્ત્રી નિર્મયણી સ્ત્રીપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્યન્યથી અંતર્મુદુત્ત રહે અને ઉત્કૃષ્ટપણે ત્રણ પચોપમ પૂર્વ કોડી પ્રયત્નને અધિક રહે. (તે એમ જે સાત બવ કોડ પૂર્વના કરીને આશો બવ ત્રણ પચોપમ નો જુગળીકપણે કરે ત્યારે એ માત્ર થાય.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મનુષ્ય મનુષ્યપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્યન્યથી અંતર્મુદુત્ત રહે અને ઉત્કૃષ્ટપણે ત્રણ પચોપમ પૂર્વ કોડી પ્રયત્નને અધિક રહે. (એકની ભાવના નિર્મયણી સ્ત્રીની પરે પૂર્વવત્ત એમ મનુષ્યણી સ્ત્રીની પણ કાપરિયતિ કહેવી.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દેવતા દેવતાપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, દેવતા જ્યન્ય દસ દળર વરસ રહે ને ઉત્કૃષ્ટપણે તેજીસ સાચરોપમ રહે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દેવી દેવીપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્યન્યપણે દસ દળર વરસ રહે અને ઉત્કૃષ્ટપણે પચોપમ પચોપમ લગી રહે. (અપરીગ્રહિત દેવીની જેટલી સ્થિતિ છે તે માટે)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સિદ્ધ સિદ્ધપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેનો સાદિ અપર્યવસીત છે. (તિની આદિ છે પણ અંત નથી.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નારકાને કેટલા કાળનું અંતર પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જપ-પથી અંતર્મુદુર્તનું (નંદુલ મન્ડાલિકનો ભર કરી પાછો નારકા થય ત્યારે) અને ઉત્કૃષ્ટપણે વનસ્પતિના જેટલો અનંતો કાળ અંતર પડે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નિર્વચને કેટલા કાળનું અંતર પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જપ-પથી અંતર્મુદુર્તનું અને ઉત્કૃષ્ટપણે સાગરોપમ સત પ્રયત્ન આચરેનું અંતર પડે. (નિર્વચ દાળી રોપ ત્રણ ગતિ માંહે એટલેજ કાળ છે તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નિર્વચણી સ્ત્રીને કેટલા કાળનું અંતર પડે.

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જપ-પથી અંતર્મુદુર્તનું ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો વનસ્પતિનો કાળ અંતર પડે. એમ મનુષ્ય ૧, મનુષ્યણી ૨, દેવતા ૩, ને દેવી ૪. એ ચારેને અંતર પૂર્વે જેમ નિર્વચણીનું કર્યું તેમ જપ-પ અંતર્મુદુર્તનું ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો વનસ્પતિના કાળનું અંતર કહેવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સિદ્ધને કેટલા કાળનું અંતર પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તે તો સાદિ અપર્યવસીત છે તેને અંતર ન હોય.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નારકા ૧, નિર્વચ ૨, નિર્વચની સ્ત્રી ૩, મનુષ્ય ૪, મનુષ્યણી ૫, દેવતા ૬, દેવી ૭, અને સિદ્ધ ૮, એ આઠ માંહે કયા કયાંયકી ચોડા, ધણાં હોય ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સર્વ થકી ચોડી મનુષ્યણી સ્ત્રી છે ૧, (સંખ્યાતી છે તે માટે.) તે થકી મનુષ્ય અસંખ્યાત ગુણ છે ૨, (સમુર્જિત બોળા માટે) તે થકી નારકા અસંખ્યાત ગુણ છે ૩, તે થકી નિર્વચણી સ્ત્રી અસંખ્યાત ગુણ છે ૪, તે થકી દેવતા અસંખ્યાત ગુણ છે ૫, તે થકી દેવી સંખ્યાત ગુણ છે ૬, તે થકી સિદ્ધ અનંત ગુણ ૭, અને તે થકી નિર્વચ અનંત ગુણ ૮. ॥૩॥

અથવા વળી આઠ બેઠે સર્વ જીવ કલા છે. મતિજ્ઞાની ૧, શ્રુતજ્ઞાની ૨, અવધિજ્ઞાની ૩, મનપર્યવસાની ૪, કેવળજ્ઞાની ૫, મતિઅજ્ઞાની ૬, શ્રુતઅજ્ઞાની ૭, ને નિર્ભંજજ્ઞાની ૮.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મંતિજ્ઞાની જીવ મતિજ્ઞાનીપણે કેટલો કાળ રહે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જપ-પથી અંતર્મુદુર્ત રહે અને ઉત્કૃષ્ટપણે જાસક સાગરોપમ આચરેનું રહે. (એટલેજ સમ્યક્ત્વનો કાળ છે તે માટે.)

એમ શ્રુતજ્ઞાની પણ મતિજ્ઞાનીની પરે કહેવા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અવધિજ્ઞાની અવધિજ્ઞાની પણે કેટલો કાળ રહે ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જપ-પથી એક સમય રહે (જીપજને જાય તે માટે.) અને ઉત્કૃષ્ટપણે

આશ સામરોપમ ઝાંઝેરી રહે. (એ વાર અનુનર વિમાને અથવા વજુ વાર અમુન વારમે
તેણે અવધિ ઘાન સ્વીત જ્વલ કાને ભરે એ ઝાંઝ સામરોપમ થાવ અને જે મનુષ્યના
એ ભવ કરે તે સાધિકપણું જ્વલનું.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મનપર્યાયાની મનપર્યાયાનીપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાન્યથી એકજ સમય રહે. (ઉપજીને જ્વલ તારે) અને ઉત્કૃષ્ટપણે
જો ડીખી (નવ વર્ષે ડીખી) પૂર્વે કોડી રહે. (જેમો મનપર્યાયાન મારીવરતનેજ દેવ
જેથી મારીવળે તેટલોજ કાળ છે તે મારે)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કેવળતાની કેવળતાની પણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તે તો સારિ સપર્ષ વસીત છે. (તેની આદિ છે પણ અંત નથી.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મતિ અજ્ઞાની મનિ અજ્ઞાનીપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના વજુ બેર છે. અનાદિ અપર્યં વસીત ૧, (તે અભવ્ય), અનાદિ
સપર્ષ વસીત ૨, (તે અપ્રાપ્ત સમ્યક્ત અને ભવ્ય) અને સારિ સપર્ષ વસીત ૩, (તે
અભવ્ય પામીને પડવા છે તે.) તેમાં જે સારિ સપર્ષ વસીત (પડવાય છે) તે જ્ઞાન્યથી
અંતર્મુદ્ગત રહે અને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો કાળ જ્વલત અર્ધ પુદ્ગળ પરાવર્ત દેશે ઊંજો
દે. (પડવાય થયો અજ્ઞાની રહે.) એમ શ્રુત અજ્ઞાની પણ મનિ અજ્ઞાનીનીપરે કહેવા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, વિભંગતાની વિભંગતાની પણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાન્યથી એક સમય રહે અને ઉત્કૃષ્ટપણે તેજીસ સામરોપમ દેશે
ડીખી પૂર્વે કોડી અધિક રહે. (તે એમ જે પૂર્વે કોડીના આરખાવંત વિભંગતાન સદિત
મનુષ્ય મરીને સાતમી નરકે જાય તારે એ માન થાય પછે વિભંગતાની અવસ્થા મટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મનિજ્ઞાનીને અંતર કેટલા કાળનું હોય?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાન્યથી અંતર્મુદ્ગતનું અને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો કાળ જ્વલત અર્ધ
પુદ્ગળ પરાવર્ત દેશે ઊંજો અંતર પડે. (પડવાયને.)

એમ શ્રુત જ્ઞાની ૧, અવધિ જ્ઞાની ૨, અને મન પર્યાય જ્ઞાની ૩, એ ત્રણેને મતિજ્ઞાની
પરે અંતર જ્વલનું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, કેવળતાનીને કેટલા કાળનું અંતર હોય?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સારિ અપર્યં વસીતને અંતર ન હોય. (આશું ન જાય તે મારે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મનિ અજ્ઞાનીને કેટલા કાળનું અંતર હોય?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેના ત્રણ બેર છે. તે અનાદિ અપર્યં વસીત ૧, (તે અભવ્ય) તેહને
અંતર નથી. અનાદિ સપર્ષ વસીત ૨, (તે અપ્રાપ્ત જ્ઞાની અને ભવ્ય) તેહને પણ અંતર
થી. અને સારિ સપર્ષ વસીત ૩, (તે પડવાય) તેહને અંતર જ્ઞાન્યથી અંતર્મુદ્ગતનું
ને ઉત્કૃષ્ટપણે ઝાસક સામરોપમ ઝાંઝેરાનું અંતર પડે. (એટલોજ મતિજ્ઞાનીનો કાળ
તે મારે.) એમ શ્રુત અજ્ઞાનીને પણ સર્વ મનિ અજ્ઞાનીનીપરે કહેવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, વિભંગ જાનીને અંતર કેટલા કાળો પડે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાન-વૃત્તિ અંતર્મુક્તિ અને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો કાળ અંતર પડે. (તત્કાલિ મારે જ્ઞાન ત્યારે તીર્થાં વીભંગ નથી તે માટે)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, મનિજ્ઞાની ૧, શ્રુતજ્ઞાની ૨, અવધિજ્ઞાની ૩, મનપર્વજ્ઞાની ૪, કેવળજ્ઞાની ૫, મનિઅજ્ઞાની ૬, શ્રુતઅજ્ઞાની ૭, અને વિભંગજ્ઞાની ૮, એ આઠ મારે કયા કયાથી થાય, કયાં દેવ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સંયમકા થોડા છવ મનપર્વ જ્ઞાની છે ૧, (તે એમ કે મનપર્વ જ્ઞાન તો મુદ્ધ સાધુનેજ દેવ તે માટે સંખ્યાનાજ પાઠાએ) તે થકી અવધિજ્ઞાની અસંખ્યાત ગુણ છે ૨, તે થકી મનિજ્ઞાની અને શ્રુતજ્ઞાની એ બે પરસ્પરે તુલ્ય છે. (મનિ, શ્રુત જ્ઞાન સર્વોચ્ચ દેવ તે માટે) અને અવધિ જ્ઞાનીથી વિરોધાધિક છે. ૪, (ત્રિવેચ, મનુષ્ય મારે કયાં તે માટે) તે થકી વિભંગ જ્ઞાની અસંખ્યાત ગુણ છે. (મિથ્યાત્વ દ્રષ્ટિ કયાં છે માટે) ૫, તે થકી કેવળજ્ઞાની અનંત ગુણ છે ૬, (સિદ્ધ અનંતા માટે) ને તે થકી મનિ અજ્ઞાની, અને શ્રુત અજ્ઞાની એ બે પરસ્પરે તુલ્ય (સરખાં) છે સર્વોચ્ચ માટે પણ કેવળજ્ઞાની થકી અનંત ગુણ છે ૮, (સીદ્ધ થકી એકંદ્રી અનંત ગુણ છે તે માટે) ॥૨॥ એ શ્રી છવાભીગમ સૂત્રે અલ્પવિધ પ્રતિપતિ સંપૂર્ણ થઇ.

૧૪૬. નવ પ્રકારે સર્વ છવના આજ્ઞાવા બે. તેમાં તેની કાયસ્થિતિ, અંતર ને અલ્પ, બહુત્વનો અધિકાર.

ત્યાં જે આચાર્ય એમ કહે છે જે નવ બેદ સર્વ છવ કહ્યા છે તે કહે છે એકંદ્રી ૧, બેદ્રી ૨, તેદ્રી ૩, આરંદ્રી ૪, નારદ્રી ૫, પચેદ્રી ત્રિવેચ ૬, મનુષ્ય ૭, કેવતા ૮, ને સિદ્ધ ૯.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકંદ્રિ છવ એકંદ્રિપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાન-વૃત્તિ અંતર્મુક્તિ રહે અને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો વનસ્પતિનો કાળ રહે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બેદ્રી બેદ્રીપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાન-વૃત્તિ અંતર્મુક્તિ રહે અને ઉત્કૃષ્ટપણે સંખ્યાતો કાળ રહે?

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, નારદ્રી નારદ્રીપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાન-વૃત્તિ દશ દળર વરસ રહે અને ઉત્કૃષ્ટપણે તેનીસ સામરોપમસમી રહે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પચેદ્રી ત્રિવેચ પચેદ્રી ત્રિવેચપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્ઞાન-વૃત્તિ અંતર્મુક્તિ અને ઉત્કૃષ્ટપણે ત્રણ પદ્યોપમ પૂર્વ કોડી પ્રયત્નને અધિક રહે. (આઠ લવ કરવા થકી) એમ મનુષ્યને પણ કહેવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દેવના દેવતાપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, દેવતાને જ્યન્ય દશ દળાર વરસ અને ઉત્કૃષ્ટ તે ત્રીસ સાગર રહેજું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સિદ્ધ સિદ્ધપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સાદિ અપર્વ વર્ષીન છે. (તિની સારિ છે પણ અંત નથી.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, ઓઢીને અંતર કેટલા કાળનું પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્યન્યપણે અંતમુંદુતનું અને ઉત્કૃષ્ટપણે એ દળાર સાગરોપમ સંખ્યાને વરસે અધિક અંતર પડે (એકંદ્રી દાગી શોષ એટલેજ કાળ છે તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, બેઉનીયને અંતર કેટલા કાળનું પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્યન્યથી અંતમુંદુતનું અને ઉત્કૃષ્ટપણે (અનતો) વનરપનિયો કાળ અંતર પડે. (એકંદ્રી માંહે જ્ય ત્યારે.)

એમ તેંદ્રી ૧, મારેંદ્રી ૨, નારજી ૩, પચેંદ્રી તિર્વંચ ૪, મનુષ્ય ૫, અને દેવતા ૬, એ સર્વને બેઉનીની પડે જ્યન્ય અંતમુંદુતનું ને ઉત્કૃષ્ટપણે (અનતો) વનરપનિયો કાળ અંતર પડે. (એકંદ્રી માંહે જ્ય ત્યારે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સિદ્ધને અંતર કેટલા કાળનું પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તે તો સાદિ અપર્વ વર્ષીન છે તેને અંતર ન દોષ.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, એકંદ્રી ૧, બેદ્રી ૨, તેદ્રી ૩, ચક્રેંદ્રી ૪, નારજી ૫, પચેંદ્રી તિર્વંચ ૬, મનુષ્ય ૭, દેવતા ૮, અને સિદ્ધ ૯, એ નવ માંહે કયા કયાયજી યોગ, યજ્ઞા દોષ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સર્વ યજી યોગા મનુષ્ય છે ૧, તે યજી નારજી અસંખ્યાત યજ્ઞા છે ૨, તે યજી દેવતા અસંખ્યાત યજ્ઞા છે ૩, તે યજી પચેંદ્રી તિર્વંચ અસંખ્યાત યજ્ઞા છે ૪, તે યજી ચક્રેંદ્રી વિશોધાધિક છે ૫, તે યજી તેદ્રી વિશોધાધિક છે ૬. તે યજી એકંદ્રી વિશોધાધિક છે ૭, તેયજી સિદ્ધ અનંતયજ્ઞા છે ૮. અને તે યજી એકંદ્રી અનંતયજ્ઞા છે ૯. ॥૧॥

અથવા વળી નવ બેદે સર્વ જીવ કલા છે. પ્રથમ સમયના નારજી ૧, અપ્રથમ સમયના નારજી ૨, પ્રથમ સમયના તિર્વંચ ૩, (પૂજા કાળે ઉપજવાને પહોંચે સમયે વર્તતાં તે પ્રથમ સમયી કહીએ અને શોષ સર્વ તે અપ્રથમ સમયી કહીએ), અપ્રથમ સમયના તિર્વંચ ૪, પ્રથમ સમયના મનુષ્ય ૫, અપ્રથમ સમયના મનુષ્ય ૬, પ્રથમ સમયના દેવતા ૭, અપ્રથમ સમયના દેવતા ૮, અને સિદ્ધ ૯.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના નારજી પ્રથમ સમયના નારજીપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એક સમયજ રહે. (પછે અપ્રથમ સમયી થાય તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપ્રથમ સમયી નારજી અપ્રથમ સમયી નારજીપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્યન્યથી દશ દળાર વરસ એક સમયે જીજ્ઞા રહે. ને ઉત્કૃષ્ટપણે તે ત્રીસ સાગરોપમ એક સમયે જીજ્ઞા રહે.

- પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના નિર્વચ્ય પ્રથમ સમયના નિર્વચ્યને કેટલો કાળ રહે?
- ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એકજ સમય રહે.
- પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપ્રથમ સમયના નિર્વચ્ય અપ્રથમ સમયના નિર્વચ્યને કેટલો કાળ રહે?
- ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્યથી ક્ષણિક ભવ એક સમયે ઉજો રહે ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો વસત્યનો કાળ રહે. (ભાવના પૂરવત)
- પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના મનુષ્ય પ્રથમ સમયના મનુષ્યને કેટલો કાળ રહે?
- ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, એકજ સમય રહે.
- પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપ્રથમ સમયના મનુષ્ય અપ્રથમ સમયના મનુષ્યને કેટલો કાળ રહે?
- ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્યથી ક્ષણિક ભવ એક સમયે ઉજો રહે. ને ઉત્કૃષ્ટપણે તથુ પદ્યો-પમ પૂર્વે કોટી પ્રયત્નને અધિક રહે. (સાત આઠ ભવ કરવાથી)
- પ્રશ્ન—હે ભગવંત, દેવતા દેવતાને કેટલો કાળ રહે?
- ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, દેવતા નારકીની પરે પ્રથમ સમયી અપ્રથમ સમયીના કહેવા.
- પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સિદ્ધ સિદ્ધને કેટલો કાળ રહે?
- ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેતો સાદિ અપર્યં વસીત છે. (તેની આદિ છે પણ અંત નથી.)
- પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના નારકીને અંતર કેટલા કાળનો પડે?
- ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્યથી દશ દુન્યર વરસ અંતર્મુદુતે અધિક અંતર પડે. (તે એમ ને દશ દુન્યર વરસનું નરકનું જ્ઞાન્ય આયુષ્ય ભોગવીને અંતર્મુદુતેના અન્ય ભવ કરી ફરી ફરી પાછો નરકમાંહે ઉપજે ત્યાં પ્રથમ સમયી થાય તે માટે.) ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો કાળ અંતર પડે.
- પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપ્રથમ સમયના નારકીને અંતર કેટલા કાળનો પડે?
- ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્યથી અંતર્મુદુતેના (તે એમ ને અંતર્મુદુતેના અન્ય ભવ કરી નરક માંહે ઉપજે ત્યારે) ને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો કાળ અંતર પડે.
- પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના નિર્વચ્યને કેટલા કાળનું અંતર પડે?
- ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્યથી જે ક્ષણિક ભવ સમયે ઉજાનો અંતર પડે. (તે એમ ને સમયે ઉજો પોતાનો ક્ષણિક ભવ ભોગવીને ફરી નિર્વચ્ય થાય ત્યાં પ્રથમ સમય થાય તે માટે.) અને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો કાળ અંતર પડે. (તે એમ ને અનંતો કાળ નિર્વચ્યમાં રહે પણ વચે અન્ય ગતીનો ભવ કર્યા વિના પ્રથમ સમયી ન થાય તે માટે.)
- પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપ્રથમ સમયના નિર્વચ્યને કેટલાં કાળનું અંતર પડે?
- ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાન્યથી એક ક્ષણિક ભવ સમયે અધિક અંતર પડે. (એક મનુષ્યનો કષ્ટુ ભવ કરીને પાછો નિર્વચ્ય થાય ત્યારે.) અને ઉત્કૃષ્ટપણે સાગરોપમ સત પ્રયત્નત્વ ઝાઝોનું અંતર પડે. (એટલો કાળ અન્ય ગતિમાં રહી પાછો નિર્વચ્ય થાય તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના મનુષ્યને કેટલા કાળનું અંતર પડે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જેમ પ્રથમ સમયના નિર્વચને કહ્યું તેમ અંતર કહેજું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપ્રથમ સમયના મનુષ્યને કેટલા કાળનું અંતર પડે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્યમ-યથી એક કુત્તર ભવ સમયે અપીકનું અંતર પડે. (તે એમ જે એક નિર્વચનો તથા ભવ કરીને પાંચ મનુષ્ય થાય ત્યારે) અને ઉનુદ્વજે અનંતો કાળ અંતર પડે. (વનરપતિમાં જન્ય ત્યારે)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના દેવતાને કેટલા કાળનું અંતર પડે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જેમ પ્રથમ સમયના નારકાને અંતર કહ્યું તેમ અંતર કહેજું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપ્રથમ સમયના દેવતાને કેટલા કાળનું અંતર પડે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જેમ અપ્રથમ સમયના નારકાને અંતર કહ્યું તેમજ અંતર કહેજું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, સિદ્ધને અંતર કેટલા કાળનું પડે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સાદિ અપયં વસીતને અંતર નથી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના નારકી ૧, પ્રથમ સમયના નિર્વચ ૨, પ્રથમ સમયના મનુષ્ય ૩, પ્રથમ સમયના દેવતા ૪. એ ચાર માંહે કયા કયાયકી થોડા, ઘણા હોય?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વથકી થોડા પ્રથમ સમયના મનુષ્ય છે ૧, તે થકી પ્રથમ સમયના નારકી અસંખ્યાત ગુણા છે ૨, તે થકી પ્રથમ સમયના દેવતા અસંખ્યાત ગુણા છે ૩, અને તે થકી પ્રથમ સમયના નિર્વચ અસંખ્યાત ગુણા છે ૪, (જે કે નિર્વચ સદાચ અનંતા ઉપજતા પામીએ પણ તે હંદાં લેવા નહીં પણ જે દેવતા, નારકી અને મનુષ્ય માંહેથી જે નિર્વચમાં ઉપજતા હોય તેનેજ પ્રથમ સમયના નિર્વચ કહીએ તે માટે અસંખ્યાતાજ પામીએ એ બાવાર્ય જાણવો.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપ્રથમ સમયના નારકી ૧, અપ્રથમ સમયના નિર્વચ ૨, અપ્રથમ સમયના મનુષ્ય ૩, અને અપ્રથમ સમયના દેવતા ૪, એ ચાર માંહે કયા કયાયકી થોડા, ઘણાં હોય?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વથકી થોડા અપ્રથમ સમયના મનુષ્ય છે ૧, તે થકી અપ્રથમ સમયના નારકી અસંખ્યાત ગુણા છે ૨, તે થકી અપ્રથમ સમયના દેવતા અસંખ્યાત ગુણા છે ૩, અને તે થકી અપ્રથમ સમયના નિર્વચ અનંત ગુણા છે ૪,

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના નારકી ૧, અને અપ્રથમ સમયના નારકી ૨, એ બે માંહે કયા કયાયકી થોડા, ઘણાં હોય?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વ થકી થોડા પ્રથમ સમયના નારકી છે ૧, તે થકી અપ્રથમ સમયના નારકી અસંખ્યાત ગુણા છે ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના તિર્થ ૧, અને અપ્રથમ સમયના તિર્થ ૨, એ બે તિર્થ કયા કયાથી યોગ, યાજ્ઞ દોષ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સર્વથા યોગ પ્રથમ સમયના તિર્થ છે ૧, તેથી અપ્રથમ સમયના તિર્થ અનંત ગુણ છે ૨, (તે એમ ને તિર્થ ખરી તિર્થમાં ઉપજે ચલે છે તે સર્વ અપ્રથમ સમયના જ કદીએ તે માટે.)

એમ મનુષ્ય અને દેવતાનું અદ્ય, બહુલ જેમ નારકીનું કહ્યું તેમ પ્રથમ સમયનાથી અપ્રથમ સમયના અસંખ્યાન ગુણ કહેતા.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના નારકી ૧, પ્રથમ સમયના તિર્થ ૨, પ્રથમ સમયના મનુષ્ય ૩, પ્રથમ સમયના દેવતા ૪, અપ્રથમ સમયના નારકી ૫, અપ્રથમ સમયના તિર્થ ૬, અપ્રથમ સમયના મનુષ્ય ૭, અપ્રથમ સમયના દેવતા ૮, ને સિદ્ધ ૯, એ નવ મોઢે કયા કયાથી યોગ, યાજ્ઞ દોષ?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સર્વથા યોગ પ્રથમ સમયના મનુષ્ય છે ૧, તેથી અપ્રથમ સમયના મનુષ્ય અસંખ્યાન ગુણ છે ૨, તેથી પ્રથમ સમયના નારકી અસંખ્યાત ગુણ છે ૩, તેથી પ્રથમ સમયના દેવતા અસંખ્યાત ગુણ છે ૪, તેથી પ્રથમ સમયના તિર્થ અસંખ્યાત ગુણ છે ૫, તેથી અપ્રથમ સમયના નારકી અસંખ્યાત ગુણ છે ૬, તેથી અપ્રથમ સમયના દેવતા અસંખ્યાત ગુણ છે ૭, તેથી સિદ્ધ અનંત ગુણ છે ૮, અને તેથી અપ્રથમ સમયના તિર્થ અનંત ગુણ છે ૯. ॥૨॥ એ શ્રી જીવાભીગમ સૂત્રે નવ વિધ સર્વ જીવની પ્રતિપત્તિ સંપૂર્ણ થય.

૧૪૭. ૬૨ પ્રકારે સર્વ જીવના આજ્ઞાવા બે. તેમાં તેની કાયસ્થિતિ, અંતર ને અદ્ય, બહુલનો અધિકાર.

ત્યાં ને આચાર્ય એમ કહે છે ને ૬૨ બેઠે સર્વ જીવ કલાએ તે કહે છે પૃથ્વીકાયા ૧, અપકાયા ૨, તેલકાયા ૩, વાયુકાયા ૪, વનસ્પતિકાયા ૫, એષદિ ૬, તેષદિ ૭, ચક્રેદિ ૮, પથ્રેદિ ૯ અને અનેદિ ૧૦. (તે સિદ્ધ.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પૃથ્વીકાયા જીવ પૃથ્વીકાયાપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જીવનથી અંતર્મુદુર્ગ રહે અને ઉત્પ્રજાણે અસંખ્યાતો કાળ અસંખ્યાતો ઉત્સર્પિણી, અવસર્પિણી એ કાળથી બાહ્યું, અને ક્ષેત્રથી અસંખ્યાતો લોકના નેટલા આકાર પ્રદેશ હોય તેટલી ઉત્સર્પિણી, અવસર્પિણી લગી રહે.

એમ અપકાયા ૧, તેલકાયા ૨ અને વાયુકાયા ૩. એ ત્રણેને પૃથ્વીકાયાની પડે કહેવું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, વનસ્પતિકાયા જીવ વનસ્પતિકાયાપણે કેટલો કાળ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જીવનથી અંતર્મુદુર્ગ રહે અને ઉત્પ્રજાણે અનંતો કાળ અનંતો ઉત્સર્પિણી, અવસર્પિણી અનંતો લોકકાયા પ્રદેશ નેટલી. અસંખ્યાતો પુદ્ગળ પરાવર્ત પરાવર્તો અસંખ્યાતમા ભાગમાં નેટલા સમય હોય તેટલા પુદ્ગળ પરાવર્ત લગી રહે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, તેહદિ બેઠદિપણે જેતો કાગ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્યન્યથી અંતમુંદતં રહે અને ઉન્નૃદ્યપણે અંખ્યાતો કાગ રહે.

એમ તેહદિ ૧, અને અઠરીંદી ૨, એ અનેની પણ કાપરિયતિ બેઠદીનીપરે રહેતી.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પચેંદી પચેંદીપણે જેતો કાગ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્યન્યથી અંતમુંદતં રહે. અને ઉન્નૃદ્યપણે વનરપતિના કાગ જોટણ અંતર પડે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અનેંદી (સિદ્ધ) અનેંદીપણે જેતો કાગ રહે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેતો સારિ અપરંવસિત છે. (તેની આદિ છે પણ અંત નથી.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પૃથ્વીકાયાને અંતર જેટલા કાગનું પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, જ્યન્યથી અંતમુંદતંનું અને ઉન્નૃદ્યપણે વનરપતિના કાગ જોટણ અંતર પડે.

એમ અપકાયા ૧, તેઉકાયા ૨, વાયુકાયા ૩, બેઠદિ ૪, તેહદિ ૫, અઠરીંદી ૬, અને પચેંદી ૭, એ સાનેને અંતર જ્યન્યથી અંતમુંદતંનું અને ઉન્નૃદ્યપણે વનરપતિના જોટણ અનંતો કાગ અંતર પડે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, વનરપતિકાયાને અંતર જેટલા કાગનું પડે?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, અસંખ્યાતો કાગ. જોટણી પૃથ્વીકાયાની કાપરિયતિ છે તેટલું વનરપતિ કાયાને અંતર જાણું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અનેંદી (સિદ્ધ) ને અંતર જેટલા કાગનું હોય?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, તેતો સારિ અપરંવસીત છે તેને અંતર ન હોય.

પ્રશ્ન—હે જ્ઞાતમ, પૃથ્વીકાયા ૧, અપકાયા ૨, તેઉકાયા ૩, વાયુકાયા ૪, વનરપતિકાયા ૫, બેઠદિ ૬, તેહદિ ૭, અઠરીંદી ૮, પચેંદી ૯, અને અનેંદી ૧૦, (સિદ્ધ) એ દશ માહે કયા કયાયકી થોડા, ઘણા હોય?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સર્વથકી થોડા પચેંદી છે ૧, તેથકી અઠરીંદી વિશેષાધિક છે ૨, તેથકી તેહદિ વિશેષાધિક છે ૩, તેથકી બેઠદિ વિશેષાધિક છે ૪, તેથકી તેઉકાયા અસંખ્યાતગુણ છે ૫, તેથકી પૃથ્વીકાયા વિશેષાધિક છે ૬, તેથકી અપકાયા વિશેષાધિક છે ૭, તેથકી વાયુકાયા વિશેષાધિક છે ૮, તેથકી અનેંદી (સિદ્ધ) અનંત ગુણ છે ૯, અને તેથકી વનરપતિકાયા અનંત ગુણ છે ૧૦. ॥૧॥

અથવા વળી દશ બેઠે સર્વ જીવ કલા છે. પ્રથમ સમયના નારકી ૧, અપ્રથમ સમયના નારકી ૨, પ્રથમ સમયના તિર્થ ૩, અપ્રથમ સમયના તિર્થ ૪, પ્રથમ સમયના મનુષ્ય ૫, અપ્રથમ સમયના મનુષ્ય ૬, પ્રથમ સમયના દેવતા ૭, અપ્રથમ સમયના દેવતા ૮, પ્રથમ સમયના સિદ્ધ ૯, અને અપ્રથમ સમયના સિદ્ધ ૧૦.

- પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના નારકી પ્રથમ સમયના નારકી પછે કેટલો કાળ રહે?
- જિનાર—હે જ્ઞાતમ, એક સમય લગીજ રહે.
- પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપ્રથમ સમયના નારકી અપ્રથમ સમયના નારકી પછે કેટલો કાળ રહે?
- જિનાર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાતમથી દસ હજાર વરસ એક સમયે ઊભા રહે. અને ઉત્કૃષ્ટપણે તેનો સામરોપમ એક સમયે ઊભા રહે.
- પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના નિર્વચ્ય પ્રથમ સમયના નિર્વચ્ય પછે કેટલો કાળ રહે?
- જિનાર—હે જ્ઞાતમ, એક સમય લગી રહે.
- પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપ્રથમ સમયના નિર્વચ્ય અપ્રથમ સમયના નિર્વચ્ય પછે કેટલો કાળ રહે?
- જિનાર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાતમથી એક ક્ષણક ભવ તે પણ એક સમયે ઊભા રહે અને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો વનસ્પતિના નેટલો કાળ રહે.
- પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના મનુષ્ય પ્રથમ સમયના મનુષ્ય પછે કેટલો કાળ રહે?
- જિનાર—હે જ્ઞાતમ, એકજ સમય રહે.
- પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપ્રથમ સમયના મનુષ્ય અપ્રથમ સમયના મનુષ્ય પછે કેટલો કાળ રહે?
- જિનાર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાતમથી ક્ષણક ભવ તે પણ સમયે ઊભા રહે. અને ઉત્કૃષ્ટપણે ધણુ પશ્ચાત્તપમ પૂર્વે કોડી પ્રથક્ત્વે અધિક રહે. (સાત આઠ ભવ કરવાથી.)
- પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના દેવતા પ્રથમ સમયના દેવતા પછે કેટલો કાળ રહે ?
- જિનાર—હે જ્ઞાતમ, પ્રથમ સમયના દેવતા અને અપ્રથમ સમયના દેવતા જોમ નારકી કલા તેમ કહેવા.
- પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના સિદ્ધ પ્રથમ સમયના સિદ્ધ પછે કેટલો કાળ રહે ?
- જિનાર—હે જ્ઞાતમ, એકજ સમય રહે.
- પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપ્રથમ સમયના સિદ્ધ અપ્રથમ સમયના સિદ્ધ પછે કેટલો કાળ રહે?
- જિનાર—હે જ્ઞાતમ, તે તો સાદિ અપર્યં વસીત છે. (તેની આદિ છે પણ અંત નથી.)
- પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના નારકીને કેટલા કાળનું અંતર પડે ?
- જિનાર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાતમથી દસ હજાર વરસ અંતર્મુહુર્તે અધિક અંતર પડે. (તે એમને દસ હજાર વરસનો નારકીનો ભવ ભોગવી અંતર્મુહુર્તનો તિર્યચનો ભવ કરી નારકી થયે સારે) અને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો વનસ્પતિનો કાળ અંતર પડે.
- પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપ્રથમ સમયના નારકીને કેટલા કાળનો અંતર પડે ?
- જિનાર—હે જ્ઞાતમ, જ્ઞાતમથી અંતર્મુહુર્તનો અંતર પડે (તે એમને એક તિર્યચનો ભવ કરી કરી નારકી થાય સારે) અને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો વનસ્પતિનો કાળ અંતર પડે.
- પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના નિર્વચ્યને કેટલા કાળનો અંતર પડે ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્યન્યથી બે કુલક ભવ સમયે ઠેગા અંતર પડે. (તે એમને એકનો પોતાનો કુલક લધુ ભવ ભોગવી બીજાને મનુષ્યનો કુલક લધુ ભવ ભોગવી કરી ફરી નિર્વ્યથા થાય ત્યારે) અને ઉત્કૃષ્ટપણે અનંતો વનસ્પતિના કાગ અંતર પડે. (અન્ય ગતી માંદેથી નિર્વ્યથા ઉપજતો પ્રથમ સમયો કદેવાવ પણ નિર્વ્યથા માંદેથી ઉપજતો કદેવાવ નહીં. માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપ્રથમ સમયના નિર્વ્યથા કેટલા કાગનો અંતર પડે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્યન્યથી એક કુલક ભવ સમયે અધિક અંતર પડે. (તે એમને એક મનુષ્યનો લધુ ભવ કરી ફરી નિર્વ્યથા થાય ત્યારે એ અંતર) અને ઉત્કૃષ્ટપણે સાતરોપમ સંત પ્રયક્ત માત્રેરણું અંતર પડે. (અન્ય પણ ગતિ માંદે એટલોજ કાગ રહેવાવ તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના મનુષ્યને કેટલા કાગનું અંતર દોષ?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્યન્યથી બે કુલક ભવ સમયે ઠેગાનું (તે એમને એકનો પોતાનો લધુ ભવ ભોગવી બીજાને નિર્વ્યથા લધુ ભવ કરી ફરી પાછો મનુષ્ય થાય ત્યારે એ અંતર પડે.) અને ઉત્કૃષ્ટપણે વનસ્પતિના જેટલો અનંતો કાગ અંતર પડે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપ્રથમ સમયના મનુષ્યને કેટલા કાગનો અંતર પડે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, જ્યન્યથી એક કુલક ભવ સમયે અધિક અંતર પડે. (તે એમને વંચે એક નિર્વ્યથા લધુ ભવ કરી ફરી પાછો મનુષ્ય થાય ત્યારે) અને ઉત્કૃષ્ટપણે વનસ્પતિના જેટલો અનંતો કાગ અંતર પડે.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના દેવતાને કેટલા કાગનો અંતર પડે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, પ્રથમ સમયના દેવતાને અને અપ્રથમ સમયના દેવતાને જેમ નારકીને અંતર કહ્યું તેમજ કહેજું.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના સિદ્ધને કેટલા કાગનું અંતર પડે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, તેને અંતર નથી. (કેમકે અપ્રથમ સમયો થઈને પાછા ક્યારેય પણ પ્રથમ સમયો ન થાય તે માટે.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપ્રથમ સમયના સિદ્ધને કેટલા કાગનો અંતર પડે?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સાદિ અપર્વ વસિતને અંતર ન હોય.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના નારકી ૧, પ્રથમ સમયના નિર્વ્યથ ૨, પ્રથમ સમયના મનુષ્ય ૩, પ્રથમ સમયના દેવતા ૪, ને પ્રથમ સમયના સિદ્ધ ૫, એ પાંચ માટે કયા કયા યજ્ઞ થોડા, ઘણાં હોય?

ઉત્તર—હે ગૌતમ, સર્વ યજ્ઞ થોડા પ્રથમ સમયના સિદ્ધ છે ૧, (ઉત્કૃષ્ટપણે પણ એકસો આઠજ પામીએ તે માટે) તે યજ્ઞ અપ્રથમ સમયના મનુષ્ય અસંખ્યાત ગુણા છે ૨. (સમુર્ધિમ મનુષ્ય એક સમયે અસંખ્યાના ઉપજે તે માટે.) તે યજ્ઞ પ્રથમ સમયના નારકી

સમજાવ ગુણ છે ૩, તે યજી પ્રથમ સમયના દેવતા અસંખ્યાન ગુણ છે ૪, અને તે યજી પ્રથમ સમયના નિર્વ્ય અસંખ્યાન ગુણ છે ૫. (એકની જાવના પૂર્વત.)
પ્રશ્ન—હે ભગવંત, અપ્રથમ સમયના નારકી ૧, અપ્રથમ સમયના સિદ્ધ ૫ એ માંહે કયા કયા યજી યોગ, ધણાં હોય?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સર્વ યજી યોગ અપ્રથમ સમયના મનુષ્ય છે ૧, તે યજી અપ્રથમ સમયના નારકી અસંખ્યાન ગુણ છે ૨, તે યજી અપ્રથમ સમયના દેવતા અસંખ્યાન ગુણ છે ૩, તે યજી અપ્રથમ સમયના સિદ્ધ અનંત ગુણ છે ૪, ને તે યજી અપ્રથમ સમયના નિર્વ્ય અનંત ગુણ છે ૫.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના નારકી ૧, ને અપ્રથમ સમયના નારકી ૨, એ એ માંહે કયા કયા યજી યોગ, ધણાં હોય?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સર્વ યજી યોગ પ્રથમ સમયના નારકી છે, ૧, તે યજી અપ્રથમ સમયના નારકી અસંખ્યાન ગુણ છે ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના નિર્વ્ય ૧, અને અપ્રથમ સમયના નિર્વ્ય ૨, એ એ માંહે કયા કયા યજી યોગ, ધણાં હોય?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સર્વ યજી યોગ પ્રથમ સમયના નિર્વ્ય છે ૧, ને તે યજી અપ્રથમ સમયના નિર્વ્ય અનંત ગુણ છે ૨, (કારણ કે અન્ય ગતિ માંહેથી નિર્વ્યમણે ઉપજે તે પ્રથમ સમયના નિર્વ્ય કહીએ તે તો અસંખ્યાતાજ છે. અને જે નિર્વ્ય મરી નિર્વ્યમાં ઉપજે છે તે અપ્રથમ સમયના કહીએ જેથી તે અનંતગુણ છે એ લાવાર્થ.)

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના મનુષ્ય ૧ ને અપ્રથમ સમયના મનુષ્ય ૨, એ એ માંહે કયા કયા યજી યોગ, ધણાં હોય?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સર્વ યજી યોગ પ્રથમ સમયના મનુષ્ય છે ૧, અને તે યજી અપ્રથમ સમયના મનુષ્ય અસંખ્યાન ગુણ છે ૨, (સમુદ્ધિમ લેળા માટે મનુષ્ય અસંખ્યાત કહ્યા).

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના દેવતા ૧, ને અપ્રથમ સમયના દેવતા ૨, એ એ માંહે કયા કયા યજી યોગ, ધણાં હોય?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સર્વ યજી યોગ પ્રથમ સમયના દેવતા છે ૧, અને તે યજી અપ્રથમ સમયના દેવતા અસંખ્યાન ગુણ છે ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના સિદ્ધ ૧, ને અપ્રથમ સમયના સિદ્ધ ૨, એ એ માંહે કયા કયા યજી યોગ, ધણાં હોય?

ઉત્તર—હે જ્ઞાતમ, સર્વ યજી યોગ પ્રથમ સમયના સિદ્ધ છે ૧, (ઉદ્ગ્રા એકસો આઠ દેવ તે માટે.) ને તે યજી અપ્રથમ સમયના સિદ્ધ અનંત ગુણ છે ૨.

પ્રશ્ન—હે ભગવંત, પ્રથમ સમયના નારકી ૧, અપ્રથમ સમયના નારકી ૨, પ્રથમ સમયના નિર્વ્ય ૩, અપ્રથમ સમયના નિર્વ્ય ૪, પ્રથમ સમયના મનુષ્ય ૫, અપ્રથમ સમયના

મનુષ્ય ૧, પ્રથમ સમયના દેવતા ૧૭, અપ્રથમ સમયના દેવતા ૮, પ્રથમ સમયના સિદ્ધ ૯, ને અપ્રથમ સમયના સિદ્ધ ૧૦. એ દસ માટે કયા કયાયથી યોગ, અથવા ધુજા, અથવા સરીખા, અથવા વિદિગ્ધાનિક દોષ ?

ઉત્તર—તે જાતમ, સર્વથી યોગ પ્રથમ સમયના ગિદ્ધ છે ૧, (કુટુંબજે પજુ એકમે આઠ પામીએ તે માટે.) તેથી પ્રથમ સમયના મનુષ્ય અસંખ્યાત યુજા છે ૨, (સમુદ્ભવ મનુષ્ય એક સમે અસંખ્યાતા ઉપજતા પામીએ તે માટે.) તેથી અપ્રથમ સમયના મનુષ્ય અસંખ્યાત યુજા છે ૩, તેથી પ્રથમ સમયના નારથી અસંખ્યાત યુજા છે ૪, તેથી પ્રથમ સમયના દેવતા અસંખ્યાત યુજા છે ૫, તેથી પ્રથમ સમયના નિર્વ્ય અસંખ્યાત યુજા છે ૬, (ને ૬ નિર્વ્ય તો સદાચ એક સમયે અનંતા ઉપજતા પામીએ પણ ત્યાં ને નિર્વ્ય માટેથી મરીને નિર્વ્ય માટે ઉપજે છે તે તો અપ્રથમ સમયનાજ કદીએ તે માટે તે હદાં લેવા નહોં પણ ને અન્ય ત્રણ ગતિમદિથી મરી નિર્વ્ય માટે આવી ઉપજે છે તે ઉપવાન સમયે પ્રથમ સમયી કદીએ તે હદાં લેવાં તો તે તો અસંખ્યાતાજ પામીએ નેથી કરીને અસંખ્યાતાજ કળા છે.) તેથી અપ્રથમ સમયના નારથી અસંખ્યાત યુજા છે ૭, તેથી અપ્રથમ સમયના દેવતા અસંખ્યાત યુજા છે ૮, તેથી અપ્રથમ સમયના સિદ્ધ અનંત યુજા છે ૯, અને તેથી અપ્રથમ સમયના નિર્વ્ય અનંત યુજા છે ૧૦. (સદાચ નિર્વ્યમાં ઉપજતા થકા પણ અપ્રથમ સમયીજ કદીએ તે માટે.) ગારા

એ શ્રી જીવાભિગમ સૂત્રે દસ વિધ સર્વ જીવની પ્રતિપતિ સંપૂર્ણ થઈ. એટલે સર્વ સંસારી અને અસંસારી જીવનો અભિગમ સંપૂર્ણ થયો. એટલે શ્રી જીવાભિગમ સૂત્ર (ત્રીજાં ઉપાંગ) સંપૂર્ણ થયું. તેમાં કાંઈ બૂલ ચુક હોય તો અરિદંત અનંતા સિદ્ધ કેવળી ભગવંતની સામે તરસ મિચ્છામિદુઃકં.

ઇતિ શ્રી જીવા ભગવતિ સૂત્ર ત્રીજું ઉપાંગ સંપૂર્ણ ॥

દોહરો.

જવલગે મેરુ અઢગદે, જવલગે શશિયર સૂર; ॥

તવલગે ઇ પૃસ્તિકા, રહો અલંકર ભરપૂર. ॥૧॥

આશ્રયપત્ર.

આ પુસ્તક ઉપાધ્યક્ષેશ્વરશ્રી મહાશય આપનાર સદ્ગુરુદયોના
પ્રેરણા નામ ઉપકાર સાથે નીચે પ્રમાણે પ્રગટ કરવામાં આવે છે.—

૬૬ મુંબઈ ૧૯૨૨.

- ૧ શ. રા. દેવસાલ સખીદાસ સંપાદી,
એસ. સી. ઇ. માર્કેટ.
- ૧ " પ્રમુદસ વીરજી શાહ.
- ૧ " કુંભરસી ભારમલ એન્ડ કો.
- ૧ " નારજી પદ્મોત્તમ,
કચ્છ-અંબરવાળા,
- ૧ " ગોકળદાસ પ્રેમજી શાહ,
માંગરોળવાળા.
- ૧ " જોશાલ રામજી શાહ,
માંગરોળવાળા.
- ૧ " જગજીવન દયાળ શાહ, "
- ૨ " પુંભાઈ લાખાભાઈ પીપરીયા,
માંગરોળવાળા.
- ૧ " મદનજી જુહા રોડ, "
- ૧ " દેવજી જુહા શાહ, "
- ૧ રત્નચિંતામણી રધાનકવાસી જૈનમિત્ર
મંડળ હા. રા. રા. જેઠાલ. રામજી.
- ૧ શ. રા. અમરચંદ વીરજી શાહ,
માંગરોળવાળા મારફત.
- ૧ શ. રા. અમરચંદ વીરજી શાહ,
માંગરોળવાળા.
- ૧ " કપુરચંદ પ્રાગજી શાહ. "
- ૧ " હરિદાસ જગજીવન શાહ. "
- ૧ " જમનાદાસ ખુસાલચંદ વોરા,
વોરજંદરવાળા.
- ૧ " શામભયંદ વસનજી, વેરાવળવાળા.
- ૧ " પાનાચંદ દુલચંદ ગોવિંદજી. "

- ૧ " જસાલચંદ શામચંદ શાહ. "
- ૧ " મુળચંદ દેવજી.
- ૧ " પ્રમુદસ હીરજી.
- ૧ શ. રા. ગોકળ પાનાચંદ મેતા.
(સોની) મારફત.
- ૨ શ. રા. ગોકળ પાનાચંદ મેતા.
- ૧ " ઉમેદચંદ મુક્તાનચંદ શાહ.
- ૧ " પ્રાગજી વસનજી શાહ.
- ૧ " સાકળચંદ જગસી રોડ.
- ૨ " લક્ષ્મીચંદ લાધા શાહ, કચ્છ
પુનડીવાળા.
- ૧ " ગોલપત ચાંપશી શાહ, પુંદાળાવાળા.
- ૨ " નરસીલાલ વીરજી.
- ૩ " ગોકળદાસ જાદવજી.
- ૧ " દેવકરજી હવેર શાહ.
- ૧ " ગાંગજી મુળજી શાહ, કચ્છ
પત્રીવાળા.
- ૧ " તેજુશી રવજી શાહ,
કચ્છ કપાઈપાવાળા.
- ૧ " ભીમજી રવજી શાહ,
કચ્છ પત્રીવાળા.
- ૧ " તેજુલાલ રોડ, કચ્છ કપાઈપાવાળા.
- ૧ " ભારમલ દારસી શાહ.
- ૧ " મોનજી હીરજી શાહ.
- ૧ " વરમંજ દેસા શાહ, કચ્છ પુંદારા.
- ૧ શ. રા. અલ્લેચંદલાલ ગોપાળજી
કોહારી મારફત.
- ૨૫ શ. રા. ગુલસીદાસ મોનજી રોડ.

- ૧૧ " અભેગદાસ ગોપાળજી કોઠારી.
 ૫ " શુભાખચંદ ગોનીચંદ શાહ.
 ૧ " પ્રેમચંદ નંદલાલ પારેખ.
 ૧ " કેશવજી મકનજી દોશી.
 ૧ " હપુરચંદ રામચંદ કંપાળી.
 ૧ " તારાચંદ દરખચંદ શાહ.

ગોંડળી.

- ૧ રા. રા. ભાંધચંદ ગીરાચંદ કોઠારી.
 ૧ " નરભેરામ જીરા શાહ.
 ૧ " કાનજી મીઠાચંદ શેઠ.
 ૧ " લલુ જીચંદ શાહ.
 ૧ " પાનાચંદ નારજીજી મોદી.
 ૧ " લીલાપર ડેશા હા. ત્રીકમજી. દેશાજી.
 ૧ " રવજી પ્રેમજી ગોશ.
 ૧ " ખુશાલચંદ વર્ધમાન સંધાળી.
 ગોંડળી સીટી ફાજદાર.

- ૧ " શુભાખચંદ વાધજી દોશી.
 ૧ " દુલમજી પ્રેમજી ગોશ.
 ૧ " નરભેરામ વલ્લજી મોદી.
 ૧ " માણેકચંદ કાળીદાસ ભરવાડા.
 ૧ " વીરપાળ ભદ્રવજી "
 ૨ " અભેચંદ રથુડોડ.
 ૧ " હકપાળજી દેવકરજી શેઠ.
 ૨ " નરભેરામ કુંગરશી છરીયા.
 ૧ " પાનાચંદ શીરાજી મુખસાર.
 ૧ " અમરચંદ હેમચંદ સંધાળી.
 ૧ " ચત્રજીજી ટોકીશી કોઠારી,
 ગોંડળી આ. રે. ક. સાહેબ

- ૧૧ " મરશીતમ મુજચંદ પારેખ.
 ૧ " ત્રીભોવન જીરાજી પારેખ.

મોરંગી મેના બાબજી મકનજી મારફત.

- ૫ રા. રા. દેશાજી અભેપચંદ જગજી હા.
 મળીનાજી દત્તમચંદ જેતપરવાળા.
 ૧ " સંધાળી અભેચંદ દંડરાજ મોડીજી
 ૧ " બાબજી મકનજી, મહેતા.
 ૫ " મોરંગી જીનયાળા હા. જવેરી
 ત્રીભોવન મોજીસી.

- ૫ " અંગારી ડેશાળી શેઠ.
 ૩ " વનેચંદ રામપાળ દેશાજી હા.
 નાનુબાજી પોપટબાજી.
 ૩ " ધેવા વાલજી સંધવી.
 ૨ " જુહા ડેશાળી શેઠ.
 ૨ " ત્રીમચંદ દેવચંદ શેઠ.
 ૨ " ખુશાલચંદ ભદ્રવજી શેઠ.
 ૨ " મોજીસી અમુલજી જવેરી.
 હા. ત્રીભોવનબાજી.
 ૨ " મનસુખલાલ તારાચંદ,
 મોરંગી દ્રારીક સુપરી.
 ૨ " સુખલાલ મોનજી હા. પુરીબાજી.
 ૧ મોરંગી સામ્રેરી.
 ૧ " ત્રીકમજી મુજચંદ સંધવી.
 ૧ " હીરાચંદ લક્ષ્મીચંદ મહેતા.
 ૧ " વનેચંદ પોપટ દત્તરી.
 ૧ " ઉમીયાસંકર કુલચંદ દત્તરી.
 ૧ " ભાઈચંદ જગજીવન મહેતા.
 ૧ " ત્રીકમજી ધનજી મહેતા.
 ૧ " માણેકચંદ ગોવીંદજી મહેતા.

રૂઢ વડવાણ શહેર.

૨૧. રા. ચુનીલાલ નારજીજી મારફત.
 ૩ રા. રા. ધનજી લાલચંદના ઉપાશ્રયખાતે.

- ૧ " મુંદર પનછ વેગ.
- ૧ " હાલો જોડા શાદ.
- ૧ " ઉત્તમગી કચરા શાદ.
- ૧ " હરખંદ દીમચંદ દા. નરસિંહામ.
- ૧ " છવળ વેળનચંદ દા. મનસામ
- ૧ " ઉત્તમગી સંધવી.
- ૧ " લખુભાઈ ભોપાભાઈ ગોશગીયા.
- ૧ " નાનછ વર્ધમાન શાદ.
- ૧ " વાલછ સંધછ વણીય.
- ૧ " હરખંચંદ આંપરી શાદ.
- ૧ " કુલા પનછ શાદ દા. બેન સતોક.
- ૧ " ચુનીલાલ નરસી શાદ.
- ૧ " ગોમલ ગલા દા. મનસામ
- ૧ " ભાવસાર.
- ૧ " સોનવર્ધક દંડ દા. બહેચરદાસ નયુભાઈ.
- ૧ " રા. રા. નાંગરદાસ જોડા દા. મોહનલાલ.
- ૧ " " શીવલાલ દીમછ સંધવી.
- ૧ " દેવકરછ ભુદર દા. બેન અચી.
- ૧ " હરગોવન ભુદર દા. બેન મણી.
- ૧ " દરીયાપરી જૈન કન્યાશાળાના માસ્તર
- ૧ " બાઈ મોંઘી.
- ૧ " રા. રા. છાયાલાલ ત્રીભોવનદાસ
- ૧ " ગાંધી મારફત.
- ૧ " રા. રા. જોરાજીભાઈ દેવચંદ ગાંધી.
- ૧ " ત્રીભોવન દેવચંદ ગાંધી.
- ૧ " માલુકચંદ આંપરી ગાંધી.
- ૧ " ઉકાભાઈ મુળચંદ ગાંધી.
- ૧ " મહુકચંદ જુઝાભાઈ જોડા મારફત.
- ૧ " રા. રા. ગોકળદાસ લખુભાઈ શાદ.
- ૧ " લખુભાઈ નમીનદાસ શ્રીસુરતવાળા.
- ૧ " જુઝાભાઈ વેલશી.

૧૬ પારખંદર.

છવળભાઈ આખુંદછ રા. મારફત.

- ૧ રા. રા. છવળભાઈ આખુંદછ શાદ.
- ૨ " દીરછ રામછ શાદ.
- ૧ " મનમોદનદાસ કપુરચંદ ગોશગીયા
- ૧ " હરછવનદાસ નેમીદાસ.
- ૧ " પોરખંદર જનગાળા ખાતે.
- ૧ " પારસી જંદવછ શાદ
- ૧ " દા. બાઈ જોડુંવર.
- ૧ " દેવીદાસ લખમીચંદ ઘેવરીયા.
- ૧ " હરખચંદ વેલછ શાદ.
- ૧ " અમરચંદ જસરાજ શાદ.
- ૧ " બાઈ કપુરભાઈ.
- ૧ " નાનછ ગીરધર.
- ૧ " બાઈ આંપાબાઈ.
- ૧ " નાનચંદ તારાચંદ.
- ૧ " પોપટ જંદવછ શાદ.
- ૧ " કચળચંદ કાળીદાસ બાવીસી
- ૧ " જોતપર વાળા.

જમનગર.

- ૧ તારાચંદ રાયચંદ વારીયા મારફત.
- ૪ " વીસા શ્રીમાળી લોકગજળનો ઉપાધ્યક્ષ
- ૧ તરફથી દા. પુનાતર જંગાર રા.
- ૧ જખાળ વિગેરે.
- ૧ રા. રા. શેમચંદ આખુંદછ પારેખ.
- ૧ " જગજીવન તથા હેમચંદ મહેતા.
- ૧ " મોહનલાલ હરખચંદ ખલુરીયા.
- ૧ " વલભછ હેમરાજ મહેતા.
- ૧ બાઈ ટમી બાઈ નારલુછ.
- ૧ રા. રા. કરચનછ કમળશી મહેતા.
- ૧ " દીરાચંદ આખુંદછ પારેખ.
- ૧ બાઈ શીવકુંવરભાઈ પદમરી.
- ૧ બાઈ ગોતીબાઈ હરખચંદ.

૩૦ વેશવળ.

- ૨૫ રા. રા. શાહ ખુલાસાંદ ગોરાસરની
નિધિયા બાધ છુટ્યાધ નાનછ.
૨ " દુલાચંદ ગોરિંદછ સાદ.
૩ " નરોત્તમ જેઠા શાહ હા. બાધ
શીવકુંવર.

૬ માંગરોળ.

- ૨ રા. રા. મેમચંદ વસનછ રોક.
૧ " કપુરચંદ હરખચંદ સાદ.
૧ " કાળીદાસ પ્રેમચંદ રોક.
૧ બાધ જ્યલ પ્રેમછ. .
૧ રા. રા. હરખચંદ ખીમછ બદાણી.

૬ સરસાધ.

રા. રા. પીઠલછભાધ જેચંદ,
સરસાધ મહાલકરી સાહેબ મારફત.

- ૧ રા. રા. પીઠલછભાધ જેચંદભાધ.
૧ " કપુરચંદ નયુ સાદ.
૧ " અજરામર કાળા દોરી.
૧ " મોનછ કચરા દોરી.
૧ " નરભેરામ પ્રાગછ કાળસારી.
૧ " દામોદર પાનાચંદ. "

૩ વડીયા.

- ૧ રા. રા. માણજીવન અંદરછ.
૧ જૈન સ્થાનક ખાતે હા. કાઠારી અવેર-
ચંદ છવાલાધ.
૧ રા. રા. મોતીચંદ વાહાલછ દોરી.

૬ રાજકોટ.

- ૧ રા. રા. અનોપચંદ મુળચંદ મહેતા,
હા. બાધ જ્યલયાધ.
૧ " ન્યાલચંદ કપુરચંદ મહેતા.

- ૧ " અવેરચંદ મુળચંદ મોતી.
૧ " મોતીચંદ એખવછ રોક.
૧ " દુલમછ ડાંગરા રોક, હા. બાધ
જ્યલયાધ.
૧ " માજેકચંદ મોનછ દોરી.
સિદ્ધપુર પાટણ (ગુજરાત).

- ૧ રા. રા. પ્રભાચંદર લીલાપર દોરી
પાટણ ન્યાયાધીશ સાહેબ.
વેરા તારાચંદ દોલચંદ મારફત.
૧ શ્રી પાટણ જૈન સ્થાનકવાસી સ્થાનક ખાતે.
૧ રા. રા. તારાચંદ દોલચંદ વેરા.
૧ " જેઠુભાઈ હરખચંદ ભલુયાળી.
૧ " રતનચંદ ગમલચંદ સાદ.
૧ " કેસરલાલ મગનલાલ રોક.
૧ " મોહનલાલ લદેશભાઈ ભલુયાળી.
૧ " ડાલાભાઈ ખુચચંદ ભલુયાળી.
૧ " સરપચંદ ત્રીભોવનદાસ અવેરી. .

સરધાર.

- ૫ " રોક મુળચંદભાઈ કરસનછ રોક.

જેતપુર.

- ૫ " શામળછભાઈ ખોડાભાઈ કામદાર.
૧ " પ્રેમચંદ કરસનછ બદાણી.

અમંદાવાડ.

- ૧ " હીરાચંદ વેલછ સંધાણી.
૧ " યુંજભાઈ હીરાચંદ સાદ.

હસા.

- ૧ જૈનસાળા હા. રા. રા. વનમાળી વેલછ.

ટીકર. (રણપુ)

- ૨ જૈનસાળા હા. રા. રા. ત્રીભોવન પીનાબર.

વેજલપુર.

- ૨ રા. રા. કાદર છગનલાલ મોંચી.

લાલપર.

૧ સ્થાનક ખાતે હા. રા. રા. કચરા લાખા રા.

લેડીયા.

૧ લેડીયા જૈન મળિયાઇ લાખચેરી તરફથી.

હા. ચત્રભજ પ્રેમજી વકીલ.

અજમેર.

૩ હુ ધી મેનેજર જૈન જુક ડીપો.

બીલખા.

૧ સ્થાનક ખાતે હા. રા. રા. નાગજી વેલજી.

૧ ધાંગધા.

૧ રા. રા. નાગરદાસ ગફલભાઇ સંઘવી.

૩ સુરત.

૩ પુસ્તકાલય ખાતે હા. રા. રા. તારા-
ચંદ ઉત્તમચંદ.

૧ ધ્રોળ.

રા. રા. કપુરચંદ રૂપસી ડાસી મારફત

૧ ધ્રોળ સ્થાનકવાસી સંઘ સમસ્ત હા.

રા. રા. દોલતચંદ રામજી મોદી.

૧ મેંદરડા.

૧ રા. રા. ડોસાભાઇ હેમચંદ શાહ.

૧ ઘાટવડ (કાડીનાર તામે).

૧ રા. રા. પીતાંબર પરમેશ્વર ગાંધી.

૧ ગંગાળી.

૧ રા. રા. રામજી પ્રેમચંદ રોક.

૧ સરપદક.

૧ રા. રા. નદવજી મીડા.

૧ જામજોધપુર.

માસ્તર માલુકચંદ ખોડીદાસ મારફત.

૧ સ્થાનક ખાતે હા. વિક્રમજી કુંવરજી દોશી.

૧ દાળીયા.

૧ રા. રા. માનસંગ જોડા.

૧ અમરજલુસક.

૧ રા. રા. કાળા રૂપસી પંચગીયા હા.
લવાનભાઇ.

૧ ગેવાસા.

૧ સ્થાનકખાતે હા. રા. રા. નયુ નાનજી.

૨ સાજડીયારી.

૧ રા. રા. દેવકરજી નયુ ખાવીસી.

૧ " સધરાજ નાનજી.

૪ કાળાવડ.

માસ્તર માલુકચંદ ખોડીદાસ મારફત.

૧ કાળાવડ જૈનશાળા, હા. માસ્તર મા-
લુકચંદ ખોડીદાસ રોક.

૧ રા. રા. બાલુજી પરમેશ્વર વકીલ.

૧ " મુંદરજી દેવસી રવાળી.

૧ " ગેવજી કુંગરશી મહેના.

શ્રી તીર્થંકર પ્રણિત ત્રીનું ત્રિપાંગ.

શ્રી

જીવાભીગમસૂત્ર

સંપૂર્ણ ભાષાંતર-પ્રશ્નોત્તર રૂપે.

આજનારે કર્તા અને જીવાની પ્રગટ કરનાર,

કેશરી નીમચંદ હીરાચંદ, ગોંડળ.

આશ્રિત પદેશી

વીર સંવત ૨૪૭૯.

વિક્રમ સંવત ૧૯૧૯.

ભાષાંતર કર્તાએ સર્વ દક્ષ સ્વાધિન ગણેલ છે.

ગોંડળ.

શ્રી "ગોંડળ ટાઉન પ્રીન્ટીંગ પ્રેસ."

માથેકે પારખ કાનડ કરસનછ.

કિંમત રૂ. ૨-૦-૦.